DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Algemeen Secretariaat
Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie
N.Z. Voorburgwal 288
1012 RT Amsterdam
020-242000

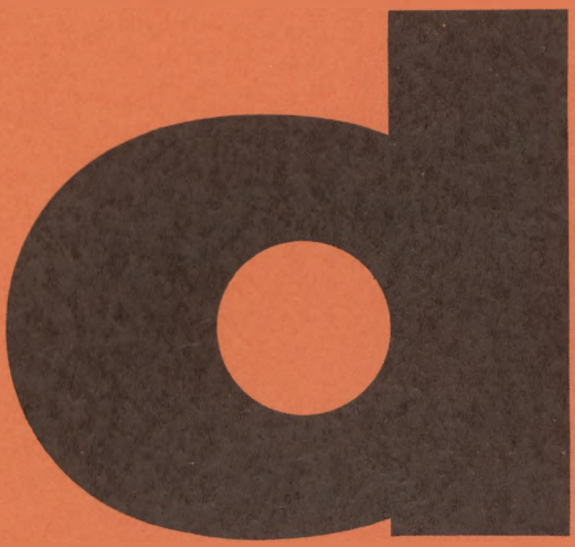

DRIEMASTER

**Orgaan van de ONAFHANKELIJKE Liberale Jongeren
Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)**

21 ste jaargang

nummer 1, februari 1978

79

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale jongeren organisatie vrijheid en democratie.

Redactie: Bert van der Stoel, hoofdredacteur
Faurestraat 37, Bergen op Zoom
Tel. 01640 - 42929

Ardwin Lantain, redacteur
B. von Suttnerstraat 59 Haarlem
Tel. 023 - 341262

Gerard Derriks, redacteur
Van Bijnkershoeklaan 351, Utrecht
Tel. 030 - 936035

Bert Kramer, redacteur
F.van Bourgondiënlaan 206, Zeist
Tel. 03404 - 15910

Frank de Grave, auditor namens het hoofdbestuur
Davidstraat 61b, Groningen

Redactieadres: Postbus 85914, 2508 CP 's Gravenhage.Tel. 070 - 601114

Abonnementen : Postbus 85914, 2508 CP 's Gravenhage

Abonnementsprijs : ƒ 25,00 per jaar

Tekeningen : Michel van Dijck

Drukwerk : Drukkerij J. van Meurs & Zn.
Ridderkerk. 01804-20528

Inhoud

1. Van de voorzitter
1. Een politiek "jaaroverzicht"
2. Landbouw
4. Politiek café
5. Neutronenbom
6. Samenwerking V.V.D.-P.v.d.A.
6. Congres Stanhorst
7. Plan 2000
8. Wintercongres
9. Resolutie mediabeleid
12. De Nederlandse politiek
13. Verenigde Staten van Europa, maar hoe?
14. De toetsingsconferentie van Belgrado

Copy voor het volgende nummer dient binnen te zijn vóór 23 februari 1978.

Hoofdbestuur

VOORZITTER : Gijs M. de Vries
Pieterskerk-choorsteeg 32a
Leiden. Tel. 071-130602

VICE-VOORZITTER politiek : Reinout H.D.van Bruggen
Davidstraat 61b,Groningen

organisatie : Monique M.P.Bouman
Broerstraat 19a,Nijmegen
Tel. 080-230718

ALGEMEEN SECRETARIS : Iris E.J.M.Lantain-Kersten
B.von Suttnerstraat 59
Haarlem.Tel.023-341262

PENNINGMEESTER : Jan den Dekker
Saffierlaan 63, Utrecht
Tel. 030-516659

INTERNATIONAAL SECRETARIS : Frank de Grave
Davidstraat 61b,Groningen

TWEEDE SECRETARIS : Rino H.C. Schreuder
Kasteel Nijenrode,
Breukelen.Tel.03462-1322

VERENIGINGSKANTOOR : Nieuwe Zijds Voorburgwal 288
Amsterdam.
Tel. 020-242000

Van de voorzitter

Het nieuwe jaar is al weer ruim een maand oud, en de J.O.V.D. maakt zich op voor een seisoen van hard werken. Een seisoen waarin twee verkiezingen vallen; die voor de Provinciale Staten in maart, en die voor de gemeenteraden in mei. Voor de J.O.V.D. betekent dat: poot aan spelen, en zorgen dat we maximaal profijt hebben van deze politiek boeiende maanden.

De meeste afdelingen zijn met de voorbereidingen voor deze verkiezingen al in het vorig jaar begonnen: veel afdelingen hebben amendementen ingediend op de verkiezingsprogramma's van V.V.D. of D'66, sommige hebben zelfs een eigen gemeentelijk kernprogramma opgesteld.
Ik doe een dringend beroep op die afdelings besturen, die nog geen planning voor de verkiezingen hebben gemaakt, dit zo snel mogelijk te doen. Stel een verkiezingsplan op, waarin je een planning maakt van je activiteiten tot de gemeenteraadsverkiezingen. In het H.B.-Info van december staat uitgebreid te lezen hoe je zo'n verkiezingsplan kunt opzetten. Mis de boot niet door onvoldoende voorbereiding!

De komende Statenverkiezingen worden beschouwd als graadmeter voor het "aanslaan" van het kabinetsbeleid. Het Hoofdbestuur is dan ook verheugd voor het Wintercongres - dat een paar weken vóór deze verkiezingen zal plaatsvinden - een aantal prominente politici bereid te hebben gevonden een inleiding te houden. Het beloofd een boeiend congres te worden!

Niet alleen door de komende verkiezingen, maar ook door de inhoud van het kabinetsbeleid zullen de komende maanden interessant zijn. De J.O.V.D. zal dit beleid opbouwend en kritisch moeten benaderen. "Geweten van het Liberalisme" zijn, zoals Korthals ons dat achtte, brengt verplichtingen met zich mee.
We zullen onze studiefunctie moeten uitbouwen, en nog meer dan in het verleden eigen ideeën moeten aandragen. Zeker nu de V.V.D. in de regering zit is er voor een J.O.V.D., die haar gewetensfunctie goed onderbouwt, een belangrijke rol weggelegd.

Samenvattend: de komende maanden moeten we er hard tegenaan! "We": dat is niet alleen het Hoofdbestuur in samenwerking met de politieke commissies, die al intensief aan het werk zijn, maar vooral de afdelingen. Het verder uitdragen van onze ideeën, het uitbouwen van de vereniging, het betrekken van nog meer jongeren bij het liberalisme, en het hecht onderbouwen van onze gewetensfunctie zijn taken die afdelingen, districten, commissies en Hoofdbestuur samen moeten aanpakken. Voor ons allemaal geldt het motto van het PLAN 2.000! Maak het Liberalisme sterker, maak de J.O.V.D. groter!!

Een Politiek 'Jaaroverzicht'

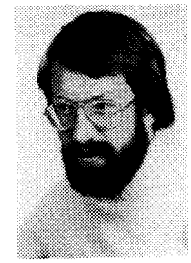

Het jaar 1977 was,politiek gezien,belangwekkend. De vrijage P.v.d.A.-C.D.A. is geen huwelijk geworden.
De P.v.d.A. ging,om met Den Uyl te spreken,voor het C.D.A. een brug te ver.
Het is vanuit een socialistische invalshoek bezien te betwisten of de P.v.d.A. te ver ging. Daarbij moet men nog het partijprogramma en de beloften aan de kiezer (hervormingsvoorstellen) betrekken.
De zg. progressieve verlangens bleken niet inpasbaar te zijn in de confessionele "nieuwe levensstijl" en het "niet bij brood alleen".Je kan je zelfs afvragen of confessionelen niet nogal eens terugschrikken voor de consequenties van hun eigen woordgebruik.Het zijn toch geen woord-spelingen?

Het is overigens weer wel vreemd om te constateren,dat de vele ex-confessionelen in de P.v.d.A. zich verkeken op die C.D.A. woordenvloed.
De psyche en bepaalde omgangsvormen lijken een grotere rol te spelen in de politiek,dan Den Uyl c.s. dachten.

De regeringsverklaring is in navolging van het regeerakkoord nogal vaag,doch sonsbeslist vooruitstrevend getoonzet.Even een detail:de discriminatie van samenlevingsvormen wordt aangepakt, ook wettelijk.
Verantwoordelijkheid en ontplooiing klinken liberale jongeren vertrouwd in de oren.
Gelijke kansen,soms kiezen voor milieu i.p.v. het aanvoeren van werkgelegenheid als beslissend criterium,het opkomen voor mensenrechten.ontwikkelingshulp e.d. hebben zich een bijna vaste plaats verworven.Het is een verdienste van Den Uyl c.s..dat genoemde zaken meer dan bespreekbaar werden en in een C.D.A.-V.V.D.-akkoord werden vooropgezet!

In het vorige reactioneel constateerden we een uit het isolement geraken van de V.V.D.,een bijkomen uit de oppositie-roes.Bij vele,ook prominente P.v.d.A'ers.heerst een kater na meer dan vier jaar borrelen met het C.D.A.
Nu.na de ontnuchtering bij de V.V.D..nog een louterıng bij de P.v.d.A.,en .....
Als nu het C.D.A. ook "duidelijk" gaat praten. kan de lucht aardig gezuiverd worden.Het is met benevelden namelijk moeilijk samenwerken.

Zo bezien kan het jaar 1977 belangwekkend werken (ontnuchterend).
Dat biedt interessante perspectieven.

LANDBOUW

De positie van de landbouw.

Steeds meer mensen gaan zich bezig houden met het platteland en met de landbouw. Dit uit zich op verschillende wijzen:

1. er komt steeds meer "plattelandsbevolking" uit de stad. Zij zoeken rust, schoon milieu etc.
2. Het natuurbehoudsbesef en landschapsbehoudsbesef neemt enorm toe en is tot een stuk politiek geworden.
3. De prijzen van voedsel worden door sommige groepen te hoog bevonden. De onvrede neemt toe, vooral bij het zien van de overschotten, boterexporten naar Rusland enz.

Een aantal van deze ontwikkelingen zijn niet nieuw. Sommige worden gezien als economische wetmatigheden, van andere zijn wij ons soms nauwelijks bewust.
Ook in de landbouw zelf zijn er bepaalde ontwikkelingen te signaleren.

1. de boer wenst een zelfde welvaartsniveau als de rest van de bevolking.
2. de schaalvergroting is vooral na de oorlog enorm toegenomen; enerzijds door de technobiologische- en technologische ontwikkeling, anderzijds door de economische- en politieke ontwikkeling (structuurbeleid).

Door genoemde ontwikkelingen nemen de spanningen op het platteland toe. Immers het automatische overwicht, dat de landbouw had op het platteland neemt af. (zie bijv. de gemeenteraden, waterschappen). De inkomens in de landbouw zijn laag tot zeer laag, de oppervlakte cultuurgrond neemt af en de cultuur van het platteland verandert snel.
Zowel economisch als sociaal wordt de boer bedreigd. Dit heeft zijn effecten op het gedrag (zowel als groep als individueel) van de boer: hij wordt meer reactionair, harder en toch ook emotioneler. Het idee van de boer dat de belangen van de boer niet gezien worden, zowel bij de Ruimtelijke Ordening als economisch door de overheid en andere bevolkingsgroepen maken de boer speelbal van extreme groeperingen. Daarnaast is het laatste een duidelijk bewijs van het feit dat de zgn. democratische procedures, vooral bij landschapsparken en PKB's, niet werken. Deze procedures dienen dan ook zo spoedig mogelijk ter discussie gesteld te worden, waarbij de volgende punten van belang zijn;

- er dienen duidelijke plannen met motivaties door de belangengroepen (natuurbehoud, wonen, industrie, landbouw) ingediend te worden, voordat er verder een totaalplan gemaakt wordt.
- de diverse overheden moeten met één en hetzelfde plan komen en uitspraken dienen niet poly-interpretabel te zijn.
- de inspraakgroepen kunnen en mogen geen doorslaggevende stem hebben. Zij zijn in de meeste gevallen geen juiste afspiegeling van de bevolking.
- het zou beter zijn ook de belangengroepen gezamenlijk te laten oordelen over een concept streekplan etc.
- bij het opleggen van beperkingen, voor wie dan ook, dienen duidelijker dan tot nu toe motivaties gegeven te worden, (waarom mogen bijv. torensilo's wel 12- maar geen 15 meter hoog worden.

Ook zou het mijns inziens verstandig zijn om een aantal dubbelfuncties te verbieden. Het lijkt mij een merkwaardige zaak dat ambtenaren die diverse belangen moeten afwegen tegen elkaar tegelijkertijd lid zijn of zelfs bestuurslid zijn van een van die belangengroepen.

Na dit uitstapje naar de Ruimtelijke Ordening, vooral in verband met de landelijke- en streekplannen, weer terug naar de landbouwproblematiek in engere zin. De al vermelde ontwikkelingen hebben ook duidelijke consequenties voor de jongeren, die kort samengevat op het volgende neerkomen:

- het aantal bedrijven wordt nog steeds ingekrompen. Nadat eerst de arbeiders het veld moesten ruimen, daarna de meewerkende zoons (in meervoud) en nu de boeren zelf aan de beurt zijn komt de klap voor de opvolgers extra hard aan. Een grote groep potentiële opvolgers is reeds vertrokken, maar ook diegenen die er over dachten en denken hebben weinig kansen meer. De inkomenspositie, vermogenspositie en de fiscus stellen dusdanige eisen dat de huidige boer vaak stopt zonder een opvolger te kunnen laten opvolgen.

- door de schaalvergroting is het te overnemen vermogen door één persoon zo groot geworden dat dit nauwelijks meer te dragen valt. Een overgenomen bedrijf moet behoorlijk in omvang zijn. Daar zit weer vermogen in waar alleen maar bij liquidatie aan te komen valt. Ondanks dat feit eist de fiscus haar deel en moet nu zich inkopen in sommige andere ondernemingen. Het gevolg is dat enorme leningen afgesloten moeten worden, of tot contractproductie moet worden overgegaan. Dit geldt te meer als nog enkele broers en zusters "uitgekocht" moeten worden.

- mede door het vorige punt neemt de sociale- en psychologische druk enorm toe. Het uiterste uit een bedrijf halen om ook nog te kunnen aflossen komt maar al te vaak voor. Met als gevolgen extra lange werkdagen en een bijzonder laag effectief besteedbaar inkomen.

Zoals bij iedere activiteit in een economie is de overheid ook bij de genoemde punten nauw betrokken. Voor de overheid geen gemakkelijke zaak. De overheid heeft enerzijds te doen met de traditionele benadering van de landbouw (zuiver economisch voedselproductie) anderzijds zijn er de laatste jaren veranderingen te signaleren waar de overheid in zijn landbouwbeleid rekening mee heeft te houden (landschaps- en milieubeheer, werkloosheid, meer sociale benadering van de economie).
Ala uitstapje zou ik graag willen opmerken dat de Nederlandse overheid graag het spelletje speelt om de EEG als schuldige bij

een fout uitpakken van een beleid aan te wijzen (en omgekeerd). Dit is onterecht, immers ook de Nederlandse overheid zit in Brussel en heeft bitter weinig aan verbetering bij te dragen. Dit gebeuren schaadt de Europese gedachte. De Nederlandse overheid heeft voor de traditionele benadering gekozen. Zo blijkt immers uit de structuurvisie voor de landbouw van het ministerie. In deze visie wordt er van uitgegaan dat in 1990 de helft van de boerenbevolking afgevloeid is. Hier moet dan ook de conclusie uit getrokken worden dat de overheid de landbouw als een zuivere economische activiteit ziet, en dit is in schrille tegenstelling met het optreden van de overheid met betrekking tot landschapsparken, beheersovereenkomsten en de intensieve veehouderij. De J.O.V.D.-landbouwcommissie is van mening dat de landbouw zowel een economische- als een sociale activiteit is. Immers de leefbaarheid en het aanzien van het platteland, het welzijn van het agrarisch gezin, zowel cultureel, financieel als sociaal (te lange eenzame werktijden) zijn in het geding. Onzes inziens dient dit ook vertaald te worden in zowel het structuurbeleid (niet meer slechts gericht op schaalvergroting) en het marktbeleid. Willen wij een goed en onderhouden platteland houden, dan is het huidige beleid niet doeltreffend, sociaal onaanvaardbaar en goedkoop.

We zijn nu tevens terecht gekomen op het terrein van landschapsbeheer. De nota landelijke gebieden gaat uit van territoriale scheiding van functies. Dit beleid, gebaseerd op een overleefde economische- en sociale theorie, kan ernstige gevolgen hebben. De kans is niet ondenkbeeldig dat er in Nederland enerzijds onleefbare landschappelijk aantrekkelijke gebieden, anderzijds eveneens onleefbare "economisch verantwoorde" landbouwwoestijnen ontstaan. Afgezien van de vage, op emoties en toevalligheden gebaseerde criteria die tot deze indeling leiden, menen wij dat Nederland te klein is om deze indeling te maken, discriminerend werkt en historisch onjuist is. De landbouwcommissie verwerpt dan ook de uitgangspunten van de nota landelijke gebieden. Hierin staan wij niet alleen. De meeste belangenorganisaties hebben zich wel accoord verklaard, maar de groepen, specifiek gericht op een gebied zien vaak een verdere scheiding niet zitten. Bij een beleid dient rekening gehouden te worden met de belangen, zowel landschappelijke, natuurwetenschappelijke als landbouwkundige, van die streek. Zowel de landelijke belangenorganisaties als de overheid lopen het risico ondemocratisch te handelen en zich onsterfelijk belachelijk te maken.
Uit de inspraakprocedures, in verband met de nota landelijke gebieden, is slechts één zaak overduidelijk geworden, namelijk dat deze inspraakprocedures opnieuw bekeken moeten worden ten aanzien van landelijke- en regionale belangen, afbakening van insprekers en planningsprocedure. Daarnaast dienen er duidelijke afspraken gemaakt te worden met betrekking tot de mogelijkheden om vooruit te lopen door de overheid op plannen, nota's etc. die nog niet in wet zijn omgezet. Op dit moment wordt hiermee gesjoemeld, mede door wel bestaande privaatrechtelijke mogelijkheden. Tijdens het week-end zal één en ander nader aan de orde worden gesteld.

De problemen van de jonge boer zijn overduidelijk door genoemde punten. Zij hebben de toekomst. Een toekomst, die in hoge mate wordt bepaald door anderen. Door de al geringe mogelijkheden die er zijn om een bedrijf over te nemen wordt het maar al te waar wat het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt gesteld heeft. Het N.A.J.K. stelde dat het achterwege laten van een aantal maatregelen voor jonge boeren een zeer effectieve methode is om het aantal boeren radicaal te verlagen.
De grondpolitiek is en blijft een strijdpunt. De J.O.V.D.-landbouwcommissie is van mening dat de overheid maatregelen moet nemen, zoals zij voorgesteld heeft in haar nota (te verkrijgen bij het Algemeen-Secretariaat).
Al met al liggen er een aantal problemen op tafel zowel voor landbouw als consument, stad en platteland, waar zeker in de J.O.V.D. aandacht aan besteed moet en kan worden, in de hoop dat de J.O.V.D. haar functie als pressiegroep naar de politiek kan waarmaken.

Cees Roele,
Voorz. landbouwcommissie.

TE KOOP

Hand-stencilapparaat. Merk Japy, loopt op alcohol.
Meer-kleurendruk mogelijk. Maximale oplage 200 exemplaren.
Verkoopprijs (incl. enkele flessen alcohol, 1000 vel papier en enkele tientallen moedervellen) ƒ 175,--.
Het bedrag kan in termijnen voldaan worden.
Inlichtingen: J.O.V.D. Zuid-Limburg, Postbus 3002, MAASTRICHT. Telefoon van het secretariaat aldaar: 04407 - 1535.

POLITIEK CAFÉ

Ilona Visser, medewerkster van de Veronica Omroep Organisatie, had het volgende vraaggesprek met de drie leiders van de jongeren organisaties van het C.D.A., de P.v.d.A., en de liberalen, de J.O.V.D. tijdens het Politiek Café van de J.O.V.D. Dordrecht op vrijdag 16 december jl. Het vraaggesprek werd op maandag 19 december uitgezonden in het programma "3600 seconden Veronica".

- Hoe staan jullie momenteel tegenover jullie moederpartijen?

= Gijs de Vries (landelijk voorzitter van de J.O.V.D.):
"Ik geloof dat de V.V.D. op dit ogenblik bezig is een aantal hele duidelijke stappen naar het midden toe te zetten en dat juichen wij als J.O.V.D. erg toe. Dit is bijvoorbeeld gebleken uit het regeerprogramma, waar bijvoorbeeld op ontwikkelingssamenwerking, ondernemingsdemocratisering, emancipatie en milieu de V.V.D. een aantal vooruitstrevende ideeën in het program weet te werken. Ik vind ook dat de verkiezing van Rietkerk tot fractievoorzitter en mevrouw Kappeyne tot vicevoorzitter van de fractie erg positief is en duidelijk een verstreking is van het gezicht van de V.V.D. als middenpartij. Wij vinden dat deze ontwikkelingen positief zijn en hopen dat deze door zullen zetten in de komende regeerperiode."

= Felix Rothenberg (landelijk voorzitter van het F.J.G., de jongerenorganisatie van de Partij van de Arbeid):
"Wij kijken niet altijd even enthousiast naar onze partij. De Partij van de Arbeid zit in de oppositie. Er komt een kabinet Wiegel/van Agt. Dat is niet zo prettig, met name voor jongeren die in slechte leefsituaties verkeren. Maar dat wel dat we samen met de P.v.d.A. een harde oppositie gaan voeren. We zullen op veel punten samen actie voeren en dat is erg belangrijk."

- Zijn er misschien nog punten die niet overeenstemmen?

"Oh ja, zeker. Kijk we hebben altijd gezegd, dat we helemaal niet geloofden in de samenwerking met de Christen-Democraten. Het zijn voor ons niet echt groepen mensen die geloven in een progressieve politiek. De P.v.d.A. zegt: "dat zijn we wel met jullie eens, maar we werken met ze samen." Nu is gebleken dat dit niet mogelijk blijkt te zijn. We hopen samen met de Partij van de Arbeid een discussie aan te gaan over het alternatief en ook te praten over de manier, waarop je uiteindelijk in Nederland een linkse meerderheid kan bereiken. Het is een linkse partij, maar op sommige punten vinden wij dat zij te gemakkelijk bereid is compromissen te sluiten. Nou, dat betekent dan dat je moet proberen vanuit een krachtige jongerenorganisatie invloed uit te oefenen. Het is hetzelfde zoals je met je ouders omgaat, soms vind je ze wat te streng en dan maak je een hoop kabaal en soms heeft dat wel z'n invloed. Zo gaat dat ook binnen de P.v.d.A. met het F.J.G."

- En dan loop je van huis weg? Er is een compromis niet gesloten, wat denk je daarvan?

= Daar ben ik eigenlijk wel tevreden mee. Het klinkt misschien heel naar. Het is vervelend dat de P.v.d.A. niet in een kabinet ziten een aantal dingen niet kan doen. Aan de andere kant waren wij ontzettend bang dat de compromissen met het C.D.A. zo ver gingen, dat de P.v.d.A. zichzelf zou verloederen en zich niet zou kunnen houden aan haar eigen verkiezingsprogramma."

- Namens de C.D.A.-jongeren, Jan van de Assem.

= "Nu, als wij tegenover de moederpartij een houding aannemen kijken wij allereerst naar het programma. Het program ligt op tafel, we hebben daar lang over gepraat, "Niet bij brood alleen" en daar staan we dan ook voor. Het is een opdracht die ons aan komt stromen, zou ik bijna kunnen zeggen, vanuit het Evangelie. Wij willen onze mensen, die dat uit moeten voeren, daaraan houden. In gemeente, provincie en in de Tweede Kamer en ook onze ministers, die vandaag van start gaan. We hopen dat we met hen, met ons programma naar de tachtiger jaren toegaan. Het C.D.A. wil dat we nu eindelijk eens afkomen van partijtwisten en dat we nu eindelijk eens ophouden met elkaar de loef afsteken, overbieden, onderbieden en dat we nu eindelijk eens een toekomstvisie in ons beleid gaan ontwikkelen. Ik heb er vertrouwen in dat dat met deze ploeg best kan. We hopen dat ze het de eerste vier jaar goed zullen volhouden. Dat iedereen in de samenleving, ook de mensen die het minst draagkrachtig zijn en de mensen die zeggen kansarm te zijn, dat die mensen niet door ons in de hoek zullen worden gezet."

WORDT LID

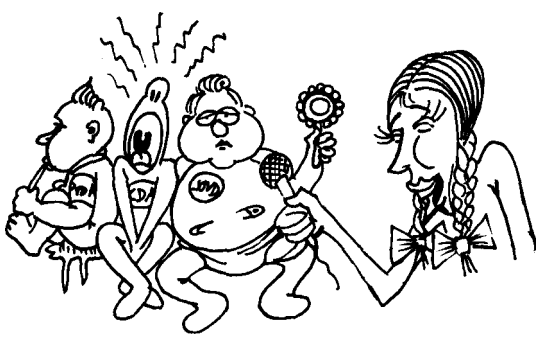

VAN DE JOVD

NEUTRONENBOM

Nadat in Amerika de Senaat ermee accoord is gegaan dat een begin gemaakt wordt met de productie van de neutronenbom, gaat het er nu om of de regeringen van de Europese NAVO-lidstaten ook bereid zijn hun fiat te geven aan deze ontwikkeling. Dit heeft er toe geleid dat er een uitgebreide discussie op gang is gekomen over dit onderwerp. Na lang beraad besloot het C.D.A. niet mee te doen aan de op 5 november jl. te houden demonstratieve bijeenkomst over de gevaren van de neutronenbom, een discussie die op touw gezet was door de P.v.d.A., D'66, P.P.R., P.S.P., C.P.N., en Pax Christi. De V.V.D. had al van meet af aan geen zin.

In een pamflet wat de organisatoren uitreikten stond ondermeer dat de neutronenbom een nieuwe bedreiging vormt voor de ontspanningspolitiek in Europa en dat de drempel van het gebruik van kernwapens er door wordt verlaagd. Invoering van de neutronenbom in het wapenarsenaal van de NAVO zou immers betekenen dat de overgang van conventionele naar nucleaire wapens wordt versneld bij een gewapend conflict, omdat de neutronenbom opgenomen zou worden in de groep van tactische "kleine" kernwapens die inzetbaar zijn voor het zogenaamde "Flexible Response". Dat wil zeggen dat ze gebruikt worden bij een nog niet al te grootschalig militair conflict, dus in een fase waarin noch het Warschaupact, noch de NAVO het de moeite waard vinden de "echte" grote, strategische kernwapens in te zetten. De drempel voor het gebruik van strategische kernwapens is dus erg groot en om de afschrikkingsstrategie geloofwaardig te houden zijn de kleine kernwapens nodig. Dit zou voor de NAVO-troepen extra hard gelden, omdat het Warschaupact een overwicht heeft op het gebied van de conventionele bewapening, die ook inzetbaar is bij een beginnend of kleinschalig conflict. Nu zou zo'n conflict plaatshebben op Europese bodem. Het is dan ook wel te begrijpen dat de Amerikaanse Senaat wat minder scrupules had om haar goedkeuring te hechten aan een besluit tot invoering van de neutronenbom dan velen in West-europese NATO-lidstaten, die immers letterlijk dichter bij het vuur zitten.
In een zeer lezenswaardig artikel over dit onderwerp in het Utrechtse Universiteitsblad van 28 october jl. (een artikel van gelijke strekking verscheen onlangs ook in het N.R.C.) betoogt Prof. Dr. G. Barendsen, buitengewoon hoogleraar in de radiobiologie aan de G.U. van Amsterdam, dat de verzekering van militaire autoriteiten dat de neutronenbom vele voordelen op (lees: minder gevaren dan) de"klassieke"atoombom heeft volstrekt ongegrond is. Wel heeft deze bom als "voordeel" dat in het getroffen gebied gebouwen enz. in tact blijven en dat er minder secondaire radioactiviteit optreedt, wat wil zeggen dat het getroffen gebied al binnen 24 uur zonder gevaar voor radio-actieve besmetting is te betreden. Toch zorgt de neutronenbom er nog voor dat in een gebied dat 16 maal groter is dan het eigenlijke doelgebied alle mensen binnen enkele weken op vreselijke wijze sterven en dat in een straal nog ver daar buiten een sterk verhoogde kans op kanker en genetische afwijkingen optreedt. Als wapen is de neutronenbom derhalve net zo afschuwelijk en gevaarlijk als de atoom- of waterstofbom, alleen het bereik is wat kleiner. Geen reden dus om de neutronenbom zo scherp te onderscheiden van de strategische grote kernwapens en in te delen bij de kleine tactische.
Met betrekking tot de noodzaak voor de NAVO een nucleair overwicht te hebben als tegenwicht voor het evenwicht in conventionele bewapening dat het Warschaupact heeft, nog het volgende. Prof. Röling, de Groningse polemoloog, heeft eens betoogd dat het overwicht van het Oostblok op conventioneel gebied niet zo veel gewicht in de schaal legt, daar de inzet daarvan medewerking van alle oostblokstaten vereist en de bereidheid bij hen daartoe in het geval van een Russische aanval niet erg voor de hand ligt, evenmin als wij de V.S. snel zouden steunen als die een agressie-oorlog tegen Rusland zouden beginnen. Ook dit argument is dus aan twijfel onderhevig.
Als ik ook nog het effect van de neutronenbom aan NAVO-zijde op de bewapeningswetloop èn de ethische aspecten in mijn overweging betrek dan neigt ook mijn conclusie naar die van de organisatoren van de demonstratie, nemelijk dat de neutronenbom een onmenselijk, onwenselijk en onnodig wapen is.

Keimpe Algra, afd. Utrecht.

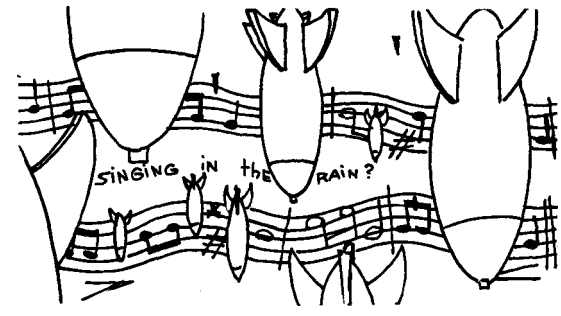

In Bergen op Zoom heeft de redactie van de "Krabbels" een dik nummer uitgebracht over onderwijs, over de politieke smurfen in Bergen op Zoom (D'66) en met een diepgaand interview met de G.G.D.-directeur over milieu en industrie.

Rijvodel strikte Hans Wiegel voor een inleidende wens en Hans Kombrink (P.v.d.A.) voor een artikel. Ze hebben ook al een toezegging van de nieuwe Minister van C.R.M. Nu de eigen leden nog....

Zeeland wordt opgericht (als J.O.V.D.-afdeling dan) op 17 februari a.s.

In Groningen mag volgens "de jonge Liberaal' de achterban wel eens actiever zijn. Laat dat niet op je zitten, Groningse J.O.V.D.-ers.

RECTIFICATIE interview met de heer De Koster

Helaas zijn er wat fouten geslopen in het vorige nummer. Zo moet er (blz. 4) bij de vraag over desintegratie staan:
"Het is een absoluut noodzakelijke stimulans om Europa verder te brengen in zijn ontwikkeling dan anders het geval is. Een tegenwerkende tendens is het besluit van de radicaal-liberale partij in Denemarken om zich plotseling tegen de E.G. te keren, wat geleid heeft tot het bedanken voor het lidmaatschap van de Federatie".

Bij de Noord-Zuid-dialoog (blz. 5) is er inderdaad sprake van problemen die wij - in Nederland - niet hadden.

SAMENWERKING V.V.D.—P.v.d.A.

Binnen de V.V.D. wordt steeds meer de noodzaak bepleit een samenwerkingsverband aan te gaan met de P.v.d.A. teneinde de V.V.D. uit haar isolement te verlossen.
Omdat het C.D.A. door sommige Liberalen en Socialisten als een blok aan het been wordt beschouwd vanwege haar sleutelpositie in het politieke krachtenveld kan een bezinning nuttig zijn.
Echter de vraag komt naar voren met welke P.v.d.A. geregeerd moet worden. Weinig politieke eer zal voor de V.V.D. te behalen zijn met de P.v.d.A.-standpunten als het propageren van de "republiek", de sociaal-economische aanpak, nationalisaties, haar soms anti-westerse opstelling, onderwijspolitiek etc.
Aangezien de gematigde socialisten op dit moment in de minderheid zijn, is een koerswending op korte termijn niet te verwachten en blijft de V.V.D. in eerste instantie aangewezen op het C.D.A. en D'66. Een regelrechte koerswending naar de P.v.d.A. mede in het licht van de beschamende formatiegebeurtenissen zal het V.V.D.-electoraat niet gemakkelijk vallen.
Immers de verbreding van de aanhang van werknemers heeft zich grotendeels voltrokken uit afkeer van het P.v.d.A.-beleid.
De voorwaarden voor samenwerking zullen vooral van P.v.d.A.-zijde een depolarisatie vergen waarbij ruimschoots baan moet worden gemaakt voor gematigde krachten en niet voor mensen als Piet Reckman met zijn sociale actie-modellen voor omturning van de bestaande maatschappij. Verscheidene P.v.d.A.-leden (waaronder de P.v.d.A.-jongeren, het F.J.G.) wensen nota bene tot vorming van een volksfront over te gaan.
Ook Ed van Thijn wees tegenover informateur Prof. van der Grinten samenwerking V.V.D./P.v.d.A. van de hand. Hoofdzaak voor de V.V.D. is; het krachtig uitdragen der liberale beginselen en het zich onafhankelijk opstellen in politiek driestromenland met bereidheid tot samenwerking, daar waar dat mogelijk is.
De tijd zal dit leren.

Gerrit Zuidema,
Groningen.

STAPHORST

Een congres met diverse hoogtepunten.
De arme landelijk voorzitter moest in die spannende dagen zijn rede tot de laatste minuut zien actueel te houden. Hij kon die rede houden tussen twee bordjes met de volgende opschriften: "toiletten" en "kleedkamer".....
Eerlijkheidshalve vonden de meesten het niveau hoger dan de opschriften zouden doen vermoeden.
Met opvallend gemak zagen wij de Heer Vonhoff het podium op en af springen. Een weergave van diens uitstekende betoog kon U in het vorige nummer aantreffen.
De H.B.-V.I.P.'s hielden zich tijdens de ongresuren opvallend rustig. Geen enkel H.B.-lid viel van de trap en evenmin werd er met pils gegooid. Aanleiding om met pils te gooien (congres Meppel) was er ook niet zozeer: de ingehuurde, handbediende lichtshow/discotheek liet de "internationale" niet schallen.....
Naar ons werd ingefluisterd, was het geen vrije wil van de Internationaal Secretaris, Frank de Grave om zich in zwarte blazer te vertonen. Als een blazer de liberale mentaliteit als vlag moet dienen, kunnen wij wel andere uiterlijke tekenen van liberalisme verzinnen.
Verheugend was de grote opkomst; er waren veel nieuwe gezichten. De deelname aan de discussie was redelijk gespreid. Tijdens zo'n discussie ging de telefoon. Achter uit de zaal brulde iemand (uit het Gooi?): "De Koningin". Tot nu toe weet niemand van een staatssecretariaat voor een nog actieve J.O.V.D.-er.
De niet al te verlichte gemeente Staphorst weigerde een vergunning voor de tijd na half één te verlenen. Het feest werd des te intensiever, "besloten", voortgezet in een belendend café, dat tegen het ochtendkrieken sloot. We hoorden van iemand, die - en dat is niet overdreven - meer dan een uur heeft gezocht naar zijn hotel. Die bewuste persoon heeft daartoe zo'n 20 kilometer gereden. Nog even over het feest; tussen opgestapelde J.O.V.D.-ers en verbijsterde autochtonen fietsten in het café Ad de Laet en Peter Vrijsen rond. Om hun "hersens bij elkaar te houden" mèt helm op. Uw vliegende reporter kon alle spontane cabaret-optredens niet bijhouden.
Een dappere poging van drie Brabanders om het met een "Hertog Jan" op te nemen tegen Noordelijke vocale uitbarstingen, mislukte jammerlijk. We hebben wel eens de indruk, dat de uitbaters van bezochte etablissementen pas na het verschijnen van Hoog Geplaatste Landgenoten gaan geloven dat de J.O.V.D. een serieuze organisatie is....
Staande op een huishoudtrap, bewapend met bezems e.d. werd de uitbater van "het bonte ros" - ja, U leest het goed - bedankt voor zijn waardevolle bijdrage aan een succesvol congres.

Bert van der Stoel.

PLAN 2000

Om de J.O.V.D. zo gauw mogelijk 2.000 leden te bezorgen!

Door jou! Doordat alle leden elk een nieuw lid aanbrengen!

Nu, in de aanlooptijd tot de statenverkiezingen en de gemeenteraadsverkiezingen!

*

Wat? Nog niemand?! Terwijl de Vliegende Brigade stad en land afreist en het Hoofdbestuur zich het vuur uit de sloffen loopt? Maar jij doet toch ook mee?
Met twee verkiezingen voor de deur moeten we onze kans grijpen, en zo veel mogelijk jongeren bij de J.O.V.D. betrekken.
Dat kunnen de leden van het Hoofdbestuur en de Vliegende Brigade niet alleen, DAARBIJ MOET IEDEREEN MEEHELPEN!!

*

Het Plan 2.000 is door het Hoofdbestuur in maart 1977 gelanceerd. Bij het afsluiten van het jaarverslag in november had de J.O.V.D. 500 nieuwe leden en 12 nieuwe afdelingen. Sinds november zijn vier afdelingen opgericht, terwijl het Hoofdbestuur werkt aan de instelling van nog vijf andere. De leden van het Hoofdbestuur en de Vliegende Brigade bezoeken zo veel mogelijk afdelingen. Het Hoofdbestuur belegt regelmatig vergaderingen met afdelingsbesturen in een bepaald deel van het land om problemen door te praten en ideeën uit te wisselen. In elk H.B.-Info krijgen de afdelingen organisatorische tips en adviezen. De Organisatorische Vraagbaak die het Hoofdbestuur vorig jaar uitbracht, staat boordevol suggesties voor ledenwerving, het op poten zetten van een afdeling enz.

*

1. Je kent in je omgeving vast wel iemand die wel liberaal gezind is, maar nog geen lid is van de J.O.V.D.! Neem hem/haar eens mee naar de volgende vergadering of borrel van jouw afdeling, om de sfeer te proeven en kennis te maken met andere leden.

2. Schrijf een artikel in je schoolkrant, personeelsblad of verenigingsblad. Zet er iets in over de activiteiten en organisatie van de J.O.V.D. Vind je het moeilijk zo'n stuk te schrijven, bel dan even met Rino Schreuder (03462 - 1322) of Monique Bouman (080 - 230718). Kleine moeite, en zij zijn graag bereid jullie te helpen.

3. Hang een intekenlijst in de gang op school of op je werk, waarop mensen zich als lid of belangstellende voor de J.O.V.D. kunnen opgeven. Vergeet niet de eerstvolgende activiteit van je afdeling te vermelden! Zet vooral ook je eigen naam en adres op de lijst, zodat mensen weten bij wie ze voor mondelinge informatie terecht kunnen.

4. Vraag je leraar geschiedenis of maatschappijleer of je tijdens de les iets mag zeggen over de J.O.V.D., bijvoorbeeld als over de komende verkiezingen gepraat wordt. Vraag of je leraar de klas kan informeren over politieke jongerenorganisaties, en of jij dan iets kunt zeggen over de J.O.V.D. Je kunt ook het plan opperen (bijv. bij je leerlingenbestuur) om voor de verkiezingen een politiek forum te organiseren. Een lid van je afdelingsbestuur kan bijvoorbeeld in debat gaan met iemand van de ARJOS of het F.J.G. Ken je in je omgeving niemand die zo'n debat zou kunnen voeren, bel dan even met Rino Schreuder. Hij helpt je dan aan een spreker.

Het spreekt van zelf dat degene die het tweeduizendste lid aanbrengt, kan rekenen op een passende forse beloning!!

Restaurant-Auberge

„De Campveerse Toren"
Kade 2 · VEERE - Tel. 01181 - 291 - 226
Sedert eeuwen vast gebruik: ...
om lupden van qualiteit en andere passanten te logeeren en tracteeren

Programma van het Wintercongres van de J.O.V.D., te houden op zaterdag 4, en zondag 5 maart 1978 te DORDRECHT, met als thema:

mediabeleid

Zaterdag 4 maart.

13.00 - 14.00 uur: Ontvangst van deelnemers en belangstellenden.
14.00 - 14.30 uur: Opening en congresrede van voorzitter Gijs de Vries.
14.30 - 15.00 uur: Inleiding van

15.00 - 15.30 uur: Inleiding van de Heer H.J. Roethof, lid van de Tweede Kamer voor de P.v.d.A.
15.30 - 16.00 uur: Inleiding van de Heer G.W. Keja, lid van de Tweede Kamer voor de V.V.D.
16.00 - 16.30 uur: Pauze.
16.30 - 17.30 uur: Discussie.
17.30 - 20.00 uur: Borrel & Dîner.
20.00 - 22.30 uur: Huishoudelijke vergadering.
22.30 - ??????uur: Feest.

Congresprogramma

Zondag 5 maart.

..... - 10.30 uur:	Ontbijt.
10.30 - 13.00 uur:	Behandeling resolutie Mediabeleid.
13.00 - 14.00 uur:	Lunch.
14.00 - 16.30 uur:	Behandeling resolutie Mediabeleid.
16.30 uur:	Sluiting.

1. Het Wintercongres zal worden gehouden op zaterdag 4 en Zondag 5 maart 1978 in Hotel "Statenhof", Steegoversloot 57 - 59, DORDRECHT.

★

2. In verband met de te verwachten grote belangstelling voor het congres verzoekt het Hoofdbestuur een ieder die aan het Congres deelneemt zich minimaal een week van te voren op te geven, dus UITERLIJK op vrijdag 24 februari. Je kunt je opgeven bij het Algemeen-Secretariaat, p/a. Stikkerhuis, Nieuwe Zijds Voorburgwal 288, AMSTERDAM. (telefoon: 020 - 242000).

LET OP: IEDEREEN DIE WIL BLIJVEN OVERNACHTEN DIENT EEN WEEK VOOR HET CONGRES TE BETALEN!!

Deze voorwaarde is noodzakelijk om te voorkomen dat de vereniging financiële schade lijdt. Het Hoofdbestuur is contractueel verplicht drie dagen van te voren hotelkamers te reserveren en vooruit te betalen. Daarom kan alleen voor die mensen die een week van te voren aan het Hoofdbestuur betalen een kamer worden geboekt. Betaling is mogelijk op twee manieren.

★

1. door overschrijving van de congresprijs op postgirorekening 95.35.00. ten name van penningmeester J.O.V.D., onder vermelding van "Congres",
2. door het opsturen van een ingevulde en ondertekende betaal- of eurocheque.

De congresprijs bedraagt ƒ 37,50 per persoon (inclusief overnachting, dîner, feest, ontbijt en lunch).

★

LET OP: AFZEGGINGEN DIENEN UITERLIJK OP 24 FEBRUARI BIJ HET SECRETARIAAT BINNEN TE ZIJN!!

Aan hen die na 24 februari of in het geheel niet afzeggen zal de volledige congresprijs in rekening worden gebracht.

★

3. Zowel politieke moties als amendementen op de Resolutie Mediabeleid dienen drie dagen van te voren, dus UITERLIJK op woensdag 1 maart, bij de vice-voorzitter politiek, Reinout van Bruggen (Davidstraat 61 B, GRONINGEN) te zijn ingediend. Zij moeten tevens in voldoende oplage (minimaal 100 exemplaren) op het congres aanwezig zijn ten behoeve van de aanwezigen. Amendementen of moties die na dit tijdstip worden ingediend, of in onvoldoende oplage op het congres aanwezig zijn, zullen niet in behandeling worden genomen. Amendementen en moties dienen bij de aanvang van het congres aan de congresleiding te worden overhandigd.

★

4. Tegenkandidaten tegen de door het Hoofdbestuur voorgestelde personen kunnen door de afdelingen worden ingediend tot UITERLIJK 1 maart, 24.00 uur bij het Algemeen-Secretariaat (p/a. Stikkerhuis, Nieuwe Zijds Voorburgwal 288, AMSTERDAM). Deze kandidaatstelling dient schriftelijk te geschieden en op straffe van nietigheid vergezeld te gaan van een exemplaar van de convocatie voor de afdelingsvergadering, waarin de kandidaadstelling plaats vond, en een verklaring van de kandidaatgestelde, waarin hij/zij accoord gaat met zijn/haar kandidaatstelling.

★

5. Om een zinvolle en democratische behandeling van de resolutie mogelijk te maken, dringt het Hoofdbestuur er bij de afdelingen en districten op aan om de resolutie in eigen kring aan de orde te stellen.

★

6. De verdeling van de stemmen op de Huishoudelijke vergadering zal geschieden op basis van het aantal in het lopende (!) verenigingsjaar betaald hebbende leden. Hopelijk vinden de afdelingspenningmeesters hierin een aanleiding om hun leden extra te stimuleren vóór het congres hun contributie over te maken! De afdelingen dienen hun stemgerechtigde afgevaardigden drie dagen van te voren, dus UITERLIJK 1 maart, aan het Algemeen-Secretariaat door te geven.

★

7. Tenslotte dringt het Hoofdbestuur er bij de afdelingen en districten op aan in grote getale naar het congres te komen. Het onderwerp is er belangrijk genoeg voor, en er hebben een aantal eersteklas sprekers toegezegd.

★

Spreek bijvoorbeeld in de afdeling af wanneer men op het station zal verzamelen, zodat men als afdeling kan reizen, of "organiseer" een paar auto's. Als je met meer mensen uit je afdeling naar het congres komt, kweekt dat bovendien een (nog betere) band tussen de leden.

Afdelingsnieuws

Op 24 februari a.s. wordt de afdeling Dronten opgericht. Voor inlichtingen kan men terecht bij:
K. Dolman, telefoon: 03210 - 2740.

Voorts wordt op 3 maart a.s. nog een nieuwe afdeling opgericht, te weten de afdeling Noord-Oost Polder. Het contactadres voor deze afdeling luidt:
H. Wijnands, telefoon: 05270 - 5879.

De afdeling Zwolle heeft een afdelingsblad zonder naam. Suggesties worden ingewacht bij het secretariaat. Er wordt daar trouwens veel georganiseerd.

Alphen aan den Rijn deed weer een goed verzorgde Banier het licht verschijnen.

Agenda huishoudelijke vergadering

Agenda van de huishoudelijke vergadering van de J.O.V.D. op het Wintercongres van 4 en 5 maart 1978 te DORDRECHT.

1. Opening op zaterdag 4 maart 1978 om 20.00 uur.
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Jaarverslag landelijk penningmeester.
4. Verslag kascommissie.
5. Verkiezing kascommissie.
6. Verkiezing leden Hoofdbestuur.
7. Bestuursoverdracht.
8. W.v.t.t.k.
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

Toelichting op de agenda van de huishoudelijke vergadering.

ad. 3. Het Jaarverslag zal t.z.t. aan de afdelingssecretariaten worden toegezonden.

ad 5. De leden zullen uit de ter vergadering aanwezige personen worden gekozen.

ad 6. Aftredend zijn: Gijs de Vries en Monique Bouman.
Het Hoofdbestuur stelt kandidaat:
Voorzitter: Frank de Grave.
Vice-voorzitter organisatie: Rino Schreuder.
Internationaal-Secretaris: Sipke Swierstra.
Tweede-Secretaris: Norbert Klein.

De Verenigingsraad, over deze kandidaturen geraadpleegd, heeft een positief advies uitgebracht met uitzondering van de kandidatuur van Sipke Swierstra wegens een tegenkandidate, te weten Marian van der Meulen.

Resolutie Mediabeleid

INLEIDING.

De rol die de media in de Nederlandse samenleving spelen, is een zeer wezenlijke. Wezenlijk, omdat zij essentieel zijn voor een goed functioneren van de democratie. Immers, hoe zou het Parlement en de overige burgers hun controlerende taak op het overheidsbeleid kunnen uitoefenen zonder dat ze zich van verschillende kanalen op de hoogte kunnen stellen van de benodigde informatie?
Deze informatie wordt verstrekt door de media.
Voor deze resolutie moeten wij ons echter beperken tot de belangrijkste daaronder. De belangrijkste, dat wil zeggen, voor het functioneren van de democratie, zijn zonder enige twijfel de pers en de omroepen.
De Nederlandse bevolking besteedt dagelijks ± 17 miljoen uren aan de televisie, en nog meer uren aan de radio. Zij leest iedere dag een miljoen kranten.
Gezien de belangrijke functie die met name de kranten, radio en televisie binnen de democratie vervullen, zal het uitgangspunt van de overheid bij haar beleid ten aanzien van de media moeten zijn: een zo groot mogelijke verscheidenheid van informatie afgestemd op het marktmechanisme, in stand te houden, zonder daarbij te treden in de vrijheid en onafhankelijkheid van de media.
Zoals altijd, wanneer men een algemeen uitgangspunt formuleert, zijn hier wel uitzonderingen op te bedenken.
Dit uitgangspunt moet nader worden uitgewerkt om tot een duidelijke standpuntbepaling te kunnen komen. Hiervoor is een indeling gekozen in twee hoofdstukken te weten één met betrekking tot het persbeleid en één met betrekking tot het omroepbeleid. De kabeltelevisie vormt een apart hoofdstuk binnen het hoofdstuk mediabeleid.

I. PERSBELEID (met name kranten en weekbladen).

Stelling I:

De huidige ondernemingsgewijze productie van de pers dient gehandhaafd te blijven.

De laatste tijd gaan er nogal wat geluiden over alternatieve productiestructuren, met name voor de dagbladpers. Zo zouden bijvoorbeeld de niet primair op winst gerichte bladen faciliteiten moeten verkrijgen om ze buiten de concurrentiestrijd met de in hoofdzaak sterk commercieel georiënteerde persorganen te houden (bijvoorbeeld door de overheid financieel gesteunde drukfabrieken).
Dit zou betekenen een rechtstreeks ingrijpen van de overheid in de productiesector wat tot ongewenste gevolgen zou kunnen leiden bijvoorbeeld voor de werkgelegenheid.

Bovendien zou het op een dergelijke wijze organiseren van de productie leiden tot voortdurende overheidssteun. Een beter uitgangspunt is dan ook te streven naar een rendabele pers, waarbij een breed scala van informatie behouden blijft.
De ondernemingsgewijze productie is in de huidige omstandigheden hiervoor de beste garantie.

Stelling II.

Het zogenaamde redactiestatuut dient niet bij wet voorgeschreven te worden.

Het redactiestatuut is een statuut waarin de bevoegdheden en plichten van de (hoofd)-redactie zijn vastgelegd en wat beoogt de (hoofd)-redactie een grote mate van medezeggenschap te geven.
Wanneer wij aannemen dat de pers in ondernemingen georganiseerd dient te blijven dan moeten daarvoor natuurlijk dezelfde regels gelden als voor andere ondernemingen.Zo zullen de meeste kranten een ondernemingsraad moeten hebben. Wij achten het niet juist om binnen een bedrijf de ene groep werknemers meer zeggenschap te geven dan de andere groep werknemers. Wanneer men binnen de onderneming zou komen tot de beslissing om de (hoofd)-redactie meer inspraak te laten hebben in het bedrijf dan is daar natuurlijk niets op tegen, maar dit moet niet van overheidswege voorgeschreven worden.

Stelling III.

De overheid heeft tot taak een zo groot mogelijke verscheidenheid van informatie in stand te houden. Op grond hiervan kan de overheid steun verlenen aan de pers. Deze steun zal een gerichte steun dienen te zijn, afgestemd op de zwakke bedrijven. Daarnaast moet zij generieke maatregelen nemen om te bereiken dat de meerderheid van de bedrijfstak kostendekkend kan produceren.

Het spreekt, dacht ik, voor zich dat slechts zwakke bedrijven voor overheidssteun in aanmerking komen. Hier moeten dan wel enige voorwaarden aan verbonden worden. Zo zal een krant niet kosten wat het kost in stand moeten worden gehouden. Daar waar er geen markt meer is zal een krant niet voor overheidssteun in aanmerking komen. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen hoeveel abonnees een krant minimaal moet hebben om voor overheidssteun in aanmerking te komen. Wanneer een krant door verandering van politieke koers abonnees verliest en zo beneden het minimum aantal abonnees , dat voor steun nodig is, terecht komt, moet er van overheidszijde een "overbruggingskrediet" ter beschikking gesteld worden, wat voor een nader te bepalen termijn zal moeten gelden. De betreffende krant krijgt zo de gelegenheid om een andere markt voor haar product te vinden. Lukt dit niet dan moet daar geen overheidsgeld meer in gestoken worden.
Naast deze specifieke steun moet de overheid generieke steun verlenen, wanneer zou blijken dat de meerderheid van de kranten niet kostendekkend zou kunnen draaien.

Deze generieke steun kan verleend worden door handhaving van het 0%-tarief van de B.T.W. voor de abonnementen en het 4% B.T.W.-tarief voor de losse nummers. Daarnaast kunnen ook de verlaagde P.T.T.- en spoorwegtarieven gehandhaafd blijven.
In het geval dat er kranten zijn die niet kostendekkend kunnen draaien door de mindere hoeveelheid advertenties die zij krijgen, dient er een oplossing gezocht te worden in de specifieke steun. Hierbij kan men denken aan de zogenaamde "advertentie-compensatie".
Advertentie-compensatie is een term geïntroduceerd door oud-minister van Doorn. Hiermee wordt bedoeld dat kranten waarvoor wel een markt is maar die door te weinig advertenties verliesgevend zijn een vergoeding krijgen zodat zij toch kunnen blijven voortbestaan.

Stelling IV.

De overheidssteun mag niet gekoppeld worden aan de eis van een redactie-statuut.

Gezien de toelichting op stelling II lijkt een nadere toelichting hier overbodig.

OMROEPBELEID.

Stelling V.

De zendtijd van de verschillende omroepen dient verdeeld te worden op basis van omroepverkiezingen.

De overheid heeft een bijzondere taak ten aanzien van de omroepen aangezien er een beperkt aantal frequenties aanwezig is. Dit eist een rechtvaardige verdeling van de zendtijd. Het huidige systeem verdeeld de zendtijd op basis van het ledental. Lid van een omroepvereniging is hij/zij die zich abonneerd op een omreopblad of die een bepaald bedrag betaalt. Voorwaarde hierbij is dat men de omroepbijdrage heeft betaald. Op dit systeem zijn verschillende bezwaren. Zo is de keuze voor een omroeporganisatie vaak niet gebaseerd op de inhoud van de programma's maar op het "fraaie" omroepblad. Het tweede bezwaar tegen het huidige systeem is dat slechts degenen die de omroepbijdrage betalen meetellen als lid. Voor het merendeel zijn dit de gezinshoofden. Dit betekent een discriminatie van de gehuwde vrouw en van de inwonende meerderjarige kinderen. Omroepverkiezingen komen tegemoet aan de genoemde bezwaren. Bovendien is dit de meest democratische weg om de "aanhang" van een omroep te bepalen. Om voor zendtijd in aanmerking te komen dient wel de eis gesteld te worden dat men een bepaald minimum aantal stemmen moet halen omdat anders de kans bestaat op versnippering van de zendtijd over vele "kleintjes".

Stelling VI.

Naast de huidige omroepwet dient er een

mediawet te komen.

In de huidige omroepwet heeft de minister een zogenaamde tuchtbevoegdheid. Deze tuchtbevoegdheid wordt in de praktijk gehanteerd om art. 10 na te leven. Dit artikel zegt dat uitzendingen niets mogen bevatten dat gevaar opleveren zal voor de veiligheid van de staat, de openbare orde of de goede zeden. Bij de pers geldt ook een reprensief toezicht, maar dit is voorbehouden aan de onafhankelijke rechter. Er is geen reden om verschil te laten bestaan in het toezicht op de pers en op de omroepen.
Wat met deze stelling bepleid wordt is een preventief toezicht door de wet, waardoor de tuchtbevoegdheid van de minister geschrapt kan worden. Deze wet moet regels bevatten over de privacy bescherming van de burgers.

Stelling VII.

De eis van een volledig programma in de omroepwet dient vervangen te worden door eenzelfde systeem als geldt voor de radioprogramma's.

Art 35 lid 2 van de omroepwet eist een volledig programma. Deze bepaling heeft een tweeledig doel.
a. het verzekeren van een eerlijke concurrentie tussen de omroeporganisaties.
b. het handhaven van het algemene culturele niveau van de programma's.
Bovengenoemde stelling bepleit dat de verschillende onderdelen van een volledig programma (cultuur, amusement, informatie enz) over de verschillende zenders verdeeld gaan worden. Om een zo goed mogelijke verdeling te bereiken, dient er een derde televisienet bij te komen.
Voordeel hiervan is dat de burger zelf kan uitmaken wat hij onder een volledig programma verstaat, zonder daarbij de leidende hand van de overheid te moeten voelen.

Stelling VIII.

De bepaling van de omroepwet inhoudende dat een nieuwe zendgemachtigde behalve aan het getalscriterium ook dient te voldoen aan de eis dat er iets "nieuws" moet worden toegevoegd aan het "bestaande", dient te vervallen.

Wanneer men een systeem van omroepverkiezingen verkiest past daarin de eis van "iets nieuws toevoegen" niet. Immers, wanneer een omroep in staat is om voldoende stemmen te halen om voor zendtijd in aanmerking te komen, voldoet zij aan een bestaande behoefte waaraan voor die tijd niet voldaan werd.

Stelling IX.

Het aandeel van de N.O.S. in de totale zendtijd dient te worden gehouden.

De huidge taak van de N.O.S. is een drieledige:
a. De N.O.S. is een orgaan van overleg en coördinatie en samenwerking tissen de componenten van het bestel.
b. De N.O.S. verzorgt de gezamenlijke programma's.
c. De N.O.S. verleent technische bijstand aan de omroepen.
Hieruit blijkt dat de N.O.S. een dienende taak is toebedacht. Daarmee kunnen wij volledig instemmen. De N.O.S. zal zich dan ook dienen te onthouden van het uitzenden van programma's die ook door ondere omroepen worden uitgezonden (bijvoorbeeld films).
Gezien de huidige praktijk kan de zendtijd van de N.O.S. verminderd worden.

Stelling X.

De zendtijd voor de STER-reclame dient gehandhaafd te blijven.

De STER vervult voor het bedrijfsleven een belangrijke functie, omdat door middel van de STER-reclame grote groepen mensen bereikt kunnen worden.
Bovendien levert de STER de nodige financiële middelen op, waardoor een groot gedeelte van de kosten gedekt kunnen worden.
Het lijkt niet nodig om de thans beschikbare zendtijd voor de STER uit te breiden.

Stelling XI.

De experimenten met de kabeltelevisie dienen gestimuleerd te worden.

Aan de kabeltelevisie kleven talrijke problemen, bijvoorbeeld de invloed op de regionale pers, verdeling van de programmatijd, de hoeveelheid programma's, al dan niet commerciële exploitatie, enz.
De experimenten moeten de nodige antwoorden op deze problemen trachten te geven.

De Nederlandse Politiek,

Meerstromenland of Moeras?

Twee, drie of vier belangrijke stromingen in de Nederlandse politiek, dat is wat de afgelopen jaren herhaaldelijk is betoogd. Daarmee geeft de politiek het beeld te zien van een meerarmige delta. Is dat beeld wel terecht? Kan men, de afgelopen formatie voor ogen houdend, niet even gemakkelijk tot de conclusie komen dat deze delta een bijzonder drabbig en moerassig gebied is?
Als achtergrondinformatie eerst globaal de historische ontwikkeling. In het begin van de vorige eeuw was er sprake van een overwegend persoonlijk bewind van de koning, een bewind, waarop door de Tweede Kamer niet altijd even alert werd gereageerd. Over de Eerste Kamer, benoemd indertijd door de koning, doen wij er gemakshalve het zwijgen toe. Democratie, in haar schemerend bestaan, was ook nog niet voor ieder bereikbaar. Slechts het verlichte deel der natie had deel aan de zegeningen van de "medezeggenschap".
Deze situatie werd al gauw onhoudbaar. Aan het persoonlijk bewind van de koning werd een einde gemaakt en de Tweede Kamer kreeg belangrijke bevoegdheden. De grote liberaal Thorbecke was de man die aan de wieg van deze veranderingen stond, in zijn functie als Minister van Binnenlandse Zaken.
Doch de deelname aan het bestuur bleef ook nu voorbehouden aan het denkend deel der natie. De volksvertegenwoordigers waren vrijwel allen liberaal of met het liberalisme sympathiserend. Dankzij de over het algemeen gelijkluidende principe koos men in die tijd voornamelijk een persoon. Daarbij is in de gaten te houden dat de kiezers een selecte en over het algemeen goed geïnformeerde groep vormden, en dat juist het selecte een overzicht op de kandidaten bood. Een min of meer persoonlijke vertegenwwordiging dus.
Deze voor het liberalisme plezierige toestand duurde niet al te lang. De principes van de liberale staat eenmaal geaccepteerd zijnde bleek het voor verschillende groepen mogelijk om aan een proces van emancipatie te beginnen. Emancipatie leidde evenwel tot partijvorming én verzuiling. Niet meer was de man belangrijk, maar bepalende factor in de politiek werd nu de groepsgebondenheid. De confessionele partijen konden, van het groepsgevoel gebruik makend, hun aanhang versterken en tevens de binding binnen de eigen kring. Om de uiteenlopende politieke ideeën van zo'n groep in één partij mogelijk te maken, moest het partijprogramma noodgedwongen vaag zijn. Binnen de groep van de niet volledig door de confessie gegrepenen kon men eveneens groepsvorming aantreffen. De wat beter gesitueerden kwamen terecht bij de liberalen, terwijl het opkomend socialisme voor de minder gesitueerden uitkomst bood.
De voordien dominante liberale groep begon echter steeds nadrukkelijker op een intern schisma af te gaan. Enerzijds waren daar de verdedigers van de klassiek liberale leer, die vaak wat conservatieve neigingen hadden. Anderzijds degenen, die de hervormde geesteskracht bij zich bleven dragen, maar daarmee geneigd waren het klassieke liberalisme hier en daar te verlaten.
Tegenover de persoonlijke factor in de voorgaande periode stond nu evenwel een bepaling van de politiek door het groepsgevoel. Ook aan deze situatie kwam echter een einde. Het voltooien van de emancipatie processen had als gevolg, dat de groepsgebondenheid langzaam wat begon af te nemen. Er kwam nu een tweedeling in de Nederlandse politiek: er waren groeperingen, die nog immer op groepsgebondenheid steunden, met name de confessionelen; daarnaast waren er ook groepen, die hun ideeën tegenover elkaar plaatsten, socialisten en liberalen - de laatstgenoemden nu definitief in een conservatieve en een progressieve vleugel uiteen gevallen - , al viel er tussen deze twee groepen onderling best wel te werken. De Tweede Wereldoorlog betekende een ommekeer in deze situatie, of, zo men wil, een doorbraak. Hier liggen de wortels van de deconfesionalisering; hoewel de confessionele partijen er na de oorlog tijdelijk in slaagden om hun greep op de kiezer terug te krijgen, was dit slechts tijdelijk. Op den duur zouden zij aan invloed gaan inboeten. In de tweede helft van de vijftiger jaren begon dit proces, te beschouwen als een emancipatieproces van de confessionele kiezer. Wat waren de vervangende elementen? Grootste profiteur waren de socialisten. Daarnaast, zij het in mindere mate, kregen ook de liberalen nu hun deel van de confessionele kiezers. Quantitatief betekende dit voor de liberalen een opleving. De vraag is wel of het ook de kwaliteit van de toch wat dommelende liberalen bevorderde. Liberalen waren er tot 1950 immer geweest, maar in steeds afnemend aantal. Nieuwe impulsen waren uitgebleven. De conservatieve vleugel met name was in aantal steeds verminderd, terwijl de progressieve en creatieve vleugel in de P.v.d.A. was opgegaan in 1946. Een aantal daarvan kwam onder leiding van Oud in 1948 terug naar het liberale kamp, dat daardoor wat meer liberaal werd, terwijl de P.v.d.A. op haar beurt wat meer socialistisch werd. Hoewel nu pragmatisch uitstekend is samen te werken tussen socialisten en liberalen, moet nooit vergeten worden dat de raakvlakken bereikt worden vanuit twee verschillende maatschappijvisies. In hoeverre de verschillen op alle punten werkelijk volledig zijn, laat ik graag buiten beschouwing, het lijkt mij evenwel dat sommige verschillen niet zo groot zijn als vaak gedacht wordt. Deze twee stromingen waren de aangewezen opvangcentra voor gedeconfessionaliseerde kiezers. De in 1959 door Oud op gang gebrachte polarisatie tussen P.V.D.A. en V.V.D. versnelde de neergang van de confessionele partijen een weinig. Polarisatie bracht de V.V.D. echter wel meer naar "rechts" oftewel conservatief en de P.v.d.A. wat meer naar "links" oftewel progressief. In beide partijen ontstonden groepen die zich met de toentertijd ingenomen positie van hun partij niet konden verenigen en uittraden. Voor de V.V.D. was dit de groep, die D'66

opleverde, voor de P.v.d.A. was dit DS'70. Gezien de latere samenwerking in regering en oppositie tussen V.V.D. en DS'70 en P.v.d.A. en D'66 kan men ook stellen dat beide partijen toen de voorstanders van samenwerking tussen socialisten en liberalen voor een groot deel verloren.

Terwijl nu de polarisatie onverminderd voortging, werd in het confessionele kamp iets nieuws uitgeprobeerd, namelijk een geleidelijke fusie tussen de bestaande confessionele partijen tot een nieuwe, algemeen christelijke partij. In zekere mate is bij de laaste verkiezing bewezen dat deze partij, C.D.A. kon profiteren van het effect dat sommige nieuwe partijen in Nederland hebben. De neergang werd tijdelijk tot staan gebracht. Waar echter niet werkelijk iets nieuws tot stand is gebracht , maar veeleer een wat veralgemeend maar hoe dan ook vaag confessioneel verkiezingsprogramma, moet men vermoeden dat het stoppen van de neergang op z'n hoogst van tijdelijke aard zal zijn.

Na verloop van enkele jaren zal de neergang zich weer verder voortzetten. Daarvoor is nu eenmaal reeds geruime tijd een maatschappelijke ontwikkeling in die richting op gang. Ondertussen evenwel bleef de polarisatie. Dit leverde voor de liberale VVD grote verkiezingswinst op. De kritische vraag is alleen of dit voor het liberale in de V.V.D. ook winst opleverde. Het angstige vermoeden bestaat hier en daar dat de VVD weer in dezelfde conservatieve hoek zit als voor de oorlog de "liberale" Vrijheidsbond.

In dit opzicht is van groot belang de uitspraak van de nieuwe liberale fractieleider Rietkerk, dat het verdiepen van de liberale beginselen belangrijke aandacht zal krijgen. De P.v.d.A. ondertussen werd steeds meer socialistisch, maar tegelijkertijd kwam ook een matigende tendens op gang, namelijk uit de hoek van diegenen, die bestuursverantwoordelijkheid hadden gedragen. De vraag is nu wat men de kiezer te bieden heeft. Het C.D.A. waarschijnlijk niets, dat ook niet bij P.v.d.A. of bij V.V.D. gevonden kan worden. De V.V.D. oplossingen, die voor een deel waarschijnlijk ook die van de Westduitse S.P.D. hadden kunnen zijn. De P.v.d.A.-oplossingen, die waarschijnlijk voor een deel ook die van de Engelse liberalen hadden kunnen zijn. Dit alles nog afgezien van de vraag in hoeverre de programmatische aanbiedingen van de verschillende Nederlandse partijen onderling verwisselbaar zijn. Wat wordt nu het bepalende element? De partij, de persoon of het principe? Personen van werkelijk formaat lijken op dit moment niet aanwezig. De principes zijn op de helling, gaan op de helling, vertonen overeenkomst met buitenlandse situaties of zijn fel benadrukt - voor onze begrippen waarschijnlijk te fel.

De partijen lijken op dit moment pragmatisch tamelijk dicht bij elkaar te staan, wanneer men althans de moeite neemt om de emoties even weg te denken.
Het meest in aanmerking lijken de principes te komen, maar dan moeten die wel duidelijker gepresenteerd worden, dient men zich als politicus ook meer bewust van die principes te zijn. Door het actualiseren en effectueren van de laatste tijd is de helderheid van de principes weggenomen. Waar bovendien de pragmatische uitwerking van de verschillende partijen tamelijk dicht bijeen lijkt te liggen, men moet op dit ogenblik de Nederlandse politiek wel typeren als een drabbig moeras, met ongezonde (emotionele) dampen, met stromen, die op verschillende punten door elkaar heen vloeien; maar op de een of andere merkwaardige wijze blijkt het niet of nauwelijks mogelijk die stromen zo te kanaliseren, dat er gedurende een periode van één en dezelfde bedding gebruik gemaakt kan worden.
Vervelend is dan tevens, dat er kennelijk geen bevredigend redelijk alternatief aanwezig is. Hopelijk zal herbezinning op, en verdieping van de eigen principes verhelderend werken. Voorkomen moet worden dat de baggermaatschappijen van extreem links of extreem rechts, Ongenuanceerd Schreeuwende Lieden, ooit een echte kans krijgen in Nederland.

Gerard Derriks.

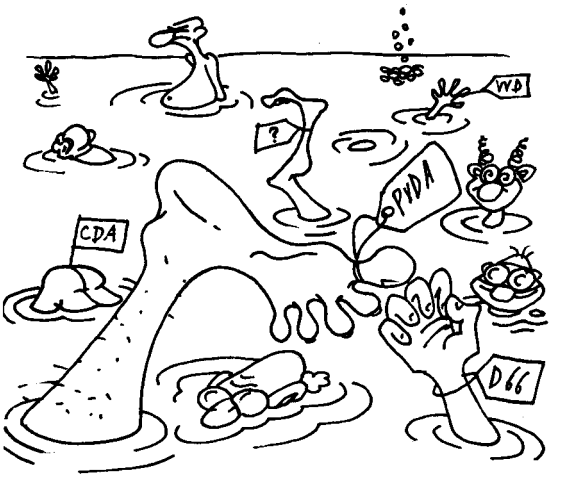

Verenigde Staten van Europa, maar hoe?

door ROB VERMEER

De eenwording van Europa is een ideaal van menig Nederlander, maar hoe zal dat Europa er moeten gaan uitzien?
De mensen die hier straks over gaan praten moeten in de eerste plaats denken en handelen als Europeanen, en pas in de tweede plaats, en het liefst eigenlijk helemaal niet, als Engelsman, Fransman, Nederlander, Duitser etc. Het is namelijk van essentieel belang dat men niet als nationalist aan tafel zal zitten, daar de huidige Europese landen nogal wat te slikken krijgen voor de vereniging een feit zal zijn.
Men moet in de eerste plaats bereid zijn

grenzen drastisch te veranderen, daar het logisch is dat Europa een federatie zal worden, oftewel een soort van Verenigde Staten van Europa. Om de huidige grenzen van de landen te gebruiken als grenzen van de Staten (om in Amerikaanse stijl te blijven) zou een reusachtige grote fout betekenen. Het vormen van een fedratieve staat is het ideale moment om af te rekenen met de zogenaamde minderheden binnen de lidstaten in Europa.
Als we uitgaan van de huidige E.E.G.-landen binnen zo'n federatie, dan wil dat nog niet zeggen dat er negen staten zouden komen. Men kan dan namelijk met een schone lei Europa nieuw indelen!!! De Nederlanden zouden dan ook het Vlaamse gebied kunnen en moeten omvatten, terwijl Schotland een geheel onafhankelijke lidstaat zou worden t.o.v. Engeland. Zo kan je heel Europa gaan afschuimen, allerlei oude problemen oplossend met allerlei motieven. Bretange, Baskenland, Beieren, etc. zouden dan allemaal lidstaten worden met vertegenwoordiging in een Groot-Nationaal parlement (het Europese parlement). Wellicht zou men bij de opzet van de Federatie in grote lijnen het Amerikaanse systeem kunnen aanhouden: evenredige vertegenwoordiging van het volk, plus gelijke vertegenwoordiging per staat!
Van hieruit kom je automatisch terecht bij het probleem van een staatshoofd. Men kan van Europa een republiek maken (zoals in 4 lidstaten het geval is.) Beide systemen hebben hun voor- en nadelen.
In ons kikkerlandje liggen de stromingen zo ver uit elkaar, dat we ons gelukkig mogen prijzen met ons neutrale staatshoofd die boven alle partijen staat. In een politiek zeer verdeeld Europa zal een onpartijdig staatshoofd geen overbodige luxe zijn, maar kan een president boven alle partijen staan?
Ik zie voor het toekomstige Europa de noodzaak van een neutraal staatshoofd, een rustpunt in de ongetwijfeld woelig wordende politiek, maar hoe die te creëren is een discussiepunt van formaat, waar ik mij hier niet direct aan zal wagen. Mijn stelling is dacht ik wel duidelijk.
Als je alleen al deze twee hier door mij genoemde punten in oogschouw neemt, zie je dat er nog ontstellend veel moet veranderen in Europa, voor zij rijp is voor zulke discussies, die vroeg of laat toch gehouden zullen moeten worden!
De komende Europese verkiezingen zijn, kan men zeggen, de eerste stap op een kilometers lange weg, die we met de snelheid van een schildpad zullen moeten afleggen, willen we niet voortijdig in elkaar storten en veilig het eindpunt bereiken.
Men zal met de ene hand autonomie moeten verstrekken aan de vele Europese gebieden die een bepaalde eenheid vormen, en met de andere hand zal men de mensen het bewustzijn moeten bijbrengen dat de vereniging van Europa een noodzaak is, een goede wel te verstaan!

De toetsingsconferentie van Belgrado

Op dit moment vindt in de Joegoslavische hoofdstad Belgrado het vervolg plaats van de beroemde en volgens anderen beruchte conferentie van Helsinki over Vrede & Veiligheid in Europa. Vertegenwoordigers van 35 landen (alle Europese staten + Canada en de V.S.) praten hier drie maanden lang in een poging Europa een stukje veiliger te maken. Leest men over de resultaten de kranten erop na, dan gebeurt dit voorlopig zonder al te veel succes. Toch zijn bij het verloop van deze belangrijke conferentie een aantal interessante kanttekeningen te maken.

Achtergronden.

De afspraak tot het houden van deze conferentie werd al in Helsinki gemaakt. Vooral de westerlijke deelnemers wilden een vervolg om te kunnen beoordelen in hoeverre voortgang zou zijn geboekt bij de realisatie van alle fraaie voornemens die in het slotdocument van Helsinki waren verwoord. Politieke achtergrond hierbij was het hebben van een drukmiddel op het Oostblok met name wat betreft de afspraken op het gebied van de mensenrechten (de zgn. derde mand). Zoals bekend is het slotdocument van Helsinki onderverdeeld in drie onderdelen, manden genaamd; de eerste bevattende afspraken betreffende de militaire ontspanning, de tweede over economische samenwerking en de derde over humanitaire aangelegenheden, waarvan de mensenrechten het belangrijkste onderdeel vormt. Het is in dit kader wel begrijpelijk dat in de voorpubliciteit voor Belgrado de meeste aandacht is uitgegaan naar deze derde mand. Niet alleen omdat de meningsverschillen op dit punt het duidelijkst liggen, doch ook omdat het Westen deze derde mand als het meest fundamentele gedeelte van het Slotdocument beschouwd.
In westelijke kringen wordt erop gewezen, dat aan de eerste mand ruim aandacht wordt geschonken bij de S.A.L.T. en M.B.F.R.-besprekingen, en dat de economische samenwerking zich vooral langs bilaterale lijnen ontwikkelt tussen de E.E.G. en de V.S. enerzijds en de landen van de Comecon anderzijds.
De Oostbloklanden zijn het met deze visie niet eens. Zij stellen veel meer belang in de gebieden die door de eerste en tweede mand worden bestreken.
De achtergrond van dit fundamentele geschil punt is natuurlijk een politieke. Vooral de Russen zien duidelijk in, dat zij het bij discussies op het gebied van de mensenrechten zwaar te verduren zullen krijgen. Zo circuleerde in Amerikaanse congreskringen een lijvig zwartboek, waarin honderden schendingen van de slotacte van Helsinki waren opgenomen.
Het wapen wat de Russen bezitten om de voor hen dreigende situatie van een Belgradoconferentie, waarbij zij in de beklaagdenbank zittend de jurering van de wereld dienen aan te horen, heet ontspanning.
Het komt gesimplificeerd hierop neer dat de

Russen zeggen: "Westen, jullie mogen wel kritiek hebben, maar houdt dat wel binnen de perken, anders betekent dat het einde van het proces van toenadering". De gehele aanloop tot Belgrado was dan ook gekenmerkt door voortdurende Russische waarschuwingen aan het adres van het Westen de zaak der mensenrechten niet op de spits te drijven en felle discussies in het westelijke kamp waar dan wel de grens van het Russische incasseringsvermogen zou liggen.

Het verloop van de Belgrado-conferentie.

Toetsen we het verloop van de conferentie aan de twee belangrijkste hoofdlijnen: enerzijds het verschil van inzicht over het belang van de derde mand en anderzijds het punt van de mensenrechten versus ontspanning, dan valt op dat, ten aanzien van het eerste punt, door het Oostblok een duidelijke nederlaag is geleden. Alles overheersend in de redevoeringen van de westelijke landen was het punt van de mensenrechten, met wat obligate woorden gewijd aan de schoonheid van de ontspanningsgedachte. De vertegenwoordigers van het Oostblok werden op dit punt dan ook duidelijk in het defensief gedrongen.
Ten aanzien van het tweede punt haalden de Russen meer successen. Enerzijds stelden Nederland en de V.S. zich hard op ten aanzien van het handhaven van de mensenrechten stellende dat van werkelijke ontspanning geen sprake kan zijn, zolang in het Oostblok nog op grote schaal de afspraken van Helsinki worden geschonden, anderzijds waren de redevoeringen van de overige E.E.G. en N.A.V.O.-landen met de Bondsrepubliek en Frankrijk voorop, bijzonder gematigd van toon en werd de voortgang van de ontspanning duidelijk boven de handhaving van de mensenrechten geplaatst.
Wat al tijdens de voorbereidingen van Belgrado bleek, het Westen is duidelijk verdeeld over de vraag in hoeverre de mensenrechten het waard zijn de ontspanning in gevaar te brengen. Dit bleek ook uit de speech van de Belgische ambassadeur die ook namens de E.E.G. sprak, omdat België op dat moment het voorzitterschap bekleedde. Het Belgische optreden werd algemeen als uiterst zwak gekenmerkt: met veel woorden over de bereidheid van de E.E.G. tot economische samenwerking en het uitspreken van het verlangen tot goede contacten was de E.E.G.-koek op. Geen enkel concreet voorstel werd gedaan. Algemeen weet men dit Belgische optreden aan interne verdeeldheid binnen de E.E.G. Opnieuw een bewijs voor de stelling dat het niet erg vlot met de politieke integratie van Europa.

Conclusies.

Voor zover er nu, halverwege de conferentie al conclusies te trekken zijn, dan dient de voornaamste te zijn, dat het "lief zijn voor elkaar" overheerst. De grote meerderheid van het Westen heeft duidelijk gekozen voor een opstelling die het ontspanningsproces niet in gevaar brengt. Slechts de V.S. en Nederland bleken bereid de rek in het ontspanningselastiek te beproeven. Zij verdienen daarin naar mijn mening alle steun. Ontspanning kan toch pas dan wat voorstellen, als zij zwaardere bedreigingen kan overleven dan aanvallen op de Sovjet-Unie vanwege haar mensenrechtenpolitiek. Bovendien: sprak de J.O.V.D. al niet reeds in juni van het vorig jaar uit dat ontspanning dient te wortelen in de opvattingen van de volkeren en niet slechts kan berusten op politieke voordelen voor beide blokken? Deze uitspraak is mijns inziens nog steeds juist en daarom is het enerzijds verheugend dat Nederland samen met de V.S. zich zo inzet voor de mensenrechten, anderzijds bedroevend dat de rest van het Westen de wezenlijke aard hiervan blijkbaar niet in voldoende mate wil onderkennen.
Ik hoop dat de V.V.D.-Twwede Kamerfractie, als het Nederlandse beleid in Belgrado in het parlement zal worden besproken, zich ondubbelzinnig achter het regeringsbeleid in dezen zal opstellen.
Liberalen kunnen volgens mij niet anders.

Frank de Grave.

Werving DRIEMASTER—abonnees

De Driemaster vormt één van de belangrijkste schakels in de propaganda van de J.O.V.D. Hoe meer abonnees de Driemaster telt, hoe meer mensen op de hoogte raken van de activiteiten van onze vereniging.

Eén nieuw abonnement op de Driemaster kan vele (jonge) mensen in contact brengen met de J.O.V.D.

De Driemaster komt dit jaar acht keer uit. Voor een jaarabonnement betaalt men ƒ 25,--.

Help de Driemaster aan nieuwe abonnees; denk daarbij eens aan

- VVD/D'66 gemeenteraadsfracties
- VVD/D'66 afdelingsbesturen
- Plaatselijke bibliotheek
- Jongeren centra
- Leestafels op scholen
- Leestafel gemeentehuis
- ouders, buren, kennissen.

Laat de onderstaande bon invullen en stuur hem op naar het Algemeen Secretariaat,

Adres Algemeen Secretariaat:

Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 — Amsterdam

BON ZIE ACHTERKAFT

iedereen verwacht dat je kinderen neemt

maar het hoeft niet

Je kunt ook besluiten om geen kinderen te nemen. Je zou dan niet de enige zijn. Ruim 10 procent van de jonge echtparen in ons land wil vrijwillig kinderloos blijven. Die mensen die geen kinderen willen zijn zeker niet minder aardig dan mensen die wel kinderen willen. Ze zijn ook bepaald niet minder gelukkig of eenzamer. Laat je dus geen kinderen opdringen. Daar is niemand mee gebaat. Jij niet en zo'n kind evenmin. Kinderen moet je alleen nemen als je het zelf echt ziet zitten.

beslis zèlf

nadere inlichtingen bij werkgroep vrijwillige kinderloosheid nvsh,
kon. emmaplein 1, rotterdam, tel. 361406

bon

.....geeft zich op als abonnee van de Driemaster. Hij/zij heeft op.....1978 min.
ƒ 25,-- overgemaakt op giro 95.35.00.
t.n.v. penningmeester J.O.V.D.

Adres:.....

Handtekening,

.....

STAALBOUW
waaraan men HOGE EISEN STELT voor alle doeleinden!

De Convention Européene de la Construction Métallique, gaf ons op advies van de jury DE STAALPRIJS 1974 voor de door ons vervaardige en gemonteerde staalconstructie voor de MAVO, Amsterdam

Wij stellen ons "kunnen" op gebied van Planning, Begroten, Vervaardigen, Leveren en Monteren, óók voor kant en klaar gebouwen, gaarne tot uw dienst.

LATUMEBO

"LATUMEBO" B.V. Alblasserdam
EDISONWEG 16
Telefoon 01859 - 3777
Telex 24770

't Verandert nooit:

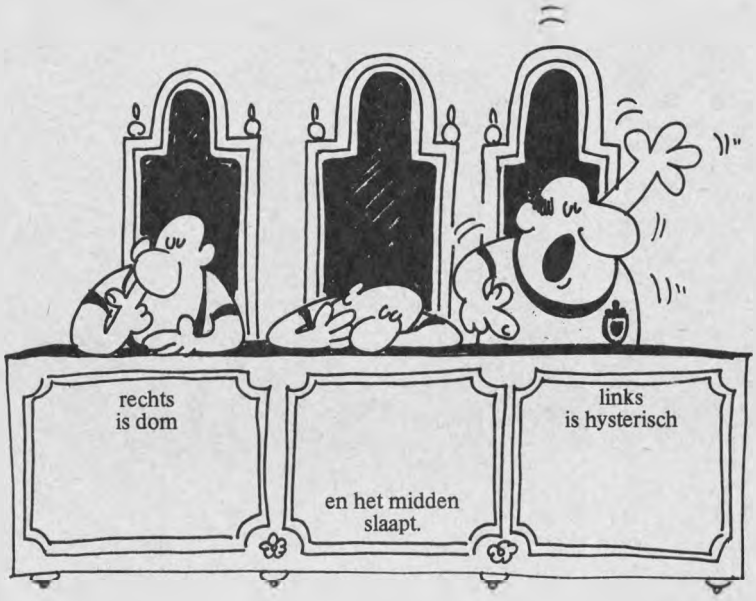

Algemeen Secretariaat
Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie
N.Z. Voorburgwal 288
1012 RT Amsterdam
020-242000

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

DRIEMASTER

Orgaan van de ONAFHANKELIJKE Liberale Jongeren
Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Interview met het "nieuwe" gezicht van de JOVD

21ste jaargang

nummer 2 maart 1978

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale jongeren organisatie vrijheid en democratie.

Redactie: Gijs de Vries, hoofdredacteur
Pieterskerk-choorsteeg 32a, Leiden
Tel. 071 - 130602
Ardwin Lantain
Gerard Derriks
Roel Schrotenboer
Jan den Dekker, H.B-auditor

Redactieadres: Nieuwe Zijds Voorburgwal 288,
Amsterdam, Tel. 020 - 242000

Abonnementsprijs: *f* 25,- per jaar

Tekeningen: Michel van Giels

Drukwerk: Drukkerij J. van Meurs & Zn.
Ridderkerk

Inhoud

1. Het "nieuwe" gezicht van de JOVD (Interview met Frank de Grave)
4. Pronk's ontwikkelingshulp
4. Onderwijs
7. Pronk's ontwikkelingshulp
9. Van de voorzitter
9. VVD-JOVD
10. Europa
13. Voorhaven bij IJmuiden
14. Volle kracht vooruit! van de hoofdredacteur
15. Wintercongresverslag
16. Commissies

Copy voor het volgende nummer dient binnen te zijn vóór 4 april a.s. op het redactieadres.

Hoofdbestuur

VOORZITTER:	Frank de Grave Davidstraat 61b, Groningen
VICE-VOORZITTER Politiek:	Reinout van Bruggen Davidstraat 61b, Groningen
VICE-VOORZITTER Organisatie:	Rino Schreuder Kasteel Nijenrode, Breukelen, Tel. 03462-1322
ALGEMEEN SECRETARIS:	Iris Lantain-Kersten Middelweg 105, Uitgeest, Tel. 02513-13573
PENNINGMEESTER:	Jan den Dekker Saffierlaan 63, Utrecht, Tel. 030-516659
INTERNATIONAAL SECRETARIS:	Sipke Swierstra
TWEEDE SECRETARIS:	Norbert Klein
VERENIGINGSKANTOOR:	Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 Amsterdam, Tel. 020-242000

Het "nieuwe" gezicht van de JOVD

(interview met Frank de Grave)

Fr. Is jullie trouwens bekend dat ik weggaa? (als P.P.auditor van de 3.M)
Geen reactie.
Fr. Overigens, drie maanden geleden heb ik vijftien pennen gekocht die nu allemaal al weg zijn.
Rd. Wat breng je dan aan politieke ervaring als nieuwe voorzitter mee?
Fr. Coo, maar organisatorische en politieke ervaring is in JOVD-functies moeilijk te scheiden.
Goed, zie het P.P.-info voor mijn kandidaatstelling als internationaal secretaris destijds en voeg daaraan toe het fractie-assistentschap van de Statenfractie in Drente, waar je een enorm stuk praktische politieke ervaring opdoet.
Rd. Wordt het gezicht van de JOVD naar buiten toe niet te zeer bepaald door studenten in de rechten?
Fr. Even een correctie, Johan Remkes is geen student in de rechten, maar overigens kan ik de vraag wel beamen in die zin dat het landelijk politieke beleid van de JOVD te zeer door studenten (in breder verband) wordt bepaald.
Mijns inziens is verbreding van de basis van de JOVD noodzakelijk en zal de organisatorische structuur van de JOVD zodanig aangepast moeten worden, dat ook voor werkende jongeren de mogelijkheid om uit tijdsoogpunt zitting te nemen in het hoofdbestuur groter wordt.
In dit kader valt de modieuze term decentralisatie van bestuurstaken en de persoonlijk al eens eerder geopperde suggestie van de voorzitter om over te gaan tot het invoeren van districten in het hele land.
Rd. Is als gevolg van het toenemend aantal leden van de JOVD te merken dat de politieke interesse oppervlakkiger wordt?
Fr. De zorg voor het handhaven van voldoende peil in de JOVD is op zich juist, maar vindt zijn oorzaak niet zo zeer in het groeiend aantal leden alswel in de verlaging van de toetredingsleeftijd. Mijns inziens moeten we dit toejuichen, ook al vergt het meer begeleiding.
Rd. Verwacht je voor de JOVD in de komende periode een terugval?

V V D

Fr. Neen, daar ben ik niet bang voor omdat de JOVD-activiteiten behoorlijk zijn toegenomen, zoals themadagen, kadercursussen, e.d. Bovendien zie ik voldoende mogelijkheden om de VVD en het kabinet kritisch te benaderen.
Ik denk daarbij om een voorbeeld te noemen aan de behartigenswaardige woorden over de liberale tijdgeest, die Rietkerk heeft uitgesproken maar waarvan de invulling nog moet geschieden.
Bij mij bestaat het stevige (donkerbruine) vermoeden dat het CDA niet zo erg zal passen in het beeld van de door Rietkerk naar voren gebrachte liberale tijdgeest.
Rd. Betekent dit dat met de opvolging van Wiegel door Rietkerk slechts uiterlijke accentverschillen tot stand zijn gekomen?
Fr. Rietkerk's uitlatingen hebben in ieder geval aanleiding gegeven tot discussie in liberale kringen. Tot denken over liberalisme hetgeen o.a. in verband met de verhouding tot D'66 in de toekomst, van groot belang kan zijn.
Toch wacht ik nog op de concrete invulling van de liberale tijdgeest.
Rd. Zou je een koerswijziging bij de VVD wenselijk achten en zo ja, op welke punten?
Fr. De VVD heeft als regeringspartij een andere functie dan als oppositiepartij. Dit even vooropgesteld.
Wel verwacht ik concrete voorstellen inzake het vergroten van de betrokkenheid van de burger bij het binnenlands bestuur; inzake de geestelijke vrijheid; de positie van minderjarigen, bejaarden en op het gebied van het gevangeniswezen om eens enkele punten te noemen.
Rd. Hoe bewerkstellig je meer vrijheid voor de burger?
Fr. Door middel van een fors stuk decentralisatie en herziening van een aantal wetten. T.a.v. het eerste punt zijn de bestuurlijke herindeling en herstel van het eigen gemeentelijk beleid wezenlijke punten.
Verder denk ik o.a. aan de bejaarden waarover veel te makkelijk wordt gesproken en waarin de politiek veel te oppervlakkig is.
Rd. Geldt dat ook niet voor de politieke benadering van de jongerenproblematiek?
Fr. In de praktijk gebeurt er voor jongeren inderdaad nog erg weinig. Ik denk bijvoorbeeld aan de realisatie van duo-banen; part-time werk; de jongerenhuisvesting en betaling van werk gelijkwaardig aan dat van ouderen.
De JOVD heeft op bovenstaande punten in zijn open brief aan Den Uyl, toen die nog kabinetsformateur was, aandacht gevestigd.
In ieder geval ben ik van mening dat de VVD in de abortuskwestie geen stap verder mag gaan dan het intern bereikte VVD-compromis.

Gast aan tafel

Rd. Denk je niet dat bovengenoemde punten in het vat zullen blijven, gezien het feit dat de regeringsverklaring er nauwelijks over rept?
Fr. Dat is moeilijk in te schatten, aangezien er in de regeringsverklaring zo'n hoop niet staat, hetgeen ik overigens wel kan billijken. Het lijkt mij namelijk niet verstandig je gelijk al op alle punten vast te leggen.
Wel proef ik toch duidelijk de liberale tijdgeest in de regeringsverklaring vanwege de passages over geestelijke vrijheid en de mondigheid van de burger, hoe vaag ook.

Neutronenbom

Rd. Wat vindt je van het aanmaken van de neutronenbom?
Fr. Hoewel de JOVD hierover nog geen stand-

punt heeft ingenomen,wil ik wel mijn strikt persoonlijke mening geven.In eerste instantie stond ik erg gereserveerd tegenover dit atoomwapen,maar na het internationale kaderweekend van de JOVD,waar o.a. staatssecretaris van defensie dhr.van Eekelen sprak,sta ik minder afwijzend tegenover de productie van dit wapen gezien de waarde die het uit militair strategisch oogpunt i.v.m. de tankovermacht van het Oostblok voor het Westen kan hebben en omdat de afschrikkingswaarde van het Westerse verdedigingssysteem erdoor wordt verhoogd.
Dit zonder dat sprake zal zijn van een verlaging van de atoomdrempel,omdat die drempel thans overschreden wordt op het moment dat de V.S. nucleair ingrijpen en dit in wezen niet verandert.
Bovendien kan het wapen van de neutronenbom van nut zijn bij de bewapeningsbesprekingen met de Oostbloklanden.

Pronk's criteria

Rd. Zijn de criteria die oud-minister Pronk hanteerde nu wel of niet acceptabel voor het te voeren ontwikkelingsbeleid?
Fr. Dat is een moeilijke vraag die ik het liefst zou willen toespitsen op Cuba.Dan zijn Pronk's criteria vanuit zijn visie juist.
Ontwikkelingssamenwerking mag en moet je m.i. gebruiken om uiting te geven aan je politieke sympathieën,bijvoorbeeld t.a.v. het naleven van de mensenrechten.
M.a.w. je ontwikkelingsbeleid moet aansluiten op de buitenlandsbeleid,ook al om de betrokkenheid van de Nederlandse burger bij de ontwikkelingsproblematiek zo groot mogelijk te maken.
Vanuit onze politieke visie betekent het voorgaande dat onze steun aan Cuba wordt opgeheven.
Rd. Worden de allerarmsten dan juist niet de dupe?
Fr. Dat is natuurlijk het contra-argument tegen mijn bewering,dat ik zou willen beantwoorden met de opmerking dat het erom gaat waar de bevolking in die landen op langere termijn mee gebaat is.Dan kan het best zijn dat bijvoorbeeld een economische boycot van Chili de bevolking daar op korte termijn bezien treft.
Rd. Ben je ook voor een economische boycot tegen Zuid-Afrika?
Fr. Ja,volstrekt,hoewel je natuurlijk niet ieder land mag vergelijken met een westerse democratie.M.a.w. voorzichtigheid is geboden, omdat het er m.i. om gaat,om met Pronk te spreken,of een regering al dan niet werkt voor het welzijn van het land.
Rd. Is bilaterale hulpverlening te prefereren boven multilaterale hulpverlening?
Fr. Er zitten twee kanten aan deze zaak. Enerzijds wil ieder land zijn eigen beleid voeren.In dat kader kan gesteld worden dat andere Europese landen nog veel meer politiek aan hun ontwikkelingsbeleid koppelen dan Nederland doet.Uit dien hoofde zou ontwikkelingshulp in Europees verband een terugslag kunnen betekenen als we ook met landen moeten samenwerken die een minder of helemaal geen geavanceerd beleid in deze voeren.
Anderzijds is het zinvol om bepaalde projecten in Europees verband te ondernemen.
Het Europa van de negen zou zo toch nog een eigen ontwikkelingsbeleid kunnen voeren zonder dat hiervoor integratie van het beleid van de diverse lidstaten is vereist.
Rd. Wat vindt je in dit kader van het bestaan van tariefsmuren?
Fr. Daar heb ik duidelijk moeite mee.Neem bijvoorbeeld de houding van Duitsland,die de suggestie voor een nieuwe economische orde steevast blokkeert;op mij komt dat hypocriet over.

Duimschroeven

Rd. Hoe sta je tegenover de bezuinigingsplannen (voorzover bekend) van deze regering?
Fr. Er zal bezuinigd moeten worden,met daarbij de aantekening dat de koppeling tussen sociale uitkeringen en het minimum-loon in principe juist is.Dat neemt echter niet weg dat wel de berekeningswijze van de sociale voorzieningen nader bekeken zou moeten worden.Er zitten namelijk in het minimum-loon een aantal onzuiverheden voor vergelijking van dit loon met de sociale uitkeringen.Ik denk daarbij aan reiskostenvergoedingen;vergoedingen voor dienstkleding e.d.,terwijl ook de werkloosheidspremies in het minimumloon verdisconteerd zijn.
Kortom haal alle onzuivere vergelijkingscomponenten eruit.
Rd. Is het wel juist dat mensen een WW-uitkering krijgen op grond van hun laatstverdiend inkomen?
Fr. Daar moet m.i. ernstig op gestudeerd worden.Ik geloof dat ik voorstander zou zijn van een maximum WW-uitkering en een gefaseerde afbouw tot een varieerend minimum.
Daar zitten naar mijn idee ook veel forsere bezuinigingsmogelijkheden.

Waarschuwing

Fr. Voor de bepaling van het inkomen van werkzame personen komen m.i. maar twee kriteria in aanmerking namelijk inspanning en de inbreng van inkomensverwervende eigenschappen w.o. opleiding;ervaring;functionele capaciteiten.
Thans vertoont onze beloningsstructuur nog een te grote band met het verleden cq. historisch gegroeide verhoudingen.Hoogleraren verdienen bijvoorbeeld veel te veel.
Rd. Je vindt een zekere mate van nivellering dus wel wenselijk?
Fr.Jazeker,hoewel ik een verhouding van 1 op 5 een volkomen slag in de lucht vind.
Inkomensverschillen worden m.i. ook gerechtvaardigd door de mate waarin men vermogen inbrengt,welke inbreng voor de maatschappij wel noodzakelijk is.
Als mensen bereid zijn geld in te brengen cq. risico hierover te lopen moet dit zeker in de huidige economische situatie beloond worden.
Rd. Mogen vraag- en aanbodfaktoren een rol spelen?
Fr. Ja,maar nooit mag het de inkomensbepalende faktor bij uitstek zijn,omdat het criterium de functie moet zijn waarin men werkt cq. het nut van deze functie voor de maatschappij afgezien van de vraag of er al dan niet veel vraag of aanbod voor is.

Rd. Zou herwaardering van functies van nut kunnen zijn voor de bestrijding van de werkloosheid?
Fr. Daar zou ik het antwoord niet op kunnen geven.Wel vind ik dat momenteel de arbeidsomstandigheden waaronder men werkt te weinig in het inkomen worden verdisconteerd.

't Noorden

Rd. Hoe sta je tegenover de spreiding van economische activiteiten in den lande?
Fr. Hierover heb ik een afwijkende Noorderlijke mening in die zin dat ik stimulering een goede zaak vind maar niet ten koste van alles.Het middel van economische spreiding heeft m.i. zichzelf voorbijgestreefd. Bovendien moet je je afvragen of het wel goed voor de gevestigde leefgemeenschap is. Injecties van buitenstaanderskolonies zijn vaak minder gelukkig.Zo heb ik mijn ernstige twijfels over de verhuizing van de PTT. Men had de gelden die hiermee gemoeid zijn beter kunnen aanwenden voor andere projecten in het Noorden des Lands.M.a.w. het is wel degelijk zaak om rekening te houden met achterstandsituaties,maar daarbij moet men veeleer denken aan nieuwe zaken.

Profijtbeginsel

Rd. In hoeverre is het acceptabel dat ook voor de overheid het profijtbeginsel geldt?
Fr. In principe mag de overheid voor bewezen diensten gelden vragen.Niet juist acht ik het echter dat in tarieven verkapte belastingen worden opgenomen,maar een zaak als parkeerheffingen vind ik volkomen juist,terwijl de zwembadprijzen zo laag mogelijk gehouden moeten worden.
Musea moeten in principe gratis kunnen zijn.
Rd. Ben je die mening ook toegedaan voor wat betreft het openbaar vervoer?
Fr.Enerzijds heb ik ten aanzien daarvan mijn twijfels over de financiële haalbaarheid van gratis openbaar vervoer,terwijl ik mij bovendien afvraag of het inderdaad zal leiden tot een behoorlijke toename van het aantal gebruikers cq. de verkeersproblematiek zo opgelost kan worden.
Maar om terug te komen op het profijtbeginsel;ik geloof dat toepassing afhangt van de waarde die men hecht aan het gebruik dat burgers ervan maken en/of zouden moeten maken (ervan = van een bepaalde zaak).

:"Ik weet niet of hij een engel

Rd. Tenslotte nog een paar vragen.Je bent een van de langst zittende H.B.-leden in dit hoofdbestuur.Kun je een aantal positieve kernpunten noemen en wat ben je van plan nog uit te bouwen?
Fr. Allereerst moet ik het grote aantal nieuwe afdelingen noemen;het actief inschakelen van de vliegende brigade cq. het voortzetten van de groei én het begeleiden van afdelingen.
Ik zie niet in waarom een plan 5000 niet haalbaar zou zijn.
Op de tweede plaats wil ik het financiële beleid van de JOVD noemen.Dat is weer kerngezond,zonder dat dit ten koste van de afdelingen is gegaan,terwijl daarnaast de activiteiten enorm zijn uitgebreid.
Op de derde plaats wil ik gewag maken van de enorme politieke publiciteit die de JOVD het afgelopen jaar gehad heeft;de opbouw van het internationale werk,alsmede het uitstekend functioneren van een aantal commissies. Ook de congressen gaan steeds beter aansluiten bij actuele politieke zaken.
Voor de komende periode zullen weer veel activiteiten gepland worden;het 30-jarig bestaan van de JOVD in februari 1979 staat voor de deur;de basis van de JOVD moet verbreed worden en het kritisch begeleiden van de VVD evenals het onderhouden van contacten met D'66 zal voortgang vinden.
Verder zullen we met de vereniging van gedachten gaan wisselen over de organisatie van de JOVD.

of een duivel is"

1. De Duitse Theodor Heuss Akademie, (een soort Hogeschool gefinancierd door de F.D.P. de Duitse Liberale partij) biedt studiebeurzen aan voor Nederlandse studenten die voor een periode van één jaar of langer aan deze Academie willen gaan studeren. Vereist is een academisch niveau en zeer goede kennis van het Duits. (voor een talencursus wordt echter zorggedragen. Slechts studenten die de liberale principes onderschrijven komen in aanmerking. (dus J.O.V.D.-ers).
Bent U geïnteresseerd in een dergelijke studiebeurs, neem dan contact op met de Internationaal Secretaris.

2. De Gioventu Liberale Italiana, de jongeren van de liberale partij van Italië, organiseert een uitwisselingsprogramma tussen leden van haar organisatie en J.O.V.D.-ers.
Ben je geïnteresseerd in het doorbrengen van een bepaalde periode in Italië en bereid dan ook gastheer te zijn voor een Italiaanse jonge liberaal, schiet hier dan je internationaal secretaris over aan.

Sinds december 1977 is de gemeente Edam-Volendam een J.O.V.D.-afdeling rijk.
Onze oprichtingsvergadering op 3 december 1977 was een groot succes. Loek Hermans sprak voor een volle zaal.

Hier onze bestuurssamenstelling:
Jan van Zanen, Lingerzijde 47 EDAM, voorz. tel: 02993 - 71846.
Tanja Nagel, William Pontstraat 33, EDAM, secr. tel: 02993 - 62369.
Jan Plas, Schepenmakersdijk 17, EDAM, penn. tel: 02993 - 71786.
Peter de Paat, Claes Teenxstraat 5, EDAM, hoofd-prop. tel: 02993 - 62618.
Cees van Peers, Nieuwe Haven 46, EDAM, vicevoorz. tel: 02993 - 71601.
Klaas Dekker, Spuistraat 3, EDAM, 2e secr. tel: 02993 - 71671.

Onderwijs

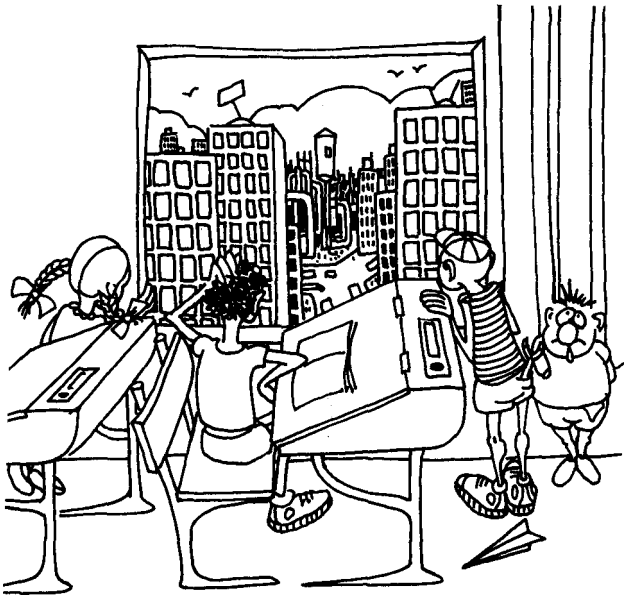

Eind vorig jaar is "Een Liberale visie op de Contourennota" uitgebracht. Deze nota is voornamelijk gebaseerd op het gevoerde beleid van Minister van Kemenade. Door de komst van het nieuwe kabinet hoeft van Kemenade niet "na te blijven". Voordat hij zijn huiswerk heeft kunnen afmaken, is hij reeds van school gestuurd.
De nieuwe Minister van Onderwijs & Wetenschappen, Arie Pais, de eerste liberale onderwijsminister na de Tweede Wereldoorlog, heeft een heel andere kijk op onderwijs in vergelijking met zijn voorganger. Voor een liberale onderwijsminister zal de J.O.V.D.-onderwijsnota een belangrijk uitgangspunt kunnen zijn voor zijn - nog te schrijven - "blauwdruk" over het onderwijs.

De uitgangspunten van de nota.

De nota legt de nadruk op het vrij en zelfstandig ontplooien van het individu. Onze huidige samenleving wordt steeds complexer, met het gevolg dat het individu de speelbal dreigt te worden van een wereld die beheerst wordt door bureaucraten en technocraten. Daarnaast krijgt het individu te maken met allerlei structuren, die het individu als beknellend gaat beschouwen. In de huidige samenleving veranderen kennis, vaardigheden, waarden en normen erg snel. Op het onderwijs rust in dezen dan ook de zware taak de kinderen van vandaag te helpen zich te ontplooien tot mondige, zelfstandige individuen van morgen.
In de nota worden vier hoofddoelstellingen geformuleerd:

a. ontplooiing van sociale, creative, technische en intellectuele vermogens.
b. vorming van een verantwoordelijkheidsgevoel ten opzichte van zichzelf en anderen.
c. het bevorderen van verdraagzaamheid en respect voor anderen en hun mening.
d. het bevorderen van een kritische instelling van de leerling ten opzichte van zichzelf en de samenleving.

Van deze vier hoofddoelstellingen zijn de volgende stellingen afgeleid:

a. het scheppen van gelijke kansen voor alle leerlingen is een eerste voorwaarde om te komen tot maximale ontplooïngskansen van ieders talenten.
b. het onderwijs moet zo georganiseerd zijn dat ieder individu zich gedurende het hele leven kan herscholen, bijscholen en verdiepen in de reeds aanwezige kennis en nieuwe vaardigheden kan verwerven.
c. Het onderwijs moet een belangrijke taak hebben bij het doorbreken van verstarde maatschappelijke - politieke verhoudingen.
d. Onderwijsvernieuwing moet een werkelijk onderdeel uitmaken van het te voeren onderwijsbeleid.
e. Het onderwijsveld moet de grootst mogelijke inbreng hebben inzake onderwijsvernieuwing.
f. Onder volledige erkenning van de vrije schoolkeuze der ouders en met eerbiediging van ieders geloofsovertuiging en levensbeschouwing staat de J.O.V.D. waar nodig op de bres voor openbaar onderwijs.
g. Ouders dienen betrokken te zijn bij de organisatorische en inhoudelijke kant van het onderwijs.

Pasisonderwijs.

De vorige minister heeft een wetsontwerp op het basisonderwijs ingediend. De J.O.V.D. ondersteunt de gedachte om te komen tot een integratie tussen lager en kleuteronderwijs. Zo'n nieuwe basisschool is immers een voorwaarde voor een ononderbroken ontwikkelingsproces. De J.O.V.D.-onderwijscommissie stemt er van harte mee in dat de huidige minister aan de toekomstige basisschool mee vorm wil geven; te meer daar het kabinet - hoewel wat aarzelend - heeft toegezegd nog deze regeerperiode een wettelijke basis aan de nieuwe basisschool te willen geven. De minister heeft echter nog wel enige wijzigingsvoorstellen op het wetsontwerp in petto. Al hoewel nog niemand weet hoe deze wijzigingsvoorstellen er uit zullen gaan zien, is de kans niet ondenkbeeldig dat de wijzigingsvoorstellen vooral tegemoet zullen komen aan de wensen van het bijzonder onderwijs. Vooral de huidige C.D.A.-staatssecretaris Ad Hermes zal zich zeer sterk maken voor het bijzonder onderwijs. Hoewel liberalen het bijzonder onderwijs een gelijkwaardige rol toebedelen als het openbaar onderwijs, zullen we er voor moeten waken dat het bijzonder onderwijs niet overdadig veel aandacht krijgt ten koste van het openbaar onderwijs

Liberalen hebben altijd op de bres gestaan voor openbaar onderwijs; te meer daar het liberale uitgangspunt verdraagzaamheid zeer nauw verbonden is met het openbaar onderwijs. Juist hier ligt een taak voor een liberale onderwijsminister; natuurlijk heeft in dezen de V.V.D.-Kamerfractie ook een"waakhondfunctie."
In het vorige kabinet heeft het stimuleringsgebied nogal wat aandacht gekregen: er werd voor "groepen in achterstandssituaties" extra geld uitgetrokken, hetgeen door de onderwijscommissie als positief beoordeeld wordt.
De huidige regering wil het stimuleringsbeleid verder voortzetten en zonodig uitbouwen. Gezien de toon van de regeringsverklaring zal de regering ook nadruk leggen op een stimuleringsbeleid dat gericht is op individuele gevallen. Verheugend is dan ook dat Minister Pais in augustus 1978 in een aantal plaatsen een cursus voor "remedial teacher" van start wil laten gaan, die zich speciaal zullen gaan bezighouden met het begeleiden van individuele leerlingen.

J.O.V.D. wil experiment met de brugschool.

Hoewel Minister Pais in den beginne niet zulke vleiende opmerkingen over de middenschool heeft gemaakt, zullen de middenschoolexperimenten toch doorgang vinden. De minister wil zelfs gaan experimenteren - onder druk van Hermes - ? met een "tussenschool", een schooltype voor 11 tot 14 jarigen. Al hoewel niets tegen experimenteren is, moeten we wel beseffen dat we experimenteren met kinderen.
Bij een "tussenschool"-experiment halen we de kinderen een jaar eerder van de lagere school (basisschool), hetgeen als minder wenselijk beschouwd moet worden. De onderwijscommissie staat dan ook niet te springen op zo'n experiment. De J.O.V.D. ziet liever een ander experiment, nl. de "brugschool". Waarom? De J.O.V.D. onderkent de problemen die aan het huidige systeem kleven, o.a.

- de keuze voor een bepaald schooltype wordt te vroeg gemaakt. (Minister Pais stapt te gemakkelijk over dit probleem heen!)
- de slechte overgang van basis- naar voortgezet onderwijs.
- de doorstroming naar andere onderwijs- en schooltypes verloopt veelal uiterst moeizaam.
- veelal te weinig aandacht voor sociale creatieve en technische vaardigheden.

Hoe zal zo'n brugschool er uit kunnen gaan zien?

a. het is een school voor alle leerlingen van 12 tot 14 jaar.
b. het bevorderen van overleg tussen basisschool en voortgezet onderwijs; de leerkrachten van de basisschool en de leerkrachten van het voortgezet onderwijs worden voor een bepaalde tijd gedetacheerd op een brugschool.
c. na de twee-jarige brugschool gaan de leerlingen naar de voor hen geschikte schooltypes.
d. de leerstof moet een breed scala van leergebieden omvatten, waarin naast hoofd- en handvaardigheden ook sociale, creatieve en technische vaardigheden ontwikkeld en bevorderd worden.
e. door middel van interne differentiatie (niveau-, vakken-, tempo-, belangstellingsdifferentiatie naar kern- en keuzestof) moet zoveel mogelijk tegemoet worden gekomen aan de individuele leerling.
f. het tweede leerjaar wordt gekenmerkt door een meer individueel gerichte determinatie naar de diverse ingangen van het voortgezet onderwijs.

Welke voordelen biedt zo'n brugschool?

a. Een goede aansluiting tussen basis- en voortgezet onderwijs benadrukt en ononderbroken ontwikkelingsproces.
b. de school-, beroeps en studiekeuze wordt twee jaar uitgesteld.
c. grotere aandacht voor sociale, creatieve en technische vaardigheden.
d. een brugschool speelt een rol bij het regionaliseren van het onderwijs; leerlingen op het platteland zullen veel minder ver hoeven te reizen dan nu het geval is.

Conclusie: De onderwijscommissie beveelt het experimenteren met een brugschool van harte bij Minister Pais aan!

Gelijke kansen in de toekomst!?

Het uitgangspunt van het te voeren onderwijsbeleid moet zijn, gelijke kansen, gelijke mogelijkheden voor elk individu.
Nu is dit op zichzelf geen nieuw uitgangspunt, integendeel, het is een verstard begrip geworden. Dit "oude" uitgangspunt behoeft dan ook een nieuwe inhoud te krijgen. Tot op dit moment probeert (of probeerde) men in het binnen- en buitenland gelijke kansen na te streven door:
a. "pre-school training" met als doel het opheffen van een taalachterstand.
b. "compensatory education" - dit is het werken met compensatieprogramma's; het werken met kleinere groepen; remedial teaching.
c. "comprehensive education" - dit is een middenschoolvorm; ook het huidige mammoetsysteem (brugklas) kan men een vorm van comprehensive education noemen.

Deze maatregelen hebben echter niet tot het gewenste resultaat geleid. In de toekomst zullen bovenstaande maatregelen verfijnd moeten worden; de organen in de verzorgingsstructuur hebben hierin een belangrijke taak (begeleidingsdiensten e.a.). Nieuwe onderwijstechnieken, didactische werkvormen met behulp van technologische media kunnen het onderwijs nog kwalitatief verbeteren. Voor het bereiken van gelijke kansen wordt echter meer gevraagd. In onze huidige samenleving is de behoefte aan informatie, kennis e.a. erg toegenomen. De moeder-mavo's zijn hiervan een voorbeeld. Ook de openschool gedachte anticipeert op die behoefte: vele volwassenen wensen hun gemiste kansen alsnog in te halen. Wederkerend onderwijs ("recurrent education") moet gezien worden als een aanvulling op de huidige cursussen

part-time-opleidingen e.a.
Het biedt een spreiding van de onderwijsperiode over een langere periode. Dit onderwijs heeft volgens de J.O.V.D. veel kans van slagen; echter er zijn nog wel een aantal vragen, zoals de financiering; educatief verlof; de rol van het bedrijfsleven.
De J.O.V.D. vindt dat een individu zich voor een bepaalde periode vrijwillig - eigen vrije keuze - uit het arbeidsproces moet kunnen terugtrekken, om zich te laten bijscholen of herscholen. Ook moet men zo'n periode voor allerlei maatschappelijke, sociale en culturele aangelegenheden kunnen benutten. Dit alles in het kader van het door de J.O.V.D. voorgestane onderwijs dat er op gericht dient te zijn, het individu in staat te stellen, zich zijn gehele leven optimaal naar aard en vermogen in de samenleving te ontplooien.
Voordelen van wederkerend onderwijs kunnen zijn:
a. dat men gebreken compenseert uit reeds genoten onderwijs;
b. dat men op elke leeftijd onderwijs kan volgen om zich bij te scholen;
c. dat wederkerend onderwijs snel kan inspelen op de wensen van de arbeidsmarkt;
d. dat wederkerend onderwijs ruime mogelijkheden biedt aan het individu om zich te ontplooien naar eigen kunnen, interesse en dergelijke;
e. dat wederkerend onderwijs kan bijdragen tot een vermenselijking van de samenleving.

Minister Pais heeft zich al positief uitgelaten over deze vorm van onderwijs.
De J.O.V.D. hoopt dan ook dat de minister van zijn woorden inderdaad daden zal gaan maken.

Roel Schrotenboer,
(voorz. JOVD-onderwijscie).

RIJVOORL:
23 maart - 20.00 uur verkiezingsavond met drie leden van Gedeputeerde staten. Resp. van C.D.A. - P.v.d.A. - V.V.D.
Inlichtingen bij Rob Vermeer 070 - 987397.

DISTRICT OOST:
18 maart in Arnhem, een avond over de Statenwerkiezingen. Sprekers zijn de statenleden Veen (VVD), Fokkens (PvdA), Bergamin (CDA), van Dam (PPR).

DRECHTSTREEK:
22 maart thema-avond ontwikkelingssamenwerking in H.I. Ambacht, dorpshuis De Schoof. 20.30 uur. Sprekers: H.P.P. Waalkens VVD-Tweede Kamerlid en Hubert Smeets voorzitter PSP-jongeren

ZWOLLE: wacht met smart op een originele naam voor haar blad.
7 april Europees Parlement aan de orde.
18 mei Forum met lijsttrekkers.
Inlichtingen: Ingrid Bakker 05200 - 14888

MEPPEL:
24 maart Zaal Kwint 20.00 uur Provinciale verkiezingsavond met als lijsttrekker de huidige gedeputeerde Tak Willems

'S-GRAVENHAGE: heeft ook al een afdelingsblad. De eerste uitgave was direct al afwisselend.

ZUIDLAREN:
17 maart debat over provinciale politiek. Sprekers de Heren Willems (VVD) en Fransen (PvdA).
Inlichtingen: Geesje Brunsting, Coendersweg 45 B, GRONINGEN.

RIJNMOND:
In "Inforo" lazen we over Media, middenoosten en het Europees Parlement.

ZAANSTREEK:
Mr. Berkhouwer spreekt waarom de Europese Verkiezingen voorlopig niet doorgaan.
Inlichtingen: Nils Royer, Weiver 30A, JISP.

MONUMENTEN:
De Rijksdienst voor monumentenzorg bracht 5 prachtige informatievouwbladen uit over monumenten, resp. woonhuizen, kerken, kastelen, boerderijen en molens.
De vouwbladen, die ronduit goed verzorgd zijn, zijn te verkrijgen door een briefkaart te zenden aan Postbus 1001 te ZEIST. Wel aangeven welke folder je hebben wilt.

HUISVESTING:
Er verscheen een nieuw blad over wonen, "IGLO" genaamd. Het eerste nummer bevat artikelen over woongemeenschappen - tussen eengezinswoning en commune in - nieuws over de "Vrijstad" in Kopenhagen, een commentaar op het regeringsbeleid i.v.m. huisvesting en tips voor krakers. Een interessant blad, verschijnt tien maal per jaar en telt 20 pagina's. Abonnementsprijs ƒ 25,-- per jaar, te bestellen bij de Landelijke organisatie Belangengroepen Huisvesting, Hendy Polaklaan 10 te AMSTERDAM.

UTRECHT:
3 april om 20.00 uur in de Poort van Kleef, Mariaplaats 7 te UTRECHT, avond over Evangelie en politiek.

Roddel: gehoord tijdens kaderweek-end te EERBEEK:
Ik wil wel sneuvelen, maar dan moet het wel zinvol zijn.

Op maandag 3 april wordt er in Amsterdam in Hotel Krasnapolsky een voor J.O.V.D.-ers zeer interessant debat georganiseerd. Omtrent de J.O.V.D. en het Liberalisme zullen met elkaar in debat treden drie oud-J.O.V.D.-voorzitters die op dit moment alle drie voor een verschillende partij in de kamer zitten, resp. de Heren Nypels (D'66), Roethof (PvdA) en Jacobse (VVD).
We hopen op deze avond vele J.O.V.D.-ers en oud-J.O.V.D.-ers te mogen begroeten. Eventuele inlichtingen zijn in te winnen bij de J.O.V.D.-afdeling Amsterdam e.o., Postbus 11837, AMSTERDAM.

Pronk's ontwikkelingshulp

Het noemen van het woord ontwikkelingssamenwerking is nog steeds goed voor emotionele discussies. Politici, en vooral diegenen onder hen, die beleidsmakers zijn, lijken alleen al door hun wijze van uitdrukken tegenstellingen te scheppen. De onduidelijkheid voor de leek (en kiezer) wordt er niet weinig door vergroot.
Het is daarom wel interessant te onderzoeken, in hoeverre partijen die elkaars tegenpolen - lijken te zijn - , dat nu werkelijk zijn. Bij zo'n vergelijking van uitgangspunten en het ontwarren van woordkeusknopen tussen diegenen die in de titel van dit artikel vermeld staan, dient ook het regeeraccoord betrokken te worden. Alvorens een poging tot evaluatie te doen, lijkt het raadzaam eerst de diverse uitgangspunten op een rijtje te zetten.

PRONK; 1.

Ex-minister Drs. Pronk ging uit van drie uitgangspunten:
- behoefte aan hulp;
- de mate van armoede;
- het ontwikkelingsbeleid in de betreffende landen, met name de mate, waarin sociaal-politieke structuren er werkelijk op gericht zijn de situatie in eigen land te verbeteren. Dit laatste behoeft niet een assimilatieproces te betekenen tussen ons en de derde wereld. Er moet juist ruimte geschapen worden in politieke- en economisch sociale zin voor mensen, groepen en volkeren om zich te ontplooien met behoud van eigen identiteit. De verwezenlijking van de mensenrechten koppelt het handvest van de V.N. (art. 55) aan de internationale economische en sociale samenwerking. Pronk illustreert de verschillende accenten tussen de Rijke landen en de Derde Wereld door de opvatting over het recht op leven. Bij de eerste legt men het verband met doodstraf abortus en euthanasie, bij de tweede met primaire levensbehoeften. Dus overplanting van onze waarden is niet terecht.

Bij de keuze van concentratielanden legt Nederland de nadruk op het mensenrechtencriterium, want politieke vrijheid en sociale gerechtigdheid dienen hand in hand te gaan. In V.N. 2.) zei Pronk dat hij niet gelooft in schone handenpolitiek. Bij de stopzetting van hulp aan Indonesië, zoals de P.v.d.A die wil denkt Pronk juist aan het gebruik maken van je hulp om invloed uit te oefenen. "Het beleid moet zo direct mogelijk gericht zijn op de Vierde Wereld, op de mensen van onderen, in welk land dan ook". Voorts zei hij in V.N.: "Er is nog nooit zo veel ontwikkelingshulp via andere kanalen dan de regeringen gegeven. Dus via de Kerken, vakbeweging, organisaties, Rode Kruis e.d.

EEN NIEUWE ECONOMISCHE ORDE.

Pronk op de J.O.V.D.-themadag: "We moeten ons wel realiseren dat schendingen van de mensenrechten veelal indringende symptomen zijn van diepliggende structuren van onrecht. Het zal duidelijk zijn, dat naar mijn mening ontwikkelingssamenwerking geen neutrale zaak is. De noodzaak van verandering van economische verhoudingen in de wereld wordt voortdurend op klemmende wijze door de landen van de derde wereld aan ons voorgelegd en heeft zijn weerslag gevonden in de door de V.N. aanvaarde declaratie en actieprogramma voor een Nieuwe Internationale Economische Orde en in het Handvest van Economische rechten en plichten van staten. De implementatie van deze documenten door de landen t.o.v. elkaar is een noodzakelijke voorwaardevoor het verwezenlijken van sociale rechtvaardigheid binnen de landen. De Nieuwe Internationale Economische Orde kan pas volledig aan zijn uiteindelijke doel beantwoorden, indien de noodzakelijke structuurveranderingen in de internationale economische verhoudingen gepaard gaan met kwalitatieve maatschappijvernieuwingen."
In de N.R.C. 3.)stond een uitspraak van het kamerlid Pronk, dat een politiek gericht op meer inkomensgelijkheid en sociale zekerheid binnen de rijke landen een noodzakelijke voorwaarde is bij het tot stand komen van een nieuwe internationale economische orde, die bedoeld is om tot meer gelijkheid en veiligheid in de wereld als geheel te komen. Doen de rijke landen dat niet, dan zullen nieuwe instabiliteiten optreden met name op het gebied van investeringen, productie en consumptie.

DE KONING;

De nieuwe minister voor ontwikkelingssamenwerking ontwikkelde in de Tweede Kamer 4.) de volgende criteria voor hulp aan concentratielanden:
- de mate van armoede;
- de behoefte aan hulp;
- het feitelijk beleid, dat wordt gevoerd om bij te dragen aan de ontplooiingskansen van de armste bevolkingsgroepen.

In een dagbladinterview 5.)constateert Drs. de Koning "bijzondere betrekkingen met Indonesië". Hij wil meer in E.G.-verband werken, rekening houden met het standpunt van anderen. De rol van het bedrijfsleven zal geen andere zijn, dan die onder het vorige kabinet. Ondanks de "hemelbestormende verhalen" van Pronk zal zijn visie vastgehouden worden. We moeten niet te beroerd zijn met aanvaardbare beslissingen weinig opzienbarende stappen wèl te zetten. Bovendien hebben we (het C.D.A.) nooit storm gelopen tegen Pronk. Voorlichting acht de minister van belang, gezien de hoeveelheid van hulp die gegeven wordt, zo'n 3,3 miljard per jaar. De andere landen zo stelt de Koning, zijn minder strikt dan eerst t.a.v. een grondstoffenfonds. Wel bepleit hij "voorzichtigheid".

HET REGEERACCOORD C.D.A. - V.V.D.

- 1,5% van het netto-nationaal inkomen is het minimum;
- oneigenlijke posten uit de begroting, volgens O.E.S.O.-normen;
- in het bijzonder bilaterale hulp voor de armsten, alsmede voor die landen, waar mede Nederland bijzondere betrekkingen onderhoudt;

- hulp voor de landen, die onze hulp het meest nodig hebben en die zich inzetten voor de ontplooiing van hun bevolking;
- verbetering van de evaluatie;
- **ter wille van de effectiviteit rekening** houden met de beschikbaarheid van bijzondere kennis van en ervaring met specifieke problemen van ontwikkelingslanden;
- om de allerarmsten te bereiken, bijzondere aandacht voor kleinschalige landbouw en nijverheid en aan het maatschappelijk functioneren van de vrouw;
- particuliere organisaties krijgen een ruimere plaats;
- structurele verbeteringen van het geheel van de betrekkingen met de ontwikkelingslanden, waardoor zij in staat gesteld worden op basis van gelijkheid deel te nemen aan het internationaal economisch verkeer.

DE V.V.D.

Bekend is, dat op het verkiezingscongres van de V.V.D. in 1977 het congres aan het verkiezingsprogram toevoegde, dat " de Nederlandse ontwikkelingshulp in de voorhoede moet blijven van die van de welvarende landen".
Nog meer uit het V.V.D.-verkiezingsprogram:

- inzetten voor werkelijke vrijheid van de volkeren van de Derde Wereld, vrij van onderdrukking, armoede, honger en ellende;
- directe voedselhulp aan de armste landen
- gemeenschappelijke Europese strategie;
- concentratie van de hulp op die landen, waaraan het de meest doeltreffende bijdrage kan leveren;
- verbetering van de infrastructuur in de breedste zin;
- hulp voor kleinschalige landbouw, nijverheid en handel;
- particulier initiatief bevorderen en inschakelen;
- geen hulp aan landen of bewegingen, die zich schuldig maken aan agressie.

In de Tweede Kamer merkte de heer Waalkens (VVD) op, dat de tijd van grote visioenen en massale strategieën voorbij is. "We moeten af van een overdadige nadruk op het allerarmstenbeleid, om te voorkomen, dat voor een ontwikkelingsland toch goede en nuttige infrastructurele en op productie gerichte projecten in de kast blijven liggen, omdat de doelgroep daarbij onvoldoende bereikt kan worden". Voorts constateerde Waalkens, dat niet alle projecten zich lenen voor het directe belang van de armsten. "Wij moeten af van grootschalige onderhandelingen tussen massale blokken van landen. De zo noodzakelijke wil om te helpen komt er gemakkelijker in bilateraal overleg, althans in kleinere verbanden. Verder is Waalkens van oordeel, dat opvoering van de handel met ontwikkelingslanden problemen kan opleveren voor bepaalde sectoren en bedrijven en de werkgelegenheid daarin. Hij is van mening, dat een vergaande sectorale en/of bedrijfsbescherming tegen importen uit de ontwikkelingslanden noch de wereldlanden noch onze eigen economie ten goede komt.

Ten aanzien van het grondstoffenfonds- "roeien met de riemen die je hebt" lijkt het Waalkens onmogelijk een wereldwijde en vele producten omvattende regeling te realiseren.
Het nieuwe derde criterium van minister de Koning acht hij een gelukkige vervanging van de sociaal-politieke bestuursstructuur (Pronk) door speciale banden met ons land.
De Prof. Teldersstichting (wetenschappelijk instituut van de V.V.D.) bracht een rapport uit over ontwikkelingssamenwerking, dat door zijn principiële stellingname de lof van Drs. Pronk verwierf.

POGING TOT EVALUATIE.

Het regeeraccoord laat een aardige mix van C.D.A. en V.V.D. standpunten zien.
Voor de goede lezer is de terminologie van de laatste zin t.a.v. het besproken onderwerp een afzwakking van Pronks taalgebruik. Het accoord doet qua taalgebruik, maar vermoedelijk ook qua beleid een stap terug. Toch wordt Pronks visie niet uitdrukkelijk verworpen. Een ontwikkelingsbeleid, dat niet de structuren in de diverse landen analiseert, lijkt op water naar de zee dragen. En dat gewoon omdat men de stap niet durft te zetten. Dit laatste blijkt uit de woorden van de Koning: "de hemelbestormende verhalen van Pronk". Waalkens is gelukkig **met het verdwijnen van de sociaal-**politieke structuur van Pronk. Een nieuwe economische orde rekent Waalkens blijkbaar tot de grote visioenen en massale strategieën. In een moeite wordt een grondstoffenfonds daarbij gerekend. Het is te hopen, dat de Tweede Kamerfractie van de V.V.D. wat meer uitgaat van het rapport van haar eigen Teldersstichting.

Zorgvuldig omzeilt de V.V.D. de harde waarheid, door niet zoals de jonge Liberalen zeggen, uitspraken te doen over arbeids-**verdeling en internationale voorraden.**
VVD-voorzitter Korthals Altes betoogde in 1977, dat het verschil tussen Liberalen en Christen-Democraten is, dat de laatsten alleen maar zeggen: meer geld uittrekken. Het C.D.A. is in principe al bang van structuren en duidelijke uitgangspunten en de charitas-idee is nog niet losgelaten. Desalniettemin lijkt de VVD ingehaald te worden, gelet op de uitspraak van ex-minister Lubbers 6.: "Wij moeten in onze economie tenminste enige tijd pas op de plaats maken en het is zeker niet uitgesloten dat dit met het oog op de Derde Wereld meer structureel zal moeten gebeuren".
Laat men dit artikel niet misverstaan, door het te zien als een loftrompet voor, en identieke opvattingen aan Pronk. Maar er moet wel een lijn in het beleid zitten. Die stappen terug maken de indruk van een gevecht in de achterhoede en dat misstaat Liberalen. De ex-minister Pronk 3.)zei in Amsterdam, dat de politieke wil bij de Rijke Landen ontbreekt om een nieuwe Economische Orde tot stand te brengen. Zie het regeeraccoord.....
Als de Bond voor Ontwikkelingswerkers constateert 7.) dat de allerarmsten - ondanks Pronk - met de meeste projecten niet of

nauwelijks bereikt worden, dan mag het toch stof tot nadenken geven. Dan gaat het niet in eerste instantie over hoeveelheden en contrôle achteraf, maar juist om de visie waarmee geholpen wordt.
Zo moet dit artikel ook niet gezien worden als een aanval (in de rug) maar als een oproep tot bezinning. In dat geval worden zaken als hulp aan Cuba en de persoonlijke aanvallen op Pronk in bepaalde media wat minder relevant of maatschapgevend. Dan verandert een gevoel van bedreiging in bezinning.
Dit gezegd zijnde, kan de radicalere taal van de P.v.d.A. en de wat voorzichtigere van de V.V.D. enigszins gerelativeerd worden. Dan is er een gesprek mogelijk, waarin Socialisten en Liberalen de nuchtere realiteit gaan onderkennen. Dat kan best, ondanks Pronks bewering, dat "echte Socialisten en echte Liberalen elkaar best vinden, alleen lopen er zo weinig echte rond".Laten die paar echte dan tenminste nuchter durven constateren, dat hun visies elkaar niet hoeven uit te sluiten.

Bert van der Stoel.

Noten:

1. uitspraken van de Minister gedaan op J.O.V.D.-congres 3-4-1976.
2. Vrij Nederland 20 - 8 - 1976.
3. N.R.C.-Handelsblad 24 - 2 - 1978.
4. N.R.C.-Handelsblad 23 - 2 - 1978.
5. Trouw 21 - 1 - 1978.
6. N.R.C.-Handelsblad 25 - 2 - 1978, verslag T.N.O.-conferentie Rotterdam.
7. N.R.C.-Handelsblad 8 - 11 - 1977.

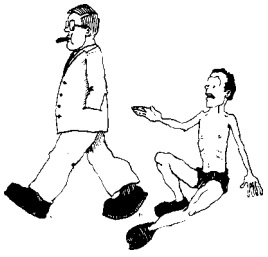

Van de voorzitter

Een nieuw hoofd prijkt naast deze rubriek. Dit "nieuwe hoofd" zou willen beginnen met het bedanken van de J.O.V.D.-afdelingen voor de brede steun die zijn kandidatuur voor het voorzitterschap mocht ondervinden tijdens het J.O.V.D.-congres in Dordrecht. Mede namens de overige H.B.-leden zou ik willen verklaren dat dit nieuw gekozen hoofdbestuur met alle kracht zal werken aan een nieuwe succesvolle periode voor de J.O.V.D.
De J.O.V.D. heeft een tijd van bloei gekend onder mijn voorganger Gijs de Vries. Hem en de ex-vice-voorzitster organisatie Monique Pouman verdienen hiervoor de dankbaarheid van de J.O.V.D.
Doch de situatie is er niet naar om op de lauweren te gaan rusten. De verwachting is dat de doelstelling van het "Plan 2000" nl. 2.000 leden, dit jaar zal worden gerealiseerd. Dit is een groot succes, maar waarom zou de J.O.V.D. nog niet veel verder kunnen groeien?
Contacten met het buitenland geven in dit opzicht een hoop inspiratie. Zo heeft de Deense Liberale jongerenorganisatie ruim 8.000 leden, terwijl de Deense Liberale partij slechts de helft van het stemmenpercentage van de V.V.D. heeft.
Doch ook de talloze kortgeleden opgerichte J.O.V.D.-afdelingen zullen alle steun van het hoofdbestuur hebben. Het is een bekend feit in de J.O.V.D.dat een afdeling oprichten één is, maar het uitbouwen en versterken van een jonge afdeling twee. Natuurlijk is dit in de eerste plaats een taak voor de afdelingsbesturen zelf en een zorg voor de Vliegende Brigade, doch het hoofdbestuur zal hierbij behulpzaam moeten zijn.
Kortom, versterking van de bestaande organisatie en een verdere uitbouw daarvan zal een hoge prioriteit genieten van het hoofdbestuur.
Daarnaast mag niet vergeten worden dat de J.O.V.D. zijn bestaansrecht ontleent aan haar politieke activiteiten. Op het laatste congres in Dordrecht heeft het hoofdbestuur haar plannen uiteengezet. Het zomercongres over sportbeleid, het jaarcongres in november, de themadag over justitie en als hoogtepunt in februari 1979 het 30 jarig bestaan van de J.O.V.D.
Doch het is vaak gezegd, maar nog steeds onverminderd waar, de afdelingen zijn het levensbloed van de J.O.V.D., en zeker geldt, dat in een periode waarin verkiezingen voor Provinciale Staten en de Gemeenteraad zullen worden gehouden.
Wel, het hoofdbestuur gaat er voluit tegenaan en als de afdelingen en districten volgen, wordt 1978 een heel best jong liberaal jaar.

Frank de Grave.

VVD—JOVD

Nog steeds is er een discussie binnen de J.O.V.D. gaande over de vraag wat de J.O.V.D. wil en op welke wijze. Deze discussie is actueel en zal dat de eerstkomende jaren ook wel blijven. De J.O.V.D. is als een liberale jongeren organisatie in 1949 opgericht. Dit was een jaar na de oprichting van de V.V.D. Zet je deze afkortingen naast elkaar dan valt een gelijkenis gelijk op. Hieraan ligt dan waarschijnlijk ook ten grondslag dat de J.O.V.D. dikwijls in de pers aangeduid wordt als JO-V-VD. De naam J.O.V.D. kent een ingebouwde misleiding, de knipoog naar de V.V.D. Niet dat dit afkeurenswaardig is. Integendeel, maar voor de duidelijkheid kan men zich afvragen of de J.O.V.D. wel zo'n gelukkige naamkeuze is.

Historisch zijn liberale jongeren organisaties altijd progressiever geweest dan aanverwante politieke partijen. De enige gevolgtrekking daaruit kan alleen wezen de kritische opstelling van deze jongerenorganisaties. Zo ook de J.O.V.D. Zij ziet

zicn in een zelfde rol geplaatst. Een kritische positie ten opzichte van de V.V.D. En dit is het feitelijk uitgangspunt voor de verwarring, versterkt door de toevoeging "onafhankelijk" aan het begrip J.O.V.D. De vraag rijst dan, onafhankelijk waarvan?
Het is juist te constateren dat de J.O.V.D. geen partij politieke bindingen heeft met welke partij dan ook. Zij bepaalt haar beleid volkomen onafhankelijk. Maar dit is niet de enige verklaring voor de toevoeging onafhankelijk. Aanleiding, en de eigenlijke reden is de verwarring met de V.V.D.
Op de vraag of de J.O.V.D. dan niet de jongeren organisatie van de V.V.D. is, wordt steevast geantwoord nee, de J.O.V.D. is volkomen onafhankelijk van de V.V.D. Moge dit illustratief zijn.
De J.O.V.D. mag dan wel in theorie op alle fronten onafhankelijk zijn, de praktijk leert ons dat de meeste J.O.V.D.-afdelingen niet buiten de subsidies van de V.V.D. kunnen. Dit ontkennen heeft dan ook geen zin. Een te kritische houding kan dan ook tot een zekere verstarring in de banden met de V.V.D. leiden. De J.O.V.D. hoeft omwille van haar pressie-functie (ook al ten opzichte van diezelfde V.V.D.) niet omwille van die functie enkel met kritiek te komen. Lees niet dat zij haar beleid aan de V.V.D. moet aanpassen, integendeel. Maar zij zou wel accenten kunnen gaan veranderen. Zij zou bijvoorbeeld haar beleid voor een deel kunnen richten op stimulering en begeleiding van liberale partijen; hiermee op deze partijen inspelend. Het voeren van een volledig autonoom beleid kent zijn beperkingen. Constructief meedenken wanneer je als uitgangspunt de pressiefunctie neemt kan en mag nooit betekenen dat het beleid volkomen opgehangen wordt aan die "pressie", daar dit nooit het meedenken voorop stelt, maar het meebeslissen, uitgewerkt in een soort van confrontatie-politiek. Hier ligt dan ook die nodige accent verschuiving. Een verschuiving van de pressie naar het overleg. Overleg in de vorm van constructieve bijdrage en deelname in de te voeren discussies met voor de J.O.V.D. als uitgangspunt een door haar gevromd voorstel. Dit is het belangrijkste wil je je ideeën uitdragen. Voorstellen staan ter discussie, maar moties en resoluties liggen ontornbaar vast. Hiermee wordt de discussie naar buiten toe afgekapt en is overleg uitgesloten. Men kan dan de resolutie slikken of stikken. Duidelijk is dat dat model wel voorziet in duidelijkheid maar niet in invloed. Meebeslissen is niet dicteren maar gezamenlijk overleggen.

F.H.J. van der Helm

MEEDENKERS...

EUROPA

Als de directe voorloper van het Europese Parlement kan worden beschouwd de Gemeenschappelijke vergadering van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.
De E.G.K.S. werd op 18 april 1951 in Parijs opgericht tussen: Frankrijk, Italië, de Bondsrepubliek Duitsland en de Beneluxlanden.
In juli 1952 is dit verdrag in werking getreden.

De vier organen binnen de E.G.K.S. waren:

1. Hoge Autoriteit;
2. Raad van Ministers;
3. Hof van Justitie;
4. Gemeenschappelijke vergadering.

Uitvoerend orgaan van de Gemeenschap was de Hoge Autoriteit en was een supra-nationaal gezagsorgaan , met zetel Luxemburg, terzijde gestaan door een raadgevend comité De Ministerraad had alleen een adviserende taak (in tegenstelling tot de latere E.E.G.-Ministerraad). De Gemeenschappelijke Vergadering had enkel de politieke controle op de Hoge Autoriteit en had de mogelijkheid om via een motie van afkeuring de gehele Hoge Autoriteit naar huis te zenden. De Algemene Vergadering kon ook samen met de ministers van buitenlandse zaken wijzigingen aanbrengen in het E.G.K.S.-verdrag. Tot de rechten behoorden het recht om eigen reglement van orde op te stellen, ook het recht van ieder individueel lid om vragen te stellen aan de Hoge Autoriteit. Men miste twee belangrijke rechten, nemelijk men had geen invloed op het budget en verder geen wetgevende bevoegdheid behalve de eerder genoemde verdragswijzigingen.

De Algemene Vergadering bestond uit 78 leden, art. 21 bepaalde dat leden benoemd zouden worden uit de nationale parlementen (het zogenaamde dubbele mandaat) of direct gekozen door algemene verkiezingen. Deze rechtstreekse verkiezingen hebben nooit plaats gevonden. De gewoonte was dat elk jaar dat door het Nationale Parlement uit hun midden afgevaardigden werden benoemd. Zo werden er diverse stromingen in de gemeenschappelijke vergadering gebracht. Bij de verkiezing van de eerste president der vergadering (Von Bretano - versus Spaak) bleek dat de socialisten een blok hadden gevormd over de grenzen heen.
In 1953 bleek dit proces zich voort te zetten, de blokken hadden zich gevormd, socialisten, confessionelen en liberalen. In art 33. werd deze situatie vastgelegd, even wel met een drempel van 9 leden om kleine partijen te weren.

Verdere parlementaire groei was op te merken in 1956 toen termen regeringsgezondheid en oppositie vielen.

Formeel hield de gemeenschappelijke vergadering op 28 februari op te bestaan.
Op 1 januari 1958 werden twee nieuwe

Europese Gemeenschappen gesticht, namelijk De Europese Gemeenschap voor atoomenergie de EURATOM, en de Europese Economische Gemeenschap, de E.E.G., deze twee gemeenschappen kwamen dus met de reeds bestaande E.G.K.S. in een parlement. Wat erg belangrijk is geweest voor de verdere ontwikkeling van het Europese Parlement. Hiermee wordt tevens duidelijk dat men moet waken voor een begripsverwarring tussen E.E.G. en E.G. en Europese Parlement.
Het aantal zetels binnen de E.E.G. was:

België:	14,
Bondsrepubliek Duitsland:	36,
Frankrijk:	36,
Italië:	36,
Luxemburg:	6,
Nederland:	14.

Bij de eerste zitting op 19 maart 1958 gaf de vergadering zich voor het eerst de naam van Europees Parlement. Het aantal partijen was inmiddels uitgebreid tot 6: Socialisten Christen-Democraten, Liberalen, Conservatieven, Europese Democraten voor de vooruitgang (Gaullisten) en Communisten.
De verdragen van Rome leggen de nieuwe parlementaire vergadering de plicht op om voorstellen te maken voor algemene verkiezingen door middel van rechtstreekse verkiezingen, met gebruikmaking van een uniform kiesstelsel. Tot die tijd hebben leden zitting in het Europese Parlement op grond van het dubbel mandaat.
Onder dubbel mandaat verstaat men het gelijktijdig lid zijn van het eigen nationale en het Europese parlement. Dit lidmaatschap is een zogenaamde afgeleide legitimatie dat wil zeggen dat men pas lid van het Europese Parlement kan worden indien men zitting heeft in het nationale parlement. Voordelen van het dubbele mandaat zijn o.a. invloed die de Europese parlementariër kan uitoefenen op het nationale parlement, ten behoeve van Europese belangen. Nadeel is weer de zware taak die de parlementariër op deze wijze op zich neemt, en het dus moeilijk zal zijn de aandacht aan het nationale en het Europese parlement gelijk te verdelen.
Deze regeling van het dubbele mandaat is slechts een tijdelijke (art. 138 lid 3 van het E.E.G.-verdrag luidt namelijk "de vergadering stelt ontwerpen op voor het houden van rechtstreekse algemene verkiezingen").
(Dit was het enige recht van voorstel van het Europese parlement). In 1960 aanvaarde het parlement de ontwerp-conventie Dehousse waarin inderdaad een uitgewerkt voorstel was opgenomen om te komen tot rechtstreekse verkiezingen. Deze conventie is echter nooit door de raad in behandeling genomen, o.a. door de sterke tegenstand van Frankrijk.
In 1969 kwam bij de Haagse Top weer een verlangen op over directe algemene verkiezingen te gaan praten. Een echte doorbraak kwam na uitbreiding van de lidstaten met het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Ierland, en waardoor het aantal afgevaardigden in het Europese Parlement tot 198 was gestegen.
Op de Parijse Top van 1974 zette president Giscard d'Estaing het sein op groen zette.

De Nederlandse Socialist Patijn was intussen door de politieke commissie opgedragen een nieuw ontwerp voor een verkiezingsverdrag op te setllen. Dit ontwerp werd op 14 januari 1975 aanvaard, dat uitging van verkiezingen in 1980. Het ontwerp was bedoeld als raamwet. Verkiezingsprocedures zoals deze in de afzonderlijke landen zouden plaatsvinden werd aan de leden zelf overgelaten.
Op 20 september 1976 werd een besluit goedgekeurd door de ministers van buitenlandse zaken dat sterk leek op het ontwerp Patijn. De definitieve zetelverdeling was voor de kleine landen onvoordeliger geworden. Men is uitgegaan van een verdubbeling van het huidige aantal zetels van 198 en heeft een kleine correctie naar beneden toegepast voor de kleine landen. Nu komen er 410 zetels.

Bevoegdheden Europees Parlement zoals overgenomen van haar voorgangster de gemeenschappelijke *vergadering:*

- Contrôle-functie ten opzichte van de commissies.
- Bevoegdheid om bij motie van afkeuring de commissies naar huis te sturen.
- Bevoegdheden tot het instellen en handhaven van een eigen reglement van orde.

De drie uitvoerende organen van E.G.K.S., E.E.G. en EURATOM zijn sinds juli 1967 in een commissie verenigd.

Schema bevoegdheden parlement.

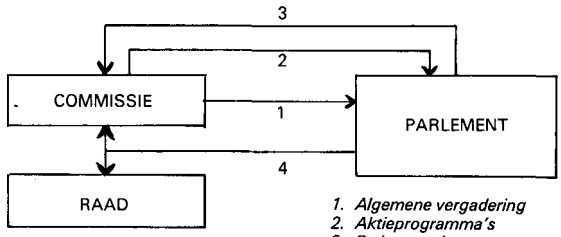

1. Algemene vergadering
2. Aktieprogramma's
3. Parlementaire vragen
4. Motie van afkeuring

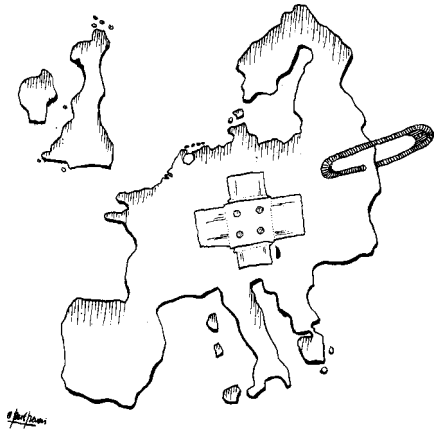

Begrotingsrecht: aanvankelijk had het Europese Parlement geen enkele invloed op de begroting.
Per 21 april 1970 is bij het verdrag van Luxemburg kreeg het parlement samen met de raad reële bevoegdheden met betreking tot gemeenschapsuitgave uit eigen middelen.
Dit werd verder uitgewerkt in een tweede verdrag gesloten op 22 juli 1975 te Brussel.
Sinds 1975 heeft het Europese Parlement binnen bepaalde grenzen voor een aantal uitgaven een doorslaggevende stem. Dit verdrag is per 1 juni 1977 in werking getreden.
Bij bepaalde uitgaven, de zogenaamde niet verplichte uitgaven beschikt het Europese Parlement over het recht van amendement.
Niet verplichte uitgaven zijn die uitgaven die niet noodzakelijk voortvloeien uit verdrag of ter uitvoering van vastgestelde besluiten.
Met betrekking tot de verplichte zogenaamde operationele uitgaven besluit van laatste instantie de Raad en niet het Parlement.
Het Parlement heeft over deze uitgave slechts een recht van niet bindend voorstel.

Naar het verdrag van Brussel van 22 juli 1975 dat op 1 juli 1977 in werking is getreden is de procedure betreffende de wijzigingsvoorstellen als volgt gewijzigd:
- Wijzigingsvoorstellen waarvoor in het Parlement de meerderheid van de uitgebrachte stemmen voldoende is, worden in de begroting opgenomen, wanneer zij geen totale verhoging van het bedrag van de begrotingsuitgave tot gevolg hebben en door de Raad niet met een gekwalificeerde meerderheid worden verworpen.

Voor amendementen zijn echter steeds de stemmen van tenminste de helft plus één der leden van het Parlement vereist. In de eerste fase van de begrotingsprocedure is eenvoudige meerderheid der uitgebrachte stemmen voldoende, in de tweede fase is echter drie-vijfde van het aantal uitgebrachte stemmen vereist.

Het Europese Parlement heeft volgens het verdrag van Brussel het recht de begroting om gewichtige redenen in haar geheel af te wijzen. Daarvoor is een meerderheid van stemmen van twee-derde van het aantal uitgebrachte stemmen vereist (het totale aantal uitgebrachte stemmen moet daarbij steeds de helft plus één van het aantal leden bedragen).
Het Parlement verlangt echter ook het recht om afzonderlijke delen van de begroting te kunnen verwerpen omdat het nu bestaande middel veel te grof is. Ook is dit middel nog niet gelegitimeerd door de kiezers, het Parlement is immers nog niet rechtstreeks gekozen.

Begrotingsprocedure:
De commissie legt het ontwerp ter begroting voor aan de Raad en ter oriëntatie ook aan het Parlement. De Raad stelt het ontwerp voor de begroting op en het legt dit voor aan het Parlement. Deze laatste kan de niet verplichte uigave amenderen en wijzigingsvoorstellen doen met betrekking tot de verplichte uitgave. In het hierop volgende stadium neemt de Raad een definitieve beslissing over de voorstellen tot wijziging van de verplichte uitgave en kan hij de amendementen van het Parlement wijzigen. Hierna neemt het Europese Parlement een definitieve beslissing over de niet verplichte uitgave en hij stelt vervolgens de begroting in haar geheel vast of verwerpt ze in haar geheel.

Wetgeving.
Raad, Parlement en Commissie staan in een soort driehoeksverhouding. De Raad beslist op voorstel van de commissie en na raadpleging van het Parlement.
Voor vele zaken moet het advies van het Parlement over het voorstel van de commissie worden ingewonnen alvorens de raad hierover een beslissing kan nemen. De invloed van het Parlement is dus nog niet zo groot en slechts van adviserende aard, het parlement kan alleen via het vragenuur mondelinge en schriftelijke vragen aan de Europese commissie een bepaalde invloed uitoefenen. De wetgevende bevoegdheid is dus rond het budget geconcentreerd, de adviserende bevoegdheid van het Parlement betreft advies over de door de commissie bij de raad ingediende wetsontwerpen, advies over Europese wetten.
Dit gebrek van wetgevende bevoegdheid is in feite het grote knelpunt voor het Parlement.

Parlement en Commissie.
De commissie legt aan het Parlement een algemeen verslag voor. De commissie kan het Parlement schriftelijke vragen stellen.
Ook kan elke afgevaardigde zonder debat mondelinge vragen stellen. Mondelinge vragen met debat worden gesteld door een commissie uit het Parlement of door tenminste vijf leden van het Parlement. Het Parlement kan ook een motie van afkeuring aannemen met twee-derde van de uitgebrachte stemmen tegen de commissie met gevolg dat de commissie gezamenlijk moet aftreden.
Het Parlement heeft dit middel nog nooit gebruikt, mede doordat het geen invloed kan uitoefenen op de benoeming van nieuwe leden in de commissie. Het Parlement blijkt dus in de praktijk de sancties te missen om op te treden tegen de Commissie.

Parlement en de Raad.
Ten aanzien van de Raad bezat het Parlement vrijwel geen enkele contrôle bevoegdheid.
De nieuwe parlementaire bevoegdheden in de begrotingsprocedure en het overleg in sommige delen van het wetgevingsproces hebben het Parlement iets grotere mogelijkheden gegeven invloed uit te oefenen inzake besluiten van de Raad. Afgevaardigden kunnen schriftelijke vragen stellen aan de Raad, die zich ook bereid heeft verklaard te antwoorden op mondelinge vragen met of zonder debat voor zover deze betrekking hebben op gebieden die onder de verdragen vallen. Bovendien is er nog een vragenuur.

Boeren boerden

Literatuur:
Documentatiemateriaal en publicaties van het Directoraat Generaal Voorlichting en Public Relations.
Scriptie F. Hendriks.
Zicht op Europese Verkiezingen - Europese Beweging Nederland.
Tijdschrift: Nieuw Europa.

Lo Schreuder - lid van de Europese Commissie J.O.V.D.,
Kerkstraat 87,
WAALWIJK.
Tel: 04160 - 34305.

Het is de bedoeling dat in de volgende Driemasters nog een publicatie plaatsvindt met betrekking tot de Europese verkiezingen. Het geheel was namelijk te omvangrijk voor één publicatie.

Voorhaven

De voorhaven is het bouwen van een haven voor de kust bij IJmuiden.
Het is een logisch gevolg van nieuwe technieken en de ontwikkeling van de scheepsgrootte.
Amsterdam is niet de enige stad met dergelijke plannen.
Rotterdam, Bremen, Hamburg en Le Havre bijvoorbeeld hebben al dergelijke werken aangelegd. Een stap verder is het bouwen van een haven in zee. Hierbij denken wij aan Neuwerk in Duitsland.

De schepen hebben tegenwoordig een dusdanige diepgang, lengte en breedte, dat manouvreren steeds lastiger wordt. Ruimte is dan ook steeds meer nodig. In de huidige zeehavens is deze ruimte niet meer aanwezig. Bovendien kost het moeilijk manouvreren te veel tijd. Juist in de scheepvaartwereld geldt: tijd is geld.
Dit alles zijn de achtergronden van de voorhavens.

Momenteel komen er in Amsterdam schepen met een grootte tot 85.000 ton.
Grotere schepen kunnen er niet door de sluizen en door het Noordzeekanaal.
Doordat het aantal schepen toeneemt zijn er stremmingen bij de sluis.

De voorhaven zal ten zuiden van de pieren en in de duinen komen te liggen. Dan kunnen er schepen geladen en gelost worden tot een grootte van 185.000 ton. Of de aanlooproute, de uitvaartmogelijkheden en de noodankerplaatsen geschikt zijn wordt door nautici betwijfeld. Duidelijk is één en ander niet.

Economisch is één en ander verantwoord.
Door de haven en liggelden zijn de kosten en investeringen er snel uit.
Zonder voorhaven komen investeringen op het gebied van terminals en opslagruimten op de tocht te staan.
De voorhaven zal een impuls kunnen geven tot het oprichten van nieuwe bedrijven rond het Noordzeekanaalgebied.

Het is moeilijk om te zeggen of er meer en hoeveel werkgelegenheid er ontstaan zal. Hierbij dient nog gezegd te worden, dat door verdere mechanisereingen van laden en lossen steeds minder personeel nodig zal zijn. Ook dat er steeds meer massagoed in plaats van stukgoederen gelost zullen worden zal een negatieve invloed hebben op de werkgelegenheid.

In Haarlem is geen woonruimte beschikbaar.
Het bouwgebied Heiloo-Limmen kan niet voldoende soelaas bieden. Woonruimte zal waarschijnlijk gebouwd moeten worden in gebieden, die hiervoor pas in 1990 gebruikt zullen worden.
Woonruimte is een groot probleem.
En of het opgelost kan worden zonder dat de werknemers lang moeten reizen is nog een grote vraag.

De binnenvaart zal geen probleem ondervinden, voorzieningen zijn voldoende aanwezig voor deze groep. Een enkelbaanspoorlijn kan zonder meer aangelegd worden. Het extra verkeer op de lijn IJmuiden - Haarlem kan over deze lijn plaats vinden zonder problemen.
Wegen in en rondom Haarlem zullen extra belast worden. Dir door het woon-werkverkeer en het vrachtverkeer.
Wegen zullen verbreed moeten worden.
Dit komt het leefklimaat ten goede.
Door het fijnmazige wegennet en door de wegen in aanleg kan het verkeer in de rest van de provincie Noord-Holland zijn weg zonder veel files wel vinden.

Een pijpleiding zal moeten worden aangelegd om de ruwe olie te transporteren.
Deze leiding kan niet langs het Noordzeekanaal worden aangelegd. Zij zal ten zuiden van Haarlem in de duinen moeten worden ingegraven.

Al met al gaat zo'n 100 ha. duingebied verloren. Hier is ook rekening gehouden met de toekomstige wegen en spooraanleg.
Een stuk recreatiegebied gaat verloren.
Duidelijk zal dit te merken zijn in de overige duin- en strandgebieden.

De haven komt voor een groot deel in de Kennemer duinen te liggen.
Een uniek stuk duingebied, alleen al omdat het 4 km. breed is, gaat verloren.
Zeer waarschijnlijk gaat drinkwater in kwantiteit en in kwaliteit achteruit.
Extra luchtverontreiniging zal er komen door de voorhaven. In de nabije toekomst zal ook rekening gehouden moeten worden met geluidshinder. Voor bebouwing in de nabijheid van de haven zal gewaakt moeten worden.
Plannen voor een geluidswerende muur zullen eventueel gestimuleerd moeten worden.

Conclusie.

De J.O.V.D. Amsterdam e.o. is tegen de plannen van de voorhaven. Waar in overbevolkte gebieden geleefd en gewerkt wordt, moet men zich goed realiseren wat men doet met het natuurschoon. Speciaal de Kennemerduinen zijn een uniek stuk gebied.

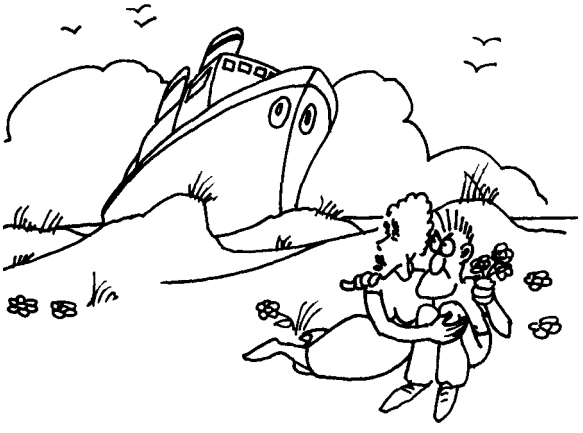

Zij hebben een milieu-hygiënische en recreatieve functie. Een gedeelte van dit gebied is zelfs natuurreservaat. Zoals reeds eerder genoemd leveren de pijpleidingen grote bezwaren, mede hierdoor zal grondwater in kwaliteit achteruit gaan. Wel erkent de J.O.V.D. de economische voordelen. Zij beschouwt deze argumenten als redelijk en begrijpelijk. Men zal naar andere mogelijkheden moeten blijven zoeken.

Volle kracht vooruit

Een nieuwe lente, een nieuw geluid. Een nieuwe voorzitter en een nieuwe hoofdredacteur. Maar ook: afscheid van Bert van der Stoel als hoofdredacteur van dit blad. Afscheid van iemand die de vereniging jarenlang in tal van functies heeft gediend. Met Ad de Laet en Ed Nijpels de drijvende kracht achter de afdeling Bergen op Zoom, initiatiefnemer tot talloze ludieke acties van deze afdeling in de plaatselijke politiek, lid van o.a. de Commissie Kernprogramma, Angolavaarder, redacteur en later hoofdredacteur van de Driemaster en een van de meest trouwe congresgangers die ik ken. Met mensen als Ruud Jager en Klaas Rooze een van de pijlers van de vereniging. Het zal een hele toer worden om zijn functie in de redactie over te nemen, te meer daar de Driemaster onder zijn leiding weer het peil van 1966 - 1967 bereikte (bv. in de Euromaster).

Een uitdaging die ik overigens met enorm veel plezier aanneem. De Driemaster is altijd min of meer mijn stokpaard geweest. Niet alleen in het H.P. (de mensen met wie ik sinds november 1975 heb samengewerkt zullen dat kunnen beamen), maar ook als redacteur en "directeur" van dit blad. Dat laatste was een wat schimmige functie, ingesteld door het H.P.-Nijpels toen de volledige redactie-Weggemans de lier aan de wilgen had gehangen. Voornaamste taak: het maken van adresplaatjes op een achttiende - eeuwse ponsmachine bij de toenmalige drukker in Amsterdam. Een werkje dat zelfs door monniken uitsluitend als zelfkastijding zou zijn uitgevoerd. De ledenadministratie is in die tijd volledig gereorganiseerd op basis van een plan van Ruud Jager. De ervaringen met de Amsterdamse drukker waren voor het PB. in 1975 bovendien aanleiding om een andere drukker op te zoeken: Drukkerij van Meurs in Ridderkerk, waarmee we sindsdien tot volledige tevredenheid samenwerken.

De J.O.V.D. staat voor een belangrijke periode. Twee verkiezingen in twee maanden betekenen een groot beroep op de werkkracht van afdelingen, districten en hoofdbestuur. Het plan 2.000 wacht op voltooiing. De redactie zal haar uiterste best doen dit blad op een nog hoger peil te tillen en steeds toenemende activiteit binnen de vereniging over het voetlicht te brengen.

De J.O.V.D. staat bovendien voor een politieke uitdaging. VVD-leider Rietkerk heeft de bewering dat dit kabinet onvoldoende maatschappelijk draagvlak heeft kundig gepareerd met een beroep op de Tijdgeest, een huisspook dat hij sindsdien met liefde koestert. De vraag is overigens of deze Tijdgeest ook stemmen wint. De Statenverkiezingen zullen het leren.

Die Statenverkiezingen zijn trouwens alleen een graadmeter voor het"overkomen" van het nieuwe gezicht van de VVD. Ze vormen ook de eerste grote test voor de loyaliteit van de dissidenten in de CDA-fractie. Gaat Aantjes de verkiezingscampagne gebruiken om het kabinet een serie schoten voor de boeg te geven door een waslijst met eisen m.b.t. de bezuinigingsoperatie in te dienen, dan gaan we interessante maanden tegemoet. Hoe groot is de spankracht van de coalitie?

De uitdaging waarover ik het had ligt in de door Rietkerk bepleite heroriëntatie. Meer dan ooit is de plaats van de Overheid in onze samenleving in discussie. Niet alleen in VVD-kring, maar ook in D'66 en de PvdA (wolfson, Stevers). De J.O.V.D. mag niet buiten deze discussie blijven. De discussie die nu gevoerd wordt is van enorm belang voor de maatschappij van de toekomst. Voor ónze toekomst!

Ongetwijfeld is deze zaak ook van essentiële betekenis voor de door de J.O.V.D. bepleite samenwerkingsmogelijkheden tussen PvdA, D'66 en VVD: het grootste verschilpunt tussen liberalen en socialisten ligt - zegt men - nu juist in hun opvatting over de plaats van de Overheid.
Daarom zou het een goede zaak zijn als in PvdA, D'66 en VVD een discussie op gang kwam over de toekomst van onze verzorgingsstaat. Allereerst zou men kunnen onderzoeken op welke punten de liberale en

socialistische ideeën werkelijk diametraal tegenover elkaar staan. Is hier geen taak weggelegd voor de wetenschappelijke instituten van deze partijen?

Eén ding is zeker: in dit blad zult U nauwkeurig op de hoogte worden gehouden van wat de Rietkerksiaanse Tijdgeest in en buiten deze partijen uitspookt. Op die manier kunnen we bijdragen aan de gewetensfunctie van de J.O.V.D., die zeker nu de VVD in de regering zit van groot belang is.

De redactie zal er voor proberen te zorgen dat ons schip van de vrijheid met de bekende drie masten sociale gerechtigheid, verdraagzaamheid en verantwoordelijkheid ook de komende tijd de wind in de zeilen houdt. De roerganger hoopt daarbij een vaste koers te varen, in het kielzog van zijn voorganger. Volle kracht vooruit!

TOCHTJES

In het blad van de afdeling AMERSFOORT lazen wij de volgende roddel: "Wist U dat wij een feestje gaan bouwen omdat Gijs de Vries ons gaat verlaten? Reactie van de betrokkene: "Als ze me dan maar een uitnodiging sturen".

In het blad van de afdeling ZUID-LIMBURG, "De Zuil", weet te melden dat op de post ontwikkelingssamenwerking in het kabinet "de VVD-er de Koning" gekomen zou zijn. Waaruit blijkt, dat kadervorming in de J.O.V.D. geen overbodige luxe is.

Heeft Mijnheer Mertens zo weinig te doen dat hij zichzelf voor een spreekbeurt op een J.O.V.D.-congres uitnodigt?

Wintercongresverslag

Ruim 200 J.O.V.D.-ers waren op 4 en 5 maart aanwezig in Hotel "De Statenhof" te Dordrecht, waar het landelijk congres over mediabeleid werd gehouden. Ze hoorden er de afscheidsrede van voorzitter Gijs de Vries, die fel van leer trok tegen het C.D.A. Het C.D.A. probeert voortdurend de deur naar de P.v.d.A. open te houden en de V.V.D. naar rechts te drukken. "Als het aan dit C.D.A. ligt heeft Nederland een Christen-democratisch kabinet met een liberaal randje. Aantjes lonkt nog steeds naar links", aldus de Vries, die een aantal J.O.V.D.-verlangens voor het kabinet opsomde. Hij vond dat de V.V.D. op korte termijn gesprekken met de vakbeweging over het Teldersstichtingsrapport "Arbeid" zou kunnen beginnen. De congresgangers konden overigens al voor de opening kennisnemen van de inhoud van de rede. Een lokale krant had het embargo gebroken, maar als tegenprestatie wel flinke ruimte op de voorpagina ingeruimd.

Mertens

Behalve de uitgenodigde sprekers Roethof (PvdA), Keja (VVD) en Scholten (CDA) was ook D'66-kamerlid Chiel Mertens aanwezig.

Deze bleek vóór het congres het HB. gebeld te hebben met de eis dat D'66 een spreker op het congres moest hebben, omdat anders de medewerking aan voorbereidingen van vergaderingen van J.O.V.D.-afdelingen geweigerd zou worden.
Een regelrecht dreigement dus. Het HB. vond dat het congres zelf maar moest uitmaken of Mertens mocht spreken; hij was wel uitgenodigd om te voorkomen dat D'66 door sprekers terg te trekken afdelingen zou duperen. Overigens bleek later dat D'66 in Utrecht toch verstek had laten gaan. Het congres vond dat Mertens wel spreekrecht mocht krijgen, maar niet nadat Gijs de Vries had gesteld, dit D'66-optreden teleurstellend en pijnlijk te vinden, en dat dit de eerste en de laatste keer was dat voor een dergelijk dreigement zou worden gezwicht. Na dit incident hielden Keja, Roethof, Mertens en Scholten hun inleiding.

Sprekers

Leuke punten uit de discussie: Paul Luyten (Amsterdam) ontlokte Keja de opmerking dat de VVD niet langer voor een nationale omroep is, omdat de realiteit dat niet meer toelaat. Ook keerde Keja zich tegen de Liberale Omroep, wat door de zaal met applaus werd onderstreept.

Keja was van mening dat er wel pluriformiteit was in de pers, Roethof en Schlten bestreden dit door te wijzen op duidelijke concentratietendenzen. Scholten gaf als zijn persoonlijke mening dat de STER maar moest worden opgedoekt. Wim Keja was het daarmee niet eens en bepleitte zelfs regionale STERretjes ter financiering van regionale media. Roethof wees erop dat CDA en VVD de preventieve tuchtmogelijkheid van de minister hadden gehandhaafd door een initiatief van de PvdA in de kiem te smoren. Hij constateerde overigens met tevredenheid dat de J.O.V.D. onafhankelijk wil blijven, iets waar ook onder zijn voorzitterschap in de jaren '50 al zwaar aan werd getild.

Mertens stelde dat in het mediabeleid van D'66 het individu centraal staat. Monopolies en kartels moeten worden afgebroken. Anders dan Keja vond Mertens dat zenderkleuring geen goede zaak is, omdat het de dommen dom houdt. Het getalscriterium in de omroep noemde hij schijndemocratisch.

Overigens kwam het optreden van de CDA-er Scholten bij velen irritant over door de manier waarop deze "loyalist" voortdurend afstand probeerde te nemen van VVD-standpunten. Op een gegeven moment haakte Roethof op dit gekrakeel tussen Scholten en Keja in, waarop de laatste plaagde: "U bent zeker jaloers?" Dat werd door Roethof handig gepareerd "Ja, als ik zo zie wat er de laatste weken gebeurt, heb ik echt het gevoel dat we de boot gemist hebben!

Huishoudelijke vergadering

Tijdens het avondgedeelte stal Kruisinga de show. Hoe populair deze Heer in de J.O.V.D. is bleek uit het donderend applaus dat losbarstte toen Gijs de Vries de telex van het

aftreden van de minister voorlas. "Daar moet opgedronken worden" was de bijdrage van enige"feministische" congresgangers tot de feestvreugde.....-
Staande ovaties waren er voor de aftredende voorzitter en vice-voorzitter. Terechte unanieme lof! beiden hebben voor de J.O.V.D. keihard gewerkt en de vereniging aan een nieuwe bloeiperiode geholpen, politiek zowel als organisatorisch. Zij kregen van Frank de Grave de traditionele PR-pen met inscriptie, die zoals hij zei dit keer in het kader van de regionale spreiding niet in Groningen maar in Amsterdam was gekocht.
Rino Schreuder, Norbert Klein en Frank de Grave werden bij enkele kandidaatstelling in het PB. gekozen als V.V.O., 2e secretaris en voorzitter. Sipke Swierstra versloeg Marianne van der Meulen met groot verschil waaruit duidelijk werd dat het in de J.O.V.D. niet verstandig is op twee paarden te wedden.

In de discussie over de resolutie vielen o.a. de volgende uitspraken te noteren. De V.V.P. sprak als zijn mening uit, dat een bedrijf dat knollen en citroenen verkoopt geen wezenlijke bijdrage levert aan de democratie, wat door het congres met applaus werd beloond. Ook kondigde de voorzitter een spreker aan als "Arjan van Gelder". De betrokkene corrigeerde dat van achter de microphoon! "Arjan Gelder mijnheer de voorzitter!" Reactie uit de zaal: "stemmen!"

Moties

Het congres schaarde zich achter de VVD-kamerleden Frica Verkerk-Terpstra en Wim Keja voor wat betreft hunstandpunt m.b.t. de brief aan de K.N.V.B. over de kwestie Argentinië. De J.O.V.D. vindt dat in Argentinië de mensenrechten op grove wijze worden geschonden, en dat deze twee kamerleden niet de enige uit liberale kring hadden mogen zijn die deze brief hebben ondertekend. Uiteraard wees het congres daarbij selectieve verontwaardiging van de hand.

In een tweede motie besloot het congres het PB. te machtigen het initiatief te nemen tot de oprichting van een Mediastudiegroep. De groep zou mensen moeten bevatten uit verschillende partijen, pers, omroep en J.O.V.D., en zou tot doel moeten hebben een liberale visie op mediabeleid op te stellen.

Ook hekelde het congres het beleid in de vrouwengevangenis in Rotterdam en suggereerde oprichting van een team om deze situatie onder de loep te nemen. In een vierde motie werd steun betuigd aan het standpunt van de regering inzake de Zuidmolukse kwestie. Na de nodige discussie aanvaardde het congres tenslotte een motie van het District Noord, waarin uitbreiding van het wegennet in de noordelijke provincies werd bepleit. Daarbij speelde het argument dat het Zomercongres ergens in Friesland zal plaatsvinden een niet geringe rol.....

Commissies

Vanaf haar oprichting, eind januari, is de J.O.V.D. een zeer energieke commissie Europa rijker. Het is de bedoeling dat deze commissie een positieve bijdrage gaat leveren bij het verder onderbouwen en uitbouwen van de J.O.V.D.-visie, waar het het Europese beleid aangaat.
De commissie vat haar taak tweeërlei op, in de eerste plaats zal zij zich gaan bezighouden met een studie-opdracht, ten tweede zal zij trachten de leden en afdelingen zo veel mogelijk van informatie te voorzien.
De studie-opdracht betreft het volgende onderwerp: de problematiek in al haar facetten en aspecten, waarbij de Europese gemeenschappen, bij uitbreiding van haar lidstatenaantal, geconfronteerd zal worden.

Een dergelijk onderwerp is een hele kluif, desalniettemin ligt het in de bedoeling dat de nota aan het eind van dit jaar gepresenteerd gaat worden.
De tweede taak van de commissie, i.c. informatie verstrekking, zal de commissie zeer serieus ter harte nemen. In de volgende Driemasters zullen jullie verschillende onderwerpen m.b.t. diverse Europese issues aantreffen, verzorgd door de leden van deze commissie. Mochten er afdelingen zijn die in het kader van de Europese politiek debat-avonden gaan organiseren neem dan even contact op met de commissie p/a. Algemeen-Secretariaat, misschien kunnen we jullie enige suggesties doen, bovendien is het mogelijk dat de commissie een spreker voor jullie kan verzorgen.

Robin Linschoten.

Restaurant-Auberge

„De Campveerse Toren"
Kade 2 - VEERE - Tel. 01181 - 291 - 226
Sedert eeuwen vast gebruik: ...
om luyden van qualiteit en andere passanten te logeeren en tracteeren

Werving DRIEMASTER—abonnees

De Driemaster vormt één van de belangrijkste schakels in de propaganda van de J.O.V.D. Hoe meer abonnees de Driemaster telt, hoe meer mensen op de hoogte raken van de activiteiten van onze vereniging.

Eén nieuw abonnement op de Driemaster kan vele (jonge) mensen in contact brengen met de J.O.V.D.

De Driemaster komt dit jaar acht keer uit. Voor een jaarabonnement betaalt men ƒ 25,--.

Help de Driemaster aan nieuwe abonnees; denk daarbij eens aan

- VVD/D'66 gemeenteraadsfracties
- VVD/D'66 afdelingsbesturen
- Plaatselijke bibliotheek
- Jongeren centra
- Leestafels op scholen
- Leestafel gemeentehuis
- ouders, buren, kennissen.

Laat de onderstaande bon invullen en stuur hem op naar het Algemeen Secretariaat,

Adres Algemeen Secretariaat:

Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 — Amsterdam

ZIE BON

bon

.....geeft zich op als abonnee van de Driemaster. Hij/zij heeft op.....1978 min. ƒ 25,-- overgemaakt op giro 95.35.00. t.n.v. penningmeester J.O.V.D.

Adres:.....

Handtekening,

.....

'De O.S.L.' over Zuid—Afrika:

BERICHT

Vriendschapsdas

Voor alle vrienden van Zuid-Afrika en Nederland is een VRIENDSCHAPSDAS verkrijgbaar. Juist in deze tijd, waarin het kennelijk mode is een vijandige houding tegenover Zuid-Afrika aan te nemen en mede te werken aan de verdere isolering van Zuid-Afrika, is het een goede zaak, voor de vriendschap, die over en weer tussen Nederland en Zuid-Afrika bestaat, uit te komen. Bovendien kan de vriendschapsdas dienen als een "opening voor een gesprek met derden, waarin de drager de andere kant van de medaille kan tonen".

De das is van een goede kwaliteit polyesterstof vervaardigd in nassaublauw met daarop aangebracht oranje leeuwtjes en springbokjes, die van elkaar gescheiden zijn door een dunne streep, waarin de nationale kleuren, afgewisseld door rood-wit-blauw en oranje-blanje-bleu.

STAALBOUW
waaraan men HOGE EISEN STELT voor alle doeleinden!

De Convention Européene de la Construction Métallique, gaf ons op advies van de jury DE STAALPRIJS 1974 voor de door ons vervaardige en gemonteerde staalconstructie voor de MAVO, Amsterdam

Wij stellen ons "kunnen" op gebied van Planning, Begroten, Vervaardigen, Leveren en Monteren, óók voor kant en klaar gebouwen, gaarne tot uw dienst.

LATUMEBO

"LATUMEBO" B.V. Alblasserdam
EDISONWEG 16
Telefoon 01859 - 3777
Telex 24770

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Algemeen Secretariaat
Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie
N.Z. Voorburgwal 288
1012 RT Amsterdam
020-242000

DRIEMASTER

Orgaan van de Onafhankelijke Liberale
Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie
(J.O.V.D.)

Programma Zomercongres J.O.V.D. 1978
Sportbeleid

21ste jaargang

nummer 3 Mei 1978

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Redactieadres: Nieuwe Zijds Voorburgwal 288, 1012 RT AMSTERDAM Telefoon: 020 - 242000.

Drukwerk: Drukkerij J. van Meurs & Zoon B.V., Burg. de Zeeuwstraat 2, 2985 AB RIDDERKERK.

Advertenties: Bureau van Vliet B.V., Burg. v. Benemaplein 19, Postbus 20, 2042 TG ZANDVOORT. Telefoon: 02507 - 4745.

Abonnementsprijs: f 25,-- per jaar.

Tekeningen: Michel van Giels, BERGEN OP ZOOM.

Kopijdatum: Kopij voor het volgende nummer dient op het redactieadres binnen te zijn vóór 31 mei 1978.

Hoofdbestuur

VOORZITTER: Frank de Grave, Davidstraat 61 B, 9725 BR GRONINGEN. Tel: 050 - 264236.

VICE-VOORZITTER politiek: Reinout van Bruggen, Davidstraat 61 B, 9725 BR GRONINGEN. Tel: 050 - 264236.

VICE-VOORZITTER organisatie: Rino Schreuder, Kasteel Nijenrode, 3621 BG BREUKELEN. Tel: 03462 - 1322.

ALGEMEEN-SECRETARIS: Iris Lantain - Kersten, Middelweg 105, 1911 EC UITGEEST. Tel: 02513 - 13573.

PENNINGMEESTER: Jan den Dekker, Saffierlaan 63, 3523 RB UTRECHT. Tel: 030 - 516659.

INTERNATIONAAL-SECRETARIS: Sinke Swierstra, Kraneweg 34, 9718 JS GRONINGEN. 050 - 121139.

TWEEDE-SECRETARIS: Norbert Klein, St. Stephanusstraat 58, 6512 PW NIJMEGEN. Tel: 080 - 236722.

INHOUD

1. Van de voorzitter
2. Van de HB-tafel
3. De strijd om het midden
5. Programma Zomercongres J.O.V.D. 1978
7. Resolutie Sportbeleid
8. Open brief aan de J.O.V.D.
9. Schoolreis
10. Genoeg van Van Agt?? Dan naar Nieuw-Zeeland!!!
11. De J.O.V.D. zou eens wat meer op de modale toer moeten gaan.
12. Een avondje Amsterdam
13. Leefbaarheid, ook in de kleine kernen
14. De J.O.V.D. in de gemeentepolitiek
15. Marginalia
17. Sovjetsstrategie en de neutronengranaat

REDACTIE

Hoofdredacteur: Gijs de Vries, Pieterskerk Choorsteeg 32 A, 2311 TR LEIDEN. Tel: 071 - 130602.

Redacteuren: Ardwin Lantain, Middelweg 105, 1911 EC UITGEEST. Tel: 02513 - 13573.

Gerard Derriks, van Bijnkershoecklaan 351, 3527 XJ UTRECHT. Tel: 030 - 936035.

Bert Kramer, Philips van Bourgondiëln 206, 3703 XJ ZEIST. Tel: 03404 - 15910.

Roel Schrotenboer, Schiphorsterweg 13, 7957 NT DE WIJK. Tel: 05224 - 1354.

PR-auditor: Jan den Dekker, Saffierlaan 63, 3523 RB UTRECHT. Tel: 030 - 516659.

Redactioneel

Sinds het Wintercongres heeft De Driemaster een andere bemanning; ons team is uitgebreid met Roel Schrotenboer als "noordelijk" redacteur.
Uit dit nummer zal blijken dat het verenigingsschip ook een andere tuigage heeft gekregen. De lay-ot van de Driemaster wordt aangepast aan de eisen van deze tijd. De advertentiewerving is intussen op professionele leest geschoeid, wat ons in staat moet stellen dit jaar het recordaantal van tien nummers uit te brengen; een verdubbeling in vergelijking met vorig jaar.

Van deze tien nummers zullen er twee verschijnen als"dubbel-dik" themanummer. Het augustusnummer zal zijn gewijd aan het Nederlandse justitiebeleid. Aspecten als de positie van minderjarigen, het gevangenisbeleid, de zedelijkheidswetgeving en het vreemdelingenbeleid zullen onder een liberale loep worden gelegd.
In november is een tweede themanummer gepland. In dit nummer zal het milieubeleid zoals dat onder verantwoordelijkheid van VVD-minister Ginjaar wordt gevoerd, onderwerp van bespreking zijn.
Daarnaast willen we een aantal vaste rubrieken invoeren. In de rubriek "Nieuws van de basis" zal informatie worden gegeven over afdelingsactiviteiten. Dit nummer bevat een overzicht van acties van JOVD-afdelingen in de Gemeentepolitiek alsmede een lijst bijeenkomsten die ter voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen worden georganiseerd. Ook heeft Gerard Derriks een gesprek met Fons van Pul, voorzitter van de afdeling Doetinchem.

Afdelingen die in de rubriek "Nieuws van de basis" genoemd willen worden, dienen de redactie (p/a. het Algemeen-Secretariaat) op de hoogte te houden van hun activiteiten. In het bijzonder zijn afdelingsbladen, foto's en kranteknipsels (!) welkom.

Het Haagse wereldje vormt onderwerp van bespreking in een tweede vaste rubriek. Met ingang van het komende nummer zal een reeks vraaggesprekken met verse en minder verse Kamerleden worden geplaatst. Commentaar op gebeurtenissen langs de zijlijn van het Parlementaire gebeuren is vervat in de rubriek "Marginalia", die in dit nummer herinvoering beleeft.

Een derde rubriek zal worden gewijd aan internationale politiek. In dit nummer vindt U een ingezonden stuk van een jonge Zuidmolukker (naam en adres bij de redactie bekend) en een interview met Roelof Houwing, die onlangs een bezoek bracht aan Nieuw-Zeeland. Ook zal zo veel mogelijk per nummer aandacht aan het werk van Amnesty International worden besteed.

Uiteraard blijven een aantal rubrieken gehandhaafd. Naast het redactioneel en het "van de Voorzitter" zijn dit de rubrieken "van de Hoofdbestuurstafel", waarin informatie wordt gegeven over de activiteiten van het Hoofdbestuur en de HB-commissies, de rubriek "PLAN 2000" en - hoe kon het ook anders - de roddels. Inzendingen blijven welkom!

Ingezonden stukken, mits ondertekend door de schrijver(s), zullen zoveel mogelijk worden opgenomen. Plaatsing betekent niet automatisch dat de voltallige redactie zich met de inhoud kan verenigen. De Redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren.

Redactie.

Van de voorzitter

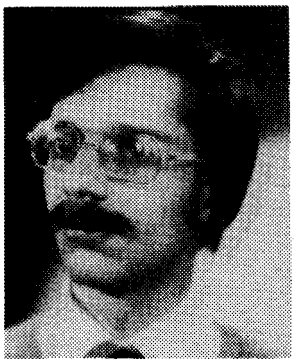

Door Frank de Grave.

De uitslagen van de Statenverkiezingen van 29 maart jongstleden zijn door mij en velen met mij met stijgende verbazing bekeken. Niet zozeer vanwege het het lichte verlies van de V.V.D.(een prijs voor het dragen voor regeringsverantwoordelijkheid die nog wel op te brengen valt), of door de stabilisatie van de P.v.d.A. en D'66.
Nee, het waren de cijfers voor het C.D.A. die mij troffen.
Dat een partij die van links naar rechts zwenkt, een coalitie vormt met de V.V.D. en tegelijk haar fractieleider laat verklaren eigenlijk nog steeds liever met de P.v.d.A. in het bootje te willen, een partij met een nooit eerder vertoonde figuur van zeven "loyalisten", geteisterd door omkoopaffaires en koopsompolisschandalen, dat zo'n partij zich met 4% in de kiezersgunst stijgt is voor mij eerlijk gezegd onbegrijpelijk.
Misschien dat het charisma van van Agt toch groter is dan vele professionele en niet professionele politieke koffiedikkijkers hadden verwacht.
Deze uitslag maakt trouwens het politieke beeld voor ons liberalen er niet gunstiger op. Ontkenningen van van Agt ten spijt zullen de cristen-democraten- gesterkt door deze uitslag- zeker nog meer dan voorheen proberen hun stempel op het kabinetsbeleid te drukken.
Dat dit voor Liberalen op vele terreinen toch niet zo'n plezierige ontwikkeling is heeft het kamerdebat over het gevangenisbeleid met de cristen-democratische staatssecretaris mevrouw Haars van Justitie wel uitgewezen.
De J.O.V.D. heeft afgelopen zomer in een open brief aan de toemalige formateur Den Uyl nog gewezen op de vele knelpunten op dit terrein. Onze oud-voorzitter Ed Nijpels, nu tweede kamerlid voor de V.V.D., verloochen-

de zijn afkomst niet en ging er in dit debat dan ook fors tegenaan. Maar de cristelijke dame gaf geen krimp. Zo blijft de discriminatie van de vrouwelijke gevangene waartegen de J.O.V.D. nog in maart bij Congresresolutie protesteerde, bestaan, werd ook overigens geen enkel zicht gegeven op een liberalisering van het gevangeniswezen en werd geen enkele aanwijzing gegeven dat nu eindelijk een begin wordt gemaakt met een werkelijke opvang van ex-gevangenen in de maatschappij.
Kortom, er is nog veel werk aan de winkel voor J.O.V.D.'ers. De komende maanden zijn voor de afdelingen bij uitstek om grote activiteiten te ontplooien.
De gemeenteraadsverkiezingen van 31 mei a.s. zijn in aantocht, per traditie verkiezingen waar met name de afdelingen maximaal profijt kunnen trekken. Zorg voor een golf van J.O.V.D. publiciteit door middel van plaatselijke activiteiten. Organiseer discussieavonden, kom met voorstellen en meningen naar de plaatselijke politici toe, ga de straat op en presenteer je als J.O.V.D. afdeling !!!
Je zult zien dat deze activiteiten nù niet alleen een gezonde basis zullen zijn voor samenwerking met de plaatselijke politici in de komende vier jaar, maar ook een sterke stimulans zullen betekenen voor het ledental.
Succes!!!!

Van de HB-tafel

Sinds het wintercongres zijn door het Hoofdbestuur de volgende activiteiten ondernomen:

1. De politieke en organisatorische vraagbaken zijn vernieuwd en naar de afdelingen toegezonden. Ze zijn ook weer op verzoek bij het Algemeen Secretariaat verkrijgbaar. Ook de Kernprogramma's van de J.O.V.D. zullen spoedig weer voorradig zijn.
2. Het Hoofdbestuur is begonnen met een grondige doorlichting van het ledenbestand. Alle afdelingen is om hun medewerking gevraagd. Heb je als afdeling de gevraagde gegevens nog niet opgestuurd, doe het dan direct. Hoe sneller de afdelingen reageren, hoe eerder de J.O.V.D. weer over een volledige juiste ledenadministratie beschikt.
3. Aan de reorganisatie van de ledenadministratie is het verzenden van de tweede accept-girokaart verbonden, opdat de accept-girokaarten op de juiste plaatsen terecht komen. Afdelingspenningmeesters, nu is het juiste moment om achter "vergeetachtige" lieden aan te gaan !
4. Conform de toezegging op het Wintercongres heeft het Hoofdbestuur voorstellen gedaan aan de Verenigingsraad om te komen tot een betere behandeling van de Congresresoluties. De voorstellen houden onder andere in het verschijnen in de "Driemaster", drie maanden voor het Congres, van de Resolutie, het geven van één maand de tijd aan de afdelingen om amendementen in te dienen en het ongeveer één maand voor het Congres doen toekomen van alle ingediende amendementen, voorzien van een advies van de Commissie die de Resolutie heeft opgesteld, aan de afdelingen.
   In de volgende Driemaster na de behandeling van deze voorstellen in de Verenigingsraad zal het Hoofdbestuur hierop terugkomen.
5. Binnenkort zal een Hoofdbestuursnota verschijnen over het vraagstuk van de euthanasie, de commissie ter voorbereiding van de themadag over justitie is aan het werk. Binnen kortere of langere tijd zullen nota's verschijnen van de Commissie Volkshuisvesting over de problematiek van de jongerenhuisvesting, van de V.N. commissie over de Verenigde Naties, van de Commissie Europa over de problematiek van de uitbreiding van de E.E.G. en van de Commissie Ontwikkelingssamenwerking over het Nederlandse ontwikkelingssamenwerking
6. In November zal in Amsterdam een seminar worden gehouden over de Europese liberale jongerenorganisatie E.F.L.R.Y., waarbij de J.O.V.D. is aangesloten, over de problematiek van de Europese Gemeenschappen. Aan dit seminar zal worden gekoppeld het tweede Congres van de L.Y.M.E.C., de liberale jongerenorganisatie van de landen van de Europese Gemeenschap, waarvan Gijs de Vries secretaris-generaal is.
   Dit betekent dat L.Y.M.E.C. niet alleen haar oprichtingscongres (in Den-Haag 1976) in Nederland heeft gehouden, maar nu ook haar tweede congres in Nederland houdt!
7. Het Hoofdbestuur heeft ook de activiteiten gestart in verband met het zesde lustrum van de J.O.V.D. in maart 1979. Er is een organisatorische Lustrumcommissie ingesteld die met het geweldige karwei van het organiseren van het lustrum is belast. Ook is een politieke Lustrumcommissie in het leven geroepen die zal pogen de J.O.V.D. visie over het Lustrumonderwerp " De toekomst van onze parlementaire democratie" te ontwikkelen.
   Het blad "Liberaal Reveil" zal een apart themanummer aan ons lustrum wijden en Driemaster redacteur Gerard Derriks is bezig met een speciale Lustrumuitgave over de geschiedenis en betekenis van de J.O.V.D.
8. Het Hoofdbestuur is een uitgebreide campagne gestart om te komen tot verhoging van de abonnementen en de donatieopbrengst. Nadere mededelingen, ook over de rol die de afdelingen hierin kunnen spelen, zullen in de volgende Driemaster verschijnen.

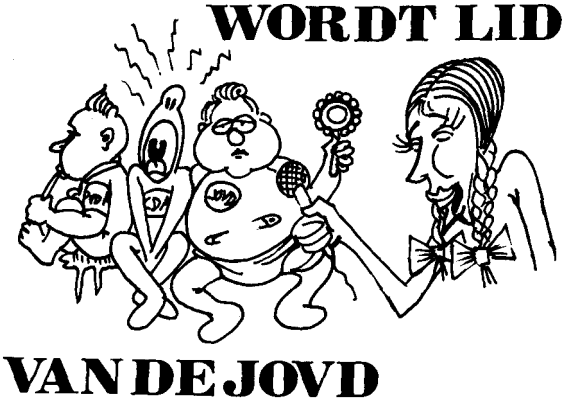

DE STRIJD OM HET MIDDEN

door Gijs de Vries.

De statenverkiezingen zijn achter de rug, de gemeenteraadsverkiezingen staan voor de deur. Belangrijke graadmeters voor de steun voor het kabinet van Agt onder het Nederlandse volk. De werkelijke krachtmetingen komen overigens pas daarna. In juni, als de bezuinigingsvoorstellen openbaar worden. In het najaar, als de begrotingsbehandeling 1979 aan de orde is, en in het voorjaar van 1979, als het nieuwe abortuswetsontwerp in de Kamer wordt besproken en de Europese verkiezingen hun schaduw vooruitwerpen.

Inzet van deze regeerperiode is echter niet alleen het voortbestaan van het Kabinet-van Agt. De vraag welke partijen in een volgende kabinetsperiode achter de regeringstafel zullen zitten speelt op de achtergrond voortdurend mee. Het "Jockeying for position"is in volle gang.

Tweestromenland.

De vraag welke strategie op middellange termijn de meeste kans biedt op succes wordt in verschillende partijen intensief bestudeerd. Eén van de alternatieven is een zogenaamd "tweestromenland" in de Nederlandse politiek. Politici van zeer verschillende herkomst hebben recentelijk een pleidooi voor een dergelijke tweedeling gehouden.

Aan VVD-zijde waren dit partijvoorzitter Mr. F. Korthals Altes (1) en Mr. H. van Riel (2). Aan PvdA-kant is o.a. door Duisenberg voor een tweedeling gepleit. Onlangs heeft ook Mr. J.A.W. Burger een soortgelijk pleidooi afgestoken. (3). Volgens Burger moet de PvdA aansturen op het ontstaan van een linkse meerderheid. De Statenverkiezingen hebben volgens hem aangetoond dat "links" (PvdA,PSP,PPR,CPN en D'66) nog maar 5% van de meerderheid is verwijderd. Trouw heeft er op gewezen dat Burger daarmee naar zich toerekent: links is op basis van de afgelopen verkiezingen 6,58% van de meerderheid af. "De PvdA schermt graag met nog betere eigen resultaten, ware de opkomst hoger geweest. Maar het is nog maar de vraag of de opkomst, nu lang niet slecht met 79,12% bij de volgende Kamerverkiezingen weer het record van 1977 met 87,5% zal halen", aldus Trouw (4).
Waarbij nog komt dat én PSP, én PPR, én CPN, én D'66 hun steun aan een dergelijk meerderheidskabinet zouden moeten geven. Zelfs al zou dit het geval zijn, dan nog is de basis van zo"n kabinet niet beduidend sterker dan die van de huidige coalitie.

En natuurlijk zullen CDA en VVD niet nalaten het spook van het Volksfront uit de mottenballen te halen als de PvdA met zo'n kabinet voor ogen de verkiezingen zou ingaan. Mikken op een progressieve meerderheid lijkt voor de PvdA dan ook geen zinvolle strategie.

Een rechts blok?

Een tweestromenland veronderstelt het bestaan van zowel een links als een rechts blok. En het is voor een rechts blok dat Korthals Altes en van Riel een lans hebben gebroken. Interessant is, dat zij daarbij uitgaan van een verschillende visie op de toekomst van het CDA. Blijkens zijn optreden in de Rooie Haan rekent Korthals Altes op verdere afkalving van het CDA. Naarmate de groep confessioneel stemmenden afneemt (en dat is m.u.v. de verkiezingen van 1977 en maart 1978 het geval geweest) zullen het socialistische en het liberale blok groeien, zodat op den duur slechts twee hoofdstromingen overblijven. De VVD ziet Korthals Altes in zo'n situatie in het rechtse kamp. Na het succes van het CDA bij de Statenverkiezingen is hij overigens van mening dat zijn tweestromentheorie "niet iets is om een politiek in de komende jaren op te baseren".(5)

Van Riels voorkeur gaat uit naar "een permanente samenwerking met het CDA, liefst in federatieve vorm. Uit de aard der zaak afhankelijk van de vraag hoe dit CDA zich ontwikkelen zal"(6). Anders dan Korthals Altes rekent van Riel dus niet op definitieve afbrokkeling van het CDA.

De toekomst van de VVD ligt rechts, aldus van Riel. "Of een "nieuw gezicht" de VVD baat brengen zal, betwijfel ik. Naar mijn idee ligt het aangrijpingspunt voor de VVD bij de hoger betaalde arbeider, vakman, en niet bij de half-intellectuelen van D'66. Ons bod is dan toch nooit hoog genoeg, omdat in die groepen weinig voorkeur voor de historisch gegroeide, zeer succesvolle Nederlandse maatschappelijke hiërarchie bestaat en men instinctief naar de PvdA neigt. Dit geldt alleen zo lang hun leiding het goed doet. De semie-intellectueel van D'66 is wisselvallig in zijn voorkeursleven en dezulken hebben wij eigenlijk niet nodig. Kortom, ik acht de winst naar links klein, of zelfs zeer klein, en de kans op winst naar rechts, via de nodige consolidaties, veel groter".(7).

Permanente samenwerking met het CDA lijkt mij voor "liberaal-liberalen" in de VVD onaanvaardbaar. Een enigszins liberaal

beleid moet in een dergelijke coalitie zowel op sociaal-economisch als immaterieel gebied uitgesloten worden geacht.

Evenmin valt in te zien hoe een liberale koers mogelijk is als - zoals Korthals Altes verwacht - een groot deel van de aanhang van een afkalvend CDA bij de VVD terecht komt. Ongetwijfeld is definitieve afbrokkeling van het CDA voor sommigen een aantrekkelijk perspectief. Partijvorming op godsdienstige basis kan vanuit liberaal en socialistisch standpunt onjuist worden geacht en is bovendien niet bevorderlijk voor de politieke duidelijkheid. Maar daarbij moet wel worden bedacht dat het verdwijnen van het CDA onvermijdelijk tot een politiek tweestromenland leidt. En om electorale redenen is een liberale, dus vooruitstrevende koers van de"rechterstroom" in een dergelijke situatie niet te verwachten.

Driestromenland.
Aan van Riel moet worden toegegeven dat belangrijke verdere afbrokkeling van het CDA onwaarschijnlijk is. De verkiezingsuitslagen van het CDA in mei '77 en maart '78 hebben dat aangetoond. Wat sommigen in de jaren zestig als doel van de polarisatie zagen, t.w. het kapot polariseren van de confessionele partijen, is mislukt. Niet duidelijk is, of de opleving van de in het CDA verenigde partijen het gevolg is van het "uitgewerkt" zijn van de deconfessionalisering, of (voornamelijk) van andere factoren. Bijvoorbeeld van het zogeheten charisme van de Heer van Agt, dat volgens Pofland groeit naarmate de gelukkige bezitter er meer mee oefent. Of van de neiging van de Nederlandse kiezers een "frisse", althans nieuwe partij te steunen (1977), of van steun aan het kabinet van Agt (1978).

Definitieve afkalving van het CDA is echter niet alleen onwaarschijnlijk, zij is m.i. vanuit liberaal oogpunt bovendien ongewenst. Veel wenselijker, althans voor liberalen, is de creatie van een conservatieve groepering ter rechterzijde van de VVD. In dit driestromenland zou het liberale blok in het midden moeten staan; in een ideale constellatie behoort er geen ruimte te zijn tussen het socialistische en het liberale blok. De Duitse situatie is in dit verband illustratief. "De politieke strijd van liberalen is altijd tweezijdig. Een nadeel is dat niet, want daardoor hebben we een duidelijke beveiliging tegen het afglijden naar een rechtse koers", aldus Vonhoff. (8)
Het is echter duidelijk dat het CDA zich niet gehoorzaam op de rechtsbuitenplaats zal laten zetten. Als de VVD het CDA links zou passeren, zouden onze confessionele broeders de comfortabele middenpositie kwijt zijn die hen dertig jaar regeringsverantwoordelijkheid heeft bezorgd. Bovendien is Aantjes geen fractievoorzitter geworden om zich op zo'n manier door de VVD in de wielen te laten rijden. En tenslotte heeft het CDA op lange termijn een middenpositie broodnodig: de oppervertegenwoordiging bij de jonge kiezers die de CDA-top al lang zorgen baart, lijkt alleen te compenseren door een middenpositie. In het midden is de concentratie van kiezers het grootst.

Nationaal beleid.

De VVD zal dan ook moeten vermijden de indruk van "links passeren" te wekken. Dit zou de positie van de "loyalisten" nodeloos versterken en daarmee het risico van een kabinetscrisis en een "tijdig" herstel van de coalitie den Uyl vergroten. Wel is het zaak dat de liberalen de afstand tot de oppositie zo klein mogelijk houden.

Een nationaal kabinet - Wiegels veel gesmade en door de J.O.V.D. gesteunde voorstel - mag er dan niet gekomen zijn, de noodzaak voor een beleid dat door een zo groot mogelijke parlementaire meerderheid gesteund wordt, is nog even groot als enige maanden geleden. De "loyalisten" zullen niet nalaten hun aanwezigheid duidelijk te maken als de bezuinigingsvoorstellen bekend zijn. De economische situatie en de smalle basis van het kabinet dwingen tot een gematigd, "nationaal" beleid.
Wiegel is zich daarvan terdege bewust (9). Het valt dan ook te verwachten dat de VVD zich in de bezuinigingsdebatten even soepel zal opstellen als tijdens de kabinetsformatie, daarmee het CDA geen kans gevend haar naar rechts te drukken. En daarmee de afstand tot D'66 en PvdA niet nodeloos vergrotend.

De VVD hoeft zich in dit opzicht overigens niet te beperken tot "passieve" soepelheid. De fractie zou ook initiatieven kunnen ontplooien die samenwerking met de oppositie mogelijk maken. Hierbij kan gedacht worden aan onderwerpen in de immateriële sfeer. Wat meer vrijheid van optreden voor individuele fractieleden lijkt uit dit oogpunt gewenst.

Wil van een nationaal kabinet sprake kunnen zijn, dan zullen ook PvdA en D'66 een niet-polariserende houding moeten aannemen. Zeker de PvdA zal dit de nodige moeite kosten. Voor partijpolitieke stokpaardrijderij is geen ruimte meer. De invloed van de ideologische scherpslijpers de partijraadmandarijen, zal aan banden moeten worden gelegd. Hun bemoeizucht heeft de PvdA in de oppositie gebracht - iets wat ook van Thijn in zijn Dagboek van een onderhandelaar signaleert. Burgers meerderheidsstrategie kan de PvdA niet opnieuw aan regeringsverantwoordelijkheid helpen. Een voorkeursbehandeling van het CDA biedt evenmin veel mogelijkheden; de PvdA heeft al enige ervaring met het gokken op de linkervleugel van het CDA. Uit socialistisch oogpunt biedt een niet-polariserende houding, zonder voorkeursbehandeling van het CDA boven de VVD, de meeste kansen. Pronk en Molleman hebben dit al gesuggereerd. Veresit is wel dat de PvdA intern uitmaakt wie het voor het zeggen hebben: de "rekkelijken" of de "preciezen".

Liberaal Manifest.

Een niet-polariserende opstelling hoeft D'66 veel minder moeite te kosten. D'66 is uit electorale overwegingen verplicht een middenpositie tussen PvdA en VVD in te nemen, en niet alleen tactisch, maar ook inhoudelijk inhoud te geven aan de slogan

van het "redelijk alternatief". Daarmee is D'66 bij uitstek geschikt een brugfunctie tussen socialisten en liberalen te vervullen, en zo een nationaal beleid te vergemakkelijken.

Een aantal vooraanstaande Democraten heeft de afgelopen maanden een oriëntatiereis gemaakt langs verschillende Europese liberale partijen. Op haar najaarscongres zal D'66 moeten uitmaken of men wil toetreden tot de Europese Federatie van Liberale partijen, of dat men onder eigen vlag wil meedoen aan de Europese verkiezingen. In het laatste geval zou D'66 kunnen rekenen op welgeteld één van de 410 zetels in het Europese Parlement...

In een debat voor de J.O.V.D.-afdeling Den Bosch heeft VVD-voorzitter Korthals Altes zijn collega Glastra van Loon verweten dat D'66 eigenlijk niet weet wat er in de VVD aan gedachten leeft. Het lijkt dan ook alleszins zinvol als VVD en D'66 ter voorbereiding op het najaarscongres van D'66 oriënterende besprekingen zouden beginnen over Europese aangelegenheden. De J.O.V.D. zou initiatieven in deze richting kunnen nemen.

Daarnaast is nog op een tweede niveau een dialoog tussen VVD en D'66 mogelijk en wenselijk. De ingrijpende veranderingen in onze samenleving vergen, zeker van zich als liberaal beschouwende partijen, een duidelijke toekomst visie. Tegen de achtergrond van de Europese integratie is de noodzaak van zo'n toekomstvisie nog klemmender."Wij zijn hervormers, niet omdat wij het willen zijn, maar omdat hervormingen noodzakelijk zijn", zo vond Thorbecke. Liberalen mogen niet achter maatschappelijke veranderingen aanlopen, maar moeten er zelf richting en inhoud aan geven.

De tijd is rijp voor een nieuw Liberaal Manifest. VVD en D'66 zouden tot dit doel een gezamenlijke studiegroep, bijvoorbeeld op het niveau van partijcommissies, kunnen instellen. Het beleidsplan van D'66 en het rapport "Liberalisme in de jaren tachtig" zouden de basis van het werk van deze werkgroep kunnen vormen. Het ligt op de weg van de J.O.V.D. als onafhankelijke organisatie om ook in deze richting een initiatief te ontplooien.

Noten.

(1) In de Rooie Haan, 24-9-1977.
(2) Mr. H. van Riel, "Voorkeur voor een permanente samenwerking met het CDA", Liberaal Reveil, 19e jaargang no 3. '78.
(3) In de Rooie Haan, 1-4-78.
(4) Trouw, 4-4-78.
(5) Haagse Post, 8-4-78.
(6) Liberaal Reveil, op. cit. blz. 17.
(7) ibidem.
(8) H.J.L. Vonhoff, "De strijd om het midden", Liberaal Reveil, 15e jaargang, februari 1974, blz. 5.
(9) NRC-Handelsblad.

Programma Zomercongres J.O.V.D. 1978 in cafe-boerderij 'De Mallemok' te Sloten (Friesland) op 17 en 18 juni over Sportbeleid

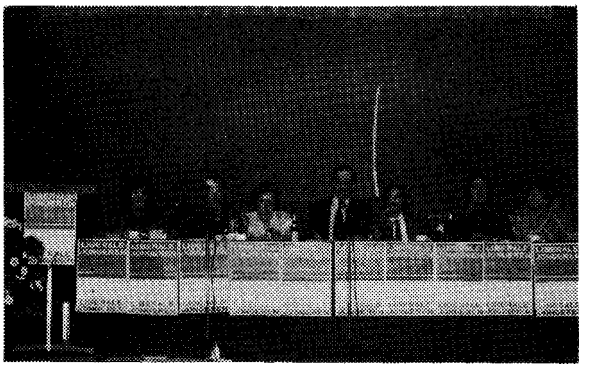

12.30 - 14.00 uur	:	Ontvangst deelnemers
14.00 - 14.30 uur	:	Opening en Congresrede door de voorzitter van de J.O.V.D., Frank de Grave
14.30 - 14.50 uur	:	Inleiding door de heer Wim van Zijl, secretaris van de Nederlandse Sport Federatie (NSF-overkoepelende organisatie van alle sportbonden in Nederland) en lid van D'66
14.50 - 15.10 uur	:	Inleiding door de heer Jaap Worrell, fractie specialist van de PvdA
15.10 - 15.30 uur	:	Inleiding door de heer Max Tripels, voorzitter MVV, lid Sectiebestuur Betaald Voetbal KNVB en lid van de Tweede Kamer voor de VVD.
15.30 - 16.00 uur	:	Pauze
16.00 - 17.00 uur	:	Discussie tussen de inleiders en de congresdeelnemers
17.00 - 18.00 uur	:	Voetbalwedstrijden tussen een Liberaal Prominentenelftal (Kamerleden en Ministers) en een J.O.V.D.-team
18.00 - 20.00 uur	:	Borrel en diner
20.00 - 22.30 uur	:	Huishoudelijke Vergadering
22.30 - ????? uur	:	Tuinfeest

AGENDA HUISHOUDELIJKE VERGADERING J.O.V.D. OP HET ZOMERCONGRES 1978 VAN 17 EN 18 JUNI 1978.

1. Opening om 20.00 uur.
2. Goedkeuring van de Notulen van het Wintercongres te Dordrecht.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.

4. Verkiezing Leden Hoofdbestuur.
   Wegens te drukke werkzaamheden in verband met een promotie treedt af Iris Lantain-Kersten.
   Het Hoofdbestuur stelt de volgende personen kandidaat:
   Algemeen Secretaris: Norbert Klein
   Tweede Secretaris : Petra de Lange.
   De Verenigingsraad is over deze kandidaten geraadpleegd en heeft advies uitgebracht.
5. Financiën
   Onder dit punt moet het Hoofdbestuursgedeelte van de Contributie worden vastgesteld. Het Hoofdbestuur stelt voor het Hoofdbestuursgedeelte met ƒ 0,50 tot ƒ 12,50.
   Dit in verband met het komende Lustrum van de J.O.V.D.
6. Lustrum.
7. Behandeling beroep bij de Algemene Ledenvergadering door de afd.Rijvodel tegen uitspraak commissie van beroep.
8. W.V.T.T.K. Door de afdelingen kunnen onder dit punt moties worden ingediend en behandeld.
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

BELANGRIJKE ORGANISATORISCHE OPMERKINGEN VOOR DIT CONGRES.

1. Het Zomercongres zal worden gehouden op 17 en 18 juni 1978 in Café-Boerderij "De Mallemok" te Sloten (Friesland). Voor mensen die met het openbaar vervoer komen: Een speciale bus wacht op jullie op het station in Heereveen. Deze bus vertrekt om 12.35 exact: wil je meerijden, zorg dan dat je er bent.
   Voor mensen die met de auto komen: de"Mallemok' ligt bij het binnen rijden van Sloten aan je linker hand.
2. In verband met de te verwachten grote belangstelling voor dit Congres verzoekt het Hoofdbestuur een ieder die aan het Congres wil deelnemen, zich zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk op woensdag 14 juni a.s., op te geven:
   Overdag bij het Algemeen Secretariaat tel: 020 - 242000.
   's-avonds: Bij Jan den Dekker, tel: 030-516659
3. Het echec met betrekking tot de voedselvoorziening in Dordrecht nog vers in het achterhoofd heeft het Hoofdbestuur hieraan dit keer maximale aandacht geschonken.
   Zo zal de dîner uit drie gangen bestaan, het ontbijt uit de beroemde Friese koffietafel en de lunch uit kip, compôte, sla en frites.
   Het feest zal gehouden worden in de tuin, schitterend gelegen aan het water, met de mogelijkheid om te barbecuen.
   Ondanks dit alles is de congresprijs uiterst laag nl. ƒ 35,-- all-in.
   Daar het Hoofdbestuur niet vooraf behoeft te reserveren is het ook niet nodig vooraf te betalen. Betaling derhalve op het congres.
   WEL DIENT IEDEREEN EEN SLAAPZAK OF LAKENS MEE TE NEMEN!!!!!
4. Zowel politieke moties als amendementen op de resolutie sportbeleid dienen drie dagen van te voren, dus UITERLIJK op woensdag 14 juni bij de vice-voorzitter politiek, Reinout van Bruggen, Davidstraat 61 B, te GRONINGEN, te zijn ingediend. Zij moeten tevens in voldoende oplage (minimaal 100 exemplaren) op het congres aanwezig te zijn. Amendementen of moties die na dit tijdstip worden ingediend of in onvoldoende oplage op het congres aanwezig zijn, zullen niet in behandeling worden genomen. Amendementen en moties dienen bijde aanvang van het congres aan de congresleiding te worden overhandigd.
5. Tegenkandidaten tegen de door het Hoofdbestuur voorgestelde personen kunnen door de afdelingen worden ingediend tot UITERLIJK 14 juni 24.00 uur bij het Algemeen-Secretariaat (Nieuwe Zijds Voorburgwal 288, te AMSTERDAM). Deze kandidaatstelling dient schriftelijk te geschieden en op de straffe van nietigheid vergezeld te gaan van een exemplaar van de convocatie van de afdelingsvergadering, waarin de kandidaatstelling plaatsvond, en een verklaring van de kandidaatgestelde, waarin hij/zij accoord gaat met zijn/haar kandidaatstelling.
6. Om een zinvolle en democratische behandeling mogelijk te maken, dringt het Hoofdbestuur er bij de afdelingen en districten op aan de resolutie in eigen kring aan de orde te stellen.
7. De verdeling van de stemmen op de huishoudelijke vergadering zal geschieden op basis van het aantal in het lopende verenigingsjaar betaald hebbende leden. Hopelijk vinden de afdelingspenningmeesters hierin aanleiding om hun leden extra te stimuleren vóór het Congres hun contributie over te maken.
   De afdelingen dienen hun stemgerechtigden drie dagen van te voren, dus UITERLIJK 14 juni, aan het Algemeen-Secretariaat door te geven.
8. Tenslotte dringt het Hoofdbestuur er bij de afdelingen op aan in grote getale naar het Congres te komen. Spreek bijvoorbeeld in de afdeling af wanneer men op het station zal verzamelen, zodat men als afdeling gezamenlijk kan reizen of organiseer een paar auto's
   Het bespaart niet alleen fors in de reiskosten, maar kweekt bovendien een (nog betere) band tussen de leden.

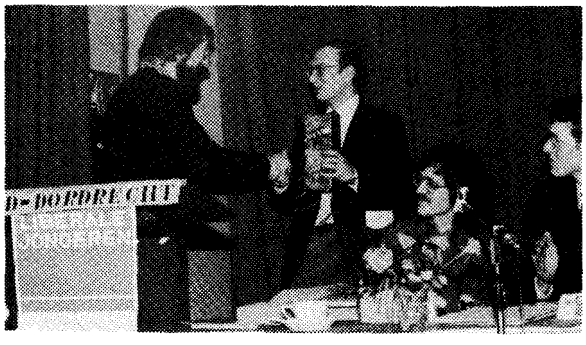

Resolutie Sportbeleid

1 "Geef het volk brood en spelen"

"Een gezonde geest in een gezond lichaam"

Beide gezegdes kunnen dienen als uitgangspunt voor sportbeleid. Sport heeft een ontspannende recreërende functie; zowel het kijken naar,als het zélf bedrijven van sport. Daarnaast bevordert sportbeoefening het lichamelijk welzijn van de mens. De JOVD is derhalve van mening dat sportbeleid moet worden gezien als een onderdeel van het totale welzijnsbeleid.

2 Liberaal welzijnsbeleid dient zich te richten op de gehele bevolking en niet op een kleine groep.Dit getekent dat liberaal sportbeleid zich niet in de eerste plaats moet richten op de tamelijk kleine groep top- en beroepsbeoefenaren , maar op die groep Nederlanders die slechts in geringe mate aan het sportgebeuren deel hebben.Ongeveer een kwart van de Nederlandse bevolking bedrijft nooit sport, plusminus de helft doet slecht enkele malen per jaar aan sport. Deze groep van rond driekwart van de Nederlandse bevolking dient in het sportbeleid de prioriteit te hebben.

3 Deze groep stilzittende Nederlanders zal niet van de ene dag op de andere ertoe gebracht kunnen worden om aktieve wedstrijdsporters te worden. Daarom zal de recreatieve sportbeoefening centraal moeten staan in het te voeren beleid. De mogelijkheden om buiten verenigings verband of binnen verenigingen op vrijblijvende basis aan sport te doen moeten worden uitgebreid.
Er dient een soepelere subsidieregeling te komen van de Rijksoverheid voor de financiering van nieuwe sportaccomodaties. Bestaande sportaccomodaties dienen zo veel mogelijk voor particulieren opengesteld te worden. Hierbij kan gedacht worden aan het openstellen van sportvelden in de weekends.

4 Binnen het sportbeleid dient er ook ruimte te zijn voor subsidie aan topsport. Deze vinden hun rechtvaardiging hierin dat de topsport de recreatieve sport en de passieve recreatie bevordert.

5 Bij het subsidiëren door de overheid van topsport moet de nadruk liggen op de amateur-topsport. De overheid dient zich bij subsidiëring te onthouden van een oordeel over het intern beleid van een club voor zover dat niet een goed financieel beheer van de gelden betreft. Overigens is de JOVD van mening dat commercie bij topsport een gewenste wijze van financiering is. Wel dient er een wettelijk sponsorregelement te komen, waaraan officiele overeenkomsten tussen sportverenigingen en sponsors moeten voldoen.

6 De subsidiëring van sport dient zodanig te zijn dat een verdere professionalisering wordt tegen gegaan. Gedacht kan worden aan het geven van gerichte subsidies, b.v. voor voorzieningen en entreegelden. Het inschakelen van vrijwilligers in het organiseren en begeleiden van de sprot verdient de voorkeur boven beroepskrachten. Door of via de overheid betaalde beroepskrachten in de sport dienen zich bezig te houden met adviseren, stimuleren, en het bevorderen van deskundigheid van vrijwilligers en niet met direct uitvoerende taken.

7 Het experiment om werklozen toe te staan vrijwilligerswerk te verrichten in sociaal-culturele instellingen dient te worden uitgebreid tot het terrein van de sport.

8 De uitvoering van het door CRM te voeren sportbeleid dient zoveel mogelijk gedecentraliseerd te geschieden. Om die decentralisatie gestalte te geven zullen de provinciale sportraden en hun landelijke koepelorganisatie versterkt moeten worden en meer bevoegdheden moeten krijgen.

9 Onderzocht dient te worden wat het effect is op de volksgezondheid van het aanmerkelijk terugdringen van de bewegingsarmoede. Indien een duidelijk verband kan worden aangetoond zou een grote financiële injectie in de sport ten laste van de begrotingen van Sociale Zaken en Volksgezondheid te rechtvaardigen zijn.

10 Ten einde de bewegingsarmoede terug te dringen en de mensen meer sport-minded te maken dient het aantal sporturen op scholen te worden vergroot; voorts dienen er bij bedrijven en instellingen sportfaciliteiten te komen zodat de drempel om in pauzes of na het werk te gaan sporten wordt verlaagd. Dit zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de humanisering van de arbeid.

11 Het stimuleren van de sport mag niet bestaan in het opschroeven van de prestatiespiraal. Het beoefenen van sport door lichamelijk onvolwassenen, uitsluitend gericht op het leveren van een zo hoog mogelijke prestatie, dient afgeraden te worden en door de overheid dan ook niet te worden gestimuleerd of gesteund. Commercie bij kinder-topsport dient verboden te worden.

12 Iedere Nederlander die op enigerlei wijze aan sport doet moet zich op eenvoudige wijze medisch kunnen laten keuren. Opneming van periodieke sportkeuring in het ziekenfondspakket is gewenst.

13 De sprotieve moraal in het algemeen en de spelverruwing in het bijzonder dienen de hoogste aandacht te krijgen. Gevallen van duidelijk en opzettelijk pijn en/of letsel toebrengen tijdens sportwedstrijden dienen door het Openbaar Ministerie met voortvarendheid worden vervolgd. De disciplinaire straffen in verenigingsverband moeten worden verzwaard.

14 Beroepspersoneel in de sport dient een arbeids rechtelijke bescherming te krijgen die op gelijk niveau staat met die van iedere andere Nederlandse werknemer.

15 Het integreren van de invalidensport in de sport voor valide mensen verdient de voorkeur boven het behandelen van invaliden als aparte groep. Het kijken naar sport en het zelf sport beoefenen is voor invaliden minstens zo belangrijk als voor valide mensen. Overheid en sportorganisaties dienen er voor te zorgen

dat alle nog aanwezige "drempels" voor invaliden zo spoedig mogelijk worden weggenomen.

16 Bij het stimuleren van de sport kunnen de media een grote rol spelen. Zij zullen hun aandacht moeten richten op een zo groot mogelijk aantal vormen van sport, en moeten vermijden dat bepaalde sporten, zoals voetbal, onevenredig veel aandacht krijgen.

17 De beslissing of aan sportevenementen zal worden deelgenomen dient te worden genomen door de sportorganisaties. Politieke overwegingen mogen hierbij slechts in zoverre een rol spelen dat dient te worden gewaakt tegen het maken van propagandavoor bepaalde regiems, politieke overtuigingen, etc.

RODDEL

Kunt U zich een gelegenheid voorstellen die zo gezellig is dat de gaten in de deurposten van ontwrichte deuren na gebruik met roomboter worden gedicht?
Antwoord: Een HB-weekendhuisje .....

In onze rubriek kenmerkende uitspraken:

"Let op de glazen !"

H.H.Jacobse

Open brief aan de J.O.V.D.

een jonge Molukker
(naam en adres bij red.bekend)

Als jongere krijg ik van jullie de gelegenheid aan geboden om mijn stem te laten klinken in jullie blad. Om mijn stem te richten tot een kader van politiek gemotiveerde jongeren, die vanuit het prisma van de politiek de actuele gebeurtenissen analyseren en aan de hand van hun ervaringen een standpunt vormen ten aanzien van de hedendaagse gebeurtenissen.
Dit zullen jullie natuurlijk zo kernachtig mogelijk willen doen, maar je poogt zo objectief mogelijk te zijn.Jullie hebben idealen, net als ik.
Als zuidmolukker, met het voor jullie inmiddels al overbekende en misschien "beruchte" ideaal, wordt het bij voorbaat al moeilijk, omdat je onbewust toch vaak te subjectief je ideaal uitdraagt. Als Nederlander ben je- al wil je dat niet- reeds onbewust bevooroordeeld indien je met een Molukker dan wel met z'n ideaal in confrontatie komt.
Objectief zijn en blijven is voor iedereen een moeilijk te verwezelijken begrip. Aan de hand van ervaringen de laatste maanden is er toch een beeld te vormen van de Molukkers in Nederland. Het verblijf alhier sinds de vijftiger jaren is, vooral in sociaal opzicht, veranderd en verbeterd.
De Molukse KNIL-militairen, mijn opa's inmiddels, zagen het in het begin nietzo zitten. Met die opvang in die koude barakken kregen ze op den duur echter wel vrede. Toch wilden ze nog iets van hun vaderland behouden en zo kregen we een proces van "clan-vorming". De oudjes bleven elkaar opzoeken, sporadisch nam men deel aan het Nederlandse arbeidsproces en vurig bleven ze hopen op terugkeer naar hun land van melk en honing.
Het gevolg van het zich laten isoleren is dat er gering kontakt was met de Nederlandse maatschappij, met weer alle gevolgen van dien: een kloof van taalgebrek, opvattingen en levenswijze.
De vijfentwintigste april van elk jaar betekende voor hen de dag waarop zegezamelijk het zoveeljarig bestaan van een soevereine Republiek der Zuidmolukken vierden. Men ontmoette dan ex-collega's en zo kon men praten over de ervaringen van hun nieuwe "land". Kibbelen over een eventuele terugkeer deed men ook. Maar na verloop van jaren ging men zich toch realiseren dat een langdurig verblijf in Nederland bijna niet meer weg te denken was.

De ouderen werden aldus wanhopig.Ze moesten kiezen of delen, terugkeer naar Indonesië werd mogelijk, maar dan ben je wel je status als Zuidmolukker kwijt en natuurlijk moet je zweren dat je afstand doet van je ideaal: vrije Molukken.
Velen deden dit. Terleurgestelder dan ze al waren leven ze nu in de "gordel van smaragd", lijdend onder de corruptie van de hooggeplaatsten in de Indonesische maatschappij.Ze hadden één voordeel: ze konden hun vaderland weer zien maar daar bleef het ook bij. Politiek kunnen ze geen vinger in de pap krijgen en in sociaal opzicht hebben ze het wel drie keer zo slecht als toen ze nog hier waren.
En de oude lui hier? Ze trokken met hun gezinnen weg uit de barakken en, mede met steun van C.R.M., bewonen ze tot op heden nieuwbouwwoningen, merendeels wederom in concentraties van Molukkers.
Dit bleef natuurlijk hun isolement bevorderen. En de anderen? Er kawamen nieuwe generaties Molukkers, die zich toen hun leeftijd daartoe rijp was, ervan bewust werden, dat ze als Molukkers in precies hetzelfde schuitje zaten als hun ouders.Ze realiseerden zich echter ook dat hun vrijheids ideaal rechtvaardig is. Het is ook hun recht, en ze voelden dat dit recht niet alleen van toepassing voor hen was, maar nog meer voor hun landgenoten die een moeilijk bestaan in die "Gordel van smaragd" hebben.

Voor de jongeren werd het nog moeilijker, omdat zij gedeeltelijk waren geintegreerd in de Nederlandse maatschappij: onderwijs, werk, recreatie etc. Voor hen was het kiezen nog probleemvoller.
Je voor honderd procent afzetten tegen de Nederlandse samenleving werkt averechts, evenals "Nederlander" zijn in doen en laten.
De meest tragische vergissing die de Nederlandse regering in de loop der jaren gemaakt heeft is wel geweest de veronderstelling dat het politieke vraagstuk van de Zuidmolukkers kan worden opgelost door

het nemen van sociaal-maatschappelijke maatregelen.
Hoe meer men hierop de nadruk legt, hoe verder men van een werkelijke oplossing van het probleem afdrijft en hoe krachtiger juist de politieke problemen naar voren komen.
Juist dit beleid, gericht op intgratie in de Nederlandse samenleving heeft bij de ouderen en vooral bij de jongeren veel verzet gekweekt en de nationale gevoelens versterkt.Dit beleid leidde tot uitbarstingen in de 70-er jaren, waarvan de laatste (vorig jaar) ons nog goed in het geheugen ligt.
Inmiddels heeft het nieuwe kabinet eindelijk stelling genomen jegens de Molukse zaak ".... Nederland kan en mag het ideaal van de Molukkers niet erkennen"
Als Molukker voel je je teleurgesteld, of je jong of oud bent, of je nu een goede job hebt of werkeloos bent, of je al getrouwd of nog studerende bent!
Teleurgesteld omdat men wederom het o zo belangrijke politieke aspect makkelijk omzeilt door de bovengenoemde zin uit te spreken.
Natuurlijk begrijp ik dat Nederland in wezen niet kan. Maar waarom dan wel Chili bycotten, terwijl de Amerikaanse hulp om het Pinochet-bewind staande te houden niet gering is, en Indonesië niet?
We weten donders goed dat Suharto en kornuiten corrupte daden op hun geweten hebben. Waarom verzetten jullie je daar niet tegen? Zijn de economische belangen dan belangrijker dan de vrijheidsidealen van minderheden? Of laten jullie het aankomen op het recht van de sterkste? Indonesië is sterker.
De gordel van smaragd is sterk. Maar allen door geld. Geld is het dat de mens doet lijden. Er zijn meer factoren die een rol spelen, maar dit was geloof ik wel één van de essentieelste.
Anno 1978 voel ik me steeds niet op mijn gemak.
Goed, ik kom naar school, kan met mijn vrienden om gaan, kan mijn politieke denkwijze kenbaar maken, kan dansen, kan voetballen, kan vrij zijn !
En toch ben ik het niet ! Je wordt nagekeken als je op straat loopt, je mag niet elke dancing bezoeken. Generaliseren, dat is het kwaad van ieder mens. In dit dilemma leven vele Molukse jongeren. We zijn onzeker, we zijn teneergeslagen. Maar toch zijn er krachten die ons moed geven om door te gaan. Eén daarvan zijn jullie, jonge liberalen. Van jullie wetenwe dat vrijheid ook in jullie vaandel geschreven staat. Dat geeft ons moed!
Na de laatste geweldplegingen zijn de tegenstellingen verscherpt tussen blank en bruin. Ergens wel logisch. De Molukkers zien met argusogen het machtsvertoon van de politie aan. Als je op Hoog-Catharijne staat heb je ook het gevoel dat de Nederlanders je met argusogen aankijken. Al stap je al met een sporttas de stoptrein naar Amsterdam binnen .....
Nederland anno 1978. Angst en geluk, inflatie en bestedingsevenwicht, woningnood en slopen, Ajax wint en verliest, zekerheid en onzekerheid, ontslag en promotie, Molukkers en Chilenen, van Agt en den Uyl. Waar gaan we heen?
Bezinnen is het eerste vereiste. Zowel van de Molukse als van de Nederlandse kant. Subsidie voor Molukse jongerenorganisaties en stichtingen komt, maar daarmee is het probleem nog niet opgelost !
Nee, de Molukse jongeren zullen zich blijven inzetten voor hun ideaal, dat staat als een paal boven water. Of ze nu worden volgestopt met "lekkernijen", geschonken door de ministeries van Binnenlandse Zaken en C.R.M., ze zullen doorgaan. Zo is de stand van zaken op dit ogenblik.
Voor historische achtergronden verwijs ik de lezer naar de inmiddels rijkelijk veel verschenen boeken en naslagwerken over het Molukse probleem. Voor meer gedetailleerde uitleg van de gedragingen van de Molukkers zou de B.V.D. de lezer een handje kunnen helpen .....
"Niemand heeft de verwezenlijking van z'n ideaal in de hand. Maar waarheen koerst men, wanneer men dat ideaal niet in het oog blijft houden?" Thorbecke

Schoolreis

L. Hermans (26) en E. Nijpels (28), de twee jongste leden van de Tweede Kamer, gaan begin mei en de laatste dagen voor de gemeenteraadsverkiezingen (31 mei) op schoolreis. Met een eigenhandig opgeschilderd volkswagenbusje gaan de twee kamerleden, beiden lid van de VVD-fractie, een groot aantal scholen in Gelderland, Noord-Brabant en Limburg langs om bij de leerlingen belangstelling voor verkiezingen, democratie en politiek op te wekken.

Zij beperken zich niet tot de VVD-beginselen, maar nemen ook verkiezingsmateriaal van andere politieke partijen mee. Vóór en na schooltijd, in de pauzes en eventueel tijdens de lessen willen Hermans en Nijpels met de scholieren praten en discussiëren. Scholen die bezoek van de beide geachte afgevaardigden op prijs stellen, kunnen contact opnemen met de VVD-fractie in de Tweede Kamer.

★ *Hermans*

★ *Nijpels*

Wist u dat . . .

Arthur Rommes, oud-bestuurslid van de afdeling Bilthoven(voor trouwe congresgangers: de man met het naamplaatje) is gesignaleerd in het PJK als vertegenwoordiger van de CHU-jongeren??

Oud-Driemasterredacteur Kees Nederlof het antecedentenonderzoek heeft overleefd en een beleidsfunctie op het ministerie van buitenlandse zaken heeft gekregen??

De VVO gaat fluiten als hij het kookpunt nadert??

Er weer een JOVD-huwelijk te vieren valt, nl.in Soest tussen Pieter de Graad en Carly Hohner??

Het levenspad van de VVP gemarkeerd wordt door ontwortelde busplaatjes??

Drs. E.Nijpels an drs. E.Nypels overwegen een persconferentie te beleggen om uit te leggen dat zij niet elkaar zijn??

VVD-leider Koos Rietkerk op het congres van zijn partij in Utrecht achter de bestuurstafel de Driemaster zat te lezen??

Dat op dit congres teminste één afgevaardigde letterlijk zat te slapen??

Genoeg van Van Agt?? Dan naar Nieuw-Zeeland !!!

Door Roelof Houwing.

Met enige introductiebrieven van het JOVD-Hoofdbestuur op zak bracht Roelof Houwing, voorzitter van het district Noord, onlangs een bezoek aan Nieuw-Zeeland. In dit artikel geeft hij in het kort enige van zijn indrukken weer.

In dit nummer geef ik graag een beknopte indruk van m'n verblijf in Nieuw-Zeeland, waar ik namens de JOVD contact heb gehad met de regeringspartij de National Party en haar jongerenorganisatie de Young Nationals.
Nieuw-Zeeland is een land met een oppervlakte van 8 keer Nederland en een bevolking van ongeveer 3.2 miljoen. Naar m'n ruwe schatting leeft nu zeker 70% van de bevolking in de steden en naar verwachting zal dit percentage in het jaar 2000 90% bedragen.

De economie van Nieuw-Zeeland is gebaseerd op de landbouw en veeteelt en heeft na de toetreding van Engeland tot de EEG een enorme klap gekregen. Subsidie's en prijsgarantie's werden ook hier in de agrarische sector een bekend verschijnsel.
In m'n contacten met de minister van Landbouw Mr. McIntyre werd me duidelijk gemaakt dat er erg snel nieuwe afzetmarkten zijn gevonden (Rusland en Japan) maar dat men tevens de hoop niet heeft opgegeven om ook in de E.E.G. grotere afzetmogelijkheden voor met name lamsvlees te vinden. De Nieuw-Zeelanders stelden zich in het verleden vrij gereserveerd op t.a.v. de industriële sector, naar hun houding heeft zich mede onder invloed van de moeilijkheden in de agrarische sector gewijzigd.
Het oprichten van kleine industrieën wordt op dit moment erg gestimuleerd en het verkrijgen van de hiervoor benodigde gelden wordt erg vergemakkelijkt.
Mr. Ron Talbot, Parlementslid en voorzitter van de commissie Buitenlandse Politiek vertelde me dat de regering toch nog steeds erg veel moeite heeft met de vestiging van grote multi-nationals in Nieuw-Zeeland, ondanks een eventueel gunstig effect hiervan op de werkgelegenheid.
De geregistreerde werkloosheid is echter slechts 1% de beroepsbevolking, het inflatiepercentage is echter hoog nl. 13,8% in het jaar 1977/78.

Persoonlijk heb ik veel moeite met hun kiessteltsel en de daaraan verbonden samenstelling van een kabinet. Men hanteert er het districtensteltsel dus één gekozen vertegenwoordiger per district in het parlement. Van de 130 zetels worden er 85 door de National Party, 43 door de Labour Party en 2 door Social-Credit bezet. Uit de Parlementsleden wordt het kabinet samengesteld. De parlementsleden zijn zakenbehartigers voor het district, hebben een ruime taak als parlementslid op bv. wetgevend terrein en zijn in sommige gevallen ook minister.
Naar mijn idee komt dit optimale leiding van het land niet ten goede, zeker als men ziet dat er geen financiële regelingen zijn voor eventuele assistenten en een parlementslid, ook voor Nieuw-Zeelandse verhoudingen een laag salaris nl. ƒ 33.000,- ontvangt.

Nieuw-Zeeland is als emigratieland erg attractief, vanwege de naar mijn idee schier onbegrensde mogelijkheden, de prachtige natuur het prettige klimaat en haar democratische structuur, een uitzondering in dit gebied van de wereld.
De mogelijkheden om een vestigingsvergunning te krijgen zijn klein, er worden slechts 5.000 immigranten per jaar toegelaten. Ooit is één van de bezuinigingsmaatregelen (nl. de kosten per immigrant zijn $ 20.000,-) en een manier om het huisvestingsprobleem in de steden op te lossen.

Het levenspeil ligt op een erg hoog niveau en is te vergelijken met dat van Nederland.
Het land staat bekend om haar goede sociale wetgeving en haar hoge percentage particulier woningbezit is ongeveer 80%.

Kortom: een prachtig land om eens rond te gaan kijken

Bijeenkomsten

1 Mei 1978: Afd. 's Hertogenbosch: Presentatie Gemeenteprogramma.

11 Mei 1978: Afd. Purmerend 20.30 uur De Doele, Koemarkt 56, Purmeren.
Forum Gemeentepolitiek.

17 Mei 1978: Afd. 's Hertogenbosch:"Tribunaal" Gemeenteprogramma.

17 Mei 1978: Afd.Harlingen-Franeker organiseert een discussie tussen de voorzitters van PvdA, VVD en CDA, uit de gem.Harlingen.

19 Mei 1978: Afd. Meppel e.o. houdt deze avond twee politieke bijeenkomsten:
Eén in De Wijk en één in Ruinerwold.

22 Mei 1978: Afd. Utrecht 20.00 uur, Poort v.Kleef (Mariaplaats 7, Utrecht)
Forum Gemeentepolitiek.

22 Mei 1978: Afd. Rijvodel organiseert i.s.m. de VVD-afd.Delft een openbare vergadering.
Spreekster mevr.Kappeyne vd.Coppello (2e Kamerlid).

26 Mei 1978: Afd. Meppel e.o. houdt een debat over de gemeentepolitiek.
Sprekers zijn de fractievoorzitters van de PvdA, CDA en VVD.
Plaats: Hotel Kwint 20.00 uur.

bon

.....geeft zich op als abonnee van de Driemaster. Hij/zij heeft op.....1978 min.
ƒ 25,-- overgemaakt op giro 95.35.00. t.n.v. penningmeester J.O.V.D.

Adres:.....

Handtekening,

.....

'De J.O.V.D. zou eens wat meer op de modale toer moeten gaan'

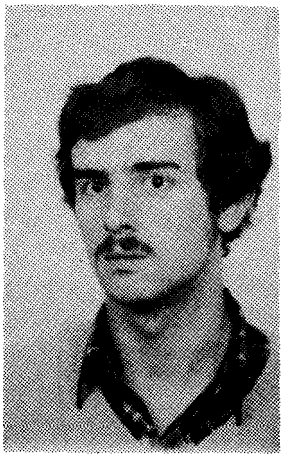

Interview door Gerard Derriks

In deze nieuwe rubriek zal ondergetekende proberen het reilen en zeilen van de afdelingen van de J.O.V.D. nader te belichten. Als eerste werd, overigens willekeurig, de afdeling Doetinchem aangewezen.
Om deze afdeling wat beter te leren kennen had schrijver dezes een gesprek met Fonds van Pul, de voorzitter van de afdeling. Sinds hij voorzitter werd heeft Fonds gemerkt dat een bestuurslidmaatschap een tijdrovende aangelegenheid is, waarvoor men wel het één en ander aan de kant moet zetten.
Uit een lang gesprek werden de volgende algemene gegevens gedestilleerd:

De afdeling Doetinchem behoort tot de jongste afdelingen van de JOVD; zij werd op 17 februari 1978 officieel opgericht. Op dit moment heeft de afdeling een dertigtal leden.
De hoop bestaat dit aantal nog wat uit te breiden.
In de veel werk vragende beginperiode heeft men het bestuur samengesteld uit 7 personen, waarvan er twee het afdelingsblad onder zich hebben. Dit afdelingsblad kwam in april voor het eerst uit. Actief is tevens een werkgroep gemeentepolitiek; in oprichting is een werkgroep kernprogramma, die het JOVD-kernprogramma gaat napluizen en daardoor tergelijkertijd op de hoogte zal komen van de standpunten van de JOVD op allerlei gebied- een aantrekkelijke manier om snel binnen de JOVD ingewerkt te zijn !
De oprichting van de afdeling heeft niet tot conflicten geleid met de al bestaande afdeling Oost-Gelderland, die een deel van het grondgebied is kwijtgeraakt, samen met een beperkt aantal leden.
Bij de oprichting heeft men hulp gehad van onze onvolprezen voormalige VVO, Monique, en van haar opvolger Rino. Op een oprichtingssubsidie namens het HB wordt nog steeds gewacht.
In het algemeen kon Fons toch wel tevreden zijn v.w.b. de hulp van het HB bij de oprichting.
Een beginnende afdeling heeft altijd een groot aantal moeilijkheden bij het leren kennen van de organisatie en telt ook een aantal nieuwe leden, dat wat groter is dan gemiddeld. Daarover de volgende vragen aan Fons:

"Heb je al enig idee hoe de JOVD nu op allerlei gebied functioneert?"
FONS: "Het functioneren van het district OOst is ons nu wel bekend. Dat van de commissies nog niet. De door ons voor de oprichting al bezochte verenigingsraad kwam wel goed over; op sommige punten maakte men zich wel hard t.o.v. het HB. Het congres in Dordrecht zat leuk in elkaar, ook al was de locatie matig.
Het niveau van het congres was redelijk, maar iets meer "to the point" mag men wel zijn.
Het aftreden van Kruisinga was erg leuk".

"Wat zou een district zoal kunnen betekenen voor jullie?"
FONS: "Om te beginnen zou het kunnen adviseren bij de oprichting, in de periode daarna ook de afdeling begeleiden. Verder heeft het overkoepelende taak voor de eronder vallende afdelingen en zou het ditrict politiek op provinciaal niveau kunnen bedrijven. Op dit moment ontbreekt ons de communicatie met het district-Oost nog wat. De Vliegende Brigadier ondermijnt de functie van het district wel wat (in het algemeen-GD), maar als het district het niet doet zal de Vliegende Brigadier het moeten doen."

"Wat denk je op dit moment van het Hoofdbestuur?"
FONS: "Af en toe denk ik: een goed stel. Af en toe ben ik ook een beetje teleurgesteld.
Er is weinig communicatie. De Driemaster, die ik als een verlengstuk van het HB zie, kwam te weinig, het HB-Info komt onregelmatig.
In de korte tijd die ik als voorzitter heb meegemaakt kwam Gijs de Vries op mij erg spontaan en stevig over. Het HB zou de communicatie moten verbeteren en meer aandacht moeten geven aan de beginnende afdelingen. Ik hoop dat het contact met het HB steviger zal worden en dat ze wat besluitvaardigerzullen zijn (oprichtingssubsidie). O ja, en het HB zou wat meer representatief moeten zijn. Ik bedoel, niet alleen bestaan uit academici, maar ook uit Havo- of Mavomensen. JOVD en VVD zouden wat meer op de modale toer moeten gaan."

Wat er in de afdeling op politiek gebied gebeurt is natuurlijk werk van de gehele afdeling. Vanwege de korte termijn, waarop het gesprek moest plaatsvinden werden er van Fons een aantal uitspraken op politiek gebied verwacht:

"In de eerste plaats, in hoeverre bepaalt de voorzitter het afdelingsbeleid?"
FONS: "Qua organisatie in het begin natuurlijk wel veel, maar al was het maar uit oogpunt van democratie, je delegeert. Van belang is een goede verstandhouding in het bestuur, en die hebben we.
Als voorzitter moet je kunnen delegeren en ook een beetje diplomaat zijn. De taken zijn bij ons redelijk goed verdeeld, qua capaciteit en beschikbare tijd."

doetinchem e.o.

"Wat is voor jouw liberalisme?"
FONS: "Als individu jezelf kunnen blijven, niets opgelegd krijgen. Je moet grote marges voor elkaar aanhouden. Verder is liberalisme zo complex, het is niet goed te omschrijven."

"Wat vinden jullie van de neutronenbom?"
FONS. "De bom is geschikt als onderhandelingsobject, wij scharen ons achter de uitspraken van Ploeg. Kernenergie in het algemeen zien wij als een noodzakelijk kwaad; wij staan er sceptisch tegenover."

"En wat de werkgelegenheid in dit gebied?"
FONS: "De regio Oost heeft wel wat problemen. Qua aantallen volgt het hier de landelijke trend, al merk je op zich weinig van de werkloosheid. Sommigen gaan de grens over en werken illegaal"

"Hebben jullie contact met de nabije FDP-afdelingen?
FONS: "In Kleef zit een afdeling, misschien ook in Emmerich. Het bestuur zou met deze afdelingen graag contacten leggen.

"Wat vinden jullie van de koers van de JOVD?"
FONS: "Hiermee kan Doetinchem redelijk meegaan. Bij propaganda-activiteiten is het weleens moeilijk: moet je nu meewerken aan de verbreiding van het liberalisme of moet je je onafhankelijkheid volledig respecteren?"

Gedurende het gesprek kwam Fons enkele keren terug op een punt dat heel wat afdelingen zorgen baart: het probleem van de continuïteit.
Eén van de meest belangrijke taken van het bestuur was het veiligstellen daarvan. Daarom wil het bestuur in de afdeling ook kader kweken, met name tegen de achtergrond van de komende oprichting, in mei, van de afdeling van de Socialistische Jeugd. Daarnaast moet er vooral in de werkgroepen inhoudelijk werk worden afgeleverd.
Hij maakte er bezwaar tegen dat de JOVD een kweekvijver werd genoemd vvo VVD-talent, maar zag op dat vlak toch één van de belangrijkste JOVD-taken: "Sommige jongeren worden niet even makkelijk geaccepteerd, zij spreken ook niet zo makkelijk. Jongeren hebben een soort doop nodig en een stukje opleiding."

LIBERAAL REVEIL

Liberaal Reveil is een liberaal kwartaalblad dat wat dieper op de zaken in wil gaan vanuit een onafhankeliberale denkwijze.
Liberaal reveil staat los van de partij-politieke actualiteiten. Het richt zich op de actualiteiten van "morgen". Juist JOVD-ers moet dat aanspreken!!!
Neem nu een abonnement!
Het eerste nummer is gratis.

Redactie en administratie:
Prins Hendrikplein 4a
Den Haag.

Abonnementsprijs:
ƒ 30,- per jaar of
ƒ 20,- voor jongeren onder de 27 jaar.
Losse nummers ƒ 7,50

In het komende nummer o.a.:
Onorthodoxe bespiegelingen door H.A.M.Hoefnagels, Prof.Dittrich over terrorisme, Dr.Zoutendijk over "Hoe houden we Nederland leefbaar in het komende decennium", J.A.Weggemans over stadsvernieuwing en volkshuisvesting, Drs.F. van der Schaar bespreekt een studie van de Teldersstichting en Drs.R.V.M. Lantain over buitenlandse politiek.

Een avondje

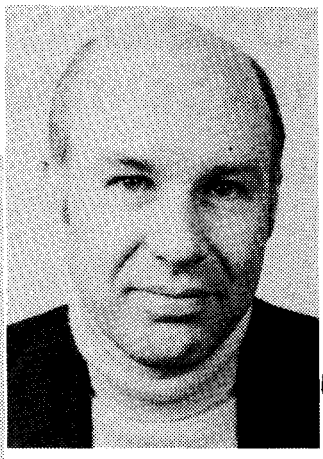

Amsterdam

Door Gijs de Vries.

Maandag 3 april 1978.
Krasnapolsky, 20.00 uur vergadering van de afdeling Amsterdam.

Het bestuur heeft de Kamerleden Jacobse(VVD), Nypels(D'66) en Roethof(PvdA) voor een debat weten te strikken. Afdelingsvoorzitter Robin Linschoten opent de bijeenkomst en introduceert de sprekers, die allen oud-JOVD-voorzitters zijn.
Hij vergeet in de haast de landelijke voorzitters van LSVN en JOVD, een andere oud-JOVD- voorzitter en de VVP welkom te heten, maar herstelt dat later, daarbij de LSVN-voorzitter opnieuw over het hoofd ziend.

Roethof krijgt als eerste het woord omdat de beide andere sprekers niet in de gaten hadden dat ze geacht werden over de plaats van de JOVD in de Nederlandse politiek te spreken. Roethof begint met het belang van de gezelligheidsfunctie van de JOVD te onderstrepen.
Vooral wandelingen bij maanlicht zijn z.i. geschikt voor het opdoen van vrouw of vriend.
Iets waar Erwin Nypels, en met hem vele (oud) JOVD'ers, over mee kan praten!

Sprekend over de actuele situatie vraagt Roethof hoe lang we ons de machtspositie van het CDA nog moeten laten welgevallen. Hij noemt deze machtspositie een "hoogst ongezonde situatie".
Van Agt wordt Gekarakteriseerd als een prototype van een rechtsdenker. Roethof wijst er met enige nadruk op, dat het CDA bij de Statenverkiezingen vooral rechtse stemmen blijkt te hebben getrokken, in het bijzonder op het platteland; het succes van de CDA is het gevolg van haar antisocialistische opstelling.
Volgens Heer Roethof heeft de abortuskwestie gefungeerd als signaal dat in ons land ook andere coalities dan alleen met het CDA mogelijk zijn.
Zonder nu meteen voor een PvdA-VVD coalitie te willen pleiten, noemt hij het een goede zaak dat de discussie over een zodanige samenwerking op gang is gekomen, dat het CDA vooral rechtse stemmen heeft gekregen doet hem zich afvragen of het CDA de VVD soms rechts aan het passeren is.

Na een inleiding over de geschiedenis van de JOVD laat ook Erwin Nypels zich verlokken tot het maken van opmerkingen over de actuele politiek.
Hij vindt dat D'66 zich voor de kabinetsformatie te zeer heeft vastgelegd.
Nypels had graag gezien dat D'66 meer speelruimte had gehad dan de belofte dat alleen met de PvdA en CDA zou worden samengewerkt toeliet. Nu dit eenmaal aan de kiezers was beloofd had een D'66 congres echter niet meer de vrijheid hier verandering in te brengen.

De nodige kritiek heeft Nypels op het inkomensbeleid van de VVD. De VVD hanteert een te formeel vrijheidsbegrip en haakt af als het om invulling in de praktijk gaat.
Nypels ziet hier een taak voor de JOVD, en verwijst naar de open brieven die de JOVD in de jaren zestig over sociaal-economisch-beleid aan de VVD heeft geschreven. Ook het artikel van Rietkerk in "liberalisme in de jaren tachtig" kan Nypels niet tot enthousiasme brengen.
In dit artikel pleit de VVD-leider weliswaar voor verdergaande democratisering van de samenleving op allerlei terreinen, maar trekt hij niet de volgens Nypels voor de hand liggende conclusie van medebeslissingsrecht voor werknemers, ook m.s.t. fusies, verplaatsingen, investeringen etc. van ondernemingen.

Nypels spaart ook de PvdA niet. Met name de centralisatiedrang van deze partij is hem een doorn in het oog.
De plannen van de PvdA m.b.t. de gezondheidszorg, de bank, en verzekeringswereld en de grond zijn volgens hem in strijd met de doelstelling van spreiding van macht.

Het zestig koppige gehoor wordt vervolgens onder de kin gekieteld door Huub Jacobse, die op zijn beurt een aantal vriendelijke dingen over de JOVD zegt.
Het parlement wordt in zijn functioneren belemmerd door het aandringen op te gedetailleerde formatieakkoorden, aldus Jacobse.
Hij oppert de mogelijkheid van een kabinet op brede basis, dat werkt met een akkoord op hoofdpunten.
Op die manier zouden de fracties voldoende manoevreerruimte overhouden.

Het CDA begint steeds meer karaktertrekken van haar Duitse zusterpartij de CDU te vertonen, vindt Jacobse. Het CDA probeert in voortdurende rivaliteit met de PvdA de grootste partij van het land te worden.
Het liberale Kamerlid ziet de basis voor afbrokkeling van D'66in het meningsverschil tussen mensen als Nypels, Brinkhorst en Glastra van Loon enerzijds- deze trachten D'66 om te smeden tot een "liberale" partij- en anderen,die het etiket "liberaal" willen vermijden.
D'66 heeft nog altijd geen wezelijke filosofie, aldus Jacobse.

Leefbaarheid, ook in de kleine kernen

Door Roel Schrotenboer.

Vorig jaar is de nota" Landelijke gebieden" uitgekomen. In deze nota worden een aantal voorstellen gedaan om het reilen en zeilen van het landelijk gebied in de voor ons liggende jaren.
Nu de inspraakprocedures zal de regering de nota voorleggen aan de Tweede Kamer, die dan zal beslissen welke beleidslijnen er voor het landelijk gebied van kracht zijn.
Met de ruimtelijkeordening hebben zowel gemeente, provincie als rijk te maken, zij het elk op een andere wijze. Het rijk geeft de grote lijnen aan(zoals bv. de Nota Landelijkegebieden) die per provincie in streekplannen worden vertaald.
Uiteindelijk leggen de gemeenten in bestemmingsplannen precies vast welke bestemming ieder stukje grond krijgt of heeft.
Elke gemeente is in ieder geval verplicht een bestemmingsplan buitengebied of landelijk gebied te maken.

In de discussie inzake landelijke gebieden,streekplannen loopt eén rode draad nl. de problematiek van de kleine kernen.
In de landelijke provincies heeft bijna elke politieke prtij iets over de leefbaarheid van de kleine kernen in het verkiezingsprogramma vermeld.
De vraag is hoe realiseert men die leefbaarheid?
Allereerst moet men het echter eens worden over:
Wat is een kleine kern?Iedereen heeft daar zijn gedachten over en iedere provincie hanteert het begrip kleine kern verschillend. Een landelijke norm is wel: een kern met minder dan 4.000 inwoners.(Anderen rekenen dorpen met minder dan 1.500 inwoners tot de kleine kernen).

Een moeilijk te beantwoorden vraag is wat is leefbaarheid?
Voor het abstracte begrip leefbaarheid is geen objectieve norm te geven.Toch kunnen er wel een aantal punten genoemd worden die betrekking hebben op die leefbaarheid:
A: Aanwezigheid van sociaal-culturele voorzieningen (school, dorpshuis, bibliotheek etc.)
B. Aanwezigheid van een winkel.
C. Aanwezigheid van verenigingen.
D. Evenwichtige leeftijdsopbouw.

Er wordt hier en daar wel met de gedachte gespeeld om de kleine kernen leefbaar te houden door het toelaten van woningbouw.
Hier zijn we dan tevens aangekomen bij een discussiepunt, dat voor de invulling van streekplannen van belang is.
I.Ruimtelijke relevante aspecten kun je vanuit landschappelijke oogpunt- of nog anders geformuleerd vanuit het oogpunt van de ruimtelijke ordening- een kleine kern die woningbouwmogelijkheden bieden, die de leefbaarheid ten goede komen.
Men kan zich echter afvragen of er d.m.v. woningbouw aan de leefbaarheid van de kleine kernen tegemoet worden gekomen? Afgezien daarvan bouwen vele gemeentes alleen nog maar voor:
a. eigen inwoners.(natuurlijke aanwas)
b. sociaal en economisch gebonden.
c. "spijtoptanten"

In vele kleine kernen zullen zelfs deze drie normen niet van toepassing kunnen zijn, omdat dat vanuit landschappelijk oogpunt ongewenst is. Echter uit de discussie over de invulling van de streekplannen zal naar voren komen welke kern als concentratiekern aangemerkt zal worden, welke als opvangkern; terwijl tevenskernen aangemerkt zullen worden, waar sprake zal moeten zijn van een geremde groei.
Vooral voor de inwoners van de laatst genoemde kernen komt het begrip leefbaarheid pas echt in het geding.
II.Sociale, economische en culturele aspecten (niet ruimtelijk relevant).

Welke voorzieningen moeten in zo'n kleine kern aanwezig zijn?
Voor elke kern hangt de invulling van deze vraag natuurlijk af van het karakter van die kleine kern, de afstand tot een kerndorp e.a. Maar in veel gevallen zal de discussie gaan over o.a.:
a. moet de school zolang mogelijk in stand worden gehouden? Zijn hiervoor bepaalde maatregelen nodig, zoals bv. extra woningbouw, verlaging der leerlingenschaal?
b. moet de regering geld beschikbaar stellen om in kleine kernen winkels in stand te houden als deze zouden verdwijnen.

In bovenstaande is een nutsel aangegeven van de totale problematiek van de kleine kernen. In het westen zal de discussie hierover niet of nauwelijks gevoerd worden, echter in het noorden en oosten komt deze problematiek in bijna elke Staten en Raadsvergadering aan de orde. Het invullen van streekplannen verloopt hier en daar nogal problematisch, omdat ruimtelijk ensociaal-culturele aspecten verward worden(vnl. in de discussie over de kleine kernen).
Een streekplan is er m.i. niet voor om sociaal-culturele aspecten te vermelden. een streekplan moet alleen ruimtelijk relevante aspecten vastleggen. Een streekplan mag daarnaast niet te gedetailleerd zijn, anders is de rol van gemeente inzake de ruimtelijke ordening(bestemmingsplannen) helemaal uitgespeeld.

De J.O.V.D. in de gemeentepolitiek

De afdeling Sneek heeft het initiatief genomen tot weder oprichting van de jeugdgemeenteraad in Sneek. De burgemeester van Sneek Heeft zijn instemming met dit plan al betuigd en deze alternatieve gemeenteraad kan op administratieve en organisatorische steun van de gemeente rekenen.

Alle amendementen die de JOVD-Zwolle op het gemeenteraadsprogramma van de VVD had ingediend zijn overgenomen in het definitieve program.
Een goed stukje werk !

Mede door intensieve campagnes van de betrokken afdelingen, zijn in drie belangrijke steden JOVD-kandidaten zeker van verkiezing tot gemeenteraadslid.
In het zuiden is oud-Algemeen Secretaris Peter Vrijsen op een verkiesbare plaats op de VVD-Lijst voor Tilburg gekomen. Amsterdam krijgt Paul Luyten een JOVD'er in de raad, en in Groningen is onze oud-voorzitter Johan Remkes lijsttrekker van de VVD geworden. Gefeliciteerd!!

De afdeling Leeuwarden heeft een eigen gemeentelijk Kernprogramma opgesteld, dat de visie van deze afdeling op de belangrijkste problemen in de gemeente Leeuwarden bevat.
Ook de afdeling Utrecht heeft al een Gemeentelijk Kernprogram uitgebracht.

Met een standspuntbepaling over de plaatselijke jeugdraad heeft de afdeling Dordrecht niet alleen de plaatselijke pers maar ook de Volkskrant gehaald.

De afdeling Zeeland is bijzonder actief. De afdeling zet zich in voor "Jongeren-Staten".

Ontwikkelingsproblematiek op de tocht?

Door G.Derriks.

De jaren '70 zijn een interessante en tevens verantwoordingsvolle tijd. Die verantwoording geldt zeker ten opzichte van eigen problematiek en de op dit moment leidende politici hebben er hun handen aan vol. Ons leefniveau lijkt te hoog om daarmee in alle opzichten datgene, wat bij ons wordt geproduceerd, in grote aantallen naar elders af te zetten; oftewel, er is hier en daar het angstige gevoel dat we ons uit de wereldmarkt prijzen.
Afgezien van die prijzen is het door de toegenomen concurrentie toch al geen eenvoudige zaak om overend te blijven. Sociale onrust in eigen land, de voortkabbelende inflatie, de onstellende werkeloosheid maken het beeld nu ook niet direct optimistisch. Bezorgdheid is gepast.
Erzal hard aan getrokken moeten worden om er in ons eigen land nog iets van te maken.
Bij zoveel problemen is het niet meer dan logisch dat de aandacht voor de problemen van anderen verslapt: het hemd is immers nader dan de rok.
Het zou evenwel een kapitale blunder zijn om dit te doen, want de problemen in de zgn.Derde Wereld zijn vele malen groter dan die in onze omgeving.
Menigeen heeft een verkeerd beeld van de situatie. Al enige jaren gaat het er met uitzondering van de wel zeer zwaar beproefde Sahellanden- niet meer om de bevolking van deze landen slechts in leven te houden.
De eerste fase van de ontwikkelingssamenwerking heeft, in combinatie met over het algemeen toch wel als bewust van de verantwoordelijkheden te kenmerken regeringen, geresulteerd in het vrijwel oplossen van directe hongersnood(men leze hieruit niet, dat absoluut nergens meer hongersnood voorkomt).

Afgezien het feit dat de rijkere landen wel attent

moeten blijven op crises in de voedselvoorziening, die zich in deze landen nu eenmaal voordoen, kan het grootste deel van de aandacht toch gegeven worden aan de veel moeilijker tweede fase van het ontwikkelingsbeleid, het opgang brengen van zodanige processen, dat in de ontwikkelingslanden gesproken kan gaan worden van een redelijke economische structuur. Daarbij zal consequent in de gaten gehouden moeten worden, dat hulp op geen enkele wijze als bevoogdend gekenschetst zou kunnen worden.
Niet voor niets tiert het nationalisme in deze landen welig.
In een periode waarin het koloniaal verleden menig inwoner nog vers in het geheugen ligt, is het goed om niets te doen dat gedachten aan een nieuwe wijze van bevoogding zou kunnen wekken.Het ontwikkelde gedeelte van de wereld kan en mag niet uitmaken wat goed is voor deze landen.
Hier en daar zijn nog "ontwikkelaars" die menen dat men werkelijk het beste heeft gedaan wanneer er maar geindustrialiseerd wordt. Zijn deze landen echter qua ontwikkeling daaraan nog niet toe, dan schept men wezensvreemde elementen in deze landen, voor een groot deel afhankelijk van westerse of Sovjet-kennis. Het betreffende land zou dit gemakkelijk kunnen zien als een poging tot hernieuwde afhankelijkheid.
Diplomatie is een groot goed bij het omgaan met deze landen.
Een poging zich inzicht te verschaffen in datgene, wat er leeft, kan soms tot onaangename conclusies leiden, conclusies die recht ingaan tegen alles wat eventueel in het belang kan zijn van het herstel van de economische situatie in eigen land of kring van landen, conclusies die zouden kunnen vragen - alweer- om een eerlijke verdeling van het een en ander, niet allen van grondstoffen of rijkdom, maar van arbeid en ook van armoede.
Misschien zal het nodig zijn pas op de plaats te maken zelfs een stap terug te doen in een aantal opzichten, alles ten gunste van mensen die we niet zien zullen en waar we niet zo veel van horen.
Het dragen van verantwoordelijkheid is één van de kernthema's van het hedendaagse liberalisme: die verantwoordelijkheid kan soms wel onaangenaam zijn. Het niet dragen ervan is struisvogelpolitiek en kan nooit de bedoeling van liberalen zijn.
Aandacht voor ontwikkelingsproblematiek is daarom juist nu van het grootste belang.

MARGINALIA

MARGINALIA

Door Gijs de Vries.

Mensenrechten (1)

Bericht uit de oude doos: op 21 maart zijn zes leden van de Tweede Kamer in de Zuidafrikaanse ambassade in Den Haag niet verder gekomen dan de portiersloge. Samen met een vierkoppige delegatie van Amnesty International kwamen zij 50.000 handtekeningen en een petitie aanbieden, waarin de Zuidafrikaanse regering werd gevraagd de politieke gevangenen vrij te laten, alle discriminerende en repressieve wetten in te trekken en een open en onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de beweerde maartelingen en sterfgevallen in gevangenschap.
Het waren de Kamerleden Mevr.Beckers(PPR),Van der Bergh(PvdA), Nijhof(DS'70), Scholten(CDA), Van der Spek(PSP), en Mevr.Wessel(D'66).
De VVD ontbrak.

De overigens beleefde portier, die telefonisch informeerde welke gedragslijn hij moest volgen, liet de delegatie weten dat noch de ambassadeur, noch iemand van diens staf bereid was de petite of de handtekeningen in ontvangst te nemen en dat hijzelf ook de opdracht had om niets te accepteren. Waarop hij even beleefd als dringend het tiental verzocht het gebouw te verlaten.
Had de VVD de bui zien hangen en was daarom maar weggebleven? Of aarzelt men het principiele besluit van enige maanden geleden, dat individuele fractieleden eindelijk toestaat aan buitenparlementaire acties mee te doen, in praktijk te brengen? Joost mag het weten.
Maar als de VVD al niet meedoet bij een actie die door nog zes fracties wordt ondersteunt, in samenwerking met Amnesty International plaatsvindt, door 50.000 Nederlander wordt onderschreven en over de mensenrechten in een land als Zuid-Afrika gaat, wanneer doet de VVD dan wel mee?

Mensenrechten (2)

De kwestie Agee is een tweede onderwerp waarbij onlangs de relatie tussen liberalisme en mensenrechten om de hoek kwam kijken.
Harry van de Bergh(PvdA) had zoals bekend een motie ingediend waarin staatsecretaris Haars van justitie werd verzocht" haar besluit inzake het herzienings verzoek van Philip Agee zodanig te heroverwegen dat beroep bij de Raad van State door de heer Philip Agee kan worden ingesteld".

Nu had deze zelfde mevrouw Haars al aangekondigd te zullen bevorderen dat er "zo spoedig mogelijk"--in de politiek een rekbaar begrip- een memorie van antwoord zal verschijnen op het bij de Kamer aanhangige wetsonderwerp tot wijziging van de Vreemdelingenwet.
Binnen de VVD-fractie was er geen verschil van mening over de vraag of vreemdelingen een recht van beroep op de afdeling Rechtspraak van de Raad van State moeten krijgen.
Unaniem was men van mening dat zo'n recht er moet komen.Een meerderheid in de fractie vond echter dat de toezegging van mevrouw Haars voldoende waarborg bood dat binnen korte tijd ook werkelijk een grotere rechtsbescherming aan vreemdelingen zal worden gegeven, en stemde daarom tegen de motie.
Nu zou je zeggen dat principes er zijn om in praktijk gebracht te worden. Als je voor grotere rechtsbescherming bent is het wel uiterst formalistisch om te weigeren dat principe in praktijk te brengen, uitsluitend omdat de betrokken wetswijziging nog in het vat zit.
De meerderheid van de fractie vond in haar verwachting dat er spoedig zo'n wetswijziging zou komen, aanleiding om tegen de motie te zijn. Je kunt die redenering natuurlijk ook omdraaien: juist omdat er een wettelijke regeling op stapel staat is er geen enkele reden om toepassing van die- op zichzelf niet omstreden- regeling op een invidueel geval vóóraf al te weigeren.

Dat was ook de redenering van een deel van de fractie zoals woordvoerdster Kappeyne het formuleerde:"Enige leden van de VVD-fractie zouden wensen dat het principe van een grotere rechtsbescherming reeds thans

in praktijk werd gebracht ongeacht de persoon in kwestie, de heer Agee".

Naar verluid zou een groter deel van de fractie het standpunt-Kappeyne hebben willen steunen, maar zou dat niet bijster plezierig voor het kabinet, i.c. mevr.Haars zijn geweest en moest het aantal vóór-stemmers dus beperkt blijven.
Wat hiervan ook zij, het standpunt van de VVD-fractie m.b.t. het JOVD-voorstel tot instelling van een kamercommissie voor de mensenrechten wordt nu dubbel interessant.
Zoals bekend heeft het JOVD-Hoofdbestuur onlangs in een open brief aan de Tweede Kamer verzocht zo'n Commissie in te stellen. De CDA-fractie heeft bij monde van Jan Nico Scholten op het JOVD-wintercongres in Dordrecht het voorstel afgewezen.
D'66 Kamerlid Brinkhorst staat op zijn minst niet onwelwillend tegenover het idee. Het voorstel is besproken met PvdA-Justitiespecialist Hein Roethof.
Wat gaat de VVD doen?

Slaapzaal.

Op 9 en 10 maart congresseerde de VVD in Utrecht. Hoogtepunt vormden de redes van Korthals Altes en Rietkerk. In verrassende felle bewoordingen kritiseerde Korthals Altes het CDA. Met de heer Lubbers werd op niet mis te verstane wijze de vloer aangeveegd. De speech van Korthals Altes leek afgestemd op de vele VVD'ers die het optreden van het CDA in de debatten over de neutronenbom, Almelo en de begrotingen totaal in het verkeerde keelgat was geschoten.

Zoals te verwachten was werd het effect van Korthals Altes' rede weer keurig geneutraliseerd door een verzoenend verhaal van Rietkerk. Al moet gezegd worden dat ook Rietkerk in alle beleefdheid een ondubbelzinnige waarschuwing op de stoep van Aantjes deponeerde. Voor het overige stond in Riekerks rede de sociaal-economische problematiek centraal.
Uit zijn betoog sprak opnieuw een groot besef van de problemen van deze tijd.
Met het Teldersstichtingrapport "Arbeid", zijn bijdrage aan het Algemene beschouwingenen deze laatste rede heeft Rietkerk een uitdaging gericht aan PvdA en CDA. Maar, en dat zeker niet in de laatste plaats, ook aan alle zich liberaal noemenden.

Restaurant-Auberge
„De Campbeerse Toren"
Kade 2 - VEERE - Tel. 01181 - 291 - 226
Sedert eeuwen vast gebruik: ...
om luyden van qualiteit en andere passanten te logeeren en tracteeren

De ruimte tussen D'66 en VVD is door het optreden van Rietkerk kleiner geworden. Dat biedt mogelijkheden voor een vruchtbare dialoog tussen deze partijen, bijvoorbeeld op het niveau van hun wetenschappelijke instituten. Aan de JOVD om te proberen deze dialoog op gang te krijgen.

Derde spreker in het rijtje machtigen der aarde op het VVD-congres was JOVD-voorzitter Frank de Grave. In een speech- geheel in stijl onderbroken door applaus- wees hij de aanwezige liberalen op de noodzaak tot inzet.
Dat de VVD weer in het kabinet zit mag voor liberalen geen aanleiding zijn om weer in de luie leunstoel terug te zakken, aldus Frank.

Traditiegetrouw bood het congres voor het overige een slaapverwekkende aanblik. De amfitheatrische bouw van de grote zaal van de Jaarbeurs maakte alert reageren en lobby'en nauwelijks mogelijk, zodat puntjes als de instelling van een Europacommissie en benoeming van een internationaal secretaris soepel onder tafel verdween.
De huldiging van het honderdduizendste lid gaf het congres aanleiding tot het nodige enthousiasme, in het bijzonder toen het cadeau- een koffiezetapparaat- van Philips afkomstig bleek.
Rob Marcuse, in de jaren zestig hoofdredacteur van dit blad, was als vanouds op dreef als indiener van moties.
Verder gebeurde er weinig vermeldenswaards, of het moest het optreden van Kamerlid Waalkens zijn, die met een opmerking over "minister Dronk" een toppunt van zijn humoristisch kunnen bereikte.

STAALBOUW
waaraan men HOGE EISEN STELT voor alle doeleinden!

De Convention Européene de la Construction Métallique, gaf ons op advies van de jury DE STAALPRIJS 1974 voor de door ons vervaardige en gemonteerde staalconstructie voor de MAVO, Amsterdam

LATUMEBO

Wij stellen ons "kunnen" op gebied van Planning, Begroten, Vervaardigen, Leveren en Monteren, óók voor kant en klaar gebouwen, gaarne tot uw dienst.

"LATUMEBO" B.V. Alblasserdam
EDISONWEG 16
Telefoon 01859 - 3777
Telex 24770

Sovjetsstrategie en de neutronengranaat

Door G.Zuidema en W.I.Togtema.

Op het huidige moment vindt in bredere kring de discussie plaats over het al of niet invoeren van de neutronengranaat. Defensieminister Kruisinga vond het zelfs noodzakelijk n.a.v. deze kwestie zijn ontslag als minister in te dienen vanwege etische bezwaren.Een standpunt, dat te respecteren valt. Men mag er van uitgaan, dat wapens waarmee menselijke levens vernietigd kan worden per definitie onmenselijk zijn; hetgeen dus niet alleen de neutronengranaat betreft.
Het verleden heeft echter aangetoond, dat samenlevingen met een agressief, expansionistisch karakter weinig respect weten op te brengen voor kleinere, zwakkere staten, hetgeer verregaande politieke consequenties op het wereldpolitieke toneel tengevolge heeft gehad en in de toekomst mogelijk kan hebben. Het handelen vanuit een sterke positie is dan ook essentieel, indien men de waanzinnige bewapeningswedloop in toom wil houden, c.q. wil terugdringen.
De laatste jaren bespeurt men bij sommige NATO-leden steeds meer de neiging het op de conventionele bewapening te laten afweten, indie zin, dat noodzakelijke vervanging van verouderd materiaal op de lange baan geschoven wordt. Een,geloofwaardige presentatie bij de Salt en vooral bij de MBFR besprekingen wordt hierdoor ongeloofwaardig gemaakt. Mocht een conflict in Centraal-Europa uitbreken, terwijl de NAVO op dat moment over een zwakke dan wel verouderde conventionele bewapening beschikt en mocht b.v. het Amerikaanse leger in West-Duitsland in de knel komen, dan zal de NAVO gedwongen zijn tactische nucleaire wapens in te zetten wil zij een neutralisatie van de Oosteuropese aanvalsmacht tot stand brengen.
Bij het ogenschouw nemen van de huidige Sovjet-politiek ziet men dat meer dan 16% BNP.uitgegeven wordt voor de defensie, met nadruk op het offensieve aspect.Bij de V.S. ligt het persentage op plusminus 6%, bij Nederland op onderveer 3,5%. Er is weinig reden tot optimisme.
De numerieke overmacht van het Warschau-Pakt maakt het potentieel instaat offensieve intenties waar te maken.Ruwweg beschikt de Sovjet-Unie over drie maal zoveel tanks , 20.000 t.o.v. 7.000 van het Westen, naast een overwicht in de lucht. Om over de na 1962 -Cuba-crisis- in snel tempo uitgebreide Rode Vloot maar te zwijgen, die een steeds grotere dreiging gaat vormen voor de aanvoer van grondstoffen, waardoor o.a. onze energievoorziening in gevaar komt.
Wat betreft de rol van de kernwapens zette kolonel A.A.Sidorenko is zijn boek "Het Offensief" uiteen, dat na de eerste inzet kernwapens voor tactisch gebruik meteen het voornaamste middel worden om de vijand te vernietigen en -let wel- de oorlog te winnen (H.P.J. Neumann, de Tijd 23-9-1977).
Prof. Alting v. Geusau en Dr. Verburgh wijzen eveneens op de mogelijkheid van een snel gebruik van Sovjet-kernwapens.De atoombom is voor het Kremlin niet slechts een afschrikwekkend middel, het is meer een instrument om een oorlog te winnen (Ned. Dagblad, 10-11-1977).
Maarschalk Sokolovski bepleit in zijn boek "Sovjet nucleaire strategie" dat wereldoverheersing steeds het uiteindelijke doel zal zijn van de Sovjet-Unie. Zijn boek geeft een blauwdruk voor het met succes voeren van een eventuele oorlog- zie artikel van Generaal-Majoor Koninklijke Luchtmacht b.d.Dr. M.W.J.M.Broekmeyer "Kunnen wij de vrede nog afdwingen?" in Elseviers Magazine, 31-12-1977.

Onder het mom van détente vinden thans grootscheepse Russische wapenleveranties plaats plus het zenden van adviseurs, Cubanen en Oost-Duitsers naar Afrika.
Tevens constateren Westelijke inlichtingsdiensten, dat naar alle waarschijnlijkheid in de Sovjet-Unie geëxperimenteerd wordt met de volkenrechtelijk verboden bacteriologische oorlogvoering, het in gebruik stellen van de gevaarlijke SS-20 raketten, stationering van onderzeeboten met kernraketten in de Oostzee etc.
Het lijkt er op dat de neo-appeasement politiek van het Westen haar intrede heeft gedaan na haar fiasco in de dertiger jaren. Het machtsevenwicht dreigt steeds meer verstoord te raken, waarbij Moskou een geruisloze machtsverschuiving in haar voordeel wenst. Willen de Vrije Mogendheden hun vrijheid behouden dan zal een adequate defensieinspanning onontbeerlijk zijn.

Citaat van Brezniev: Wij zouden geen goede Marxistisch-Leninistische revolutionairen zijn als wij niet in staat waren onze tactiek en strijdwijze zo te wijzigen, dat zij passen bij de omstandigheden, maar natuurlijk met het zelfde doel-wereldheerschappij.

Rond het al dan niet operationeel maken van de neutronengranaat is een ware deining onstaan. Opvallend daarbij is, dat de discussie gemonopoliseerd wordt door inviduelen en groepen, die in het algemeen niet veel voelen voor een goed functionerende NAVO.
Zoals J.L.Heldring het uitdrukt:" Wie nu nog een goed wil doen voor het neutronenwapen, voelt zich zo'n beetje als iemand, die begrip probeert te wekken voor het antisemitisme".
Daarbij komt aldus Heldring dat vele bezwaren, die sommige tegenstanders tegen het neutronenwapen hebben gelden voor de andere tactische kernwapens, maar daar zijn ze niet tegen, althans ze aanvaarden die wapens.
Heldring haalt in zijn stukje in het N.R.C.Handelsblad van 7 februari "Goed woord voor de neutronenbom" ene Marc Geneste aan, een medewerker van de bekende strategische denker Generaal Beaufre. Deze Geneste legt uit wat de neutronengranaat nu eigenlijk voor een wapen is.
Zo'n granaat is voldoende om op 1km2 iedere tankaanval volkomen te ontregelen, hoeveel tanks er ook worden ingezet. Dat betekent, aldus Geneste, dat de verdediging niet verzadigd kan worden door de aantallen van de aanvaller en dat zij dus niet hoeft te grijpen naar een zwaarder wapen.
De escalatie is dus niet meer onvermijdelijk.
Wil de aanvaller niettemin proberen om een met neutronenwapens verdedigde linie te doorbreken, dan zou hij moeten overgaan tot zo'n hevig bombardement van het verdedigde gebied dat hij- dus niet de verdediger- daarmee een escalatie zou ontketenen die zijn eigen achterland niet ongedeerd zou laten.
Daarmee zou eerst recht de koppeling tussen tactisch en strategisch wapen ongeloofwaardig worden- en dus de aanval onwaarschijnlijk.
Met het neutronenwapen is de verschrikking verschoven van de strategische wapens, die zoveel morele bezwaren oproepen, naar een wapen dat niet de burgerbevolking, maar de aanvallende soldaat tot doel heeft.Het neutronenwapen is dus wat betreft,"moreler" dan de strategische wapens, waarvan wij onze veiligheid laten afhangen. Bovendien aldus Heldring is het alleen voor de verdediging bestemd, en die is altijd legitiem.

Tenslotte is de afschrikwekkende werking sterker dan die van de strategische wapens, wier gebruik onzeker is. Maar zal het neutronenwapen de atoomdrempel niet verlagen? Het heeft alleen zin wanner het in vooruitgeschoven linie gebruikt wordt(anders wordt de ongewenste schade aan mensen te groot, hoewel altijd nog kleiner dan die bij de "gewone"tactische kernwapens).Het ogenblik van de inzet kan dus vroeger vallen.
Bij een strategie die zich flexibel noemt, hoeft dat geen onoverkomelijke moeilijkheden op te leveren.
In elk geval zou de atoomdrempel , waarvan nu niemand weet waar hij ligt niet langer een abstractie zijn, maar een duidelijke, horizontale lijn,

Men weet nu, dat de neutronengranaat uitermate geschikt is om een massale Oosteuropese tankaanval tot stilstand te brengen, maar hoe het staat met de overige eigenschappen. De defensiespecialist van de VVD-Ploegdoet dit uit de doeken in zijn artikel "N-wapen kan leiden tot begin van wapenvermindering" in de "Vrijheid en Democratie" van 3 maart.
Bij de discussie, aldus Ploeg gaat het om een nucleaire artilleriegranaat,een kernwapen dus met een relatief grote directe straling een in vergelijking meet de thans bestaande en in Europa aanwezige kernwapens een aanzienlijk gereduceerde uitwerking aan hitte, luchtdruk fallout.
Vandaar dus de Amerikaanse benaming " enhance radiation reduced blast weapon" afgekort ERRB-wapen.
Hierna geeft Ploeg een opsomming van een aantal facetten, die volgens hem bij eventuele invoering van de neutronengranaat een rol spelen.
A. Het is een kernwapen waarbij de stralingswerking groter is dan bij soortgelijke wapens.
Als men in plaats van een neutronenwapen een bestaand type zou inzetten om eenzelfde militair effect te bereiken, zou men zwaarder of meer wapens moeten gebruiken. Bij deze zwaardere wapens treedt een straling op, die qua intensiteit te vergelijken is met die van het ERRB-wapen, maar daarnaast meer verwoesting aanricht op een groter oppervlakt.
B. De introductie van de neutronengranaat zou de patstelling in het overleg tussen NAVO en Warschau-Pact kunnen doorbreken, als het wordt ingebracht in de onderhandelingen.
C. De neutronengranaat is geen sustituut van de conventionele bewapening. De prioriteit dient te liggen bij het in stand houden en op peilbrengen van onze conventionele bewapening, maar gezien de krachtsverhoudingen en het feit, dat de Sovjet-Unie geen aanstalten maakt tot het ontmantelen van de nucleaire wapens, dienen wij van onze kant over kernwapens te beschikken.
Ploeg concludeert, dat de "ouderwetse" systemen een veel grotere schade aanrichten, een grotere radioactieve straling hebben en een groter gevaar vormen voor de burgerbevolking, dat wij aan vergroting van nucleaire risico's geen behoefte hebben, wèl aan geloofwaardige afschrikking en dat het inbrengen van de neutronengranaat in de Mutual Balance Force Reductions-besprekingen wel eens zouden kunnen leiden tot een werkelijk begin van wapenvermindering en troepenreducties.
Aan de hand van het voorgaande menen wij te kunnen concluderen, dat de neutronengranaat bij het Westen de overgang van conventionele naar zware nucleaire wapens juist niet versnelt. Wij menen te hebben aangetoond, dat door de afschrikkingskracht van de neutronengranaat een aanval van het Oostblok onwaarschijnlijker wordt, vindt deze toch plaats dan zal het Oostblok gebruik moeten maken van zware nucleaire wapens.
Het is duidelijk, dat in dit geval de escalatie door het optreden van de Oosteuropese landen tot stand zal komen. Valt dus het Warschau-Pact, ondanks het neutronenwapen toch aan- en het wordt geconfronteerd met dit wapen, dan kan men dit het Westen niet verwijten; zoals Heldring al zei:" defensie op eigen grondgebied is legitiem".
Hierbij wijzen wij er nog eens op, dat het gebruik van deze tactische neutronengranaat, minder aanleiding zal geven tot escalatie dan de zware strategische kernwapens, die een veel grotere vernietigingskracht hebben.

In een stukje in de "Driemaster" van 1 februari zet de heer Algra uiteen, dat de neutronengranaat net zo afschuwelijk is als de atoom- of waterstofbom wij hopen dit afdoende ontzenuwd te hebben. Volgens Röling, aldus Algra, zou de gevechtskracht van het Oostblok op conventioneel gebied bij een aanval op het Westen aanzienlijk verzwakt worden, omdat de Oosteuropese satellietstaten in een dergelijk oorlogssituatie waarschijnlijk niet veel steun aan de Sovjet-Unie zullen geven.
Dit is een gissing van Röling; bewijzen kan hij het niet, alleen aannemen. De NAVO dient haar strategische conceptie niet te baseren op gissingen, maar als het enigzins kan op harde feiten. Zeker, ook veronderstellingen spelen hierbij een rol, maar deze dienen dusdanig onderbouwd te zijn, dat ze zo'n conceptie een stevige basis kunnen bieden.

Besluitend menen wij zonder meer te kunnen stellen, dat de neutronengranaat een nuttiger wapen is dan de atoom- of waterstofbom, menselijker is dan deze wapens, omdat er minder burgers door getroffen worden en minder materiële schade wordt aangericht, en dat het machtsevenwicht dat door de communistische militaire inspanningen danig verstoord is weer herstelt.
Op dit moment is het allereerst het onbewapende Oostblok, dat een gebaar van goodwill moet maken.
Het Westen met name West-Europa dient uit te kijken voor finlandisering en de huidige zorgelijke militaire situatie wel degelijk serieus te nemen en dat door te laten werken in de uitgaven voor de conventionele bewapening en dient het neutronenwapen zonder meer in produktie te nemen, indien de Sovjet-Unie geen voldoende concessies wenst te doen.
Het conventioneel onderbewapende Westen heeft nooit enige serieuze neiging getoond het Oostblok aan te vallen, omgekeerd kan dit momenteel helaas niet gesteld worden van het Oostblok.
Tenslotte moet bij al deze heisa rond het neutronenwapen niet vergeten worden, dat de Sovjet-Unie binnenkort ook in het bezit zal komen van dit wapen en het dan zeker in produktie neemt, zodat een nieuwe situatie ontstaat.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Algemeen Secretariaat
Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie
N.Z. Voorburgwal 288
1012 RT Amsterdam
020-242000

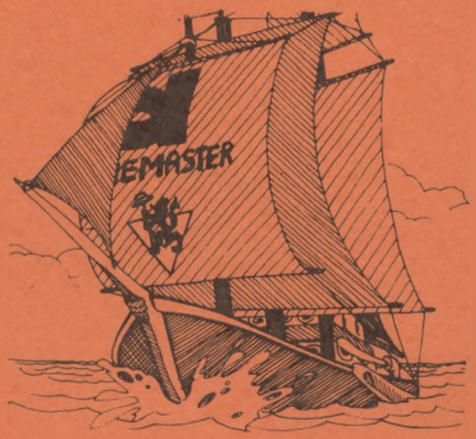

DRIEMASTER

Orgaan van de Onafhankelijke Liberale
Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie
(J.O.V.D.)

Liberalisme en Christendom

29ste jaargang

nummer 4 juli 1978

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie 'J.O.V.D.

Redactieadres:	Nieuwe Zijds Voorburgwal 288, 1012 RT AMSTERDAM. Telefoon: 020-242000.
Drukwerk:	Drukkerij J. van Meurs, Burg. de Zeeuwstraat 2, 2985 AP RIDDERKERK.
Advertenties:	Bureau van Vliet B.V. Burg. v. Fenemaplein 19, Postbus 26 2042 TG ZANDVOORT. Telefoon: 02507- 4745.
Abonnementsprijs:	f 25,-- per jaar.
Tekeningen:	Michel van Giels, BERGEN OP ZOOM.
Kopijdatum:	Kopij van het volgende nummer dient op het redactieadres binnen te zijn voor 15 juli 1978.

INHOUD

1. Redactioneel en Van de voorzitter
2. Het dilemma van de V.V.D.
4. Met blijdschap geven wij kennis...
   De JOVD in de gemeentepolitiek
5. De horzelfunctie van de JOVD
6. Leberalisme en Christendom
8. Liberalisme en Christendom en Humanisme
9. Pas als je actief wordt is de JOVD interessant
10. Zomercongres 1978 Frieslân Boppe
12. Wist U dat...
13. Parlemensen
16. Marginalia
17. Ethiopië en Somalië: een natuurlijk conflict

Hoofdbestuur

VOORZITTER	Frank de Grave, Verlengde Nieuwstr. 13a GRONINGEN. Tel: 050- 121462
VICE-VOORZITTER politiek.	Reinout van Bruggen, Davidstraat 61 , 9725 BR GRONINGEN. Tel: 050-264236.
VICE-VOORZITTER organisatie.	Rino Schreuder, Kasteel Nijenrode, 3621 PG BREUKELEN. Tel: 03462-1322.
ALGEMEEN-SECRETARIS	Iris Lantain-Kersten, Middelweg 105, 1911 EC UITGEEST Tel: 02513-13573.
PENNINGMEESTER	Jan den Dekker, Saffierlaan 63, 3523 RP UTRECHT. Tel: 030-516659.
INTERNATIONAAL-SECRETARIS	Sipke Swierstra, Kraneweg 34, 9718 JS GRONINGEN. Tel: 050-121139.
TWEEDE SECRETARIS	Norbert Klein, St. Stephanusstraat 58, 2512 HW NIJMEGEN. Tel: 080-236722.

REDACTIE

Hoofdredakteur:	Gijs de Vries, Pieterskerk-choorsteeg 2311 TR Leiden 32 a
Redakteuren:	Ardwin Lantain, Middelweg 105, 1911 EC UITGEEST. Tel: 02513-13573.
	Gerard Derriks, van Bijnkershoecklaan 351 3527 XJ UTRECHT. Tel: 030-936035.
	Roel Schrotenboer, Schiphorsterweg 13, 7957 NT DE WIJK. Tel: 05224-1354.
HB-auditor:	Jan den Dekker, Saffierlaan 63, 3523 RB UTRECHT. Tel. 030-516659.

Redactioneel

Liberalisme en Christendom is het onderwerp dat in deze en komende Driemasters onder de loep wordt genomen. In dit nummer bijdragen van drs. R.A.P. Tielman, voorzitter van het Humanistisch Verbond, en mr. J.L. Heldring, in het dagelijks leven o.a. columnist van NRC-Handelsblad. "De PvdA is niet heilig." VVD en D'66 wel ?

Dat het liberalisme op verschillende manieren verwoord kan worden blijkt uit het optreden van de Tweede Kamerfracties van VVD en D'66. Ardwin Lantain en Gijs de Vries zochten twee Kamerleden van deze partijen op en doen verslag van hun bevindingen in de rubriek "Parlemensen" (een kop die de redactie leent van één van Neerlands betere dagbladen - de Haagsche Courant). De hoofdredacteur plaatst nog enige kanttekeningen bij het Haagse gebeuren in zijn rubriek "Marginalia".

De afdeling Sneek, gastheer van de vereniging tijdens het Zomercongres, staat dit keer centraal in het "Nieuws van de basis." In de gemeentepolitiek actieve afdelingen worden als steeds met ere vermeld. Voorts geeft de redactie met blijdschap kennis van de de geboorte van weer zeven nieuwe afdelingen.

In onze internationale rubriek belicht Gerard Derriks de gespannen verhoudingen tussen Somalië en Ethiopië. Naast vaste rubrieken als "Van de Voorzitter" en "Wist U dat ..." ontbreekt ook dit maal het politiek commentaar van de hoofdredacteur niet.

"Oplettende lezertjes" zullen op het omslag twee wijzigingen hebben bemerkt. Bert Kramer heeft wegens drukke werkzaamheden zijn redacteurschap moeten beëindigen. De redactie wenst hem alle succes in zijn verdere loopbaan. Verder kon een fout, die de redactie al lang hinderde, worden hersteld: navraag bij de minister van binnenlandse zaken leerde ons dat De Driemaster thans zijn 29e, en niet zijn 21e jaargang beleeft.

De kop boven het artikel van prof.dr. P.van Schilfgaarde is afkomstig van de redactie; de tekeningen in dit nummer zijn van Petra de Lange.

Redactie

een nieuwe loop-dimensie
"zandstap"®
De toepassing van een nieuwe rubbersoort voor de constructie van de loopzool geeft de voet een natuurlijke vlakke stand en onbeperkte bewegelijkheid. "Zandstap" in naturel leder voor dames en heren.
maten: 37/45
prijzen: v.a. ƒ 89,50
• bij Zwartjes kunt u ook per post bestellen voor verzending naar binnen- en buitenland!
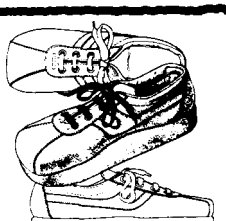
zwartjes van 1883
Utrechtsestraat 123
Gelderlandplein 8
Amsterdam
tel. 020 - 23 37 01
het huis der extra brede zes-teens modellen
zw 299

Van de voorzitter

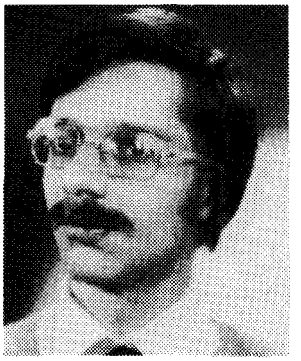

De gemeenteraadsverkiezingen zijn achter de rug. Schreef ik in de vorige Driemaster nog dat het geringe verlies van de VVD bij de Statenverkiezingen als prijs voor het dragen van regeringsverantwoordelijkheid wel overkomenlijk was, dit nieuwe verlies van zo'n 1 % maakt de zaak ernstiger.

De VVD-top heeft al aangekondigd dat men zich gaat beraden, en de VVD-Tweede Kamerfractie zal in augustus een tweede fractieweekend in Wolfheze houden om zich te bezinnen op de ontstane situatie.

Naar mijn mening zal deze bezinning slechts tot één conclusie kunnen en mogen leiden : de VVD zal naar het midden van het politieke krachtenveld moeten en zich nadrukkelijk liberaal dienen te profileren. Slechts als liberale centrumpartij heeft de VVD een reële politieke toekomst.De VVD-top en met name fractievoorzitter Rietkerk wens ik het inzicht en de moed toe deze gevolgtrekking te maken.

Te hopen valt overigens, dat ook de leden van de VVD zich zullen gaan beraden over de consequenties van de verkiezingsnederlagen en dat hierover in breed verband een discussie zal ontstaan. Een discussie waarin de JOVD overigens nadrukkelijk zal dienen te participeren. Kortom : op naar een nieuw Liberaal Reveil.

De JOVD blijkt overigens weinig te merken van de verminderde liberale kiezersaanhang. De organisatie is springlevend en vertoonde rond de gemeenteraadsverkiezingen een absoluut hoogtepunt aan activiteiten. Bijna alle afdelingen organiseerden verkiezingsbijeenkomsten, en vele kwamen met gemeentelijke politieke activiteiten als JOVD Gemeenteprogramma's. Vanaf deze plaats zou ik alle afdelingen met deze activiteiten geluk willen wensen. Het toont aan dat de JOVD niet alleen landelijk, maar ook op lokaal niveau een vuist kan maken. Overigens is een waarschuwing wel op zijn plaats. De JOVD-historie leert dat post-verkiezingstijden gewoonlijk de magere jaren voor de JOVD zijn. Laat de JOVD-generatie van nú bewijzen dat deze historische waarheid niet langer meer geldt. Laat de JOVD haar dertigjarig bestaan vieren, groot en actief als nooit te voren !

Het dilemma van de V.V.D.

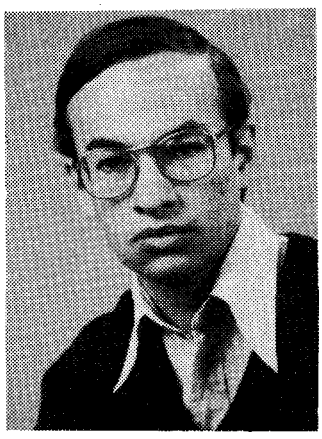

door Gijs de Vries

"Tweestromenland of driestromenland" was de vraag die het onderwerp was van een vorig artikel. Een vraag die sinds de jongste verkiezingen nog aanzienlijk aan actualiteit heeft gewonnen. De VVD zou de komende maanden dan ook wel eens voor een fundamentele keus kunnen staan.

Dat was ook de teneur van een opvallend artikel van H.A.M. Hoefnagels in het laatste nummer van Liberaal Reveil (1). Centraal in Hoefnagels' beschouwing staat het CDA. Hij begint zijn artikel met erop te wijzen dat er in veel landen één partij is die zich beschouwt als draagster van de nationale waarden: in Engeland de Conservatieven, in Frankrijk de Gaullistische en in Duitsland en Italië de Christendemocratische. Partijen die rechts van het midden plegen te staan, maar dikwijls een sociaal-economisch progressieve vleugel hebben. Partijen "zonder ideologie of werelds beginsel", die zich kenmerken door wat Hoefnagels "in conventies ingebed pragmatisme" noemt.

Ook Nederland kent volgens hem een dergelijke partij: het CDA. "Het CDA is dan per definitie een typisch Nederlands specimen van dit genus: geen trompetgeschal, geen dramatische aria's, weinig humorvolle afstandelijkheid, geen grote greep. Een beetje ethisch, volijverig, lichtelijk gegeneerd naar macht strevend, tegenstellingen verdoezelend, aardig voor elkaar, provinciaals."

Meerderheidsstrategen in verschillende partijen hebben lang hun hoop gevestigd gehad op de deconfessionalisering. "Algemeen werd de langdurige achteruitgang van onze drie grootste confessionele partijen verklaard met de voortschrijdende deconfessionalisering. Wij meenden te doen te hebben met een vertraagde consequentie in de politieke sfeer van een reeds lang bekend maatschappelijk verschijnsel. Het samengaan van de drie in één CDA leek niet meer dan een late poging oecumenisch de dijk te dichten. Een tot mislukken gedoemde poging, omdat de ontkerkelijking voortschreed. En omdat - politiek gesproken - het CDA toch telkens zou moeten kiezen tussen PvdA en VVD en bij het maken van die keuze telkens een stuk van zijn rechter- respectievelijk van zijn linkervleugel moest verliezen. Uiteindelijk zouden toch PvdA en VVD overblijven. Laatstgenoemde kon hopen het politieke machtsmiddel te worden van alle niet-socialisten en zo ooit de helft plus één van de stemmen te bepalen. De meerderheidsstrategie van Van Riel."

Valse hoop, aldus Hoefnagels. Hij wijst er op, dat de afbrokkeling van het confessionele kiezerscorps de deconfessionalisering slechts vertraagd volgde. "Zelfs toen D'66 als doorgangshuis werd neergezet voor r.-k. die nog niet meteen naar de PvdA wilden, bleef de politieke ontzuiling achter bij de kerkelijke. Dit had een waarschuwing moeten zijn. Wij hadden moeten begrijpen, dat niet alleen de nawerking van de kerkelijke structuren kiezers ervan weerhield de keuze te maken tussen socialisme en liberalisme. Er was nog iets. Maar wat ?"

Kennelijk, concludeert Hoefnagels, zijn er niet-confessionele kiezers "die best op een Christelijke partij willen stemmen, als deze niet verdeeld is naar confessionele gebondenheid."

"Het zou wel eens kunnen zijn, dat heel wat mensen in Nederland, confessioneel en niet meer confessioneel, op een dergelijke partij zaten te wachten. De afkeer van het polariserend gezwatel is sterk. Er zijn heel wat conservatieven in dit land, die daarvoor niet uit willen komen, maar zich best thuis zullen voelen bij een CDA, dat continuïteit wil en toch iets nieuws lijkt te bieden."

Dat zou verklaren waarom het CDA bij de Tweede Kamerverkiezingen van mei 1977 linkse kiezers trok, en na de Statenverkiezingen, toen het CDA was samengegaan met de VVD, stemmen ter rechterzijde won zonder aan links te verliezen. Een ontwikkeling die zich ook bij de gemeenteraadsverkiezingen heeft voorgedaan.

Was Hoefnagels' analyse tot nu toe al boeiend genoeg, belangrijker nog is zijn conclusie. Het CDA is, anders dan velen lange tijd dachten of hoopten, in de afzienbare toekomst kennelijk niet tot verdwijnen gedoemd.

"De grote vraag is dan: Waar blijft het liberalisme ? Bindt de VVD zich duurzaam aan het CDA om de socialisten van de macht weg te houden ? Met als gevolg, dat zij een stuk liberale identiteit moet inboeten en links-liberale kiezers zal verspelen aan D'66 ? Kortom: verdeelt het liberalisme zich over de twee politieke kampen ? Of stelt het zijn identiteit voorop en schept het zichzelf de ruimte daartoe door ook - niet nu, maar eens - met de PvdA te gaan regeren ? En als het dat doet, doet het 't dan om D'66 voorgoed uit de markt te drukken (wat is immers D'66, als de VVD met de PvdA samengaat ?), of tracht het de positie van het liberalisme te versterken door het gesprek met D'66 aan te gaan ?"

Het CDA, door Jacobse in verkiezingstijden

graag een fusie van verliezers gedoopt, is dus geen doodgeboren kindje. Meerderheidsstrategieën, gericht op verdere afkalving van het confessionele kiezerscorps zijn dan ook tot mislukken gedoemd.

Dit hoeft overigens niet te gelden voor meerderheidsstrategieën die uitgaan van het voortbestaan van een sterk CDA !

Twee van dergelijke strategieën heb ik in mijn vorige artikel besproken (2): het Volks front van Burger en de "permanente samenwerking met het CDA", het recept dat Van Riel de VVD voorschrijft.

Identiteit

De VVD moet haar eigen identiteit versterken. Dat was de - mijns inziens terechte - conclusie die Rietkerk uit het verlies van de VVD bij de afgelopen verkiezingen trok. Het dilemma waarvoor de VVD staat is door Hoefnagels duidelijk aangegeven. Het doen van een keuze isdaarbij onvermijdelijk. Doorgaan of er niets gebeurd is, is niet mogelijk, want kennelijk spreekt de huidige identiteit van de VVD niet genoeg kiezers aan. Er moet dus iets veranderen. Maar wat ?

Makkelijker te beantwoorden is de vraag wie die veranderingen moet bewerkstelligen. Dat zijn de liberale bewindslieden en de leden van de Tweede Kamerfractie. Niet alleen omdat het VVD-partij-apparaat traditioneel niet veel invloed heeft op de grote lijnen van het beleid, maar vooral omdat de kiezer een partij die regeringsverantwoordelijkheid draagt primair pleegt te beoordelen op haar inbreng in het kabinetsbeleid.

Wiegel, de smaakmaker onder de liberale bewindslieden, heeft al voor een bepaalde lijn gekozen. Hem staat een nationaal beleid voor ogen: een beleid dat zowel binnen als buiten het parlement op brede steun mag rekenen. Een beleid waarin ruimte is voor opbouwende voorstellen van de oppositie en uit de samenleving.

Het risico van zo'n beleid is, dat voor de kiezer onvoldoende zichtbaar is waaruit nu precies de liberale inbreng blijkt. Het zou daarom wel eens van groot belang kunnen zijn dat ministers als Pais en Ginjaar zich duidelijk profileren. Onderwijs en milieu zijn geen onderwerpen waarmee de VVD doorgaans geassocieerd wordt (anders dan bv. economisch beleid). Onderwerpen, die daarom in het kader van het versterken van de liberale identiteit een sterk accent verdienen.

Het gezicht van de VVD is daarnaast afhankelijk van het beleid van de Tweede Kamerfractie. De fractie heeft ten opzichte van "haar" kabinet een eigen verantwoordelijkheid. Dat het kabinet (althans de vice-premier) een nationaal beleid wil voeren doet daaraan niet af. Dat dwingt de fractie eerder zich extra te profileren.

En daarbij zal zij een keuze moeten maken uit de door Hoefnagels genoemde alternatieven. Die keuze zal dit najaar al duidelijk moeten zijn, d.w.z. bij de algemene beschouwingen en de discussies over de miljardennota en de begrotingen voor 1979. Dan is het kabinet goeddeels bevrijd van de erfenis van de periode-Den Uyl, en heeft het de mogelijkheid een eigen gezicht te laten zien. Dan ook moeten de ombuigingsplannen nader worden geconcretiseerd. Het zou voor de ploeg-Van Agt wel eens het (na)jaar van de waarheid kunnen worden.

D'66 en Europa

Dit najaar wordt voor liberalen ook om een andere reden interessant. Dit najaar zal D'66 beslissen of men zelfstandig aan de Europese verkiezingen meedoet, of dat toenadering tot de Europese liberale federatie (ELD) zal worden gezocht. In het laatste geval is de houding van de VVD van groot belang. In het Executive Committee van de ELD, waarin lidmaatschapsaanvragen moeten worden behandeld, kan de VVD zich voor of tegen toetreding van D'66 uitspreken. Weliswaar heeft het Congres uiteindelijk het laatste woord, maar politiek - zeker voor onze vaderlandse politiek - is vooral het stemgedrag in het Executive Committee van belang.

Volgens artikel 3 van de Statuten van de ELD staat het lidmaatschaf open voor alle partijen uit de Europese Gemeenschap die de Statuten en de "policy programmes", zoals vastgesteld door de Congressen van de federatie, aanvaarden. Voldoet D'66 aan deze voorwaarde, dan is er formeel geen enkel argument om haar te weigeren. Uitsluitend politieke overwegingen vormen geen reden om een partij uit te sluiten - dat was ook het standpunt van de VVD toen de Britse Liberal Party de Républicains Indépendents van Giscard d'Estaign uit de ELD wilde gooien omdat deze partij te conservatief zou zijn.

Zou de VVD zich dus in het Executive Committee tegen toelating van D'66 verklaren, terwijl D'66 aan de vereisten voor toelating zou hebben voldaan, dan zou men in strijd handelen met de eigen principes.

Daarbij komt dat een dergelijke stap de mogelijkheden voor samenwerking op nationaal niveau tot het absolute minimum zou beperken. Dat zou bovendien betekenen dat de VVD voor de komende jaren definitief zou kiezen voor samenwerking met het CDA, de deur naar andere combinaties dicht gooiend.

Door met een Europese stok de binnenlandse hond te slaan zou de VVD het midden van het politieke spectrum vrijwillig overlaten aan het CDA, dat alle ruimte voor toepassing van haar beruchte "lood-om-oud-ijzer-theorie" zou houden. Daarbij komt, dat een dergelijke stap niet in het belang van het Europese liberalisme zou zijn. Het gaat niet best met de Europese liberalen. In Nederland verliest de VVD bij twee verkiezingen, in Engeland zitten de liberalen op een absoluut dieptepunt, en in Duitsland zijn zij uit twee deelstaatparlementen gestemd. Uitsluiting van D'66, waardoor ook op Europees niveau een "vierde stroming" levenskansen zou krijgen, zou vanuit Europees oogpunt dan ook een kortzichtige daad zijn.

Te hopen valt, dat de VVD-Tweede Kamerfractie, die in augustus een nieuw strategieweekend in Wolfheze zal beleggen, tot dezelfde overtuiging zal komen. Door zich tegen toetreding van D'66 te verzetten zou de VVD haar identiteit versterken, dat staat buiten kijf. Maar dan wel haar identiteit als anti-partij. Het is zeer de vraag of het liberalisme daarmee gediend is.

(1) Liberaal Reveil, 19e jaargang nr. 4, 1978
(2) De Driemaster, nr. 3, mei 1978

Met blijdschap geven wij kennis . . .

Een onvermoeibare VVO en een aantal Vliegende Brigadeleden kunnen met tevredenheid terugzien op de periode tussen Staten- en Raadsverkiezingen. Zeven nieuwe afdelingen werden in de afgelopen maanden opgericht, te weten in Asperen/Leerdam, Beilen, Gouda, Noord-Oost-Polder (Dronten), Oostelijke Mijnstreek, Venlo en Waalwijk/Drunen.

Dat het liberalisme, althans onder jongeren, in het zuiden wel degelijk aanslaat bleek op de oprichtingsbijeenkomst van de afdeling Oostelijke Mijnstreek, die door maar liefst 200 personen werd bijgewoond. Door de oprichting van deze afdeling zijn er nu twee afdelingen in Zuid-Limburg: Oostelijke Mijnstreek en Maastricht e.o.. Nu er ook in Venlo een groep actieve JOVD'ers is, hoopt de redactie dat in de Limburgse politiek vaker een liberaal geluid zal worden gehoord. Limburg is een provincie met enorme problemen, o.a. op het gebied van de werkgelegenheid. Een Commissie Provinciale Politiek, bestaande uit leden van de afdelingen Venlo, Maastricht e.o. en Oostelijke Mijnstreek zou hier erg veel goed werk kunnen doen !

Restaurant-Auberge
„De Campveerse Toren"
Kade 2 · VEERE - Tel. 01181 - 291 - 228
Sedert eeuwen vast gebruik: . . .
om lupden van qualiteit en andere passanten te logeeren en tracteeren

De JOVD in de gemeentepolitiek

Een aantal JOVD-afdelingen hebben de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen aangegrepen om hun stem in de plaatselijke politiek te laten horen. Konden wij in het vorige nummer melden dat de afdelingen Utrecht en Leeuwarden een Gemeentelijk Kernprogramma hadden uitgebracht, sindsdien hebben ook de afdelingen 's-Hertogenbosch en Amersfoort zo'n program opgesteld. De afdeling Zeeland publiceerde zelfs een Provinciaal Kernprogramma - daarmee de beide beide JOVD-dis tricten, die zo'n wapenfeit nog niet op hun conto hebben staan, de loef afstekend.

De afdeling Amsterdam, die al eerder met verklaringen over de metro en de Voorhaven in het nieuws was, haalde opnieuw de krant met een verklaring over de collegevorming. Zoals bekend heeft de PvdA in Amsterdam de VVD van deelname aan een toekomstig college uitgesloten.

Collegevorming was ook het onderwerp van een brief die het bestuur van de afdeling Leiden aan alle plaatselijke partijen stuurde. In Leiden was de afgelopen vier jaar een links meerderheidscollege aan de macht. De JOVD-Leiden vindt dat er nu weer een afspiegelingscollege moet komen, waarvan de kleine partijen niet mogen worden uitgesloten. D'66 dat in Leiden op de wip zit, heeft laten weten voor een college bestaand uit PvdA, VVD en D'66 te zijn. Dat wordt een lange, hete zomer...

Daar kan Johan Remkes, lijsttrekker van de VVD in Groningen, van meepraten. Onze oud-voorzitter, die ook in Provinciale Staten werd gekozen, zal voor de VVD de collegeonderhandelingen voeren, die hopelijk ook in Groningen weer een afspiegelingscollege zullen opleveren.

De JOVD heeft er sinds de verkiezingen overigens nog meer raadsleden bijgekregen: Peter Vrijsen in Tilburg, Roy Lantain in Gouda en Paul Luyten in Amsterdam zullen de komende jaren laten zien dat de JOVD haar kweekvijvertaak nog altijd naar behoren vervult.

Een jeugdgemeenteraad is het doel van enige JOVD-afdelingen. De afdeling Leeuwarden heeft een jaar lang geprobeerd de plaatselijke jeugdgemeenteraad nieuw leven in te blazen, maar is gestuit op de onwil van andere politieke jongerenorganisaties. Enige van die organisaties zagen meer in "harde acties". Beter lopen de zaken in Zwijndrecht waar de afdeling Drechtstreek een campagne voert. Na gesprekken met de burgemeester en een wethouder zijn alle partijen en hun jongerenorganisaties benaderd. Een actie die voorpaginanieuws in enige plaatselijke bladen opleverde. Van de meeste zusterorganisaties kwamen positieve reacties binnen, zodat nu kan worden begonnen met het opstellen van een reglement. Succes, afdeling Drechtstreek !

De horzelfunctie van de JOVD

Onderstaand artikel schreef prof. dr.P.v.Schilfgaarde (D'66) in 't Leeuwtje", het blad van de afdeling Haren. Op verzoek van de afdeling plaatsen wij dit artikel ook in De Driemaster; het lijkt ons ook voor andere afdelingen interessant.

Redactie

Wat heeft D'66 met de JOVD te maken ? Als de JOVD een aanhangsel is van de VVD, een vijfde colonne van de VVD onder de "jongeren", dan heel weinig. Even weinig als D'66 op het ogenblik met de VVD te maken wil heb ben. Niet dat D'66 de VVD en haar beginselen niet zou respecteren. De nadruk die de VVD legt op de individuele vrijheid en verantwoordelijkheid vindt men bij D'66 minstens even sterk. "Voor D'66 staat voorop", zo luidt de eerste zin van het ontwerp van de D'66 grondslagen, "dat politiek handelen slechts zinvol kan zijn als het leidt tot handhaving en vergroting van ontplooiingsmogelijkheden van individuele mensen. Waar D'66 echter bezwaar tegen maakt is de hardheid en brutaliteit, waarmee die beginselen dikwijls door de VVD ten uitvoer worden gelegd. Bezwaar ook tegen het onverbloemd beroep dat de VVD telkens doet op het persoonlijk egoisme en materialisme.

De periode-Wiegel met al zijn planken van dik hout ligt D'66 nog vers in het geheugen.

Het individu komt in het gedrang wanneer de overheid te veel taken op zich neemt. De VVD hamert al sinds jaren op dit thema. D'66 is het er helemaal mee eens. Wanneer de overheid zich met alles bemoeit, alles probeert te regelen, wordt het individu vermorzeld. Centralisme en dirigisme, zoals de socialisten lijken voor te staan, moeten met kracht worden bestreden. Maar het probleem ligt veel dieper. Het werkelijke probleem is niet dat de overheid te veel taken op zich neemt maar dat de individuele mens dreigt te vervreemden van zijn omgeving: van zijn werk, van de natuur, van zijn medemens. Vervreemding ook van de overheid, die hij zelf met zijn gang naar de stembus in het zadel zet. Vervreemding en ontplooiing gaan niet samen.

Eén van de oorzaken van de vervreemding is zonder twijfel de toename van de overheidsmacht en de ondoorzichtigheid van de door de overheid geschapen structuren. Maar er zijn ook andere oorzaken aan te wijzen. De belangrijkste lijkt mij de voortdurende toename van de consumptiemogelijkheden te zijn. De jacht naar steeds meer, die hiervan het gevolg is, leidt ertoe dat de burger steeds minder aandacht heeft voor zijn naaste omgeving, dingen en mensen, met alle verharding en verzakelijking van dien. De verwoesting van zijn laatste toevluchtsoord de natuur neemt hij dan nog op de koop toe.

Wat kan een politieke partij doen om een andere ontwikkeling te bevorderen ? Zeker niet proberen de burger een bepaald levenspatroon op te leggen. D'66 gunt de JOVD-afdeling Haren zijn borrelavond - de oubolligheid van een dergelijke instelling nu even daargelaten - en verder iedereen zijn huis, zijn auto en zijn televisietoestel. Maar wat je kunt doen, mijns inziens als partij ook moet doen, is het steunen van initiatieven en het stimuleren van overheidsmaatregelen, die een anders gerichte aandacht bevorderen. Voor Haren betekent dat onder meer dat je het werk van wijkraden, buurt- en dorpsverenigingen, dat gericht is op verbetering van de woonomgeving, moet steunen. Dat je het nu al uit de hand gelopen winkelbestand in het centrum niet verder moet uitbreiden, daarentegen moet bevorderen dat er winkels worden gebouwd in de wijk waar de mensen wonen. Dat je maatregelen moet nemen die het aantrekkelijk maken om te lopen en te fietsen. Dat je het centrum niet verder moet verzieken door het aanleggen van nog weer een parkeerterrein. Dat je met grote zorg de natuurgebieden rondom de woonkernen moet beschermen.

Daarnaast heb je als politieke partij de taak de burgers zoveel mogelijk bij het bestuur te betrekken. Dat wil onder meer zeggen dat je moet pleiten voor openbare commissievergaderingen, voor meer dan formele aandacht voor de uitkomst van hoorzittingen, voor het openen van de mogelijkheid dat de burgers via hun vertegenwoordigers in de raad in de rondvraag kwesties aan de orde stellen die hen bezighouden. Helaas vindt D'66 op deze punten in de VVD zelden een medestander.

D'66 heeft dan nog op de grote politieke partijen voor dat zij zich niet gebonden voelt aan een bepaalde pressiegroep. D'66

Veel afdelingen gebruiken de zomermaanden om hun Commissie Gemeentepolitiek een publicatie te laten voorbereiden. Met die publicatie hopen zij het nieuwe seizoen flink in het nieuws te komen, om zo de gemeenteraad in liberale richting te beïnvloeden. Afdelingsbesturen die advies wensen over hoe je zo'n Commissie Gemeentepolitiek het best kunt opzetten, moeten even bellen met de VVP.

Nog één tip: een uitstekende gelegenheid om als afdeling van je te laten horen is het uitgeven van een verklaring over de samenstelling van het te vormen College van B&W in je gemeente. Dit is een kans die je maar eens in de vier jaar krijgt. Maak er dus gebruik van !

Tot slot, en hopelijk ten overvloede: de redactie ontvangt graag kranteknipsels van afdelingen die "nieuws hebben gemaakt". Ook kopieën van verklaringen, publicaties, brieven aan de gemeenteraad etc. zijn welkom. Uiteraard komen alleen die afdelingen in aanmerking voor vermelding in De Driemaster!

Liberalisme en Christendom

door

Mr. J. L. Heldring

Historisch is het Liberalisme een wereldbeschouwing die de zelfstandigheid van de staatkunde poneert.
Dat wil zeggen dat het de politiek vrij wil laten zijn van godsdienstige en andere bovenzinnelijke invloeden. In die zin behoort het liberalisme tot de grote emancipatiebeweging die, te beginnen met Renaissance en via Verlichting, tot de Franse Revolutie van 1789 heeft geleid. "Het staatkundig liberalisme is de poging geweest om, na de mislukking en de wandaden der Franse Omwenteling (die er slechts in geslaagd was een dwingelandij, erger dan alle voorgaande, op de troon te heffen), de rationalisering der menselijke verhoudingen tempo te hervatten", aldus de historicus H.Th. Colenbrander.
Van revolutionairen zijn de liberalen evolutionairen geworden - maar met behoud van het seculaire beginsel dat de rede, dus niet enigerlei goddelijke openbaring, de politiek dient te beheersen.
Hoezeer het liberalisme zich ook, in de loop van de 19de en 20ste eeuw, verder heeft ontwikkeld, dit beginnsel is het tot dusver trouw gebleven.
En dit beginsel blijft de liberalen onderscheiden van de partijen die de politiek wèl ondergeschikt maken aan het gebod van een bovenmenselijke en buitenwereldlijk gezag - of dit nu de kerk dan wel de Bijbel is.
Sterker: de liberaal die overtuigd is van de juistheid van zijn beginsel, zal daarom moeten blijven streven naar overwinning of algemene aanvaarding van dat beginnsel; zal, met andere woorden, ernaar blijven streven dat de hele staatkunde vrij zal zijn van alle niet aan de menselijke rede ontleende invloeden.
Dat betekent niet dat het liberalisme de godsdienst alle invloed wil ontnemen.
Het laat iedereen vrij welke godsdienst dan ook te belijden, en in zijn persoonlijk leven mag ieder de stem van zijn geloof volgen.
Maar het liberalisme aanvaardt niet dat de politiek als zodanig onderworpen is aan wetten die aan het menselijk gezag ontsnappen.
Een liberaal kan dus best belijdend christen zijn, en omgekeerd kan een belijdend christen best tot een liberale partij behoren, mits zij de politiek van hun maar vrijhouden van de leerstelling hunner belijdenis.
Dit vrijzinnig karakter van het liberalisme betekent evenmin dat een liberale partij niet kan samenwerken met een christelijke partij.
Het zou wel heel dogmatisch zijn als het liberalisme zich door zijn vrijzinnig beginsel zo'n samenwerking zou laten verbieden.
In de Nederlandse omstandigheden, waarin nog zovelen hun partijkeuze door hun geloof laten bepalen, zou dat betekenen dat de liberalen zich dan alle kans op meeregeren voor altijd zou ontzeggen.
Gelukkig hebben ze dat nooit gedaan.
Iets heel anders is evenwel of de liberalen moeten streven naar een organisch verband met de confessionele partijen.
Oud sprak in de jaren '50 van een " derde macht" die de liberalen en confessionelen op den duur samen zouden moeten gaan vormen; en Van Riel heeft onlangs gepleit voor een "federatieve vorm" van liberaal-christelijke samenwerking. Het komt mij voor dat zoiets, zo ooit, in elk geval niet tot stand zou kunnen komen zonder dat althans één van de federerende partijen zó veel water in de wijn van haar beginsel zou doen, dat ze onherkenbaar zou worden.
Als de liberale partij die partij zou zijn, dan zou dat het einde zijn van het liberalisme.
Indien het liberalisme nog trouw wil blijven aan zijn historische oorsprong, dan zal het integendeel, zoals gezegd, eerder moeten streven naar verdere afkalving van de confessionele partijen.
Dat had, dunkt me, de voorzitter van de VVD, Mr.F.Korthals Altes, voor ogen toen hij, op 24 September 1977 optredende in het radioprogramma In de rooie haan van de VARA, zei dat de VVD moest "inspelen"op de verdere "afbrokkeling" van het CDA.
Toegegeven: "inspelen" is niet hetzelfde als "nastreven".

---

hoeft niet koppig vol te houden dat de arbeiders en de vakbonden altijd gelijk hebben. Maar D'66 - uitgesproken voorstandster van de vrije ondernemingsgewijze produktie - hoeft ook niet voortdurend te knipogen naar de ondernemers; zoals de JOVD blijkbaar - Driemaster maart 1978, blz. 9 en 10 - moet knipogen naar de VVD. (Het betreft hier een artikel van de heer F.H.J. van der Helm, dat als ieder in De Driemaster geplaatst ingezonden stuk uitsluitend voor rekening van de schrijver komt - red.)

Dit laatste brengt mij terug op mijn thema. Als de JOVD een verlengstuk is van de VVD, dan heeft D'66 aan de JOVD geen boodschap. Als echter de JOVD "volkomen onafhankelijk" is, zoals zij pretendeert te zijn, als de JOVD in staat en bereid is - met de vrijheid van het individu als uitgangspunt - het vóór én tegen van voorgestelde oplossingen, ook als zij van andere zijde komen, te wegen, dan is er een mogelijkheid van contact. Dan is er zelfs verwantschap tussen de JOVD en D'66. In zoverre namelijk dat de JOVD als onafhankelijke jongerengroep de horzel kan zijn die de politieke partijen activeert, zoals D'66 als jonge, onafhankelijke partij de grote partijen prikt en - belangrijker - als katalysator bij hoog nodige veranderings processen fungeert. Laat de JOVD-afdeling Haren daar maar eens een borrelavond aan wijden.

P. van Schilfgaarde

Het eerste gaat uit van de afbrokkeling als een autonoom proces (waarop de VVD dan zou moeten inspelen); het tweede wil dat proces nog een handje helpen.
Het onderscheid is echter niet groot, en zeker zal het CDA geen onderscheid in gezindheid tussen beide tactieken onderkennen.
Ook moet worden erkend dat het met de afbrokkeling van het CDA, na de afslag van de jaren '60, niet meer zo'n vaart loopt.
Bij de verkiezingen van Maart 1978 heeft het zelfs enig terrein herwonnen.
Maar als het proces van secularisatie dat de Nederlands samenleving, in de jaren '60 in versneld tempo, doormaakt zich voortzet - en daar lijkt geen twijfel over - dan zal het op den duur onvermijdelijk ook verdere afbrokkeling van het CDA ten gevolge hebben.
Dan zijn uitslagen als die van Maart 1978 slechts als tijdelijke heropleving te waarderen.
Terecht wees Korthals Altes in de Rooie Haan op de onderverteqenwoordiging van het CDA bij de jonge kiezers: zoiets vertaalt zich, als het doorzet, op lange termijn in minder stemmen voor het CDA.
Koersen wij dan - als deze ontwikkeling doorzet - op tweestromenland aan: een land waarvan het politieke spectrum in feite beheerst wordt door twee grote partijen: VVD en PvdA? Een principiële liberaal zou zo'n ontwikkeling moeten toejuichen.
Zij zou immers betekenen dat het godsdienstige element als invloed op de politiek langzamerhand zou verdwijnen: iets wat zowel liberalen als socialisten - beiden erfgenaam van de Verlichting - nastreven.
Maar de principiële liberaal moet dan wel bedenken dat, als de politiek in tweestromenland terecht zou komen, deze tweedeling automatisch tot gevolg zou hebben dat de liberalen zich nog minder voor het odium van conservatisme zouden vrijwaren dan nu al het geval is.
Immers, wanneer van de twee overblijvende stromingen de ene de progressieve is, dan is de andere vanzelf de conservatieve.

De vrijzinnigheid vormt geen verschil tussen beide stromingen, wat tot gevolg heeft dat het onderscheid zich nog meer de tegenstelling progressivisme-conservatisme zal uiten.
Nu is conservatisme altijd een betrekkelijke wereld- of levensbeschouwing; waarmee ik bedoel dat iemand altijd conservatief is ten opzichte van of vergeleken met iets of iemand anders.
Op zich zelf hoeft het odium dus helemaal geen odium te zijn.
Aanvaarding van de kwalificatie kan zelfs het voordeel hebben dat de liberaal gedwongen wordt tot zuiverder plaatsbepaling, ongeremd door de vrees voor conservatief uitgemaakt te worden.
Op voorwaarde dat het liberalisme op het beginsel van zijn vrijzinnigheid blijft staan, kan het tweestromenland leiden tot een intellectuele renaissance van het Nederlandse liberalisme.
Intussen is het tweestromenland er nog niet. Ja, het is de vraag of het er ooit zal komen. Want ondanks alle mogelijke afbrokkeling van het CDA zal er altijd wel een vrij aanzienlijke rest aan kiezers overblijven die zich in een christelijke partij meer thuisvoelen dan in een vrijzinnige (VVD of PvdA), en zolang ons kiesstelsel niet veranderd is, zal die rest ook politiek blijven meetellen.
Driestromenland is dus voor de afzienbare tijd ons voorland. Voor de regeerbaarheid van het land heeft dit zijn voordelen, maar het kan, omdat het 't voortbestaan van een christelijke partij vooronderstelt, niet het ideaal van de principiële liberaal zijn.
Ook in driestromenland blijft het liberalisme onderhevig aan de neiging om de steeds roodzakelijke intellectuele zelfbeschouwingen van tactische aard, de politiek van de dag.

BEEK-UBBERGEN

PIUS XII COLLEGE
In- en externaat

PIUS XII

M.A.V.O.-H.A.V.O. ATHENEUM
(meer individueel onderwijs)

PROSPECTUS OP AANVRAAG

Rijksstraatweg 110 - Beek-Ubbergen
Tel. (08895)-1979 of 1492.

STAALBOUW
waaraan men HOGE EISEN STELT voor alle doeleinden!

De Convention Européene de la Construction Métallique, gaf ons op advies van de jury DE STAALPRIJS 1974 voor de door ons vervaardige en gemonteerde staalconstructie voor de MAVO, Amsterdam

Wij stellen ons "kunnen" op gebied van Planning, Begroten, Vervaardigen, Leveren en Monteren, óók voor kant en klaar gebouwen, gaarne tot uw dienst.

LATUMEBO

"LATUMEBO" B.V. Alblasserdam
EDISONWEG 16
Telefoon 01859 - 3777
Telex 24770

Liberalisme, Christendom en Humanisme

door Rob Tielman

Mensen met een zelfde levensovertuiging kunnen tot verschillende politieke keuzes komen. Zo vindt men bijvoorbeeld humanisten in de VVD, D'66 en de PvdA. Het omgekeerde is ook het geval: mensen met verschillende levensovertuigingen kunnen tot een zelfde politieke keuze komen. Daarom vindt men bijvoorbeeld in de VVD zowel humanisten als christenen. De verhouding tussen levensovertuiging en politiek is niet zo eenduidig als men met name in confessionele kring wel wil doen geloven. In humanistische kring is men altijd gekant geweest tegen levensbeschouwelijke verzuiling in de politiek. Er bestaat daarom ook geen humanistische partij. Wel bestaat er een historische en principiële verbondenheid tussen het humanisme enerzijds en liberalisme en socialisme anderzijds. Gedrieën zijn het kinderen van de Verlichting. Zij hebben gemeenschappelijk de grondgedachte dat mensen het vermogen en de verantwoordelijkheid hebben zelf vorm te geven aan hun bestaan zonder daarbij een beroep te doen op hogere machten. Ook gaan zij uit van de fundamentele gelijkwaardigheid van alle burgers, ongeacht bijvoorbeeld hun levensovertuiging. Vandaar ook de scheiding van kerk en staat: géén der levensovertuigingen mag zich het recht aanmatigen anderen langs wettelijke weg voor te schrijven hoe zij zich hebben te gedragen.

Verzuiling, neutralisme en pluriformiteit

Behalve in de politiek, wordt ook op vele andere gebieden de levensovertuiging wel als indelingsmaatstaf gebruikt: onderwijs, welzijn, gezondheidszorg en dergelijke. In de meeste gevallen is deze verzuiling ongewenst vanuit humanistisch oogpunt. Veel beter is het de keuzevrijheid van burgers zo optimaal mogelijk te maken door pluriforme voorzieningen te treffen. Geen monopolie van een katholiek streekziekenhuis, een protestantse middelbare school, een gereformeerd militair tehuis, een hervormde jeugdsociëteit, maar *pluriforme voorzieningen waarin alle geestelijke stromingen in ons land tot uiting kunnen komen.* Dat behoeft geen kleurloze neutraliteit te betekenen: een taboe op het aan de orde stellen van principiële vragen. Helaas is dat wel vaak het geval: enerzijds protestante en katholieke instellingen, anderzijds neutrale. Dat is een onjuiste situatie, die de indruk in de hand werkt alsof levensbeschouwing een christelijk monopolie zou zijn.

Van tweeën één: ófwel de levensovertuiging wordt door de subsidiegevende overheid gezien als een terechte indelingsmaatstaf, en dan dienen er naast katholieke en protestante *ook humanistische voorzieningen* worden gesubsidieerd, ófwel dat is niet het geval en dan dienen alleen levensbeschouwelijk pluriforme voorzieningen uit de algemene middelen te worden betaald. Dit aan de kaak stellen van de vaak onevenredige confessionele machtspositie is geen anti-christelijke opstelling - zoals wel van CDA-zijde wordt gesuggereerd - maar een keuze voor levensbeschouwelijke pluriformiteit.

Levensbeschouwing en politiek

Terugkerend tot het partijpolitieke gebied, zien we ook daar een onevenredig grote machtspositie van het CDA. Doordat liberalen en socialisten elkaar wederzijds uitsluiten zit het CDA op de wip. Toch zouden PvdA en VVD elkaar inhoudelijk gezien moeten kunnen vinden op velerlei terreinen - juist waar die levensbeschouwelijke pluriformiteit in het geding is. Ik denk aan de zedelijkheidswetgeving, de relatiewetgeving, de wetgeving inzake abortus en euthanasie, de pluriforme samenwerkingsschool, de ontzuiling in de gezondheidszorg en in het welzijnswerk, de *bijzondere huisvesting en dergelijke.*

In de praktijk is de politieke ontzuiling gelukkig al een behoorlijk eind opgeschoten. Vele christenen stemmen al op een niet-confessionele partij, een duidelijk bewijs dat ook zij levensbeschouwelijke pluriformiteit hoger achten dan de mono-ethiek van de christen-democratie. Ook in kerkelijke kringen bespeurt men een zekere onvrede over het etiket "christelijk" dat partijpolitiek gebruikt wordt om zaken te dekken die lang niet altijd volgens alle christenen daarvoor door kunnen gaan. Dat is ook het gevaarlijke van de directe koppeling tussen levensovertuiging en partijpolitiek: de levensbeschouwing *komt in discrediet door de partijpolitieke* compromissen, en de levensbeschouwelijke organisaties hebben hun handen niet meer vrij om zich kritisch tegenover het partijpolitieke gebeuren op te stellen. De wezenlijke spanningsverhouding tussen beginsel en praktijk dient niet te worden opgeheven door ze te laten samenvallen, noch door ze totaal te scheiden. Het Humanistisch Verbond kan zich veel contructiever en kritischer opstellen tegenover VVD en PvdA, dan dat een kerk dat kan doen tegenover het CDA.

Daarom zouden de kerken er verstandig aan doen de confessionele partijvorming eens kritisch te gaan analyseren. Uit principiële *overwegingen* (de *diskredietering door* "christelijke" partijpolitiek), maar ook uit praktische (de vervreemding van niet-confessioneel stemmende kerkleden). Maar ook de niet-confessionele partijen zouden zich rekenschap moeten geven van de levensbeschouwelijke pluriformiteit van hun achterban. Zo

'Pas als je actief wordt is de JOVD interessant!

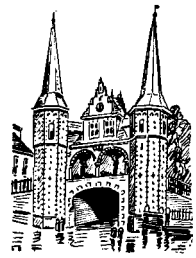

INTERVIEW

door Gerard Derriks

Ter gelegenheid van het Zomercongres, dat zoals bekend dit jaar in Sloten (Friesland) is gehouden, had Gerard Derriks een gesprek met enige bestuursleden van de afdeling Sneek, die actief bij de organisatie van het congres betrokken was. De afdeling, die in mei 1977 werd opgericht, heeft nu ongeveer dertig leden. Het bestuur bestaat uit vijf leden, die onder leiding van voorzitter Geert-Jan Douma erg veel werk verzetten. Interessant is het gegeven, dat het secretariaat gerund wordt door twee mensen: Jan Geertsema en Monique Veenstra; dit omdat er vooral in de aanloopperiode veel secretariaatswerk te verrichten was. Een tip voor andere afdelingen ?

De oprichters van de afdeling, de mensen van het eerste uur, hadden het niet makkelijk. Behalve hen was er in de wijde omgeving van Sneek geen JOVD'er te bekennen, en Sneek is geen erg grote gemeente (27.000 inwoners). Nu de afdeling zo langzamerhand meer bekendheid krijgt, groeit het aantal leden gestaag; bovendien loopt het bestuur bijvoorbeeld fora op allerlei scholen af.

In de aanloopperiode had men graag nog meer steun van het Hoofdbestuur gehad. Het bestuur had vooral meer informatie over het functioneren van afdelingen in de praktijk willen hebben. Ook heeft men een oprichtingssubsidie van het HB moeten missen. (De afdeling heeft dan kennelijk geen beroep gedaan op de "afdelingspot" voor jonge afdelingen, die op het Jaarcongres 1977 is ingesteld - red.) Wel heeft Sneek een subsidie van de plaatselijke VVD-afdeling gekregen.

Geert-Jan Douma en Jan Geertsema constateren in de JOVD een gevoelsmatige drempel: veel leden kijken nog altijd wat op tegen bestuursleden, laat staan tegen leden van het HB. Het gezelligheidsaspect van de JOVD vinden ze daarom van groot belang: zo kunnen de leden meer bij de gang van zaken worden betrokken. Trouwens, zeggen ze, "Pas als je actief meedraait wordt de JOVD echt interessant !"

In de vorige Driemaster berichtten we al over de actie van de JOVD-Sneek voor de oprichting van een jeugdgemeenteraad. Hoewel de gemeenteraad positief staat tegenover het voorstel, zit er toch weinig schot in over gemeentepolitiek gehad. Er staat een enquête op stapel, waaruit moet blijken waarnaar de belangstelling van de leden uitgaat. Werkgroepen staan er nog niet op stapel, maar daarover wordt gedacht.

de zaak. Het probleem is dat er in Sneek behalve de JOVD alleen een goed draaiende afdeling van de ARJOS is, waarmee overigens uitstekende contacten bestaan. Wil er in Sneek een jeugdgemeenteraad komen, dan zou de JOVD niet alleen de eigen afdeling verder moeten uitbouwen, maar bovendien de politieke bewustwording van de Sneekse jongeren van de grond moeten tillen. En dat vindt men toch wel een erg zware opgave ....

Intussen zit het afdelingsbestuur niet stil. Maandelijks worden er bijeenkomsten belegd, meestal met één spreker, maar soms ook met een forum. Zo hebben Erwin Nypels (D'66) en Albert-Jan Evenhuis (VVD) met elkaar gedebatteerd, en heeft de afdeling een forum In het eerste jaar van haar bestaan heeft de JOVD-Sneek goede contacten weten op te bouwen met de plaatselijke partijen, met name met VVD en PvdA. Hielp de VVD al bij de oprichting met een startsubsidie, met de PvdA bestaan vooral na de avond over gemeentepolitiek goede verhoudingen. Met D'66 vlot het daarentegen niet zo best. De Democraten zitten in de combinatie Progressief Sneek, samen met o.a. de CPN. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de contacten matig zijn. Overigens heeft men een goede verstandhouding met de pers, die regelmatig over de Sneker afdeling bericht.

Om het interview af te ronden nog een vraag over de plaatselijke politiek. Daarin is o.a. de spoorlijn van Staveren naar Leeuwarden een belangrijk vraagstuk, Geert-Jan Douma en Jan Geertsema zeggen er het volgende over: "Wij zijn er sterk voor dat deze spoorverbinding blijft bestaan. Er zijn natuurlijk wel momenten dat de trein tamelijk leeg rijdt, en dus niet erg rendabel is. Maar kijk eens in de ochtendspits: dan zit de trein helemaal vol. Er wordt dan vooral gebruik van gemaakt door scholieren, die in deze omgeving zijn aangewezen op Leeuwarden of Sneek. Voor hen zou het zonder meer een ramp zijn als de trein niet meer zou rijden, vooral omdat de busverbindingen matig zijn, en aanleg van een nieuwe weg tussen Staveren en Sneek een aantasting van het landschap zou betekenen."

Bij alle activiteiten is men erg blij de steun van het District Noord te hebben. Er kan, aldus Geertsema en Douma, geen bijeenkomst in het Noorden worden georganiseerd of er is wel een lid van het Districtsbestuur aanwezig. En een goede begeleiding door Districts- of Hoofdbestuur vindt men, vooral voor nieuwe afdelingen, van groot belang.

---

kent bijvoorbeeld de PvdA een centrum voor levensbeschouwing en politiek waarin christenen en humanisten samenwerken. In ieder geval dient gewaakt te worden voor een terugkeer naar de oude verhoudingen waarin niet-confessioneel meteen werd gelijkgesteld met buiten-kerkelijk - omdat dat alleen maar een herstel zou inhouden van de oude verzuiling. Verzuiling noch neutralisering bieden een oplossing voor dit levensbeschouwelijk pluriforme land. Die oplossing kan alleen liggen in levensbeschouwelijk pluriforme partijvorming, onderwijs, geaondheidszorg, welzijnswerk en dergelijke.

Zomercongres1978
Frieslân Boppe

Friesland op zijn best. Dat is de indruk die veel JOVD'ers van het afgelopen Zomercongres zullen hebben overgehouden. Schitterend weer en een prima congresaccomodatie zorgden voor een atmosfeer die er zijn mocht. "De Mallemok" i Sloten bleek over een congresleiding met improvisatievermogen en engelengeduld te beschikken, vereisten die voor het ontvangen van zo'n tweehonderd JOVD'ers allesbehalve overbodig zijn.

Zoals door het Hoofdbestuur al in de vorige Driemaster met nauwverholen trots aangekondigd, was het eten beter dan ooit. Wie zich de "afwasmoties" van vorige congressen er innert, weet dat dit voor de tamelijk verwende dames en heren die zich onder de afdelingsdelegaties plegen te bevinden, van niet te onderschatten belang kan zijn.

In aanwezigheid van vertegenwoordigers van de Hoofdbesturen van VVD en D'66 en de burgemeester van Sloten opende voorzitter Frank de Grave het congres met het uitspre van zijn congresrede. Daarin kritiseerde hij o.a. D'66 voor haar houding bij de collegevorming in gemeenten en provincies. D'66 blijkt in sommige gevallen wel te willen samenwerken met de CPN maar niet met de VVD. Kennelijk is zelfs voor D'66 macht belangrijker dan principes, aldus Frank.

Hij riep de VVD op tot een bezinning over de koers van die partij. Een bezinning die niet alleen door de partijtop, maar door zoveel mogelijk leden uitgevoerd moet worden. Hij betuigde steun aan de plannen tot ombuiging van de collectieve uitgaven van het kabinet. "Maar", aldus onze voorzitter, "die steun is geen onvoorwaardelijke. Wij zullen er nauwlettend op toezien dat de pijn gelegd wordt waar hij het best kan worden gedragen." In dit verband deed hij een beroep op de regeringspartijen om bij de kinderbijslag- en kinderaftrekplannen de zwaksten te ontzien.

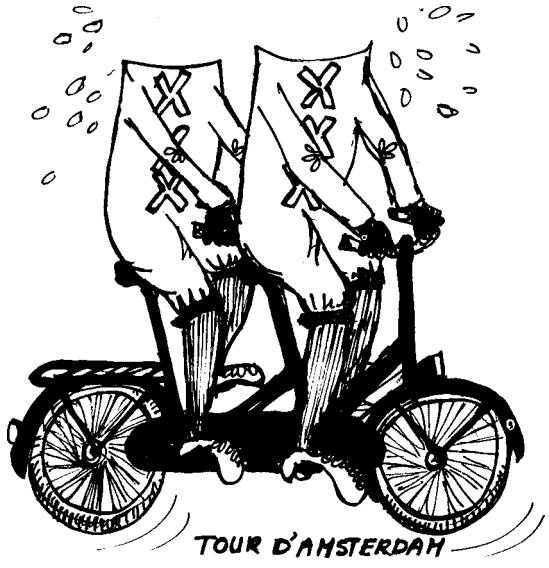

Vervolgens hielden de aangekondigde sprekers, Worrell (PvdA), Tripels (VVD) en Van Zijl (Nederlandse Sport Federatie) hun inleidingen. Hoewel geen der heren in de categorie "geboren sprekers" bleek te vallen, boden hun inleidingen en de erop volgende discussie toch een duidelijk beeld van de kernproblemen van het sportbeleid. Pikante noot: de heer Van Zijl, oud staatssecretaris sportzaken namens D'66 in het schaduwkabinet-Den Uyl, bleek intussen naar de VVD verhuisd te zijn.

Hoogtepunt van de zaterdagmiddag vormde de voetbalwedstrijd van een JOVD-elftal tegen een liberaal prominententeam. Was het oorspronkelijk de bedoeling dat ook een drietal VVD-ministers zou meevoetballen, de ombuigingsoperatie dwong hen in Den Haag te blijven. Jammer voor degenen die deze heren ook eens in T-shirt hadden willen zien.

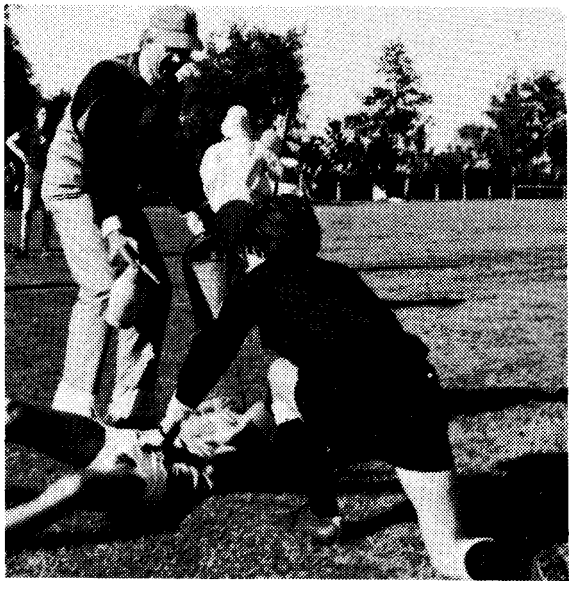

Hun afwezigheid werd echter ruimschoots gecompenseerd door het meespelen van enige VVD-Kamerleden. Met name de heren Evenhuis en Scherpenhuizen weerden zich geducht, terwijl defensiespecialist Ploeg een belangrijke rol in de aanval vervulde. Traditiegetrouw zocht het JOVD-team veelvuldig de linkerkant van het veld op, en liet het rechts te veel speelruimte voor de tegenpartij. Voeg daarbij het aangeboren individualisme van het JOVD-elftal, en het zal een ieder duidelijk zijn dat de ouderen een makkelijke wedstrijd hedden. Uiteindelijk deden enige in het VVD-team meespelende Telegraafjournalisten de JOVD de das om, al moet gezegd worden dat de uitslag van 7-1 voor de VVD ook in zekere mate te wijten was aan het scheidsrechteren van Jan den Dekker....

De huishoudelijke vergadering van zaterdagavond bood helaas een totaal ander schouwspel. Zelden heeft de JOVD in de afgelopen jaren zo'n onverkwikkelijke discussie te zien gegeven. Verdachtmakingen, beschuldigingen, ontkenningen en gekonkel achter de schermen zorgden voor een absoluut dieptepunt van het congres. Oudgedienden kregen de bittere smaak van het congres in Ubbergen (1974) weer in de mond. Daarmee werd de grote zwakheid van de JOVD duidelijk: het optreden van enige leden die intrigeren belangrijker vinden dan politiek bedrijven.

Jammer, niet in de laatste plaats voor de vele leden die hun eerste landelijk congres bezochten.
Lang niet alles, maar wel iets werd die avond goedgemaakt door het feest, dat werd opgeluisterd door een cabaret van de Friese afdelingen. Het "Sloter Congreslied" bleek een inslaand succes, terwijl ook het Bananenlied een reprise beleefde. Slotenaren die in de omgeving van het congrescentrum woonden konden tot laat in de morgen van het feest meegenieten.

Zou 't nou toevallig zijn dat je intelligente mensen zo vaak in een Schuttersveld Gentleroy pak ziet lopen?
SCHUTTERSVELD
Gentleroy
Let op etiket of hangkaartje.
Inl.: 053-357035.

De volgende morgen stonden onder meer enige politieke moties ter discussie. Daarbij was wederom een opvallende rol weggelegd voor de heer A.E.P. Vlaanderen, wiens microfonophylie al op vorige congressen aan het licht was gekomen. Zijn spraakwater zette enige Friese afdelingen aan tot het opstellen van een motie, door het congres met grote meerderheid aangenomen, waarin spreker werd uitgenodigd enige tijd in het Snekermeer door te brengen. Deze meende echter zijn medewerking aan de uitvoering van de motie te moeten onthouden.

Van de aangenomen moties was vooral die over samenwerking van D'66 en VVD op Europees niveau van belang. In deze motie nodigt de JOVD deze partijen uit emotionele weerstanden, die samenwerking thans bemoeilijken, uit de weg te ruimen. Het JOVD-Hoofdbestuur zal nu het initiatief tot één gesprek tussen D'66 en VVD nemen. Onderwerp zal de mogelijke toetreding van D'66 tot de Europese Federatie van Liberale Partijen zijn.

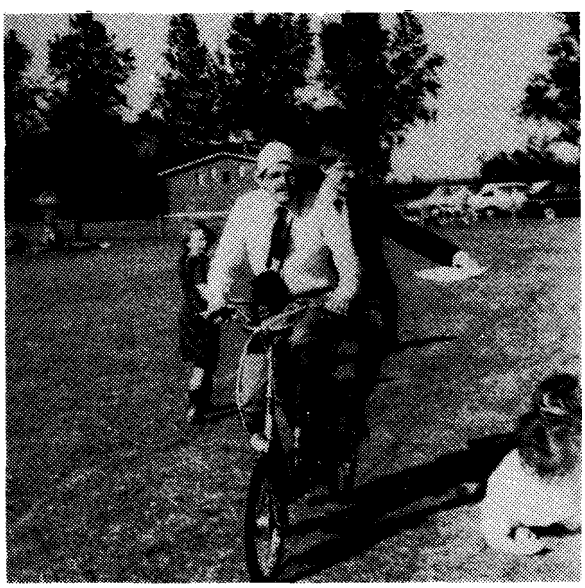

Wist U dat . . .

- de man met de snor op pagina 1 geen verschrikt konijn maar een prominent liberaal is ?
- oud-JOVD-voorzitter Roy Lantain een dochter heeft gekregen en zo op lange termijn aan ledenwerving doet ?
- de afdeling Den Haag een heuse baronesse in het bestuur heeft en dus weer aardig functioneert ?
- onze landelijk penningmeester dagelijks een zekere Wiegel aait ?
- de afdeling Amsterdam per tandem naar het congres is komen fietsen ?
- de heer Schreuder op Nijenrode zijn tentamen Organisatie niet heeft gehaald ?
- drs. J.P. Pronk niet naar de wereldkampioenschappen voetbal heeft willen kijken omdat hij tegen het Argentijnse regime is ?
- Omroep Vlaanderen de C-status heeft aangevraagd ?

Werving DRIEMASTER—abonnees

De Driemaster vormt één van de belangrijkste schakels in de propaganda van de J.O.V.D. Hoe meer abonnees de Driemaster telt, hoe meer mensen op de hoogte raken van de activiteiten van onze vereniging.

Eén nieuw abonnement op de Driemaster kan vele (jonge) mensen in contact brengen met de J.O.V.D.

De Driemaster komt dit jaar acht keer uit. Voor een jaarabonnement betaalt men ƒ 25,--.

Help de Driemaster aan nieuwe abonnees; denk daarbij eens aan

- VVD/D'66 gemeenteraadsfracties
- VVD/D'66 afdelingsbesturen
- Plaatselijke bibliotheek
- Jongeren centra
- Leestafels op scholen
- Leestafel gemeentehuis
- ouders, buren, kennissen.

Laat de onderstaande bon invullen en stuur hem op naar het Algemeen Secretariaat.

Adres Algemeen Secretariaat:

Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 — Amsterdam

ZIE BON

PARLEMENSEN

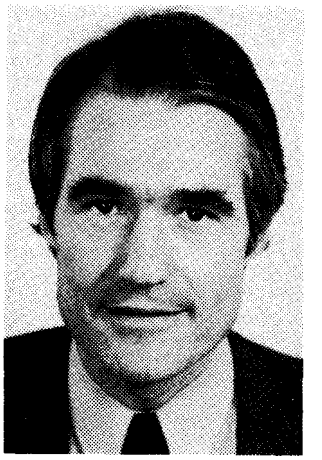

Sinds de Tweede Kamerverkiezingen van mei 1977 en de geboorte van het kabinet-Van Agt kennen de fracties van VVD en D'66 een aantal nieuwe leden. Leden die nog niet allemaal even bekend zijn in de JOVD. Ardwin Lantain en Gijs de Vries trokken naar Den Haag om twee van hen te vragen naar hun ideeën over liberale politiek.

Het was hun bedoeling om twee vrouwelijke Kamerleden in de schijnwerpers te zetten: Elida Wessel-Tuinstra (D'66) en Erica Verkerk-Terpstra (VVD). De laatste bleek echter in de Antillen te vertoeven - een tamelijk originele verblijfplaats in de weken voor een zomerreces. "Laat Erica maar zwemmen" heet het in Haagse kringen.

Daarom maar op zoek naar een ander VVD-fractielid: Rudolf de Korte, oud-directeur van Unilever-Emery en de stuwende kracht achter verschillende VVD-verkiezingscampagnes. Hij maakt als enige VVD-fractielid deel uit van alle grote sociaal-economische Kamercommissies (Financiën, Economische Zaken en Sociale Zaken), en wordt, te oordelen naar de publiciteit die hij de afgelopen maanden heeft gehad, in toenemende mate gezien als voornaamste fractiewoordvoerder op sociaal-economisch gebied.

Dat die indruk bestaat verklaart hij zelf uit het feit dat hij nogal veel nadruk heeft gelegd op ombuigingsmogelijkheden in de sociale sector, bv. op punten als de kinderbijslag en -aftrek, het indexeringsmechanisme en de arbeidsongeschiktheidswetten. De Korte wijst er overigens op dat niet hij, maar Theo Joekes door de fractie is aangewezen als woordvoerder in de bezuinigingsdebatten.

„Draagvlakeconomie verbeteren"

We vragen hem wat hij vindt van het voorstel van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) om sterke industrieën te stimuleren, om zo extra arbeidsplaatsen in de quartaire sector (niet-commerciële dienstverlening, welzijnswerk e.d.) te financieren.

"Dat voorstel is op lange termijn wel relevant, op korte termijn niet. Die quartaire sector is de laatste jaren in vergelijking met de secundaire (industrie) en tertiaire (commerciële dienstverlening - handel, bankwezen e.d.) sectoren onevenredig snel gegroeid. Het evenwicht is nu zoek."
De Korte bepleit daarom een draagvlakverbetering. Arbeidsplaatsen zijn volgens hem nu vooral in de sector van de commerciële dienstverlening te vinden: "Daar zijn wij als Nederlanders altijd sterk in geweest." Deze sector kenmerkt zich bovendien door kleinschaligheid, iets dat hem als liberaal aanspreekt.

De Korte somt zeven maatregelen op die de werkloosheid kunnen terugdringen:

1. De concurrentiekracht van ons bedrijfsleven moet worden versterkt. De produktiekosten (m.n. de loonkosten - lonen en sociale premies) zijn in Nederland te hoog in vergelijking met het buitenland.
2. Technische vernieuwing moet niet worden tegengehouden. In de tertiare sector moet kleinschaligheid worden bevorderd. "We praten hier over 500.000 à 700.000 arbeidsplaatsen tot het jaar 2000."
3. Het klimaat waarin werknemers en werkgevers werken moet worden verbeterd. Het in ons land zeer hoge ziekteverzuim (in februari zelfs 13 % - 500.000 man) moet worden teruggedrongen. De Korte houdt in dit verband een warm pleidooi voor humanisering van de arbeid en verbetering van medezeggenschapsstructuren. "Op dat punt moeten wij als liberalen met ideeën komen", aldus Rudolf de Korte. De uitbreiding van bevoegdheden van de ondernemingsraden die het kabinet heeft voorgesteld juicht hij dan ook toe. Daarnaast moet het ondernemingsklimaat worden verbeterd: er moet een voldoende prikkel tot ondernemen overblijven.
4. Een vierde maatregel die De Korte bepleit is arbeidstijdverkorting, zoals aangegeven in het rapport "Arbeid" van de Teldersstichting. "In dat rapport hebben wij een nationale APO (arbeidsplaatsenovereenkomst - red.) uitgevonden."
5. Op langere termijn kan ook een betere beloning van onaangenaam en vuil werk van belang zijn - er zijn thans in ons land 126.000 buitenlandse werknemers. Dat maatregelen om dat werk meer door Nederlanders te laten doen op grote weerstand bij de vakbeweging zal stuiten is De Korte met ons eens. Maar, zegt hij, "als je met de mensen zelf spreekt vinden ze het helemaal niet zo leuk dat een hele hoop werkzaamheden door collega-buitenlandse werknemers verricht worden."
6. Een zesde maatregel betreft de arbeidsongeschiktheid. Veel werknemers worden

op het ogenblik via de WAO "afgevoerd". Dat kost enorm veel aan sociale uitkeringen terwijl de opengevallen arbeidsplaatsen dikwijls niet opnieuw worden bezet - die gaan dus voor de gemeenschap verloren. Volgens de Wet Plaatsing Mindervalide Werknemers moeten grotere bedrijven minimaal 2 % mindervaliden in dienst hebben. De Korte bepleit dit percentage op te trekken tot 5 % en sancties op ontduiking te zetten, waarbij voor individuele bedrijven een uitzondering zou kunnen worden gemaakt. Mensen die anders via de WAO zouden worden afgevoerd kunnen zo in het bedrijf blijven. Op papier gaat het hier om 120.000 mensen, maar omdat deze maatregel school verlaters minder kansen geeft verwacht De Korte dat hij aan arbeidsplaatsen misschien de helft oplevert.

7. De laatste maatregel op zijn verlanglijstje is een betere onderlinge afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, o.a. door meer mogelijkheden voor om- her- en bijscholing, betere bemiddeling door de arbeidsbureaus. Ook naar het begrip passende arbeid moet worden gekeken.

Geschoolde arbeider

We stappen over naar de politieke situatie. Twee verkiezingen hebben verlies voor de VVD opgeleverd. Als puntje bij paaltje komt blijken de confessionele kiezers weer terug te keren op het oude nest. Trekt de VVD daaruit de consequentie dat men aan deze kiezersgroep dus geen concessies meer hoeft te doen, en dus veilig naar het midden kan koersen, of probeert men toch die kiezers weer terug te winnen ?

De Korte begint met op te sommen waar de groei van de VVD de laatste jaren vandaan kwam: niet alleen van confessionele kiezers maar vooral ook van geschoolde arbeiders en jongeren. Zelfs bij de Statenverkiezingen heeft de VVD in de jongste categorie kiezers nog gewonnen. Het CDA heeft een relatief oud electoraat, zeker in vergelijking met de VVD. "We moeten ons door deze conjuncturele groei van het CDA niet van de wijs laten brengen", aldus De Korte.

Maar de vraag was of je die confessionele kiezers wilt terugwinnen of dat je je op andere doelgroepen gaat richten.

Dat is geen relevante vraag, vindt De Korte. "Als wij doorgaan met onze aanpak van de laatste jaren met daarbij de filosofische invulling van onze gedachtenwereld waar Rietkerk zich zo sterk voor maakt, dan hebben wij een goede koers !"

Misschien kunnen we de vraag anders stellen. Komt de VVD met zo'n koers dichter bij D'66?

D'66 beschouwt De Korte als een randverschijnsel. Dat is een issuepartij zonder sociologische onderbouwing. Hij kan zich beter vinden in een vergelijking met de PvdA. Dat is net als de VVD een partij met een ideologisch gefundeerde boodschap en een sociologische onderbouwing. De sociologische basis van de VVD kan volgens De Korte worden versterkt als de VVD zich nog meer zou richten op de geschoolde arbeider, de mensen met een inkomen tussen de 30.000 en 50.000 gulden. "Daar slaat onze boodschap het best aan."

Maar, stellen wij, met een koers die gericht is op versterking van je sociologische basis ben je er niet. Die koers heeft consequenties voor je regeermogelijkheden, voor de vraag met welke partijen je een coalitie kunt vormen. Is de koers van de VVD ook gericht op het overnemen van de wippositie die de confessionelen nu al zo lang innemen ?

Zolang het CDA haar confessionele component niet loslaat zal het haar onduidelijke positie behouden - daarop heeft de koers van VVD of PvdA geen invloed, zegt De Korte. Op langere termijn zal de aanhang van de confessionele partijen echter verder afbrokkelen, "en daar worden PvdA en VVD op een gegeven moment beter van".

JOVD

Slotvraag: wat vindt Rudolf de Korte van de JOVD ?

"Dat je er als jongere, aankomende politici de mogelijkheid hebt je politieke ideeën uit te testen. Je politieke opvattingen krijgen alleen vorm door ze te toetsen aan andermans ideeën. Dat geldt niet alleen voor de JOVD intern, maar ook voor de verhouding tussen JOVD en VVD." De Korte is het dan ook

eens met het Hoofdbestuur van de VVD, dat heeft besloten dat er geen VVD-jongerenorganisatie moet komen. Aan zo'n organisatie heeft hij geen behoefte, zeker niet omdat in de landelijke Kadercommissie en de landelijke Propagandacommissie het geluid van jongeren al doorklinkt.

Elida Wessel: D'66 moet eigen gezicht meer benadrukken

"Ik denk dat het voor de maatschappij, voor Nederland ontzettend positief zou zijn als een belangrijke stroming als de VVD zich wat minder behoudend en iets meer maatschappijvernieuwend zou opstellen". Een uitspraak van Elida Wessel, op de dag af één jaar lid van de Tweede Kamerfractie van D'66. Ze reageert daarmee op het artikel van H.A.M. Hoefnagels, die in het laatste nummer van Liberaal Reveil (19e jaargang nr. 4, te verkrijgen op Prins Hendriklein 4a, Den Haag) een lans brak voor een discussie over de strategie van de VVD.

Een naar elkaar toe groeien van deze partijen wijst ze niet op voorhand af. Maar, vindt ze, dat moet toch niet ten koste gaan van D'66. In de afgelopen verkiezingscampagnes is haar nog eens duidelijk gebleken dat het kiezerspubliek van D'66 links van het midden staat. Mevrouw Wessel ziet D'66 dan ook niet verder naar het midden opschuiven.

Wel vindt ze dat het eigen gezicht van haar partij nog beter uit de verf zou kunnen komen. D'66 zou zich nog duidelijker moeten profileren. De eigen ideeën van D'66, bv. op het gebied van het huur- en woningbouwbeleid en m.b.t. de VAM zijn nog onvoldoende bekend.

Het eigen gezicht van D'66 vindt Elida Wessel overigens vooral een kwestie van mentaliteit. Zo verschilt de stijl van oppositievoeren die D'66 hanteert duidelijk van die van de PvdA. Ze vindt de oppositie van de PvdA "weinig creatief" en heeft kritiek op het streven van de socialisten om allerlei zaken buiten de bezuinigingen te houden, zoals stadsvernieuwing en musea.

Een mentaliteitsverschil met de VVD ziet mevrouw Wessel bv. op haar vakgebied justitie. In de Openbare Commissie Vergadering over het gevangeniswezen bleken VVD en D'66 beide voor een gelijkberechtiging van mannen en vrouwen, maar toen het op concreet beleid aankwam krabbelde de VVD terug. "D'66 durft op zo'n moment veel verder de nek uit te steken. Dat is natuurlijk makkelijker als oppositiepartij, maar toch ..."

We vragen nog wat door over de verhouding VVD - D'66. Hoe denken beiden over hun collega's van de Volkspartij ?

"Ik vind dat men zich in D'66 weinig oriënteert ten opzichte van de VVD. Veel leden zijn - waarschijnlijk door hun maatschappelijke achtergrond - weinig met de VVD in aanraking gekomen."

Dat komt opvallend overeen met de kritiek van Korthals Altes aan het adres van zijn D'66 collega Glastra van Loon. In een debat voor de JOVD-Den Bosch stelde de VVD-voorzitter dat D'66 de publicaties van de Teldersstichting niet goed gelezen had; dat het te weinig weet wat er in de VVD leeft. Is D'66 meer bekend met de ideeënwereld van de PvdA ?

Elida Wessel: "Dat idee krijg ik wel. Dat komt zeker onder andere voort uit Keerpunt '72. Je leert een partij natuurlijk wel kennen als je samen een program opstelt en een kabinet vormt. Dan leer je overigens ook de kwade kanten van zo'n partij beter kennen."

Tijdens haar congres op 22 april in Zwolle heeft D'66 besloten mee te doen aan de Europese verkiezingen. Men heeft echter nog niet besloten of D'66 onafhankelijk aan die verkiezingen zal deelnemen, of als onderdeel van bv. de Europese Liberaal-Democraten. Wat vindt Elida Wessel daarvan ?

Zelf is ze van mening dat D'66 zou kunnen toetreden tot de Europese liberale federatie. Er is echter een sterke stroming in de partij die ook op Europees niveau een "vierde stroming" van de grond wil helpen. (Dat is onder meer het standpunt van het HB van D'66, dat op het ogenblik een studie maakt van de mogelijkheden van een afzonderlijke federatie met de Radicaux de Gauche uit Frankrijk - die nu overigens in de liberale federatie zitten - en andere als radicaal-liberaal te bestempelen partijen in Europa. Ook wordt onderzocht welke mogelijkheden een zelfstandig optreden bij deze verkiezingen op de lange duur voor D'66 schept, en wat de voor- en nadelen van toetreding tot de liberale federatie zijn - red.) Toetreding tot de Socialistische Europese federatie is volgens mevrouw Wessel uitgesloten.

D'66 heeft wel een hele ontwikkeling doorgemaakt: van "beweging" die het bestaande partijenpark wilde opblazen tot een partij die zich er niet voor schaamt beginselen te hebben.

Die beginselen hadden de Democraten volgens mevrouw Wessel bij hun oprichting ook wel, alleen waren ze niet zoals nu in een programhoofdstuk vastgelegd.
Ze beschrijft zichzelf als een typische ver-

bon

.....geeft zich op als abonnee van de Driemaster. Hij/zij heeft op.....1978 min. f 25,-- overgemaakt op giro 95.35.00. t.n.v. penningmeester J.O.V.D.

Adres:.....

Handtekening,

.....

MARGINALIA

Mensenrechten I

MARGINALIA

Een goed bericht uit de Tweede Kamer: de fracties van VVD en D'66 hebben positief gereageerd op de brief van het JOVD-Hoofdbestuur, waarin werd gevraagd om oprichting van een (sub)commissie voor de rechten van de mens (zie vorige Driemaster). De Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken heeft weliswaar negatief op het initiatief gereageerd (men houdt de mensenrechten daar liever in eigen portefeuille), maar Annelien Kappeyne en Ed Nijpels zullen de zaak nu namens de VVD aankaarten in de Vaste Commissie voor Justitie. Tegenstand wordt daar vooral verwacht van enige CDA-Kamerleden, die weinig in het liberale voorstel zien.

Mensenrechten II

Behalve mevr. Kappeyne en Ed Nijpels is ook VVD-Kamerlid mr. Frits Bolkestein actief in de lobby voor de mensenrechtencommissie. Bolkestein stelde onlangs vragen over schending van mensenrechten in de Sovjetunie.

Daar is op 1 februari 1978 een onafhankelijke vakcentrale opgericht. De Russische regering erkent deze vakcentrale niet en handelt daarmee in strijd met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de Universele Verklaring van Vakbondsrechten en de Verdragen 87 en 98 van de Internationale Arbeidsorganisatie.

Sinds de oprichting van deze vakcentrale, "Het Verbond van Vrije Vakverenigingen in de Sovjetunie", zijn veel van haar leden gearresteerd en opgenomen in psychiatrische inrichtingen.

Bolkestein dringt er o.a. bij minister Van der Klaauw op aan hiertegen te protesteren, zowel op ambtelijk niveau als via de Internationale Arbeidsorganisatie, de Commissie voor de Rechten van de Mens in Geneve en de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties.

Nijpels

Het verschijnsel Nijpels valt uit de regio West-Brabant niet meer weg te denken. De parlementaire journalisten van De Stem en het Brabants Nieuwsblad hebben een aardige dagvulling aan het verslaan van alle activiteiten van dit geachte lid, terwijl de werkloosheid onder fotografen sinds zijn optreden als Kamerlid beduidend schijnt te zijn teruggelopen.

Er hoeft in de omgeving van Bergen op Zoom dan ook niets ongerechtigs te gebeuren: Nijpels waakt. En stelt vragen. Want dat zijn er intussen enige tientallen. Niet alleen over streekzaken, ook over onderwerpen op zijn vakgebieden justitie en sociale za

Op die terreinen heeft hij inmiddels zijn sporen verdiend. Sinds zijn verkiezing tot Kamerlid, nu een jaar geleden, behandelde Nijpels o.a. het wetsontwerp Wapens en Munitie, waarbij hij een aantal kritische kanttekeningen plaatste, het wetsontwerp ter verbetering van de positie van pleegouders bij adoptie en dat inzake arbeidsomstandigheden. Verder liet hij zijn licht schijnen over de Nota Uitgangspunten Hulpverlening Drugverslaafden en de Nota Beleidsvraagstukken Gevangeniswezen. Van de vier moties die Nijpels bij de behandeling

Nijpels waakt

van deze laatste nota indiende, kon er één worden ingetrokken na een toezegging van

---

tegenwoordigster van de "floating vote": voor ze bij D'66 terecht kwam had ze PSP, KVP en PvdA gestemd. Dat D'66 in niet onaanzienlijke mate "drijft" op zwevende kiezers ziet mevrouw Wessel niet als een nadeel: het houdt beweging in de partij.

Waarom is ze dan zelf uiteindelijk bij D'66 beland ?

"Het centraal staan van de persoonlijke vrijheid, zonder die als te absoluut te beschouwen, sprak mij in D'66 erg aan. Verder het accent op de individualiteit, beter de onafhankelijkheid van de mensen." Die onafhankelijkheid probeert ze dan ook te bereiken via haar werk in de Kamer. In de D'66-fractie heeft zij o.a. volksgezondheid, justitie en minderheden in haar portefeuille

Ook bij haar informeren we aan het eind van het gesprek wat ze van de JOVD vindt.

Daarmee blijkt ze nog niet al te vaak in aanraking te zijn geweest, behalve in de verkiezingstijd. Verder herinnert ze zich de themadag over het Zuidmolukse vraagstuk uit 1977, die ze goed georganiseerd vond, en de Open Brief over geestelijke vrijheid die het JOVD-HB vorig jaar aan de toenmalige formateur Den Uyl zond. "Die sprak me echt aan. Daar stonden leuke dingen in." Ze reageert dan ook positief op onze mededeling dat in de herfst een nieuwe themadag zal worden gehouden, dit maal over justitie. "Dat lijkt mij echt een onderwerp waar D'66 en JOVD wel eens op één lijn zouden kunnen zitten."

Ethiopië en Somalië:

een natuurlijk conflict

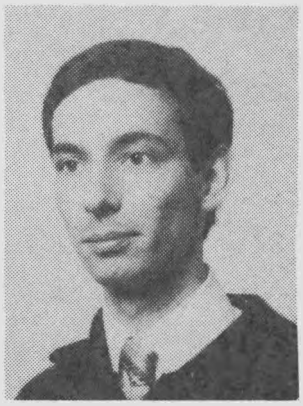

door Gerard Derriks

De laatste weken is de oorlog tussen Ethiopië en Somalië geen voorpaginanieuws meer. Men leest er eigenlijk nog maar zelden iets over. Toch is de strijd daar van groot belang, hoewel misschien nog niet eens omwille van de strategische situatie in het Afro-Arabische gebied, en de gevolgen van de oorlog op de olieroute naar het westen. Veel meer is deze oorlog een voorbode van wat ons in Afrika nog te wachten kan staan.

Beide landen behoren nog steeds tot de armste ontwikkelingslanden, beide hebben met elkaar gemeen dat zij bij hun onafhankelijkheid zijn ontstaan uit een samenvoeging van een aantal Europese kolonieën,dan wel trustschapsgebieden in één geval, met een onafhankelijk land: Abessynië.

Armoede

Ethiopië is ontstaan uit een samenvoeging van Abessynië met Eritrea, een voormalige Italiaanse kolonie. Deze combinatie is op zich al geen gelukkige: daarvan getuigt de onafhankelijkheidstrijd van de bevolking van Eritrea. Ethiopië behoort werkelijk nog tot de allerarmste landen, waar bovendien een ontstellend hoog aantal analfabeten woont. Onder de despotische monarchie van Haile Selassie is er niet al te veel gedaan aan het op gang brengen van volksontwikkeling; evenmin aan het stimuleren van de economische structuur. Belangrijke uitzondering vormen de activiteiten onder het bewind van deze keizer op het gebied van de wegenbouw. Deze zijn in relatief hoog tempo aangelegd. Daarbij blijft het evenwel.

De militaire dictatuur, die het bewind van Haile Selassie heeft overgenomen, staat voor de gigantische taak te beginnen met de ontwikkeling van het land. Extra straf daar overheen is de grote droogte, die ook in Ethiopië talrijke slachtoffers heeft gemaakt en zelfs de aanleiding is geworden tot het afzetten van de keizer. Een land, in de eerste fase van zijn ontwikkeling, bedreigd door regelrechte hongersnood, met een bewind dat tastend zijn weg moet zoeken in de puinhopen van het oude regime, heeft het niet gemakkelijk. Interne machtsstrijd - een natuurlijk gegeven in dit soort landen - maakt de toestand er niet direct overzichtelijker op.

Minderheden

Ethiopië, een land dat uit verschillende delen is opgebouwd, telt een aanzienlijk aantal minderheden. De grootste bevolkingsgroep, de Amharen, telt slechts 35 % van de bevolking, en moet de overige groepen binnen het Ethiopische staatsverband zien te houden.

Daarbij is men in moeilijkheden met de Somali's gekomen. Deze bevolkingsgroep leeft niet alleen binnen Ethiopië (Ogadenwoestijn nomaden), maar ook in de aangrenzende volks republiek Somalië, waar alweer een militaire dictatuur aan het bewind is, vanaf 1969 (de Ethioipsche sinds 1974). Wat voor Ethiopië geldt, geldt nog sterker voor Somalië: volstrekt onderontwikkeld. Daarvan getuigt alleen al het percentage van 95 % analfabeten. De toestand is er zo onoverzichtelijk, dat er zelfs geen behoorlijk overzicht over de grootte van de bevolking is: deze wordt geschat op 2,9 a 4,5 miljoen (Ethiopië: 24,5 miljoen). In economisch opzicht is Somalië van geen enkel belang. De bevolking tracht nog steeds in eigen behoeften te voorzien en heeft weinig contact met de grote wereldhandelsstromen. De meeste Somali's zijn nomadiserende veetelers. Dat zijn ze in Somalië zelf, dat zijn ze ook in Ethiopië.

Een extra onderscheid tussen de Amharen in Ethiopië en de daar verblijvende Somali's is de godsdienst: de Amharen zijn Koptisch, de Somali's daarentegen Islamiet. In leef-

---

staatssecretaris Haars en werden twee andere aangenomen.

Bij de begrotingsbehandeling Justitie 1978 bepleitte hij o.m. een vijfjaarlijkse herziening van alimentatieverplichtingen - een suggestie die enige tijd later was terug te vinden in het rapport van de Commissie-De Ruiter (de huidige minister) over alimentatie. Bij deze begrotingsbehandeling sprak Ed de hoop uit dat de wettelijke regeling van abortus een onderwerp zou zijn dat door de nieuwe minister van justitie minder emotioneel zou worden bekeken dan door diens voorganger. Een uitspraak waarin een onvervalst JOVD-geluid door klonk.

Samen met dr. R.W. de Korte zal Nijpels namens de VVD het woord voeren over de kinderbijslagoperatie. PvdA-justitiespecialist Roethof benaderde hem om gezamenlijk een initiatiefontwerp over de positie van transsexuelen op te stellen. Een verzoek dat als een grote eer mag gelden voor iemand die nog maar een jaar Kamerlid is. De VVD zal overigens vooralsnog niet meewerken aan de totstandkoming van zo'n initiatiefontwerp, omdat minister De Ruiter toezegde met eigen voorstellen te zullen komen.

Al met al een lijst activiteiten die er wezen mag, en die onze oud-voorzitter tot één van de meest actieve nieuwe fractieleden maakt. Reden om te hopen dat de geestelijke vrijheid in het VVD-beleid in toenemende mate centraal zal komen te staan.

wijze, economisch opzicht en godsdienst voelen ze zich dan ook sterker verbonden met hun stamgenoten in Somalië dan met de in het verre Addis Abeba zetelende Ethiopische regering.

Koloniaaletijd

Deze situatie is een rechtstreeks gevolg van de koloniale tijd, toen de Europese mogendheden Afrika in handzame brokken sneden en voor zich opeisten. Wie de moeite neemt de grens tussen Ethiopië en Somalië, zoals die officieel geldt, te bekijken, kan niet anders dan constateren dat deze kunstmatig is getrokken. Verspreid over een voormalig Engels en een voormalig Italiaans gedeelte is het niet meer dan logisch dat de Somali's proberen hun gehele volk bijeen te krijgen in één nationaal staatsverband. De kracht van het nationalisme is groot in Afrika.

Toevallig hebben beide landen ook nog een militair-strategische betekenis, van belang in de belangenstrijd tussen Oost en West. Gelijk vele ontwikkelingslanden hebben Ethioipë en Somalië een op het Marxisme gebaseerde staatsstructuur. Met het conflict tussen beide landen wordt de fabel, dat tussen marxistisch geregeerde landen geen conflicten kunnen plaatsvinden, de wereld uit geholpen. Al even logisch is het zoeken naar hulp door beide landen. Somalië meent die hulp eventueel in het westen te kunnen vinden.Wil men in het westen eraan denken dat dictatoriaal geregeerde landen zeer gemakkelijk van partner wisselen ?

De aanwezigheid van Cubaanse militairen in Ethiopië compliceert de zaak enigszins. Moreel kunnen hierin enige landen een rechtvaardiging zien om Somalië nu te hulp te komen. Men zou zich echter in een wespennest begeven. Oplossing van het conflict moet niet met militaire middelen plaatsvinden. Meedoen van Europese landen of Amerika doet de oorlog escaleren. Maar bemoeienis van de V.N. met het conflict is ook geen voor de hand liggende gedachte ! De V.N. zou in dit soort aangelegenheden alleen maar een storende factor kunnen zijn, omdat er teveel gespeeld wordt op het ondergeschikt maken van dit soort confli ten aan de grote belangenstrijd tussen Oost en West.

Het is overigens ook de vraag of de uiteindelijke vrede gediend is met het handhaven van de vroegere toestand tussen Ethiopië en Somalië. Ik hoop voldoende te hebben aangetoond dat het logischer zou zijn om de Ethiopische Somali's te verenigen met hun broeders in de volksrepubliek Somalië. Zo krijgt men tenminste een land met een redelijk homogene bevolking. Het zou ook aardig overeenkomen met het idee van het zelfbeschikkingsrecht voor de volkeren, waarbij het een moeilijke vraag is of de Ethiopische Somali's met de andere Somali's als één volk gezien moeten worden.

De enige organisatie die hier enigszins regulerend zou kunnen optreden is de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid. Het conflict zou dan tenminste uit de maalstroom van wereldconflicten gehouden kunnen worden - mits Cuba en de Sovjetunie zover gebracht kunnen worden hun militairen uit Ethiopië terug te trekken. Teveel bemoeienis zou het conflict nodeloos lang kunnen laten duren.

Bedrijfshallen
Showrooms
Kantoren

Kant en klaar -
korte bouwtijd

Hoge kwaliteit
alles in één hand

Offerte met tekeningen
gratis en vrijblijvend
Vraagt inlichtingen

MUSKENS BOUWBEDRIJF

LOBITH, Telefoon 08365—1141*

Een oplossing in voor de Somali's gunstige zin betekent echter dat meer stammen en volkeren zich geroepen zouden kunnen voelen te streven naar eenheid, niet alleen in Afrika maar bijvoorbeeld ook in het Midden Oosten (Koerden). Een lange, bijna eindeloze reeks van conflicten zou het gevolg kunnen zijn, waarbij de verleiding voor de grote machtsblokken om hun invloed uit te breiden wel erg sterk zou zijn.

Escalatie

Samenvattend zou ik het conflict tussen Ethiopië en Somalië een logisch conflict willen noemen; niet de schuld van één van beide landen, maar een uitvloeisel van het koloniaal verleden. Bemoeienis met het conflict is tegen de belangen van de bevolking en daarom ongewenst, hoewel moeilijk te voorkomen. Niet oplossen van het conflict houdt de bron van spanning is stand, wel oplossen van het conflict opent voor vele volken de weg naar eenheid, en daarmee tevens naar een langdurige periode van onrust in het zwarte werelddeel.

Hopelijk laat men de Afrikanen zelf deze problemen oplossen. Bemoeienis van Oost en West kan het conflict al te gemakkelijk laten escaleren. Een tweede Vietnam of zelfs een derde wereldoorlog zouden er op wat langere termijn het gevolg van kunnen zijn.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Algemeen Secretariaat
Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie
N.Z. Voorburgwal 288
1012 RT Amsterdam
020-242000

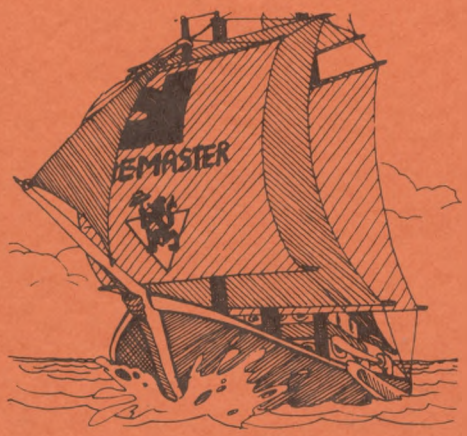

DRIEMASTER

Orgaan van de Onafhankelijke Liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Vonhoff en de V.V.D.

29e jaargang

nummer 5 augustus 1978

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie 'J.O.V.D.

Redactieadres	Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 1012 RT Amsterdam Tel.: 020 - 242000
Drukwerk	Drukkerij J. van Meurs Burg. de Zeeuwstraat 2 2985 AP Ridderkerk
Advertenties	Bureau Van Vliet B.V. Burg. van Fenemaplein 19 Postbus 20 2042 TG Zandvoort
Abonnementsprijs	f 25,-- per jaar
Tekeningen	Michel van Giels Bergen op Zoom
Kopijdatum	Kopij voor het volgende nummer dient op het redactieadres binnen te zijn voor 18 augustus

Hoofdbestuur

Voorzitter	Frank de Grave Verlengde Nieuwstraat 13 a, Groningen Tel.: 050 - 121462
Vice-Voorzitter Politiek	Reinout van Bruggen Brink 7 Groningen Tel.: 050 - 264236
Vice-Voorzitter Organisatie	Rino Schreuder Kasteel Nijenrode Breukelen Tel.: 03462 - 1322
Algemeen Secretaris	Norbert Klein St. Stefanusstraat 58 Nijmegen Tel.: 080 - 236722
Penningmeester	Jan den Dekker Saffierlaan 63 Utrecht Tel.: 030 - 516659
Internationaal Secretaris	Sipke Swierstra Spilsluizen 24 zz Groningen Tel.: 050 - 131255
Tweede Secretaris	vacature

INHOUD

1. Redactioneel en Van de voorzitter
2. Vonhoff en de V.V.D.
5. De boycot van Veronica
6. Van de Hoofdbestuurstafel
7. Resolutie Welzijnsbeleid
8. Nieuws van de Basis
10. De visie op de mens in het liberalisme
13. Indonesië 1978
14. Al lid van de Europese Beweging
15. Rectificatie
16. Playtime

REDACTIE

Hoofdredacteur	Gijs de Vries Pieterskerk-choorsteec 32 a, Leiden Tel.: 071 - 130602
Redacteuren	Ardwin Laintain Middelweg 105 Uitgeest Tel.: 02513 - 13573
	Gerard Derriks Van Bijnkershoeklaan 351, Utrecht Tel.: 030 - 936035
	Roel Schrotenboer Schiphorsterweg 13 De Wijk Tel.: 05224 - 1354
HB-auditor	Jan den Dekker Saffierlaan 63 Utrecht Tel.: 030 - 516659

Redactioneel

Het parlement houdt zomerreces. De leden van Eerste en Tweede Kamer genieten van een - door velen - welverdiende vakantie; er heerst rust rond het Binnenhof. Stilte voor de storm ?

Ongetwijfeld zal de discussie over de bezuinigingsvoorstellen van het kabinet in het najaar het nodige stof doen opwaaien. De inbreng van de VVD is deze discussie zal van essentieel belang zijn voor het profiel van deze partij. Het valt dan ook te verwachten dat de Tweede Kamerfractie van de VVD zich tijdens haar in augustus te houden fractieweekend diepgaand op "het heilsplan" zal beraden.

Daarom in dit nummer een gesprek met Henk Vonhoff over de koers van de VVD. Conclusie van Vonhoff: voor de Nederlandse liberalen ligt de toekomst meer dan ooit in het midden.

Met een persverklaring waarin het optreden van minister Gardeniers (CDA) ten opzichte van Veronica werd gehekeld kwam de JOVD onlangs flink in het nieuws. De boycot van Veronica wordt belicht door Rino Schreuder.

Welzijnsbeleid heeft in toenemende mate de aandacht van de JOVD. Het Hoofdbestuur legde een aantal kerngedachten over dit onderwerp vast in een resolutie, die op 9 september in Ede zal worden besproken.

Den Bosch, de stad van het lieve zoete Geritje, herbergt behalve een aantal gerenommeerde kroegen (misschien juist daardoor...) een goed draaiende JOVD-afdeling. Gerard Derriks sprak met de voorzitter, Bart Lijdsman.

Deze razende reporter blikt vervolgens vooruit op de reis van vier weken, die hij - gewapend met de nodige introductiebrieven van het Hoofdbestuur - door Indonesië hoopt te maken. In onze internationale rubriek bovendien een artikel over de Europese Beweging, een organisatie die de actieve (!) belangstelling van meer JOVD'ers verdient.

Ardwin Lantain bespreekt de visie op de mens in het liberalisme; Gijs de Vries bespreekt de verhoudingen tussen een journaliste, een minister en een fractie.

Nieuwe bijdragen in onze serie over Liberalisme en Christendom zult u in dit nummer helaas niet aantreffen: oud-ARJOS-voorzitter Fred Borgman, thans CDA-Kamerlid bleek met vakantie, en Mr. H. van Riel verzocht ons hem niet onder onze gastschrijvers op te nemen. In het komende nummer hopen wij de draad weer op te vatten.

Redactie

Van de voorzitter

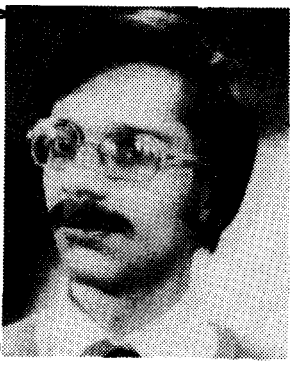

Is het gewoon politieke komkommertijd of is het de stilte voor de storm ? Deze vraag dringt zich op als men de polilieke activiteiten in deze zomermaanden bekijkt.
Van Agt doet aan image-building bij de Tour de France en de kranten staan vol over een ter dood veroordeelde Nederlandse oorlogsmisdadiger, die in Duitsland rustig zijn A.O.W. opstrijkt. Ondertussen deelt Albeda kalmpjes mede dat de handhaving van de koopkracht van de middeninkomens op grond van de aangekondigde bezuinigingsnota niet verwacht mag worden en dit wordt door Wiegel bevestigd. Als of dit niet één van de belangrijkste V.V.D. issues is !
De reakties van de oppositie en de vakbeweging was, zoals te verwachten, negatief. Toch hield m.n. de reactie van de vakbeweging ruimte voor het kabinet in.
Het verbale anti-geweld was relatief licht, en wat misschien belangrijker is, het alternatieve bezuinigingsplan van Den Uyl bracht ook weinig vaksbondhanden op elkaar.
Kortom, de zeeën beloven hoog te zullen oplopen, maar dat het kabinet in de golven ten onder zal gaan is onwaarschijnlijk.
Nu moet ik trouwens zeggen, dat zo op het eerste gezicht de bezuinigingsnota niet tegenvalt. Het is een relatief afgewogen geheel geworden, volgens het principe:"jij een vinger, ik een vinger".
Het is een nota van een kabinet dat zijn moeilijke positie inziet. Moeilijk is het Parlement waar het op een wankele meerderheid rust, moeilijk in de samenvatting waar het door belangrijke groepen - terecht of niet terecht - met wantrouwen wordt bezien.

Voordat het Parlement op reces ging, diende eerst de URENCO-zaak nog afgehandeld te worden. De kabinetsbeslissing acht ik juist en de V.V.D. steun hieraan valt dan ook toe te juichen. Wel moet mij van het hart, dat het optreden van de liberale woordvoerder Portheine beneden peil was.
De zaak was te belangrijk om met een quasi-oubollig verhaal af te doen. Een duidelijk, principieel-liberale stellingname was hier zeker op zijn plaats geweest.

Het afgelopen zomercongres van de J.O.V.D. was, wat betreft het huishoudelijke gedeelte, niet bepaald een hoogtepunt in de J.O.-V.D. historie. Oorzaken als een vernieuwing en een verjonging van de vereniging zijn aan te geven, naar mijns inziens niet de belangrijkste. Een vereniging als de

(vervolg op pagina 15)

Vonhoff en de V.V.D.

Interview door Gijs de Vries

Deze zomer zal de Tweede Kamerfractie van de VVD in het rustieke Wolfheze een tweede strategieweekend houden. Twee dagen lang zullen de achtentwintig dames en heren die de politieke smaakmakers van de VVD zijn zich beraden over de koers van hun partij, over het optreden van de Tweede Kamerfractie en de relatie tussen de fractie en het kabinet. Vorig jaar werd voor het eerst een dergelijk brainstormweekend gehouden. Dat leverde als meest opzienbarende resultaat het voorstel van het nationaal kabinet op.

Twee verkiezingsnederlagen en de op handen zijnde bezuinigingsoperatie vormen het decor van Wolfheze II. Stof tot praten zal de VVD-fractie niet ontbreken; de noodzaak voor een diepgaande bezinning op de wijze waarop de liberale identiteit versterkt moet worden is - voor ieder die het zien wil - volstrekt duidelijk. Fractievoorzitter mr. J.G. Rietkerk heeft in zijn commentaar op de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen al laten weten een dergelijke bezinning noodzakelijk te achten. Of Rietkerk ook zijn stijl van leiding geven aan de orde wil stellen - De Volkskrant heeft herhaaldelijk, terecht of ten onrechte, melding gemaakt van wrijvingen die het vermeende strenge optreden van Rietkerk zou opleveren - is een tweede.

In ieder geval is het zeker dat Wolfheze II van groot belang zal zijn voor de koers van de VVD in het komende jaar. Reden voor de redactie van dit blad om een van de meest vooraanstaande liberalen, de heer H.J.L. Vonhoff, naar zijn mening over die koers te vragen.

Vonhoff heeft in zijn beroemde artikel "De strijd om het midden" (Liberaal Reveil, 15e jaargang, februari 1974; zie ook De Driemaster nr 3, mei 1978, blz. 3-5) gewaarschuwd tegen een naar rechts afglijden van de - toen in de oppositie verkerende - VVD.

Gijs de Vries vroeg Vonhoff of zijn in 1974 geuite vrees intussen is uitgekomen.

Abortus

"Mijn waarschuwing voor het afglijden naar rechts is - ik zeg dat zonder vreugde - dacht ik duidelijk bevestigd door datgene wat rond de abortusdiscussie in de Eerste Kamer heeft plaatsgehad, en de zeer belangrijke electorale gevolgen die dat heeft gehad, met name voor het voortbestaan van D'66."

Vonhoff ziet de opleving van D'66 als een afgeleide, 'n gevolg van de abortuskwestie. "Dat was in feite een volstrekte illustratie van datgene wat ik indertijd in Liberaal Reveil had geschreven."

Daar komt volgens Vonhoff bij, dat het heel geleidelijk aan duidelijk wordt dat het CDA maar één toekomst heeft: die van conservatieve partij. "Conservatief" vindt hij overigens een onvolkomen aanduiding voor een stroming. Vonhoff gebruikt de term in de Europese zin, daarbij verwijzend naar het artikel van H.A.M. Hoefnagels in het jongste nummer van Liberaal Reveil (19e jaargang nr. 4, 1978; zie ook De Driemaster, 29e jaargang, nr. 4, mei 1978), die er op wees dat er in veel Europese landen een partij is die zich beschouwt als draagster van de nationale waarden (Britse Conservatives, Democrazia Chistiana, etc.). In ons land komt men volgens Hoefnagels en Vonhoff bij het CDA terecht.

"Het is logisch dat dogmatisch denken - en degenen die zich in die partijen verenigen hebben een neiging tot dogmatisch denken - in het algemeen leidt tot een visie op de samenleving die zich ook door dogma's laat bepalen. Als er sprake is van grote leerstelligheid - conservatief is een moeilijk begrip - dan leidt dat vaak tot een denken over de samenleving in nogal vaste categorieën. Dat is overigens ook een kenmerk van het socialisme - in de oplossingen van socialisten voor maatschappelijke vraagstukken vind je vaak behoudende, traditionele elementen."

Het CDA als conservatieve factor in de Nederlandse politiek. Dat betekent volgens Vonhoff dat voor de VVD kansen in het midden blijven liggen. Die kansen moeten gegrepen worden, "omdat alleen daardoor voor het liberalisme een stuwende functie in de Nederlandse politiek kan zijn weggelegd. Die rol is niet te vervullen als men naar één van de uiteinden van het politiek spectrum getrokken wordt. Dat betekent dat men bij zijn positiebepaling zeer nadrukkelijk opties naar meerdere kanten moet openhouden."

Als de PvdA door het verzuringsgevaar dat iedere oppositiepartij bedreigt zou radicaliseren, dan betekent dat volgens

Vonhoff dat de mogelijkheden in het midden nog verder zullen toenemen.

Vakbeweging

In dit verband vindt hij de "bijzonder duidelijke en harde wijze" waarop de vakbeweging afstand heeft genomen van het alternatieve bezuinigingsplan van PvdA-oppositieleider Den Uyl, van zeer groot belang. Weliswaar heeft FNV-voorzitter Wim Kok in de Haagse Post ook Bestek '81 scherp bekritiseerd, maar in wezen heeft de vakbeweging gekozen voor wat Vonhoff "een mitigeren van het Bestek" noemt."De vakbeweging wenst een aantal punten te zien afgezwakt, men kiest voor een minder ver gaande operatie dan het kabinet, maar wel volgens de zelfde optiek. De vakbeweging in zijn totaliteit heeft veel grotere afstand genomen van de benadering van Den Uyl dan van die van het kabinet. En dat is een politiek gegeven van de eerste orde."

Betekent dat, dat de VVD nu de kans heeft een redelijke relatie op te bouwen met de vakbeweging, en af te komen van het image dat door kabinetten waarin de VVD zit niet met de vakbeweging te werken valt ?

Vonhoff: "Dat is iets waar we de komende jaren op bedacht moeten zijn. Ik vind in ieder geval dat de komende maanden een gesprek heel goed mogelijk is. We hebben hier een kans om door allerlei fetisjismen heen te breken. Daarbij moeten we ons blijven realiseren dat we de bestuurlijke kracht moeten leggen waar die hoort: bij de politieke organen, en niet bij de vakbeweging." De houding van de vakbeweging ("een heel essentieel gebeuren") doet hem menen dat tweede kabinet-Den Uyl er voorlopig niet in zit, althans "niet langs de weg die de PvdA nu gaat".

Het is niet uitgesloten dat de PvdA in haar oppositierol radicaliseert. Daardoor ontstaat voor de VVD wel meer ruimte in het midden, maar beperkt dat niet tegelijk de mogelijkheden voor een alternatieve coalitie ?

"Ik denk het niet. Ik denk dat als men zich dit realiseert ook in de PvdA een zekere pendulewerking, terug naar het midden optreedt. Men hoeft dat niet te overtrekken, maar er zijn signalen dat men zich in de PvdA wat ongerust maakt over sommige ontwikkelingen." Vonhoff noemt in dit verband de collegevorming in de provincie Groningen, waar de PvdA door haar polariserende houding buiten spel kwam te staan.

Een VVD op weg naar het midden kan niet om D'66 heen. Moet de VVD proberen D'66 uit de markt te drukken of trachten de positie van het liberalisme te versterken door het gesprek met die partij aan te gaan ?

"Ik ben nog steeds niet overtuigd van de bestendigheid van D'66 als politiek verschijnsel. D'66 is een heropgerichte partij - de oorzaak van de herleving, waarop overigens vaardig is gereageerd, heb ik al aangegeven." Of D'66 een plaats zal weten te verwerven is volgens Vonhoff afhankelijk van twee factoren. "Als de VVD niet naar het midden komt krijgt D'66 naar mijn gevoel wel een mogelijkheid om zich daar blijvender te vestigen, maar dat is maar één factor. Als de PvdA terugkomt van dat radicaliseren, behoort er geen ruimte te zijn tussen VVD en PvdA. Die ruimte is er dan ook feitelijk niet. D'66 is nog steeds niet een eigenheid, maar blijft een afgeleide factor in de politiek."

Nationaal kabinet

We hebben Wolfheze I gehad, met als belangrijkste uitkomst het voorstel van het nationaal kabinet. Daaraan is door sommigen de betekenis gehecht dat de VVD een stap naar het midden deed, voortbouwend op het niet uitsluiten van de PvdA bij de verkiezingen van 1977 - het loslaten van de lijn-Oud.

"Dat was de betekenis van het nationaal kabinet. Je kon je afvragen of het als constructie andere betekenis kon hebben dan die symbolische - ik dacht eigenlijk niet, want ik dacht niet dat de tijd rijp was voor een nationaal kabinet; dat had ook misschier niet geleid tot meerdere duidelijkheid - maar het is heel duidelijk dat die opstelling in Wolfheze in ieder geval de signaalwerking heeft gehad van "mensen wij zijn beschikbaar en bereid".

Wat opvalt is de aarzeling in de PvdA hierover. Ik vind dat verheugend. De officiële lijn was zeer afhoudend, maar hier en daar hoort men toch andere geluiden." Vonhoff

B.V. 's-Gravenhaagsche Zwem- en Sauna-inrichting

„MAURITSKADE"

ZWEMBAD Telefoon 64 25 75

Zwemmen *f* 2,— Terras *f* 0,40

maandag t/m vrijdag 12-14, 14-16, 16-18 uur
zaterdag 9-11, 11-13, 13-15 uur

SAUNA Telefoon 46 68 12

Dames- en Herenafdelingen

Entree *f* 5,00 plus *f* 2,50 per uur

maandag t/m vrijdag 12-22 uur
zaterdag 9-18 uur

Bij de entree is het gebruik van twee baddoeken, Turks bad en solarium inbegrepen

Wijzigingen voorbehouden

lid DE NEDERLANDSE SAUNAVERENIGING NSV

verwijst daarbij naar de discussie over de koers van de PvdA, die in Socialisme en Democratie en Roos in de Vuist (PvdA-bladen - red.) op gang komt. De collegevorming in Amsterdam en de provincie Noord-Holland noemt hij triest, maar in het algemeen verloopt de collegevorming toch minder stuitend dan vier jaar geleden soms het geval was. "Eén zwaluw maakt geen zomer, maar de PvdA is op het ogenblik allerminst een monoliet. Er zijn zich daar heel duidelijk stromingen en tegenstromingen aan het aftekenen. Dat is ook nodig, want in de strijd om het midden moet ook de PvdA participeren, en dat kan niet bij een toenemende radicalisatie."

Signaal

De VVD-fractie houdt dezer dagen een tweede strategieweekend. Welke signalen zijn er door de fractie te geven in concreet beleid, waaruit zou blijken dat het de VVD ernst is het die strijd om het midden ?

"Ik wil me om twee redenen losmaken van de Wolfhezeconferentie. In de eerste plaats omdat de fractie zelf haar koers moet bepalen - ze zal niet de behoefte hebben daarin beleerd te worden door buitenstaanders. In de tweede plaats omdat de fractie zich rekenschap behoort te geven van de politieke situatie. Het lijkt mij van eminent belang dat de fractie vanuit haar verantwoordelijkheid een bijdrage levert aan het profileren van het liberalisme, maar wel op basis van een zo goed mogelijke loyale samenwerking aan het voortbestaan van dit kabinet. Ik geloof dat dat een kwestie is van politieke loyaliteit, die je moet opbrengen zonder jezelf te verloochenen. Dat betekent dat er aan het denken van de fractie praktisch politieke belemmeringen zijn gesteld."

In het concrete beleid acht Vonhoff meer nadruk op democratiseringspolitiek gewenst. "Ik vind dat we over de democratisering van onze hele samenleving, op alle mogelijke gebieden, nog volstrekt onvoldoende gedacht hebben." Vonhoff verwijst naar het artikel "Democratie op maat" van Rietkerk in "Liberalisme in de jaren tachtig" en naar de inleidingen over verfijning van de democratie die hij op een VVD-partijraad en voor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft gehouden, die de basis voor een diepgaander gedachtenwisseling in de VVD over dit onderwerp zouden kunnen zijn. In dit verband noemt hij ook de Inspraaknota van B&W in Utrecht, en het Democratiecongres dat volgend jaar in het kader van de herdenking van de Unie van Utrecht in Utrecht zal worden gehouden. "Op dit punt zijn er ontwikkelingen aan de gang waar wij bepaald over zouden moeten denken."

"Ik meen dat ideeënrijkdom, en in dit opzicht tot een werkelijk modern beleid komen dat niet is een afgeleide van het beleid van anderen - een soort vertraagd socialisme - kan leiden tot een toestand waarin je actief en met succes kan opereren. In de partij zullen wij over dit soort zaken hard moeten denken. Dat kan overigens betekenen dat je weer 's wat wisselingen krijgt in je aanhang. Ik vind dat we niet al te paniekerig moeten doen als we wat verliezen. Ik heb de indruk op dit moment niet gezegd kan worden dat ons verlies aan wat stemmen hier en daar - hoezeer ik dat ook betreur en ik vind dat we naar het omgekeerde moeten blijven streven - bepaald niet heeft geleid tot een verlies aan invloed. Er is een verschil tussen datgene wat je aan kiezers binnenkrijgt en wat je aan invloed kunt krijgen of behouden."

Die ideeënrijkdom lijkt op het ogenblik vooral van Rietkerk te moeten komen. Zijn rede bij de algemene beschouwingen begin 1978 en zijn bijdragen aan de Teldersstichtingrapporten "Arbeid" en "Liberalisme in de jaren tachtig" hebben in eigen kring niet tot grotere creativiteit geleid.

Vonhoff vindt dat in de VVD, met name door de Teldersstichting, toch wel wordt meegedacht over sommige zaken. Hij wijst in dit verband op de op handen zijnde herziening van het VVD-beginselprogram, die hij van groot belang acht. "Het is voor een partij natuurlijk altijd moeilijk om door te gaan nadat er een aantal wat ongelukkige verkiezingsresultaten op tafel zijn geweest; dat inspireert nooit. Maar aan de andere kant vind ik dat de partij die weer heel redelijk heeft opgepakt."

Wel vindt Vonhoff dat juist omdat een regeringspartij nu eenmaal beperkte bewegingsvrijheid heeft, de partij creatiever zou moeten zijn.

De voorzitter van een Tweede Kamerfractie neemt in een partij natuurlijk een bijzondere plaats in. Van hem mag een stimulans verwacht worden, zoals Rietkerk volgens Vonhoff terecht tracht te geven. "Als politiek aanvoerder - we moeten af van dat begrip politiek leider - moet hij zijn team tot ideeënontwikkeling stimuleren." "Maar", aldus Vonhoff, "dat mag geen éénzang worden."

exclusieve
heren-
kleding
en
modes . . .

Smits
exclusief
oosterhout (n.br.)

arendshof 66
telefoon 01620 - 23045
'n mode eldorado
voor mannen

De boycot van Veronica

door Rino Schreuder

Nederland kent sinds ruim twee en een half jaar een aspirant-omroep: de Veronica Omroep Organisatie (VOO); de opvolger van het vroegere Radio Veronica. Nederland kent al veel langer een omroepwet waarin o.m. staat dat een omroep-organisatie maximaal twee jaar aspirant kan zijn, waarna zij ofwel de C-status krijgt ofwel verdwijnt.
Deze combinatie van feiten levert een vraag op. Het doorlezen van de publicaties over de VOO levert het antwoord: Veronica is het slachtoffer van een consequente boycot.

In de eerste plaats een boycot van de omroepwereld.Er is een beperkte zendtijd beschikbaar en een nieuwe omroep krijgt dus zendtijd ten koste van de anderen. Bovendien betekent een nieuwe omroep een extra stukje onwelkome concurrentie voor de al bestaande omroepen. In de tweede plaats een boycot van een grote meerderheid in het parlement. Het CDA is van mening dat de VOO niet het wettelijk verplichte totaal-programma kan presenteren. Iets dat het CDA geneigd zal zijn te zeggen van ieder niet op confessionele leest geschoeide omroep.De PvdA heeft zich altijd een voorstander betoont van een sterke band tussen omroep, maatschappelijke en politieke organisaties met dezelfde dogmatisch-ideologische achtergrond. Stevige banden tussen omroepen en politieke partijen zijn dan ook niet vreemd aan deze standpunten van CDA en PvdA.

Veronica zelf heeft zich van alle tegenwerking in de omroepwereld, de politiek en de kijkers weinig aangetrokken. In haar statuten staat dat de VOO een geestelijk noch politieke voorkeur vertoont en meer dan andere omroepen aandacht wil besteden aan de plaats en de verantwoordelijkheid van jongeren in de maatschappij. Op deze basis hebben vele zich aangesproken gevoeld door Veronica en op deze basis kon Veronica ook het vereiste aantal leden inschrijven om aanspraak te maken op de C-status. Juist het ledenaantal was de oorzaak dat tot tweemaal toe die C-status niet werd verleend.

Eind 1977 liep de aspirantfase van twee jaar af. Minister van Doorn van CRM had bij Veronica gedurende twee jaar nog geen basis kunnen vinden voor de toekenning van de C-status. Hij gaf toen, geheel buiten de omroepwet om, Veronica een verlenging van de aspirantfase van een half jaar.In die tijd kon de Omroepraad Veronica nog eens beoordelen. Op 20 april jl. rapporteerde de Omroepraad dat alles akkoord was op één punt na. De geruchten over commerciële bindingen van Veronica moesten onderzocht worden.

Eind juni liepen twee termijnen af. De verlenging van de aspirant-fase en ook de termijn waarbinnen de minister van CRM (inmiddels was dit Mevr. Gardeniers van het CDA geworden) een beslissing moest nemen over het advies van de Omroepraad. Onder druk van het CDA en de PvdA, die allebei in de geruchten over commerciële bindingen een stok vonden om Veronica te slaan, kwam de minister van een eerder ingenomen standpunt terug en verlengde de aspirant-fase wéér.

Commerciële aktiviteiten zijn verboden voor alle omroepen, zowel voor aspirant- als voor A-, B- en C-omroepen.Veronica moet zich dus net als andere omroeporganisaties daarvan onthouden. Geruchten over commerciële bindingen van omroepen (en niet alleen Veronica wettigen echter al zeker een jaar lang een onderzoek. Het is de minister van CRM die op dat punt grove nalatigheid kan worden verweten, zeker na het advies van de omroepraad van 20 april waarin expliciet op zo'n onderzoek werd aangedrongen. Het verlenen van de C-status staat m.i. los van geruchten over commercie.
Die zijn nl.op de verlenging van de C-status aan een aspirantonderzoek niet van invloed.

De omroepwet en het ministerieel beleid zijn er om de omroeporganisaties duidelijkheid te verschaffen over de kriteria waaraan zij moeten voldoen. Nu wordt de omroepwet op alle mogelijke en onmogelijke manieren geïnterpreteerd en volgt het beleid van het ministerie van CRM een zig-zag koers. Daarvan ondervindt nu Veronica de nadelen. Wéér moeten zij wachten op zendtijduitbreiding zonder de zekerheid dat ze die uiteindelijk krijgen.

Een omroeporganisatie die zich niet wil binden aan een bepaalde geestelijke of politieke stroming, dus volgens goed liberaal gebruik openstaat voor ieders mening, verdient de steun van de J.O.V.D.. Als nu het moment van de beslissing over de C-status van Veronica op grond van oneigenlijke argumenten en op grond van geruchten die niet zijn onderzocht in de periode die daarvoor was, al meer dan ¾ jaar wordt uitgesteld dan kan daartegen niet krachtig genoeg stelling worden genomen.

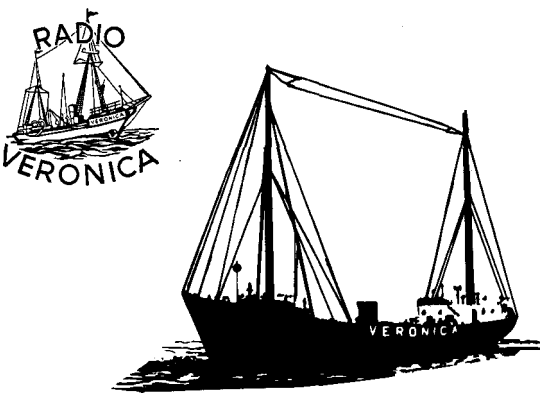

Van de Hoofdbestuurstafel

Introductieweekeinde voor nieuwe afdelingen

Op 16 en 17 september gaan we in de Volkshogeschool in Eerbeek het tweede introduktieweekeinde van dit jaar van dit jaar houden. Speciaal voor nieuwe leden, die eens wat uitvoeriger kennis willen maken met de JOVD. Het thema van dit weekeinde is "Inkomenspolitiek". Denk niet dat je van dit onderwerp al veel moet afweten: de bedoeling is juist om met een aantal mensen voor het eerst in die materie te duiken. We doen dat aan de hand van een film en een aantal stellingen. Het programma bevat globaal de volgende onderdelen:
- ontvangst op vrijdagavond tegen een uur of acht,
- discussiefilm, gevolgd door discussie in kleine groepen,
- behandeling van de stellingen in discussiegroepen,
- rapportage van de discussieresultaten aan de hele groep,
- rollenspel,
- evaluatie.

Uiteraard speelt ook het gezelligheidsaspect een grote rol ! Er kunnen zich ca 50 JOVD'ers aanmelden bij het Algemeen Secretariaat (020-242000) of bij Jan den Dekker (030-516659). De kosten zijn ƒ 35,-- per persoon; hierbij zijn de maaltijden, de overnachting en het cursusmateriaal inbegrepen.

Begin dit nieuwe JOVD-seizoen goed, en leer je mede-leden en de vereniging eens wat beter kennen door je aan te melden voor dit interessante, en ongetwijfeld gezellige introduktieweekend.

Themadag Justitie in Rijswijk

Op zaterdag 7 oktober zal de JOVD in Rijswijk een hele dag besteden aan het Nederlandse justitiebeleid. Voorafgaand aan de themadag zal een Zwartboek Justitie onder verantwoordelijkheid van het Hoofdbestuur het licht zien, waarin een aantal facetten van dit onderwerp onder de loep zullen worden genomen. Juist op het terrein van de Nederlandse justitie zijn er tal van onderwerpen die vanuit een specifiek liberaal oogpunt bekeken kunnen, en moeten worden.

Het JOVD-Zwartboek zal worden aangeboden aan de Minister van Justitie, Mr. J. de Ruiter, die op de themadag aanwezig zal zijn. Als sprekers zijn benaderd "ons" VVD Kamerlid en justitiespecialist Ed Nijpels, en oud-staatssecretaris Glastra van Loon.

Jaarcongres in Maastricht

De voorbereidingen voor het najaarscongres en de jaarlijkse Algemene Leden Vergadering zijn in volle gang. Zoals op het zomercongres in Staphorst is besloten zal er geen resolutie worden besproken. Naast de gebruikelijke sprekers zal het weekend o.a. de bespreking van de nieuwe statuten van de JOVD te zien geven. De afdeling Maastricht verzorgt op zaterdagavond een feest in een naburig Bels Maasdorpje - gezellig wordt het dus zeker !

JOVD-T-shirts

Er zijn nog enige tientallen JOVD-T-shirts verkrijgbaar. Ze zijn schriftelijk te bestellen bij het Algemeen Secretariaat; prijs ƒ 12,50 per stuk. Vermeld op je bestelbriefje welk formaat je wilt hebben: small, medium, large of extra-large.

Buitengewone Algemene Ledenvergadering

Zoals tijdens het zomercongres in Sloten besloten zal op zaterdag 9 september een Buitengewone Algemene Ledenvergadering worden gehouden. Tijdens de vergadering zullen de volgende punten worden besproken:
- Resolutie Sportbeleid,
- Resolutie Welzijnsbeleid,
- Kandidatuur voor de post van Tweede Secretaris in het Hoofdbestuur.

De voortzetting van de behandeling van de Resolutie Sportbeleid is voorbereid door de Commissie Sportbeleid. Redactionele wijzigingen zijn al verwerkt; nieuwe amendementen zijn niet mogelijk.

De tekst van de Resolutie Welzijnsbeleid volgt hieronder. Amendementen kunnen door de afdelingen worden ingediend voorzover ze betrekking hebben op de stellingen. De toelichtingen zijn als steeds niet amendeerbaar. Amendementen moeten uiterlijk op 6 september om 12.00 uur in het bezit zijn van de Vice-Voorzitter Politiek, Reinout van Bruggen (Brink 7, Groningen). Om in behandeling te worden genomen moeten de amendementen op het congres in voldoende oplage (min. 150 exemplaren) aanwezig zijn. Het Hoofdbestuur verzoekt de afdelingen dringend evt. amendementen per district, per samenwerkingsverband of met een aantal afdelingen samen in te dienen. Dat maakt de discussie tijdens de vergadering aanzienlijk overzichtelijker.

De Buitengewone ALV zal worden gehouden in De Reehorst, Bennekomseweg 24, te Ede (Gld) De vergadering begint om 11.30 uur.

Resolutie Welzijnsbeleid

Hieronder volgt de conceptresolutie Welzijnsbeleid. Deze zal behandeld worden op de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van 9 september 1978. Amendementen kunnen door de afdelingen tot 6 september worden ingediend bij Reinout van Bruggen, Brink 7 Groningen.

Preambule.

Welzijn en welvaart zijn begrippen die regelmatig verwisseld worden. Sommigen zijn van mening dat er zelfs geen verschil bestaat tussen beide begrippen. Anderen zijn van mening dat het onzinnig is vast te houden aan het verschil. Het verschil tussen beide begrippen is gelegen in de wijze waarop het menselijk geluk bevorderd wordt.
De mens heeft talrijke behoeften en hoe meer er bevredigd worden, hoe gelukkiger de mens is. Een groot aantal van die behoeften liggen op materieel terrein. Zo is het leven zonder voedsel, kleding, onderdak, etc. niet goed mogelijk. Deze materiele behoeften worden bevredigd door een hoog welvaartsniveau. Hoe meer er aan deze behoeften kan worden voldaan hoe groter de welvaart is. Een hoog welvaartsniveau kan in hoge mate bijdragen aan het welzijn. Er zijn echter grenzen. Een hoge welvaart heeft immers ook negatieve effecten (bv. milieuvervuiling). Aan de andere kant staat daar tegenover dat een optimaal welzijn zoveel kost dat het niet uit de nationale middelen betaald kan worden. (Denk maar aan bv. de kosten van het onderwijs voor iedereen) Het is daarom noodzakelijk dat er aan de welvaartsverhoging veel aandacht wordt besteed. Niet als doel opzich, maar als middel om een groter welzijn te bereiken.
Naast deze materiele behoeften heeft de mens ook immateriele behoeften (bv. vrijheid, privacy, onderwijs, gezondheid, rechtsbescherming, milieu etc.). Deze behoeften zijn vaak niet goed onder woorden te brengen. Als je ziek bent wil je beter worden maar hoe dat moet gebeuren is niet duidelijk. Soms zelfs bedreigt men zijn eigen geluk op langere termijn (bv.roken). Het beleid wat er opgericht is om deze (immateriele) behoeften vast te stellen om de middelen te vinden die in deze behoeften kunnen voorzien noemen we welzijnsbeleid.

1. Een liberaal beleid dient er op gericht te zijn om ieder mens zoveel mogelijk kansen te geven zichzelf te ontplooien. Om dit te bereiken moet er gestreefd worden naar:
   Het scheppen van levensvoorwaarden waarin ieder mens zoveel mogelijk zijn eigen doen en laten kan bepalen, mits hij daarbij de vrijheid van anderen niet schaadt;
   Het vergroten van de betrokkenheid van de mens bij alles wat er om hem heen gebeurt;
   Het vergroten van de betrokkenheid van de mens bij zijn eigen leefsituatie:
   Voorrang dient te worden gegeven aan de verbetering van de leefomstandigheden van zwakkeren en achtergestelden in onze samenleving.

2. In de ontwikkeling naar een samenleving met een zo hoog mogelijk welzijn voor ieder individu vervult de samenlevingsopbouw een centrale rol. Ook in de samenlevingsopbouw kunnen en dienen liberalen een vooraanstaande rol te spelen.
   Het voornaamste instrument tot realisering van een zo optimaal mogelijk welzijn voor iedereen is de samenlevingsopbouw. Samenlevingsopbouw beoogt in de ogen van de J.O.V.D. een gunstige beïnvloeding van de samenleving in al zijn onderdelen, ter verhoging van het welzijn van zoveel mogelijk personen.

3. Het welzijnsbeleid dient zoveel mogelijk op gedecentraliseerd niveau gevoerd te worden. Dat wil zeggen, door het overheidsorgaan dat zo dicht mogelijk bij de burger staat.

4. Particulier initiatief en vrijwilligerswerk vormen de basis voor het uitvoerende welzijnswerk.

   Als we kijken naar de aard en het doel van het welzijnswerk, dan kan gesteld

Wist U dat . . .

- Het Jaarcongres 1978 in Maastricht in een vijf-sterren-hotel wordt gehouden ?
- De afdeling Utrecht volgens haar oud-voorzitter bruist van ingehouden activiteit ?
- Volgens de heer Remkes een politicus ook visie nodig heeft ?
- Het aanstaande huwelijk van Ad de Laet en Lilian Verhage bewijst dat de JOVD niet alleen een studie- en pressiefunctie heeft ?
- Het Hoofdbestuur besloten heeft het systeem van contributie-inning door afdelingen te vervangen door een gecentraliseerd systeem - de wiebeltax van Den Dekker ?
- De Vice-Voorzitter Politiek volgens eigen zeggen alles laat staan wat maar groeien wil ?
- De Driemaster behalve Uw lijfblad ook een lagere school in Nijmegen is ?

worden dat het particulier initiatief en het vrijwilligerswerk een belangrijk deel van het uitvoerende welzijnswerk ter hand kunnen nemen. Discussies over de eigen leefsituatie van het individu, problemen in de wijk, bejaarden- en jongerenhuisvesting enz. komen het best naar voren als de mensen daarover onderling van gedachten wisselen. Aanwezigen en gespecialiseerde beroeps-welzijnswerkers geeft al gauw aan de betrokkenen het gevoel onderworpen te zijn aan een "consultatie", een "onderzoek". Naar onze mening ligt de taak van professionele werkers veel meer in het coördinerende en adviserende vlak t.o.v. de vrijwilligers. Het verzorgen van basistraining voor vrijwilligers is een andere taak van beroepskrachten.

5. Aan de subsidieering van welzijnsinstellingen dienen wettelijke voorwaarden t.a.v. de democratisering en doelmatigheid gekoppeld te worden.

6. Overwogen dient te worden om van de gebruiker van de welzijnsvoorziening een passend financieel offer te vragen om zo de kwaliteit van de diensverlening te bevorderen. De afhankelijkheid van de professionele welzijnswerkers moet verminderd worden.

7. Ons productiesysteem is ondergeschikt aan het menselijk welzijn.

8. Inkomen, ontplooiingskansen, promotiemogelijkheden etc. kunnen tot behoeftebevrediging leiden en zo bijdragen tot een groter welzijn. Het streven naar volledige werkgelegenheid, humanisering van de arbeid, werkoverleg, democratisering van de onderneming, zijn de middelen om voor een ieder zo'n plezierig mogelijke arbeidsplaats te creëren.

8. Ieder mens heeft recht op een persoonlijke levenssfeer. Inbreuk van derden (ook de overheid), dient te worden tegengegaan.

   In de grondwet moet een recht op privacy erkend worden. Als iemand vrijwillig of verplicht aan derden inlichtingen geeft, dient hij wettelijk beschermd te worden tegen het ongevraagd gebruiken, doorgeven, etc. van die inlichtingen.

9. Noodzakelijk voor een zo groot mogelijk welzijn is ook het streven naar:
   - Een woningbouwbeleid wat er op gericht is een ieder recht te geven op een goede woning en een prettige woonomgeving.
   - Milieubeleid wat er opgericht is een juiste afweging te maken tussen de behoefte aan werk en de behoefte aan een schoon milieu.
   - Een optimaal functionerend stelsel van sociale zekerheid.
   - Een onderwijsbeleid wat er opgericht is ieder mens alle mogelijkheden tot ontplooiing te bieden.

10. Wanneer het welzijnsbeleid gedefinieerd wordt als het bevorderen van het menselijk geluk dan moet de conclusie zijn dat een liberaal welzijnsbeleid te maken heeft met alle facetten van het overheidsbeleid. Immers iedere daad van de overheid beïnvloedt het menselijk geluk.
    Een andere definitie van welzijn zou tot andere uitkomsten komen.

Nieuws van de Basis

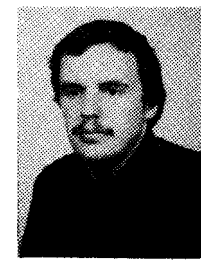

Interview door Gerard Derriks

Den Bosch is een afdeling, die op het moment van schrijven alweer wat langer draait. Weinigen in den lande zullen evenwel weten dat Den Bosch een zeer actieve afdeling is, omdat men binnen de totale J.O.V.D. tot op heden niet zo aan de weg timmert. Daartegenover staan in de afdeling zelf des te meer activiteiten. Informatie over doen en laten van de afdeling komt van de voorzitter Bart Lijdsman, waarvan nevenstaande afbeelding. Na het overlijden van de afdeling werd Den Bosch opnieuw opgericht in december 1976. Hoewel sinds kort de verloren gewaande archieven van de oude afdeling weer zijn teruggevonden is er nog geen tijd geweest om het verval van die oude afdeling te analyseren. Wel weet men inmiddels dat de toenmalige afdeling Den Bosch niet al te veel moest hebben van het Kernprogramma; indertijd vond men het een"links propagandastuk". De signatuur van de huidige afdeling is toch wel anders, niet zo conservatief ingesteld. Het potentieel voor zijn afdeling in Den Bosch vindt Bart wel wat gering. Opkomst bij J.O.V.D.-avonden is over het algemeen goed, hier en daar wel eens tot honderd mensen, maar hier schuilt toch een probleem: het zijn vaak al de ouderen, J.O.V.D.-ers zitten er dan weer niet zoveel tussen. Het ledental ligt op dit moment om en nabij de 40. Een beduidend hoger aantal wordt niet verwacht, in ieder geval voor het moment.
Meer potentieel zit er waarschijnlijk in de randgemeenten. Het is de bedoeling om hier in de komende periode meer aandacht aan te besteden. De problemen blijven helaas niet beperkt tot het potentieel: de afdeling telt de nodige scholieren, waarvan er op het einde van een jaar weer een aantal Den Bosch verlaten om elders te gaan studeren. Dat betekent voor het bestuur elk jaar opnieuw beginnen, met een bijna onvoorspelbaar einde aan het slot van het verenigingsjaar.
(Is in de vereniging trouwens de onderlinge migratie ooit onderzocht? Dit zou misschien verrassende resultaten kunnen hebben- GD).
Ook de bestuurssamenstelling draagt bij tot de problemen. Niet omdat het niet goed draait, integendeel. Maar wel zou professionalisering een groter bereik ten gevolge kunnen hebben. Besturen op "amateuristische

basis" legt nu eenmaal altijd beperkingen op gezien de beschikbare tijd. Daar komt bij dat het Bossche bestuur zeker niet topzwaar te noemen valt: het is een driemansgeheel, waar behalve Bart ook nog Chris Koelemij als secretaris en Onno Hoes als penningmeester in zitten. Drie mensen in een bestuur lijkt weinig, maar het hangt samen met de filosofie die Bart op bestuurlijk vlak heeft. "Een bestuur is eigenlijk ook gewoon een commissie, niets meer dan andere leden, een groep die tussen de andere leden moet staan en niet er boven".
Van de activiteiten van de afdeling mag in de eerste plaats genoemd worden de vervaardiging van het blad Horizon. Het mag gerekend worden tot de beste afdelingsbladen binnen de vereniging; vele afdelingen zouden er een voorbeeld aan kunnen nemen. De opzet is zeer professioneel, het wordt gedrukt en bevat niet alleen maar politieke verhandelingen maar ook overdrukken van berichten in de pers over de afdeling en verslagen van achterliggende zaken. De informatie, die geboden wordt, is zonder meer uitstekend te noemen. Des te meer lof verdient men met dit blad waar ook hier slechts een gering aantal mensen de verzorging in handen hebben. Zonder de rest tekort te doen mag de naam van Marco Ashmann niet onvermeld blijven.
Naast het blad bestaat een werkgroep gemeentepolitiek. Ook hier weer hetzelfde beeld: een kleine groep mensen die evenwel zeer actief is. Dat blijkt wel uit de waardering waarmee de politieke groeperingen in Den Bosch de J.O.V.D.-afdeling bezien. Daarnaast niet bang voor grote klussen: binnenkort wordt een enquête aangepakt over woontoestanden, waarbij men enkele duizenden deuren hoopt te zien opengaan. De bezigheden van de werkgroep leiden tot nota's die tot publicaties in het blad, dat tot afdelingsavonden en op basis van die resultaten blijft men dan ook weer kritisch het gebeuren in de stad volgen. Binnen het kader van deze werkgroep kan er natuurlijk voorzichtig gewerkt worden aan kadervorming.
De afdeling Den Bosch begint het seizoen al vroeg: op 8 augustus is er een borrelavond, op 30 augustus een ledenvergadering. Ook aan Bart een aantal concrete vragen over min of meer actuele zaken.

Wat is voor jou liberale politiek?
Antwoord:" De meest omvattende levensbeschouwing. Het omvat een groot aantal sociale aspecten en legt tevens veel nadruk op het individuele. Dat zegt D'66 ook, maar nog niet met voldoende eigen identiteit."
Vraag: Wat is je standpunt t.a.v. bezuinigingen ?
Antwoord:"Op zich accoord, maar het is ingewikkeld. Het moet namelijk wel rechtvaardig gebeuren. Soms ligt het salarisstartpunt zo hoog, dat de top daardoor te ver weg komt te liggen".
Vraag: En de ambtenarenacties?
Antwoord:"Die begrijp ik niet zo erg. Er is nog altijd overleg mogelijk. De hogere ambtenaren hebben een betere inkomenspositie dan vergelijkbare mensen in het bedrijfsleven: nauwelijks ontslag te vrezen, een welvaartsvast pensioen. Het komt wel wat vreemd over".
Vraag: Wat ten aanzien van de bezuinigingen op defensie?
Antwoord:"We moeten bezuinigen, ook op defensie, net zo goed als op andere departementen. Maar meer op defensie dan elders, dat lijkt me toch moeilijk. In feite zijn de uitgaven voor defensie natuurlijk nonsens. We moeten in het algemeen streven naar vergaande ontspanning en daarvoor van onze kant een gebaar maken. De bewapening bij de supermogendheden weegt wel tegen elkaar op".
Vraag: Hoe staat het in Den Bosch met de werkloosheid?
Antwoord:"Die is vrij aanzienlijk, waarschijnlijk hoger dan het landelijk gemiddelde. Dat komt omdat het aanbod van de arbeid in Den Bosch gelijk is gebleven over de afgelopen jaren, terwijl er door de nieuwe wijken en daardoor snelle groei van de bevolking een veel grotere vraag is ontstaan. Men is in Den Bosch nu bezig met een plan om bedrijven aan te trekken, maar dat hangt niet alleen van de gemeente zelf af".
Vraag: En verdere problemen in Den Bosch?
Antwoord:"Daar is allereerst de verkeersproblematiek. Over oplossingen wordt verschillend gedacht. Het komt neer op de vraag of we de auto in de binnenstad moeten handhaven of niet. Een probleem van tijdelijke aard was de nieuwe burgemeestersbenoeming. We hebben een petitie ge-

stuurd naar Wiegel en ook naar de Commissaris der Koningin om een liberale burgemeester. Als er een D'66-er benoemd zou worden zou ik dat persoonlijk wel positief vinden in verband met de landelijke spreiding. Al met al blijven de liberalen natuurlijk wel een minderheid vormen. Dan de huisvesting. Lauxtermann heeft de woningnood hier ook niet kunnen oplossen, verre van dat. Kraak acties tonen aan dat het beleid van de wethouder lang niet altijd gunstige gevolgen heeft gehad. De situatie van de HBO'ers rechtvaardigt de door hen ondernomen kraakactie. Deze is door ons trouwens onderschreven, hetgeen bij de VVD wel wat moeilijk overkwam. Op sommige momenten moet er wel eens worden overgegaan tot daden. Je kunt niet eeuwig blijven praten".

Vraag: Jullie relatie met de VVD?

Antwoord: "Die is vrij moeilijk. Sinds wij in Den Bosch actief zijn, is men wel wat gaan nadenken. Het VVD-programma vinden wij te vaag. Het had net zo goed in Groningen gebruikt kunnen worden. Ook de kwaliteit van de raadsfractie is niet helemaal naar wens. De toekomst van de VVD ziet er niet zonnig uit. Als D'66 zich aansluit bij de Europese Liberalen zal dat de VVD wel stemmen gaan kosten. D'66 komt met nieuwe ideëen, de VVD huppelt achter de ideëen aan. Het is geen creatieve partij. Evenmin slaan de rapporten van de Teldersstichting naar buiten toe aan. De presentatie van het geheel is matig. Aan de presentatie schort het vaak, deze moet veranderd worden. Een goede graadmeter voor de noodzaak hiervan is het teruglopende aantal jongeren in de partij.

Bart komt daarna met een mooi understatement. Op de vraag of de congressen van de J.O.V.D. wel bevallen, is zijn antwoord dat het politieke degeelte "wat rommelig is", ook al is de entourage gezellig. De Bossche contacten met he H.B. zijn wel goed. H.B.-leden worden niet vaak gesignaleerd in Den Bosch, maar er zijn ook weinig problemen. Dan is een frequent contact ook niet zo nodig. De oprichting van een district ziet hij wel zitten, met name voor de overlegfunctie. Helaas staan de andere Brabantse afdelingen er niet zo positief tegenover.
Slotuitspraak van Bart: "Ik heb gezien dat tussen vele mensen in de J.O.V.D. de loyaliteit ontbreekt, de wil om samen iets op te bouwen".

De visie op de mens in het liberalisme

door Ardwin Lantain

In zijn essentie is liberalisme een ontwikkeling van menselijke vrijheid.
Twee belangrijke begrippen vrijheid dienen te worden onderscheiden, te weten vrijheid van en vrijheid tot.

De eerste vorm van"vrijheid van" ligt besloten in de feodale privileges. Men was vrij cq. beschermd tegen naargelang de kring waartoe men behoorde. Vrijheden werden benut door tamelijk willekeurig handelen.

Het vrijheidsbegrip in de zin van "vrijheid tot" veronderstelt de aanwezigheid van het zelfbewustzijn cq. houdt de erkenning van het zelfstandig menszijn in. Men werd in staat geacht afstand te nemen tot cq. bepaalde vrijheden te scheppen, waarbij ervan uitgegaan werd dat dit op geestelijk gebied voor ieder individu in gelijke mate zou kunnen gelden. De ontdekking van het zelfbewustzijn bij de mens betekent de erkenning van het gelijkwaardigheidsprincipe.

Op geestelijk gebied werd afstand genomen van de kerk, die dacht voor de mens in plaats van deze zelf te laten denken. Sommigen gingen zelfs zover in hun opvatting dat de mens vrij moet kunnen kiezen en verantwoordelijkheid kunnen dragen voor zijn daden, dat een God die de mens (per definitie) voorschrijft wat te doen en te laten niet langer erkend werd. "Humanisme".

De ontdekking van het zelfbewustzijn, met daaraan gekoppeld het gelijkwaardigheidsidee is het uitgangspunt geworden voor de ontwikkeling van het liberalisme. De willekeurige vrijheid wordt getransformeerd in de mogelijkheid om door eigen bewustzijn in staat is te zijn de vrijheid van anderen te kennen en te respecteren. Hierop berust het principe van zelfdicipline en het liberale credo dat men vrij is zolang men de vrijheden van anderen niet schaadt.

In de eerste instantie richtte het liberalisme zich op de ontwikkeling van staatkundige vrijheden en de economische vrijheid ter doorbreking van de feodale klassenmaatschappij. De wezelijke bijdrage voor de vrijheidsbeleving van de mens die van de economische vrijheidsgedachte uitging moet niet onderschat worden. Het betekende dat men voor zijn maatschappij aanzien niet langer afhankelijk was van de klasse waartoe men behoorde cq. waarin men geboren was, maar dat het nut van een economische prestatie die haast iedereen kon leveren een zwaarwe-

gende maatschappelijke waarderingsfaktor werd. Het voorgaande betekent niet dat de "laissez faire" typisch liberaal is. Immers, zoals de grote liberaal in die dagen J.S. Mill al in zijn werk "On liberty" aangeeft, valt ook de handel onder de controle van de maatschappij aangezien de vrijheid van de een op dit punt die van de ander duidelijk kan schaden. Dat de doctrine van de vrijhandel maatschappelijk aanvaard werd berust dan ook niet op de liberale vrijheidsgedachte, maar op de economische opvatting in die dagen dat het economisch leven zichzelf regelt door de werking van het marktmechanisme.

Op staatkundig gebied werd, nu de macht van de kerk sterk ingeboet, getracht de adelijke macht te passeren door meer macht bij de vorst te leggen. Dit was een eerste stap naar meer vrijheden voor de burgerij. In Engeland werden met de "bill of rights" de vrije verkiezingen van de leden van het parlement; de vrijheid van het woord; en de ontheffing tot rechtsvervolging van alle debatten in het parlement bereikt. De voorloper van het staatkundig liberalisme is John Locke geweest, die in 1690 met zijn boek "Two treatises of government" stelt dat de staat ten doel heeft vrijheid én gelijkheid voor haar burgers te verkrijgen. Overheidsingrijpen om dit te bewerkstelligen is toegestaan, mits gericht op vrijheidsbevordering. Alleen dienen dan wel de verschillende machten binnen de staat te worden gescheiden, aldus Locke.
Dit laatste is uitgangspunt geworden voor de leer van de Fransman De Montesguieue. Hij onderscheidde drie machten, te weten de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht, die elkaar in evenwicht zouden moeten kunnen houden. Deze staatkundige opvatting werd voor het eerst in praktijk gebracht in de Verenigde Staten van Amerika na de onafhankelijkheidsverklaring van dat land. In deze verklaring staat ondermeer dat alle mensen gelijkwaardig zijn geschapen. Hetzelfde vinden we terug in de verklaring van de rechten van de Mens, hetgeen toen het einde van de absolute monarchie, in de zin van overheersing, betekende. Opmerkelijk is dat ook het recht op eigendom expliciet staat weergegeven.
Het begrip eigendom heeft met name in het economisch liberalisme van Adam Smith gestalte gekregen. Uitgangspunt was de economische vrijheid van het individu welke toen alleen gestalte kon krijgen door middel van eigen bezit. Aangezien economische vrijheid in die dagen één van de weinige ontplooiingsmogelijkheden bood voor "brede"lagen van de bevolking, werd hierdoor het eigen bezit uit liberaal oogpunt gerechtvaardigd onder de veronderstelde werking van het marktmechanisme."Invisable hand"
De wetenschap dat het concurrentiemechanisme niet bij de machte is alles in het gerede te houden en het afnemen van de noodzaak van eigen bezit voor de individuele ontplooiing van de mens, bieden interessante aanknopingspunten voor een discussie over de rechtvaardigingsgronden van particuliere eigendom.
- In hoeverre eigendom op zich vrijheid biedt is afhankelijk van de soort eigen bezit en van de verplichtingen die het met zich meebrengt evenals de voorwaarden die aan het bezit verbonden zijn;
- Het is evident dat het individu steeds meer ontplooiingsmogelijkheden worden geboden die geen verband houden met materieel bezit maar veeleer met zijn geestelijke ontwikkeling. De mens zelf en zijn kunnen geldt thans als basis voor het bieden van ontplooiingsmogelijkheden en niet langer datgene wat hij in eigendom heeft;
- Een aantal sectoren waarin men zich maatschappelijk kan ontwikkelen zonder particuliere eigendom breidt zich uit;
- Echter ook de bezwaren die uit sociaal oogpunt tegen eigen bezit golden zijn thans nagenoeg verdwenen;
- Daar staat tegenover dat zich thans ordeproblemen voordoen, waarvan nog niet duidelijk is in hoeverre particuliere eigendom maatschappelijk aanvaardbare oplossingen in de weg staat.

In een volgend deel van deze artikelenserie kom ik hier nader op terug, waarbij tevens het draagvlakprincipe dat hiermee nauw verband houdt, aan de orde gesteld zal worden.

De grote tegenhanger van het liberalisme werd het socialisme, dat inhaakte op sociale misstanden in de kapitalistische staat. De kern van het historisch materialisme van Karl Marx is dat de economische faktor in het leven centraal staat, hetgeen veroorzaakt wordt door de individuele eigendom van productiemiddelen. Marx ging ervan uit dat door de afschaffing van het eigen bezit, de vervreemding waaraan men leed opgeheven zou worden cq. het individu weer alle kansen voor ontplooiing zou krijgen. Na hetgeen al eerder is gezegd over de rol van het eigen bezit zal het duidelijk zijn dat deze visie door mij niet wordt onderschreven. Het marxisme heeft namelijk verzuimd aan te geven hoe met behoud van de individuele vrijheid de ontplooiing van de mens dan zou moeten gaan verlopen, toendertijd.
Het begrip vervreemding komt van de Duitse filosoof Hegel, in wiens werk de menselijke ontplooiing centraal stond en die constateerde dat de vorming van de mens steeds met vervreemding gepaard gaat, welke echter tijdelijk is omdat het overwonnen kan worden dankzij je bewustzijn van de ander. "Dialectisch ontwikkelingsproces".

Het socialisme gelooft ook in het overwinnen van vervreemding maar men meent dat hiervoor structuurveranderende maatregelen nodig zijn in de sfeer van de economische orde. Het liberalisme daarentegen vertrouwd veel meer op het menselijke vermogen om barrières te overwinnen en volgt de lijn van Hegel, waardoor het ook veel minder getuigd van een toekomstbeeld waar naartoe gewerkt moet worden. Het karakter van liberalisme is dientengevolge sterk tijdsgebonden. Met het complexer worden van de maatschappij gaan de nadelen die hieraan verbonden zijn, zwaarder wegen. Een duidelijke gemeenschappelijke noemer tussen het socialisme van Marx en het liberalisme was de centrale plaats die de ontplooiing van de mens in deze stromingen innam. Deze gemeenschappelijkheid werd gedragen door de belangrijkste filosofische stroming in die tijd en tot nu toe, te weten het existentialisme.
Het existentialisme stelt het vrij zijn in de mens voorop en iemand wordt als vrij beschouwd wanneer hij geheel of gedeeltelijk

voor een bepaalde daad verantwoordelijk gesteld kan worden. Dit kan zolang het menselijk zijn niet vastligt, maar in handen van de mens zelf ligt. Dit is het geval zolang de mens gebruik kan maken van zijn bewustzijn, zijn vermogen om te transcenderen; keuzes te maken; over veranderingen te beslissen. Beseft wordt daarbij dat de mens sterk onder invloed staat van structuren en dat van een absoluut zijn van het IK geen sprake kan zijn. Er is echter geen structuur aanwijsbaar die domineert over het menselijk kunnen.

De laatste jaren wordt de wezelijke invloed die de mens zichzelf toeschrijft op de evolutie betwist door een filosofische stroming, die aangeduid wordt met de naam structuralisme. Deze nieuwe stroming stelt niet de mens en zijn bewustzijn centraal, maar de structuren waarbinnen het subject als element van het geheel functioneert. Het is niet de mens die blijvende structuren aanbrengt, maar enkel structuren ontdekt die al besloten liggen in de werkelijkheid. In hun visie zal het verschijnsel mens als uitgangspunt voor allerlei onderzoek, als vertrekpunt om de"waarheid" te zoeken, verdwijnen. M.a.v. het bewustzijn van de mens vervormt het werkelijke beeld. Wanneer deze gedachte op grotere schaal dan thans gaat leven, komt onze verantwoordelijkheid voor het wereldgebeuren; komen onze vrijheden e.d. mijns inziens in een heel ander licht te staan. Interessant is in deze hoe het socialisme hierop zal reageren en misschien blijkt wel dat het liberalisme een achterhaalde gedachte uitstraalt.
Ook hier kom ik graag de volgende keer op terug.

Met de Renaissance en de Verlichting doet ook het Rationalisme zijn intrede. Hierin staat het denken centraal met als gevolg dat het beheersingsideaal opkomt, inhoudende dat juist in het kennen, beheren en beheersen van deze wereld de vrijheid van de mens gelegen is. Zodoende wordt de vooruitgangsgedachte een beslissende brug tussen beheersings- en ontplooiingsideaal. Het eigen initiatief van de mens wordt aangemoedigd; bronnen worden gezocht en gewaardeerd echter zonder dat er sprake is van een normatief mensbeeld. Dit laatste is ook typerend voor het liberalisme, het grijpt niet zoals het humanisme terug op het klassieke ideaal van de volledig ontplooide menselijkheid. Het liberalisme stelt dus geen duidelijk ontwikkelingsplan voor de mens, heeft geen opvoedingsschema. Dit heeft uiteraard vele positieve kanten, maar is er ook mede de oorzaak van geweest dat het begrip sociale gerechtigheid eerder tot groepsbesef is geworden in het humanisme dan in het liberalisme. De ontwikkeling van het liberalisme in Nederland is hier een bevestiging van.

Centrale figuur voor dit liberalisme was de voormalige regent Van Hogendorp, wiens constitutionele denkbeelden een groot stempel hebben gedrukt op de staat in de 19e eeuw. De wensen van Van Hogendorp kwamen ondermeer neer op directe verkiezingen voor het parlement; ministeriële verantwoordelijkheid en méér en betere zefbestuur voor provincies en gemeenten. Thorbecke zou de man worden die ervoor zorg droeg dat deze zaken werkelijkheiden werden. M.i.v. het revolutiejaar 1848 werd de tweede kamer direct gekozen door de stemgerechtigde kiezers, terwijl de eerste kamer nu door de leden van de provinciale staten werden gekozen. Tevens werd de onschendbaarheid van de koning ingevoerd, wat impliceerde dat de ministers nu in het parlement verantwoording af moesten leggen voor hun regeringsdaden. Ook op provinciaal en gemeentelijk bestuurlijk gebied heeft Thorbecke zijn sporen achtergelaten. In gepaste vorm bestaat de gemeentewet van hem nog altijd. Thorbeckes sociaal-economische denkbeelden, die hij wel degelijk had en waarin hij voor was op Van Hogendorp, waren in die tijd politiek niet haalbaar. Hij zag de gevaren van het kapitalisme in en voorzag de noodzaak tot Europese samenwerking.
Maar vanwege de "Hollandse"-invloed die Thorbecke onderging en het feit dat de jaren '60 en '70 in die eeuw een hoogconjunctuurperiode betroffen, zou het tot in 1870 duren alvorens het sociaal-economische aspect in het liberalisme meer op de voorgrond trad. De grote voortrekker voor hervorming op dit gebied, ter bescherming van de zwakkeren in onze samenleving, was de liberaal Van Houten die na de dood van Thorbecke uit diens schaduw naar voren kwam. De nieuwe liberale stroming onder Van Houten rond 1870 had een sterk democratische én sociale inslag. Bekend uit die tijd is de door Thorbecke eerst gebagataliseerde kinderwet van Van Houten (1874).
Een tiental jaren later werd onder leiding van Kappeyne van de Coppello de liberale Unie opgericht waarmee het liberale partijleven in Nederland een feit was geworden. Belangrijk in dit kader was het werk van Cort van der Linden over "de richting en het beleiden van de liberale partij". Een enkele gedachte hieruit is, dat het noodzakelijk blijft de socialisten duidelijk te maken wat het belang van eigendomsbezit is. Zonder eigendom geen waarachtige vooruitgang, geen inspanning in eigen gekozen richting, geen rechtvaardige erkenning van verdienste, zo luidt het liberale credo al in die tijd. "Zonder eigendom geen genot naar eigen goedvinden, geen zelfstandige persoonlijkheid, geen individuele vrijheid".
Evenwel, hoe uitstekend ook, privaateigendom draagt de kiem in zich van een onrecht. Het middel om dit tegen te gaan is volgens C.v.d.Linden een progressief belastingsstelsel. (in die tijd dacht men dat het afromen van onrecht voldoende was om het ev. onrechtvaardige van privaateigendom teniet te doen) (echter afroming betekent geen wezelijke verandering). De eensgezindheid in de liberale Unie zou echter niet lang duren. Met name verschillen in inzicht op sociaal-economisch gebied hadden in 1897 al geleid tot drie stromingen te weten: de Unie-liberalen, de Oud-liberalen en de Radicalen.

Uit de linkervleugels van de liberale Unie en de Radicalen splitsten zich in 1901 een groepering af onder de naam Vrijzinnig Democratische Bond die prompte invoering van het algemeen kiesrecht voor méérderjarige mannen eiste. In 1917 bracht C.v.d.Linden de verlangde invoering van het algemeen mannenkiesrecht tot stand, terwijl de grondwet de mogelijkheid opnam voor vrouwen-

kiesrecht. Voorts werd het districtenstelsel afgeschaft en het systeem van de evenredige vertegenwoordiging ingevoerd. Aangezien dit pas in 1917 tot stand kwam en snel daarop zich de economische wereldkrisis voordeed evenals de 2e wereldoorlog en de opbouwperiode daarna is het niet zo verwonderlijk dat de maatregelen voor sociale rechtvaardigheid zolang op zich hebben laten wachten. Inmiddels is echter op dit gebied ook veel bereikt.

Indonesië 1978

door Gerard Derriks

Wanneer deze Driemaster in de bus valt ben ik net teruggekeerd van een reis van een maand door Indonesië, geheel voor privé-genoegen ondernomen. Het privé-genoegen mag U meteen tot de conclusie leiden dat het hier een touristische reis betreft: in een groep voortgezeuld worden langs (een zeer beperkt aantal van) de touristische attracties, getuigend van een groot verleden, en wijzend in de richting van een grootse toekomst. Een maand moet echter ruim genoeg zijn om althans enige indruk te krijgen van de problemen waarmee het land worstelt. Hopelijk zal ik dan ook in staat zijn na terugkomst mijn indrukken bondig en kritisch door te geven.
Uiteraard gaat niemand onvoorbereid aan een dergelijke reis beginnen. Buiten indrukwekkende hoeveelheden literatuur/lectuur, voornamelijk gericht op het bevredigen van de touristische behoeften, heb ik getracht nog zoveel mogelijk van de Indonesische geschiedenis sedert het moment van onafhankelijk worden naar boven te halen, alsmede een aantal gegevens voor wat betreft de ontwikkeling van het land, vooral in sociaal-economisch opzicht. Iets daarvan wil ik nu al laten doorklinken.
Allereerst de geschiedenis. Bekend is natuurlijk dat de onafankelijkheid er pas is gekomen na vier jaar politieke en in enkele gevallen ook militaire strijd met de voormalige koloniale macht Nederland. Vier jaar die funest geweest zijn voor de economie. Men bedenke overigens dat de economie van dit gebied in feite niet vier, maar acht slechte jaren heeft gekend (1941-1949), omdat de Japanse bezetting eveneens zijn sporen heeft achtergelaten. Tijdens de drie maanden durende strijd van de Nederlanders tegen de Japanners in '41/42 is een deel van het economisch potentieel vernietigd. Sindsdien werd het overblijvende geheel in dienst gesteld van de Japanse oorlogvoering. Waar Nederland teveel verzuimd had de Indonesiërs uit te rusten met de technische en administratieve kennis om de zaakjes door te laten gaan verkommerden de installaties. Na de "bevrijding" kwam voor de Indonesiërs het moment dat men zich realiseerde niet opnieuw onder de door hen als bezetting ervaren Nederlandse heerschappij te willen komen. In Nederland, waar menigeen uit de oorlog was gekomen met het idee van het herstel van de toestand van voor de oorlog, voelden weinigen dit aan. Het zeer redelijke verlangen van de kolonie in Azië naar onafhankelijkheid werd simpel niet begrepen. Na vier jaar van zeer ingewikkelde conflicten werd dan de onafhankelijkheid verleend, overigens van Nederlandse zijde nog steeds niet van harte. Opgelegd aan Indonesië werd een federatieve staat, terwijl zij zelf veel meer zagen in een eenheisstaat. Dat dit voornamelijk uitging van het aan inwoners rijke maar aan de rest zo arme Java is begrijpelijk. Hier woonden niet alleen de meeste mensen, hier woonde ook het politiek meest bewuste deel van de Indonesische bevolking. Maar niet zonder gevolg hebben de Nederlanders getracht de onafhankelijkheidsstrijd ook naar de buitengewesten, de gebieden buiten Java, over te brengen. Daarvan getuigt nog het in ons land aanwezige Molukse probleem.
Helemaal alles kregen de Indonesiërs overigens nog niet. Wij behielden Nieuw-Guinea, dat pas na een weer twee jaar durende confrontatie en militaire schermutselingen door ons werd afgestaan -iets, wat de betrekkingen tussen Nederland en Indonesië geen goed heeft gedaan. Tegelijkertijd evenwel was het mede verantwoordelijk voor wat misschien wel de grootste verdienste van het bewind van

Soekarno is geweest: juist de confrontatie versterkte in Indonesië het gevoel van eenheid tussen de zo verschillende bevolkingsgroepen op de diverse eilanden. Soekarno probeerde de confrontatiepolitiek ook toe te passen tegen het Maleisische gedeelte van Borneo, wat heel wat minder succesvol was. Tevens verwaarloosde hij, ten voordele van de buitenlandse politiek, het binnenland. Weinig of geen antwoord werd gegeven op de groeiende sociale nood en economische achteruitgang. Een coup in 1965, waarvan het hoe en waarom nog steeds niet helemaal is opgehelderd, deed vrij snel daarna de macht overgaan aan de huidige president Soeharto. Deze begreep beter dan zijn voorganger de economische situatie waarin Indonesië verkeerde. Maar hoe deze aan te pakken ?
De bevolking van Indonesië is sinds de onafhankelijkheid met 50% vermeerderd, voornamelijk op het eiland Java, dat gekarakteriseerd kan worden als het dichtst bevolkte gebied in de wereld. (Samen met de Nijlzone-GD). In een gebied waarin de economische structuur op zijn allerbest gelijk was gebleven aan de situatie van 1940 maar waarin de bevolking een ongekende stijging had gezien (voor geheel Indonesië over de jaren

1940-1975 van 80 mln. naar 120 mln., huidig groeipercentage ongeveer 5% per jaar) moesten zoveel monden meer gevoed worden en moesten zovele handen meer aan werk geholpen worden. Staatsgreep en daarop volgende periode gaven een beeld, hoe tijdelijk ook, van instabiliteit. Dat is nooit bevorderlijk voor het op gang komen van buitenlandse investeringen. Soeharto moest derhalve eerst door interne rust het land voor investeringen weer aantrekkelijk te maken.
Interne rust duidt niet op het bestaan van een democratie in dit soort landen, zeker geen democratie zoals wij die gewend zijn. Daaraan meten wij het al of niet democratisch zijn van dit soort landen immers af. Het probleem van de duizenden politieke gevangenen is dan ook voor een ontwikkelingsland niet abnormaal. Uitgezocht zou eens moeten worden of het Indonesische volk werkelijk zo totaal wordt onderdrukt als sommige politieke groepen weleens willen laten doorschemeren. Het lijkt mij dat voor een ontwikkelingsland het volk toch in vrij redelijke mate van zijn rechten gebruik kan maken. Meten wij het niet af aan het Nederlandse model maar zetten wij het af tegen de meeste ontwikkelingslanden dan lijkt het mij dat de Indonesische regering er zeer behoorlijk vanaf komt.
Gelijk in Nederland de opbrengst van het aardgas gebruikt wordt niet alleen voor de provincie Groningen maar voor het gehele land lijkt het mij logisch dat de in Indonesië zo talrijke bodemschatten voor de ontwikkeling van het gehele land worden gebruikt. Ieder separatisme kan die ontwikkeling alleen maar in gevaar brengen, iets dat voor geen enkele Indonesische regering aanvaardbaar kan zijn. Uit het bovenstaande moge blijken dat het elk jaar opnieuw een hele toer is om het volk te eten te geven. Men mag geen overspannen verwachtingen hebben van wat er verder in Indonesië gebeurt. Een punt waar wij erg tegenaan kijken is de corruptie. Het is maar de vraag in welk land die niet voorkomt. Een regering kan nog zo haar best doen om dit tegen te gaan, helemaal te vermijden zal het niet zijn.
In een land dat gekenmerkt wordt door gigantische problemen mag men niet alles op hetzelfde moment verwachten. Bevolkingsexplosie kapitaalstekorten, voedseltekorten, ontbossing en erosie op Java, corruptie en allerlei van bovengenoemde afgeleide problemen bepalen voor een deel het wel en vooral het wee van Indonesië.
In die maand hoop ik wat meer hiervan te zien, maar tevens van al datgene wat in Indonesië al tot stand is gebracht om de beoogde welvaart te realiseren. Bij terugkomst in Nederland levert dat misschien meer inzicht in de specifieke problemen van het land op, maar gelijk al eerder gezegd: een fragmentarisch inzicht, want het blijft een touristische aangelegenheid.
Tot op dit moment is de J.O.V.D. tweemaal in gesprek geweest met mensen van de Indonesische ambassade, niet in elk geval met een even goede voorbereiding. Mogelijk dat, wanneer een dergelijk gesprek opnieuw tot stand komt, één en ander kan leiden tot een betere voorbereiding en daardoor tot wat meer resultaat.

Al lid van de Europese Beweging?

door Gijs de Vries

De eerste directe verkiezingen van het Europese Parlement staan voor de deur. Waar "Europeanen" jaren op gewacht hebben gaat dan toch eindelijk gebeuren: van 7 tot 10 juni 1979 gaan in alle lidstaten van de Gemeenschap de stembussen open. In Nederland wordt op 7 juni gestemd.

De voorbereidingen voor deze historische gebeurtenis zijn intussen in volle gang. Uit enquêtes is gebleken dat veel Nederlanders geen flauw idee hebben van hetgeen "Europa" inhoudt. Europees Parlement, Commissie, Hof van Justitie, Raad van Ministers, Europese Raad - het zijn voor de meeste Nederlanders niet meer dan kreten. Kreten die tot onafzienbare verwarring leiden als duidelijk wordt dat er behalve een Europese Gemeenschap ook nog iets is als een Raad van Europa, met eigen organen, die net zo heten als de Gemeenschapsorganen en tot overmaat van ramp soms nog in dezelfde steden, en in hetzelfde gebouw zijn gevestigd.

Het gebrek aan kennis over de Gemeenschap is groot - overigens niet alleen in ons land. De Europese Beweging werkt daarom met man en macht om in deze situatie verandering te brengen, en de Nederlandse kiezers gemotiveerd naar de stembus te laten gaan.

De Europese Beweging publiceert tot dit doel een enorme hoeveelheid voorlichtingsmateriaal, dat voor het overgrote deel gratis is. Het loont voor JOVD-afdelingen dan ook zeer de moeite eens naar Den Haag te komen, en op het secretariaat van de EB Alexanderstraat 2, tel.: 070-631014 of 070-634616) een stapel brochures, affiches, stickers, folders etc. op te halen (combineer het bijvoorbeeld met een bezoek aan de Tweede Kamer, die meestal op dinsdag, woensdag en donderdag vergadert).

Voor individuele JOVD'ers is een lidmaatschap van de Europese Beweging interessant. De leden van de EB zijn automatisch geabonneerd op drie bladen: "Europa in Beweging, (waarin het verenigingswerk aan de orde wordt gesteld en het standpunt van de EB over actuele Europese problemen, alsmede recente politieke informatie wordt gegeven), "Nieuw Europa" (een blad dat achtergrondinformatie geeft, in de vorm van artikelen van vooraanstaande specialisten), en "Europa '79" (dat per nummer een thema aan de orde stelt, bijvoorbeeld het Europees milieubeleid, het werkgelegenheidsbeleid, etc).

Naast deze drie bladen krijgt een lid van de Europese Beweging de gelegenheid de jaarlijkse congressen en themaconferenties bij te wonen, en mee te draaien in de afdelingen van de EB. Die zijn er in het hele land (t.w. Alkmaar, Amsterdam, Apel-

doorn, Brabant -Oost en midden-, Breda en West-Brabant, Delft, Dordrecht, Drenthe, Friesland, Gooi, Den Haag, Groningen, Haarlem, Den Bosch, Leiden, Limburg, Rotterdam, Rijn-Waal-Issel, Twenthe, Utrecht, Zeeland en Zwolle). De afdelingen beleggen regelmatig sprekersavonden.

Daarnaast is iedere jongere automatisch lid van de Jongerenraad Europese Beweging, de jongerenorganisatie van de EB. De JEB geeft een eigen blad uit, E 1 (dat voornamelijk bestaat uit artikelen van de voorzitter, reisverslagen van de voorzitter, roddels van de voorzitter en foto's van de voorzitter).

De JEB is een betrekkelijk kleine organisatie - enige honderden leden, waarvan er enige tientallen echt actief zijn. De hele Europese Beweging telt overigens maar zo'n 4000 leden. Voor actieve JOVD'ers is er in deze verenigingen dus veel ruimte.
Wie meer informatie over EB en JEB wil, kan bellen met het secretariaat van de Europese Beweging (zie boven), met Sipke Swierstra (tel.: 050-131255) of met Michael Toorop, die behalve voorzitter van de JOVD-Steenwijk ook penningmeester van de afdeling Zwolle van de Europese Beweging is (tel.: 05210-3542).

CONFERENTIEOORD "DE BRON"

GELEGEN TUSSEN DALFSEN EN OMMEN, 15 km VAN ZWOLLE AAN DE OVERIJSELSE VECHT.

Accommodatie voor groepen van 20 tot 300 personen, verschillende gebouwen.
Alles centraal verwarmd. Zeer ruime parkeergelegenheid.
Ideaal voor conferentie, bedrijfsopleidingen, enz.

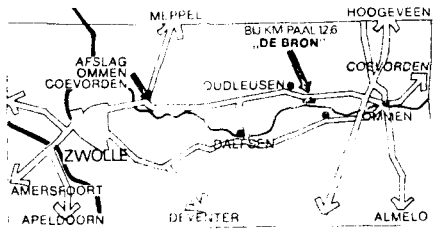

OUDE OEVER 10 — 7722 VE DALFSEN [Ov.]
Tel. 05297 - 218

Van de voorzitter (vervolg van pagina 1)

J.O.V.D. draait op onderling vertrouwen en een gezamelijk vechten voor de idealen van de J.O.V.D.
Het hoofdbestuur zal de verenigingsraad een groot aantal voorstellen voorleggen om te komen tot een technische vervolmaking van het besluit vormingproces binnen de J.O.V.D. Maar de spil van de J.O.V.D. blijven de mensen, die erin werken. Als bij sommigen van hen wantrouwen en persoonlijke ambities overheersen,
ambities overheersen, gaat het mis, en zal de vereniging de schadelijk gevolgen van ondervinden! Vrienden, het komende verenigingsjaar bestaat de J.O.V.D. 30 jaar.
Het hoofdbestuur zal er alles aan doen dit jaar een hoogtepunt in de J.O.V.D.historie te laten worden. Jullie steun hebben wij daarbij nodig en verwachten wij ook, voor de volle 100%.

Rectificatie

In het artikel van Mr. J.L. Heldring in ons vorige nummer zijn een aantal storende fouten geslopen. Het citaat van prof. Colenbrander dient te luiden: "Het staatkundig liberalisme is de poging geweest om, na de mislukking en de wandaden der Franse Omwenteling (die er slechts in geslaagd was een dwingelandij, erger dan alle voorgaande, op de troon te heffen), de rationalisering der menselijke verhoudingen in voorzichtiger tempo te hervatten". De slotzin van het artikel had als volgt moeten luiden: Ook blijft in driestromenland het liberalisme onderhevig aan de neiging om de steeds noodzakelijke intellectuele zelfbeschouwing ondergeschikt te maken aan overwegingen van tactische aard, de politiek van de dag.

De redactie biedt de lezers van De Driemaster graag haar verontschuldigingen aan voor deze onzorgvuldigheden.

Redactie

Zou 't nou toevallig zijn dat je intelligente mensen zo vaak in een Schuttersveld Gentleroy pak ziet lopen?

SCHUTTERSVELD

Gentleroy

Let op etiket of hangkaartje.
Inl.: 053-357035.

MARGINALIA

MARGINALIA

Playtime

Wat heeft Van der Klaauw An Salomonson misdaan ? Een vraag die onwillekeurig rijst bij het lezen van de artikelen die de diplomatiek redacteur van NRC-Handelsblad de afgelopen maanden heeft gewijd aan de minister van buitenlandse zaken. Zelden heeft een journalist de afgelopen jaren een bewindsman zó persoonlijk aangevallen.

Nog nauwelijks had de VVD de kandidatuur van dr. C.A. van der Klaauw gesteld, of An Salomonson wist al op de voorpagina van de NRC te melden dat het hier een vierderangskandidaat betrof. Uiterst pijnlijk voor de betrokkene, want zo'n bericht, in de enige Nederlandse kwaliteitskrant, die bovendien nog altijd voor min of meer liberaal doorgaat, ligt uiteraard de volgende dag op het bureau van elke zichzelf respecterende minister van buitenlandse zaken. Daar zorgen de respectievelijke ambassades in Den Haag wel voor.

En op 30 juni konden de lezers van NRC-Handelsblad opnieuw kennis nemen van een vernietigend artikeltje, waarin mevrouw Salomonson zich onder meer afvroeg of ons land met deze minister moet leren leven.

Politiek Den Haag vraagt zich intussen af wat de reden van mevrouw Salomonsons opwinding kan zijn. De verklaringen lopen nogal uiteen. De meest originele is dat Van der Klaauw tijdens zijn Leidse studententijd als lid van het Collegium zijn collega van de VVSL niet helemaal netjes zou hebben behandeld. Hoe het ook zij, dr. An Salomonson is een door de wol geverfd journaliste, die voor goed geïnformeerd doorgaat. Als zij de minister verwijt de antwoorden die ambtenaren voor hem hadden opgesteld in het Urencodebat niet te gebruiken, zich niet te laten "briefen", geen duidelijke beleidslijnen uit te stippelen, weinig uit te voeren met de dagelijkse diplomatieke telegrammen, en er zelfs de oorzaak van te zijn dat het gewicht van BZ zowel binnen het kabinet als internationaal dalende is, dan zal in die beschuldigingen toch tenminste een grond van waarheid zitten.

Het is immers niet waarschijnlijk dat mevrouw Salomonson haar verhaal volledig uit de duim gezogen heeft, tenzij ze met die van de minister ook haar eigen reputatie had willen breken. Zelfs al is maar de helft waar van wat zij beweert, dan is dat overigens nog verontrustend genoeg.

Nu moet gezegd worden dat Van der Klaauw - politiek de bewindsman met de minste ervaring - sinds het optreden van dit kabinet met zwaardere problemen te kampen heeft gehad dan enige van zijn collega's. De neutronengranaat en de Urencokwestie vormden formidabele obstakels op het toch al smalle regeringspad.
Het optreden van de minister in deze affaires heeft zo sterk in de schijnwerpers gestaan, dat zijn overige activiteiten nauwelijks enige aandacht kregen. Daardoor kon ten onrechte de indruk ontstaan als zou Van der Klaauw geen goed minister van buitenlandse zaken zijn of kunnen worden.

Juist die andere activiteiten mogen er best zijn. In het benadrukken van het gewicht dat Nederland aan de handhaving van de mensenrechten hecht toont de huidige minister zich een waardig opvolger van Van der Stoel Genoemd kunnen o.a. worden de vrijlating van de Uruguayaan Vilaro en het besluit tot opzegging van het cultureel akkoord met Zuid-Afrika. Deze nadruk op mensenrechten, gecombineerd met een wat bescheidener presentatie dan onder het vorige kabinet bon ton was, kan vanuit liberaal oogpunt alleen maar toegejuicht worden.

Ook Van der Klaauws voorkeur voor een geloofwaardig en betrouwbaar buitenlands beleid verdient meer waardering dan tot dusverre - ook van liberale kant - te horen is geweest.

Intussen kan niet ontkend worden dat 's ministers presentatie, o.a. in het Urencodebat, "schommelde rond de slaapgrens", om met mevrouw Salomonson te spreken. De enige die hierin verbetering kan brengen is Van der Klaauw zelf. Het initiatief hiertoe kan niet van de VVD-fractie in de Tweede (of Eerste) Kamer uitgaan. Op het moment dat een fractievoorzitter een minister opzoekt om hem te onderhouden over de presentatie van diens beleid, staat de betrokken bewindsman eigenlijk al met één been op straat.

De fractie zou wel het initiatief kunnen nemen tot een intensiever informeel kontakt met haar bewindslieden, i.h.b. met de minister van buitenlandse zaken. Dat informele kontakt is bij andere fracties veel intensiever. De CDA-bewindslieden zien "hun" fractieleden wekelijks, is het niet tijdens een lunch of diner in het Kamerrestaurant, dan wel tijdens een receptie of verjaardag. Voor de fractie van de PvdA gold in de vorige kabinetsperiode herzelfde.

Dat Van der Klaauw zelf wel eens behoefte zou kunnen hebben aan meer kontakt, bleek recentelijk uit een interview met de HP (29 juli 1978, nr 30), waarin hij fijntjes opmerkt dat hij "misschien wel wat meer parlementair advies" had kunnen gebruiken.

De VVD-fractie heeft de gevolgen die gebrek aan communicatie met politieke geestverwanten kan hebben, aan den lijve ondervonden in de abortuskwestie. En dat betrof "nog maar" het langs elkaar heen werken van Eerste en Tweede Kamerfractie. Hoeveel erger de gevolgen van een tekort aan communicatie tussen de fractie en één of meer van haar bewindslieden kunnen zijn, is niet te overzien. Een onderwerp voor Wolfheze ?

'Playtime is over". Laten we het hopen.

ISW, betrouwbare bron van kennis

Studeren bij het ISW is doelbewust een richting bepalen. In Management, Economie, Marketing, Rechten, Makelaardij o.g.

Het ISW heeft opleidingen die op elkaar aansluiten, zodat iedereen - overeenkomstig zijn aanleg - tot optimale prestaties kan komen.
De keuze is nu groter dan ooit. Daardoor zijn ook uw kansen groter.

Het ISW is al sedert 1931 een gewaardeerde bron van kennis voor mensen die de toekomst niet aan het toeval willen overlaten. Studeren bij het ISW is de kennis opdoen die van u gevraagd wordt en straks sterker staan met een erkend diploma. Het ISW geeft dagelijks in vele plaatsen avondcolleges voor mensen die hun mogelijkheden willen vergroten.

De opleidingen beginnen dezer dagen. U kunt nog inschrijven.

Economie

- Praktijkdiploma Bedrijfseconomie
- Assistent Econoom
- M.O. Economie
- M.O. Economie repetitiecursus
- Bedrijfseconoom

Openbaar bestuur

- Ambtelijk ieidinggeven

Management

- Management Assistente
- Middle Management
- Management voor non-profit organisaties
- Voorbereidend Hoger Management
- Organisatiekunde
- Hogere Bedrijfsleiding
- Public Relations
- Strategisch Management

Marketing

- Marketing Praktijk
- Marketing Assistent (A)
- Marketing Manager (B)
- Marketing Management (C)
- Sales Engineering en Industriële Marketing
- Sales Management

Overige opleidingen

- Commerciële Praktijk
- Rechtenstudie
- Personeelszaken
- Vrouw Actueel
- Makelaar o.g.
- Repetitiecursus Makelaar o.g.
- Oriëntatie Wijsbegeerte
- Notuleren
- Persoonlijke Presentatie
- Praktijkgericht Belastingrecht

Bel voor inlichtingen
(070) 264081
of zend coupon in.

Wilt u mij vrijblijvend de studiegids toezenden.
Ik heb belangstelling voor de opleiding:

_____

Naam: _____

Adres: _____

Plaats + postcode: _____

In gesloten enveloppe zonder postzegel sturen naar:
ISW, Antwoordnummer 40, 2500 XP Den Haag.

CDR-207

Opleidingen ISW Bedrijfstrainingen

Instituut voor Sociale Wetenschappen, Wassenaarseweg 39-41, 2596 CG Den Haag, Tel. (070) 264081.

NU IN DE BOEKHANDEL

A. WELCKER
HEREN EN ARBEIDERS
in de vroege Nederlandse arbeidersbeweging (1870-1914).
Boeiende sociaal-historische opstellen over o.a. arbeidersenquêtes in de 19de eeuw, het anarchisme in Nederland en de relatie tussen SDAP en NVV
682 blz., f 48,50

SANTIAGO CARRILLO
EUROCOMMUNISME EN STAAT
Een eerste stap op weg naar een theorie van het eurocommunisme door de Secretaris-Generaal van de Spaanse C.P.
197 blz., f 19,50

ERICH FRIED
HONDERD GEDICHTEN ZONDER VADERLAND
Vernieuwende poëzie van één van de meest verdachte en door reactionairen aangevallen politieke dichters van de Bondsrepubliek.
Vertaling Hans W. Bakx.
128 blz., f 12,50

SIMON ROZENDAAL
&
ROB SIJMONS
VERMAGEREN IN NEDERLAND
Een kritische doorlichting en afweging van methoden, illusies en risico's.
144 blz., f 12,50

UITGEVERIJ EN BOEKHANDEL VAN GENNEP
NES 128 AMSTERDAM
OUDE BINNENWEG 131B
ROTTERDAM

NIEUW van Het Spectrum

Socialistische economie

Biefstuksocialisten beloven meer menselijk geluk als we nóg meer gaan consumeren. Een belofte, waarvan vooral de laatste jaren blijkt, dat ze niet ingelost kan worden.
Maar zij kúnnen niet anders.
Opnieuw polemisch vuurwerk van Hans van den Doel.

Spectrum Paperback
160 blz., f 14,50

Lees ook van Van den Doel:
Lastig links f 11,50

bij de boekhandel

BEDREIGDE DEMOCRATIE?

Informatie voor burgers en parlementariërs

Het themanummer „Bedreigde Democratie?" dat Intermediair in januari jl uitbracht, is zojuist in boekvorm verschenen.
De kernstelling luidt dat de ongebreidelde overheidsbemoeienis met de economie een bedreiging inhoudt voor het voortbestaan van de vrije marktéconomie en, in het verlengde daarvan, ook de parlementaire democratie ondergraaft. Deze bundel van contrasterende visies op het vraagstuk staat onder redactie van prof. dr. H. Daudt en drs. E. van der Wolk.

— Uitgave paperback, gerill., 150 pag., prijs f 19,50

Verkrijgbaar via de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever

VAN GORCUM

uitgevers boekdrukkers schoolleveranciers
postbus 43, 9400 AA, assen (Tel.: 05920-15647)

ondernemende geschiedenis

tweeëntwintig opstellen, geschreven bij het afscheid van:

mr h. van riel

als voorzitter van de Vereniging Nederlands-Economisch-Historisch Archief.

1977, 390 blz., geb. f 65,--

■ *verkrijgbaar bij de boekhandel*

ALLES KOMT TERECHT 4 M·N

martinus nijhoff bv
postbus 442 den haag

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Algemeen Secretariaat
Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie
N.Z. Voorburgwal 288
1012 RT Amsterdam
020-242000

DRIEMASTER

Orgaan van de Onafhankelijke Liberale
Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie
(J.O.V.D.)

Thema-nummer Justitie

29e jaargang

nummer 6/7 september 1978

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie 'J.O.V.D.

Redactieadres	Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 1012 RT Amsterdam Tel.: 020-242000
Drukwerk	Drukkerij J. van Meurs Burg. de Zeeuwstraat 2 2985 AP Ridderkerk
Advertenties	Bureau Van Vliet B.V. Burg. Van Fenemaplein 19 Postbus 20 2042 TG Zandvoort
Abonnementsprijs	f 25,-- per jaar
Tekeningen	Michel van Giels Hoogstraat 3 Bergen op Zoom
Kopijdatum	Kopij voor het volgende nummer dient op het redactieadres binnen te zijn voor 22 september

INHOUD

1. Redactioneel en Van de voorzitter
2. Bestek '81: een fantasieloos stuk
5. Heilsplan en Tijdgeest
6. Themadag Justitie en Het kabinet en de abortus
7. Lustrumcongres
8. De visie op de mens in het liberalisme
10. "Eerste kamer geen knekelhuis"
11. Opening STIKKERHUIS in oktober
12. Nieuws van de Basis
13. Leve de republiek en Marginalia
14. Privacybescherming bij persoonsregistraties
17. Illegalen 't Haa(r)sje?
19. Kernbegrippen in het vreemdelingenrecht
21. Het vreemdelingen- en gevangenisbeleid
23. Gevangeniswezen: "Op hoop van zegen"?
25. Indonesië- een reisverslag
28. Speciale Zitting over Ontwapening heeft weinig resultaat
30. EFLRY-zomerkamp in Finland
    Tsjechoslowakije 1968 - een herdenking

Hoofdbestuur

Voorzitter	Frank de Grave Verlengde Nieuwstraat 13 a, Groningen Tel.: 050-121462
Vice-Voorzitter Politiek	Reinout van Bruggen Brink 7 Groningen Tel.: 050-130569
Vice-Voorzitter Organisatie	Rino Schreuder Kasteel Nijenrode Breukelen Tel.: 03462-[illegible]
Algemeen Secretaris	Norbert Klein St. Stefanusstraat 58 Nijmegen Tel.: 080-236722
Penningmeester	Jan den Dekker Trompstraat 1 Utrecht Tel.: 030-715313
Internationaal Secretaris	Sipke Swierstra Stationsstraat 7 a Kamer 201, Groningen Tel.: 050-135048
Tweede Secretaris	vacature
Hoofdredacteur	Gijs de Vries Pieterskerk-choorsteeg 32 a, Leiden Tel.: 071-130602
Redacteuren	Ardwin Lantain Middelweg 105 Uitgeest Tel.: 02513-13573
	Gerard Derriks Van Bijnkershoeklaan 351, Utrecht Tel.: 030-936035
	Roel Schrotenboer Schiphorsterweg 13 De Wijk Tel.: 05224-1354
HB-auditor	Jan den Dekker Trompstraat 1 Utrecht Tel.: 030-715313

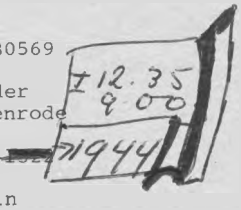

Redactioneel

Op 7 oktober wijdt de JOVD een landelijke themadag aan justitievraagstukken. Ter voorbereiding publiceert De Driemaster een bijdrage van dr. G. Zoutendijk, Eerste Kamerlid van de VVD, over privacybescherming en persoonsregistratie. Zoutendijks collega uit de Tweede Kamer, drs. E.H.T.M. Nijpels, schrijft over het gevangeniswezen. Ariëtta Blok en Gijs de Vries belichten enige aspecten van het vreemdelingenbeleid. Over vreemdelingenbeleid en gevangeniswezen had de redactie een gesprek met mevrouw mr. E.A. Haars. We kregen een primeurtje: de staatssecretaris heeft een heuse projectgroep ingesteld.

Bestek '81 wordt aan de vooravond van de algemene beschouwingen en de Troonrede besproken in artikelen van Rino Schreuder, Gijs de Vries en (zijdelings) Ardwin Lantain. Schreuder mist in de ombuigingsnota een principiële benadering, alsmede een duidelijke toekomstvisie. Lantain betoogt dat particuliere eigendom niet langer noodzakelijk hoeft te zijn voor individuele ontplooiing. Een utopie ? Leest u zijn artikel op pag. 8

Met onze oud-Vice Voorzitter Politiek mr. J.G.C. Wiebenga had Roel Schrotenboer een gesprek. Zij spraken over Wiebenga's ervaringen als Eerste Kamerlid en over zijn ideeën inzake de actuele politieke situatie.

In het Nieuws van de Basis staat dit keer de afdeling Zeeland centraal. Hoe het 't geweten van het liberalisme in deze uithoek van de beschaving vergaat leest u op pag. 12

Uit de pen van Hans Maessen vloeide een opmerkelijk betoog over de republiek. Is ons vorstenhuis ten tijde van het afscheid van Koningin Juliana aan afschaffing toe ?

Gerard Derriks ziet terug op zijn recente reis door Indonesië. De wijze waarop d.m.v. vijfjarenplannen aan de opbouw van het land wordt gewerkt beoordeelt hij overwegend positief.

Nog meer buitenland in artikelen van Roel Schrotenboer, Pieter Maessen en W.I. Togtema. Togtema blikt terug op 10 jaar Tsjechoslowakije na de Praagse lente. De Tsjechen blijken nog altijd stevig in de greep van Moskou.

Roel Schotenboer beschrijft het jaarlijkse EFLRY-Zomerkamp, dat dit jaar in Finland werd gehouden, en door een aantal JOVD'ers werd bezocht.

Pieter Maessen, VN-jongerenvertegenwoordiger in 1977, analyseert de resultaten van de Speciale Zitting van de Verenigde Naties over ontwapening. Zes weken intensief onderhandelen leverde helaas niet meer op dan enige deelsuccesjes. Toch is het volgens Maessen zinvol door te gaan op de ingeslagen weg.

Van de voorzitter

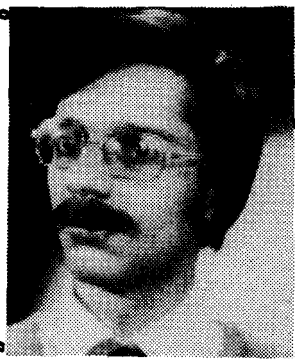

Als deze Driemaster in de bus valt is het nieuwe parlementaire jaar door het voorlezen van de Troonrede geopend. Wat gaat dit jaar politiek Nederland brengen en welke rol gaat de JOVD hierin spelen ?

In de eerste plaats de ombuigingsoperatie. Een operatie die een test-case zal worden voor het huidige kabinet; zowel voor haar slagkracht, politieke visie en innerlijke consistentie, als voor haar maatschappelijke steun. De eerste reacties op Bestek '81 zijn binnen; politieke partijen en maatschappelijke organisaties nemen hun stellingen in. Een standpuntbepaling van de JOVD zal zeker niet mogen ontbreken. Het Hoofdbestuur bereidt een reactie voor.

De meest opvallende bijdrage kwam tot nu toe van de werkgeversorganisaties. Hun nota "Zicht op '81" was erg hard. Er dient vijf miljard meer bezuinigd te worden dan het enorme bedrag van tien miljard dat het kabinet voornemens is te korten, en de groei van de sociale voorzieninngen moet volgens de werkgevers vo-ledig in de ijskast. Dit alles onder het mom van "winst is werk".

Dat een gezond bedrijfsleven voor Nederland essentieel is staat n-et ter discussie. Dat de situatie in het bedrijfsleven verbetering behoeft evenmin. Doch evenzeer is duidelijk, dat de liefde niet van één kant kan en mag komen. Van de werkgevers mag verwacht worden dat zij een duidelijk antwoord geven op de vraag hoe de verhoogde bedrijfsrendementen kunnen worden opgezet in werkgelegenheid, en het valt daarom te betreuren dat hun "Zicht op '81" aan dit aspect volledig voorbijgaat. Hun soms indrukwe-kende pleidooi voor extra bezuinigingen om te komen tot een economisch herstel zou er zeker door aan kracht hebben gewonnen.

Een tweede hoogst wezenlijke zaak in dit parlementaire jaar is de verkiezing van het Europees Parlement in juni 1979. Enquêtes hebben aangetoond dat"EUropa", zelfs in Nederland, weinig leeft. Voor de JOVD, overtuigd "Europees gezind" als zij is, is de belangrijke taak weggelegd te trachten hierin verbetering te brengen, opdat deze verkiezingen werkelijk een bijdrage betekenen aan het verstevigen van het Europees denken in Nederland. Het Hoofdbestuur zal binnenkort een "Actieplan Europa" presenteren, een plan waarin de afdelingen een essentiële rol is toebedacht. Kortom: werk aan de winkel, en noblesse oblige: de JOVD heeft een naam hoog te houden

Bestek '81: een fantasieloos stuk

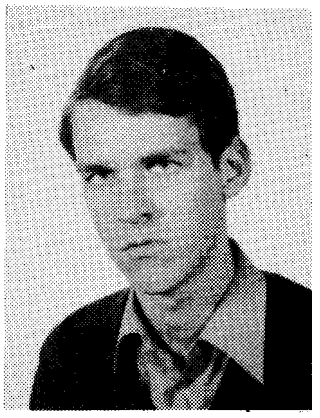

door

Rino Schreuder

Het ombuigingsplan van het kabinet-Van Agt is een half jaar nadat de broze CDA-VVD-coalitie van start ging verschenen. Hierin ligt meteen één van de grootste verdiensten van dit plan: de regering heeft ingezien dat er fors, maar vooral snel moest worden ingegrepen in onze haperende ekonomie. Andriessen, de man die het kabinet-Den Uyl opscheepte met die klus, moest uiteindelijk zelf de noodzakelijke bezuinigingen invullen. Hij heeft er geen gras over laten groeien en dat spreekt in zijn voordeel.

Alvorens in te gaan op de inhoud van de regeringsvoorstellen, moeten twee randvoorwaarden worden genoemd die de manoeuvreerruimte van de regering hebben beperkt. In de eerste plaats dwong de smalle Kamermeerderheid (wankel bovendien door het optreden van de CDA-dissidenten) Van Agt en de zijnen in de buurt te blijven van het PvdA-CDA-regeerakkoord, dat de basis had moeten worden van het tweede kabinet-Den Uyl. Grote afwijkingen van dit akkoord zouden de loyaliteit van een aantal CDA'ers te zwaar op de proef stellen. In de tweede plaats heeft een moderne, open ekonomie als de Nederlandse smalle beleidsmarges. In plaats van "het roer om" zijn slechts koerskorrekties mogelijk.

Illustratief voor deze beide beperkingen mag een citaat zijn uit het onderhandelingsdagboek van Ed van Thijn. Deze schreef op 1 augustus 1977 over de konklusies van de formateur uit de besprekingen over Memo II: "Een aantal uitgangspunten zijn onveranderd gebleven: 150.000 werklozen in 1981, een nullijn (exclusief incidenteel) voor twee jaar, terugdringing van de incidentele loon-component met ½ % jaarlijks, een gerichte bestemming van de aldus verkregen ruimte om arbeidsplaatsen te scheppen en te behouden." (1) Als we het woord "gerichte" weglaten, lijken deze uitgangspunten veel op die van Bestek '81.

Lastenstijging

Doelstelling van het kabinet is het terugbrengen van de werkloosheid tot 150.000. Dit is een ambitieuze doelstelling, omdat bij een ekonomische groei van 3 % en 7 miljard bezuinigingen (incl. de 4,5 miljard van het vorige kabinet) in 1981 toch nog 250.000 werklozen worden verwacht. Er is een groot aantal oorzaken voor de toeneming van die werkloosheid. Slechts een paar daarvan zijn overigens te beïnvloeden door de Nederlandse regering alléén:

- het achterblijven van onze uitvoer door de "harde gulden" en door relatief hoge lonen en prijzen;
- internationale arbeidsverdeling die Nederland berooft van haar arbeidsintensieve bedrijfstakken;
- voortschrijdende mechanisatie;
- strukturele groei van het arbeidsaanbod, o.m. doordat steeds meer gehuwde vrouwen op de arbeidsmarkt komen;
- daling van de rendementspositie van het bedrijfsleven waardoor het investeringsniveau zakt en bedrijfssluitingen plaatsvinden.

De groei van de kollektieve uitgaven is de laatste jaren groot geweest. De lasten die dit voor het bedrijfsleven met zich mee bracht werden steeds zwaarder. Hierdoor, zegt het kabinet, zijn de rendementen afgenomen. Deze groei van de lasten moet worden omgebogen opdat het bedrijfsleven weer rendabel kan draaien. De werkgelegenheid zal dan weer stijgen. De kollektieve lasten moeten dan niet van 160 miljard per jaar nú, stijgen tot 210 miljard in 1981, maar slechts tot 200 miljard. Van het verschil van 10 miljard wordt 2/3 bezuinigd op uitgaven voor sociale zekerheid, gezondheidszorg en ambtenarensalarissen, en 1/3 op de begrotingen van de verschillende departementen.

Winst-werk

Voordat de nadere invulling van deze 10 miljard ter sprake komt, moet de algemene relatie tussen rendement en lastenverlichting enerzijds, en investeringen en werkgelegenheid anderzijds worden bekeken.

Het slelt teleur dat deze relatie in Bestek '81 nauwelijks kwantitatief is onderbouwd. Het argument van de regering, dat nergens zekerheid bestaat en dat alle cijfers dus aanvechtbaar zijn, houdt geen steek. Juist de regering moet voor enige zekerheid zorgen door te vertellen op welke cijfers en veronderstellingen haar plannen zijn gebaseerd. Dit is van essentieel belang, omdat die relatie winst-werk van verschillende kanten wordt gerelativeerd. In juli hebben zes SER-ekonomen er in een rapport (2) vraagtekens bij gezet. Met name vragen zij zich af, of het niet de vraagzijde van de ekonomie, de afzet is die moeilijkheden oplevert voor de werkgelegenheid. We kunnen wel de kosten (w.o. de lonen) van het bedrijfsleven matigen, maar dat is niet genoeg als de vraag achterblijft bij het aanbod. De SER-ekonomen stellen dat de overheid ook de vraag kan s imuleren, zoals bij stadsherstel, milieubescherming en goed openbaar vervoer (kollektieve goederen).

Ook de vakbeweging betwijfelt of hogere rendementen meer investeringen én meer werkgelegenheid opleveren. Zij wijzen o.a. op diepte-investeringen die pas op langere termijn werkgelegenheid zullen opleveren.

De lastenverlichting van het bedrijfsleven is wel hard nodig, maar daarnaast moet veel

intensiever en uitgebreider dan in Bestek '81 het geval is, worden gezocht naar wegen die vraag en aanbod op de arbeidsmarkt op middellange termijn weer struktureel bij elkaar laten aansluiten. Bovendien moet het bedrijfsleven door gerichte steun in staat worden gesteld het produktie-apparaat op te bouwen dat in de jaren tachtig onze export op peil moet houden (3).

Rendementsverbetering is dus een eerste stap naar verbetering van de werkgelegenheid, maar wel een stap die vraagt om een visie op de richting van de volgende stappen.

Het kabinet heeft twee zaken nagelaten: ten eerste het voldoende aangeven van een kwantitatieve onderbouw van de relatie rendement-werkgelegenheid, waardoor iedere nadere invulling van de bezuinigingen direkt zou kunnen worden teruggekoppeld naar de doelstellingen. Ten tweede een beleidsaanzet geven voor het vervolg op de rendementsverbeteringen, waardoor die nadere invullingen ook daaraan zouden kunnen worden getoetst.

Nu wordt de hele ombuigingsoperatie alleen geplaatst in het kader van het rendementsherstel, en wordt slechts in geringe mate gekeken naar verbetering van de werking van de arbeidsmarkt en helemaal niet naar ontwikkelingen op de afzetmarkten van het Nederlandse bedrijfsleven. Juist dat laatste is van belang, omdat om-, her-, en bijscholing a.d.h.v. een visie op die ontwikkelingen, preventief, grote werkloosheid in bepaalde bedrijfstakken kan voorkomen.

Nadere invulling

De posten waarop uiteindelijk moet worden bezuinigd, kunnen a.d.h.v. verschillende prioriteiten worden uitgezocht. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat het kabinet geen principiële prioriteiten heeft gesteld. Systeemfouten worden weggewerkt, trendgroei wordt hier en daar ingeperkt, ministeries stellen bepaalde projekten uit; kortom: men is met de stofkam door alle kollektieve voorzieningen en de Rijksbegroting gegaan, en is opgehouden toen men 10 miljard bij elkaar had. Toch is een meer principiële benadering gewenst.

Bijvoorbeeld bij de inkomenspolitiek. Wat stelt het kabinet zich nu precies voor van die aangekondigde Raamwet Inkomensbeleid ? Het zegt daarover niets, terwijl er wel een grens wordt gesteld aan de inkomens waarvoor de koopkracht zal worden gehandhaafd bij ƒ 50.000,--. Die grens wordt toch niet met de natte vinger vastgesteld ? Die raamwet wordt straks een samenraapsel van aller lei grenzen en normen die er nu eenmaal al zijn.

Een ander voorbeeld is de herstrukturering van de kinderbijslag. Pas in de tweede fase denkt de regering bepaalde kompensaties voor 16- en 17-jarigen te regelen. De JOVD heeft al herhaalde malen gesteld dat eerst een integraal studiefinancieringssyteem moet worden opgezet - daarna pas kan de meervoudige bijslag voor deze groep vervallen.

Tenslotte is bezuinigen op technologische ontwikkeling en research volstrekt ongewenst. Met name de aktiviteiten van TNO, maar ook particuliere research, dienen krachtig te worden gestimuleerd. Alleen op die manier kan ons bedrijfsleven ook op lange termijn technologisch up-to-date en (dus) konkurrerend zijn. Onze exportpositie is ook daarvan afhankelijk !

Inconsistentie

Innerlijk tegenstrijdig is het regeringsplan waar wordt voorgesteld te bezuinigen op de bouw en het openbaar vervoer. Bezuinigen gaat dan namelijk ten koste van werkgelegenheid. Bovendien zou juist voor openbaar vervoer een prioriteit moeten gelden. Over de bezuinigingen op onderwijs heeft de regering zelfs gezegd niet te weten wat het effekt zal zijn op de werkgelegenheid ! Tenslotte de bezuinigingen op milieuverbeteringen. Juist een kabinet met een liberale koalitiepartner had dit nooit mogen toestaan. De verbetering en bescherming van ons leefklimaat zijn lange-termijn-doelstellingen, die nooit onder druk van korte- of middellangetermijn-plannen uit het oog mogen worden verloren.

Dienstverlening

Precies een jaar geleden heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) in een rapport (4) bij de regering aangedrongen op het scheppen van arbeidsplaatsen in de niet-kommercieel dienstverlenende ofwel kwarteire sektor. Subsidiëring en financiering van diensten waaraan duidelijk be-

Bedrijfshallen
Showrooms
Kantoren

Kant en klaar -
korte bouwtijd

Hoge kwaliteit
alles in één hand

Offerte met tekeningen
gratis en vrijblijvend
Vraagt inlichtingen

LOBITH, Telefoon 08365—1141*

hoefte is, maar die niet lonend zijn (bv. een winkel in een klein dorp), schept werkgelegenheid op een heel andere manier dan via de traditionele wegen die het kabinet nu bewandelt. Deze en andere suggesties van de WRR (experimenten tot terugdringing van vermijdbaar ziekteverzuim, alternatieve financiering van de gezondheidszorg, arbeidstijdverkorting i.p.v. loonstijging) zijn ten onrechte blijven liggen bij het uitzetten van het sociaal-ekonomisch bestek voor de komende jaren.

Ambtenaren

Eén van de kernpunten in de regeringsplannen is de korrektie van de ambtenarensalarissen, waarna deze weer gelijke tred zullen houden met de salarissen van particuliere werknemers. De reakties van de ambtenaren hebben pijnlijk aangetoond hoe zeer solidariteit van de verschillende groepen in Nederland nodig is om de bezuinigingsoperatie te doen slagen. De solidariteit is bij de ambtenaren ver te zoeken. Zij, met de meest riante rechtspositie in ons land, zij hebben door één van de systeemfouten die Bestek '81 wil wegwerken, in hun loonontwikkeling in lichte mate vóórgelopen op de werknemers in het bedrijfsleven. Als op het moment dat zo'n korrektie wordt aangekondigd, alle ambtenarenbonden opspringen en een grootscheepse staking houden met o.a. als leuze "Behoud van verworven rechten", dan verwijt ik de ambtenaren gebrek aan loyaliteit. Dit zijn geen rechten, het zijn meevallers. Korrektie van zo'n systeemfout is een "offer" dat ruimschoots opweegt tegen de reële offers die anderen moeten brengen.

Conclusie

Afsluitend blijkt de regering met Bestek '81 de sombere ekonomische situatie noch resoluut, noch adequaat tegemoet te treden. De ombuigingen waren nodig, en ze zijn gekomen: akkoord; ze zouden echter effektief, kreatief en grondig uitgewerkt moeten zijn. Dat kun je van Bestek '81 niet zeggen.

Van Agt past goed op de winkel, maar als de omzet zakt gaat hij wat meer adverteren en verlaagt een paar prijzen. Hij komt er niet toe met beleid en visie zijn assortiment aan te passen aan de veranderde behoeften.

Noten :

(1) E. van Thijn, Dagboek van een onderhandelaar, Van Gennep 1978
(2) Rapport van de Commissie van Economische Deskundigen (CED) uit de SER, bestaande uit de hoogleraren Goedhart (vz), Driehuis, De Galan, Halberstadt, De Roos, Schouten, Van de Beld en Kessler
(3) Mr.drs. H.Langman in zijn preadvies aan de Vereniging voor Staathuishoudkunde, Stenfert Kroese 1977
(4) Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Maken wij er werk van ? Staatsuitgeverij 1977

JASON
JONG ATLANTISCH SAMENWERKINGS ORGAAN NEDERLAND

Het is de moeite waard .....

..... *eens kennis te maken met* het tweemaandelijkse blad JASON-magazine.
JASON-magazine behandelt ieder nummer een afgerond onderwerp op het gebied van de Oost-West-betrekkingen, Atlantische samenwerking en andere mondiale vraagstukken. Daarbij komen steeds schrijvers met veelal uiteenlopende opvattingen aan het woord.

Een greep uit de laatstverschenen themanummers:

★ **Ontwapening** (mei 1978)
-Interview met minister Van der Klaauw
-P.H. kooijmans: Ontwapening en ontwikkeling
-M.I. van der Zee: De speciale V.N.-zitting
-S. Volovets: Wapenwedloop stoppen, een taak voor de V.N.

★ **Afrika in beroering** (juli 1978)
-R. Hodder Williams: De nieuwe Afrika-politiek van de S.U.
-J.H. Meesman: Houphouët Boigny: een Afrikaanse visie
Voorts in dit nummer een uitvoerig artikel van J. van der Valk, Nederlands ambassadeur in Belgrado, over de CVSE-toetsingsconferentie.

Komend nummer [medio september]
★ **Technologie en westerse veiligheid**
met o.a. zeer belangwekkende bijdragen van Kol. G.C. Berkhof en B.J. van Eenennaam.

Als u op de hoogte wilt blijven .....

... van de actuele thema's op het gebied van de internationale politiek, moet U beslist een proefnummer aanvragen.
Dat kost niets. Een abonnement nauwelijks iets: *f* 15,- per jaar.

Stichting JASON
Van Stolkweg 10, 2582 JP Den Haag
tel. 070 - 542703

De Stichting JASON doet meer.
Op **vrijdag 29 september a.s.** organiseert zij in het tweede kamer-gebouw haar derde nationale conferentie over

GEWAPENDE INTERVENTIE

Aanvang 10.00 uur - slot: 16.00 uur
Sprekers onder meer drs. J.H. Leurdijk en prof. dr. K. Tudyka.
Voor deelname (*f* 7,50 incl. lunch) en nadere informatie:
Stichting JASON, Van Stolkweg 10,
2582 JP Den Haag

Heilsplan en Tijdgeest

door Gijs de Vries

Het is al weer enige maanden geleden dat VVD-aanvoerder Rietkerk in een indrukwekkende rede bij de algemene beschouwingen de tijdgeest ten tonele voerde. "Er is sprake van de herontdekking van de mens en de burger, te merken aan een tendens tot versterking van de positie van het individu. Een kabinet met liberalen is naar mijn vaste overtuiging beter toegerust om in die zin de tijdgeest te verwoorden dan een tweede ministerie Den Uyl, van welke samenstelling dan ook. Liberalen hebben op het beschreven gebied immers een naam te verliezen. (...) Maar dat legt de bewindslieden uit het kabinet-Van Agt wel een zware verplichting op. De verplichting om in hun beleid, met zekerstelling en behoud van de verzorgingsstaat, de positie van het individu erin te versterken. Ik wil er geen enkel misverstand over laten bestaan, dat mijn fractie op dit punt veel van het kabinet-Van Agt verwacht. Want het zou wel eens kunnen zijn, dat succes of mislukking ervan mede afhangt van de mate waarin het erin zal slagen die opdracht te verwoorden en in beleidsdaden gestalte te geven."

Intussen staat de jaarlijkse rituele dans rond de miljarden weer op uitbreken. Het kabinet heeft het Bestek bepaald. Tegen die achtergrond zal uit Troonrede en Miljoenennota moeten blijken in hoeverre Rietkerks tijdgeest in het regeringsbeleid tot uitdrukking komt. Bottoms up voor de ploeg-Van Agt, c.q. voor de liberale ministers.

Rietkerks verwachting, dat het kabinet wel eens over een breder maatschappelijk draagvlak zou kunnen beschikken dan bij haar aantreden beweerd werd, lijkt inmiddels uit te komen. De veronderstelling waarop Bestek '81 is gebaseerd, t.w. dat de collectieve sector voor haar financiering afhankelijk is van de marksector (draagvlaktheorie), wordt thans door bijna alle vooraanstaande economen onderschreven.

Belangrijker dan deze principiële steun van het economendom is de opstelling van de vakbeweging. Deze heeft weliswaar uiterst kritisch gereageerd op het ministeriële heilsplan, maar koos intussen niet voor het alternatieve plan-Den Uyl. En dat is, zoals Vonhoff in het vorige nummer van De Driemaster weergegeven gesprek terecht opmerkte, een politiek gegeven van de eerste orde.

In NRC-Handelsblad (27 juni 1978) heeft de liberale hoogleraar Korteweg de vakbeweging inconsequentie verweten. "Den Uyl vindt haar tegenover zich als hij loonmatiging bepleit. En het kabinet Van Agt-Wiegel vindt haar tegenover zich omdat matiging van de belasting- en premiedruk via matiging van de overheidsuitgaven onontkoombaar matiging van de ambtenarensalarissen betekent."

Dat moge zo zijn, het feit dat de vakbeweging niet voor het plan-Den Uyl kiest, betekent politiek gesproken dat Kok en de zijnen opteren voor de draagvlaktheorie en dus voor het kabinetsplan. Nauwkeuriger: dat FNV, CNV en Unie BLHP wijziging van het kabinetsplan verkiezen boven aanpassing van het plan-Den Uyl. (De afwijzing van vrijwillige loonmatiging door althans de FNV bewijst overigens ook de juistheid van Van den Doels standpunt in het zgn. "economendebat" in de PvdA; wie herstel van onze economie via matiging van de inkomensontwikkeling wenst, kan niet om loonmaatregelen heen.) Dit betekent een niet onaanzienlijke verzwakking van de positie van Den Uyl, niet in de laatste plaats in de PvdA zelf.

Voor Van Agt c.s. nog geen reden voor bazuingeschal of halleluja. Medewerking van de vakbeweging zal voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van wat het kabinet op immaterieel gebied aan hervormende maatregelen te bieden heeft. En het moet gezegd: de immateriële beleidsvoornemens lijken in Bestek '81 niet veel meer dan een sausje over de pudding. Hete hangijzers als de samenstelling van de Raden van Commissarissen en een Raamwet op de inkomensvorming worden in de vorm van een adviesaanvrage bij de SER gedeponeerd. Wanneer het toegezegde brede en samenhangende inkomensbeleid in de vrije en de collectieve sector ontwikkeld zal zijn, valt niet te overzien, en het interim wetsontwerp inzake de collectieve VAD zal weliswaar "spoedig" worden ingediend, maar zal

CONFERENTIEOORD "DE BRON"

GELEGEN TUSSEN DALFSEN EN OMMEN, 15 km VAN ZWOLLE AAN DE OVERIJSELSE VECHT.

Accommodatie voor groepen van 20 tot 300 personen, verschillende gebouwen.
Alles centraal verwarmd. Zeer ruime parkeergelegenheid.
Ideaal voor conferentie, bedrijfsopleidingen, enz.

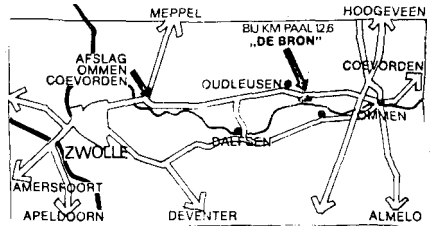

OUDE OEVER 10 — 7722 VE DALFSEN [Ov.]
Tel. 05297 - 218

inhoudelijk nauwelijks aan de verlangens van de vakbeweging beantwoorden.

Zowel uit principieel liberaal oogpunt, als met het oog op de relatie kabinet-vakbeweging valt zeer te hopen dat de Troonrede over immateriële zaken uitvoeriger zal zijn.

Te hopen valt ook, dat de liberale fracties in Eerste en Tweede Kamer op dit punt de nodige creativiteit zullen willen opbrengen. En dat zijn daarbij gevoed zullen worden door een actieve achterban. Daaraan heeft het de afgelopen jaren nogal geschort. Rietkerk heeft met zijn rede bij de vorige algemene beschouwingen en zijn bijdragen aan de Teldersstichtingrapporten "Arbeid" en "Liberalisme in de jaren tachtig" belangrijke aanzetten gegeven voor verdieping en modernisering van het liberalisme. Zijn initiatief is echter door de partij nauwelijks overgenomen, behalve dan door de drie (!) medewerkers van de Teldersstichting. Politieke denkkracht is nog altijd geen kenmerk van VVD-partijmandarijnen.

Overigens laat ook de JOVD het op dit punt lelijk afweten. Welke afdeling heeft de genoemde rapporten al eens besproken, of een werkgroep over democratisering of humanisering van de arbeid aan het werk gezet ? Onderwerpen die voor de ontwikkeling van het liberalisme van essentieel belang zijn. Het wordt tijd dat de JOVD zich hierop eens diepgaand bezint. Geweten van het liberalisme zijn, zoals Korthals dat bedoelde, is een eretitel die telkens opnieuw bevochten moet worden. Wie op lauweren wil rusten, zal ze eerst moeten verdienen. Nietwaar, heren van 't Gooi ?

Themadag Justitie

Op zaterdag 7 oktober zal de JOVD haar jaarlijkse politieke themadag houden in wijkcentrum Stervoorde, dr.H.J. van Mooklaan 1, te Rijswijk (ZH). Onderwerp van de themadag is - zoals eerder aangekondigd - het justitiebeleid. Sprekers op de themadag zijn oud-staatssecretaris mr. J.F. Glastra van Loon (D'66) en de Kamerleden Aad Kosto (Pvd A), Virginie Korte-van Hemel (CDA) en Ed Nijpels (VVD). Het programma ziet er als volgt uit:

10.30 - 11.00	uur :	Ontvangst sprekers en deelnemers
11.00 - 11.30	uur :	Opening en rede van de voorzitter; aanbieding JOVD-Zwartboek Justitie aan minister mr. J. de Ruiter
11.30 - 13.10	uur :	Inleidingen sprekers
13.10 - 14.15	uur :	Lunch
14.15 - 15.00	uur :	Discussie sprekers onderling
15.00 - 17.00	uur :	Discussie sprekers en zaal
17.00	uur :	Sluiting

HET KABINET EN DE ABORTUS

"Het kabinet zal het besluit met betrekking tot het contraseign nemen in het licht van het advies van de Raad van State en de gebleken opvattingen over dit vraagstuk bij de partijen wier geestverwanten in het kabinet zitting hebben alsmede in het besef dat een herziening van de wettelijke regeling noodzakelijk is."

Aldus de letterlijke tekst van de abortusparagraaf in het regeerakkoord van CDA en VVD, resultaat van de bemiddelingspoging van informateur Van der Grinten. Een formulering die vooral aanvaardbaar was, omdat zij verschillend kon worden geïnterpreteerd. Mocht het kabinet, c.q. een CDA-minister van Justitie, een haar/hem onwelgevallig ontwerp nu wel of niet blokkeren door het contraseign te weigeren ?

Aan deze onzekerheid maakte CDA-leider Aantjes onlangs een einde. In een op 1 september in de CDA-partijbladen verschenen artikel schrijft hij, dat het regeerakkoord z.i. twee mogelijkheden biedt: een wetsontwerp of een initiatief ontwerp uit de Kamer. En hij vervolgt: "Komt het eerste er niet voor 1 januari 1979 dan is de weg vrij voor het tweede. Duidelijk is, dat het CDA op het eerste invloed kan uitoefenen, terwijl in het tweede geval PvdA en VVD geheel vrij zijn om een wet in hun geest tot stand te brengen. Nu deze procedure is vastgelegd in het regeerakkoord zal aan een aangenomen initiatiefwetsontwerp het contraseign (mede ondertekening van de betrokken minister) niet meer kunnen worden onthouden."

Als steeds is Aantjes' timing weer bewonderenswaardig. Immers, op 2 en 3 september zou de CDA-fractie een "bezinningsweekend" houden, waar de abortuskwestie ongetwijfeld besproken zou worden. Sinds enige tijd circuleerden er namelijk berichten als zouden enige CDA bewindslieden zich tegen een abortuscompromis verzetten. Dat is niet handig, aldus Aantjes, want een compromis is altijd nog beter dan een regeling waarop je geen enkele invloed hebt. Dus besloot hij een eind te maken aan de onzekerheid rond het contraseign door een interpretatie van het regeerakkoord te kiezen die de betrokken CDA-ministers onder zware druk zet.

Het zou hier de KVP-vertegenwoordiging in het kabinet betreffen: Andriessen, Gardeniers, Van der Stee en Peynenburg. Dat maakt er de situatie voor het CDA niet plezieriger op: een ARP-minister stuit op KVP-verzet bij het afsluiten van een vermeend "libertijnse" regeling, en krijgt de steun van de CDA-fractievoorzitter, die toevallig ook uit de ARP afkomstig is.

Liberaal

De vraag is overigens of het compromis waar aan nu gewerkt wordt, wel zo "libertijns"

is. Liberaal is het - als de uitgelekte informatie juist is - zeker niet.

Het ontwerp van De Ruiter en Ginjaar zou voorzien in een vrije poliklinische afbreking van zwangerschappen die maximaal drie maanden gevorderd zijn in een erkende kliniek. Abortus in een later stadium zou alleen in een ziekenhuis mogen plaatsvinden, en wel nadat de betrokken vrouw een week "bedenktijd" heeft gehad, te rekenen van het moment van aanmelding tot het moment van uitvoering van de abortus.

De Ruiter en Ginjaar zouden in dit voorstel het amendement hebben overgenomen dat de socialist Franssen, tegenstander van het PvdA-VVD ontwerp, indertijd heeft ingediend op het CDA-ontwerp, zo weten Vrij Nederland (2 september) en NRC-Handelsblad (1 september) te melden. Een amendement, dat toen door het CDA werd afgewezen "omdat de christendemocraten van oordeel zijn dat het menselijk leven in ieder stadium van zijn ontwikkeling rechtsbescherming verdient"; de zelfde redenering die de KVP-ministers nu zouden gebruiken tegen het voorstel van De Ruiter en Ginjaar.

Vanuit christendemocratisch oogpunt mogen principiële bezwaren tegen dit voorstel worden aangevoerd, die zijn er in een liberale visie natuurlijk evenzeer. Instelling van een dergelijke periode van "bezinning" betekent een ongelooflijk zware druk op de betrokken vrouw. Roethof en Haas-Berger spreken in Kamervragen tamelijk demagogisch, maar niet geheel ten onrechte van "hersenspoeling". De beslissing over een abortus - zeker in een zo laat stadium - is een uiterst zware, die geen normaal denkend mens neemt zonder er heel diepgaand over te hebben gedacht. Aanmelding zal pas plaats vinden als de vrouw na wat zo eufemistisch "rijp beraad" wordt genoemd, met veel pijn de knoop heeft doorgehakt. (Dan nog resulteert een abortus in veel gevallen in een schuldcomplex voor het leven.) Instelling ná dat moment van nog een week "bezinningstijd" is het paard achter de wagen spannen.

Een dergelijke bepaling, onverschillig of het een verplichte opname in een ziekenhuis of een "denkpauze" thuis betreft, schiet zijn doel voorbij en betekent een duidelijke stap terug in vergelijking met de abortusparagraaf uit het VVD-program.

Compromis

Die passage was op zichzelf al een moeizaam bereikt compromis. Een compromis dat noodzakelijk werd nadat een aantal leden van de Eerste Kamerfractie van de VVD haar liberale collega's uit de Tweede Kamer had laten vallen - een manoeuvre die volgens Vonhoff de herleving van D'66 in de hand heeft gewerkt. Met dit compromis kwam een voorlopig einde aan de felste discussie die de VVD in jaren in eigen kring heeft gehad. Het is de vraag of een ontwerp, zoals dat thans door het kabinet lijkt te worden voorbereid, deze discussie niet opnieuw zal doen oplaaien.

De VVD heeft meegewerkt aan het ontwerp Stuyt-Van Agt, kwam na publicatie van het PvdA-voorstel met een eigen ontwerp, en werkte vervolgens mee aan de totstandkoming van het initiatief Veder-Geurtsen-Lamberts-Roethof. Na de dramatische afloop van het Eerste Kamerdebat staan de liberalen opnieuw voor de taak, thans wederom met chris tendemocraten, een ontwerp op te stellen. In de abortusparagraaf van haar verkiezingsprogram heeft de VVD al water in de wijn gedaan, vergeleken met het PvdA-VVD-initiatief. Verdere concessies zouden de indruk van een weinig consequent beleid kunnen wekken, en de geloofwaardigheid van de VVD geen goed doen, en zouden bovendien kunnen leiden tot hernieuwde debatten in eigen kring. Daarmee lijkt een spoedige oplossing van de abortuskwestie niet gediend.

Volgens NRC-Handelsblad (18 augustus) schijnen de twijfels over het kabinetsontwerp niet volgens partijlijnen verdeeld te zijn. Te hopen valt, dat de liberale bewindslieden voldoende gewicht zullen toekennen aan het eigen program. De meest liberale regeling ligt nog altijd vervat in het ontwerp Veder-Geurtsen-Lamberts-Roethof.

Redactie

Lustrumcongres

Op 26 februari 1949 werd de JOVD in Pulchri Studio te Den Haag opgericht.

De vereniging maakt zich nu op om haar zesde lustrum met een groot lustrumcongres waardig en feestelijk te vieren. Niet alleen het dertigjarig bestaan wettigt overigens een groot feest. Ook is er alle reden stil te staan bij het feit, dat de JOVD in die dertig jaar is uitgegroeid tot de grootste politieke jongerenorganisatie van Nederland. Een organisatie die bruist van activiteit, die in de laatste jaren enorm is gegroeid en die nog steeds haar partijtje meeblaast in de liberale politiek.

Geruime tijd geleden al heeft het hoofdbestuur een lustrumcommissie ingesteld, met als opdracht alle voorbereidingen op zich te nemen. De commissie heeft thans de datum en de plaats van het lustrumcongres bepaald:

24 maart 1978 te Ede

Het lustrumcongres zal gehouden worden in Conferentiecentrum "De Reehorst". Noteer datum en plaats vast in Uw agenda - het wordt een congres dat geen (oud)JOVD'er mag missen .

Verdere details over het programma zullen in een komende Driemaster worden bekend gemaakt.

De visie (II) op de mens in het liberalisme

door Ardwin Lantain

Nadat in het vorige artikel enige historische lijnen werden geschetst, zal thans worden ingegaan op de constatering (ook in het vorige artikel) dat eigen bezit niet meer direct noodzakelijk is voor de ontplooiing van de mens.

Particulier eigendom

Thans lijkt de stelling gerechtvaardigd dat particuliere eigendom een luxe-toevoeging is aan de ontplooiing in een menswaardig bestaan. Iedereen kan haast vrijelijk onderwijs genieten, wordt beschermd tegen sociale noden en wettelijk onrecht, kan zijn bedrijfsmiddelen gefinancierd krijgen enz. Naast de ontwikkeling van de arbeid, die steeds hoogwaardiger wordt, komt het vrijetijdsaspect voor de ontplooiing van het individu steeds sterker naar voren. In hoeverre hierin eigen bezit een rol zal spelen, kan nog moeilijk worden voorzien. De waarde van particuliere eigendom voor de ontplooiing is gelegen in de volledige beschikking die men er over heeft, gecombineerd met absolute beslissingsmacht binnen over het algemeen ruime marges.

Gezien de grootschaligheid die het gevolg is van de industriële ontwikkeling, heeft een ontkoppeling plaatsgehad van bezit en zeggenschap. Haast niemand kan met eigen middelen voorzien in de financiële behoeften van een grote onderneming. Kenmerkend voor deze tijd is - enkele uitzonderingen daargelaten - dat het eigen bezit gecombineerd met zeggenschap is teruggedringen tot de privélevenssfeer.

Vandaar de aantrekkingskracht die een eigen auto en een eigen huis op velen uitoefenen. Het beëngen van zeggenschap voor het individu, die hiervan het gevolg is, en de toenemende invloed van gecentraliseerde macht, óók op het privéleven, heeft sociale verarming van de maatschappij in de hand gewerkt.

Hoewel het werk hoogwaardiger is geworden, is de afstand tussen mensen gegroeid. Dit zal ongetwijfeld het grotendeels onontkoombare gevolg zijn van economische wetmatigheden, maar dit wil niet zeggen dat het zelfde moet gaan gelden voor de vrije tijdsbesteding die dankzij diezelfde economische wetmatigheden verruimd wordt. Vrije tijds besteding kan verrassende mogelijkheden bieden voor herstel van het samenlevingsverband, echter alleen op voorwaarde dat ze gebaseerd is op gedecentraliseerde zeggenschap. In hoeverre eigen bezit hierin een rol speelt hangt af van de wijze van vrije tijdsbesteding. Er zijn legio mogelijkheden om activiteiten te ontplooien die gericht zijn op het vervolmaken van reeds eigen bezit danwel het verwerven (maken) van eigen bezit. Echter ook voorstelbaar, en uit samenlevingsoogpunt wenselijker, is dat men zich inzet voor sociaal gerichte zaken, zoals hulpverlening, buurtwerk, etc. Bovendien moet het belang van een goed contact met medemensen voor de ontplooiing van ieder invividu niet onderschat worden.

In ieder geval is een voordeel van het feit dat vele voorzieningen in de welzijnssector met collectieve middelen tot stand komen, dat decentralisatie van zeggenschap niet stuit op economische bezwaren, voortvloeiend uit de werking van het marktmechanisme.

Het bovenstaande betekent onherroepelijk dat versterking van het economische draagvlak noodzakelijk is. Immers, zowel de collectieve sector als het individu dat een reële verbetering van zijn inkomen zal willen zien, zullen hierop een zwaardere claim leggen.

Van den Doel c.s.

Volgens menig socialistisch econoom bestaat er geen eng economisch draagvlak in die zin, dat de ontwikkeling van de commerciële sector, dan wel het verloop van activiteiten via het marktmechanisme hiervoor als maatstaf geldt. Uit dien hoofde wordt het niet als bezwaarlijk gezien en zelfs voorgesteld de collectieve bestedingen op te voeren. Immers, als men bereid is belasting te betalen voor collectieve voorzieningen is dat even produktief qua voorziening als die goederen en diensten die via de marktsector worden verstrekt.

Gezien vanuit bestedingsoogpunt is dit geen onjuiste stelling. Uit inkomenswervend oogpunt moet deze redenering echter worden afgewezen. Immers, over het algemeen is de verkoopbaarheid bv. naar het buitenland van collectieve voorzieningen niet erg groot. Wanneer dus door uitbreiding van deze voorzieningen onze exportcapaciteit wordt aangetast, hetgeen bij onvoldoende lucht voor het bedrijfsleven algemeen verwacht wordt, moet dit socialistische voorstel als onverstandig van de hand gewezen worden. Een aardige toets is de problematiek van de ontwikkelingslanden. Niemand zal ontkennen dat voor een stijding van het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking in die landen een verbetering van de exportpositie van cruciaal belang is.

Hoewel deze vergelijking niet zuiver is, toont ze wel aan dat export van onschatbare waarde is voor de welvaartspositie van een land in verhouding tot die van andere landen. En juist om die onderlinge verhouding gaat het. Dat is de reden waarom het uit *menswaardig oogpunt* niet acceptabel is dat het overgrote deel van de wereldbevolking in armoede leeft.

Uitgaand van het economisch allocatie principe van produktiemiddelen, kan deze ongelijkheid alleen opgeheven worden door ver-

plaatsing van arbeidsintensieve, weinig kapitaalverslindende produktieprocessen naar ontwikkelingslanden. Dit brengt met zich mee, dat in de ontwikkelde landen een heroriëntatie van industriële activiteiten zal moeten plaatsvinden. Waarschijnlijk heeft alleen dan onze export kans op overleving en kan ze uit liberaal oogpunt gerechtvaardigd blijven.

Bestek '81

Jammer is daarom, dat de bezuinigingsnota van de regering, die er toch ook op gericht is het economisch draagvlak te versterken, weinig inspirerend is voor vernieuwing van de marktsector. De economische structuurnota van het vorige kabinet inzake selectieve groei was daarin heel wat uitvoeriger. Een eigen liberaal gezicht wordt op dit moment nog niet vertoond. Dit geldt ook op het gebied van de zeggenschap (democratisering zo men wil) die eerder in dit artikel is aangesneden. De JOVD wijdt hieraan gelukkig haar lustrumcongres, welk congres hopelijk vruchtbaar zal zijn. *(Het lustrumcongres heeft als thema "De toekomst van de parlementaire democratie" - red.)*

Beslissingsmacht stimuleert de fantasie en zelfwerkzaamheid van mensen en kweekt verantwoordelijkheid. Allemaal punten die door liberalen van harte ondersteund worden. Hoe men zeggenschap moet decentraliseren is echter nog niet duidelijk. Wel is het prettig te weten dat het niet puur het eigen bezit is dat mensen enthousiast maakt, maar de zeggenschapsmogelijkheid. Daarnaast speelt uiteraard het materiële beloningsaspect een grote rol. Het liberale credo van begin deze eeuw: "zonder eigendom geen waarachtige vooruitgang, geen inspanning in eigen gekozen richting, geen rechtvaardige erkenning van verdienste, etc." kan gewijzigd worden in: "zonder zeggenschap .... enz. Welke zeggenschap voor wie interessant is verschilt van persoon tot persoon en is o.a.afhankelijk van opleiding en interesse. Om gedeelde zeggenschap voldoende inhoud per persoon te kunnen geven zal over het algemeen de opzet van een kleinschalige organisatie de voorkeur verdienen. Dit kan in de sfeer van de collectieve voorzieningen geregeld worden zonder gestoord te worden door economische wetmatigheden. Wel moet verspilling van middelen worden tegengegaan. Dit betekent dat een profijtbeginsel uitgewerkt moet worden in die zin, dat gemeten wordt wat men voor diverse beslissingen over heeft. Een systeem dat hiervoor in ontwikkeling is, is de zgn. "Clarke-tax".

De beslissing waarvoor men als collectief het meest over heeft wordt aanvaard met alle financiële consequenties van dien voor de betrokken bieders. Zo komt een gewogen profijtbeginsel tot stand. Dit is een geheel ander systeem dan dat van stemverhoudingen met financiële consequenties via collectieve belastingen. In een volgend artikel zal hierop nader worden ingegaan.

De vraag (gesteld in het vorige artikel) in hoeverre eigen bezit de oplossing van maatschappelijke problemen in de weg staat, kan thans opnieuw worden geformuleerd als in hoeverre (centralisatie van) beslissingsmacht hiervoor een barrière vormt.

Wanneer door ondernemers te weinig maatschappelijk besef aan de dag wordt gelegd, zal de overheid middels collectieve middelen in staat zijn een zo grote financiële deelname te verwerven dat invloed mogelijk is. Gezien de decentralisatie in het welzijnswerk, waaraan groot belang gehecht moet worden, is het niet onwaarschijnlijk dat het overheidsbeleid zich in de toekomst in sterkere mate zal gaan richten op versterking van het maatschappelijk ondernemersbesef. Inspraak e.d. zijn hiervoor geen alternatieve oplossingen. E.e.a. verdraagt zich niet met het marksysteem.

De scheidslijn tussen welvaart en welzijn zal scherper komen te liggen. In hoeverre normen gesteld moeten gaan worden voor de beleving van welzijn (voorzover nog niet geburd) is een volgende stap. Het sterker naar voren treden van het welzijnsbegrip betekent dat economische motieven vaak niet meer doorslaggevend zullen zijn. I.p.v. de dominantie van het economisch gebeuren zal door menigeen een andere normatieve schuilplaats gezocht moeten worden. Of men die vindt in de mens zelf is niet zeker. Het structuralisme, genoemd in het vorige artikel, hekelt de veronderstelde mogelijkheid van dominantie door de mens; er is geen vervreemding te overwinnen, en enige wezenlijke invloed op structuren wordt niet erkend o.g.v. historisch taalkundig onderzoek.

Politiek kan dit consequenties hebben, zelfs voor het CDA. En het gevaar is dat hier geen sprake is van een geloof, een moraliteit, maar van een ijzeren wetmatigheid. Een nog egoïstischer samenleving is dan gegarandeerd - voor de vrijheidsgedachte een rampzalig idee. Afgezien hiervan zal het niet meer kunnen aanvoeren van de dominantie van het economisch gebeuren op de mens, hetgeen socialisten veronderstellen, nieuwe electorale mogelijkheden bieden. De welzijnssector ligt open voor het liberalisme.

Vampire®
hockey sticks
een lekker stikkie
Berro Sp.rt,
Lekdijk 21,
Everdingen.
Telefoon 03472-672
Telex: 70424

Jan Kees Wiebenga: „Eerste Kamer geen knekelhuis"

Interview door Roel Schrotenboer

Het is de meeste JOVD'ers wel bekend dat een zevental (oud)leden van onze organisatie deel uitmaakt van de Tweede Kamer. Niet iedereen weet echter dat ook in de Eerste Kamer een oud-JOVD'er zetelt.

Sinds een jaar maakt mr. J.G.C. Wiebenga, oud-Vice-Voorzitter Politiek van de JOVD, deel uit van de Eerste Kamerfractie van de VVD. Behalve Eerste Kamerlid is hij burgemeester van de forensengemeente Eelde-Paterswolde in Noord-Drenthe. Reden voor de redactie om hem te vragen naar zijn mening over de Eerste Kamer. Uiteraard blijft de actuele politieke situatie niet onbesproken.

U bent nu ongeveer een jaar lid van de Eerste Kamer. Wat hebt u zoal gedaan ?

"In mijn portefeuille heb ik onder andere binnenlandse zaken, maatschappelijk werk en wetenschapsbeleid. De Kamer heeft het de afgelopen maanden niet zo erg druk gehad. De reden daarvan was, dat het demissionaire kabinet-Den Uyl tijdens de lange kabinetsformatie bijna geen wetten meer verdedigde, en dat de produktie van wetsontwerpen van het kabinet-Van Agt eigenlijk nog op gang moet komen.

Zelf heb ik in november '77 het woord gevoerd over de wijziging van de vleeskeuringswet. Daarnaast heb ik me in juni van dit jaar bezig gehouden met de gemeentelijke herindeling van West-Friesland. Overigens heb je als Eerste Kamerlid veel bijkomende taken, zoals het houden van speeches en het schrijven van artikelen."

Hoe ziet u de positie van de Eerste Kamer ?

"De Eerste Kamer wordt wel eens meesmuilend afgedaan als een oud knekelhuis zonder veel politiek belang. Daar ben ik het niet mee eens. De Eerste Kamer heeft wel degelijk een belangrijke en actuele functie.

In ons land heeft de rechter niet de bevoegdheid wetten te toetsen aan de grondwet, zoals in de Verenigde Staten. Daarom is het goed dat de kwaliteit van de wetgeving door de Eerste Kamer bewaakt wordt, te meer daar de wetgeving steeds ingewikkelder wordt. In tegenstelling tot vroeger zijn de leden van de Tweede Kamer bovendien vrijwel allemaal full-time politici. Een Eerste Kamerlid is een part-time politicus, die zijn of haar hoofdbaan in de maatschappij heeft: in het bedrijfsleven, bij een publiekrechtelijk lichaam, etc. Leden van de Eerste Kamer staan dus nog midden in de samenleving."

Minister Wiegel heeft al wat beleidsdaden laten zien met betrekking tot de burgemeestersbenoemingen en de reorganisatie van het binnenlands bestuur. Hoe staat u daar tegenover ?

"Met de richtlijnen die Wiegel m.b.t. de burgemeestersbenoemingen heeft voorgeschreven, ga ik akkoord. Op deze manier wordt wildgroei tegengegaan. Bovendien vind ik het positief dat Wiegel de Commissarissen van de Koningin op één noemer heeft weten te krijgen.

Het beleid in deze zie ik als een voorbode van een duidelijke lijn bij de herinrichting van het binnenlands bestuur. Minister Wiegel heeft in zijn nota gekozen voor enerzijds drie bestuurslagen, en anderzijds een krachtige decentralisatie. Daarmee zijn de schimmige voorstellen van vroeger m.b.t. de instelling van een vierde bestuurslaag van de baan.

Er wordt vaak beweerd dat liberalen geen structuralisten zouden zijn. Ik ben het daar niet helemaal mee eens: liberalen zien structuren niet als doel, maar als middel om de menselijke ontplooiing te bevorderen. Decentralisatie is daartoe een voorwaarde."

Hoe smal acht u de basis van dit kabinet ?

"Bij het optreden van het kabinet-Van Agt was men nogal pessimistisch over de kracht en de levensduur van de regeringsploeg. Ik vind dat je niet alleen naar het draagvlak moet kijken. Er zijn meer factoren van belang, o.a. of er een alternatief voor het zittende kabinet aanwezig is. Zo kon het vorige kabinet de rit vrijwel uitzitten, omdat het CDA nog niet echt gevormd was.

Daarnaast is de mate van homogeniteit van een kabinet belangrijk. De kabinetten Marijnen en Biesheuvel hadden een redelijke meerderheid in het parlement, maar vielen door gebrek aan homogeniteit vroegtijdig uit elkaar. Mijn indruk is dat in het huidige kabinet de wil tot samenwerking duidelijk aanwezig is.

Met betrekking tot dat draagvlak moet ook niet vergeten worden dat onder het kabinet Den Uyl geen sociaal akkoord tot stand is gekomen. Ten tijde van het kabinet-Biesheuvel, waarvan de VVD deel uitmaakte, is dat wel gebeurd.

Ik sta voor honderd procent achter "de" speech van Rietkerk. De kern van die rede was de onontkoombare hamvraag of de collectivering door moet gaan, of dat een grens is bereikt. Het bestaan van die vraag

rechtvaardigt liberale deelneming in het kabinet."

Vonhoff heeft in het vorige nummer van De Driemaster zijn pleidooi voor een middenkoers van de VVD herhaald. Hoe denkt u hier over ?
"Ik denk dat dat in het belang is van de partij. Ik ben het met Hoefnagels en Vonhoff eens dat het CDA in wezen de partij is van die mensen, die rust en zekere verbanden willen houden - kerkelijke en niet-kerkelijke. Het CDA is niet alleen een confessionele, maar ook een conventionele partij.

De plaats van het liberalisme is tussen de confessioneel-conventionele stroming ter rechterzijde en de collectivistisch-socialistische ter linkerzijde in.
Een driestromenland is ook voor de regeerbaarheid van ons land van belang. In een tweestromenland zal altijd één partij de absolute meerderheid behalen. Zo'n partij kan het eigen beleid zo zuiver mogelijk doorvoeren. Bij een regeringswisseling krijg je een grotere "swing" in het beleid. Het belang van een driestromenland is de onderlinge uitwisselbaarheid, wat inhoudt dat geen van drieën ongeclausuleerd aan de macht is. Er zullen steeds programmatische onderhandelingen moeten plaatsvinden. Als PvdA en VVD elkaar in de praktijk niet meer uitsluiten betekent dit bovendien dat de macht van het CDA afneemt."

D'66 ?
"D'66 bevindt zich eigenlijk tussen de liberale en de socialistische stroming in. Ik vind het jammer dat D'66 enerzijds de VVD vóór de verkiezingen heeft uitgesloten, maar dat Brinkhorst anderzijds zich liberaal noemt met het oog op de Europese verkiezingen.

Dan constateer ik dat D'66 nog altijd geen duidelijke lijn heeft, en zich onttrekt aan de onontkoombare keuze tussen de collectivistisch-socilaistische en de pluralistisch-liberale stroming."

Hoe dient de VVD zich dan tegenover D'66 op te stellen ? Moet de VVD de deur dichtdoen of openzetten ?
"Ik dacht: openzetten, omdat we alleen door met D'66 te praten, D'66 tot een keuze kunnen bewegen. Het is dan ook goed geweest dat we D'66 hebben aangeboden aan het kabinet-Van Agt mee te doen. We moeten voorkomen dat we dezelfde fout maken als voor de Tweede Wereldoorlog, toen verschillende liberale partijen in onderlinge strijd ten onder zijn gegaan.
Ik dacht dat we positief moeten redeneren. We moeten kijken wat voor liberale mensen er in D'66 zitten, en met hen gaan samenwerken ter versterking van de liberale stroming. Die mogelijkheid doet zich wellicht binnenkort al voor, gesteld dat D'66 een lidmaatschapsaanvraag indient bij de Federatie van Liberale en Democratische Partijen (ELD). Als D'66 het lidmaatschap aanvraagt, betekent dat dat ze het verkiezingsprogram van de Federatie onderschrijft Ze verklaren zich dan tot liberale partij. De VVD kan dan de deur voor de liberale broeders openzetten."

Opening Stikkerhuis in oktober

De Mr. D.U. Stikkerstichting is een stichting die twee jaar geleden in het leven is geroepen met als doel aan verschillende liberale groeperingen passende huisvesting te bieden. De Stichting heeft daartoe een pand in Amsterdam aangekocht, gelegen aan de Nieuwe Zijds Voorburgwal 288. Het is de bedoeling dat hier het landelijk secretariaat van de JOVD en de secretariaten van de JOVD-afdeling Amsterdam, de VVD-afdeling Amsterdam, de Liberale Studenten Vereniging Amsterdam en de Stikkerstichting zelf zullen worden ondergebracht. Hiertoe moest het gebouw echter grondig verbouwd worden. Daar voor de verbouwing eerst onlangs toestemming kwam, heeft de JOVD sinds februari genoegen moeten nemen met een noodbehuizing. Momenteel wordt er hard gewérkt om opening van het Stikkerhuis in oktober mogelijk te maken.

Het is de bedoeling dat de leden van de participerende organisaties dan de gelegenheid krijgen kennis te maken met dit liberale bolwerk. Een "feestcommissie" met vertegenwoordigers van de genoemde organisaties is bezig met het organiseren van een passende opening.
Zoals bekend betekent de aanschaf van een zo groot gebouw in het centrum van Amsterdam een diepe greep in de buidel; een buidel die nog slechts gedeeltelijk gevuld is. De bovenétages van het pand zullen door de Stichting dan ook worden verbouwd tot appartement, en vervolgens verkocht. Een groot deel van de aankoopsom van het Stikkerhuis moet echter langs andere wegen worden opgebracht.

Het bestuur van de Stikkerstichting doet daarom een beroep op ieder die bereid is een steentje bij te dragen aan de verwezenlijking van een naar het oordeel van de JOVD zeer lofwaardige doelstelling. Dit kan door overmaking van een bijdrage op rekening nr. 46.25.21.478 (AMRO-Bank Overtoom) ten name van de Mr. D.U. Stikkerstichting.

Nieuws van de Basis

De afdeling Zeeland

door Jan den Dekker

Praten met een delegatie van het bestuur van de JOVD-Zeeland is praten met een tweetal razend enthousiaste liberale jongeren: hoewel de afdeling pas op 17 februari van dit jaar formeel is opgericht hebben voorzitter Adriaan Geelhoed en secretaris/penningmeester Jan van Leeuwen al heel wat politieke golven doorstaan en zelf teweeg gebracht. De eerste tijd heeft het nl. wel wat moeite gekost om als liberale jongerenorganisatie in Zeeland erkend te worden. Omdat hier niet, zoals op vele andere plaatsen, al een langdurige JOVD-traditie bestond maar een hele nieuwe afdeling uit de grond gestamt moest worden, werd ook door de VVD eerst afwachtend gereageerd; volgens Adriaan en Jan is "eerst de kat uit de boom kijken" trouwens een typisch Zeeuws trekje. Ook ontstonden er kort na de oprichting wat spanningen met enkele jongeren die nog niet begrepen waarom de JOVD een onafhankelijke organisatie is. Met de hulp van de VVD, die inmiddels duidelijk het vertrouwen aan de JOVD heeft geschonken, zijn deze misverstanden uit de weg geruimd, zodat niets een zonnige toekomst in de weg staat.

Op politiek gebied heeft de jonge afdeling Zeeland al dagelijks van zich laten horen door de uitgave van het Zeeuws Kernprogramma een boekje met de ideeën van de JOVD over het in Zeeland te voeren beleid, en de actie om te komen tot de oprichting van Provinciale Jongerenstaten in de provincie, die allebei erg veel publiciteit hebben opgeleverd. Vooral de activiteiten rond de Jongerenstaten hebben al prima contacten met de andere jongerenorganisaties in Zeeland tot gevolg gehad, contacten die nu ook benut worden om gezamelijk een -waarschijnlijk succesvolle- poging te ondernemen om een provinciale subsidie te verkrijgen.

Ook met de Belgische liberale (PVV) jongeren wordt intensief contact onderhouden; zo was bij de oprichting van de afdeling een delegatie van onze zuiderburen aanwezig, terwijl momenteel plannen gemaakt worden om volgend voorjaar gezamelijk een debat of misschien wel een themadag over de Europese Verkiezingen te organiseren. Dit debat prijkt al op de gedetailleerde planning die het bestuur voor het komende verenigingsjaar gemaakt heeft. De activiteiten van bestuur en leden en de openbare bijeenkomsten zijn al grotendeels vastgesteld, wat naast een volle agenda de garantie voor een schematisch en gestructureerd werken garandeert: wel een bewijs dat ook organisatorisch de zaakjes prima voor elkaar zijn.

Zo bestaan er ook plannen om de afdeling een organisatiestructuur te geven die past bij het vrij uitgestrekte en dunbevolkte gebied dat deze beslaat: het komend jaar zal gewerkt worden aan de ontwikkeling van secties in verscheidene plaatsen in de provincie, die contactpersonen zullen leveren in het algemeen bestuur van de afdeling; een structuur die erg belangrijk is bij het streven naar continuïteit en kadervorming.

Een grote hoeveelheid acties en plannen tot acties dus in het Zeeuwse, wat het bestuur overigens niet belet - integendeel! - om gedegen na te gaan denken over de functie van de JOVD.
Adriaan en Jan gaan ervan uit dat de JOVD er is om het liberalisme te verspreiden op een open, ondogmatische manier en om jongeren te leren de politiek niet als een strijd tussen hokjes of zuilen te zien, maar dat zo vaak aangewakkerde tegenstellingen te relativeren, althans naar juiste proporties in te schatten. En van hieruit komen we natuurlijk al gauw op de vraag hoe dit momenteel in praktijk gaat. Kritische opmerkingen komen dan los over de landelijke congressen, die naar hun oordeel nogal rommelig verlopen. Er wordt vaak eindeloos gepraat over organisatorische zaakjes, punten en komma's en zaken van relatief minder belangrijke aard die buiten proporties worden opgeblazen. Toestanden als op het laatste congres in Sloten, waar een enkeling van begin tot eind het hoogste woord wilde hebben, jagen nieuwe leden rap de vereniging weer uit, zo menen de Zeeuwse bestuursleden. Als suggesties voor verbetering geven ze een strakkere vergadertechniek en een betere voorbereiding van allerwege, bv. door het eerder toezenden van op de vergadering te behandelen amendementen e.d..
Wanneer we over het Hoofdbestuur komen te praten willen de heren eerst enige griefjes kwijt over het feit dat zij de indruk hebben dat Zeeland min of meer als een uithoek der beschaving beschouwd wordt, althans geen plaats waar landelijke activiteiten gehouden kunnen worden; zoals bij vele zaken kan hier door het aanbrengen van wederzijdse nuanceringen veel opgehelderd worden. In het algemeen zijn overigens de contacten met het Hoofdbestuur goed en vrij frequent, zij het dan vaak telefonisch. Jan en Adriaan vinden dat het HB de vereniging in goede banen leidt en de juiste koers vaart, met die aantekening dat dit edele zevental zich wel bewust moet zijn en blijven van de draagwijdte van haar uitspraken en het gemak waarmee dingen die in de openbaarheid komen verkeerd worden opgevat, waarop de afdelingen dan als uitlegger en verklaarder moeten optreden. Het

HB wordt dan ook aangespoord om vooral slechts waterdichte verklaringen uit te geven. Tot slot spreken de heren de vurige wens uit dat het komende verenigingsjaar, waarin zij er voor 100% tegenaan willen gaan om een duurzaam liberaal bolwerk in het Zeeuwse op te bouwen, bekroond zal worden met een landelijk congres binnen de provinciegrenzen.

Waarna uw verslagever zich op het station te Vissingen in de trein richting randstad hijst voor een reis van ettelijke uren, daarbij denkend aan de vele malen dat zijn gastheren een dergelijke tocht moeten maken bij hun JOVD-werkzaamheden en aan het komende congres te Maastricht, waar vele het genoegen zullen smaken een soortgelijke tocht te ondernemen. Een goede vereniging, die JOVD, die in alle hoeken van het land zulke enthousiaste en idealistische jongeren heeft zitten!

Onderstaand artikel neemt de redactie over uit het augustusnummer van "INFORO", het blad van de afdeling Rijnmond. Zoals bij alle ingezonden of overgenomen artikelen het geval is, wil plaatsing niet zeggen dat de redactie zich met de inhoud kan verenigen. Onderwerp en betoogtrant van de schrijver vormen hopenlijk aanleiding tot reacties van lezers.

Redactie

Leve de republiek

door Hans Maessen

Enige maanden geleden zorgde een resolutie van een PvdA-congres voor nogal wat opschudding in Nederlandse politieke kringen. Het ging hier om de uitspraak dat de PvdA in principe tegen de monarchie in ons land is. Onder andere Hans Wiegel heeft daarover naderhand zijn afkeuring uitgesproken in een televisie-actualiteitenrubriek. Mijn vraag is nu, of liberalen wel principieel voor de monarchie moeten zijn.

Van de ons omringende landen hebben vele de monarchie afgeschaft na één of andere calamiteit, zoals revolutie of oorlog. Ons is dit niet overkomen. Dit is terug te voeren op een zeer soepele houding van ons koningshuis door de jaren heen. De tijden zijn er echter niet meer naar dat we een revolutie of oorlog nodig zouden hebben om eventueel de monarchie af te schaffen. Hiervoor hoeven we dus niet te vrezen.

Een discussie over monarchie of republiek gaat vrijwel zeker gepaard met een grote emotionele betrokkenheid. Waaruit bestaat deze betrokkenheid ? Voor een groot deel is het zeker het oude geloof in sprookjes. Belangrijker echter is de rol die het koningshuis en met name koningin Wilhelmina zich heeft verworven tijdens WO II. Wie heeft niet al tien keer het bioscoopfilmpje gezien waarin koningin Wilhelmina uit de oude Dakota schreed en daarmee a.h.w. de bevrijding van Nederland een feit werd ? Ongetwijfeld hebben haar daden in WO II vanuit Engeland veel goeds gedaan, maar had ze in die tijd niet kordaat gehandeld zou een eventuele crisis in de monarchie er best het gevolg van kunnen zijn geweest. Als mensen zeggen dat een koningin of koning veel bezielender kan zijn dan een president, dan wil ik weten wie de Engelsen tijdens WO II meer geïnspireerd heeft: Churchill of de toenmalige k ningin van Engeland.

Maar goed, zult u zeggen, alles draait toch vrij goed, en aan kostenbesparing zal het ook weinig opleveren. Ik spreek mij er ook helemaal niet voor uit dat het morgen nu maar uit moet zijn met de monarchie. Even- als dit thema echter een principieel punt is voor de PvdA, moet het dat zijn voor liberalen. Wie is er niet voor om alle wapens te vernietigen en nooit meer nieuwe te maken ? Het probleem is dat je zoiets niet één-twee-drie kunt doen; je moet er een gunstig tijdstip voor afwachten.

Er zijn maar weinig liberalen die twijfelen aan de monarchie, maar is die eigenlijk wel te verenigen met de liberale gedachte ? Een liberaal gelooft tenslotte is de vrije ontplooiingsmogelijkheden van ieder mens, en dit valt volgens mij niet te rijmen met een erfelijke opdringing van een taak. Maar wat veel gemakkelijker is te doorzien, is dat monarchie en democratie per definitie onverenigbaar zijn, welke constitutionele contructie je voor het samengaan van beide ook kunt bedenken.

Het wordt liberalen zo vaak verweten dat zij zo weinig principieel zijn. Dit ligt voor een groot deel aan de ingewikkelde interpreteerbaarheid van onze grondgedachten. Welnu, hier ligt het onderwerp waarbij wij met één regel uitleg voor 100 % kunnen aantonen dat we principieel zijn. Laten we dat toch doen, maar er wel de juiste tijd voor afwachten.

MARGINALIA

Scholten

Onlangs benoemde minister Pais de Rotterdamse hoogleraar dr. G.H. Scholten tot secretaris-generaal van O en W. Scholten is sinds 1971 hoogleraar in de bestuurssociologie en de bestuurskunde, eerst aan de NEH, later aan de Erasmusuniversiteit. Zijn benoeming tot hoogste ambtenaar op O en W is niet onomstreden.

Scholten (VVD) kwam al in februari in het nieuws toen Pais hem aanstelde als "beleidsadviseur" voor een dag per week. "Als politiek advideur" riep de pers, maar dat werd door zowel Pais als Scholten ontkend. Politieke adviseurs zijn in ons land (nog) geen gemeengoed, anders dan in België, waar

Privacybescherming bij persoonsregistraties

Inleiding

Zoals bekend mag worden verondersteld worden computers in toenemende mate gebruikt voor het vastleggen van op individuele personen herleidbare gegevens.
In sommige gevallen gaat het daarbij om de automatisering van reeds lang bestaande registraties, waarbij kostenbesparing en verwerkingssnelheid meestal het voornaamste motief vormen; in andere gevallen betreft het geheel nieuwe registraties, door inschakeling van een computer mogelijk geworden. Behalve in eenvoudige gevallen, zoals lidmaatschappen en abonnementen, waarbij de registratie een administratieve noodzaak is en de vastgelegde gegevens in het algemeen onschuldig van aard zijn, zal de informatie veelal dienen om beslissingen te nemen met betrekking tot een persoon of een groep personen. Het spreekt vanzelf dat de betreffende persoonsinformatie dan goed en volledig dient te zijn en dat bekend dient te zijn dat de informatie voor dat doel gebruikt kan worden.

Hoewel er geen principiële verschillen zijn tussen computerregistratie en handadministratie van persoonsgegevens heeft het gebruik van computers aanleiding gegeven tot een uitgebreide discussie over de gevaren, verbonden aan registratie, in het bijzonder met betrekking tot de bedreiging van de persoonlijke levenssfeer. Computers maken het immers mogelijk snel overzichten te vervaardigen van alle personen, die bepaalde kenmerken bezitten zij leiden veelal ook tot een

door
G. Zoutendijk

zekere centralisatie van het informatiebeheer, waardoor een meer volledig beeld van een persoon kan ontstaan. Tenslotte wordt het eenvoudiger om gegevens betreffende een persoon uit verschillende registraties samen te brengen (te koppelen), waardoor het beeld nog volledig wordt en er gesproken zou kunnen worden van een schaduwpersoon. Onnodig te stellen dat deze administratieve schaduwpersoon zelfs bij juiste gegevens nog in belangrijke mate afwijken van de werkelijke persoon. Het is de op den duur mogelijke "datasurveillance", het beslissen met betrekking tot een persoon op basis van een sterk vereenvoudigd administratief beeld, die bij velen associaties oproept met de door Orwell zo voortreffelijk beschreven "big brother" maatschappij.

Doel van wettelijke regels betreffende bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij persoonsregisters zal nimmer mogen zijn om zinvolle toepassing van nieuwe technische middelen onmogelijk te maken. Verlaging van administratieve kosten, verbetering van de besluitvorming met betrekking tot personen en het beschikbaar zijn van betere informatie voor beleidsonderbouwend of wetenschappelijk onderzoek blijven belangrijke be-

vervolg van pag. 13

men per ministerie met hele politieke kabinetten werkt; een systeem dat in de praktijk overigens niet al te bevredigend functioneert. Enige ervaring met politieke abmtenaren heeft men onder het vorige kabinet opgedaan, toen een andere Rotterdamse hoogleraar, PvdA-bestuurder Bram Peper, de beide CRM-bewindslieden adviseerde.

De ambtelijke top juicht - zo wordt beweerd - Scholtens benoeming tot SG niet bepaald unaniem toe. Men zou de voorkeur geven aan iemand uit eigen kring, en Scholten zou als topmanager te weinig ervaring hebben - een verwijt dat niet helemaal ongegrond lijkt. Hoe dan ook, Pais heeft ongetwijfeld zijn redenen om voor Scholten te kiezen. Eén daarvan zou politieke geestverwantschap kunnen zijn; Pais en Scholten mogen beiden tot de "verlichte vleugel" van de VVD gerekend worden.

"Een politieke partij zonder een duidelijke visie op de toekomst is een weinig inspirerend gezelschap. Een dergelijke partij kan weliswaar dankzij het falen van de tegenstanders verkiezingsoverwinningen behalen, maar is niet in staat tot het voeren van beleid waardoor de eigen idealen in de toekomst gerealiseerd worden. De VVD bevindt zich mijns inziens in deze onbevredigende situatie", schreef Scholten in 1977 in Liberaal Reveil (18e jaargang nr. 3, blz. 4). Volgens hem is het hard nodig dat de VVD een duidelijke strategie ontwikkelt. "De liberale beginselen zijn niet conservatief, maar de partij komt wel als conservatief over, omdat wij er tot nu toe onvoldoende in geslaagd zijn liberale oplossingen voor de problemen van nu en morgen te ontwikkelen en aan te geven hoe wij deze zouden kunnen verwezenlijken. Zolang dat niet gebeurt, kunnen wij slechts reageren op hetgeen anderen doen. Dit is hoogst onbevredigend."

Klare taal, zoals die in liberale kring niet dikwijls gehoord wordt. Scholten, die zichzelf een "geïnteresseerd en lichtelijk verontrust lid van de partij" heeft genoemd, krijgt in zijn nieuwe functie de kans "liberale oplossingen voor de problemen van nu en morgen" te ontwikkelen. Reden te over om met belangstelling uit te zien naar de onderwijsparagraaf in de Troonrede.

leidsdoelstellingen voor overheid en bedrijfsleven, die afgewogen zullen moeten worden tegen het recht van het individu op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, alsook zijn recht op een rechtvaardige behandeling. Bij dit afwegingsproces zullen liberalen geneigd zijn op te komen voor de belangen van het individu, doch zij zullen daarbij moeten erkennen dat het recht op privacy niet absoluut kan zijn, zeker niet als dit recht gedefinieerd wordt zoals Alan Westin doet, als de aanspraak om zelf te mogen beslissen welke informatie betreffende jezelf op welk moment aan wie mag worden verschaft.

Staatscommissie Koopmans

De reeds genoemde discussie over privacybescherming bij persoonsregistraties heeft in vele landen geleid tot wetsvoorstellen, terwijl in enkele gevallen wettelijke regels reeds van kracht zijn geworden. Er wordt daarbij niet getracht precies aan te geven tot welk resultaat de belangenafweging in een bepaald geval moet leiden - dit zou immers onmogelijk zijn -, doch wel hoe de belangenafweging dient plaats te vinden en welke regels daarbij in ieder geval in het oog moeten worden gehouden.

Als algemene doelstelling van privacywetgeving kunnen worden genoemd:
- Bescherming belangen van de geregistreerde door versterking van zijn rechten;
- Zorgdragen dat de belangenafweging op verantwoorde wijze plaatsvindt;
- Zorgdragen dat het registratiesysteem de nodige zorgvuldigheid in acht neemt;
- Onterechte koppeling van persoonsgegevens zo moeilijk mogelijk maken zonder dat dit ertoe leidt dat zinvolle koppeling eveneens onmogelijk wordt.

In Nederland heeft een in februari 1972 ingestelde Staatscommissie Bescherming Persoonlijke Levenssfeer bij Persoonsregistraties, naar de voorzitter meestal Commissie Koopmans genoemd, in oktober 1976 een lijvig eindrapport uitgegeven met daarin opgenomen een concept-wetsontwerp. Voorgesteld wordt onder meer:

1. Er moet een registratiekamer worden ingesteld als onafhankelijk bestuursorgaan met belangrijke bevoegdheden met betrekking tot de bestaande registratiesystemen. Deze instantie zal een openbaar register bijhouden van alle registratiesystemen.
2. De geautomatiseerde registratiesystemen worden onderscheiden in meldingsplichtige (dit zijn de meest onschuldige), reglementsplichtige en vergunningsplichtige. Bij de twee laatste katagorieën dient een voor ieder ter inzage liggend reglement te worden gemaakt, waarin o.m. staat aangegeven het doel van het registratiesysteem, welke gegevens worden bewaard en aan wie welke gegevens wordt verstrekt. Bij de vergunningsplichtige is bovendien een door de Registratiekamer te verstrekken vergunning nodig (waaraan voorwaarden kunnen worden verbonden, bijv.betreffende de beveiliging). In deze belangrijke katagorie vallen systemen, die gevoelige gegevens registreren (zoals ras, godsdienst, politieke overtuiging, medische of psychologische kenmerken) of die gegevens aan derden verstrekken, anders dan krachtens wettelijk voorschrift of voortvloeiend uit normaal gebruik.
3. Het individu verkrijgt het inzage- en het correctierecht (behoudens enkele met name genoemde uitzonderingen), waarbij tevens de beroepsmogelijkheden geregeld worden.

Hoewel de voorstellen vooralsnog beperkt zijn tot computerregistraties is in het concept-wetsontwerp de mogelijkheid opengehouden om de werking van de wet bij AMVB uit te breiden tot bepaalde handadministraties. Het grote voordeel van de in het concept-wetsontwerp neergelegde procedures is dat de houder van een (toekomstig) registratiesysteem gedwongen wordt na te denken over wat hij wil doen, dat zijn plannen in de openbaarheid komen en dat alle betrokkenen derhalve mee zullen kunnen praten over wat al dan niet toelaatbaar kan worden geacht. Door de vereiste openbaarheid en door het feit dat het opzetten van een registratiesysteem zeer velen zijn betrokken moet de kans op wetsonderduiking ook erg klein worden geacht.

Sinds het verschijnen van het eindrapport zijn weer bijna twee jaar verstreken. Hoewel er begrip voor kan worden opgebracht dat het vereiste interdepartementale overleg tijd kost, evenals het napluizen van bestaande wetgeving en op grond van de binnengekomen reacties wellicht bepaalde onderdelen van het concept-wetsontwerp moesten worden gewijzigd, dan wel uitgebreid, is de voortgang toch wel teleurstellend te noemen. Vele landen hebben ons inmiddels ingehaald. Mede gezien de te verwachten tijdrovende parlementaire behandeling zal het niet eerder dan in 1980 op zijn vroegst zijn dat de wettelijke bepalingen van kracht worden.

Reacties

Het eindrapport van de Commissie Koopmans heeft tot een aanzienlijk aantal reacties geleid, waarbij vele van kritische aard. Deze kunnen dan onderscheiden worden in twee groepen. Enerzijds zijn er diegenen, zoals de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, die van mening zijn dat het concept-wetsontwerp door de meldingsplicht van de vele onschuldige en vanzelfsprekende registraties overbodige bureaucratie oproept en dat het bedrijfsleven daardoor onnodig extra wordt belast. Daar zou aan toe kunnen worden gevoegd dat de vele werkzaamheden aan het behandelen van de meldingsplichtige registraties, ertoe zouden kunnen leiden dat de Registratiekamer aanvankelijk onvoldoende aandacht zou besteden aan werkelijk belangrijke registraties.

Anderzijds zijn er diegenen, die de voorstellen van de Staatscommissie niet ver genoeg vinden gaan. Zij wijzen er bijvoorbeeld op dat de meest gevoelige registraties, zoals die van de BVD en de inlichtingendiensten buiten schot blijven en dat het mogelijk blijft gegevens te verstrekken aan een opsporingsambtenaar, indien deze ze meent nodig te hebben voor zijn taakuitoefening. Deze kritiek is op zichzelf terecht, maar kan de Staatscommissie niet worden toegerekend. Het is immers onmogelijk en ongewenst in een algemene privacywet delicate zaken te rege-

len als BVD registraties of bevoegdheden van opsporingsambtenaren. Daar zijn speciale wetten voor vereist. Ook richt zich de kritiek op het onderscheid dat gemaakt wordt tussen wel en niet gevoelige gegevens. Op het eerste gezicht onschuldige persoonsgegevens kunnen immers in sommige gevallen of onder bepaalde omstandigheden in het geheel niet onschuldig zijn.

Hoe dit ook zij, de Staatscommissie moest trachten een redelijk compromis te vinden tussen enerzijds de privacybescherming van het individu en anderzijds de noodzaak om een stuk maatschappelijk verkeer niet onnodig gecompliceerd te maken. Naar mijn mening is zij daarin geslaagd.

Fundamenteler is de kritiek dat weliswaar via het reglement vaststaat welke gegevens aan welke instantie verstrekt mogen worden doch dat niet geregeld wordt wat deze instantie met de gegevens mag doen. Kuitenbrouwer wijst er in een recent artikel in TNO-project (juli/aug.1978) op dat men in Frankrijk een stapje verder gaat door te eisen dat geen justitiële of bestuurlijke beslissing over menselijke gedragingen mag worden aangenomen alleen op basis van een door een computer vervaardigd persoonsprofiel. Wanneer een beslissing tegen een burger uitvalt krijgt deze bovendien het recht de informatie uit de computer te kennen en zo nodig te bestrijden. Dit laatste is een actief inzagerecht, namelijk inzage op het moment dat het werkelijk van belang is. Wat het eerste betreft is het de vraag of dit in de praktijk enige betekenis zal hebben. In ieder geval is de problematiek van het beslissen en de controle daarop van een veel wijdere strekking dan die van de privacybescherming bij persoonsregistraties. In mijn bijdrage "Besluitvorming en Democratie" in de bundel "Liberalisme in de jaren tachtig" van de Teldersstichting ben ik op een aantal aspecten van deze problematiek ingegaan.

Zelfregulering

Terecht heeft de Staatscommissie er op gewezen dat het niet nodig is te wachten tot een wettelijke regeling van kracht is, doch dat op basis van vrijwilligheid al veel kan geschieden. In de praktijk blijkt dit ook zo te zijn. De centrale overheid en vele gemeentelijke overheden hebben regels vastgesteld voor onder hun beheer zijnde persoonsregistraties. Bij andere instellingen zijn zogenaamde privacystatuten gemaakt of in de maak, terwijl in vele Ondernemingsraden over personeelsregistraties gesproken wordt. In sommige gevallen is men doende reglementen op te stellen overeenkomstig het conceptontwerp, terwijl bijna overal de regels voor het beschikbaar stellen van persoonsinformatie strenger zijn geworden. In tenminste twee gevallen is het mij bekend dat afgezien is van een voorgenomen registratiesysteem omdat een toekomstige Registratiekamer weleens bezwaren zou kunnen hebben. Vele verenigingen van beroepsbeoefenaren hebben regels opgesteld voor dossierbeheer van hun leden; aan de problematiek van de medische gegevens is een fundamentele studie gewijd, terwijl in de gezonheidszorg een speciale Handvestcommissie is ingesteld om te waken over de privacy van patient en arts. Er gebeurt dus al veel. Dat Nederland half-blind de informatiemaatschappij binnen strompelt, zoals Kuitenbrouwer beweert, moet dan ook als overdreven worden gekenschetst.

Speciale problemen

Zoals al gesteld kan een algemene privacywet niet alles regelen. Er zullen speciale wetten moeten komen voor speciale gevallen, zoals bijvoorbeeld de politieregistratie of wellicht ook de informatiebureaus. De bevolkingsregistratie zal eveneens apart en opnieuw geregeld moeten worden. De aanvankelijke plannen om een CPA (centrale personen administratie) in een globale wet te regelen zijn na de protesten en discussies van de laatste zeven jaar allengs veranderd.

Inmiddels is een veel gedetailleerder voorontwerp van de wet gepubliceerd en zijn uitgebreide experimenten gedaan met een proefbestand, vooral ook om de beveiliging te toetsen, terwijl het besef is doorgebroken dat een CPA naast de bestaande intergemeentelijke computerregistraties wat te veel van het goede is. Verwacht kan worden dat een nieuw wetsontwerp het gehele terrein van de persoonsadministratie zal bestrijken en zal worden ingediend tegelijk met of vlak na het indienen van een algemeen privacywetsontwerp.

In dit verband kan nog gewezen worden op het administratienummer, waartegen van veel zijden verzet rijst. Met alle begrip voor de gevoeligheid van de materie moet het

geborduurde
SCHOOLEMBLEMEN
licht- en wasecht

verzilverde en vergulde geëmailleerde
SCHOOLSPELDJES

geheel naar eigen ontwerp
T-SHIRTS
bedrukt met uw eigen schoolembleem

VAANTJES

vraagt u eens vrijblijvend
onze prijslijst

Fa. C. J. GOTTSCHALK
OOSTERPARK 22 - AMSTERDAM - 020 - 941688

mij toch van het hart dat het hier een schijnprobleem betreft. Uitbannen van een algemeen administratienummer maakt de koppelingsproblemen wel moeilijker en kostbaarder, doch niet onmogelijk. Koppelen op basis van naam en adres is immers evenzeer mogelijk en leidt hoogstens tot meer fouten. Waar het primair om gaat is om goede regels en een afdoende controle; zijn die aanwezig, dan biedt een algemeen administratienummer vele voordelen, voor registratiesysteem en geregistreerde beiden.

Interessant is ook de vraag hoe openbaar openbare informatie eigenlijk behoort te zijn. Er is ontzettend veel informatie betreffende een persoon als openbare informatie te verzamelen. Zaken als echtscheiding, ontzegging van de rijbevoegdheid, enz. worden in de Staatscourant gepubliceerd. Niets verhindert iemand al deze informatie systematisch in een computergeheugen op te slaan en ter beschikking te stellen. Willen wij dat werkelijk? Zo zijn er veel andere vragen te stellen. Zijn wij het er nog steeds mee eens dat de belastinginspecties inkomensgegevens doorgeven aan bepaalde kerkgenootschappen? Moet de opgaveplicht van een verzekeringsmaatschappij aan de belastingdienst zo worden geïnterpreteerd dat deze lijsten moet verstrekken van alle verzekerden van bijv. dure jachten? Mogen in ander verband verkregen gegevens een rol spelen bij een sollicitatie? Moet een keuringsarts in de toekomst toegang krijgen tot het volledig medisch dossier van een kandidaat? Mag de politie allerlei, toevallig verkregen gegevens vastleggen in computergeheugens?

Het zijn deze en soortgelijke vragen, die de privacydiscussie in de toekomst zullen bepalen. Het is daarbij ook ongewenst om naar de andere kant door te slaan en zinvolle koppeling van persoonsgegevens niet langer toe te staan. Ik denk hier aan wetenschappelijk onderzoek of statistische analyses, waarbij in vele gevallen uit verschillende bron betreffende dezelfde persoon bij elkaar gebracht moeten worden zonder dat het van belang is wie die persoon is. In dergelijke gevallen is het veelal moeilijk de het individu bepalende informatie, zoals persoonsnummer, naam en adres te verwijderen en automatisch te vervangen door een ander nummer volgens een methode, die bij de ontvanger van de informatie - onderzoeker of statisticus - onbekend is. Door een dergelijke codetransformatie blijft de privacy van het individu gewaarborgd, terwijl het totaal van zijn gegevens bij het onderzoek kan worden ingebracht. Deze codetransformatie behoeft bij operationeel gebruik niet kostbaar te zijn, doch gaat helaas wel gepaard met hoge aanloopkosten. Wellicht dat bij de gezondheidszorg een proef kan worden genomen. Centrale registratie van gegevens per patient en arts moet voor kostenbeheersing immers van groot belang geacht worden zonder dat het van belang is wie die patient of die arts is. Codetransformatie zou het de arts mogelijk maken de gegevens beschikbaar te stellen zonder in strijd te komen met zijn beroepsgeheim.

Zoals altijd maakt de techniek veel mogelijk. Het is aan ons om deze mogelijkheden ten goede of ten kwade te benutten.

Illegalen ____'t Haa(r)sje ?

door Gijs de Vries

De beslissing van staatssecretaris Haars van Justitie om 182 Marokkanen uit te wij en heeft geleid tot een storm van protest. "Progessief Nederland", oprecht verontwaardigd dan wel de kans grijpend om een "rechtse" bewindsvrouwe een negatief imago te bezorgen, riep moord en brand. FNV-vice-voorzitter Spit liet zich in solidaire kleermakerszit vereeuwigen, en tal van bekende en minder bekende politici grepen de gelegenheid aan om met een ferme uitspraak een krantenkolom te halen. Nu ook Koningin Juliana - zij het met een in routinetermen gesteld schrijven - zich in de affaire heeft gemengd, lijkt de kans klein dat mevrouw Haars het been stijf zal houden. Politiek is het pleit beslecht. Dat de staatssecretaris het juridisch gelijk aan haar kant heeft doet daaraan niets af.

Van het juridisch gelijk van Justitie is men in brede kring overtuigd. De betrokken Marokkanen vroegen een verblijfsvergunning aan, die hen werd geweigerd omdat ze niet konden aantonen dat ze vóór 1 november 1974 in ons land waren, en evenmin aannemelijk konden maken dat ze op andere gronden niet uitgewezen zouden mogen worden. Zowel de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, als de staatssecretaris en de Raad van State beslisten in deze zin. Waarom dan al die politieke commotie ? Omdat er intussen "nieuwe feiten" zouden zijn, die Justitie ertoe zouden moeten bewegen "genade voor recht" te laten gelden. Die nieuwe feiten zouden bestaan uit het risico dat de Marokkanen bij terugkeer in hun land zouden lopen. Met name Amnesty International heeft zich de laatste maanden ingespannen om de Nederlandse autoriteiten hiervan te overtuigen. Nu kan niet worden ontkend dat het regime van koning Hassan de mensenrechten met voeten treedt. Als aannemelijk kan worden gemaakt dat de betrokken Marokkanen bij terugkeer inderdaad gevaar lopen, is daarin mijns inziens dan ook een afdoend argument gelegen om ze alsnog toestemming te geven in ons land te blijven.

De Raad van State moet in deze binnenkort een uitspraak doen. Die uitspraak is niet bindend: de staatssecretaris heeft het volste recht anders te beslissen. Onder druk van de negatieve publiciteit hebben Aantjes en Rietkerk Haars' politieke verantwoordelijkheid echter gedeeltelijk buiten werking gesteld: als de Raad van State eind deze maand o.g.v. nieuwe feiten de uitwijzingsbeschikking afwijst, zou de staatssecretaris zich bij die uitspraak moeten neerleggen. Maar als de Raad (zoals algemeen wordt verwacht) van mening blijft dat er géén zwaarwegende argumenten pleiten tegen uitwijzing, dan behoudt Haars het recht haar dan opnieuw goedgekeurde beleid te herzien (1) !

Uit de Marokkanenkwestie spreekt een stukje typisch Nederlandse hypocrisie. De affaire vormt een treffende illustratie van wat ik de "wet van de progressieve sneeuwbal" zou willen noemen. Ergens in het linkse kamp wordt een item ontdekt, en aan de publicitaire bel getrokken. Naarmate de tijd verstrijkt en het item blijkt aan te slaan, zien we steeds meer organisaties zich in het koor mengen, en al gauw kan geen zich als progessief afficherende instelling zich nog een andere mening veroorloven. Dat de betrokken organisaties niet altijd gehinderd worden door enige kennis van zaken, doet aan de publiciteitswaarde van hun uitspraken niet af.

Deze gang van zaken wil het onderliggende probleem wel eens verdoezelen. In dit geval is dat het vraagstuk van de in ons land verblijvende illegale buitenlandse werknemers, de positie van de koppelbazen en het falende beleid van vorige kabinetten.

Het illegalen-probleem dateert niet van vandaag of gisteren. Al in 1970 kwam het kabinet De Jong met een Nota Buitenlandse Werknemers. In de jaren daarna neemt het aantal illegaal in ons land verblijvende buitenlanders zo snel toe (2), dat de situatie in 1974 onhoudbaar is geworden. Boersma komt met voorstellen om de arbeidsmarkt "op te schonen", vervat in een algemene maatregel van bestuur, in de wandeling regularisatieregeling buitenlandse arbeiders geheten.

Kernpunt: illegaal in ons land verblijvende buitenlanders kunnen een verblijfsvergunning krijgen als ze kunnen bewijzen (desnoods met een tramabonnement) dat ze vóór 1 november 1974 in Nederland werkten. Die maatregel wordt geen succes: volgens sommigen is het aantal illegalen intussen al weer opgelopen tot 20.000 á 40.000 (3).

De belangrijkste reden hiervoor is, dat met de regularisatiemaatregel een symptoom, en niet de kwaal zelf is bestreden. Het probleem zit hem in de malafide werkgevers, de koppelbazen, die geen sociale premies afdragen en dus ook geen werkgeversverklaring willen afgeven. Aan deze werkgevers kunnen thans o.g.v. enige wettelijke bepalingen boetes worden opgelegd, maar die staan in geen verhouding tot de winst die op de illegalen wordt geboekt.

Het in 1976 door Boersma ingediende Ontwerp van Wet Buitenlandse Werknemers regelt de strafbaarstelling van werkgevers die illegalen in dienst hebben, maar dit wetsontwerp ligt al twee jaar bij de Eerste Kamer wegens mogelijke strijd met het Europees Sociaal Handvest. De Eerste Kamer maakt voorlopig geen haast met de behandeling.

Intussen wordt wel gewerkt aan een wijziging van de Coördinatiewet Sociale Verzekering, waarin de aansprakelijkheid van werkgevers voor de afdracht van sociale premies geregeld wordt (4), maar ook deze wijziging is niet op korte termijn te verwachten.

Zo blijft Nederland zitten met wat Nel Barendrecht treffend een *"conjunctureel reserve-leger voor vuil en onaangenaam werk"* noemde (5). Op korte termijn lijkt daaraan niets te doen. Als oplossingen op middellange termijn zijn door de Teldersstichting genoemd (6):

a) het laten verrichten van dit soort werk door machines (dat kost wel arbeidsplaatsen, maar die zijn van een zo lage kwaliteit dat die consequentie moet worden aanvaard, aldus de TS);

b) het aantrekkelijk maken van onaantrekkelijk werk, door "humanisering van de arbeid" (7) of door hogere beloning. Wat deze laatste mogelijkheid betreft zal de Teldersstichting in haar a.s. rapport over Inkomenspolitiek duidelijk moeten maken hoe de beloningsstructuur in een tijd van bezuiniging en matiging van inkomensgroei effectief kan worden gewijzigd;

c) een soort maatschappelijke dienstplicht, zoals o.a. bepleit door Jan Terlouw. Dit ging de meeste leden van de werkgroep die de TS-nota heeft geschreven (dus niet alle !) te ver. Zij achtten het een te grote beperking van de individuele vrijheid. Dan maar liever enige tienduizenden illegalen ?

d) jongeren zouden op vrijwillige basis gestimuleerd kunnen worden *"in de praktijk ervaring op te doen in andersoortige werkzaamheden dan waarvoor ze in beginsel zijn opgeleid of waar de eigen keus bij voorkeur naar uitgaat"*, aldus de TS. Helaas blijft iedere uitwerking van deze interessante gedachte achterwege.

e) *"De materiële waardering voor minder gewenste functies behoeft niet uitsluitend beloond te worden met hoger inkomen in geldswaarde, maar kan ook worden uitgedrukt in extra vrije tijd"*, aldus de TS, die in dit verband een lans breekt voor vijfploegendiensten.

Boeiende suggesties, die stuk voor stuk uitwerking behoeven. Zeker nu de roep om een eerlijke verdeling van de beschikbare arbeid - door de JOVD al in 1975 bepleit in de Resolutie Sociale Politiek - steeds sterker wordt (8) lijkt in ieder geval de laatste oplossing uitwerking te verdienen. Nu de VVD weer regeringsverantwoordelijkheid draagt mag die uitwerking van haar verwacht worden. De vakbeweging lijkt daarbij een natuurlijke gesprekspartner.

Noten

(1) Mr. M.E. Chavannes, 182 Marokkanen: een druppel uit een gloeiende kraan, NRC-Handelsblad 12 augustus 1978
(2) 90.000 volgens Chavannes, t.a.p.
(3) Peter d'Hamecourt, En die andere 20.000 illegale gastarbeiders ?, Algemeen Dagblad 12 augustus 1978
(4) Aldus d'Hamecourt, t.a.p.
(5) Geciteerd door Chavannes, t.a.p.
(6) Teldersstichting, De plaats van de arbeid in de maatschappij van *morgen*, geschrift nr. 31, 1977
(7) Een middel dat in het rapport niet de uitwerking krijgt die het verdient
(8) Zie bijvoorbeeld de reacties op Bestek '81 van de ABVA en de Industriebond NVV

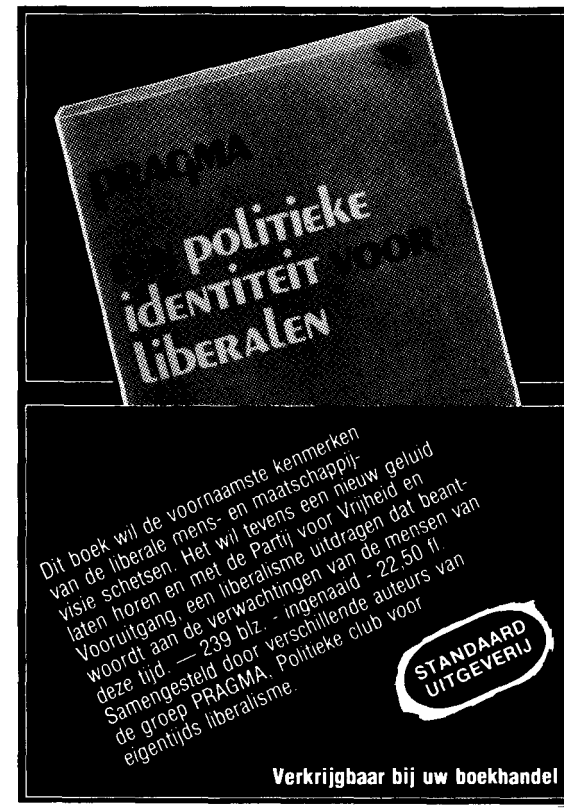

Kernbegrippen in het vreemdelingenrecht

door Ariëtta Blok

Om enigszins een goed inzicht te verkrijgen in het vreemdelingenrecht is het nodig steeds 't verschil tussen vreemdeling en *vluchteling voor ogen* te houden.

Art. 1 Vreemdelingenwet (Vw) bepaalt dat in die wet onder vreemdeling wordt verstaan: ieder, die niet Nederlander is in de zin van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap en die niet op grond van een andere wet als Nederlander wordt behandeld.
Er bestaat een aantal categorieën vreemdelingen, o.a.:
a) Vreemdelingen aan wie het is toegestaan de zogeheten "vrije termijn" (dus zonder dat zij in 't bezit behoeven te zijn van een vergunning) *in Nederland* te verblijven.
b) Houders van een vergunning tot verblijf (wordt telkens per jaar verlengd).
c) Houders van een vergunning tot vestiging, die men na 5 jaar kan aanvragen.
d) Vreemdelingen die als vluchteling zijn toegelaten.
e/f) Niet van belang voor dit stukje.

De positie van a) is het zwakst en wordt voor b), c) en d) steeds sterker.
Het blijkt dat vluchtelingen dus onder een categorie vreemdelingen vallen dat men niet mag zeggen dat elke vreemdeling vluchteling *is*.
Maar wie kan zich nu vluchteling noemen? De Vw verklaart in art. 15 dat vreemdelingen afkomstig uit een land waarin zij gegronde reden hebben te vrezen voor vervolging wegens hun godsdienstige of politieke overtuiging of hun nationaliteit, dan wel behoren tot een bepaald ras of tot een bepaalde sociale groep, door minister als vluchteling kunnen worden toegelaten. Een discretionaire bevoegdheid dus.

Art. 15 lid 2: De toelating kan niet worden geweigerd dan om gewichtige redenen aan het algemeen belang ontleend, indien de vreemdeling door de weigering genoopt zou worden zich onmiddellijk te begeven naar een land als bedoeld in het eerste lid.
Dit artikel is enigszins gebaseerd op de definitie, gehanteerd in het vluchtelingenverdrag van 1951 en op art. 33, dat bepaalt dat het verboden is vluchtelingen te verwijderen naar het land waarin zij voor vervolging hebben te vrezen, het zgn. non *refoulement beginsel*.
Het verdrag stelde tot 1967 een datumtermijn voor vluchtelingen; alleen zij die gevlucht waren voor vervolging t.g.v. gebeurtenissen welke vóór 1 jan. 1951 hebben plaatsgevonden, vielen er onder.
De vluchtelingen die de ontwerpers van de

Ondergetekende, ...,
lid van de afdeling .....,
geeft zich op als deelnemer aan het Jaarcongres van de JOVD in Hotel Maastricht in Maastricht op 11 en 12 november 1978.
Hij/zij wenst:
O deel te nemen aan het diner van zaterdag
O te overnachten en te ontbijten in de door de JOVD gereserveerde ruimte
O deel te nemen aan de lunch van zondag
Ondergetekende verplicht zich de deelnemersprijs voor dit congres te betalen vóór of tijdens het congres, of zich uiterlijk op 3 november 1978 schriftelijk af te melden bij het Algemeen Secretariaat.

.....(datum) ..... (maand) 1978

Handtekening:

tekst van de Conventie voor ogen hadden, waren vluchtelingen die zich kenmerkten door twee eigenschappen: zij vormden duidelijke groepen en vertrokken tengevolge van duidelijk aanwijsbare politieke conflicten in hun landen van herkomst.
De toestanden waren in het opvangende land bekend en de vluchtmotieven zonder meer erkend: er was sprake van "vervolging" en de vrees voor die vervolging werd aanvaard als zijnde gegrond in subjectieve als in objectieve zin.
Deze categorie personen worden o.g.v. art. 15 Vw in 9 van de 10 gevallen ook nu aangemerkt als zijnde de echte vluchtelingen in de zin van de Conventie.
Máár daarnaast ontstond een nieuw type vluchteling. Zij verschilden van de eerdergenoemden hierin dat zij niet in groepen komen, maar individueel, dat zij ook niet onmiddellijk na het plaatsgrijpen van omvangrijke en gewelddadige politieke conflicten in hun land van herkomst komen, maar op een tijdstip van hun keuze.
Is hun vrees dan wel gegrond, niet alleen subjectief, ook objectief. Is in hun geval sprake van vervolging? In sommige gevallen zullen zij hun onbehagen geuit hebben in enigerlei vorm van verzet tegen het regime, bijvoorbeeld door het voeren van politieke oppositie e.d. Indien zulks in het buitenland strafbaar is gesteld en inderdaad (zware) bestraffing heeft plaatsgevonden, dan hoeft de beslissing niet moeilijk te zijn.
Minder eenvoudig wordt het naarmate er tussen het gepleegde strafbare feit en het conflict met de autoriteit een minder duidelijk verband bestaat. Deze personen de zgn. asielzoekers - niet-vluchtelingen in de zin van de Conventie kunnen o.g.v. art. 15 lid 1 Vw als vluchteling worden toegelaten, maar de minister is daartoe geenszins verplicht.
Door de toenemende stroom van dit soort, is ook in Nederland een praktijk ontstaan, dat aan deze personen asiel verleend wordt op grond van de zogeheten B-status. Zij krijgen een vervlijfsvergunning, die aldus de vreemdelingen circulaire van 21-2-1974 verleend wordt voor een ½ jaar en na die tijd met een jaar verlengd wordt. Verlenging kan alleen geweigerd worden, indien inmiddels is gebleken dat het asielverzoek kennelijk ongegrond was of indien er sprake is van ernstige ontsporingen op crimineel cq maatschappelijk gebied.

De B-status

Verschil tussen de vluchtelingenstatus en de B-status is als volgt.
Een vluchteling verblijft hier in Nederland in dezelfde hoedanigheid als een houder van vestigingsvergunning, d.w.z. dat hij alleen maar uit Nederland gezet kan worden als hij een ernstig gevaar vormt voor de nationale veiligheid. En bij herhaling een bij de wet strafbaar gesteld feit begaat en veroordeeld is wegens een opzettelijk begaan misdrijf waartegen een gevangenisstraf van drie jaar of meer is bedreigd.
Tevens worden de vluchtelingen voor wat betreft de onderwijsvoorzieningen gelijk gesteld met Nederlanders. Dus krijgen zij studiebeurzen etc.
Een B-status vreemdeling daarentegen verblijft hier o.g.v. een verblijfsvergunning met weliswaar voorrang bij huisvesting, opvang, begeleiding, arbeidsbemiddeling en zij ontvangen zodra zij werk hebben een arbeidsvergunning, waarbij de regel neergelegd in Art. 4 Wet arbeidsvergunning vreemdelingen, dat een arbeidsvergunning kan worden geweigerd op grond van overwegingen betrekking hebbende op de stand en de ontwikkeling van de werkgelegenheid buiten toepassing blijft. Maar slaagt de betrokkene er niet in werk te vinden, dan wel geen gelegenheid ziet een opleiding of studie te volgen, dan kan in beginsel de vergunning tot verblijf worden ingetrokken.
Al met al een minder sterke positie dan die van de vluchteling.
Nu kan het ook zijn dat iemand asiel komt zoeken in Nederland, terwijl blijkt dat hij reeds in een ander land heeft verbleven, dan kan hij in de regel door Nederland naar dat "land van eerste opvang" worden teruggezonden, omdat Nederland niet is aan te merken als pays de premier accueil. Dit stoelt niet op een wettelijk voorschrift, maar meer op een in Europa heersende praktijk, o.g.v. overeenkomsten om te komen tot een zekere internationale lastenverdeling.

Schorsende werking

In het hiervolgende interview komt ook aan de orde het probleem van schorsende werking en een eventuele spoedprocedure voor de vreemdeling en het probleem van 1 jaar hoofdverblijf.

Dit probleem doet zich voor in gevallen, waarbij de Minister op een herzienings-

aanvraag van de vreemdeling van een beschikking gegeven op een aanvraag voor in de in Art. 29 Vw genoemde gevallen (n.l. o.a. aanvraag voor toelating als vluchteling, c.q. aanvraag om hier te vesten c.q. te verblijven) negatief heeft gereageerd en de vreemdeling o.g.v. Art. 34 Vw in beroep gaat bij de rechter, nl- de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State.
Art. 34 Vw bepaalt echter dat alleen die vreemdeling daarvoor in aanmerking komt, die sedert een jaar hier in Nederland hoofdverblijf heeft.

Tevens bepaalt dit artikel dat bepaalde artikelen van de Wet op de Raad van State buiten toepassing blijven, t.w. die artikelen die bepalen dat hangende het onderzoek het besluit (i.c. afwijzing van de minister in de herziening op de aanvraag voor bv. verblijf) dat onderwerp van een door de Afdeling te beslechten geschil vormt, op verzoek van de belanghebbende (c.q. vreemdeling) kan worden geschorst door de voorzitter, op grond dat de uitvoering van het besluit voor hem onevenredig nadeel met zich zou brengen in verhouding tot het door een onmiddellijke uitvoering van het Besluit te dienen belang.
Dit wil zeggen dat het voor de vreemdeling een groter nadeel moet zijn te worden uitgezet, dan voor de Nederlandse staat om hem nog even hier te houden, gedurende de tijd die de Afdeling Rechtspraak nodig heeft om te beslissen.

Ook blijft volgens art. 34 Vw. het artikel van de Wet op de Raad van State buiten toepassing dat zegt dat indien het belang van de verzoeker een onverwijlde beslissing op diens verzoek om voorziening vordert, deze kan verzoeken dat zijn geval versneld wordt behandeld.

Het vreemdelingen- en gevangenisbeleid

Staatssecretaris Haars in gesprek met Ariëtta Blok en Gijs de Vries

"Ik wil de verhouding tussen de vluchtelingenstatus, de zgn. B-status en de verblijfsvergunning nader bestuderen. Het zou wel eens kunnen zijn, dat we zuiniger moe ten zijn op de B-status. Ik ben van plan hierover binnenkort eens te gaan praten met de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen te Genêve."

Aldus mevrouw mr. E.A. Haars (CDA), staatssecretaris van Justitie, in een gesprek waarin - hoe kan het ook anders - het vreemdelingenbeleid centraal staat. Haars' beleid is de laatste maanden immers scherp bekritiseerd, met name n.a.v. haar beslissing "de" 182 Marokkanen uit te wijzen. Een beslissing, die overigens door alle Kamerspecialisten, inclusief oppositiewoordvoerders Roethof en Haas-Berger (PvdA), wordt onderschreven.

"Een liefdeloze tante" is mevrouw Haars om haar omstreden beslissing wel genoemd. *Hoe komt het, denkt ze, dat haar beleid zoveel harder overkomt dan dat van haar voorgangers Zeevalking en Glastra van Loon ?*

Haars: "Ik kan me niet helemaal aan de indruk onttrekken dat D'66 bij de pers gemakkelijker ligt dan het CDA. Het vreemdelingenbeleid is bovendien uitermate kwetsbaar. Naar mijn mening overigens terecht: het gaat om mensen. Zowel in het vreemdelingen als in het vluchtelingenbeleid gaat het steeds om het afwegen van barmhartigheid en rechtmatigheid. Die afweging kan van geval tot geval tot verschillende uitkomsten leiden."

Afwegen, evenwicht, balans, zijn woorden die in de loop van het gesprek voortdurend zullen terugkeren, ook als we over het gevangeniswezen praten. "U merkt wel, ik probeer meer te nuanceren dan uit de pers blijkt", aldus mevrouw Haars. Over die pers heeft ze bovendien de klacht, dat het misverstand dat de B-status minder bescherming tegen uitwijzing zou bieden dan de vluchtelingenstatus, onder journalisten vrijwel onuitroeibaar is.

Wat de staatssecretaris duidelijk zorgen baart is de positie van vreemdelingen in Nederlandse gevangenissen. Die vreemdelingen - er zijn in onze gevangenissen zo'n 48 nationaliteiten vertegenwoordigd ! - dreigen dikwijls volledig geïsoleerd te raken. Daarom heeft mevrouw Haars op een recente conferentie van de EG-ministers van Justitie bepleit, dat de ambassades en consulaten in de EG-landen zich meer inzetten voor gedetineerde landgenoten, bv. door het verruimen van bezoekmogelijkheden van familieleden. Als nationale maatregels noemt de staatssecretaris het geven van cursussen Nederlands aan langgestrafte buitenlanders, het bijbrengen van basiskennis van de talen van buitenlandse gedetineerden aan bewaarders, en het stimuleren van contact tussen de gedetineerden en Nederlandse vrijwilligers met voldoende kennis van de betrokken taal. Ze kondigt aan dit probleem in EG-verband verder te willen bespreken.

Er heerst ongerustheid over uw beleid inzake de schorsende werking, dat minder liberaal zou zijn dan dat van uw voorgangers. Met name uw beslissing in het geval van de Chileense mevrouw Perez-Correa is fel aangevallen, o.a. door de ARJOS. Draait u, zoals nr. F. Kuitenbrouwer vreest (NRC 29 juli 1978) de klok in het vreemdelingenbeleid terug ?

Haars: "Ik vind het jammer dat de ARJOS niet eerst even contact met mij heeft opgenomen. Jongeren oordelen helaas niet altijd even zorgvuldig. Voor wat betreft de schorsende werking: dat is een boemerang. Als iedereen schorsende werking wil hebben, stijgt het stuwmeer van zaken bij de Raad van State en de vreemdelingendiensten. De klap valt dan veel later. Schorsende werking klinkt erg humaan, maar is in wezen erg hard. Mensen blijven er lang door in onzekerheid."

Maar is dat niet te ondervangen door op vreemdelingen die een beroep op schorsende werking doen een spoedprocedure van toepassing te doen zijn ?

Haars: "De ontwikkeling rond het administratief beroep bevindt zich in een stroomversnelling. Het aantal beroepen op de Raad van State neemt nog steeds toe. Ik ben bang dat door van toepassing verklaren van een spoedprocedure m.b.t. beroepen op schorsende werking, de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State nog meer overbelast zal raken."

Moet de eis van een jaar hoofdverblijf voor vreemdelingen, zoals vervat in art. 34 Vreemdelingenwet, niet worden afgeschaft, te meer daar deze eis voor EG-onderdanen al niet meer geldt ?

Haars: "Die eis moet mijns inziens inderdaad vervallen. Het effect tegenover de betrokkenen is niet altijd even humaan. Ik vind het eerlijker in een zo vroeg mogelijk duidelijk te maken dat hun kans nihil is. De Memorie van Antwoord is op dit punt zo goed als klaar."

In de begroting van CRM is door het vorige kabinet voor een contingent van 750 vluchtelingen een basis voor financiële hulpverlening opgenomen. Zet u het beleid van uw ex-collega's op dit punt voort ?

Haars: "Een verhoging van die grens acht ik niet nodig. We krijgen niet zoveel vluchtelingen dat dit noodzakelijk zou zijn. Overigens is het getal van 750 voor mij geen absolute grens: als wij echte vluchtelingen tegenkomen zullen wij die helpen."

De Wet Buitenlandse Arbeiders, die de overheid een sterkere greep op de illegale arbeid zou geven, ligt nu al twee jaar bij de Eerste Kamer. Er gaan daar stemmen op, om de behandeling nog verder uit te stellen, tot na de behandeling van het Europees Statuut Buitenlandse Werknemers. Wat vindt u van die gedachte ?

Haars: "Ik hoop dat die wet er op de één of andere manier zo snel mogelijk door komt. Of het de meest ideale regeling is, is een tweede, maar het is beter over een kromme stok te beschikken dan over helemaal geen stok."

Als we informeren wanneer we de op handen zijnde wijziging van de Coördinatiewet Sociale Verzekering kunnen verwachten, moet de staatssecretaris het antwoord schuldig blijven. Dat is de winkel van Sociale Zaken, het werkterrein van Albeda, en daarop wil ze zich niet begeven. Maar ze zal hierover, gezien de raakvlakken met haar eigen portefeuille, toch wel contact met Albeda onderhouden ? Dat blijkt niet het geval te zijn. Evenmin is het haar bekend of minister De Ruiter hierover met Albeda heeft gesproken. Haars: "Maar u kunt er van verzekerd zijn dat er binnen dit huis zeer intensief wordt gedacht over oplossingen."

De Landelijke Federatie Welzijnsstichtingen Surinamers heeft het ministerie in een nota over het uitwijzingsbeleid beschuldigd van bewuste misleiding en dreiging met strafrechtelijke vervolging van Surinamers die een verblijfsvergunning willen. Honderden Surinamers zouden ten onrechte zijn uitgewezen.

Haars: "Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Deze categorische aantijging is mij echter wat teveel van het goede. Ik heb de betrokken afdeling van het ministerie opgedragen deze beschuldigingen t.a.v. het uitwijzingsbeleid te onderzoeken. Tot nu toe heb ik geen aanwijzingen dat zij op waarheid berusten."

We gaan over tot het gevangenisbeleid. Het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum (WODC) van het ministerie van Justitie heeft uitgevonden, dat een milder regime in strafinrichtingen (i.c. Nederheide in Doetinchem) een positieve invloed op de recidive, in het bijzonder van jongeren, kan hebben. *Betekent dat, dat de staatssecretaris het strenge regime, zoals dat bestaat in de gevangenissen in Arnhem en Breda, wil versoepelen ?*

Haars: "Ik heb uit dat rapport nog geen conclusies getrokken. Het gaat mij om een evenwicht tussen een milde benadering en een adequate oplossing voor het gevangeniswezen. Het blijft altijd zoeken naar een optimum. Ik wil er wel op wijzen, dat in Breda veel gedetineerden verblijven, die het in een half open inrichting niet hebben kunnen bolwerken. Het gaat om mensen, en die zijn nu eenmaal niet gelijk, dus zijn ze ook niet gelijk te behandelen."

Wat vindt u van de gemiddelde grootte van de inrichtingen ? Moet die niet worden teruggebracht ?

WORDT LID VAN DE JOVD

Haars: "Nee en ja. In de Bijlmer zijn de torens ingedeeld in afdelingen, waardoor al een caesuur in grootte is bereikt. Bovendien - en dat breng ik via uw blad in de openbaarheid - heb ik voor wat betreft de inkomsttoren van de Bijlmer, direct na de Openbare Commissie Vergadering over het gevangeniswezen, een projectgroep ingesteld: de projectgroep-Petersen. Deze heeft tot taak de personeelsbegeleiding, de nazorg, het contact tussen politie en Huis van Bewaring, het contact tussen Huis van Bewaring en Consultatiebureau's voor Alcohol- en Drugsverslaafden en het uitselecteren van degenen die als eersten hulp behoeven. Deze projectgroep zal op niet al te lange termijn haar werkzaamheden beginnen. Ik ben van plan zo spoedig mogelijk ook de vrouwengevangenis en Rotterdam in dit project te betrekken."

Er wordt de laatste jaren veel gesproken over het introduceren van zgn. alternatieve straffen, d.w.z. andere straffen dan de gevangenisstraf. Hoe staat u hier tegenover ?

Haars: "Ik ben bereid nieuwe gedachten in principe positief te benaderen. Wat wel moet blijven doorklinken, is dat een strafbaar feit enig gevolg heeft, anders wordt het door de mensen niet begrepen. Zo wordt het onmiddellijk betalen van verkeersboetes als zeer duidelijk ervaren. Overigens wil ik er op wijzen, dat de gemiddelde strafduur in Nederland veel lager ligt dan in het buitenland. In sommige gevallen, zoals moord, zal gevangenisstraf onmisbaar blijven, zowel voor de gevangene als voor de samenleving."

De vertrouwensartsen van de drie gevangen RAF-leden hebben beweerd dat de isolatie waarin hun cliënten zich bevinden van dien aard is, dat levensgevaar dreigt. Er zou gevaar zijn voor hartstilstand.

Haars: "Deze artsen gaan iets verder dan alleen arts te zijn. De drie RAF-leden zitten in kamers zonder tralies; men heeft boeken en kranten zoveel men wil, radio is mogelijk, televisie 1 á 2 keer per week. Er zijn op veel terreinen mogelijkheden die men niet heeft opgepakt, zoals sportfaciliteiten; men weigert het toegestane contact met de bewaarders. Men is zo bezig zich waar te maken. De gevangenisartsen zien in hun isolatie geen risico, maar die weigert men toe te laten."

Behalve het vreemdelingenbeleid en het gevangeniswezen heeft staatssecretaris Haars ook de kinderbescherming in haar portefeuille. *Zijn er op dit laatste gebied zaken die haar speciale aandacht hebben ?*

Haars: "Mijn grootste zorg is de oudere jeugd, zeg maar tussen 12 en 16 jaar, in kinderbeschermingsinrichtingen. Daar zit ik verschrikke ijk mee in. Deze jongeren zijn nauwelijks gemotiveerd voor school of werk. Ik ben, ondanks de financiële beperkingen die ook aan dit ministerie gesteld zijn, erg hard bezig te bezien hoe ik binnen deze inrichtingen een stuk activiteit kan brengen, waardoor deze jongeren hun leven meer positief benaderen."

Gevangeniswezen: ‚Op hoop van zegen'?

door
Ed Nijpels

'Zoals het erfrecht de regeling van het aanvaarden van een erfenis onder het voorrecht van boedelbeschrijving kent, zo zal ook een Staatssecretaris bij het aanvaarden van die benoeming zich goed vergewissen van de inhoud van de haar of hem aangeboden portefeuille. Het lijkt mij niet onwaarschijnlijk dat zoals ook wel eens in datzelfde erfrecht gebeurt, deze Staatssecretaris zich driemaal heeft bedacht voordat zij ja zei tegen de haar voorgeschotelde taakverdeling. De boedel immers die zij aantrof was met name ten aanzien van het gevangeniswezen een weinig aantrekkelijk geheel. Daarnaast heeft het gevangeniswezen tot op heden haar meeste voorgangers weinig momenten van verrukking geboden en ook nu vrees ik dat een dergelijk moment van verrukking voor deze Staatssecretaris vandaag niet in het verschiet ligt.'(1) zo luidde het begin van de bijdrage die ik voor de VVD-fractie leverde in het debat met Staatssecretaris Haars over de Nota Beleidsvraagstukken Gevangeniswezen. (2)

'Is het Nederlands gevangeniswezen nou echt zo'n zootje?', zo zal menig volger van de debatten over het gevangeniswezen de afgelopen jaren zich hebben afgevraagd. Het Nederlands gevangeniswezen een zotzooitje noemen, zou sterk overdreven zijn. Wel staat deze tak van het justitiële "bedrijf" bekend om de voortdurend aanwezige spanningen. Het hele spanningsveld in de wereld van de detentie wordt het best geillustreerd door de menselijke contra-dictio-in-terminis die ligt besloten in artikel 26 van de Beginselenwet Gevangeniswezen dat luidt: "Met handhaving van het karakter van de straf of de maatregel wordt hun tenuitvoerlegging mede dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven".

Alle deskundigen zijn het er eigenlijk wel over eens dat gevangenisstraf nauwelijks kan bijdragen tot een werkelijke resocialisering. "Je komt er slechter uit, dan je erin gaat", is een veel gehoorde uitspraak van ex-gede-

tineerden. Naast dit altijd bestaand hebbende spanningsveld, heeft ook de democratiseringsgolf uit de jaren zestig haar sporen in het gevangeniswezen nagelaten. Elkaar snel opvolgende ideëen over de wijze en inhoud van strafbedreiging, strafoplegging en strafuitvoering veroorzaakten hoge ziektepercentages bij de bewaarders, grijze haren bij de Staatssecretaris en opgezette stekels bij Kamerleden. Als we enige statistische cijfers (3) over detentie bekijken slaat Nederland een redelijk figuur. Per 100.000 inwoners hebben wij bijvoorbeeld 20 gedetineerden tegen 58, 55, 65 en 73 in landen als België, Frankrijk, Denemarken en Engeland. Ook in het aantal personeelsleden per gedetineerden lopen wij voorop: 1,3 tegen 0,5; 0,4; 1,1 en 0,5 in respectievelijk België, Frankrijk, Denemarken en Engeland. Deze cijfers lijken op zich hoopgevend, in feite zeggen ze echter alleen maar iets over het feit dat die andere landen nog minder dan wij er in slagen, afwijkend maatschappelijk gedrag met andere middelen dan het strafrecht te corrigeren.

De Nota Beleidsvraagstukken Gevangeniswezen

De diverse politieke partijen hebben bij de behandeling van voornoemde nota nogal forse kritiek gespuid. Dit gold niet zozeer het beleid van de Staatssecretaris, zij functioneerde immers op het moment van behandeling nauwelijks vier maanden, alswel het gebrek aan lange termijn visie van het departement (4). Wel kan van de Staatssecretaris als politiek verantwoordelijke verwacht worden dat zij een eigen visie ontwikkelt. Mocht die visie er niet komen, dan zal de VVD niet schromen haar politiek aan haar vestje te trekken.
In de VVD-bijdrage bij het debat over de nota heb ik nog eens onderstreept dat een primaire vraag die bij het strafrecht aan de orde moet komen, is het overheidsbeleid ten aanzien van het stellen van regels. De rechtorde of liever de bescherming van de rechtsorde heeft in de liberale visie een hoge prioriteit.
Van de andere kant is het dikwijls zo dat de sociale orde de rechtsorde een paar passen voorblijft. Het is dan in onze ogen een daad van wijs overheidsbeleid als zij zich op het tussenliggende veld beheerst en behoedzaam opstelt. In onze gedachtengang dient de overheid een terughoudend beleid te voeren ten aanzien van het stellen van regels. Enerzijds omdat een maatschappij die opgedeeld is in structuren en regelingen ons niet ligt, anderzijds omdat in zo'n maatschappij heel gauw de regelstelling niet aansluit op het rechtsbewustzijn van de burger. In het licht van het gevangeniswezen houdt of kan een terughoudend overheidsbeleid een positieve invloed hebben op het aantal malen dat de gemeenschap een beroep moet doen op middelen, waarvan iedereen zich afvraagt of ze nog juist zijn en passen in onze nieuwe opvattingen over strafsancties. Het zou te ver gaan om hier uitgebreid in te gaan op alle aspecten van de nota (5). Toch over een tweetal punten iets naders. Dat zijn het zogenaamde capaciteitsvraagstuk en de opvang van gedetineerde drugverslaafden.

Capaciteitsvraagstuk

Het hele capaciteitsvraagstuk (teveel veroordeelden voor te weinig plaatsen) is een voortdurende bron van zorg. Enerzijds omdat het een grote druk legt op het hele gevangenisapparaat, anderzijds omdat het als veroordeelde uiterst onplezierig is pas twee jaar na je veroordeling je straf uit te kunnen zitten.
Via allerlei berekeningen ("de berekening in de nota over de normale werkvoorraad deed mij denken aan een goocheltruc van Fred Kaps in zijn beste dagen. Ook bij hem wist je dat wat je zag niet klopte, maar waar het hem precies in zat, was moeilijk te echterhalen.") concludeert de nota dat er eigenlijk nauwelijks een capaciteitsvraagstuk is. De achterstand in de tenuitvoerlegging van de zogenaamde lopende vonnissen is inderdaad in vergelijking met enkele jaren geleden teruggebracht. Dit gebeurde voor een gedeelte door een collectieve gratie, voor een ander gedeelte door een ingevoerde planning.
Vanaf 1973 worden de veroordeelden met een vonnis van meer den veertien dagen centraal opgeroepen; voorheen geschiedde dit door de parketten van de negentien arrondissementen. Dat die oproeping pas centraal geschiedt vanaf 1973 is overigens karakteristiek voor de daadkracht van het Ministerie van Justitie. Overigens heb ik er bij de Staatssecretaris op aangedrongen ook de vonnissen van minder dan veertien dagen centraal op te roepen, zodat ook hier problemen in de toekomst worden voorkomen.
Het middel van de collectieve gratie moet als een uiterst middel gezien worden, omdat het in wezen in strijd is met het beginsel van de rechtsgelijkheid.
Ook op dit moment bestaat er nog steeds een achterstand in de tenuitvoerlegging van lopende vonnissen. Voor onze fractie een reden om bij de begrotingsbehandeling daar eens in het bijzonder met de bewindslieden over van gedachten te wisselen.

Gedetineerde drugsverslaafden

Drugverslaafden horen in principe niet thuis in een gevangenis of huis van bewaring. Mijn standpunt daarover werd nog eens bevestigd door de week die ik heb meegelopen als bewaarder in "de Koepel" van Breda.

(6) En voor bewaarders én voor de andere gedetineerden betekenen drugpatiënten een grote druk op de dagelijkse gang van zaken in een strafinrichting. Voor de patiënt zelf betekent het veelal een onvoldoende en vooral een niet deskundige opvang voor met name de afkick-periode. In een motie heb ik bij de behandeling van de nota de staatssecretaris uitgenodigd met speciale opvangmogelijkheden voor aan drugverslaafde gedetineerden te komen. De motie werd aangenomen en inmiddels is in een tweetal inrichtingen de speciale opvang op gang gekomen.
Dat met name bij drugpatiënten gevangenisstraf nauwelijks helpt, is een voor ons trieste zaak. Nergens wordt de dikwijls in het strafrecht opdoemende vicieuze cirkel duidelijker geïllustreerd. De verstrekking van het heroine-vervangende methadon kan misdchien een methode vormen om deze kringloop te doorbreken. Een werkelijke oplossing, het definitief afraken van hard-drugs, ligt gezien de trieste cijfers voor het grootste gedeelte van de verslaafden niet in het verschiet.

De greep die ik uit de baaierd van het gevangeniswezen heb kunnen doen was slechts een kleine greep. Met door de gemeenschap beroven van iemands vrijheid betekent een grote inbreuk op de privacy van het individu. Het gevangeniswezen of nog beter het hele strafrecht verdient daarom een nimmer aflatende belangstelling van liberale zijde. Met name voor liberale jongeren ligt op dit terrein een grote studietaak. Alleen om deze reden al is het initiatief van het hoofdbestuur van de JOVD om een themadag te wijden aan het justitiebeleid van harte toe te juichen.

Noten

1) Handelingen OCV 7, 10 april 1978.

2) Zittingen 1976-1977, nr. 14.102.

3) Idem, blz. 7.

4) De Nota verscheen overigens tijdens het Kabinet Den Uyl onder de politieke verantwoordelijkheid van de D'66 Staatssecretaris Zeevalking.

5) Belangstellenden kunnen bij de wetenschappelijke staf van de VVD Tweede Kamer-fractie een exemplaar van de VVD-bijdrage over de Nota Beleidsvraagstukken Gevangeniswezen aanvragen.

6) Zie De Telegraaf van 26-8-'78; Het Brabants Nieuwsblad van 26-8-'78; Het maandblad van de Reclassering KRI van september 1978.

Indonesie - een reisverslag

door Gerard Derriks

Terug van weggeweest, een reis die de eerste jaren niet vergeten zal worden!!
Een reis ook, die hopelijk binnen niet al te lange tijd nog eens herhaald kan worden. Helaas is het niet gelukt om min of meer officieel contacten met jongerenorganisaties daar te leggen, maar de gesprekken met een individueel karakter hebben toch ook allerlei informaties opgeleverd. Informatie over een wereld die op tal van punten heel anders is dan de onze - en daarom moeilijk vergelijkbaar én moeilijk te relateren aan onze maatstaven - maar op velerlei gebied toch ook weer overeenkomsten vertoont.

Laten we eerst beginnen met de bevolking. Vriendelijk en bijzonder leergierig. Daarnaast ook: te veel. Een bevolking die zich nog steeds sterk uitbreid. Wie meent in een kampong aan vijf of zes kinderen wat snoep uit te kunnen delen, moet voor een veelvoud bij zich hebben. Uit de meest onmogelijke hoeken schieten er opeens dertig of veertig tevoorschijn. Kinderen, één van de grootste problemen van het huidige Indonesië. Kinderen die over een jaar of vijftien geleerd willen hebben, een baan zullen zoeken. De werkgelegenheid is nu al wat moeilijk; breidt de bevolking zich in hetzelfde tempo uit, dan wordt het een groot probleem om terzijnertijd werk voor alle handen te vinden. Werk wordt trouwens in veel gevallen met de hand gedaan. Niet allen omdat het goedkoper is (Vb.: een theeplukster verdient aan het pluuken van één kg. theebladeren niet veel meer dan 5 Rupia = 3 cent), maar vooral omdat sterke mechanisatie een ontstellende werkloosheid met zich mee zou brengen. Dit hoeft niet te gebeuren. Indonesië is een zeer rijk land. Bij een goed gebruik van de aanwezige rijkdommen kan de welvaart behoorlijk stijgen.

Om dat reusachtige grote land te ontwikkelen heeft de regering een 30-jarenplan opgesteld. Dit plan is voor de overzichtelijkheid weer onderverdeeld in 5-jarenplannen. Het eerste vijfjarenplan, de Pelita (1972-1977) ligt inmiddels al achter ons. Het plan beoogde een productiestijging in de landbouw: een absolute noodzaak om de snel groeiende bevolking te voeden. De streefcijfers zijn waarschijnlijk niet helemaal gehaald - het importeren van rijst zou daarop kunnen wijzen. Toch kan men in het algemeen wel stellen dat honger nauwelijks voorkomt. Daarbij moet worden aangetekend dat de Indonesiër niet zo'n ontzettende hoeveelheid per dag eet; de voedselbehoefte is wat kleiner. Om de voedselproductie hoger te doen zijn worden tal van proeven gehouden. Op Bali tracht men vier maal per jaar een rijstoogst

te houden. Op Sumatra en Celebes zijn projecten gaande van machinale rijstverbouw. De rijstverbouw elders is een zeer arbeidsintensief werk.
In het belang van de bevolking tracht de regering de rijstprijs zo constant mogelijk te houden. De prijzen verschillen per provincie; in de provincie Noord-Sumatra is de prijs ongeveer 150 Rp. per kg.

Na de Pelita volgde de Praserane: 1977-1982. Doelen zijn de verbetering van communicatie en transport, de verbetering van de volksontwikkeling en van de medische verzorging. Te oordelen naar de stijve pose van diverse mensen in beeld is de Televisie nog een vrij nieuw communicatiemiddel. Via dit medium én de radio krijgt de bevolking belangrijke informatie op tal van gebieden. Zo zag ik een programma over kankerbestrijding en het diagnoseren ervan. Kranten voorzien evenzo in een informatiebehoefte, maar met bereik ervan is natuurlijk wel afhankelijk van de vraag of men kan lezen. Helaas is het analfabetisme nog niet uitgeroeid, hoewel het daarbij hoogstwaarschijnlijk veel meer gaat om ouderen dan om de jeugd. In het kader van de volksontwikkeling krijgt iedere dessa (gemeente) een lagere school met bijbehorende onderwijzers en boeken. In het begin zal men nog niet alles van verwachten; de behoefte aan onderwijs wordt eerst quantitatief gedekt. De kwaliteit komt later vanzelf wel. Dit moet overigens niet opgevat worden als een sneer naar de huidige Indonesische onderwijzers. Wat ik ervan zag was niet gek. Maar bij een dergelijke massale aanpak zal het niveau van het elementair onderwijs waarschijnlijk nog niet helemaal dat zijn wat er uiteindelijk van verwacht wordt.
Een leerplicht bestaat op dit moment in Indonesië nog niet. Zolang de benodigde scholen nog niet overal aanwezig zijn zou het ook niet erg bij de realiteit aansluiten.

De basisschool duurt gelijk bij ons zes jaar. Daarna kan de secondary school gevolgd worden gedurende drie jaar. Sterke nadruk wordt gelegd op Bahasa (bij ons meer bekend als Maleis), Engels, geschiedenis, aardrijkskunde, wiskunde, sport, tekenen en godsdienst. Omdat hier, in tegenstelling tot de basisschool, wel schoolgeld betaald moet worden, is de belanstelling al wat minder groot. Misschien is het beter om in plaats van belangstelling te lezen: financiële draagkracht van de ouders. Zij die door willen gaan kunnen naar de "High School", ook voor drie jaar, om tot slot de meestal 6-7 jaar durende universiteit te bezoeken. Dat de Indonesische regering er hard aan werkt moge blijken uit het feit dat alle 27 provincies hun eigen universiteit bezitten.

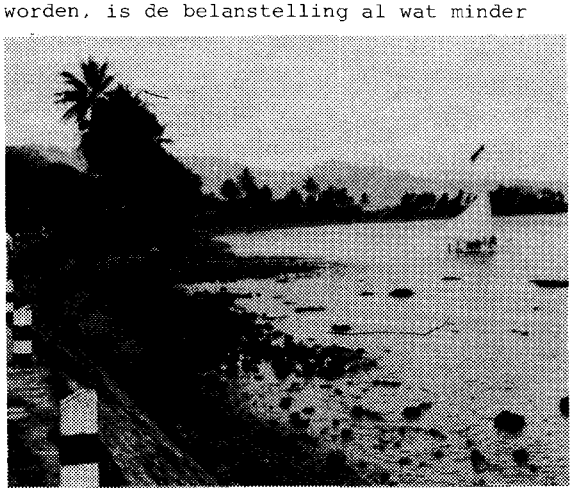

Op scholen dragen de kinderen verplicht het schooluniform, hetgeen zelf moet worden gekocht voor 900 Rp. Dit verplichte uniform doet in ieder geval uiterlijk de verschillen tussen arm en rijk of hoog of laag verdwijnen. Men zal begrijpen dat elke vervolgopleiding steeds duurder wordt zodat men het aantal mensen, die een hogere vorm van onderwijs volgen, steeds kleiner ziet worden. Ondanks zeer beperkte financiën is het voor uitstekende maar minder vermogende studenten mogelijk om van de regering een beurs te krijgen. Vanzelfsprekend moeten we dit alles vergelijken met het Nederlandse systeem.
De ontwikkeling van de kinderen vindt overigens niet alleen binnen de scholen plaats. Schoolkinderen zijn namelijk verplicht lid van de padvinderij. Hier tracht men buiten de school gestalte te geven aan de sociale ontwikkeling van de kinderen.

Terug kerend naar de Praserane, iedere dessa krijgt ter bevordering van de medische verzorging een dokter met benodigdheden. Dit kon op langere termijn weleens zeer goede gevolgen hebben. Een groot deel van de dessa's is op dit moment namelijk nog volledig zonder medische verzorging. De ziekenhuizen in Singapore schijnen op de meer vermogenden bij ziekte een grote aantrekkingskracht te bezitten. Of dit gerucht klopt viel in die korte tijd moeilijk te controleren, maar het zegt genoeg over de noodzaak om de gezondheidszorg flink aan te pakken.
Tenslotte het transport. Grootste aandacht ligt hier op de ontsluiting van de binnenlanden door wegen. Niet alleen de aanleg ervan is moeilijk, ik heb de stellige indruk dat het onderhoud van bestaande wegen een veel groter probleem vormt. Dit naar aanleiding van de nodige "gaten" in het wegdek. Met name op Celebes ontwaardde ik op geregelde afstanden overal langs de weg niet meer in gebruik zijnde, geheel of gedeeltelijk onttakelde walsjes. Hopelijk zal het toenemende autoverkeer zijn invloed hebben op de rijstijl van de autobuschauffeurs. Spoorwegen worden voorzover ik kon nagaan niet meer aangelegd en op zijn best gehandhaafd. Met name op Sumatra is het bestand aan locomotieven echter in de laatste vijf jaar gehalveerd. Op sommige trajecten is de frequentie van de personentrein gedaald tot één per dag.

Het verkeer door de lucht beleeft daartegenover een grote opbloei. Onze vaderlandse vliegtuigindustrie mag de Garuda wel dankbaar zijn: niet minder dan 27 exemplaren van de Fokker F.28 zijn bij deze onderneming in gebruik. Behalve de Garuda zijn er nog enkele andere binnenlandse luchtvaartmaatschappijen, maar die mogen op trajecten binnen Indonesië geen straalvliegtuigen gebruiken. Liefhebbers vinden er een hele

lijst van oudere vliegtuigen. Naar verluidt zouden deze ondernemingen wel goedkoper zijn dan de Garuda en veel meer service bieden. Dat was evenmin te controleren voor uw scribent; in onze ogen zou de Garuda helemaal niet zo duur zijn. Voor 50 minuten vliegplezier, van Padang naar Medan, per F.28 rekent men een prijs van 18.000 Rp.= f 108,--; soms wordt de turbulentie gratis bijgeleverd. Duidelijk is natuurlijk dat voor de gemiddelde Indonesiër dit vliegplezier niet is weggelegd. Het salarisgemiddelde is natuurlijk niet gemakkelijk vast te stellen; vandaar enkel incidentele gevallen. Een niet al te hoge ambtenaar verdient per maand ongeveer 10.000 Rp.; een overeenkomstige functie in het bedrijfsleven betaalt op zich beter: ± 15.000 Rp. per maand. Maar de ambtenaar krijgt later pensioen uitgekeerd, de "particuliere" werknemer zal zijn oudedagsvoorziening zelf bijelkaar moeten sparen. Op deze salarissen komen nog wel een aantal toeslagen. Zo is er bijv. nog kinderbijslag, overigens slechts voor een beperkt aantal kinderen.

De "family-planning" is een zaak die al enkele jaren loopt en in de grote steden zeker al resultaten aflevert. Op het platteland ligt de zaak nog anders. Naarmate men meer ontwikkeld is begrijpt men de noodzaak van geboortebeperking beter. Het is niet waarschijnlijk dat deze zaak tot al te grote resultaten leidt. Zolang als een groot aantal kinderen voor velen nog steeds de enige oudedagsvoorziening is, zal het succes nog uitblijven.

In 1982 begint de Serane, tot 1987. Hierin staat industrialisatie centraal, met in de steden zware industrie. Buitenlandse bedrijven, die wel brood in Indonesië zien, kunnen affiliaties in Indonesië vestigen, waarbij de Indonesische staat zo'n 10% van het investeringskapitaal levert. Later wordt de onderneming uitgenodigd om meer procenten aandelen aan Indonesiërs te verkopen, totdat het bedrijf geheel Indonesisch is. Aan grondspeculaties door buitenlanders heeft men ook het hoofd geboden: Het is de buitenlanders niet toegestaan grond in Indonesië in eigendom te hebben.

Nu waren er op het deelcongres ontwikkelingsbeleid van de VVD, destijds in Weert, een aantal lieden die meenden dat deze landen het best geholpen werden door industrialisatie. Na een aantal gesprekken met Indonesiërs uit de meest ontwikkelde groep heb ik als voorlopige conclusie getrokken dat de meest doeltreffende bijdrage is gelegen in de overdracht van kennis ("know-how" wordt dat ook weleens genoemd door de minder Nederlands sprekenden) op middelbaar niveau. Daarmee zal men in staat zijn om niet al te ingewikkelde productieprocessen zelf gaande te houden.

Voorlopig wil ik het hierbij even laten, in afwachting van een helder overzicht van mijn aantekeningen. Na ordening en uitwerking hoop ik op een aantal zaken wat nader in te gaan. Gaarne besluit ik dit geheel met een tweetal patentoplossingen uit de eilandrepubliek Singapore voor resp. het wegwerp-probleem (afval) en de verkeerscon-

gestie in het ochtendspitsuur in de grote steden. Het eerste heeft men er doeltreffend bestreden door het uitvaardigen van hoge boetes: op het laten vallen van een papiertje of iets dergelijks staat een boete van 500 Singapore-dollars (f550,--); bij het tweede vergrijp wordt dit verdubbeld. Het lijkt mij navolging waard!!
Het tweede probleem heeft men bestreden door de personenauto's, minder dan vijf personen bevattend, aan de rand van de binnenstad per dag een bijgrage van S$ 4,-- te vragen, los van de parkeergelden!! Ook dit lijkt het bestuderen meer dan waard.
Ochtendspits is er in Singapore nauwelijks meer (vanzelfsprekend dus ook geen avondspits).

geschiedenis in veelvoud

Een serie thematische opstellenbundels over ons vaderlands verleden en zijn geschiedkundige interpretatie

Verschenen

1 *Economische ontwikkeling en sociale emancipatie.* Samengesteld door Dr. P.A.M. Geurts en Dr. F.A.M. Messing
D Deel 1. 1977. xii, 239 blz. fl 26,50

2 Idem
Deel 2. 1977. xii, 212 blz. fl 26,50

3 *Geschiedenis van de Nederlandse arbeidersbeweging in de 19e eeuw.* Samengesteld door Dr. J.M.W. Binneveld.
1978. 216 blz. fl 27,50

In voorbereiding

4 *Emancipatie in Nederland. De ontvoogding van de burgerij en confessionelen in de 19e eeuw.* Samengesteld door Prof. Dr. J.C. Boogman en Dr. C.A. Tamse.
1978. 256 blz. / ca. fl 29,--

5 *De Utrechtse bisschop in de middeleeuwen.* Samengesteld door Dr. C.A. Rutgers.
1978. 208 blz. / ca. fl 29,--

6 *Theoretisch-methodologische aspecten van de economische en sociale geschiedenis.* Samengesteld door Dr. P.A.M. Geurts en Dr. F.A.M. Messing
Deel 1. 1978. ca. 200 blz. ca. fl 29,--

7 Idem
Deel 2. 1978. ca. 200 blz. ca. fl 29,--

Verkrijgbaar via de boekhandel

uitgeverij martinus nijhoff bv
postbus 566
2501 cn 's-gravenhage
telefoon 070-46 94 60

door Pieter Maessen

Speciale Zitting over Ontwapening heeft weinig resultaat

De Speciale Zitting over Ontwapening van de Verenigde Naties heeft niet het sukses opgeleverd dat veel mensen gehoopt hebben. Er is geen doorbraak gekomen in de ontwapeningsonderhandelingen. Zes weken intensief vergaderen en overleggen heeft alleen maar deelsuksesjes opgeleverd. Hoewel deze poging dus geen grote resultaten heeft gebracht is ieder land bereid het over een paar jaar opnieuw te proberen.

Debat

Zoals gebruikelijk bij de Verenigde Naties begint men de vergaderingen met een zogenaamd "algemeen debat". Dat is in feite geen debat of diskussie maar een gelegenheid, waarbij ieder land zijn standpunt over het onderwerp kan bekendmaken.
Bijna 130 lidstaten van de Verenigde Naties maakten van deze gelegenheid gebruik om hun visie op het bewapeningsprobleem te geven. Enkele belangrijke sprekers waren president Giscard d'Estaing van Frankrijk, bondskanselier Schmidt van West-Duitsland, eerste minister Callaghan van het Verenigd Koninkrijk en minister van buitenlandse zaken Gromyko van de Sowjet-Unie. Iedereen was overigens zeer teleurgesteld dat president Carter van de Verenigde Staten zelf niet kwam spreken. Als misschien wel de machtigste man ter wereld had hij een belangrijke bijdrage kunnen leveren door namens zijn land nieuwe voorstellen en beloftes te doen. Omdat hij echter duidelijk niets nieuws te bieden had, volstond Carter ermee de Amerikaanse speech te laten uitspreken door zijn vice-president Mondale.

Groepen en groepjes

Toen het algemeen debat na ongeveer drie weken ten einde liep waren intussen al op andere plaatsen de echte werkzaamheden begonnen. Er waren twee werkgroepenen vijf redaktiegroepjes ingesteld om te proberen een slotdokument op te stellen, waar alle lidstaten het mee eens konden zijn. Tijdens de voorbereidende vergadering voor de Speciale Zitting was al een ontwerp opgesteld voor dit slotdokument. Maar de meeste tekst van dit ontwerp-dokument stond tussen zogenaamde vierkante haken. Dat waren de stukken tekst waarover men het niet eens was. Overeenstemming bereiken over het slotdokument betekende dus in feite: vierkante haken wegwerken.
Het was de bedoeling dat de werkgroepen anderhalve week voor het einde van de zitting met hun verslag zouden komen en dat dan verreweg de meeste vierkante haken weggewerkt moesten zijn. Dat lukte niet. Na ongeveer vier weken onderhandelen was er nog maar heel weinig vooruitgang gemaakt en het zag er niet naar uit dat men de resterende dagen nog doorbraken zou kunnen bereiken. Toen de verslagen van de werkgroepen dan ook op tafel kwamen, wemelden die nog van de vierkante haken. Dat was ongeveer een week voordat de zitting zou moeten eindigen op 28 juni.
Op vrijdagmiddag 23 juni besloot men dat het hele weekend doorgewerkt zou moeten worden. De ambassadeur van Mexico, Alfonso Garcia Robles, werd aangewezen om het overleg in goede banen te leiden.

Inderdaad lukte het in het weekend om op één punt een doorbraak te bereiken. Dat was de kwestie van de "machinerie", dat wil zeggen de organisatie die nodig is om ontwapeningsgesprekken en verdragen uit te voeren.
Een van de belangrijkste onderhandelingsorganen voor ontwapening is het "Komitee voor Ontwapening" dat in Geneve bijeenkomt. Tot voor kort namen daar dertig landen aan deel, onder wie de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie. Enkele belangrijke landen, namelijk Frankrijk en China, namen echter niet deel. Bovendien waren de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie de enige voorzitters van dit Komitee. Dat was een doorn in het oog van veel lidstaten, maar ook van Frankrijk en China.
De doorbraak op het gebied van "machinerie" betekende dat Frankrijk weer zou gaan deelnemen in het Komitee voor Ontwapening en dat China in de toekomst mogelijk ook mee zou gaan doen. Bovendien zouden de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie niet langer voorzitters zijn, maar zouden alle landen dat om de beurt zijn. Deze beslissing over de

ontwapeningsmachinerie is een van de weinige harde suksessen van de ontwapeningszitting.

Aktie

"Machinerie" bleef het enige gedeelte waarop vooruitgang geboekt werd tijdens het laatste weekend. Men kon nu uit twee mogelijkheden kiezen. Op de eerste plaats kon men de zitting op de gewone tijd sluiten, maar dat zou betekenen dat er geen slotdokument zou komen en dat de Zitting voor iedereen een duidelijke mislukking was geworden. De tweede mogelijkheid was om nog een paar dagen door te gaan. In die tijd kon men alsnog proberen een slotdokument voor elkaar te krijgen, ook al zou dat dan maar weinig voorstellen. Men besloot tot het laatste en de zitting werd met twee dagen verlengd. Koortsachtig ging men aan het werk om de haken weg te werken. Het ging er nu niet meer zozeer om vooruitgang te maken met ontwapening, alswel om een slotdokument zonder vierkante haken te krijgen. De punten waar men het hier over eens kon worden, werden gewoon weggelaten uit de tekst. En over de punten waar men het bijna met elkaar eens was, werden algemene tussenstandpunten geformuleerd.

Het slotdokument

Het uiteindelijke slotdokument ziet er nu als volgt uit.
Het eerste deel bevat een "deklaratie"! Daarin staan de onderwerpen die als uitgangspunt moeten dienen bij ontwapening. Hoofdzaak is "algemene en volledige ontwapening onder effektieve internationale kontrole". Dit gedeelte van het slotdokument was niet het moeilijkste, omdat de tekst tamelijk algemeen is en alleen op de lange duur van betekenis is.
Het tweede deel van het slotdokument is het "aktieprogramma". Dit had het belangrijkste onderdeel moeten worden, maar dat is helemaal niet gelukt. In het aktieprogramma had een serie konkrete maatregelen moeten staan, die de komende vijf of tien jaar uitgevoerd hadden moeten worden. Daarmee zou dan een krachtig begin gemaakt zijn op weg naar algemene en volledige ontwapening.

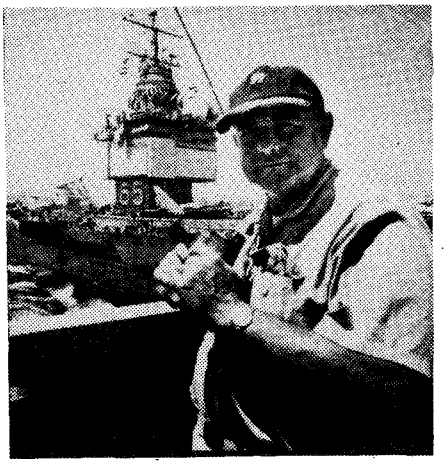

Er is één belangrijke reden waarom het niet gelukt is een aktieprogramma op te stellen. De harde kern van het bewapeningsvraagstuk ligt bij de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie. Deze landen moeten op een gegeven moment ook de eerste stappen doen op weg naar ontwapening. Een aktieprogramma voor ontwapening zou dus voor een groot stuk vooral op deze twee landen van toepassing zijn. Maar de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie willen niet dat hun door anderen voorgeschreven wordt op welke manier zij een begin moeten maken met ontwapening. In zekere zin zou een aktieprogramma van de Speciale Zitting allerlei opdrachten aan de Amerikanen en de Russen bevatten. Het zijn dan ook vooral de Amerikanen en de Russen geweest die allerlei harde teksten uit het aktieprogramma geweerd hebben, bijvoorbeeld een verbod om nog langer kernproeven uit te voeren of een verbod om nieuwe wapens te gaan ontwikkelen. Door deze "obstruktie" van de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie is het aktieprogramma erg vaag gebleven en bevat het bijna geen harde resultaten.
Het derde deel van het slotdokument bevat het hoofdstuk "machinerie" en zoals gezegd, is op dat gebied vooruitgang geboekt.

Konklusie

Wat moet je achteraf van zo'n zitting denken? Het resultaat is een "deklaratie" over ontwapening en vooruitgang bij de "machinerie". Maar het "aktieprogramma", waar alles om zou moeten draaien, is geen sukses geworden.
Allerlei mensen hebben van tevoren gewaarschuwd tegen al te hoge verwachtingen van de Ontwapeningszitting. Zij wezen erop dat eerst de verstandhouding tussen Oost en West nog moet verbeteren, voordat werkelijk ontwapend kan worden.
Er zijn echter ook nog andere uitkomsten van deze zitting te melden dan alleen het slotdokument. Voor de meeste landen betekende deze zitting dat ze extra aandacht aan ontwapening zijn gaan besteden. Dat heeft geleid tot veel nieuwe voorstellen, die de komende jaren op allerlei plaatsen opnieuw aan de orde worden gesteld.
Ook bij veel gewone burgers is de aandacht en de aktiviteit rond het vraagstuk van de bewapening weer enigszins toegenomen.

De Ontwapeningszitting heeft de kontakten en het begrip tussen de lidstaten van de Verenigde Naties verbeterd. Zes weken over één onderwerp praten en onderhandelen leidt ertoe dat je beter weet wat je aan elkaar hebt en de hoe de zaken ervoor staan.
In ieder geval heeft men besloten over een paar jaar opnieuw een Speciale Zitting over ontwapening te houden. Misschien is het dan mogelijk meer vooruitgang te boeken. Intussen zitten de diplomaten echter niet stil. Voortdurend wordt in konferenties, komitees en kleine groepjes onderhandeld en beraadslaagd. Nu en dan werpt dat ook resultaten af. In het algemeen lijkt het echter dat we geen kans verloren mogen laten gaan om ontwapening dichterbij te brengen. De kosten van bewapening en de afschuwelijke gevolgen van een oorlog zijn te groot om niet alles te proberen om een eind te maken aan de gevaren die ons boven het hoofd hangen.

EFLRY-zomerkamp in Finland

door Roel Schrotenboer

Een zestien personen tellende delegatie van de J.O.V.D. heeft van 5-16 juli deelgenomen aan het EFLRY-zomerkamp in Savonlinna (Finland).
Naast de Nederlandse afvaardiging waren er delegaties uit de Scandinavische landen, Duitsland, Engeland, België, Italië, Spanje en Oostenrijk.
De delegaties hadden hun tenten opgeslagen op het terrein van het sportinstituut Tanhuvara, gelegen tussen de bossen en de talloze meren.

Het seminar stondin het teken van cultuur- en onderwijspolitiek. De Belgische EFLRY-bestuurder Pierre Houtmans (Pjotr) heeft in een inleiding uiteengezet hoe een liberale politiek t.a.v. culturele minderheden er behoort uit te zien.
Politiek de moeite van het vermelden waard is de komst van een P.W.O.-vertegenwoordiger uit Brussel. Deze heeft in een inleiding de Palestijnse zaak uitgezet. Naar aanleiding van deze inleiding ontspon zich een discussie met de vertegenwoordiger van P.W.O.
Woordvoerders van de Zweedse en de Nederlandse delegatie wezen erop dat de P.W.O. tot doel heeft de staat Israël te vernietigen. De Noren en Duitsers benadrukten nogal sterk het zelfbeschikkingsrecht van de Palestijnen.

Gedurende het kamp is door de leden van de diverse organisaties druk van de gelegenheid gebruik gemaakt, elkaar te informeren over zowel het politiek als het organisatorisch functioneren van de diverse liberale jongerenorganisatie.
Het programma van het kamp bood voldoende ruimte voor ontspanning, b.v. 'sightseeing', sport, barbecueparties. De tweede plaats die het JOVD-voetbalteam in Savonlinna behaalde, mag een sportieve prestatie genoemd worden. Het internationale liberale jongeren voetbaltoernooi werd gewonnen door Finland; de Duitsers eindigden als derde.

WFLRY opgeheven

Op 8 en 9 juli werd in het 15e eeuwse kasteel Olavinlinna te Savonlinna (Finl.) het laatste WFLRY-congres gehouden.
Dit congres stond in het teken van de opheffing van WFLRY.
Hoewel de opheffing in Straatsburg al voorbereid was, werd nu formeel besloten de WFLRY (de wereldfederatie van liberale en radicale jeugd) op te heffen.
De taken van de WFLRY zullen door de EFLRY worden overgenomen.

Tsjechoslowakije 1968 — een herdenking

door W. I. Togtema

Op twintig augustus 1968 vielen de troepen van vijf Warschau-Pactlanden Tsjechoslowakije binnen. De prélude zal worden weergegeven in dit korte artikel.
Gezegd dient te worden, dat het imperialistische karakter van de Russische buitenlandse politiek, dat zich met name na de Tweede Wereldoorlog manifesteerde en het totalitaire, despotische en onverdraagzame karakter van het regime dat zich sinds 1917 openbaarde nog steeds opgeld doen. De processen tegen de in wezen in Rusland zelf bijzonder geïsoleerde dissidenten, de Afrika-politiek, het defensiebeleid en de moordende handelspolitiek, die tegen het Westen is gericht, bewijzen deze stelling. De gegeven voorbeelden kunnen met zeer vele worden uitgebreid. Toegevendheid en lafheid t.o.v. een dergelijk regiem zal een onvergeefelijke fout blijken te zijn. Sinds de afschuwelijke dertiger jaren blijkt het Westen nog te weinig geleerd te hebben.
De Oosteuropese satellietstaten bevinden zich in een volledig andere situatie dan de Westeuropese landen; ze kunnen slechts in zeer beperkte mate hun eigen toekomst bepalen. Dit artikel zal dat aantonen.

Tsjechoslowakije voor de Praagse lente

In de jaren voor 1968 was het proces van geleidelijke hervorming in een impasse geraakt. De meeste kunstenaars, wetenschapsmensen, studenten en jongeren behoorden tot de progressieven. Het behoudende kamp steunde op de massieve restanten van het stalinisme in het partijapparaat, de veiligheidsdienst en het leger. Van de factoren, die op lange termijn werkzaam waren en leidden tot de val van Antonin Novotny, was de economische misère de belangrijkste. Het gevolg was, dat men ging zoeken naar een compromis tussen de gebruikelijke doctrine en modern

economisch denken. In october 1967 hadden de hervormingsgezinden de meerderheid van het Centrale Comité voor hun standpunt gewonnen. Omstreeks dezelfde tijd, bereikte omstreeks midden 1967 ook de strijd om de culturele vrijheid een hoogterunt. Sinds 1963 was de periode van het "dooiweer" aangebroken. Nu eens trad een beperking van de culturele vrijheid op, dan weer een zekere liberalisatie. Een indrukwekkende oogst aan films en romans was het gevolg geweest van het loslaten van het "socialistische realisme". In 1967 was de situatie zo, dat aan de ene kant het regime door vriendelijke gebaren en rehabilitaties een betere stemming probeerde te kweken en dat aan de andere kant de intelligentsia in het algemeen en de Schrijversbond in het bijzonder stelselmatig onder druk werden gezet. Opgemerkt dient te worden, dat de Scrijversbond, die oorspronkelijk naar Russisch voorbeeld was opgezet, was omgevormd tot een soort democratische instelling in een totalitaire staat. Ondertussen beraamden Novotny en de zijnen maatregelen om de weerspannige kunstenaars in te tomen, men denke hierbij aan vele ruchtmakende processen en incidenten. Eind november kwam de voltallige vergadering van het Centrale Comité bijeen en werden, zij het met een geringe meerderheid, de verlangens van de haviken, onder hen Novotny en de partijideoloog en "cultuurpaus" Hendrych, voor het merendeel in daden omgezet. Men besloot tot tal van administratieve en persoonlijke wijzigingen in de culturele sector. Er waren nog andere groepn in de Tjechoslowaakse Communistische Partij, K.S.C., wier ontevredenheid sinds jaren gegroeid waren. Tot één van die groepen behoorden de politicologen.

Op minder hoog wetenschappelijk niveau zag men, dat de Partij tot verkalking veroordeeld was, als het haar niet lukte nieuwe leden aan te trekken uit een generatie, die de traditionele propaganda niet alleen als stompzinnig, maar ook als ouderwets beschouwde. Een andere belangrijke factor was de rancune van de Slowaakse Communisten. In 1950 waren de belangrijkste functionarissen van de C.P. van Slowakije, onder wie Gustav Husak wegens burgelijk nationalisme aangeklaagd. Pas in 1954 begonnen de processen. De meesten kregen een gevangenisstraf van tien jaar. De Slowaakse regering werd in 1960 o.l.v. Novotny ontbonden, ook Novotny als conservatief was bevreesd voor een zekere mate van decentralisatie. Twee belangrijke gebeurtenissen droegen bij tot de politieke ondergang van Novotny, n.l. een protestmars van studenten, die aanvankelijk geen politiek karakter droeg, maar het in der loop der gebeurtenissen wel kreeg en de "affaire Senja". De affaire rond Jan Senja vond plaats, nadat Novotny afstand had moeten doen van zijn positie als eerste secretaris van de K.S.C. begin januari 1968 en versterkte de effectiviteit van de campagne tegen Novotny, waardoor hij zich tenslotte ook niet kon handhaven als staatspresident. Senja was betrokken bij knoeierijen met staatseigendommen. De generaal was een vriend van de familie Novotny. Als vluchteling verkocht hij later militaire geheimen aan de Verenigde Staten. Deze affaire maakte de conservatieven politiek verdacht en Novotny was hopeloos gecompromiteerd.

De nieuwe leiding

Op 5 januari werd Novotny als eerste secretaris door Dudcek vervangen. Rusland had een trouwe "stadhouder" verloren. Hoewel Novotny de mogelijkheid heeft gehad om een onafhankelijker koers tegenover Rusland te varen, daar in Tsjechoslowakije geen Russische troepen waren gelegerd, en op deze wijze zijn eigen positie te versterken, heeft hij dit nagelaten. Daartoe ontbraken hem de wil en het diplomatiek talent. Het was Novotny omstreeks 1963 wel duidelijk geworden, dat zekere hervormingen noodzakelijk waren, maar hij bleef in de eerste plaats bedacht op het handhaven van zijn machtspositie met de hem zo vertrouwde middelen, waardoor zijn nieuwe politiek dat halfslachtige karakter droeg, dat de opgestuwde ontevredenheid niet wegnecmt, maar de ontevredenen de moed geeft zich te uiten. Dudeck werd dus eerste secretaris van het Centrale Comité. Waarom ? Smrkovsky kan hem in het Centrale Comité geholpen hebben. Dudeck was Novotny's felste tegenstander. Hij was Slowaak en viel derhalve in de smaak bij de Slowaken en voor de hervormingsgezinden was hij de meest acceptabele kandidaat, evenals voor een aantal niet te verwaarlozen conservatieven, vermoedelijk vanwege zijn jeugd en onervarenheid. Verder had Dudeck voor een communist een onberispelijk verleden. Ofschoon begin april de trouwste aanhanger van Novotny door het Centrale Comité uit het partijbestuur waren weggerangeerd vormde het Partijpresidium een verre van homogeen geheel. Degenen, die in april de sleutelposities in de staat innamen, behoorden tot die groep, die zich meer met de nieuwe koers vereenzelvigden, naarmate de houding van Rusland daarop negatiever werd. Deze waren partijsecretaris Dudeck, de president van de republiek Svoboda en de parlementsvoorzitter Smrkovsky.

Het actieprogramma en het recht om te opponeren

Het nieuwe programma was een omvangrijk document. De meest gedetailleerde en liberale bepalingen betroffen de fundering der burgerrechten door nieuwe wetten, terwijl beroep op deze wetten gegarandeerd werd. De vrijheid van meningsuiting werd binnen door de wet gestelde grenzen gewaarborgd evenals bewegingsvrijheid, godsdienstvrijheid en het recht om te vergaderen, voorzo-

ver dit laatste niet bij de wet verboden was. De veiligheidsorganen moesten onder parlementaire controle worden gesteld. De C.P. moest zich het recht op haar leiden de positie verwerven door als een voorbeeld in socialistische zin te dienen en niet door indoctrinatie. Het bestaansrecht van oppositie-partijen werd verworpen. Ook stelde het actieprogramma voor te beginnen met een herstel van de Slowaakse autonomie en vervolgens over te gaan tot een "symmetrische" regeling van de verhouding tussen beide landsdelen. Beloofd werd, dat ernst zou worden gemaakt met de invoering van het nieuwe economische systeem. Wat de buitenlandse politiek betrof, vormde de verklaring dat het bondgenootschap met de socialistische landen de basis zou vormen het uitgangspunt. Wel werd meer initiatief wenselijk geacht. Voor werd gesteld een actievere Europese politiek te voeren, ook t.o.v. de Bondsrepubliek. Noodzakelijk werd geacht te streven naar een actief aandeel in het concipiëren van de militaire doctrine van het Warschau-Pact en het voeren van een zelfstandig defensiebeleid voor zover mogelijk en wenselijk. In de derde plaats was er een streven naar een uitbreiding van de handel met alle staten en wat de C.O.M.E.C.O.N. betrof zou meer de nadruk komen te vallen op de wederzijdse winstgevendheid van de handel. Door de verminderde druk van de censuur werd een ongekende discussie over politieke vraagstukken mogelijk. Vele vonden de voorstellen van het actieprogramma niet ver genoeg gaan. Ook de nieuwe leiders wensten een onafhankelijker beleid, maar ze stelden zich voorzichtiger op.

De reactie van de buurlanden

Een dag nadat Novotny zijn ambt als staatspresident ter beschikking had gesteld, vond op 23 maart een conferentie plaats van de partij en regeringschefs van de Warschau-Pact staten, inclusief de Tsjechoslowaakse, maar met uitzondering van de Roemeense. Het was duidelijk, dat de Russische leiders de loop der gebeurtenissen in april met stijgende verontrusting volgden. De druppel, die voor Rusland de emmer deed overlopen, was wellicht een bijdrage van Karel Bacilek over het aandeel van de Russische veiligheidsdienst in de raadselachtige dood van Jan Masaryk en in de voorbereiding van de politieke processen aan het begin van de jaren vijftig. Op 4 mei waren Dudeck, Cernik en Smrkovsky

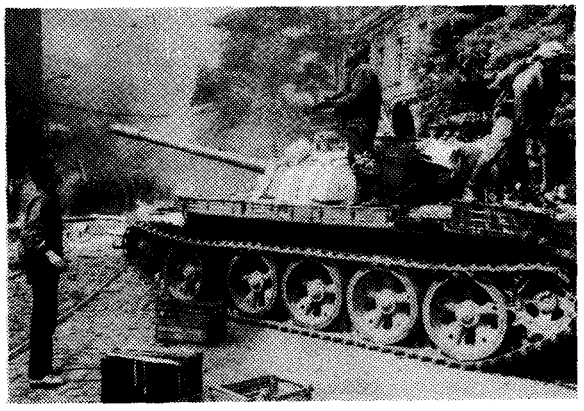

opnieuw in Moskou om uitleg te geven. Op 8 mei was er een topconferentie van de partijleiders van Polen, Hongarije, Bulgarije, de D.D.R. en Rusland. Tsjechoslowakije was voor de eerste keer niet aanwezig, een niet zo best teken. Van 8 tot 17 mei woedde er een perscampagne, die gevoerd werd door de vijf voorgenoemde landen en samenviel met omvangrijke troepenverplaatsing langs de Pools-Tsjechoslowaakse grens, waaraan ook Russische troepen deelnamen. Eind Mei overschreden de eerste Russische troepen de grens, zodat permanente stationering mogelijk werd.

Tsjechoslowakije wijkt niet wezenlijk van zijn koe s af

De regering ondernam echter geen stappen om de vrijheid van meningsuiting te onderdrukken. De media bouwden immers in het land een stuk steun op voor de hervormers, die zij hard nodig hadden om in de toporganen van de Partij de over hand te behouden; Dubcek kon slechts drie leden van het Centraal Comité bewegen vrijwillig af te treden. Novotny werd eind mei het slachtoffer van een bepaling in de partijstatuten, die het mogelijk maakte iemand van zijn zetel in het Centraal Comité te beroven, wanneer tweederde meerderheid in dat lichaam zich daarvoor uitspreekt. Dubcek beschouwde zijn positie in het Centraal Comité als te zwak om dit middel op grote schaal toe te passen. Op 10 augustus werd een ontwerp-partijstatuten gepubliceerd. Het ontwerp voorzag in een federatie, ook van de Partij, die voortaan zou zijn opgebouwd uit twee gelijkwaardige partijorganisaties, een Tsjechische en een Slowaakse. Het ontwerp gaf aan minderheden in de Partij ongekende speelruimte. Tegelijkertijd werd hard gewerkt aan de economische hervorming. In de weken rond het Meiplenum van het Centraal Comité deed Dubcek zijn best Rusland gerust te stellen. De Russische leiders waren hiermee niet lang tevreden, want na een pauze van drie weken begon men in Rusland op 14 juni een nieuwe perscampagne.

Van de brief van Warschau tot de invasie

Op 14 en 15 juli troffen de leiders van de vijf Warschaupactlanden elkaar buiten aanwezigheid van de Tsjechoslowaakse leiders, die de uitnodiging voor de ontmoeting in Warschau hadden afgeslagen. In de z.g. "Brief van Warschau", die ze gemeenschappelijk aan het Tsjechoslowaakse Partijpresidium richtten, beschuldigden ze Dubcek er de zijnen er botweg van, dat verzuimd werd de contrarevolutionaire tendenzen binnen de perken te houden en ze verklaarden, dat er een situatie ontstaan was, waarin de gemeenschappelijke essentiële belangen van de overige socialistische landen in gevaar werden gebracht.
De reactie van Praag op de militaire en politieke dreiging was gespleten. De spanning nam van dag tot dag toe. Pas op 3 augustus was de aftocht van de Russische verbindingstroepen voltooid. Onder zulk een druk was het niet meer mogelijk de hervormingen op een efficiënte wijze uit te voeren. Alle inspanningen, alle hoop richtte zich nu in Praag op de voorbereiding van het komende

partijcongres en vooral op de komende conferenties van Cierna en Bratislava. Na afloop van de conferentie in Cierna werd een nietszeggend communiqué uitgegeven. De verklaring van Bratislava was eveneens niet veelzeggend, maar wel was er een zinnetje in opgenomen, dat de verdediging van de verworvenheden van het socialisme "een gemeenschappelijke plicht van alle socialistische landen was".
Door toe te staan, dat dit zinnetje werd opgenomen, erkende de Tsjechoslowaakse delegatie in beginsel het recht van de vijf om zich in haar binnenlandse aangelegenheden in te mengen.

De oorzaken van de interventie

Van alle argumenten, die het Kremlin kunnen hebben bewogen om tot interventie te besluiten, waren waarschijnlijk de economische nog het zwakst. De Russische angst voor een ideologische infectie van vooral Polen, de D.D.R. en eigen land moet een belangrijke rol hebben gespeeld. Maar vooral moeten motieven op militair terrein de doorslag hebben gegeven. Zonder twijfel was men in Rusland bevreesd voor een toekomstige Tsjechoslowaakse-Roemeense-Joegoslavische Entente, waardoor voortaan voor Hongarije zinvolle medewerking aan het Pact van Warschau uitgesloten zou zijn. Het was mogelijk, dat ook het geïsoleerde Bulgarije zich nu zou losmaken van het Pact. Wat Tsjechoslowakije betrof zou uittreding vooral het verlies van een belangrijk inlichtingen en communicatienet betekenen. De Russische politici zullen beseft hebben, dat de komende Tsjechoslowaakse partijcongressen ten koste van alles verhinderd moesten worden, daar de vooruitstrevenden de overhand zouden krijgen.

De interventie

In de late avond van dinsdag, 20 augustus 1968 vielen de troepen van de vijf Warschaupact-landen onder bevel van generaal Pavlovsky Tsjechoslowakije binnen. Vergeleken met de perfectie van het militaire apparaat viel de politieke voorbereiding van de inval tegen. Na de Akkoorden van Cierna Bratislava had men in het Sovjetkamp nauwelijks tijd gehad om de interventie psygologisch en propagandistisch naar behoren voor te bereiden. Alles wees erop, dat de interventionisten een oplossing naar Hongaars model in hun hoofd hadden. Een aantal welgezinde figuren in Tsjechoslowakije zou op een gegeven moment om militaire bijstand vragen, waarna er onder bescherming van de inmiddels gearriveerde troepen een Kadarregering zou worden gevormd. Met behulp en onder toezicht der bondgenoten zou dan het nieuwe regiem de toestand vroeger of later stabiliseren, waarna de opwinding vanzelf zou luwen. Dit mislukte. Zodoende moest genoegen genomen worden met de aanvechtbare doch nuttiger Breznev-doctrine, die ook een ongevraagde interventie rechtvaardigt.

Besluit

De Praagse hervormers zijn na januari aan de gang gegaan om een nieuwe socialistische maatschappij op te bouwen zonder er zich voldoende rekenschap van te geven wat Rus-

land daarvan zou vinden. Ze wilden zich met hun nieuwe socialistische model een voorbeeld zijn voor Oost en West. Maar ze vergaten, dat dit tevens het politieke einde van lieden als Breznev, Gomulka en Ulbricht zou betekenen. Zij hebben sinds april een gevaarlijke politiek gevoerd en waren niet zeker van de steun van een partij en staatsbureaucratie, die jarenlang een instrument was geweest in de handen van Novotny. Zij moesten daarom een beroep doen op het volk. Zij zagen in dat dit beroep alleen kon slagen, als zij een ruime vrijheid van meningsuiting toestonden. Inderdaad waren zij na een half jaar aanvaard als volksleiders. Maar dit betekende tevens, dat zij niet in staat waren voorzichtig en subtiel te manoevreren. Ze moesten risico's nemen en waren blijkbaar overtuigd, dat zij deze konden nemen. Zij hadden immers gezien wat Roemenië zich ongestraft tegenover Rusland had kunnen permiteren. Maar de Russen van hun kant, hebben zich op Tsjechoslowakije verkeken. Zij hebben de betekenis van de Dubcek en de zijnen gemobiliseerde mening onderschat. Terecht waren zij ervan overtuigd, dat een aantal leidende partijfunctionarissen zich aan hun zijde zou scharen. Maar deze functionarissen hadden geen greep meer op de partijorganisatie. Voor het eerst in haar imperiale geschiedenis zag Rusland zich geplaatst tegenover het georganiseerde verzet van een communistische partij. Hun grootste vergissing was echter, dat zij rekenden op de steun van president Svoboda. De weigering van de oude generaal een marionettenregering met zijn gezag te dekken sloeg de constitutionele basis weg onder hun politieke plannen. Wat een bliksemoorlog had moeten zijn, werd daarmee een slijtageslag.

Dit artikel is in de oorsronkelijke onverkorte versie verschenen in de Lustrum-Bundel van de Werkgroep Oost-Europa, die deel uitmaakt van de Groningse afdeling van de S.I.B. Voor de literatuuropgave en de noten kan men deze bundel raadplegen.
Deze bundel is in november 1976 in Gronongen uitgegeven.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

DRIEMASTER

Orgaan van de Onafhankelijke Liberale
Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie
(J.O.V.D.)

van Houwelingen over CDA en VVD

29e jaargang

nummer 8/9 oktober 1978

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie 'J.O.V.D.

Redactieadres	"Stikkerhuis" Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 1012 RT Amsterdam Tel.: 020-242000
Drukwerk	Drukkerij J. van Meurs Burg. de Zeeuwstraat 2 2985 AP Ridderkerk
Advertenties	Bureau Van Vliet B.V. Burg. van Fenemaplein 19, Postbus 20 2042 TG Zandvoort
Abonnementsprijs	f 25,-- per jaar
Kopijdatum	Kopij voor het volgende nummer dient op het redactieadres binnen te zijn voor 15 november

INHOUD

1. Reactioneel en Van de Voorzitter
2. Liberalisme en Christendemocraten
5. Hoe radicaal is de PvdA?
6. Jaarcongres Maastricht
8. Nieuws van de Basis
9. De JOVD in het bronsgroen eikenhout..
12. Gemengde gevoelens bij een themadag
13. Milieubeleid - een woord vooraf
17. Milieubeheer: Werk aan de winkel, maar geen werkverschaff
19. Milieubelanghebbenden gevraagd
20. Milieu en energie
22. Wat met het Wad?
25. Gemeentelijk milieubeleid
26. Provincie en milieu
28. Milieudefensie
30. Marginalia
31. De weddeverlaging: een grof schandaal

3 omslag. Prikkelingen

Hoofdbestuur

Voorzitter	Frank de Grave Verlengde Nieuwstraat 13 a, Groningen Tel.: 050-121462
Vice-voorzitter politiek	Reinout van Bruggen Brink 7 Groningen Tel.: 050-130569
Vice-voorzitter organisatie	Rino Schreuder Kasteel Nijenrode Breukelen Tel.: 03462-1944
Algemeen Secretaris	Norbert Klein St. Stefanusstraat 58 Nijmegen Tel.: 080-236722
Penningmeester	Jan den Dekker Trompstraat 1 Utrecht Tel.: 030-715313
Internationaal Secretaris	Sipke Swierstra Stationsstraat 7 a Kamer 201, Groningen Tel.: 050-135048
Tweede Secretaris	Robin Linschoten Churchilllaan 113 III Amsterdam 020-723613
Hoofdredacteur	Gijs de Vries Pieterskerk-choorsteeg 32 a, Leiden Tel.: 071-130602
Redacteuren	Ardwin Lantain Middelweg 105 Uitgeest Tel.: 02513-13573
	Gerard Derriks Van Bijnkershoeklaan 351, Utrecht Tel.: 030-936035
	Roel Schrotenboer Schiphorsterweg 13 De Wijk Tel.: 05224-1354
HB-auditor	Jan den Dekker Trompstraat 1 Utrecht Tel: 030-715313

Redactioneel

Dit redactioneel wordt geschreven terwijl regering en parlement nog volop in discussie zijn over Bestek '81. In het voor u liggende nummer zult u dan ook tevergeefs een JOVD-mening over de algemene Beschouwingen zoeken. Het Jaarcongres nadert met rasse schreden, en deze Driemaster dient zo tijdig te verschijnen dat de congresgangers zich middels de bon op p. g. kunnen opgeven. In het volgende nummer zal de ombuigingsoperatie echter ruimschoots aan bod komen, o.a. in de vorm van interviews met de politieke aanvoerders van VVD en D'66, Rietkerk en Terlouw.

**

"Liberalisme en de VVD zijn verderflijke zaken." Een uitspraak die De Volkskrant (26 augustus 1978) optekende uit de mond van CDA-Kamerlid drs. J. van Houwelingen. Op verzoek van De Driemaster licht Van Houwelingen zijn uitspraak toe in een artikel, waarin opnieuw harde woorden vallen. Het venijn zit niet alleen in de staart.

**

Stond in ons vorige nummer het justitiebeleid centraal, deze Driemaster heeft als thema het milieubeleid. Landelijke, regionale en plaatselijke beleidmakers geven hun visie.

**

Landelijk voorzitter Frank de Grave geeft de mening van het hoofdbestuur over een specifiek jongerenprobleem: de dreigende weddeverlaging. Twee vroegere JOVD-voorzitters laten hun licht schijnen over de uitkomst van de collegevorming. Hun kritiek op het optreden van de PvdA in hun gemeenten is fors. Meer stekeligheden in de bijdrage van Ardwin Lantain en in de rubriek "Wist u dat ...".

**

In "Nieuws van de Basis" deze keer een kritische bespreking van een aantal afdelingsbladen. Aan de vooravond van het Jaarcongres - dit jaar op de elfde van de elfde in Maastricht - geven drie Limburgse voorzitters een beeld van hun afdeling. Ook andere vaste rubrieken, zoals het Van de Voorzitter en de Marginalia van de hoofdredacteur, ontbreken niet.

**

Tevergeefs zult u echter zoeken naar een reactie op het artikel van Hans Maessen over de republiek in ons vorige nummer. Tot verbazing van de redactie heeft geen van de lezers van De Driemaster een mening over de mogelijke afschaffing van de monarchie. Of wel ?

Van de voorzitter

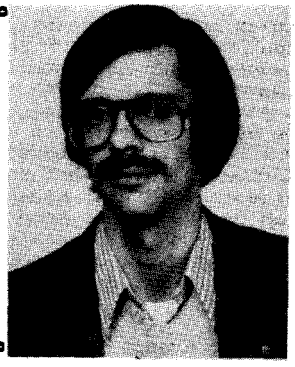

De politieke strijd is losgebarsten.Het Kabinet van Agt-Wiegel heeft zijn eerste troonrede gepresenteerd.
Het Kabinet verdient waardering voor zijn duidelijkheid in de troonrede:het moet afgelopen zijn met de wildgroei in de collectieve uitgaven;de economische bomen groeien niet tot in de hemel;er moet bezuinigd worden,pijnlijk en hard.
Waardering dus van mijn kant voor de regeringsvoornemens,maar ook kritiek en teleurstelling.Mijn teleurstelling komt niet zozeer voort uit wat er wel in de troonrede staat, maar wat er allemaal niet in staat.De hele troonrede ademt een kille,harde sfeer.
"Het gaat slecht,mensen in Nederland,dus buikriem aan".Je kunt er mee instemmen,maar tot enthousiasme beweegt dit alles niet.
Waarom heeft het kabinet ook niet wat prettige mededelingen gedaan voor de mensen in dit land.Menselijk geluk hangt in de liberale visie niet alleen af van geld.Er zijn talloze zaken in Nederland,die menselijk geluk in de weg staan en die hoognodig verandering behoeven.Waarom heeft het Kabinet geen maatregelen aangekondigd om te komen tot een stuk humanisering van de arbeid, betere verdeling van werk,een aanpak van de discriminatie van ongehuwden en mensen met alternatieve samenlevingsvormen?
Waarom geen maatregelen als bijv. een fors stuk decentralisatie om te komen tot een betere betrokkenheid van de mens bij zijn werk- en leefomstandigheden?
Van een Kabinet met flinke liberale invloed had ik meer verwacht dan-terechte-ferme taal over de noodzaak tot bezuinigingen.
Ik had "leuke dingen"voor liberale mensen verwacht, doch die zijn niet of nauwelijke in de troonrede te vinden.
Ronduit kritiek heb ik op het volstrekt ontbreken in de troonrede van een visie van het Kabinet op hoe zij haar bezuinigingsoperatie met een zo breed mogelijke maatschappelijke steun wil doorvoeren.
We leven in Nederland in een "open"democratie Medewerking van allerlei belangrijke maatschappelijke groeperingen is onontbeerlijk voor het voeren van een succesvol beleid.
Of je het nu met de vakbeweging eens bent of niet-en met veel ben ik het niet eens- zonder een zekere mate van medewerking van deze belangrijkste belangenbehartiger kan het Kabinet een effectief bezuinigingsbeleid wel vergeten.
Wil een Kabinet een voor de nederlandse economie rampzalig conflict met de vakbeweging vermijden,zal zij over de brug moeten

komen:met een samenhangend inkomensbeleid (ook de vrije sector zal haar bijdrage moeten leveren),met een invulling van het collectieve deel van de VAD,ideeën over arbeidstijdverkorting e.d.
De eerste reacties op de troonrede beloven wat betreft de vakbeweging weinig goeds.
Kortom tijd voor het Kabinet alle zeilen bij te zetten en haar regeerkracht te tonen.
Van de VVD Tweede Kamerfractie verwacht ik dat ze voor de liberale inbreng-die niet of nauwelijks uit de troonrede bleek-zullen zorgen in het debat over de regeringsverklaring.

De JOVD draait inmiddels weer op volle toeren
De Verenigingsraad van 9 september j.l. gaf een positief advies over voorstellen van het Hoofdbestuur om te komen tot een reorganisatie van de verenigingsstructuur.
Deze reorganisatie was broodnodig.De omstuimige groei van de JOVD in de laatste jaren,zowel qua leden als qua activiteiten vereist een aangepaste structuur.
Deze structuur betekent echter wel een stuk decentralisatie van werkzaamheden en zal nog meer een beroep doen op het enthousiasme en de werkkracht van de afdelingen!
Zaterdag 7 oktober j.l.hield de JOVD een buitengewoon geslaagde themadag over het Justitiebeleid.
De zeer omvangrijke publiciteit rondom deze themadag en de vele lovende reacties die de JOVD mocht ontvangen over het "zwartboek" tonen aan dat de JOVD met deze activiteit goed heeft geschoten.
Opnieuw een bewijs dat de JOVD haar primaire functies:studiefunctie en pressiefunctie nog steeds vervult.

Liberalisme en Christendemocraten

Christendemocraten en liberalen zijn vandaag elkaars bondgenoten. Althans CDA en VVD dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het kabinet Van Agt-Wiegel.

In het politieke rollenspel betekent dit dat de socialisten in het politieke driestromenland oppositie zijn en dus onze gemeenschappelijke politieke vijand. In zo'n situatie is het dan nauwelijks geoorloofd iets van politieke verschillen tussen CDA en VVD te laten blijken. We moeten in het parlement met elkaar gaan onderhandelen voordat standpunten naar buiten komen om te voorkomen dat het regeringsbeleid kan worden verzwakt. Wij mogen de oppositie tenslotte niet in de kaart spelen.

Voor de argeloze toeschouwer moet dit rollenspel toch wel wat merkwaardig overkomen. In 1977 trokken PvdA en CDA gezamenlijk op, maar na de totstandkoming van het nieuwe kabinet is de PvdA ineens de politieke vijand van het CDA en de VVD de politieke bondgenoot. En dit allemaal in een situatie waarbij VVD en PvdA volstrekte tegenpolen zijn in de Nederlandse politiek.

Het is niet verwonderlijk dat het CDA dan nog wel eens vergeleken wordt met een kameleon. Dan weer links en dan weer rechts. De politieke onduidelijkheid ten top. Als lid van de CDA Tweede Kamerfractie ervaar ik de geschetste situatie op zijn minst gezegd als onbevredigend. Er is in ieder geval alle reden je eens te bezinnen op de relaties met andere partijen en natuurlijk vooral op de relatie met je politieke coalitiepartner.

Coalitiepartner een politieke bondgenoot?

Wanneer eenmaal een regeringscoalitie tot stand is gekomen dan wordt vooral de laatste jaren nogal eens de indruk gewekt dat er tegelijkertijd een nieuw politiek bondgenootschap is ontstaan. In de huidige situatie is het dan ook naar de mening van velen ongewenst als in het parlement op onvoldoende wijze gemeenschappelijke standpunten worden ingenomen.

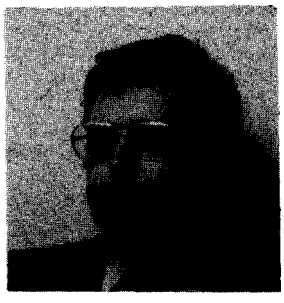

door

J. van Houwelingen

Ik acht dit een onjuiste ontwikkeling. Natuurlijk dragen thans VVD en CDA een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het voortbestaan van het kabinet Van Agt-Wiegel, maar hiermee is nog niet gezegd dat men nu ineens identieke politieke opvattingen moet hebben. Ik zie dan ook niet in waarom dit dan ook niet o.a. mag blijken tijdens debatten over de concrete politieke problemen. Binnen de regering zal men compromissen na moeten streven en deze dan ook als kabinet dienen te verdedigen. Maar ook dan is het geen schande dat men in de presentatie naar de achterban laat blijken dat concrete beslissingen tot stand zijn gekomen in de vorm van een compromis. In plaats van geïrriteerd te zijn is het juist in het belang van de parlementaire democratie verschillen tussen de coalitiepartners niet onder de tafel te werken.
T.a.v. de huidige samenwerking tussen CDA en VVD zijn er nogal wat argumenten om de dialoog over elkaars politieke doelstellingen niet te ontlopen.

In de eerste plaats is het voor het CDA als nieuwe politieke groepering van het grootste belang duidelijk te maken wie men is. Immers medio 1980 zullen de afzonderlijke partijen moeten beslissen over een fusie en dus ook voor het al dan niet opgeven van de eigen partij-organisatie. Weliswaar functioneert de CDA Tweede Kamerfractie thans reeds op basis van een gemeenschappelijk programma ("Niet bij brood alleen"), de eenheid moet echter ook worden bewezen in het concrete handelen. Juist in deze periode id dan ook het verdoezelen van de eigen opvattingen t.b.v. de politieke samenwerking onjuist. Trouwens niet de regeringscoalitie vraagt vertrouwen aan de kiezers maar de afzonderlijke partijen op basis van hun programma's.

Ten tweede is er ook nogal wat binnen de VVD gaande. Er is immers begin van dit jaar een bezinning op gang gekomen over de betekenis en inhoud van het liberalisme op langere termijn. Van belang voor deze discussie is naast de bijdrage van Rietkerk bij het parlementaire debat over de regeringsverklaring vooral ook de door de Teldersstichting uitgegeven bundel "Liberalisme in de jaren tachtig".

Deze discussie is natuurlijk primair van belang voor de VVD zelf, echter ook binnen de andere partijen wordt deze discussie nauwlettend gevolgd. In enkele bijdragen (Geertsema en Zoutendijk) wordt bovendien nadrukkelijk gewezen op de relaties met de andere partijen. Hoewel het naar ik hoop niet de belangrijkste doelstelling zal zijn moet deze discussie politieke samenwerking tussen liberalen en socialisten weer mogelijk maken.

De aangevoerde argumenten zijn er met name twee. In de eerste plaats acht men het gezond dat wat politieke samenwerking betreft de drie grote stromingen (liberalen, socialisten en christendemocraten) met elkaar uitwisselbaar zijn. Ten tweede wil men de christendemocraten uit hun comfortabele centrumpositie verdrijven.

Vanuit de wat enge partijpolitieke invalshoek gezien een begrijpelijk streven, als de motivering echter niet breder en meer inhoudelijk zou zijn, dan zal het resultaat ongetwijfeld tegenvallen. (Al te lang hebben partijstrategieën de politiek verziekt).

De genoemde bundel geeft mij nog weinig reden voor veel optimisme. Zeker, er worden behartenswaardige opmerkingen gemaakt over de bezwaren m.b.t. de huidige verzorgingsstaat, de risico's bij concentraties van macht en de nadelen aan een centralistische bureaucratische overheid. De kern van het liberalisme blijft zoals de Rotterdamse hoogleraar Dr. J.J.A. van Doorn het formuleerde: het vertrouwen dat de mens zelf in vrijheid kan kiezen en zijn verantwoordelijkheid kan dragen, de beginselen van tolerantie en redelijkheid en de erkenning van de noodzaak deze beginselen door middel van spelregels te concretiseren. Hiermee wordt opnieuw het vertrouwen uitgesproken in het vermogen van de individuele mens zijn weg te vinden en zijn leven gestalte te geven.

Liberalisme-Christendemocraten

Het is juist dit kernpunt van het liberalisme, hoe dit ook is geformuleerd, waartegen ik als christendemocraat grote bezwaren heb.

Niet alleen omdat men zonder meer uitgaat van de goede bedoelingen van de mens, maar ook vanwege het ontbreken van een motivering. Vrijheid en verantwoordelijkheid blijven op deze manier nogal abstracte begrippen. Juist vanuit een christendemocratische overtuiging gaat het erom op welke wijze mensen deze vrijheid en verantwoordelijkheid aanwenden. Het CDA-programma begint dan ook met te verwijzen naar de oproep van het evangelie tot dienst aan God en medemens. Hiermee wordt juist aan de begrippen Vrijheid en Verantwoordelijkheid een doelstelling, een gerichtheid meegegeven. En juist in de politiek gaat het erom op welke wijze deze doelstelling in concrete situaties kan worden gerealiseerd. Dit betekent dat naar mijn opvatting in het liberalisme het sociale element teveel ontbreekt. Terwijl dit juist voor christendemocraten het meest wezenlijke is voor het politiek handelen.

Het gaat er niet alleen om of individuele mensen in staat zijn hun weg te vinden en hun leven gestalte te geven, maar juist om de betekenis en het effect voor de ander. Het ontbreken van dit uitgangspunt werkt ook vandaag nog in alle duidelijkheid door in het VVD-verkiezingsprogramma en het concrete politieke handelen. Het is dan ook geen wonder dat hierdoor VVD en CDA met elkaar in botsing komen. Een kernpunt van christelijke politiek is juist dat men kiest voor de zwakken - voor mensen die onze hulp nodig hebben. In een periode van een economische teruggang dienen we daarom prioriteit te geven aan de zorg voor de ander ook als dit ten koste gaat van de eigen mogelijkheden, de eigen vrijheid.

Ik wil dit aan de hand van enkele voorbeelden nader toelichten. Zo begint het VVD programma met de zin: "Naar liberale opvatting is de overheid er voor de burgers en niet omgekeerd". Het CDA programma spreekt daarentegen over de eigen rechtstaak van de overheid bij het opkomen voor de zwakken en vraagt om een actief overheidsbeleid om wijzigingen in de bestaande maatschappelijke orde aan te brengen.

Het thema zoals dat als een rode draad door het CDA programma loopt is dat mensen verantwoordelijk zijn voor elkaar. Dus niet de overheid voor de burgers, maar juist ook de burgers dragen hun verantwoordelijkheid voor de overheid. Het ontbreken van het woord "samen" in samen-verantwoordelijk heeft een meer principiële betekenis dan dit in eerste opzicht blijkt. De overheid als schild voor de zwakken zal dan ook wel eens tegen de belangen van "burgers" in moeten gaan om recht te doen ook aan minderheden.

Het VVD verkiezingsprogramma spreekt over het handhaven van ons stelsel van sociale zekerheid. Er wordt overigens niets gezegd over het waarom. Het CDA programma heeft het juist over de plicht zich in te zetten voor allen die onze hulp nodig hebben. Juist de erkenning dat het een zaak is van recht of onrecht en niet een pragmatisch probleem. Een beoordeling of we voldoende doen op het terrein van de sociale zekerheid is niet primair een economisch probleem maar vooral het zich voor elkaar verantwoordelijk weten en ook aan elkaar verantwoording willen afleggen. Het christendom vraagt aan mensen dat zij voorrang geven aan het antwoord geven op deze vragen, ook al kost dat wellicht een vertraging in de uitbouw van ons materieel geluk.

Het VVD programma spreekt over "de economische groei wordt, rekening houdend met de milieu-eisen en de schaarste aan grondstoffen en energie, bevorderd". Het CDA program spreekt in vragende zin of we groei en welvaart niet op een wegzakkende bodem hebben gebouwd. Voor wat betreft de economische groei wil zij deze nadrukkelijk ondergeschikt maken aan een verantwoord beheer van de de schepping.

Het VVD programma spreekt over het zich "inzetten dat de volkeren van de Derde Wereld tot werkelijke vrijheid kunnen komen, vrij worden van onderdrukking, vrij van armoede en vrij van honger en ellende". Wat ontbreekt is de erkenning dat wij verantwoordelijkheid dragen voor de situatie in de ontwikkelingslanden. Juist deze erkenning van het mede verantwoordelijk zijn vraagt om meer dan alleen maar humanitaire hulp. Het vraagt de bereidheid ons economisch systeem (onze economische groei) fundamenteel ter discussie te stellen.

In dit kader bepleit het CDA programma het streven naar een nieuwe economische orde. Waarbij het moet gaan om een rechtvaardiger inrichting van de wereldhandel en de industrieële produktie.

Het kritiekloos handhaven van de vrije markteconomie in situaties waarin dit steeds grotere armoede, onrecht en ook werkloosheid (denk aan ons eigen regionaal beleid) veroorzaakt, is in strijd met de evangelische opdracht van naastenliefde.

Deze opsomming is zeker niet compleet. Het zijn maar enkele voorbeelden waaruit blijkt dat de vrijheids- en verantwoordelijkheidsfilosifie gebaseerd op het liberalisme eenzijdig naar de belangen van de individuele mens is uitgewerkt en ook in de politieke praktijk zo functioneert. Juist het ontbreken van de gerichtheid naar de ander, leidt ertoe dat het liberalisme per definitie een nogal naar het eigen belang toe gerichte politiek is.
En hiermee gaat het liberalisme lijnrecht in tegen de uitgangsstellingen van de chris tendemocratie.

De VVD is terecht bezorgd over een ontwikkeling naar concentraties van macht, maar daarbij gaat het niet alleen om de risico's met betrekking tot de aantasting van de individuele vrijheid. Van veel groter belang zijn de risico's dat macht onjuist wordt gebruikt. Bovendien is het onjuist dan voor al de nadruk te leggen op de machtsconcentratie bij de overheid. Naar mijn overtuiging is het niet per definitie fout dat de overheid over machtsmiddelen beschikt als het erom gaat of deze overheid deze machtsmiddelen wel aanwendt, of nalaat aan te wenden om zwakkeren te beschermen en onrecht te bestrijden.

Het is onbegrijpelijk dat de VVD blijft volharden in een nogal conservatieve interpretatie van liberale uitgangspunten. De westerse wereld worstelt met een cultuurcrisis vooral ook veroorzaakt door de "vrijheid" die we menen te hebben - ons vooruitgangsgeloof. Concentratie van economische macht, zeker niet alleen bij de overheid, ontmenselijking van arbeid door o.a. mechanisatie, de aantasting van het milieu, dreigende schaarste van grondstoffen en energie, zijn slechts enkele signalen om verantwoordelijke mensen te wijzen op de plicht serieus bezig te zijn met het zoeken naar fundamentele veranderingen.

Het zou goed zijn te kunnen vaststellen dat we ook met de VVD hiernaar gezamenlijk zouden kunnen streven. Tot nu toe is echter de VVD hierbij volledig afwezig. Dat is jammer voor Nederland want ook de VVD heeft macht.

Het moet echter ook duidelijk zijn dat hier door, althans op basis van de huidige politieke opvattingen, VVD en CDA zeker niet elkaars natuurlijke bondgenoten zijn.

Zou 't nou toevallig zijn dat je intelligente mensen zo vaak in een Schuttersveld Gentleroy pak ziet lopen?

SCHUTTERSVELD

Gentleroy

Let op etiket of hangkaartje.

Inl.: 053-357035.

Hoe radicaal is de PvdA?

Jacobse en Remkes over de collegevorming

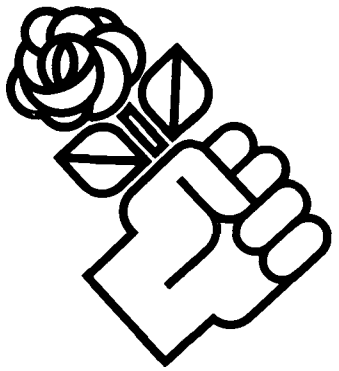

Het is eerder geconstateerd: in de PvdA woedt niet alleen een economenstrijd, maar ook een strategenstrijd. De partij is het échec van de formatie nog niet te boven. De meningen over de te volgen koers lopen verder uiteen dan ooit. De richtingenstrijd tussen rekkelijken en preciezen weerspiegelt zich in het gevecht rond de opvolging van PvdA-voorzitter Ien van den Heuvel. Deze besloot onlangs de eer aan zichzelf te houden en zich niet herkiesbaar te stellen. Ien wil naar het Europees Parlement, en wel als lijsttrekker - een positie waarvoor ook dr. A. Vondeling luidruchtig in de markt is.

Intussen hebben Wim Meijer, Max van den Berg en Jaap van der Doef hun kandidatuur voor het PvdA-voorzitterschap gesteld. De uitkomst van die strijd vormt een uiterst belangrijke graadmeter voor de krachtsverhoudingen tussen gematigden en radicalen in de PvdA.

Van den Berg geldt als kandidaat van de Reckman-vleugel: de veelal marxistische meerderheidsstrategen. De PvdA moet op eigen kracht de meerderheid zien te halen. Lukt dat niet, dan is samenwerking met de kleine linkse partijen, inclusief de CPN, toegestaan; samenwerking met "rechts" is uit den boze.

Win Meijer, ofschoon afkomstig uit Nieuw Links, gaat door voor gematigder. Zo zou hij een toekomstige coalitie met de VVD niet op voorhand uitsluiten. Meijer is de gedoodverfde kandidaat; *"Meijer komt"* zouden ze in Amsterdam zeggen.

De kandidatuur van Van der Doef, Tweede Kamerlid en partijbestuurder, is niet veel minder hard. Van der Doef, bij de vorige voorzittersverkiezing verslagen door Ien van den Heuvel, geldt als een wat kleurloze kandidaat die echter als compromisfiguur wel eens hoge ogen zou kunnen gooien.

Intussen wordt nog een vierde naam genoemd: die van Han Lammers. Zijn kandidatuur "zweeft boven de markt", zoals De Volkskrant schreef. Anders dan veelal wordt aangenomen, heeft Lammers zich niet zelf als kandidaat aangemeld. De AVRO-radio tipte hem als mogelijke opvolger van mevrouw Van den Heuvel, en De Telegraaf verwerkte dat tot een artikel. Zoals Fons Jansen ooit zei: De Telegraaf helpt geruchten de wereld uit door ze te publiceren.

Lammers voelt zich als "outsider" intussen kiplekker. Hij staat tot op heden (half oktober) niet officieel kandidaat, maar zijn pleidooi voor PvdA-VVD samenwerking krijgt wel meer gewicht, terwijl hij door in een zo vroeg stadium (vrijblijvend, dat wel) zijn nek uit te steken zijn kansen op een ministerschap in een dergelijke coalitie vergroot.

In een tamelijk groot aantal gemeenten is vorige maand een PvdA-VVD college tot stand gekomen: in Drenthe alleen al in 14 van de 34 gemeenten. Ook verschillende grotere gemeenten hebben een "rood-blauw" college: Deventer, Delfzijl, Leiden, Delft (met D'66) In Leiden heeft het collegeprogram dan ook een passende paarse omslag. Zelfs in Rijnmond werken liberalen en socialisten samen.

In een aantal andere gemeenten heeft de PvdA de VVD echter buiten het college gehouden. Voorbeelden zijn Amsterdam, Rotterdam, Groningen, Utrecht en Eindhoven. Lag dat in Eindhoven en Utrecht wellicht mede aan de kwaliteit en de opstelling van de betrokken VVD-fractie, in de eerstgenoemde gemeenten was hiervan geen sprake. Reden om twee oud-JOVD-voorzitters naar hun ervaringen *in de collegevorming* te vragen. Gijs de Vries sprak met hen.

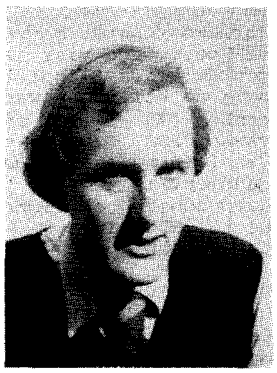

Groningen

Johan Remkes, fractievoorzitter van de VVD in de Groningse gemeenteraad, heeft felle kritiek op de houding van de PvdA in zijn stad.

Remkes: "De Groningse PvdA kent maar één criterium, en dat is macht. De kaarten waren voor de verkiezingen al geschud. Uit de verschillende programma's spreken geen zodanige verschillen dat samenwerking met de VVD onmogelijk zou zijn."

Remkes verwijt de PvdA "onvoorstelbaar gesjoemel" tijdens de college-onderhandelingen: "Achter gesloten deuren, oncontroleerbaar voor de kiezers, zijn de compromissen gebakken". Een VVD-motie, die een openbare raadsdiscussie over het collegeprogramma vroeg, werd weggestemd. Johan Remkes acht de vorming van een nieuw links meerderheidscollege in strijd met de verkiezingsuitslag; hij wijst erop dat de PvdA, de CPN en de PPR in Groningen bij de verkiezingen allen verloren.

Ook D'66, dat de voorkeur gaf aan samenwerking met communisten boven een college met liberalen, krijgt van hem een veeg uit de pan.

Remkes kondigt een opbouwende oppositie aan: zijn fractie zal zich liberaal profileren. Zo zal de VVD een alternatieve paragraaf Economische Zaken bij de begrotingsdebatten indienen. Ook zal de VVD voortdurend inspelen op wensen van de Groningse bevolking, die in het collegebeleid onvoldoende tot uiting komen, zoals een actief drugbeleid, een cultuurbeleid, reële democratisering.

Amsterdam

Dat is ook de taktiek die de Amsterdamse VVD zal toepassen. Fractievoorzitter Huub Jacobse: "Een raadslid heeft als taak de stad te besturen en de bevolking te vertegenwoordigen. Als je wordt uitgesloten van het bestuur, is het bij uitstek je taak om stem te geven aan de bevolking. Dat is precies wat wij gaan doen."

Jacobse kondigt een spijkerharde oppositie aan. "Ze zullen er spijt van krijgen dat ze ons hebben uitgesloten. Ik heb Jan Schaefer voorspeld dat hij de rit niet zal uitzitten. Ook hij zal worden fijngemalen tussen de raad, het college en het Gewest Amsterdam van de PvdA, zijnde een slangenkuil."

Jacobse schetst nog eens de ontwikkelingen van de vorige vier jaar: "In 1974 komt het meerderheidscollege tot stand. Groot gejubel: de heilstaat was uitgebroken. In december '75 komt de crisis na het afhaken van de PSP. Lammers treedt vrijwillig af, Van Duyn nadat een motie tegen hem is aangenomen. In januari '76 wordt de oplossing gevonden in het toetreden van CDA en VVD. Begin 1978 sluit de PvdA de VVD, nog vóór de verkiezingen, uit."

Die uitsluiting-bij-voorbaat zit Jacobse heel hoog. De argumenten waren dat het VVD program te mager zou zijn, en dat Jacobse de PvdA een ondemocratische partij had genoemd. Onzin, aldus de liberale fractiezitter: "Ik heb de PvdA verweten één van de democratische spelregels te negeren, t. w. het rekening houden met minderheden. De Amsterdamse PvdA schoffeert zelfs meerderheden." Als voorbeelden noemt hij de aanleg van de zgn. Voorhaven, waarvan men in brede kring de noodzaak inziet, maar die door het college op de lange baan wordt geschoven. Ook wil dit college ondanks de enorme verkeersproblemen van Amsterdam geen nieuwe parkeergarages in de binnenstad.

De werkelijke reden voor de uitsluiting van de VVD is volgens Jacobse, dat de PvdA een wrijfpaal nodig had om de fundamenteel verdeelde achterban bij elkaar te houden. Jacobse: "Die zaak is des te onwaarachtiger omdat juist de VVD in Amsterdam al jaren een voortrekkersrol vervult. Wij hebben als eerste voor kleinschaligheid en meer invloed van de burgers op het bestuur gepleit, wij hebben als eerste de drugproblematiek onderkend, etc. CDA, CPN en D'66 hebben de VVD laten vallen als een hete aardappel. Ik vind die opstelling halfhartig, draaierig en ondermaats."

Jacobse is van mening dat wat o.a. in Amsterdam is gebeurd, niet zonder landelijke repercussies kan zijn. "Door die polariserende opstelling raakt de PvdA landelijk verder in het isolement. Als blijkt dat de PvdA de VVD niet als gesprekspartner aanvaardt, is dat een forse stap terug op de weg die ik al jaren bepleit."

Jaarcongres Maastricht

Programma najaarscongres van de J.O.V.D. te houden op 11 en 12 november 1978 in Hotel "Maastricht" te Maastricht.

Zaterdag 11 november

13.30 - 14.00	:	Ontvangst Deelnemers
14.00 - 14.15	:	Opening en Rede voorzitter J.O.V.D., Frank de Grave
14.15 - 15.00	:	Rede van mr. J.G. Rietkerk, fractievoorzitter V.V.D. Tweede Kamer fractie
15.00 - 15.15	:	Pauze
15.15 - 16.00	:	Discussie met de heer Rietkerk
16.00 - 18.00	:	Huishoudelijke Vergadering (A.L.V.)
18.00 - 20.00	:	Borrel en diner
20.00 - 22.00	:	Voortzetting Huishoudelijke vergadering
22.00 - ?????	:	Feest

Zondag 12 november

..-.. - 10.30	:	Ontbijt
10.30 - 13.00	:	Behandeling Statuten van de J.O.V.D.
13.00 - 14.00	:	Lunch
14.00 - 16.30	:	Voortzetting Behandeling Statuten J.O.V.D.
16.30	:	Sluiting Congres.

Organisatorische opmerkingen bij het Jaarcongres.

1. Het jaarcongres zal gehouden worden in het vijf sterren! Hotel Maastricht te Maastricht.
   Routebeschrijving: Vanuit het station

alsmaar rechtdoor lopen tot het begin van de brug. Voor de brug sla je linksaf een straatje in dat naar beneden loopt. Aan je linkerhand zie je dan vanzelf het Hotel Maastricht.
Mensen, die met de auto komen moeten de bordjes centrum volgen. Ze komen dan via een tunnel onder de spoorweg door: daarna rechtsaf slaan en verder de routebeschrijving vanaf het station volgen.

2. In verband met de te verwachten grote belangstelling dient een ieder zich vóór 5 november a.s. zich bij het Algemeen Secretariaat op te geven. De kosten van het congres bedragen ƒ 40,-- p.p. all-in. In verband met de reserveringen van hotelkamers dient iedereen deze kosten 1 week vóór de aanvang van het congres te hebben voldaan. Deze voorwaarde is noodzakelijk om te voorkomen dat de Vereniging financiële schade lijdt. Het Hoofdbestuur is contractueel verplicht drie dagen van te voren hotelkamers te reserveren en vooruit te betalen. Daarom kan alleen voor die mensen die een week van te voren betalen een kamer worden geboekt. Betaling is mogelijk op twee manieren:

1. Door overschrijving van de congresprijs op postgironr: 95 35 00 t.n.v. Penningmeester J.O.V.D., onder vermelding van congres.
2. Door het opsturen van een ingevulde en ondertekende betaal- of eurocheque.

3. Politieke moties dienen uiterlijk op woensdag 8 november a.s. bij het Algemeen Secretariaat te zijn ingediend. De moties dienen in honderdvijftig-voud op het Congres aanwezig te zijn.

4. De procedure rond de behandeling van de nieuwe Statuten van de J.O.V.D. is de afdelingen reeds per brief medegedeeld. Let op de daarin genoemde termijnen!

5. Het Hoofdbestuur dringt er bij de afdelingen op aan in grote aantallen naar het congres te komen! Spreek b.v. in de afdeling af wanneer men op het station zal verzamelen, zodat men als afdeling kan reizen (NS-kortingen!!), of "organiseer" een paar auto's.

AGENDA van de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van de J.O.V.D., op 11 en 12 november 1978.

1. Opening op zaterdag 11 november 1978 om 16.00 uur.
2. Goedkeuring van de notulen van de congressen te Staphorst, Dordrecht, Sloten en het buitengewone congres te Ede.
3. Ingekomen stukken en mededelingen
4. Nieuwe organisatorische structuur van de Vereniging.
5. Jaarverslag Algemeen Secretaris
6. Beleid Hoofdbestuur 1977-1978
7. Verkiezing notulen commissie
8. Verkiezing leden Commissie van Beroep
9. Verkiezing leden Hoofdbestuur
10 Bestuursoverdracht
11 Beleid Hoofdbestuur 1978-1979
   a. binnenlandse politiek
   b. buitenlandse politiek
   c. organisatie
   d. Driemaster
12 Begroting kalenderjaar 1978
13 Lustrum
14 (in besloten vergadering)
   Verkiezing ereleden, leden van verdienste en erevoorzitter van de J.O.V.D.
   (de afdelingen zullen hierover nog apart informatie van het Hoofdbestuur ontvangen)
15 Vaststelling plaats en datum Algemene Ledenvergadering 1978
16 W.V.T.T.K.
17 Rondvraag
18 Sluiting.

Toelichting

ad 4 : Het jaarverslag zal t.z.t. aan de afdelingen en districten worden toegezonden.
ad 7 : De leden zullen worden gekozen uit ter vergadering aanwezige leden
ad 9 : Het hele Hoofdbestuur treedt Reglementair af. Het Hoofdbestuur stelt de volgende personen kandidaat:

Voorzitter : Frank de Grave
Vice-voorzitter pol: Rino Schreuder
Vice-voorzitter org: Robert de Haze-Winkelman

Ondergetekende, ...

lid van de afdeling .....

geeft zich op als deelnemer aan het Jaarcongres van de JOVD in Hotel Maastricht in Maastricht op 11 en 12 november 1978.

Hij/zij wenst :

O deel te nemen aan het diner van zaterdag;

O te overnachten en te ontbijten in de door de JOVD gereserveerde ruimte;

O deel te nemen aan de lunch van zondag.

Ondergetekende verplicht zich de deelnemersprijs voor dit congres te betalen vóór of tijdens dit congres, of zich uiterlijk op 3 november schriftelijk af te melden bij het Algemeen Secretariaat.

..... (datum) .....(maand) 1978

Handtekening :

"Jong, modern, liberaal", of hoe een vroegere JOVD-voorzitter de zitting der Staten-Generaal sloot

Int.Secretaris : Sipke Swierstra
Alg. Secretaris : Norbert Klein
Landelijk Penn.mstr: Jan den Dekker
Tweede Secretaris : Robin Linschoten

De Verenigingsraad is over deze kandidaten gehoord en heeft positief geadviseerd. Over de kandidatuur van Robin Linschoten voor de post van 2e secretaris kan de Verenigingsraad niet gehoord worden, daar zijn verkiezing pas na de Veregingsraad plaatsvond.

Afdelingen kunnen conform art. 29 a H.H. regelement andere kandidaten stellen. Dit houdt in dat de secretaris van de afdeling aan het Hoofdbestuur meedeelt wie door de afdelingsvergadering kandidaat is gesteld. De mededeling moet schriftelijk geschieden en op straffe van nietigheid vergezeld gaan van een exemplaar van de convocatie voor de afdelingsvergadering waarin de kandidaatstelling plaatsvond, en een verklaring van de kandidaat gestelde waarin hij accoord gaat met zijn/haar kandidaatstelling.

ad 12 : De begroting zal t.z.t. aan de secretariaten van de afdelingen en districten worden toegezonden.

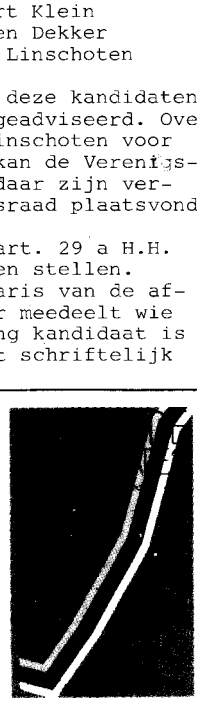

BEDREIGDE DEMOCRATIE?

Informatie voor burgers en parlementariërs

Het themanummer "Bedreigde Democratie?" dat Intermediair in januari jl. uitbracht, is zojuist in boekvorm verschenen.
De kernstelling luidt dat de ongebreidelde overheidsbemoeienis met de economie een bedreiging inhoudt voor het voortbestaan van de vrije markteconomie en, in het verlengde daarvan, ook de parlementaire democratie ondergraaft. Deze bundel van contrasterende visies op het vraagstuk staat onder redactie van prof. dr. H. Daudt en drs. E. van der Wolk.

— Uitgave: paperback, geïll., 150 pag.; prijs: f 19.50

Verkrijgbaar via de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever.

VAN GORCUM

uitgevers boekdrukkers schoolleveranciers
postbus 43, 9400 AA, assen (Tel.: 05920-15647)

Nieuws van de Basis

door Gijs de Vries

Het nieuwe JOVD-seizoen is in volle gang. De meeste afdelingen hebben de vakantie gebruikt om een reeks activiteiten te plannen. Zo heeft de afdeling *Steenwijk* het voortreffelijke initiatief genomen om een cursus vergader- en discussietechniek voor haar leden te organiseren. De cursus beslaat zes maandagavonden, te beginnen op 23 oktober. Wie zo'n cursus ook eens in zijn eigen afdeling wil organiseren, kan voor informatie terecht bij de voorzitter van de afdeling Steenwijk, Michael Toorop (tel. 05210-3542).

Voor de afdeling *Zuidlaren* wordt 1979 een bijzonder jaar. Zuidlaren bestaat binnenkort 25 jaar, en is daarmee één van de oudste nog draaiende afdelingen. Het spreekt dan ook vanzelf dat het bestuur van plan is dit lustrum op grootse wijze te vieren. De redactie houdt u op de hoogte!

De afdeling *Drechtstreek* is erin geslaagd een jeugdgemeenteraad in Zwijndrecht van de grond te krijgen. Een succes van formaat, waar Drechtstreek trots op mag zijn.
Er zijn overigens nog meer afdelingen die de oprichting van een jeugdgemeenteraad op hun verlanglijst hebben staan. In Rijswijk en Leeuwarden is het JOVD-initiatief helaas gestrand op een gebrek aan medewerking van de plaatselijke politici. De afdeling *Amstelland* gaat nu proberen in Uithoorn een jeugdgemeenteraad te krijgen. De voorbereidingen zijn al in volle gang. Waar blijven de overige afdelingen?

Niet alleen afdelingsbesturen zijn actief, ook de redacties van afdelingsbladen zijn hun zomerslaap te boven. In sommige gevallen zelfs met opmerkelijk resultaat. Zobevat het blad van de afdeling *Den Bosch*, "Horizon", een interessante discussie tussen plaatselijke politici over het liberalisme. "Horizon" levert ongezouten commentaar op de gemeentepolitiek, en haalt dan ook regelmatig de pers. Terecht noemt die pers "Horizon" een "alleraardigst blad".

Twee bladen zijn van formaat veranderd. Het blad van de afdeling *Delfland*, nuchter

"Delfland" geheten, verschijnt tegenwoordig op A-3 formaat en ziet er aanzienlijk professioneler uit dan vroeger. "Delfland besteedt uitvoerig aandacht aan de Delftse gemeentepolitiek, waar onlangs een PvdA-D'66-VVD college uit de bus kwam.

Ook de "Spectator", het blad van *Dordrecht* heeft een nieuw jasje gekregen. De redactie constateert terecht dat deze face-lift nog niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. De inhoud is overigens wel op het oude hoge peil gebleven: veel aandacht voor de plaatselijke politiek en voor het functioneren van de jeugdraad.

Helaas geen enkele aandacht voor de gemeentepolitiek, maar wel veel advertenties in de septembernummers van de "Leidraad" en " 't Leeuwtje", resp. van *Leiden* en *Haren*. Als steeds ziet het "Leeuwtje" er weer prima uit. De "Leidraad" is wat minder zorgvuldig afgewerkt, maar daar staat tegenover dat de leden het blad maandelijks (!) ontvangen; een prima communicatiemiddel dus.

"Inforo", het blad van de afdeling *Rijnmond*, belicht de Miljoenennota en Camp David. In "Inforo" verder het jaaroverzicht van de voorzitter, die mededeelt tevreden de toekomst in te gaan.

Tot slot ontving de redactie de septembernummers van het meest diepgravende en het meest ludieke afdelingsblad, respectievelijk "Conscientia" (*Utrecht*) en "Ja" (*Arnhem*). De leden van Arnhem worden uitgenodigd voor een internationale week van de Deutsche Jungdemokraten, en treffen het jaarverslag van hun afdeling aan.
"Conscientia" gaat in op de positie van vreemdelingen en ambtenaren in ons land.

De JOVD in het bronsgroen eikenhout....

In de rubriek "Nieuws van de Basis" introduceren ditmaal de voorzitters van de drie Limburgse afdelingen hun afdeling bij de lezer. Kurt-Jan van Aubel van Maastricht, Inge Kallen van de Oostelijke Mijnstreek en Guy Kerpen van Venlo.

Afdeling Maastricht

door
Kurt-Jan van Aubel

De JOVD Maastricht e.o. is inmiddels al weer anderhalf jaar oud. Zij het dat onze afdeling begonnen is onder de naam "Zuid Limburg".
De JOVD formule sloeg in het uiterste Zuiden echter zó aan, dat binnen één jaar na de oprichting de oude afdeling Zuid Limburg, - "vanwege groeistuipen" zoals geschreven werd in de pers - moest worden opgesplitst in de afdelingen Maastricht en Oostelijke Mijnstreek.
Na deze positieve splitsing viel logischerwijze het betalende ledenbestand van de oude kern terug van ruim honderd tot ongeveer een zeventigtal leden. (De overigen gingen n.l. naar de Oostelijke Mijnstreek)
Binnen onze afdeling zijn verschillende actieve commissies: o.a. een "abortuscommissie" en een "Margratencommissie".
De eerste commissie tracht redeneringen te formuleren en argumenten aan te dragen, die aantonen dat men niet alleen vanuit een al dan niet christelijke geloofsovertuiging abortus provocatus kan veroordelen, doch dat men ook vanuit een op puur liberale beginselen gebaseerde visie abortus kan afwijzen en de bescherming van de "allerzwaksten in de samenleving" wettelijk kan regelen. Daarnaast onderzoekt deze groep de alternatieven die men kan aandragen om "ongewenste" zwangerschap te voorkomen. Naar onze mening wordt vooral aan dit laatste onderwerp nog veel te weinig aandacht en geld besteed.

De aanvraag van de Eerste Nederlandsche Cement Industrie te Maastricht om een gedeelte van het natuurgebied "Plateau van Margraten" af te mogen graven is nog steeds een discussie-onderwerp binnen de afdeling.
Een tiental JOVD'ers hebben een commissie gevormd om een gefundeerde motie op te stellen over de afgraving. D.d. 29 september zijn op initiatief van onze afdeling alle Limburgse afdelingen (Maastricht, Oostelijke Mijnstreek, Venlo en Weert) bij elkaar geweest. Als alles naar wens verloopt zal binnenkort het SWVL oftewel het 'Samenwerkingsverband Limburg' worden opgericht. Deze samenwerking zal straks mooi aansluiten bij de Verenigingsraad nieuwe stijl. Wil de JOVD provinciaal haar pressiefunctie waarmaken, dan is een samenwerkingsverband noodzakelijk.

- Het is wellicht vermeldenswaardig dat onze afdeling sinds kort een nieuwe redactie heeft, die kampt met een welhaast uniek probleem nl. teveel copy. Het laatste nummer van de Zuil (door enige obscure JOVD'ers "het Panorama van de JOVD" genoemd) telde maar liefst 18 pagina's.
- Onze afdeling betreurt het, dat binnen de JOVD nogal eens aan etikettering wordt gedaan. Daarnaast zouden wij graag zien dat het Hoofdbestuur in haar samenstelling meer een afspiegeling van de verschillende stromingen binnen de JOVD gaat vormen. Wij hebben goede hoop dat het HB de nieuwe lijn van openheid en decentralisatie werkelijk zal doorvoeren.

- Binnen de JOVD Maastricht gaat de gezelligheid steeds meer een belangrijke plaats innemen. Als bestuur sta je voortdurend bloot aan de verleiding om nóg eens een brouwerij te bezoeken, wéér een feest te organiseren, tóch maar deze maand en niet over een half jaar te gaan bowlen etc.etc. Wij raden iedere afdeling aan een flinke slok Bourgondische luchtigheid toe te voegen aan de "activiteiten-borrel": een prima vorm van klantenbinding.

11 en 12 november hoopt onze afdeling een groot aantal JOVD'ers in Maastricht te mogen begroeten. Wij zullen ons uiterste best doen mee te helpen aan het op alle fronten doen slagen van dit congresweekend.
Het feit dat de meesten erg lang moeten reizen om in Maastricht te komen, is voor ons daarbij een extra stimulans.
Tot 11 november!

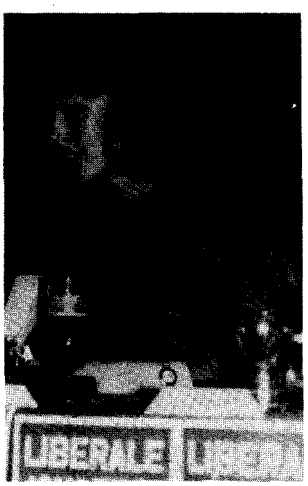

Afdeling Oostelijke Mijnstreek

door Inge Kallen

Na de afdelingen Weert e.o. en Venlo is de JOVD Oostelijke Mijnstreek nu de vierde JOVD-afdeling in de provincie Limburg. In Heerlen, Kerkrade en omgeving, het gebied dat meestal wordt aangeduid met Oostelijke Mijnstreek (O.M.) en dat voor kort nog een onontgonnen liberaal gebied was, bleek het mogelijk een nieuwe JOVD-afdeling uit de grond te stampen. Dat dit gedeelte van Limburg een vruchtbare voedingsbodem bezit voor liberale ideeën, blijkt wel uit het ledenaantal van de afdeling, dat tot aan de vijftig reikt.
Het is verbazingwekkend dat in een gebied, dat van oudsher streng Rooms-katholiek gekleurd is, de jeugd sterke interesse vertoont voor het liberalisme. De afdeling werd op 19 mei van dit jaar officieel opgericht. Het ijveren van het bestuur voor veel publiciteit, voor deze avond, wierp zijn vruchten af. Voor een gehoor, waarvan het aantal tegen de tweehonderd liep, hield Frank de Grave een politieke rede, die veel applaus oogsste.

Het bestuur, dat bestaat uit voorzitster, secretaris, vice-voorzitter/penningmeester en twee propagandabestuursleden, klaagt wel over het feit, dat altijd dezelfde kern van leden op vergaderingen aanwezig is. Dat, ofschoon er over heel verschillende onderwerpen avonden worden georganiseerd met sprekers van diverse kleuren. Zoals bijvoorbeeld een avond over jeugdwerkeloosheid met als spreker aan PvdA-gemeenteraadslid. Deze PvdA-man bleek het op zo veel punten met de JOVD eens te zijn, dat er geen hete discussie mogelijk was. Zeker niet na zijn verklaring, dat naar zijn mening, de PvdA best zou kunnen samenwerken met Hans Wiegel. Het uitnodigen van een spreker van een andere partij wordt meestal wel beloond met publiciteit in de plaatselijke pers. Zo schreef het Limburgs Dagblad over het uitnodigen van het PvdA-gemeenteraadslid: "De JOVD'ers van de afdeling Oostelijke Mijnstreek zijn niet flauw..." Over de contacten met de plaatselijke pers zijn de bestuursleden best tevreden. Ook de verhouding met de plaatselijke VVD is uitstekend.

Inge Kallen vindt dat het met de JOVD op landelijk niveau niet zo rooskleurig gesteld is: "Iedereen weet dat er binnen de JOVD twee stromingen zijn, een "rechtse" en een "linkse", een gegeven dat op zichzelf niet slecht is. In iedere partij en organisatie zijn verschillende stromingen. Maar de wijze waarop deze stromingen elkaar te lijf gaan, verpest de hele sfeer binnen de JOVD. Het is echter niet eerlijk om deze sfeerverpesting toe te schrijven aan één persoon uit het Gooi. De problemen liggen veel dieper dan de meeste JOVD'ers denken. De zgn. "rechtse afdelingen" zijn verbolgen over het feit, dat de verhouding tussen "links" en "rechts" niet weerspiegeld wordt in de samenstelling van het huidige H.B. Het H.B. meent daartegenover dat het H.B. moet bestaan uit één blok, omdat politieke meningsverschillen tussen de H.B.-leden onderling, het belang van de vereniging zouden schaden.
Naar mijn mening zijn de politieke verschillen tussen "rechts" en "links" helemaal niet zo groot en zouden binnen het H.B. best "linkse" met "rechtse" mensen kunnen samenwerken. In dat geval het H.B. ook een afspiegelingscollege zijn van de verhoudingen binnen de JOVD. De emotionele en polariserende houding van de "rechtse" afdelingen draagt echter niet bij aan een herstel van het vertrouwen tussen beide groepen.
Ik hoop dat de "rechtse" afdelingen hun vijandelijke houding zullen inruimen tegen constructieve kritiek en dat het H.B. meer rekening zal houden met de wensen van de "rechtse" minderheid.
Een verdere tweespalt kan de JOVD zich niet veroorloven. Tenslotte is iedereen, "links" of "rechts", het er toch over eens dat het het allerbelangrijkste is om aan het liberalisme nog meer gestalte te geven. Om deze doelstelling te verwezenlijken is een goede samenwerking binnen de JOVD noodzakelijk."

WORDT LID VAN DE JOVD

Afdeling Venlo

door Guy Kerpen

Als voorzitter van een der jongste JOVD-afdelingen, verheugt het mij ten zeerste, onze afdeling aan de lezers van het landelijk orgaan te mogen voorstellen, want het is nauwelijks een half jaar geleden toen de eerste stappen voor de oprichting van een Venlose afdeling gezet werden.
Na een eerste zeer prettig en informeel lopende vergadering met het hoofdbestuur waren voor ons, een klein team enthousiaste jonge liberalen, de wegen vrij om te komen tot een eigen JOVD-afdeling.
In de daarop volgende maanden werd, met als ruggesteun de andere Limburgse afdelingen en het vliegende brigadelid Mike Rijken, erg veel werk verzet in Venlo. Niet enkel door geschreven communicatie in de vorm van verspreide stencils en dergelijke maar voornamelijk door het leggen van vele persoonlijke contacten werd de aandacht gevestigd op de in oprichting zijnde JOVD-afdeling.
Ik ben er van overtuigd dat voornamelijk dit persoonlijke contact dat we gezocht hebben met "gelijkdenkenden" geleid heeft tot het grandioze succes bij de oprichtingsvergadering, daar juist door dat persoonlijk contact vele mensen over de drempel geholpen werden.
Op deze oprichtingsvergadering zagen wij ons werk meer dan bekroond, gelet op het feit dat wij liefst meer dan 150 belangstellenden, waaronder vele vertegenwoordigers van politieke partijen en plaatselijk pers, mochten verwelkomen.
Voor de pauze werden de aanwezigen toegesproken door Rino Schreuder (vice-voorzitter organisatie) en Loek Hermans (oud-JOVD'er, thans tweede kamerlid voor de VVD) terwijl hierna de gelegenheid geboden werd in discussie te treden met beide sprekers. Dat de liberale JOVD-gedachte geweldig aansloeg bij het Venloos publiek bleek uit het ledenaantal dat op het eind van de avond ruim 50 bedroeg.
Vanaf dit moment begon de afdeling geweldig te draaien; een voorlopig bestuur coördineerde alle werkzaamheden, werkzaamheden die momenteel door het pasgekozen bestuur (8 september) worden voortgezet.

Het bestuur, onder voorzitterschap van ondergetekende, bestaat uit de volgende personen: Sjors Franssen vervult de functie van vice-voorzitter, Hans Pasch is secretaris, terwijl Jos Teeuwen de kas beheert. Als 5e bestuurslid is Ton Dings werkzaam die als een der voornaamste taken de communicatie tussen bestuur en propaganda-commissie onderhoudt.

Deze propaganda-commissie vormt tevens de redactie van het afdelingsblad "Libertas" en is een zelfstandig werkend orgaan binnen de afdeling, dat echter wel verantwoording verschuldigd is aan het bestuur. Ik ben erg blij dat het mogelijk is gebleken zo kort na de oprichting van onze afdeling een eigen afdelingsblad uit te brengen, aangezien zo een goede communicatie tussen de leden gewaarborgd is.

Wat de werkgroepen binnen onze afdeling betreft bestaan er slechts vage ideëen in de richting van bijvoorbeeld een werkgroep provinciale problematiek. Dit proberen wij echter van de grond te krijgen in samenwerking met de andere JOVD-afdelingen in Limburg in een op te richten samenwerkingsverband Limburg. Naast de erg goede contacten met die andere Limburgse afdelingen bestaat dit op plaatselijk niveau met de politieke partijen. Vooral de relatie met de VVD is goed te noemen, en ik geloof zeker dat dit ook het geval zou zijn met D'66 wanneer daar een afdeling van bestond in Venlo. De contacten die momenteel bestaan met Venlose D'66 leden mag er zonder meer zijn.

Activiteiten die voor het komende jaar gepland zijn, zijn ondermeer: forumavond Bestek'81, waarvoor sprekers uitgenodigd zullen worden van PvdA, CDA, VVD, werkgevers en werknemers, kegelavond, (de eerste mag zonder meer geslaagd genoemd worden), avond met de Duitse jong-liberalen, excursies (we denken hierbij aan het Europees parlement), een avond waarop de Nederlandse staatsinrichting uit de doeken zal worden gedaan.

Vervolgens zou ik graag mijn persoonlijke visie geven op een aantal politieke zaken; om te beginnen Bestek'81: een gigantische bezuinigingsoperatie voorgesteld door de huidige regeringscoalitie. Ondanks de minder prettige kanten van een dergelijke operatie kan het in mijn ogen niet anders dan noodzakelijk zijn. Want willen wij de huidige levensstandaard behouden, dan zal iedereen wat moeten inleveren. Ook al geeft Bestek'81 geen duidelijke garantie voor meer werkgelegenheid, wanneer er niets zou gebeuren was de puinhoop op zeer korte termijn vast niet meer te overzien. Er zal een goed en realistisch overleg tussen vakbonden en werkgevers enerzijds en regering anderzijds nodig zijn, waarbij geen van eerstgenoemde partijen dwas mag en kan gaan liggen.

Arbeidsmarkt: de Nederlandse arbeidmarkt zal nooit in staat zijn alle werkwilligen op te vangen, waardoor wij dus genoodzaakt zijn andere wegen te bewandelen. Ik denk hierbij aan een rechtvaardigere arbeidsverdeling in de vorm van b.v. duo-banen, vervroegde pensionering en werktijdverkorting, maar hierbij dienen wij wel degelijk rekening te houden met onze concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland. Deze concurrentiepositie kunnen wij b.v. behouden door het brengen van hoogwaardige technische produkten en diensten.
Jeugdwerkloosheid kwalificeer ik als zeer onaangenaam voor de net uitgeleerde scholier

en er dient dan ook een zeer goede voorlichting omtrent beroepskeuze te zijn, terwijl de opleidingen praktijkgerichter zouden moeten worden.

Over het onderwijs in het algemeen zou ik willen opmerken, dat men moet streven naar mogelijkheden voor iedereen om te studeren naar belangstelling en ik beschouw het lotingssysteem dan ook als ongewenst.
De studieduur van het wetenschappelijk onderwijs zal niet zonder meer moeten worden teruggebracht tot vier jaar, bezuinigingen zijn zeker mogelijk, maar dit moet niet ten koste gaan van het niveau van het onderwijs.

Eenzijdige ontwapening is een zaak die ik zeker niet nastreef, dit zal op universeel gebied moeten geschieden.

In tegenstelling tot het algemene JOVD-standpunt ben ik in principe tegen abortus, echter wanneer het leven van de vrouw in gevaar komt moeten er mogelijkheden openstaan. Er zal in geval van een wettelijke regeling van de abortus gewaakt moeten worden voor een groeiende gemakszucht. De voorlichting omtrent voorbehoedsmiddelen dient sterk gestimuleerd te worden.

Tot van mijn betoog zou ik alle JOVD-afdelingen veel succes willen toewensen in de toekomst. Dat de liberale gedachte nog st steeds zeer levendig is, blijkt maar weer uit het feit, dat de JOVD volgend jaar haar 30-jarig bestaan viert.
Vele liberale groeten!

Wist u dat.....

- de JOVD eindelijk in de Oosthoek-Encyclopedie zal worden vermeld ?
- de Algemeen Secretaris zo nu en dan hapklare brokken, merk Bonzo, nuttigt ?
- de hoofdredacteur van dit blad onlangs is gekozen tot voorzitter van de Europese liberale jongeren ?
- het runnen van een algemeen secretariaat een bij uitstek vrouwelijke aangelegenheid blijkt ?
- de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat nog geen week níet de krant heeft gehaald ?
- De Driemaster volgens de eerste landelijke voorzitter van de JOVD, drs. Th. Linssen, weer het peil van 1966 heeft bereikt ?

Gemengde gevoelens bij een themadag

De scheidende Vice-Voorzitter Politiek mag tevreden zijn: het Zwartboek Justitie is in alle opzichten een succes. Twaalf hete hangijzers op justitiegebied komen er in aan bod; wijselijk is geen volledigheid nagestreefd. Uit het Zwartboek blijkt dat zowel de studie- als de pressiefunctie van de JOVD, ook na 29 jaar, nog springlevend zijn.

Dat in brede kring gewicht wordt toegekend aan de mening van de JOVD bleek niet alleen uit de medewerking van de justitiespecialisten van CDA, PvdA en VVD (resp. mevr. Korte-van Hemel, en de heren Kosto en Nijpels; de heer Glastra van Loon werd voortreffelijk vervangen door D'66 oud-Eerste Kamerlid Schwartz). Tekenend was ook dat de minister van Justitie, mr. J. de Ruiter, persoonlijk het Zwartboek in ontvangst nam en vervolgens de hele themadag bijwoonde. Zwartboek en themadag waren voor de JOVD dan ook een duidelijk politiek succes.

Waarom dan toch gemengde gevoelens bij uw redactie ? Omdat maar een veertigtal JOVD'ers de moeite had genomen de themadag bij te wonen. Op een aantal van zo'n 1800 betalende leden is dat ronduit teleurstellend. De mensen die er waren, kwamen bovendien (behalve uit de organiserende afdeling Delfland) voornamelijk uit het oosten en zuiden van het land. Veel westelijke afdelingen waren niet vertegenwoordigd; het noorden en midden lieten het collectief afweten.

Waren te hoge reiskosten de oorzaak ? Dat verklaart misschien de afwezigheid van het noorden, maar beslist niet van het westen en midden. Of was de oorzaak dat er geen huishoudelijke zaken besproken zouden worden ? Dat moet gevreesd worden, want waarom worden verenigingsraden, die ook maar één dag of zelfs maar een middag duren, dan zoveel beter bezocht ?
Hier vielen nu eens geen HB-leden te kiezen of te tackelen, hier bracht geen commissie van goede diensten verslag uit en hier stond geen discussie over de afdelingsafdracht aan het Hoofdbestuur op de agenda.
Op deze themadag werd "gewoon" aan politiek gedaan. Verenigingsbestuurder spelen blijkt sommige JOVD'ers meer te bekoren dan inhoudelijk politiek bedrijven. En dat is, bij alle terechte trots over het naderende zesde lustrum van de JOVD, geen hoopgevende conclusie.

Redactie

Milieubeleid- een woord vooraf

Ons milieu mag zich nog niet zo erg lang in de belangstelling van politici verheugen. Milieu werd als politiek strijdpunt "ontdekt" in de jaren zestig, vooral als gevolg van de acties van jongeren, die in de voortschrijdende aantasting van het milieu één van de uitwassen van de consumptiemaatschappij zagen. In Europa werd het behoud van het milieu als politiek item al snel opgepikt door de linkse partijen. Sinds de rapporten van de Club van Rome en de oliecrisis wordt de noodzaak van een actief milieubeheer door vrijwel alle partijen onderkend, en is het onderwerp daardoor tot op zekere hoogte gedepolitiseerd.

Tot op zekere hoogte, want geen partij kan zich meer veroorloven het milieu als programmapunt te verwaarlozen, zoals in Duitsland en Frankrijk is gebleken. Het aanslaan van de "groene" partijen in deze landen spreekt boekdelen.

Ook in ons land staan de partijprogramma's dan ook vol roerende frasen over het belang van een schoon milieu. Milieubeleid moet als onderdeel van het totale kabinetsbeleid echter nog grotendeels gestalte krijgen. Het optreden van een vlieggewicht-minister als mevrouw Vorrink is hieraan mede debet. Het denken over de inhoud van het milieubeleid moet in brede kring nog op gang komen. Onder meer in de JOVD.

Aan minister Ginjaar zal het niet liggen. *"Bezeten van het milieu"* heeft Aantjes hem genoemd, en - de uitzondering die de regel bevestigt - uw redactie is dat van harte met Aantjes eens. Reden om een interview met deze bewindsman te hebben.

In deze Driemaster voorts de visie van de Kamerleden Ineke Lambers (D'66), Rie de Boois (PvdA), Jan van Houwelingen (CDA) en Jaap Scherpenhuizen (VVD), respectievelijk op het milieubeleid in het algemeen (Lambers en De Boois), milieu en energie (Van Houwelingen) en de Waddenzee (Scherpenhuizen). Verder wordt het milieubeleid belicht door het Bredase raadslid Jan Geu ten Wolde en door de Groningse gedeputeerde Meyer (beide VVD). Tenslotte een bijdrage van Marius Aalders, journalist en oud-bestuurslid van de Vereniging Milieu Defensie.

De bijdragen zijn niet van gelijk niveau. De redactie heeft besloten ze toch te plaatsen, daarbij het oordeel over de - stilistische - kwaliteiten van de betrokken volksvertegenwoordigers graag aan de lezers overlatend.

Redactie

Ginjaar: „Milieubeleid meer integreren in het totale overheidsbeleid"

Interview door Gijs de Vries

Ruim een half jaar zwaait dr. Leendert Ginjaar thans de scepter over het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Met de staatssecretaris, zijn partijgenote mevr. mr. Els Veder-Smit, is hij een duidelijke taakverdeling overeengekomen: Ginjaar zelf doet het milieubeleid en de gezondheidsbescherming, de staatssecretaris het overige volksgezondheidsbeleid.

De afgelopen maanden heeft Ginjaar de erfenis van zijn illustere voorgangster, Irene *"Ministre du Milieu"* Vorrink mogen verwerken. *Staan hem intussen al enige prioriteiten voor ogen ?*

Ginjaar: "Milieubeleid kan m.i. alleen gestalte krijgen als het over een breed maatschappelijk en politiek draagvlak beschikt. Daarom moet de houding van dit departement volstrekt open zijn. Juist omdat het zo'n jong en ongelooflijk gecompliceerd gebied is, vind ik dat zo veel mogelijk informatie gegeven moet worden.

Vandaar dat er in januari een officieel voorlichtingsorgaan van dit ministerie zal komen. Vandaar ook, dat ik in het afgelopen

jaar met alle belangrijke milieu-organisaties gesproken heb, en met de voorzitters van de beide werkgeversorganisaties en van de vakbeweging. Dat overleg zal op informele basis eens per half jaar herhaald worden.

Intussen tekenen zich m.i. twee bijzonder belangrijke aspecten af. In de eerste plaats het harminiseren van sectorale wetten als de Wet inzake de Luchtverontreiniging, etc. Er wordt gewerkt aan een Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne, waarin alle gemeenschappelijke aspecten van deze wetten worden geregeld. Daarbij moet u bedenken dat in onze gedecentraliseerde eenheidsstaat de uitvoering van veel van deze wetten berust bij lagere overheden. Nu hebben we elf provincies, wat betekent dat we moeten zorgen voor verticale coördinatie: afstemming van de feitelijke uitvoering (het vergunningenbeleid) op provinciaal niveau, op de beleidsdoeleinden van dit ministerie. Bovendien moet er natuurlijk een zekere mate van harmonie bestaan in het beleid van de provincies."

Een ander belangrijk vraagstuk, waar Ginjaar zeer zwaar aan tilt, is de verhouding van het milieubeleid tot andere beleidsterreinen. Milieubeleid omvatte in den beginne niet veel meer dan de zorg voor water en bodem. Later kreeg het ook betrekking op wat met een groot woord "de ecologische inpasbaarheid van het menselijk handelen" werd genoemd. Ginjaar blijkt nu een stap verder te willen gaan: zijns inziens moet het milieubeleid t.o.v. maatschappelijke activiteiten "*grenzen stellend, voorwaarden opleggend en mogelijkheden scheppend*" zijn.

Ginjaar: "Dat betekent in concreto dat je je moet realiseren dat elke menselijke handeling invloed heeft op het milieu. Milieubeleid moet dus aan elke menselijke activiteit grenzen kunnen stellen. U mag het ook noemen: normen stellen.
In de tweede plaats zullen er regels gesteld moeten worden om te zorgen dat die grenzen niet worden overschrden; dat is het "*voorwaarden opleggen*" - noemt u het het vergunningenbeleid.

In de derde plaats ben ik van mening dat (met name t.a.v. de industrie) in daarvoor in aanmerking komende gevallen subsidie moet worden verleend, opdat die maatregelen kunnen worden getroffen, die noodzakelijk zijn. Ik ben ook van mening, dat dat inhoudt dat de overheid collectieve maatregelen moet treffen als de aard van de vervuiling alleen collectief aangepakt kan worden (bijv. waterzuiveringsinstallaties), of als het bedrijfsleven in gebreke blijft."

Honderden miljoenen

De minister wijst er dan ook met kennelijke tevredenheid op, dat op de begroting van zijn departement voor het eerst, los van de wetgeving, een bedrag voor steunverlening aan het bedrijfsleven gevoteerd is. Vooral kleine milieuhinderlijke bedrijven zullen op deze post een beroep kunnen doen. Het gaat voor 1979 nog maar om vijf miljoen, maar, aldus Ginjaar, "*dat moet in de loop der jaren tot enige honderden miljoenen gaan oplopen.*"

In de Wet Investerings Rekening, de roemruchte WIR, komt daarnaast een milieutoeslag voor nieuwe vestigingen. In het zelfde vlak ligt het onderzoek naar zgn. "schone technologie", dat Ginjaar het afgelopen jaar sterk gestimuleerd heeft. De minister kondigt aan op dit terrein nauw te willen samenwerken met het Ministerie van Economische Zaken, dat zoals bekend ook een VVD-bewindsman heeft.

Dat onderzoek naar schone technologie, innovatieresearch, is dus ondanks de bezuinigingsoperatie een belangrijke prioriteit van dit kabinet ?

Ginjaar: "Voorzover mijn prioriteit een kabinetsprioriteit is, ja. Ook hier overigens weer duidelijk de wens om te komen tot een integratie van het milieubeleid met andere beleidsterreinen."

Even terug naar de Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne. Is er enig zicht op de termijn waarop die wet tot stand kan komen ?

Ginjaar: "Ik geloof dat ik kan zeggen, dat alle hoofdstukken van deze wet tenminste in deze kabinetsperiode bij het parlement zullen zijn ingediend. Maar voordat bijv. het hoofdstuk "Heffingen" kan worden ingediend, moet eerst de Heffingennota, die ik in december aan de Kamer aanbied, zijn besproken. Het zelfde geldt voor het hoofdstuk "Milieu effectrapportage": volgend jaar zal het regeringsstandpunt worden gepubliceerd, en dat moet eerst door de Kamer worden besproken. Met betrekking tot de "Normennota" geldt her zelfde."

Als de Kamer dus snel haar Milieukaderwet wil, zal ze moeten opschieten met de behandeling van die nota's.

Ginjaar: "Ja. Aan ons zal het niet liggen. Over die milieu-effectrapportage nog het volgende. Ik ben van mening dat in de hele beleidvoorbereiding van de overheid, ook van de centrale overheid, de milieu-aspecten op een meer integrale wijze moeten worden afgewogen. Er moet een instrument zijn dat duidelijk aangeeft wat de effecten op het milieu zijn van voorgenomen handelingen: de MER. Alleen op die manier zal het milieubeleid echt geïntegreerd kunnen worden in het totale overheidsbeleid."

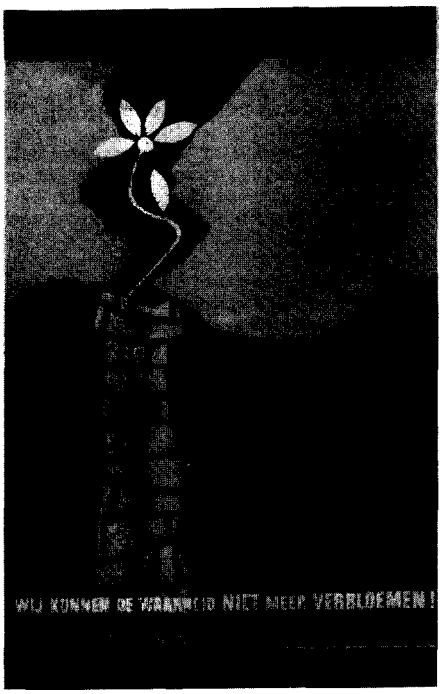

Heffing en stelsel

Uit een onderzoek van mr. E. Wasch (Intermediair 28 juli 1978) is gebleken dat het gebruik van heffingen in milieuwetten tamelijk willekeurig is. Wasch bepleit een regeling waarin op belangrijke punten uniforme voorschriften voor de verschillende milieuwetten worden gegeven.

Ginjaar: "Die heffingenproblematiek heeft binnen de VVD al jaren de aandacht, omdat we erg ontevreden waren over het hele systeem. Ook uit fiscale hoek zijn protesten tegen het heffingenstelsel gerezen. Men dacht de oplossing te hebben gevonden: de vervuiler betaalt. Heel makkelijk, dan ben je overal van af. Maar als je dat idee gaat uitwerken in de praktijk, blijkt bij allerlei verontreinigingen dat het helemaal niet zo eenvoudig is.

Eén van de belangrijkste aspecten is de vraag of een milieuheffing nu een collectieve last is of niet. Daar hoop ik dan in december antwoord op te geven. En de tweede belangrijke vraag is: kies je voor bestemmingsheffingen of voor regulerende heffingen. Ik voel niet voor regulerende heffingen De opbrengst komt in de algemene middelen terecht, terwijl het nuttig effect als zeer beperkt moet worden beschouwd. Tenzij het een kolossale heffing is. Als ik het sigarettenverbruik wil uitbannen, en ik leg uit dien hoofde telkens een bepaald percentage belasting op die sigaretten, wordt er niet minder gerookt. Ga ik die belasting per pakje duizend gulden maken, dan heb ik wel succes, maar zo'n systeem werkt natuurlijk niet."

Een volgend probleem is, aldus Ginjaar, de vraag wat er dan uit die bestemmingsheffingen betaald moet worden. "Moet daaruit bijv. ook het onderzoek naar schone technologie betaald worden ? Of de departementsambtenaren die hier aan de Wet Luchtverontreiniging werken ? Als ik die vragen beantwoord heb, en dat moet in december gebeurd zijn, blijft er één probleem over: komt er een Algemeen Milieufonds (*jarenlang door de VVD bepleit - red.*) of niet ? Ik voel daar wel wat voor: één fonds waarin de opbrengst van alle heffingen vloeit."

Er is nogal wat kritiek op het heffingenstelsel in de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (WVO). Aan dit stelsel zitten veel nadelen: grote gezinnen betalen relatief te weinig, kleine te veel; er gaat geen stimulans van uit om zelf iets te doen aan de vervuiling. Er zijn daarom stemmen opgegaan om de huishoudelijke vervuilers (woningen) te laten betalen naar rato van de waterhoeveelheid. *Voelt u iets voor die gedachte ?*

Ginjaar: "Ik ben daar wel een voorstander van. Koppeling van de heffingsaanslag aan het waterverbruik vind ik een elegante methode. We moeten immers aannemen dat huishoudelijk waterverbruik door twee dingen wordt bepaald: door het menselijk functioneren (wassen, douchen, scheren, enz.) en door het huishoudelijk gebeuren zelf. Ik neem aan dat dat eerste grosso modo voor iedereen gelijk zal zijn; dat tweede bepaalt ieder individu zelf. Die bepaalt zelf of hij zijn aardappeltjes of zijn andijvie wil wassen."

We mogen dus een wijziging van de WVO verwachten.

Ginjaar: "Er zijn nog erg veel tegenstanders. Aan die koppeling zitten wel wat organisatorische haken en ogen. De drinkwaterbedrijven zouden dat bedrag moeten innen; dat is voor hen een kleine moeite. Ik zit dan weer met de vraag hoe ik dat geld ga verdelen. Daar moet dan weer een fonds voor komen, en een apparaat worden opgebouwd. Daaraan zijn weer hoge perceptiekosten (*inningskosten - red.*) verbonden. Het is mijn overtuiging dat je zo'n systeem niet moet invoeren als er meer dan 5 0f 10 % perceptiekosten zijn.

Tweede probleem: ongeveer 25 % van de Nederlandse huishoudens heeft geen watermeter. Die zouden dan een forfaitaire aanslag moeten krijgen. Dat is een punt waarover je natuurlijk eindeloos kunt doorzeuren. Maar ook deze zaak komt in de Heffingennota aan de orde."

Er ligt een voorstel tot wijziging van de Grondwaterwet bij de Eerste Kamer, waarin een amendement-Kuijen (PPR) is opgenomen. Hoe staat u tegenover dat amendement ?

Ginjaar: "Dat amendement is een voorbeeld van een pure regulerende heffing. Het verbruik van grondwater zou met een heffing moeten worden belast, ik geloof met een gulden per kubieke meter. De achterliggende gedachte was, dat zo het grondwaterverbruik kan worden teruggedrongen. Nou kun je dat in de eerste plaats betwijfelen. In de tweede plaats leg je een zware last op een aantal bedrijven. Die regulerende heffing schiet naar mijn mening zijn doel voorbij."

U komt dus met een novelle ?

Ginjaar: "Het is aan de minister van Verkeer en Waterstaat en mij om te beslissen wat er moet gebeuren. Er zijn drie mogelijkheden: instemmen met verdere behandeling, intrekken van het ontwerp, of indienen van een novelle. Daar vindt nog discussie over plaats."

Europees milieubeleid

Milieubeleid heeft belangrijke internationale aspecten. Toch staat een Europees milieubeleid nog in de kinderschoenen. Ook de Europese verkiezingsprogramma's van socialisten, liberalen en christen-democraten bevatten niet veel meer dan vaagheden. *Welke initiatieven zou Nederland kunnen nemen om een Europees milieubeleid van de grond te helpen ?*

Ginjaar: "Er bestaat een EG-richtlijn, waarin de lidstaten wordt aanbevolen de produktie van spuitbussen, waarvan de drijf gassen de ozonlaag zouden aantasten, niet verder uit te breiden. Nederland is een stapje verder gegaan, en komt met een etiketteringsmaatregel. Deze herfst zal in EG verband worden gesproken over een verbod op dergelijke spuitbussen. Wij zijn bezig met het voorbereiden van een dergelijke verbodsmaatregel, en zullen in dat overleg ook met een initiatief komen.

Een tweede belangrijk punt acht ik de milieugevaarlijke stoffen, de "chemisatie" van het milieu; een onderwerp dat in Europa - anders dan in de VS - ten onrechte te weinig aandacht heeft gekregen. Ik wil proberen in EG-verband meer aandacht voor dit probleem te wekken.

Derde punt: er wordt in de EG al jaren gesproken over een zwaveldioxidenorm. Hoeveel zwavel mag er nu precies in de atmosfeer zitten ? Daar zijn zeer uiteenlopende stand punten over. Een land als Engeland wil er feitelijk helemaal niet over praten, Duitsland zegt 120, maar minder mag ook. Wij zitten veel lager, nl. op 70 eenheden. Om die impasse te doorbreken, heb ik op 30 mei tijdens de EG-raad van milieuministers bepleit op een laag niveau te gaan zitten, maar afwijkingen n ar boven toe te staan. Dan is de feitelijke situatie dezelfde als bij het Duitse voorstel, maar het uitgangspunt is totaal verschillend."

De minister vindt dat de EG niet alleen zou moeten praten over de hoogte van de norm. Ook de aard van de te nemen maatregelen, en de harmonisatie van de kosten moeten z.i. worden besproken. Dat heeft hij zijn EG-collega's ook voorgesteld. Ginjaar hoopt daarmee de impasse te hebben doorbroken.

Ginjaar: "Erg essentieel is, dat ook in internationaal verband die koppeling van het milieubeleid met andere beleidsterreinen meer tot uitdrukking wordt gebracht. Als ik uit milieu-overwegingen star op een norm van 70 ga zitten, en anderen zijn het niet met me eens, dan bereik ik niets. Ik moet de zaak omdraaien, en me afvragen om welke activiteiten het gaat en op welke wijze ik die kan reguleren om tot een bepaalde norm te komen.

Volgens de minister heeft zijn voorstel bovendien het voordeel, dat de economische consequenties bespreekbaar worden: "Als tot een hoge norm wordt besloten en de partners welwillend goedvinden dat ons land een stuk lager gaat zitten, hoef ik niet aan te komen met de klacht dat dat concurrentievervalsing betekent. Gaan we laag zitten maar zijn uitzonderingen naar boven toegestaan, dan kan wel over de economische gevolgen worden gepraat."

Abortus

Een onvermijdelijke vraag in een gesprek met één van de beide primair verantwoordelijke bewindslieden is natuurlijk hoe het met de voorbereidingen van het wetsontwerp inzake de abortus staat.

Ginjaar: "Collega De Ruiter en ik hebben ons vanaf het begin op het standpunt gesteld - een standpunt dat later is overgenomen door het kabinet - dat wij daarover niet zouden willen spreken. We hebben ons daar altijd aan gehouden, ik doe dat ook nu. Deze af-

spraak is mede ingegeven door het feit dat deze kwestie gedurende een groot aantal jaren het Nederlandse volk tot in het diepste wezen beroerd heeft. De vele aspecten aan de problematiek verbonden, de levensbeschouwelijke visies en maatschappelijke invalshoeken, en zo vele zaken meer zijn steeds weer opnieuw aan de orde geweest en overwogen. Wij menen dat het een onderwerp betreft waarvan de behandeling thans de nodige rust vraagt, rust die nodig is om tot een welover wogen besluitvorming te komen, in het kabinet nu, in het parlement later. Wij menen dat de zaak daarmee het beste gediend is."

Van Bruggen

LEUKE man, R. van Bruggen, directeur van vier Utrechtse begraafplaatsen.

Hij zegt: „Hoofdfunctie van kerkhoven is vanzelfsprekend het doen begraven van doden, maar als recreatiegebied kunnen ze 'n functie hebben voor het welzijn van levenden".

Ik las dat in een intervieuw met hem en, zelf van jongsaf 'n gepassioneerd bezoeker van begraafplaatsen, dacht ik: Mijn idee, Van Bruggen!

Milieubeheer:

Werk aan de winkel, maar geen werkverschaffing

door Ineke Lambers

Voor een pleitbezorger voor een goed milieubeheer-en hoe zou ik als goed D'66-er dat niét kunnen zijn-lijkt het aantrekkelijk om onder de noemer "milieu en werkgelegenheid" eens even duidelijk uiteen te zetten wat voor rozige visioenen van grote aantallen arbeidsplaatsen er wel niet verbonden kunnen zijn aan allerlei milieumaatregelen. Maar er zit méér vast aan die twee begrippen "milieu" en "werkgelegenheid" en dat laat zich niet zomaar vangen in het enthousiast zwaaien met arbeidsplaatsen in de milieu-sector.

Natuurlijk,het is nuttig en belangrijk om vast te stellen,dat een intensivering van milieumaatregelen allerminst schade hoeft aan te doen aan de werkgelegenheid.In de Memorie van Toelichting bij de begroting voor 1979 van het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne wordt onder het hoofdje "Milieubeleid en werkgelegenheid" (blz.105) dan ook blijmoedig geconstateerd, dat geen gevallen zijn van bedrijven die als gevolg van milieu-eisen hebben moeten sluiten (er wordt niet gerept over bedrijven die gesloten hadden moéten worden als de milieuwetgeving consequent was toegepast, maar dat is wéér wat anders). Ja,zelfs kunnen milieumaatregelen in conjunctureel zwakke perioden een stimulerend effect hebben op de economie,zo wordt gesteld met verwijzing naar een studie van het Centraal Planbureau.

Prima,dat hiermee het valse beeld van een tegenstelling tussen het milieubelang en het werkgelegenheidsbelang een stukje wordt bijgesteld;maar de vraagstelling "kan milieubeheer bijdragen aan de werkgelegenheid"bergt het gevaar in zich van het afmeten van de haalbaarheid van milieumaatregelen aan de mate waarin ze "economisch inpasbaar" zijn.Dat spreekt ook een beetje uit datzelfde stuk in de begrotingstoelichting, waar er wordt op gewezen dat het niet voeren van een milieubeleid op de lange duur zeker een aantal productiemogelijkheden zal beperken (bijv.recreatie en tourisme) of belangrijk duurder zal maken door schade aan materialen (corrosie) of sterke prijsstijging van grondstoffen (bijv. water), terwijl ook wordt gewezen op het ziekteverzuim als belangrijke kostenpost.De maatschappelijke kosten,buiten het productieproces, van een ontoereikend milieubeheer èn de schade aan het milieu als waarde op zichzelf, ze blijven vanuit deze invalshoek onzichtbaar.

Natuurlijk bevat de begrotingstoelichting vele andere passages,waarin meer vanuit de betekenis van het milieubeheer zelf wordt geredeneerd.Daarvoor is,alweer een aantal

jaren terug,een fraaie verzamelterm aan het beleidsjargon toegevoegd die sindsdiensteeds met verve is gehanteerd:de "ecologische inpasbaarheid" van het menselijk handelen. Overigens ademt datgene wat in de "Hoofdpunten van het regeringsbeleid 1979" als hoofdmoot van het milieubeleid wordt gepresenteerd nogal een sfeer van economische inpasbaarheid.Hierin staat de volgende passage n.a.v. Bestek '81 "Het beleid is er op gericht de overheidsuitgaven te beperken en de bedrijvigheid in de particuliere sector te stimuleren.

Waar dit tot gevolg heeft dat het milieubeleid minder armslag krijgt,is het in toenemende mate noodzakelijk de aandacht te richten op milieuhygiënische maatregelen met een preventief karakter,om mogelijke toekomstige kostbare saneringen te voorkomen" Ten eerste wordt hier voorbijgegaan aan de positieve werkgelegenheidseffecten die milieubeheer kan hebben,terwijl toch de ombuigingsoperatie als hoofddoel het terugdringen van de werkloosheid heet te hebben; snoeien op milieubeheer is ook de mogelijkheden verminderen voor maatschappelijk zinvolle extra werkgelegenheid!Maar deze passage roept nog een aantal vragen op,die ook aan de orde moeten komen voor een voldoende breed zicht op de relatie tussen milieubeleid en werkgelegenheid:zit preventie alleen in het nemen van "milieuhygiënische maatregelen"of is er nog een ander soort preventie?; en wat betekent het stimuleren van "de bedrijvigheid in de particuliere sector"voor milieu en werkgelegenheid? En waar gaat het eigenlijk om bij die werkgelegenheid:gewoon het aantal werklozen terugdringen,of komt er meer bij kijken?

Al deze vragen illustreren al een beetje dat het om heel wat meer gaat dan de hoeveelheid werkgelegenheid die het milieubeheer zelf oplevert,al is dat op zich een factor die in Bestek '81 onvoldoende uit de verf komt.Ik wil de zaak vanuit drie algemene punten benaderen (al zal dat in het bestek van dit artikeltje niet meer kunnen zijn dan een summiere aanduiding):
-wat is hoofdzaak bij milieubeheer,wat is de ecologische inpasbaarheid?
-wat is de plaats van milieu èn van werkgelegenheid in de huidige economische situatie?
-wat houdt de werkgelegenheidsdoeleinden in?
In dat bredere perspectief wordt dan hoop ik iets duidelijk van wat de wezenlijke

betekenis is van de koppeling milieu-werkgelegenheid: dat datgene wat nodig is voor een verantwoord milieubeheer parallel loopt aan de benadering die het werkgelegenheidsvraagstuk in onze post-industriële samenleving vraagt.

De milieuproblematiek van vandaag komt voort uit onze kortzichtigheid van gisteren:bij het blindstaren op economische"vooruitgang" in kwantitatieve zin was er geen oog voor de kwalitatieve achteruitgang waarmee die economische groei gepaard ging.Toen die kwaliteitsvermindering van onze leefomgeving te voelbaar werd om nog langer te worden genegeerd,brak het inzicht door dat ons handelen inderdaad "ecologisch inpasbaar" moet zijn,in alle opzichten rekening moet houden met de begrensde draagkracht van onze physieke omgeving.In het economische vlak werd als equivalent toverwoord het begrip "selectieve groei" uitgevonden:als we de economische groei nu maar wat bijsturden en sommige naar maatschappelijk effect geselecteerde activiteiten wat extra zouden bevorderen,dan kwam alles wel goed.

't Kwam niet goed:het milieu wordt nogsteeds aangetast en bedreigd,ondanks aanzetten tot sanering en herstel;en met de werkgelegenheid staat het er ook niet directroos-kleurig voor.Dat is niet alleen te wijten aan het uitstellen van gerichte maatregelen (de zgn. tweede fase van de WIR) ten gunste van meer globale steun aan de bedrijven. Het is een -zij het belangrijk-Symptoom van een algemenere tendens die zich met het toenemen van economische problemen steeds duidelijker aftekent:het voorop stellen van "economische inpasbaarheid".Of wat minder chic geformuleerd:nu er -selectief of niet-economisch niet zoveel meer te groeien valt moet alles wijken voor "rendementsverbetering" en moet je niet teveel zeuren over het milieu.Dat werkt door in de toepassing van de milieu-wetgeving,die lang niet altijd zo stringent uitpakt als wel uit de begeleidende goede bedoelingen zou zijn op te maken. Fundamenteler-zij het meer verhuld-is het verwijzen van het milieubeheer naar de marge van het beleid in het geding waar het gaat om echte preventie:het bijstellen van het beleid in andere sectoren op grond van overwegingen geënt op milieubeheer.Dat speelt bij het inperken van het autoverkeer,het ombuigen van het landbouwbeleid naar minder productiegerichtheid,het vermijden van de introductie van nieuw vervuilende processen, het ombuigen van consumptie-patronen.Pas dan is er sprake van ecologische inpassing. En de vraag of milieubeheer werk kost dan wel oplevert krijgt pas zijn volle betekenis wanneer niet de economische inpasbaarheid van het milieubeheer,maar blijvende ecologische inpasbaarheid van het economisch handelen het vertrekpunt is.

Vanuit dàt vertrekpunt moet de eerste conclusie zijn,dat het streven naar meer werkgelegenheid-over dat streven zelf straks nog enige nadere opmerkingen-geen vrijbrief mag vormen voor afzwakking van het milieubeleid;en dat ook niet hoeft te vormen. Dat is geen kwestie van milieu-fanatisme dat de ogen sluit voor het oprecht als ernstig onderkende werkloosheidsprobleem,maar een nuchtere conclusie uit twee overwegingen van langere termijn:
Ten eerste de afweging,dat de individuele en maatschappelijke prijs van toekomstige ecologische ontwrichting en permanente gezondheidsbedreigende vervuiling te hoog zou zijn voor een bestrijding van de werkloosheid,die op korte termijn weinig en op langere termijn geen echt soelaas zou bieden.

Ten tweede de analyse,dat de huidige economische situatie kenmerken vertoont die maken dat ook al zouden we het milieu willen opofferen aan de werkgelegenheid,de klassieke economische aanpak toch geen structureel werkgelegenheidsherstel zou kunnen opleveren

Sterker nog:de nieuwe wegen die het economisch beleid zal moeten inslaan zouden wel eens samen kunnen vallen met de marsroute van het milieubeheer.

In de door de D'66-fractie in de Tweede Kamer onlangs uitgebrachte nota"De kwaliteit van productie en werkgelegenheid" (een D'66-alternatief voor Bestek '81) wordt een analyse gegeven van de oorzaken van de huidige problemen.Ik duid ze hier heel kort aan:aanzienlijke uitbreiding in de marktsector van de werkgelegenheid is voor de komende jaren niet waarschijnlijk,door de lage economische groei-verwachting en de te verwachten technologische doorbraak van de microprocessoren met als gevolg inkrimping van het aantal arbeidsplaatsen in de dienstensector;energie en andere schaarse grondstoffen zullen verder in prijs blijven stijgen;we hebben de afgelopen periode qua individuele welvaart zowel als qua collectieve voorzieningen boven onze stand geleefd; onze concurrentiepositie zakt steeds verder in,vooral door gebrek aan produktvernieuwing en kwaliteitsbevordering,terwijl kostenmatiging op zich geen antwoord biedt op de verzadigingsverschijnselen van traditionele groeimarkten en de concurrerende kostenmatiging elders.

In deze situatie zijn we er niet met "globale maatregelen",met lastenverlichting voor bedrijven in de hoop op "rendementsherstel".Er zullen gerichte maatregelen nodig zijn,zoals:het stimuleren van produktvernieuwing en kwaliteitsbevordering via het overheidsaankoopbeleid,op basis van systematisch overleg tussen overheid en bedrijfsleven om per sector van het overheidsbeleid (w.o. milieu-en energiebeleid,maar ook meer milieugerichte ontwikkelingen in andere beleidssectoren) toekomstige behoeften en ontwikkelingen in kaart te brengen;opstellen van een exportplan,waarbij milieuvriendelijke processen en know-how als belangrijk exportartikel kan worden gestimuleerd;het voorbereiden en uitvoeren van werkgelegenheidsprogramma's nieuwe stijl,geënt op een inventarisatie van bestaande onvervulde behoeften in de samenleving die via het marktmechanisme onvoldoende tot uitdrukking komen, zoals energiebesparing op grote schaal en een veelheid aan taken op het gebied van milieuverbetering en natuur- en landschapsbeheer.

Dit is slechts een zeer onvolledige en verkorte weergave van de alternatieven uit de D'66 nota, maar wellicht geeft het toch een indruk van het soort beleidsmaatregelen dat voor een echte werkloosheidsbestrijding nodig zou zijn;het soort beleid dat tevens een werkelijke ecologische inpasbaarheid in het verschiet brengt.Kortom,wanneer we de realiteit van de economische situatie met creativiteit tegemoet treden,dan gaan milieu en werkgelegenheid hand in hand!

Dit korte betoog zou incompleet zijn zonder even stil te staan bij de vraag waar het bij "werkgelegenheid" om gaat.Men kan zich er vanaf maken door daaronder niet anders te verstaan dan de beschikbaarheid van betaalde beroepsarbeid bij een 40-urige werkweek.Ik stel daarvoor liever in de plaats het recht op zinvolle bezigheid èn het recht op een aanvaardbaar inkomen (ook als men niet in de gelegenheid is dat inkomen door betaalde beroepsarbeid te verwerven).Dan hoeft zinvolle bezigheid niet uitsluitend in de sfeer van betaalde arbeid te liggen,als het gaat om eigen ontplooiing,maar komt tegelijkertijd betaling voor maatschappelijk zinvolle taken naar voren.Arbeidsverkorting (liever door korter werken per dag dan door een vrije middag) past ook in dit beeld.Bij een andere kijk op "werk" past dan ook het ontlenen van zin aan de te verrichten taak aan het maatschappelijk nut ervan;en dat brengt het milieu weer in beeld,zowel rechtstreekse bron van werk als in de sfeer van het produceren van milieuvriendelijker consumptie (waarbij aangetekend,dat maatschappelijke dienstverlening economisch gezien óók "productie"is).

Met werk-door-milieumaatregelen moet het dus niet gaan om het geven van prioriteit aan die maatregelen die het meeste werkgelegenheid lijken te geven.Dat hoeft ook niet:want behartiging van het milieubelang als zodanig leidt niet alleen als vanzelf tot meer,zinvol,werk,maar sluit bovendien aan bij dat soort economisch beleid dat ook voor de werkgelegenheid het meeste soelaas zal bieden.Het wordt hoog tijd,dat een dergelijke benadering de plaats inneemt van het achterhaalde beeld van milieu of werkgelegenheid!

Milieubelanghebbenden gevraagd

door mevr. dr. H. M. de Boois

-"Een belangrijk element van het kabinetsbeleid vormt de toetsing, aan de hand van normen en uitgangspunten van beleid van activiteiten als die van industrie, bouw, verkeer en recreatie op hun gevolgen voor het milieu." (Regeringsverklaring 16 januari 1978) Hiermee wordt vastgehouden aan het facettenbeleid uit de Selectieve Groei Nota van het vorige kabinet.

-"Bij nog te nemen beslissingen met betrekking tot de Waddenzee en andere natuurgebieden blijft het behoud als onvervangbaar natuurgebied zowel uitgangspunt als einddoel." (Regeringsverklaring 16 januari 1978)

Het gaat dus uitstekend met het milieu in de politiek, en dus in de samenleving. Wat kleine wolkjes:

- een motie van de Zeeuwse Staten dat de Oosterscheldedam met niet de maximale doorlaatopening voor het milieu (van de oesters) weinig zin heeft;

- als door zware milieu-eisen ernstige concurrentieverstoring optreedt zal de industrie de minister van Economische Zaken aan haar zijde vinden (Van Aardenne, 24 augustus 1978);

-"In de noodzakelijk geworden herbeschikking van nationale prioriteiten moeten de eerder gestelde termijnen waarbinnen een zeker kwaliteitsniveau van het milieu zou moeten worden bereikt enigszins opschuiven." (Bestek'81). In de praktijk betekent dat 15% budgetbesnoeïng in 1979, oplopend tot 30% in 1981 bij milieuhygiëne.

Mensen uit kringen van natuur- en milieubescherming vinden dat het helemaal niet goed gaat met het milieu in de politiek. De grote massa van politici vindt dat het milieu tegenwoordig best aan z'n trekken komt, dat er heus rekening met deze zaken wordt gehouden. Als lezer van bovenstaande citaten zult u de neiging hebben de politici gelijk te geven, want "in alle redelijkheid kan toch niet alles ondergeschikt gemaakt worden aan milieu-eisen" hoor ik u zeggen. En toch. We zijn op een gegeven ogenblik tot de conclusie gekomen dat we bij de economische groei, de welvaartstoename, over het milieu heen gerold waren. We kregen rekeningen gepresenteerd, en als we niet gauw tot herstel en beter gedrag kwamen zou de schade nog veel groter worden, zeker voor volgende generaties. Daaruit volgden wetten, het zgn. facetbeleid, groene nota's, structuurvisies en planologische kernbeslissingen waarin het milieu hersteld en gerespecteerd wordt.
Tenminste voorzover het algemeen blijft. Maar als er werkelijk geldkostende maatregelen genomen moeten worden of activiteiten achterwege moeten blijven, dan pleit er altijd wel weer een belangengroep voor dat ene economische belang dat toch echt niet de kern van een natuur- en milieubeschermend beleid aantast. De optelsom van al die knagerijen tast echter wel de kern van het beleid aan. Dat beleid komt daardoor onvoldoende toe aan: herstel milieukwaliteit, veiligstellen nog bestaande natuurkwaliteit, voorkomen van nieuwe aantastingen milieu.

Voorbeelden nodig? De waterzuivering verloopt traag, de Rijn wordt vuiler, aanpak zeevervuiling is er nauwelijks, voor de al zwaar aangetaste Waddenzee dreigen nog steeds diverse aanslagen, invoering nieuwe milieuwetten gaat moeizaam, het facettenbeleid wordt gemangeld door de werkgelegenheidsproblemen.

Parlementariërs worden voor alles benaderd, voorgelicht, overtuigend toegesproken. Maar er is een verschil tussen de overtuigingskracht van een belangengroep voor een activiteit en die van de actiegroep voor het algemeen belang van het milieu. Het duidelijk te becijferen belang wint het vaak van het vage milieubelang. Dat merken de milieuspecialisten in hun frakties. Daarom is het zaak om de milieudoelstellingen en -normen zo duidelijk mogelijk vast te leggen, zodat er altijd een toetsingscriterium is. Daar zal nog een vracht werk in gaan zitten op het gebied van onderzoek, ruimtelijke ordening en uitwerking wetgeving.

Het milieu krijgt pas werkelijke prioriteit als alle kiezers zich als milieu-belanghebbenden gaan gedragen. Ze zijn het al lang, maar weten het nog te weinig. Dat geldt ook voor veel parlementariërs.

Milieu en energie

door

J. van Houwelingen

Nu de Club van Rome problematiek wat minder in de publieke belangstelling staat is het risico niet denkbeeldig dat de politieke prioriteit voor het milieu- en energiebeleid gaat afnemen. De oplossing van het werkloosheidsprobleem staat nu hoog genoteerd. Op zichzelf is dit ook wel begrijpelijk, onjuist is het echter als we daarmee de aandacht voor het milieu en onze energievoorziening laten verslappen. Niet ontkend kan worden dat er in de afgelopen jaren wel degelijk het een en ander tot stand is gekomen. Hiermee kan echter nog niet gezegd worden dat de waarschuwingen van de Club van Rome opeens minder dringend zijn geworden. De westerse wereld loopt nog steeds het risico het "point of no return" ongewild te passeren. De nog lokale milieurampen als in Michigan en het Italiaanse Soveso hebben voldoende duidelijk aangetoond welke risico's wij lopen. Het allergrootste gevaar is echter de zgn. "sluipende vervuiling". Juist omdat deze vormen van milieuverontreiniging minder spectaculair zijn (o.a. de toeneming van het gehalte aan koolstofdioxide), worden maatregelen te vaak uitgesteld.

Milieubeleid

Gelukkig is er veel positiefs te zeggen over de aanpak van de nieuwe minister voor het milieubeleid. De heer Ginjaar heeft zich niet alleen gepresenteerd als uit erst deskundig, maar ook als een "doener" en "doorzetter". Een eerste voorbeeld was zijn inzet om het nogal omstreden wetsontwerp Geluidshinder toch door te zetten.

Maar ook de beleidsaankondigingen in de Memorie van Toelichting op zijn begroting wijzen op een energieke aanpak. Op korte termijn wil deze minister het afvalprobleem aanpakken. Naar mijn mening terecht hiervoor prioriteit. De wetgeving is op dit punt voltooid - het wachten is op de feitelijke uitvoering; omdat de meeste milieuwetten alleen het kader aangeven zijn talrijke uitvoeringsbesluiten nodig om uiteindelijk de doelstellingen te realiseren.

Bijzonder knellend is vooral het probleem van de chemische afvalstoffen. Het wordt ook wel de hoogste tijd dat nu ruim vier jaar na de totstandkoming van de Wet Chemische Afvalstoffen de uitvoering ter hand wordt genomen.

Bijna iedere dag kan men iets lezen over meer of minder ernstige milieuschade, veroorzaakt door het ongecontroleerd storten van chemisch afval. Meestal blijft de schade beperkt; het risico dat grootschalige onherstelbare schade ontstaat is echter niet gering.

Bovendien is het effect op langere termijn vaak nog onbekend. Een moeilijk probleem bij de uitvoering van de Wet Chemische Afvalstoffen is vooral het ontbreken van verwerkings (verwijderings)mogelijkheden van vele chemische afvalstoffen.

Een voor de hand liggende oplossing lijkt in zo'n situatie: opslag. Er zijn echter ook belangrijke bezwaren zoals onzekerheden voor het milieu (grondwater)probleem en bewakingsproblemen. In ieder geval spreekt mij de INDUVAL oplossing (gecontroleerd storten) weinig aan. Ik betwijfel of de overheid in deze gevallen kan volstaan met een gebod- en verbodwetgeving. Onontkoombaar lijkt mij een actieve rol ook bij de uitvoering. Hierbij moet de wenselijkheid van het streven naar het gebruik hoge prioriteit hebben ook als het economisch nog niet altijd rendabel is.

Er blijven echter situaties denkbaar waarbij verwerking of het verantwoord storten onmogelijk is. In deze gevallen zal de overheid moeten overwegen de wettelijke mogelijkheid van een verbod op het produktieprocédé te hanteren.

Een andere prioriteit is de totstandkoming van een Wet op de Bodembescherming. Minister Ginjaar heeft aangekondigd zo spoedig mogelijk met een wetsontwerp te komen. Hier mee is dan in hoofdlijnen de milieuwetgeving voltooid. Een goed en noodzakelijk initiatief is verder te komen tot een milieukaderwet, waardoor harmonisering op het gebied van o.a. vergunningen- procedures, inspraak en beriepsprocedures kan worden bereikt.

Juist ook voor de uitvoering en een effectieve contrôle op de uitvoering is een kaderwet van het grootste belang. Voor wat betreft het aangekondigde Nederlandse milieubeleid wil ik nog graag het belang onderschrijven van een meer uniform en gecoördineerd heffingenbeleid in het formuleren van duidelijke milieunormen.

Tevens hoop ik, dat er geen verdere vertragingen zullen ontstaan bij de uitvoering van het waterzuiveringsplan, de saneringsmaatregelen op basis van de Wet Luchtverontreiniging en de herziening van de Hinderwet. Ik geef toe dat realisering van de genoemde maatregel zeker geen geringe opgave is. Toch moeten we ook dan nog constateren dat hiermee nog slechts een beperkt deel van het totale milieuprobleem wordt aangepakt. Een werkelijk verantwoord milieubeheer omvat een nog aanzienlijk breder terrein. In ieder geval moet ook prioriteit hebben de meer internationale harmonisatie.

Ook moeten we helaas constateren dat bijv. og steeds geen concrete maatregelen worden doorgevoerd om de vervuiling van de Rijn tegen te gaan. Ook mogen we niet veel langer wachten met het nemen van maatregelen tegen de "sluipende vervuiling" (vervuiling van de atmosfeer door zwaveldioxide en koolstof) en de vervuiling van de oceanen.

Ik vraag mij af of dan oplossingen mogelijk zijn zonder de economische groei te beïnvloeden. We spreken dan over selectieve groei. In een periode van economische recessie en omvangrijke werkloosheid zal het bijzonder moeilijk zijn de economische groei in een meer milieuverantwoorde richting om te buigen. Toch is dit uit een oogpunt van een werkelijk verantwoord milieubeleid naar mijn vaste overtuiging dringend noodzakelijk. Er zal zeker veel politieke moed voor nodig zijn om hieraan toch vast te houden. Een verder uitstel is in ieder geval onverantwoord en onaanvaardbaar. Laten we echter de consequenties niet onderschatten.

Er zijn nogal wat geluiden dat een economische groei van 3 % te laag is i.v.m. de werkgelegenheidsproblematiek. De vraag moet beantwoord worden of op basis van onze zorg voor ons milieu ook op wat langere termijn deze groei al niet te hoog zal blijken te zijn.

Energie

In samenhang met het probleem van de economische groei vraagt ook het grondstoffen- en energieprobleem onze aandacht. Sinds de olieboycot in 1973 hebben we iets kunnen waarnemen van de gevolgen zeker voor de hoog geïndustrialiseerde landen. Hoewel we nu niet meer in directe zin geconfronteerd worden met het schaarstprobleem zijn de gevolgen van de olieboycot toch nog duidelijk merkbaar.

De sterke prijsverhoging van olie heeft de wereldeconomie sterk aangetast. Onze huidige economische problemen zijn ook mede hierdoor veroorzaakt. Het is in ieder geval duidelijk dat naarmate de schaarste aan energie duidelijker zichtbaar wordt de prijzen aanzienlijk verder zullen worden verhoogd. Ook dan al zullen de gevolgen catastrofaal kunnen zijn, zeker voor de armste landen. Er is dus alle reden om zeer actief bezig te zijn met ons energieprobleem. Eigenlijk is men ook wel eensgezind over de belangrijkste maatregelen welke op korte termijn genomen zouden moeten worden, maar de politieke vraag blijft of we bereid zijn hiervoor een stukje welvaart (economische groei) in te leveren. Ik ben hierover niet erg optimistisch, vooral ook niet omdat een goede internationale gecoördineerde aanpak ontbreekt.

Overheersend is helaas de prioriteit voor het eigen belang, de onafhankelijkheid.

Toch is het energieprobleem onmogelijk op te lossen als men uiteindelijk niet tot internationale (Europese) samenwerking zal komen. Dit is noodzakelijk niet alleen om met succes alternatieven te ontwikkelen maar zeker ook om tijdig tot distributie-afspraken te komen. Het marktmechanisme kan onmogelijk bevredigend functioneren in een schaarse situatie. Dit alles betekent zeker niet dat we op nationaal niveau nu niets zouden kunnen doen.

Integendeel, er zijn voldoende mogelijkheden om ook zelf tijdig maatregelen te treffen. Om vele redenen moeten we hoge prioriteiten geven aan een actief besparingsbeleid. Hierdoor verschaffen we ons meer tijd om te werken aan alternatieve oplossingen. Maar er zijn meer positieve argumenten zoals de positieve gevolgen voor het milieu. Verspilling van energie is in directe zin een belangrijke oorzaak van de reeds genoemde "sluipende milieuvervuiling" (uitstoot van CO2 en SO2).

Het is eigenlijk onbegrijpelijk dat energiebesparingsmaatregelen zo traag op gang komen. Reeds in 1975 heb ik sterk gepleit voor een nationale aanpak van de woningisolatie. Ruim 25% van het energieverbruik is nodig voor huisverwarming. Door betrekkelijk eenvoudige maatregelen kan hierop 25% bezuinigd worden. Bovendien is zo'n projekt belangrijk voor de werkgelegenheid (± 120.000 manjaren). Inmiddels is er door de regering wel een nationaal isolatieplan ontwikkeld, de uitvoering komt echter te traag op gang en de aanpak is te beperkt.

Ook in de industrie is er zeker nog veel mogelijk, de problemen betreffen steeds de financiering. Naar ik hoop zal het nieuwe premie-instrument (de WIR) hiertoe een positieve bijdrage leveren (dit geldt overigens ook voor de milieutoeslag).

Naast besparingsactiviteiten is het onderzoek naar alternatieve energiebronnen bijzonder belangrijk. Ik heb het gevoel dat onze inspanningen nog steeds te minimaal zijn. Naast zonne-energie, benutting van windkracht en geothermische energie moeten er ook belangrijke mogelijkheden zijn m.b.t. het op een milieuverantwoorde wijze gebruiken van kolen (kolenvergassing).

Een van de alternatieven is natuurlijk ook kernenergie. T.a.v. de milieu-invalshoek zijn er zelfs zeer positieve argumenten (o.a. geen uitstoot van kooldioxide). Toch is kernenergie in zijn huidige vorm geen oplossing. Zolang er geen afdoende oplossingen gevonden zijn om misbruik (plutonium) van radioactief afval te voorkomen is een verdere uitbreiding van het aantal kerncentrales onverantwoord.

Ook andere risico's (reactorveiligheid) maken een grootschalige toepassing nog onmogelijk. Het is één juist besluit van de regering hierover een brede maatschappelijke discussie op gang te brengen. Ik hoop dat deze discussie de betrokkenheid van de bevolking zal stimuleren. Een verantwoord energie- en milieubeleid vraagt uiteindelijk om duidelijke politieke beslissingen.

Iedereen zal dan met de consequenties worden geconfronteerd. Men kan niet tegelijkertijd kiezen voor een ongeremde economische groei en voorkomen dat de energievoorraden worden uitgeput en het milieu niet zal worden aangetast.

Wat met het Wad?

door Jaap

Scherpenhuizen

Als in het najaar het definitieve beleidsvoornemen over de Waddenzee in de vorm van een planologische kernbeslissing bekend zal worden, zal het een nota zijn die in de Tweede Kamer reeds een belangrijke rol gespeeld heeft.

Het nu bekende "voorlopige" beleidsvoornemen is reeds o.a. ter sprake gebracht bij beschermende maatregelen voor vogels, bij een mogelijke gaswinning op Ameland, bij de discussie over het rapport "Grensoverschrijdend programma voor de Eems-Dollard Regio" en het zal binnenkort zeker weer opduiken als gesproken gaat worden over het regerings standpunt met betrekking tot de aanlanding van vloeibaar aardgas in Nederland. Waarschijnlijk zal als u dit nummer van de "Driemaster" leest, de beslissing door de Tweede Kamer genomen zijn en daarmee zit je dan meteen in een van de moeilijkste zaken.

Wat te doen, wat te beslissen als in het Waddengebied problemen van "Wadbehoud" en noodzakelijke impulsen voor een landsdeel tegen elkaar afgewogen moeten worden? Tast het één het anderaan, en zo ja, wat heeft dan voorrang? Of is het met elkaar te verenigen ondanks de meest furieuze verklaringen van een deel der betrokken groeperingen?
Van beslissing tot beslissing zal dat in ieder geval bekeken moeten worden, maar dan wel constant tegen de achtergrond dat de Waddenzee een onvervangbaar natuurgebied is.

Hoewel tot dusverre het beleid t.a.v. de Waddenzeer als prioriteit heeft gehad de onvervangbaarheid van de Waddenzee als natuurgebied, toch kan niet ontkend worden dat voor bepaalde delen van het gebied de belangen van de mens geprevaleerd hebben. Hieruit volgt dan, nu de mogelijkheid tot de redenering: "is het nu niet juist het belang van de mens, dat op alle punten de belangen van het Wad prevaleren?"

Wat spreekt ons zo aan in het Waddengebied, wat zijn de gevaren die het gebied bedreigen en waar komen ze vandaan? Wordt wel voldoende op internationaal en nationaal niveau het beleid met elkaar in overeenstemming gebracht?
Elk van de vragen is op zijn minst een artikel waard maar in het bestek van dit artikel kan een groot aantal zaken slechts summier aangeduid worden.

Toen ik deze zomer deelnam aan het Nederlandse deel van een fietstocht (georganiseerd door de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee) om de aandacht te richten op een internationale aanpak van de problemen, ben ik opnieuw getroffen door een aantal en intensiteit van de bedreigingen voor het gebied. Maar niet alleen door de dreiging van de aantasting, maar ook door de dreiging van een elitaire aanpak van de problematiek, die komend van elders wellicht vergeet dat ook een van de uitgangspunten zal moeten zijn het belang van de mensen die wonen en werken in het Waddengebied. Mensen die er hun dagelijks brood moeten verdienen.
De fietstocht toonde opnieuw hoezeer de problemen bij een groot aantal mensen leven. En zonder dat je het met alle kreten en spandoeken eens bent, mag zonder overdrijving gezegd worden dat het een uitstekende zaak is de aandacht te blijven richten op de Waddenproblematiek.
Eenzijdige aanpak en eenzijdig claimen door groepen of politiek partijen brengt onnodige polarisatie en verhindert een brede discussie en zal het vertrouwen van de meest betrokkenen (de bewoners), dat ook hun problemen, hun belangen op een juiste wijze worden afgewogen niet vergroten. Het zal slechts het wantrouwen vergroten.

Eenzijdige gerichtheid, het niet aanvaarden (of niet weten) dat ook andere partijen zich inzetten is een ontkenning van dat wat b.v. de VVD in de afgelopen jaren t.b.v. het Wad gedaan heeft. Is een niet willen inzien wat o.a. door Mevr. Veder-Smit en Danny Tuynman gezegd en gedaan is. Het is ook in de VVD een onderwerp van discussie, de toekomst van het Waddengebied en in de komende maanden zal de daartoe ingestelde partijcommissie een gedegen rapport publiceren.

Het Waddenzeegebied in de planologische kernbeslissing van de regering omvat niet de eilanden en de kustgemeenten. Toch kan het niet van elkaar gescheiden worden bij een beschouwing van het totaal aantal beleidsvoornemens van de regering, omdat b.v. in de nota "Landelijke Gebieden" en de nota's over de "Nationale Parken en Nationale Landschapsparken" beperkende maatregelen voor de eilanden vast gesteld worden.

Wat zijn de waarden en wat zijn de bedreigingen

De laatste 10 à 15 jaren is het "ecologisch denken" in het algemeen sterk ontwikkeld en het is dan ook meer dan ooit dat de waarden van het Waddenzeegebied onderkend worden.
De Waddenzee wordt gekenmerkt door een grote natuurlijke rijkdom en wordt beheerst door het feit dat de natuurlijke elementen hier nog in hoge mate vrij spel hebben.

De enorme betekenis voor de visstand van de Noordzee. Een belangrijk deel van de in de Noordzee levende platvissen en garnalen groeit op in deze "kinderkamer".
De internationale betekenis als vogelgebied is wel het meest spectaculaire element van het dierenleven in het Waddenzeegebied. Dit is het enige gebied in Nederland, waar nog redelijke aantallen zeehonden voorkomen. Hoewel ook hier de achteruitgang zorgen baart.
Denk ook aan het beleven van een uitzonderlijke landschappelijke schoonheid en de betekenis voor het natuurwetenschappelijk onderzoek.
En vooral niet te vergeten de enorme waarde van wad en eilanden voor de velen die elk jaar er nieuwe krachten komen opdoen.

In, op en rond het gebied vinden tal van activiteiten plaats, die stuk voor stuk hun invloed doen gelden: o.a. recreatie, kustbeheer, industrialisatie, lozingen van afvalwater, opsporing en winning van delfstoffen, militaire oefeningen.

Recreatie

Hoewel ons land een groot aanbod van recreatieve mogelijkheden kent, is het Waddenzeegebied vanuit recreatief oogpunt bezien onmisbaar. Onmisbaar vanuit het oogpunt van verscheidenheid, maar ook omdat het wegvallen, dan wel een ontoelaatbaar terugdrukken een funeste invloed zou hebben op het inkomen van vele bewoners van de eilanden.
Maar wie in de zomer de enorme stroom van toeristen ziet, vraagt zich wel af hoe het milieu op de Waddeneilanden dit alles kan verdragen, of de recreatiedruk niet reeds te groot geworden is en of een aantal neveninvloeden zoals aantallen auto's, dinkwater- en energietekorten, afvalwater, afval wel voldoende beheerst kan worden.
Bij dit alles moet betrokken worden, waarop de recreatie zich de laatste jaren ontwikkeld heeft, met seizoensverbreding en vervanging van het toeristisch kamperen door permanente bezetting met caravans. De tent lijkt op alle fronten de slag tegen blik en hout te verliezen. Een ontwikkeling die valt te betreuren.

Bij het recreatiebeleid zal men niet zonder meer uitbreiding en groei moeten gaan beperken, hoewel op plaatsen waar het nadelig effect van een uitbreiding aantoonbaar de overhand krijgt, geen andere mogelijkheid zal over blijven.

Bij het beleid op recreatiegebied gaat het om het scheppen van ontplooiingskansen met een stabilisering van nadelige invloeden. Stabilisering niet direct in omvang, maar van invloeden; zodanig sat er een evenwichtige stabiele situatie ontstaat, waarbij de totale waarden van het gebied niet nadelig beinvloed worden. Dat kan in concreto best betekenen dat recreatie-activiteiten in een bepaalde zone beperkt moeten worden, als deze zone natuur-wetenschappelijk van belang is. Het kan elders betekenen "meer maar anders".

De regering is van mening dat verkeer en vervoer over de Waddenzee niet verder ge-

intensiveerd moet worden. Het mag naar mijn mening echter niet betekenen, dat de gerechtvaardigde verlangens van de die op de Waddeneilanden wonen en werken onrecht gedaan wordt. Voor hen zijn goede en snelle verbindingen naar de vaste wal van levensbelang.
T.a.v. het recreatieve varen op de Wadden zal de Overheid wel de vinger aan de pols moeten houden om de nadelige invloeden zoveel mogelijk te beperken.

Is het "recht op vervoer" voor de bewoners van het gebied een onvervreembaar recht, hetzelfde geldt voor hun recht op bescherming tegen het water. En eeuwenlang is dit langs de Waddenkust gepaard gegaan met landaanwinningswerken. Het is met name het laatste aspect waartegen het verzet sterk op gang gekomen is. De Deltawet bepaalt dat de zeedijken versterkt moeten worden. Langs de Friese kust zijn deze dijkverhogingen bijna gerealiseerd.
Langs de Groninger kust zal dit met grote snelheid verder gerealiseerd moeten worden. Om ons te beperken tot de Friese kust is thans het meest voor de hand liggend, omdat op korte termijn beslist moet worden over het dijkvak Zwarte Haan/Ternaarder polder. Dit dijkvak wordt aan de zeekant begrensd door een brede strook voorland. Daar buiten bevindt zich in de Waddenzee een strook landaanwinningswerken, die intertijd ondernomen zijn met als einddoel het winnen van landbouwgrond. Op dit moment zijn deze werken in cultuurtechnisch opzicht rijp voor bedijking, waarbij het gaat om een totale oppervlakte van het aan te winnen land van bijna 4000 ha.

Op grond van de Deltawet is alleen het verzwaren van de bestaande zeedijk voldoende. Maar de wens in het betrokken gebied is overwegend voor de maximale indijking. Een wens die bepaald niet gedeeld wordt door tal van "milieu-organisaties", die er op wijzen dat het hierbij gaat om 40% van de kwelders in de Nederlandse Waddenzee. Bovendien als men het in internationaal verband bekijkt zal ook rekening gehouden moeten worden met inpolderingen in Duitsland en Denemarken, waarbij het in Duitsland gaat om 6000 ha (= 25% van het kwelderareaal in Nordfriesland).

De ruimte ontbreekt om hier in te gaan op alle voor's en tegen's van de Friese plannen. Tegen te vallen in de argumenten voor landverwerving lijkt de impuls voor de werkgelegenheid. Minister Tuynman is momenteel bezig om in een kosten-baten analyse tot een afweging te komen en voor het uitspreken van een eindoordeel lijkt het juister dit af te wachten.

Een van meest opvallende bedreigende factoren, die o.a. door de geluidsoverlast erg tot de verbeelding spreekt, zijn de militaire activiteiten.
Met de aanvaarding van het Lauwersmeergebied als nieuw toe te voegen militair oefenterrein lijkt het streven om te komen tot een vermindering van de militaire activiteiten doorkruist te worden.
Het uitgangspunt zal uiteindelijk het streven moeten zijn om in de toekomst geen militaire oefenterreinen in het Waddengebied te hebben. In nationaal en NAVO-verband zal nagegaan moeten worden, waar voldoende vervangende oefenterreinen kunnen worden gevonden. De uitzichten hierop zijn niet rooskleurig en voorlopig zal dan ook onderzocht moeten worden hoe de militaire activiteiten zo ingericht kunnen worden, dat zij de minste schade opleveren voor het Waddengebied.

De grootste bedreiging voor het moment is de waterverontreiniging. De gevolgen van industriële en andere activiteiten komen het duidelijkst tot uiting in de kwaliteit van het water.
In de nabije toekomst (liever vandaag dan morgen), zal er aan gewerkt moeten worden, dat de ophoping van allerlei schadelijke effecten tengevolge van de verontreiniging van het water met giftige stoffen verhinderd wordt.
De zware metalen, zoals kwik en koper hebben sterk vergiftigende effecten. Dodelijke concentraties ervan zijn o.a. aangetroffen in zeehonden.
De belangrijkste leverancier, De Rijn, voert daarbij bovendien zink, cadmium, lood, arseen en chroom naar de Waddenzee.
Het is dan ook van het hoogste belang dat Nederland nationaal en internationaal er naar streeft, dat de verontreiniging van de Rijn aangepakt wordt. De eerste pasjes in deze richting zijn recent gezet door de ondertekening van enkele verdragen (zout- en chemieverdrag).
T.a.v. een verdergaande industrialisatie, die op zich niet moet worden tegengegaan, zullen de milieunormen verantwoord moeten worden opgesteld.

Grote waarde moet daarbij gehecht worden aan het internationaal overleg inzake het milieubeleid voor de Waddenzee, omdat de Wadden meer zijn dan een Nederlands probleem, maar ook omdat op deze wijze voorkomen kan worden, dat door een eenzijdig voeren van een stringent milieubeleid van Nederlandse zijde anderen door zullen gaan met uiteindelijk rampzalig Waddenbeleid.

Gemeentelijk milieubeleid

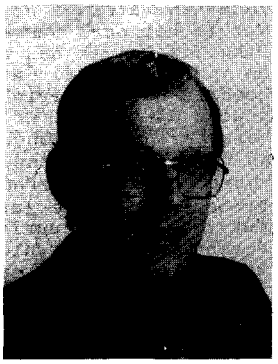

door

Jan Gen ten Wolde

Een paar weken geleden werd me gevraagd enige aspecten te belichten van het milieubeleid bij de gemeenten. Ik realiseerde me onmiddelijk dat dit geen gemakkelijke opgave zou zijn; immers de term "milieu" is toepasbaar op vele gebieden. Ik zal me in het volgende dan ook beperken tot dat gemeenteleijk milieubeleid dat betrekking heeft op de omgevingsomstandigheden van de mens, welke hij fysiek aanvaardt. Ik zal trachten enige knelpunten in het gemeentelijk milieubeleid aan te stippen en enige indicaties te geven voor mogelijke (liberale) oplossingen.
Bij de beoordeling van partijpolitieke programma's betreffende de milieuparagraaf valt één ding duidelijk op, namelijk dat het na te streven doel is een betere leefomgeving voor de mens te creëren. Nu is dit natuurlijk gemakkelijk geconstateerd. In elk partijpolitiek programma staan voor mij altijd wel een aantal milieudoelstellingen die mij aanspreken, doch angstig wordt het voor mij bij bepaalde politieke programma's als ik kom bij de hoofdstukken waarin de wegen tot realisatie van milieubeleid worden aangegeven. Natuurlijk moet er een achterstand in effectief milieubeleid worden weggewerkt, opvallend is echter dat bij de meeste gemeentelijke programma's zeer ambitieuze wensen worden geformuleerd, doch dat in 99% van de gevallen van een geïndiceerde gefaseerde invulling geen sprake is. Achteloos wordt zomaar gesteld dat milieuonvriendelijke bedrijven maar uit de binnenstad moeten verdwijnen. Ik noem bewust dit voorbeeld omdat dergelijke milieumaatregelen natuurlijk enorme financiële consequenties met zich meebrengen. Ik wil er ook mee aangeven dat milieumaatregelen (hoe lofwaardig op zich) zeer diep kunnen ingrijpen in gemeentelijke budgetteringen. Het gemeentelijk milieubeleid zal dan ook een integrerend onderdeel dienen te zijn van het totale beleid. Evenals dat voor inspraak het geval moet zijn, mag bij het milieubeleid de financiële paragraaf niet ontbreken. Om deze intergratie te bereiken ligt het volgens mij in de lijn om iedere gemeentelijke dienst of afdeling de primaire verantwoordelijkheid te laten dragen voor die milieuaspecten die op haar specifieke terrein liggen. Een aparte milieudienst houdt het gevaar in zich van een te algemen aanpak en zij zal minder goed in staat zijn de financiële consequenties in een bepaalde sector te overzien. Dit neemt echter niet weg, dat coördinatie van milieubeleid wel onder één verantwoordelijkheid dient te berusten. Dit coördinatiepunt zou kunnen worden gevonden door het instellen van een centrale milieucoördinatie bij bestuur en kabinet, welke functionaris(sen) "toeziet(n)" op de mate van aandacht op milieugebied bij de verschillende diensten, afdelingen en bedrijven. Deze ambtena(a)re(n) zullen zich tevens bezig moeten houden met bemiddelen bij het verlenen van vergunningen in het kader van de macromilieuwetgeving t.b.v. de zorg voor de kwaliteit van het oppervlaktewater, de zuiverheid van de lucht en de bestrijding van de bodemverontreiniging en geluidsoverlast. De uitvoering van de wetgeving op deze gebieden is opgedragen aan andere dan gemeentelijke instellingen, waardoor het juist tot de taak van de gemeente moet behoren om te beoordelen of deze wetgeving juist en adequaat wordt uitgevoerd. Immers de laatste tijd is het alom bekend dat bij de vestiging van bedrijven de afgifte van vergunningen stagneert. De gemeentelijke overheid draagt een primaire verantwoordelijkheid bij de vestiging van bedrijven. Juist in deze tijd van economische stagnatie mogen milieuwetgevingen niet vertragend werken. Bij de gemeentelijke milieuorganisatie moet er echter sterk voor worden gewaakt dat de gemeente zich niet gaat begeven op het terrein van de macro-milieuwetgeving welke is gedelegeerd aan provincies en doelcorporaties. Het contact en de beperkte ondersteuning is belangrijk om de uitvoering van dit macromilieubeleid soepel in te passen in de niet milieubeleids-sectoren van de gemeentelijke taakstellingen.
Het gemeentelijk milieubeleid zal zich met name moeten richten op het preventieve vlak, zowel in de uitvoerende sectoren als in de ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer openbare werken, volkshuisvesting en groenvoorzieningen. Daarnaast zal de gemeente actief moeten meewerken aan het milieubesef door mentaliteitsverandering met behulp van actieve positieve voorlichting, waarbij volgens goed liberaal beginsel moet worden geappelleerd aan de eigen verantwoordelijkheid. Indien op milieugebied de gemeente geen actieve medewerking van de bevolking krijgt, is elke kans op een positief resultaat verkeken. De mentaliteitsbeïnvloeding moet centraal staan bij het milieubeleid. Natuurlijk moet dit aangevuld worden met het maken van verordeningen, doch we moeten ons wel realiseren dat milieuovertredingen erg moeilijk te constateren zijn. Daarnaast is de contrôle erg arbeidsintensief. Bij de gemeente Breda heeft men de opsporing ondergebracht bij een aantal functionarissen welke uit hoofde van hun functie regelmatig in de buitendienst vertoeven.

Een belangrijke milieuoverlast factor vormt het verkeer en parkeren in de steden. Bij de opzet van de verkeerscirculatieplannen zal het milieuaspect dan ook zwaar moeten wegen

Juist op dit gebied kan de gemeente een zeer actieve rol spelen.Als liberalen kunnen we niet ontkennen dat de binnensteden een belangrijke economische(recreatief-regionaal) functie vervullen.Uitgangspunt bij het verkeersbeleid zal dan ook moeten zijn dat onze binnensteden goed bereikbaar moeten blijven.Dat is te bereiken door op strategische plaatsen vlak bij de binnenstadskernen goede centrale parkeerplaatsen (garages) te creëren.Capaciteit in goede parkeervoorzieningen is de enige sleutel om parkeeroverlast in de woonwijken bij de binnensteden op te lossen.Zodra deze capaciteiten zijn gerealiseerd kan er onmiddelijk een actief totaal parkeerbeleid worden gevoerd,waarbij mijn persoonlijke indruk nog steeds is dat forse boetes bij overtreding behoorlijk preventief kunnen werken. Naar goed liberaal beginsel wordt hierbij immers de verantwoordelijkheid primair bij de burger gelegd!
Op het gebied van de ruimtelijke ordening moet de gemeente ten aanzien van het milieu een zeer actieve rol spelen.Deskundigheid van de ambtenaren is hierbij van uitermate groot belang. De bestuurders zullen attent moeten zijn op het tijdig bijstellen van bestemmingsplannen.Het is soms droevig te ervaren op welke wijze thans nog oude bestemmingsplannen worden ingevuld.Als excuus wordt hierbij vaak aangevoerd dat de exploitatie opzet bij wijziging van dat oude plan in de war wordt gestuurd.Bij een goed modern beleid ten aanzien van bestemmingsplannen behoort dan ook een flexibele exploitatieopzet.Deelgebiedplanning kan hierbij de oplossing bieden.Raadsleden kunnen voor wat dit laatste betreft niet attent genoeg zijn.
In het vorenstaande heb ik een aantal hoofdfacetten van het gemeentelijk milieubeleid aangestipt,voornamelijk gestoeld op mijn raadservaring in Breda.Ik ben mij bewust dat het allesbehalve volledig is geweest.

Provincie en milieu

door T. Meijer

Nog slechts enkele maanden betrokken bij het provinciale milieubeleid valt me al wel op, dat in de ene provincie nog al wat anders gehandeld wordt dan in een andere. Het hierna volgende zijn enkele persoonlijke opmerkingen naar aanleiding van de ervaring van deze korte tijd, maar wordt mede beïnvloed door mijn persoonlijke achtergrond, nl. van beroep boer en 12 jaar gewerkt in bestuurlijke functies voor de landbouw.
Daarbij kwamen de nieuwe milieuwetten vaak ter tafel. Want al hebben alle burgers te maken met sommige wetten of verordeningen, de boeren zijn wel bijzonder geïnteresseerd in hetgeen er wordt bepaald.

Het is goed om eerst eens te bepalen wat we vandaag onder milieu willen verstaan. In het streekplan van de provincie staat o.a. bij het hoofdstuk milieu:
natuur en landschap, gebouwd milieu, milieuhygiëne, bodem en grondwater, verontreiniging oppervlakte water, luchtverontreiniging geluidshinder en veiligheid. Ongetwijfeld zullen nog meer onderwerpen zijn te noemen welke onder milieu vallen. Ik zou me nu toch hoofdzakelijk willen beperken tot milieu in wat engere zin, zoals wel en niet schoon van lucht en water en natuur en landschap.
Wat is het doel van een goed milieubeleid. Dikwijls kom ik dan omschrijvingen tegen die de indruk wekken, dat het beleid alleen maar goed is het is gericht op zoveel mogelijk houden wat er is. Of anders gezegd gezegd: veranderingen tegengaan. Daarmede ben ik het nu beslist niet eens. In de natuur is alles voortdurend aan verandering onderhevig. Proberen alles te laten zoals het is, gaat dus tegen de natuurlijke ontwikkeling in. Bovendien zijn er niet te stuiten ontwikkelingen op maatschappelijk en economisch terrein, die grote veranderingen met zich meebrengen. Ik denk hier aan huizenbouw, wegenaanleg, industrieterreinen enz.
Naar mijn mening moet een goed milieubeleid gericht zijn op het zoveel mogelijk handhaven of verbeteren van de kwaliteit van het milieu. Dit betekent soms beschermen om iets moois te bewaren, maar zal ook dikwijls betekenen het ondernemen van activiteiten, waardoor de genoemde menselijke handelingen, die sterke veranderingen brengen, niet tot resultaat leiden een milieu wat als slecht ervaren wordt. Dus niet alleen conserveren, maar ook bouwen aan een goede kwaliteit van landschap en milieu is de taak: ook van de provincie is mijn opvatting. Het zal u duidelijk zijn dat ik hierbij dikwijls veel weerstand ontmoet. Want de neiging tot een sterke bescherming is sterk aanwezig en de moed om te bouwen aan iets nieuws is niet groot. Velen missen ook het vertrouwen daartoe. En toch is dit m.i. noodzakelijk. Iets volledig bewaren is erg moeilijk en zal ook maar gelukken voor beperkte gebieden.
Meestal leidt een beleid gericht op uitsluitend bezwaren tot een vertraging, achteruitgang of verandering. Een grote moeilijkheid is natuurlijk wat men nu wil verstaan onder een goed milieu. Als het gaat om luchtverontreiniging is het niet zo moeilijk. Maar wel als we spreken over landschapsbouw b.v. Hier zijn gote verschillen van opvatting. Bij een overheidsbeleid op dit terrein doet men het dus nooit een ieder naar de zin.

Overigéngs is het bij lucht en water niet zo gemakkelijk als ik zo juist suggereerde. Immers hoe schoon moet het nu wel zijn? Volledig schoon komt in ons land niet voor. Hierbij versta ik dan onder niet schoon, dat er in de lucht b.v. stoffen zweven die daar door menselijk handelen in terecht zijn gekomen. Want we moeten niet menen dat de lucht schoon is als er geen mensen zijn. In de natuur spelen zich processen af die soms de lucht sterk en gevaarlijk vervuilen, zoals bij vulkaanuitbarstingen,zandstormen, en dergelijke. Het is onvermijdelijk dateen overheid,dus ook de provincie, bij haar milieubeleid bepaalde doelstellingen nastreeft. Soms zijn die nauwkeurig in getallen aan te geven, zo is er in Groningen een milieunormennota van de provincie, waarin voor vele stoffen staat aangegeven welke concentratie maximaal toelaatbaar

eerste eis van het beleid, met o.a. wel of niet verlenen van vergunningen, is er op gericht te voorkomen dat ergens in de provincie die normen worden overschreden. Nu is het niet zo gemakkelijk om van te voren te voorspellen wat er gebeuren zal bij vestiging van een bepaalde industrie. Een bekend voorbeeld in de provincie Groningen is het verbod voor het elektriciteitsbedrijf stookolie te mogen gebruiken met een hoger zwavelgehalte dan 1 %, terwijl 21/2 % als normaal geldt. De stroom is hierdoor duurder geworden. Bij gebruik van olie met 2 1/2 % valt echter te berekenen dat het zwavelgehalte van de lucht boven de vastgestelde norm komt.

Wat doet nu zo'n provincie om het milieubeleid gestalte te geven?

Er zijn wetten, waarvan de uitvoering is opgedragen aan de provincie. Zoals de wet op de luchtverontreiniging, zuivering oppervlaktewater, en andere. Soms zijn er daarnaast verordeningen waarin de provincie een eigen beleid, wel of niet geënt op nationale wetten tot uiting brengt b.v. een verordening op de bodembescherming.

De praktijk is nu tweeledig. In de wetten en verordeningen staat dat verontreiniging soms geheel verboden is maar dikwijls kan ontheffing worden aangevraagd. Er wordt dan dus een vergunning gegeven aandat bedrijf. Maar alvorens die wordt verleend moet nauwkeurig bekend zijn welk productieproces wordt teogepast en welke verontreiniging vrij komt. Is deze laatste toelaatbaar laag dan kan vergunning worden verleend. Zoals het bij lucht gaat , gaat het in principe ook bij andere vormen van milieubeleid. Wel is er soms meer sprake van verbod dan van vergunning, b.v. bij verontreiniging oppervlaktewater. Hier moet het resultaat uiteindelijk worden dat er geen verontreiniging meer plaats vindt.

Tot slot wil ik nog noemen het beleid tenaanzien van het landschap. Een vorm van milieubeleid die velen aanspreekt. Immers een ieder die er op uittrekt wil graag genieten van een mooi landschap. Wel is vooral hier sprake van grote verschillen in waardering. De een wil vergezicht en de ander wil beslotenheid. Een groot probleem bij elke vorm van milieubeleid,en wel in het bijzonder bij landschapsbeleid, is dat er betrokkenen zijn die meer of minder gehinderd worden in hun individuele ontplooing. Vooral als dit betekent dat een bedrijf zich niet verder kan ontwikkelen, dan ontstaan er spanningen. Bij landschapsbeleid betreft dit vooral de boeren. Zij willen net als iedere ondernemer hun bedrijf moderniseren. Dit geeft hun de mogelijkheid te werken met minder inspanning, maar vooral ook met minder kosten. Dat hier grote spanningen kunnen ontstaan bij sterke bescherming van het landschap is nu ook door de rijksoverheid erkend in de zg relatienota. Hierin is bepaald dat boeren die door het overheidsbeleid ten aanzien van het landschap sterk belemmerd worden in hun bedrijfsvoering een financiële tegemoetkoming kunnen krijgen. Een enorm probleem dat nog niet is opgelost, is wat moet die boer die nu nog geen vergoedingkrijgt maar niet mag moderniseren? Het overheidsbudget laat een snellere groei van de uitgaven niet toe. Lopen we ook hetgevaar dat er op langere termijn een achterlijk andbouw ontstaat welke steeds kostbaarder wordt? Op dit vraagstuk zal spoedig en veel gestudeerd moeten worden. Als provincies bepaalde landschappen gaarne min of meer gaaf willen houden, kunnen zij niet toegeven aan de wensen van anderen, boeren, wegenbouwers, industriëlen. Maar we staan als Nederlanders met elkaar voor de vraag wat kunnen we ons veroorloven? Dat een ondernemer schadeloos gesteld zal moeten worden als hij door het algemeen belang beperkt wordt in zijn inkomen, wordt vrij algemeen aanvaard. Maar waar komt dat geld vandaan? Het is nog altijd zo dat we eerst moeten verdienen om te kunnen uitgeven. In het bijzonder geldt dit ook bij het opleggen van lasten bij het milieubeleid.Tot hoever kunnen we hierin gaan. Nederland is een land die leeft van de export, en is dus sterk aangewezen op goede concurrentiemogelijkheden ten opzichte van het buitenland. Strenge eisen op een bepaald gebied b.v. milieu, brengt de positie van het bedrijf soms in gevaar. Dan staat het provinciaal bestuur voor de moeilijke keuze of iets moet worden toegegeven op de milieueisen, of dat het bedrijf zich maat moet zien te redden desnoods met behulp van de overheid.

Het zal u wellicht niet verwonderen dat ikvan mening ben dat enige terughoudendheid moet worden betracht. Bij mij is welvaart een noodzakelijke voorwaarde voor het kunnen hebben van welzijn.

Vandaar ook mijn oproep om niet altijd te roepen van schade aan het milieu,hoe noodzakelijk soms ook, maar ons in te spannen aan begeleiding op zodanige wijze dat er een milieu onstaat waar de mens van de toekomst zich plezier in voelt. In dit verband moet bedacht worden dat veel wat we nu mooi vinden, bij de aanleg wellicht als een lelijke verandering werd gezien.In de provincie Groningen hebben we de afgesloten Lauwerszee .Als dit nu nog moest gebeuren, zou het worden afgewezen om zijn uniek ecologische systeem. Nu na tien jaar zou er een storm opgaan als we de dijk weer zouden doorsteken. Want nu is er zeker een uniek ecologisch systeem ontstaan. Ik zeg daarmee niet dat de afsluiting geen schade heeft gebracht, maar wel dat we er iets moois voor terug gekregen hebben. Naar mijn gevoel moet het goede milieubeleid streven naar evenwichtige oplossingen, maar ook zeer sterk zich richten naar de burger. Wegen zoeken dat wij als Nederlanders met elkaar meer milieubewust worden kan de grootste bijdrage leveren aan ons streven naar een hoge kwaliteit van milieu en landschap. Bedacht moet worden dat met straffen niet bereikt kan worden, dat er niet veel verknoeid wordt. Helaas constateer ik soms dat er zoveel verzet is tegen het overheidsbelei dat er een verwaarlozing van het landschap het gevolg is.Geen onderhoud, geen nieuwe aanplant en nog al eens illegale voor het milieu slechte handelingen.

Allen,overheid en milieuorganisaties samen, moeten vooral zorgen voor begrip bij de burger voor het door hen gewnste beleid. Zodra dit gelukt is, komt datgene tot stand wat we gaarne willen.

Milieudefensie

door Marius Aalders

Er hebben zich de laatste vijf jaar belangwekkende ontwikkelingen voorgedaan in milieu-akties. Ze worden "breder" aangepakt. En ze worden "institutioneler" aangepakt. Het resultaat van deze twee ontwikkelingen, die je ook "bewegingen" zou kunnen noemen is echter, dat milieu-akties, globaal gesproken, net zo weinig opleveren als vijf jaar geleden.

Dat lijkt een gewaagde stelling. Er klinkt bovendien iets van teleurstelling in door. Maar dat geldt dan voor die aktievoerders die alleen met direkte resultaten gelukkig zijn. Want voor wie nuchter constateert, dat resultaten van milieu-akties alles behalve indrukwekkend zijn - en ook niet kunnen zijn - blijft er toch wat over, dat wel de moeite waard is. Dit namelijk: een groeiende politieke bewustwording van mensen die op deskundig niveau milieubelangen willen verdedigen.

Dat zo'n beter opgezette, politiek bewuste milieudefensie ook van belang is, kan blijken wanneer zich de "kleine rampen" voordoen, waarvan sommigen denken dat ze nodig zijn, alvorens er een massale mentaliteitsverandering ten gunste van het milieu zal ontstaan. Met "kleine rampen" bedoel ik affaires als de Marbon-explosie in Amsterdam-Noord van 1971, de Billiton-Verdugt- en General Electric-Lekkages, de vergiftiging van de Rijn. Pas wanneer deze zich in wat frequentere mate voordoen is de kans groot dat de publieke opinie zich wat meer gelegen laat liggen aan de sluipende milieubedreigingen als toenemende carcinogeniteit, frequentere geboort-afwijkingen, om maar niet te spreken van sociale ontreddering en psychohygiënische dreigingen die een verdere aantasting van ons leefmilieu met zich mee brengen.

Ook al wordt er gesproken van "milieumoeheid" bij het publiek (een kwalifikatie die ernstig wordt bevorderd door diegenen die direct of indirect op de bres staan voor de economische groei en ons land langzaam zien afglijden naar een poel van ellende, armoe en werkeloosheid) toch is het een geruststellende gedachte dat geleidelijk aan een "apparaat" wordt opgebouwd. Zo'n apparaat garandeert een "countervailing power", een tegenmacht, die zich, als het er op milieugebied werkelijk om zal gaan, voldoende sterk weet om het tij te keren. Dat wil zeggen, dat zo'n "vijfde macht" invloed kan uitoefenen om de verloedering tegen te houden, zodat er ernst kan worden gemaakt met fraaie principes als het "stand-still" beginsel. Want dat er nog veel terug te draaien valt zal geen zinnig mens willen beweren. Het heeft trouwens ook weinig zin zich suf te schreeuwen over het schandaal, dat zoveel natuurgebieden niet behouden zijn, of dat de wilde buffel op Boeroe niet meer paart.

Er is natuurlijk alles te zeggen voor kleinschaligheid en een eenvoudiger levensstijl. Maar het is boter aan de galg gesmeerd om bij mensen, die zich midden in het - overal beschikbare- genot van consumptiegoederen bevinden, aan te komen met de goede raad dat ze hun verwarming wat zachter moeten draaien en hun auto moeten afschaffen. Het is niet aardig, maar het wekt bovendien frustratie. En frustratie zal in dit geval gecompenseerd worden met wat het makkelijkste voorhanden is: het idee, dat het allemaal zo'n vaart niet loopt, omdat je toch overal nog benzine en lucht kan krijgen. Het zou bovendien geheel indruisen tegen de geest van de tijd. En tegen het bedrijfsleven, dat de koopkracht van de mensen wil bevorderen, omdat daarmee de bedrijvigheid weer wordt aangezwengeld, er meer winst wordt gemaakt, waarmee weer meer fabrieken kunnen worden gebouwd, die weer meer werk verschaffen, waardoor weer meer mensen kunnen kopen.

Wat dan wel? Wat voor een aanpak heeft de moegestreden, maar nog steeds gemotiveerde milieu-aktivist dan nodig? We keren nog even terug naar het begin van ons verhaal. De in de aanhef vermelde niveaus waarop aktie kan worden gevoerd verdienen allebei de aandacht. Ze kunnen elkaar tegenwerken. En dat is de afgelopen vijf jaar nogal eens gebeurd. Er zijn milieu-organisaties die onderling ruzie maakten. Ze misgunden elkaar het alleenrecht op milieubelangenbehartiging. Milieubehoud wordt niet ten onrechte vaak een "geloof" genoemd. Over het algemeen kan men zeggen, dat de grotere organisaties (bijv. vertegenwoordigd in het Landelijk Milieu Overleg) te weinig hebben gedaan voor al die clubjes mensen die op plaatselijk niveau moesten opboksen tegen gevestigde belangen, tegen ambtelijke bureaucratieën. Te vaak zag die plaatselijke aktievoerder, dat zijn "overkoepelende" organisatie meer belangstelling aan de dag legde voor overlegsituaties met de centrale overheid, maar het dienstverlenende werk aan de in het veld operende aktiegroepen verwaarloosde. Nog steeds hebben grote milieu-organisaties de neiging bureaucratische instellingen te worden, typische "koepels", zoals die ook het welzijnswerk topzwaar maken. Men heeft daar niet ten onrechte de naam "vijfde macht" voor gevonden.

Nu is daar op zichzelf niets tegen. Ook op het centrale niveau, waar de ingrijpende beslissingen worden genomen, moet aktie worden gevoerd. En het is een goede zaak om die overheid met zijn eigen wapens te attaqueren, d.w.z. in vergaderingen, in lobby-achtige situaties, via het parlment etc. Maar dat alles heeft geen zin als de verbeterde organisatiegraad van de milieudefensie op dit niveau niet doorwerkt naar de basis. Pas als plaatselijke aktievoerders zich gesteund weten door hun centrale vertegenwoordigers, pas als de milieu-"burocraten" zich gedragen weten door de acceptatie van de veldwerkers kan het streven naar milieubehoud zin hebben.

Daarvoor moet een aantal voorwaarden zijn voldaan: - de "brede" aanpak moet zich verder kunnen ontwikkelen - de institutionele

Daarvoor moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan:-de "brede" aanpak moet zich verder kunnen ontwikkelen
-de institutionele milieubehartiging moet zich dienstbaar opstellen naar de actievoerders aan de basis
-milieubelangenbehartiging zal moeten uitstijgen boven de op den duur versleten rakende, onvruchtbare polarisatie tussen milieubehoud enerzijds en werkgelegenheid c.q. economische vooruitgang anderzijds.

Wat betreft de "brede"aanpak het volgende Er is wel gezegd,dat milieu-actiewerk een aanzet is voor "democratisering van de samenleving".De bemoeienis met inspraak, bezwaar- en beroepsschriften,overleg en studie leidt ertoe,dat "mensen zich bewust worden van de maatschappelijke ontwikkeling zij zullen daardoor ook op andere terreinen bewuster gaan optreden".Dat gaat inderdaad voor tal van actievoerders op.De gezamenlijke kennis,die actievoerders in hun vrije tijd,tussen het dagelijkse werk op kantoor of in het huishouden door,hebben verzameld is niet te onderschatten.Het argument dat actiegroepen te eenzijdig zouden zijn,niet goed beslagen ten ijs komen,geen kennis van zaken hebben,gaat hoe langer hoe minder op.

Het is juist vaak de overheid,die de beslissing moet nemen,die dikwijls op grond van onvoldoende kennis van zaken en eenzijdig tot haar besluiten komt.Bovendien wordt het verwijt van eenzijdigheid zelden of nooit in de richting van de vervuiler gemaakt.Het lijkt me duidelijk dat dit actiewerk aan de basis nog veel meer impul-

De Vereniging Milieudefensie is een onafhankelijke instelling op het gebied van milieubescherming in de ruime zin van het woord.Een landelijke organisatie met 15.000 leden,die zich bezighoudt met vele activiteiten.Dit najaar staan de activiteiten vnl. in het kader van de "aktie Kringlooppapier",een actie ter stimulering van het gebruik van dit milieu-vriendelijke papier en ter bevordering van een zuiniger gebruik van alle papier.Daarnaast richt de VMD zich op: (kern)energie,besparing op energie,waterverontreiniging(Rijn o.a.), geluid(hinder),voedsel en landbouw,ruimtelijke ordening en stedelijk milieu,verkeer en vervoer.Een tentoonstelling van milieuaffiches reist door het land om schoolkinderen voor te lichten en via een cursus milieu en huishouden,krijgen huisvrouwen en -mannen informatie over milieuproblemen en hoe ze dat weer door kunnen geven. Maandelijks komt het blad MilieuDefensie uit.Een algemeen milieublad met achterlandelijke en plaatselijke acties.Al die activiteiten worden gedaan door kerngroepen (regionale acties),werkgroepen(studies) en het landelijk actiesecretariaat te Amsterdam Op dat actiesecretariaat wordt ook het secretariaat gevoerd van de Stichting Reinwater,het Comité Rijnappèl,de actie Water-Alarm en het Landelijk Energie Komitee. Een lidmaatschap van de VMD kost minimaal f 25,- per jaar,incl. een abonnement op MilieuDefensie.Postgiro 10.2000 tnv VMD te Amsterdam.Corr.adres:VMD,postbus 20050, 1000 HB Amsterdam.

De Vereniging Milieudefensie heeft een boek gepubliceerd over Milieuactie in Nederland. Het geeft een uniek overzicht van de wijze waarop door zeer verschillende milieugroepen en -organisaties in de zeventiger jaren in Nederland op milieugebied actie is gevoerd. "Milieu-actie in Nederland" is te bestellen door storting van f 19,90 op postgiro 10.2000 t.n.v. de VMD Amsterdam onder vermelding van de titel.

sen moet hebben,juist van de overkoepelende milieu-organisaties.Het is toch zo,dat op plaatselijk niveau de problemen het beste zijn aan te pakken?Daar zijn de milieukwesties nog invoelbaar voor de mensen,daar zijn ze nog te motiveren.Dat betekent echter wel,dat een milieuorganisatie zich dienstverlenend zal moeten opstellen naar de actievoerders.Er zal meer steun op juridisch,milieu-technisch en actie-bevorderend gebied moeten komen.Ik beschouw dat als de belangrijkste taak voor milieufederaties, en andere stichtingen of verenigingen,of ze nu deelproblemen of het hele scala van milieuproblemen wensen op te lossen.

Dat betekent gelijk,dat milieudefensie ook gehaald moet worden uit de sfeer van elitewerk.Je bent al gauw milieu-freak,als je in je eigen gemeenschap iets wil doen tegen stank of wegenaanleg.

Nu is het ook niet helemaal onwaar,wat

Lucas Reijnders al in 1970 zei over de "dikbetaalden en hooggeschoolden"die zich althans verbaal,sterk hebben ingezet voor de anti-milieuvervuiling.Vaak lijkt het milieuprobleem nog het privé-stoeiterrein van universitair geschoolden,die in hun slaapdorp last hebben van de toenemende milieuvervuiling,iets waarvoor ze nou juist niet van de stad naar "buiten" waren verhuisd.

Daar staat tegen over,dat de laaggeschoolden en dunbetaalden in Vlaardingen en Zwanenburg tegenwoordig best weten waar hun belangen worden verdedigd en waar ze die zelf het beste kunnen verdedigen.Ook in de vakbonden tekenen zich lichte tendensen af,die wijzen op een serieuze confrontatie van het "dilemma" werkgelegenheid-milieuvervuiling. Vooral via de veiligheid en de gezondheid op het bedrijf zal milieuactie gevoerd moeten en kunnen worden.Daarbij zal duidelijk moeten zijn dat voor een goed milieubehoud een eerlijke verdeling van milieugoederen in het belang is van een ieder. In essentie betekent dat,dat als milieuactie voerders het over maatschappelijke veranderingen hebben als voorwaarde voor milieubehoud,ze ook willen uitgaan van een nieuwe arbeidsverdeling en van andere productieverhoudingen dan de vrije ondernemingsgewijze productie.Wat het actievoeren voor milieu-activisten zo moeilijk maakt is dat te veel mensen-juist de vervuilers en de overheid-zich een tussenweg permitteren.Ze staan allemaal het behoud van een schoon milieu voor.Milieu-actievoerders krijgen te maken met vriendelijke bazen en bovenbazen, die hoog opgeven van hun eigen milieubewustzijn,maar als het er op aan komt niet thuis geven.Een bestuurder die duidelijk uitspreekt dat hij vervuiling aanvaardt op grond van zijn opvatting dat men niet in het vrije ondernemerschap mag ingrijpen,is duidelijker dan de man die na afloop van het beslissingsproces zegt,dat hij natuurlijk voor de actievoerders was,maar tot een compromis gedwongen werd.Zwaai dan eens een keer met je portefeuille,of iets dergelijks.....

Totaal ongeloofwaardig is zo'n bestuurder als hij ook nog een bestuursfunctie heeft in "Natuurmonumenten".Nog te veel mensen zeggen dat ze milieu-minded zijn.Dat moet nu eens afgelopen zijn.Om het Bijbels te zeggen:men kan niet God dienen en de Mammon. Wil de echte milieu-freak nu opstaan?

MARGINALIA

MARGINALIA

Beginselprogram

Zoals de meeste Europese liberale partijen heeft ook de VVD een beginselprogram. Dit program is laatstelijk gewijzigd in 1966. Inmiddels is de maatschappelijke situatie ingrijpend gewijzigd, en het is dan ook begrijpelijk dat in VVD-kringen stemmen zijn opgegaan het beginselprogram te herschrijven. Ook de PvdA herschreef vorig jaar haar beginselprogram.

In antwoord op vragen zegde VVD-voorzitter mr. F. Korthals Altes tijdens een algemene vergadering in het voorjaar van 1977 een herziening toe. Omdat deze toezegging niet werd uitgevoerd, herinnerden enige afgevaardigden de heer Korthals Altes aan zijn uitspraken tijdens de algemene vergadering die in april van dit jaar in Utrecht plaatsvond. Opnieuw werd herziening toegezegd; de VVD-voorzitter stelde zelfs instelling van een werkgroep in het vooruitzicht.

Sindsdien zwijgt het partijbestuur echter in alle talen.

Deze gang van zaken is voor de Hoofdbesturen van JOVD en LSVN aanleiding geweest schriftelijk opheldering te vragen aan het Hoofdbestuur van de VVD. Tekenend voor het grote gewicht dat beide besturen aan deze zaak hechten is het feit, dat zij voor het eerst in vele jaren gezamelijk optreden.

JOVD en LSVN willen van het Hoofdbestuur van de VVD weten, of de toegezegde werkgroep intussen is ingesteld, en als dat zo is, welk mandaat deze werkgroep heeft gekregen. Het is immers duidelijk dat het geen enkele zin heeft een commissie in het leven te roepen, die vrijblijvend aan het VVD-bestuur adviseert, waarna hun advies zorgvuldig in een stofmap op de zolder van de Koninginnegracht verdwijnt. Er is geen enkele behoefte aan een procedure die het nieuwe beginselprogram in dezelfde la laat verdwijnen als de rapporten van het Liberaal Beraad.

Behalve het mandaat is ook de samenstelling van een zodanige werkgroep van belang. Naar verluidt zouden o.a. mr. W.J. Geertsema, mr. H.P. Talsma (oud VVD-DB-lid) en mevr. N.A. den Haan-Groen (burgemeester van Voorburg) zijn benaderd. Als dit het geval is, waarom is hierover dan niet in het VVD-partijblad Vrijheid en Democratie bericht ? De herziening van een beginselprogram is toch een zaak die aan de leden bekend moet zijn, willen zij tenminste enige invloed op het resultaat kunnen uitoefenen ?

Over deze en andere zaken hebben de Hoofdbesturen van JOVD en LSVN het VVD-Hoofdbestuur om informatie gevraagd. Ook veel "gewone" VVD-leden zullen zeer benieuwd zijn naar het antwoord.

De AVRO en Veronica

De kwestie-Veronica blijft de Hilversumse ether-bonzen zorgen baren. Onder zware druk van vrijwel alle omroepen (van VPRO en VARA die geen derde "rechtse" omroep willen, tot TROS en AVRO die de concurrentiekracht van een vooruitstrevend liberale omroep vrezen) heeft CRM-minister Gardeniers alle mogelijke en onmogelijke wegen bewandeld om het verschijnsel Veronica de kop in te drukken. Daarbij enthousiast gesteund door de CDA-(lees: ARP) mediaspecialist in de Tweede Kamer, Hans de Boer.

Veronica voelt zich intussen heel comfortabel in de haar opgedrongen underdog-rol, en groeit als kool. Het VARA-verwijt dat de vroegere piraat niets nieuws aan het bestaande omroepstelsel zou hebben toe te voegen, is door de Veronica-leiding bekwaam gepareerd. Uit "marktonderzoeken" is de heren namelijk gebleken, dat de Veronica-aanhang vooral te vinden is onder wat "links-liberaal denkende jongeren" worden genoemd. Jonge mensen, met een forse behoefte aan zelfstandigheid en individuele vrijheid, maar ook met oog voor de misstanden in o.m. onze samenleving.

Het spreekt dan ook vanzelf dat tussen de leiding van Veronica en de leiding van de JOVD inmiddels intensieve en vruchtbare contacten bestaan, hetgeen o.a. tot uitdrukking komt in de samenstelling van Veronica's programadviesraad.

Naast de opkomst van Veronica doet zich in omroepland intussen een andere opvallende ontwikkeling voor. De AVRO, traditioneel een de VVD niet onwelwillend gezinde omroep, is hard bezig zich van de liberale stroming te vervreemden. Dat blijkt niet alleen uit de wijze van berichtgeving en de "kleur" van de politici die voor de AVRO-microfoon verschijnen, maar ook uit de verslaggeving van JOVD-bijeenkomsten.

Op de laatste twee landelijke JOVD-congressen (Dordrecht en Sloten) en op de themadag in Rijswijk schitterde de AVRO door afwezigheid. Wel was steeds de TROS aanwezig. Ook persberichten van de JOVD worden de laatste maanden wel door de TROS, maar niet door de AVRO "opgepikt". Een ontwikkeling die lijkt samen te vallen met de toenemende invloed van AVRO-actualiteitenchef Leo Pagano, wiens sympathieën zoals bekend naar het CDA uitgaan.

Op 11 en 12 november houdt de JOVD haar Jaarcongres in Maastricht. Het zal interessant zijn te zien welke omroepen op dit congres acte de présence geven.

De weddeverlaging: een grof schandaal?

door Frank de Grave

Inleiding

Een ieder die de kranten een beetje heeft bijgehouden, weet dat de voornemens van de Regering om de wedde van dienstplichtige militairen te verlagen, tot nogal wat emoties hebben geleid.
De V.V.D.M. verklaarde zich direct fel tegen en ook de meer gematigde tegenhanger van de V.V.D., de A.N.V.M. (Algemene Nederlandse Vereniging van Dienstplichtigen) moest er niet veel van hebben.
Ook de politieke partijen reageerden nogal koel. De oppositie was er vierkant tegen, maar ook VVD-woordvoerder Wim Keja sputterde fors.
Wat is er aan de hand? Op dit moment is de wedde van de dienstplichtige militair gekoppeld aan het zgn. minimumjeugdloon en wel aan dat van een twintigjarige.
Kortgeleden nu is de dienstplichtwet gewijzigd en wel zodanig dat een verlaging van de gemiddelde leeftijd van de dienstplichtige is te verwachten.
Staatssecretaris van Lent (CDA), verantwoordelijk voor het personeelbeleid bij Defensie, vond dit een aardige reden om maar even een forse bezuiniging binnen te halen en besloot de wedde van de dienstplichtige militair te koppelen aan het minimumjeugdloon van een negentienjarige i.p.v. een twintigjarige.
Dit kost de toekomstige dienstplichtige *f* 65,-- per maand en levert Defensie veertien miljoen gulden per jaar op.

Een liberale visie

Er vallen bij de redenering van de Staatssecretaris nogal wat kanttekeningen te plaatsen.
In de eerste plaats is zijn stelling, dat de gemiddelde opkomstleeftijd van de dienstplichtige militair ten gevolge van de wijziging van de dienstplichtwet zal dalen, een volstrekte slag in de lucht.
Uit cijfers bij de defensiebegroting voor 1978 bleek 43% van de opgekomen dienstplichtigen ouder dan 20 jaar. Dat de wijziging van de dienstplichtwet zal leiden tot een verlaging van de gemiddelde opkomstleeftijd valt aan te nemen, maar dat deze daling zó sterk zal zijn, dat ook maar bij benadering de gemiddelde leeftijd 19 jaar wordt, is niet te verwachten.
Belangrijker is echter een meer principiële analyse van de weddeproblematiek.
Feit is, dat maar 30% van de formeel dienstplichtigen zijn dienstplicht vervuld. Sommigen hoeven terecht niet in dienst, b.v. wegens medische oorzaken, anderen daarentegen komen op nogal discutabele gronden onder de vervulling van hun grondwettelijke dienstperiode uit: bezuiniging (een dienstplichtige kost geld), het werkelijk ridiculè Vredeling-huwelijk, en sommigen worden hele jaren b.v. 1957 van de vervulling van hun dienstplicht vrijgesteld.
Nu staat bij de JOVD niet ter discussie dat Nederland een leger nodig heeft, en ook niet, dat daarvoor dienstplichtigen nodig zijn. Maar aan de vervulling van de dienstplicht zitten voor de betrokkene vaak grote nadeler

vast: in vergelijking met mensen die niet in dienst hoeven, verkies je zo'n 1½ jaar bij de opbouw van je carrière, je wordt weggerukt uit allerlei sociale activiteiten waarin je bezig bent, van je vrouw, verloofde of vriendin, je krijgt werk te doen wat vaak niet aalsuit op opleidingsniveau of interesse.
Vaak is daaraan niets te doen, maar het feit dat de nadelen van het vervullen van dienstplicht drukt op maar 30% van de mensen waarop ze volgens de G.W. zouden moeten drukken, legt in mijn opinie wel de verplichting op om deze nadelen zo veel mogelijk te beperken.

Vanuit dit, dat de lasten van de dienstplicht op maar zo'n 30% van de formeel dienstplichtigen drukt, kom ik tot de algemene stelling dat de dienstplichtige in relatie tot zijn leeftijdsgenoten, die om wat voor reden dan ook de dans zijn ontsprongen, zo weinig mogelijk schade mag ondervinden.
Zoals aangegeven, de nadelen voor een dienstplichtige in relatie tot zijn leeftijdgenoot-niet dienstplichtige zijn vele. Daaraan valt niet altijd wat te doen, maar waar wel wat aan te doen is, is de beloning voor de dienstplichtige.
Het moge duidelijk zijn dat de beloning voor de dienstplichtige een extra nadeel voor hem betekent in relatie tot zijn leeftijdgenoten, die niet in dienst hoeven.
Hoeveel daarvan verdienen eigenlijk het minimumjeugdloon, nog daargelaten het duidelijk op geld waardeerbare nadeel van zo'n 1½ jaar vertraging in de opbouw van een carrière?
Het veel gehoorde argument om de weddeverlaging goed te praten: "de Nederlandse dienstplichtige is de best betaalde van de wereld" is weliswaar juist, maar getuigt tevens van een enorme kortzichtigheid.
Ten eerste zegt dit meer over de ontoereikendheid van de wedde in andere landen, ten tweede is het percentage feitelijk dienstplichtigen in relatie tot de formeel dienstplichtigen nergens zo laag als juist in Nederland en ten derde vergeet men te vermelden dat vele landen een systeem hebben om de niet-dienstplichtigen te belasten. Zo kent Duitsland een systeem van "maatschappelijke" dienstplicht voor diegenen die om wat voor redenen dan ook hun militaire dienstplicht niet behoeven te vervullen en wordt in Zwitserland de niet-dienstplichtige getroffen door een extra belasting. die zijn financiële voordelen, verkregen door het niet-vervullen van de dienstplicht, afroomt.
Bovendien doet dit argument niets af aan wat in mijn ogen de enig juiste liberale stellingname kan zijn:
de dienstplichtige dient van de vervulling van zijn dienstplicht in relatie tot zijn leeftijdgenoot-niet-dienstplichtige, zo weinig mogelijk schade te ondervinden.

De VVD

Dat ook de VVD van oordeel is, dat het huidige dienstplichtbeleid leidt tot een stuk onrechtvaardigheid in de verhouding tussen diegene die wel en diegene die niet hun dienstplicht vervullen, blijkt duidelijk uit het VVD-verkiezingsprogramma. Hierin wordt o.a. gepleit voor voorrang voor diegene die niet hun dienstplicht vervullen, blijkt duidelijk uit het VVD-verkiezingsprogramma. Hierin wordt o.a. gepleit voor voorrang voor diegene die hun dienstplicht hebben vervuld bij toelating tot de universiteit.
Het moge duidelijk zijn dat een fundamentele discussie over het dienstplichtbeleid nodig is. Het VVD-Tweede Kamerlid Ploeg heeft hier ook regelmatig voor gepleit.
Maar zolang het huidige dienstplichtbeleid nog functioneert en derhalve 30% van de formeel dienstplichtigen met de lasten van de dienstplichtvervulling worden geconfronteerd, lijkt mij een verdere vergroting van de negatieve kloof tussen dienstplichtigen en niet-dienstplichtigen door een verlaging van de wedde vanuit de VVD-visie, die blijkt uit haar verkiezingsprogramma, niet aanvaardbaar voor deze partij.
Geredeneerd vanuit haar eigen verkiezingsprogramma lijkt een keihard "nee" van de Tweede Kamerfractie tegen de voorgenomen weddeverlaging het enig mogelijke standpunt.

De JOVD

Het Hoofdbestuur van de JOVD heeft vanuit haar principieel liberale visie, dat de dienstplichtige van de vervulling van zijn dienstplicht in relatie tot zijn leeftijdgenoot-niet-dienstplichtige, zo weinig mogelijk schade mag ondervinden, middels een persverklaring duidelijk stelling genomen tegen deze weddeverlaging.
In een brief aan de Tweede Kamerfracties van D'66 en VVD heeft het JOVD-Hoofdbestuur een beroep op deze partijen gedaan zich tegen de regeringsplannen op dit punt te verzetten.

Slotconclusie

Uit reacties van politiek Den Haag blijkt, dat de sleutelpositie in deze bij de VVD ligt Het CDA zal de plannen van partijgenoot Van Lent steunen. De linkse oppositie is tegen. Ik hoop, dat de VVD-fractie haar eigen verkiezingsprogramma in gedachten zal houden om vanuit de visie die hieruit blijkt, de regeringsplannen op dit punt zal afkeuren.

De drie dames die sinds 1 oktober het Algemeen Secretariaat "bemannen": v.l.n.r. Conny Guldemont-Broere, Yvonne Krabbenbos en adjunct-secretaris Karin Veneman.
De redactie wenst hen veel succes, o.a. bij het uittikken van de kopij voor dit blad!

Prikkelingen

door Ardwin Lantain

Is eigen bezit nog liberaal? Deze vraag kwam bij mij op naar aanleiding van het feit dat steeds meer mensen zich terugtrekken in hun privé-"domeinen". Waar liggen de oorzaken voor de toenemende sociale armoede van onze samenleving?

Bezien we de direct na-oorlogse jaren dan nemen we een duidelijk gemeenschapsgevoel bij de mensen waar. De samenleving vormt in die tijd min of meer één geheel, een eenheid waarop het onderlinge contact tussen mensen van grote invloed is.
Vermoedelijk vindt dit zijn voornaamste oorzaak in het gebrek aan o.a. consumptieartikelen waardoor men gewoonlijk gedwongen was met anderen samen te doen. De verhalen dat het "vroeger" zoveel gezelliger was dan nu, zijn bij ouderen niet van de lucht.
Mijns inziens heeft het verschijnsel schaarste hierin een grote rol gespeeld. Bovendien was iedereen doordrongen van de noodzaak tot wederopbouw. Men had een gemeenschappelijk streven dat de arbeid motiveerde en het produktiesysteem draaglijk maakte.
Verder was er veel ruimte voor persoonlijk initiatief tot ondernemen. De macht van de instituties stond nog in haar kinderschoenen.

De vooroorlogse tijd wordt voornamelijk beheerst door de emancipatiestrijd, eerst van de lagere werkende klasse en later van de zogeheten middle-class. Het ging hierbij vooral om het bevechten van sociale zekerheden, waaronder inkomensgaranties.

Ter verklaring van de huidige sociale malaise in de zin van contactarmoede tussen mensen kunnen thans drie zaken worden genoemd.
1) Het verdwijnen van schaarste in met name consumptie-artikelen in combinatie met de mogelijkheden tot consumeren (tijd en inkomen);
2) Het gebrek aan gemeenschappelijk streven. Door het gestegen welvaartsniveau zijn groeiveronderstellingen een eigen leven gaan leiden. De druk om gemotiveerd te werken is weggevallen en vervangen door een dociel volgen van allerlei ontwikkelingen, niet alleen op technologisch/economisch gebied.
   We zijn een over het paard getild volk dat voortkabbelt op z'n welvaartskurk. Daarbij steekt onvrede met de werksituatie de kop op wordt de produktiviteit als belangrijkste motor voor beloning verdrongen door compensatie-eisen voor allerhande negatieve factoren, waaronder tegenwoordig zelfs gebrek aan opleiding valt;
3) De macht van instituties heeft zich snel ontwikkeld en neemt haast beklemmende vormen aan. In alle sectoren en op alle niveaus doet zich de verstarrende werking van structuren gevoelen.

Gevolg is dat de mens zich terugtrekt in zijn privé-sfeer en van daaruit via de media kennis neemt van wat er om hem heen (ook in de verre omtrek) gebeurt, zonder dat een echte confrontatie plaatsvindt. Dit leidt tot oordeelvorming die gebrek aan sociale interactie duidelijk verraadt.

Aangezien dit uit liberaal oogpunt niet wenselijk is (c.q. zowel de ontplooiing van de individuele mens als de samenleving in zijn totaliteit niet ten goede komt), moeten we ons afvragen wat hieraan gedaan kan worden.
1) Het is niet te hopen dat een oorlog of andersoortige crisis moet bewerkstelligen dat wij weer gaan functioneren in de samenleving, samen met anderen;
2) Gezien de problematiek van de ontwikkelingslanden zouden wij moeten beseffen dat ons welvaartspeil geen verkregen recht is. Het is belangrijker dit besef te stimuleren dan de arbeidsmotivatie te verhogen door aanpassing van het produktieproces aan de wensen van de werkenden;
- Het eerste kan ondermeer geschieden door de problematiek van de werkloosheid niet te verdoezelen en duidelijk te maken dat we ons zullen moeten gaan richten op een ander produktiepakket. Dit zal pijn doen, maar is noodzakelijk om het volume van de wereldhandel in de toekomst veilig te len.
  Door ons zelf te richten op hoogwaardigere produktieprocessen dan die we afstoten naar de ontwikkelingslanden wordt tevens bereikt dat het werkniveau een betere aansluiting vindt bij het gemiddeld opleidingsniveau in ons land;
- Een wezenlijk andere richting van het produktieverloop zou echter tenkoste gaan van de efficiency, hetgeen niet zonder gevolgen blijft voor de welvaart. Een keuze tussen die twee is moeilijk, maar minder relevant naarmate er meer vrije tijd beschikbaar komt en mits daarin mogelijkheden geschapen worden tot stimulering van sociaal contact.
  Dit geeft eigenlijk al aan dat een gemeenschappelijk streven niet zozeer meer gevonden zal kunnen worden in arbeidsmotivatie, maar veel meer in gemotiveerde vrijetijdsbesteding;
3) Een vorm van gemotiveerde vrijetijdsbesteding is het beperkt houden van de macht van instituties en dan niet door afbraak, maar door participatie c.q. ontsluiting. Hiertoe zullen ook wettelijke participatie-regels verder ontwikkeld moeten worden.

Wat is nu de rol van het eigen bezit in dit alles. Eigen bezit is een mogelijkheid voor de mens om zich achter te verschuilen. Het geeft hem een legitimatie zich terug te trekken in zijn privé-sfeer.
Moet je dit het individu ontnemen?
Mijns inziens zou dat niet liberaal zijn. Het feit dat de mens zich een privé-sfeer kan creëren, getuigt van respect voor het individu.
Bovendien is het een onmisbaar aspect in het totale ontplooiingspatroon van de mens. Het is echter nooit de bedoeling geweest dat eigem bezit dienst zou gaan doen als kluis. En juist het feit dat het die mogelijkheid biedt stellen wij thans ter discussie.
Is het mogelijk dit aspect van eigen bezit

te elimineren, zonder afbreuk te doen aan de rechten van het individu op vrije ontplooiing. Als dat zou kunnen, is in combinatie met het verschijnsel van toenemende vrije tijd een geweldige basis geschapen voor de ontwikkeling van een "nieuw" contact tussen mensen in onze samenleving.
Dat zou je pas werkelijk een liberaal revoil mogen noemen.
Maar goed, het ging dus om een aangepaste vorm van eigen bezit, blijkbaar aangepast aan de invloed die de huidige maatschappij op ons uitoefent.

Je kunt iemand nooit ontzeggen zich af te sluiten van de buitenwereld als hij/zij bezig is in zijn/haar bezit. Je kunt hooguit stimuleren dat bepaalde bezigheden gedaan worden tesamen met anderen. Een sprekend voorbeeld en ook sociaal wenselijk is het gezamenlijk reizen in een privé-voertuig.
Een van de manieren om dit stimuleren is de plicht tot mededeling aan anderen, wanneer men iets of met het eigen bezit gaat doen. Bijvoorbeeld wanneer men zijn tuin aan gaat leggen of een open haard aanlegt.
Met de plicht tot mededeling wordt bedoeld dat men in principe gelegenheid moet bieden tot overleg.
Met anderen wordt bedoeld de buurt via een buurtvereniging of een bewonersvereniging. Of wanneer het eigen bezit verplaatsbaar is de automobielclub.
Verder zou men natuurlijk vrij moeten zijn lid te worden van welke belangenbehartigingsorganisatie dan ook.
Waar het hier om gaat is dat men verplicht wordt met een minimaal aantal mensen een formeel verband aan te gaan en in dat verband mededelingen moet doen van bepaalde voornemens, zónder dat de mogelijkheid bestaat dat deze voornemens met andere dan wettelijke middelen tegengehouden worden, maar mét de mogelijkheid met anderen tot overeenstemming te komen om gezamelijk iets te gaan doen.
Deze directe overlegstructuur voorkomt dat te veel tijd verstrijkt tussen het voornemen om te handelen van een individu en het besluit van de groep.

Betekent het voorgaande nu een wezenlijke beperking van de menselijke vrijheid?
Door iedereen vrij te laten toe te treden tot de groep die hem/haar aanstaat blijft er sprake van keuze-vrijheid. Men is alleen verplicht toe te treden, hetgeen dus een beperking van handelingsvrijheid van het individu inhoudt.
Nu is het zo dat deze vrijheid ook beperkt wordt door de maatschappelijke druk om te werken, te trouwen, onder dienst gaan e.d.
Toch zou ik het in dit artikel gestelde niet onder die noemer willen onderbrengen. Ik prefereer een vergelijking met de onderwijsplicht en zie het meer als het verlengde daarvan.
Immers, de leerplicht vloeit voort uit het algemene besef dat onderwijs noodzakelijk is voor het behoud van de mogelijkheden voor het individu zich menswaardig te ontplooien in het licht van de maatschappelijke ontwikkelingen.
Zo moet de door mij voorgestelde overlegplicht ook gezien worden.
Dus niet de benadering vanuit de maatschappij, maar die vanuit het individu staat voorop. Daarnaast speelt natuurlijk zonder meer het argument van het behoud van de samenleving, maar het is veel gevaarlijker daar een rechtvaardigingsgrond aan te ontlenen.
Liever wend ik dat aan om stellen dat de hier voorgestelde maatregel sociaal aanvaardbaar is, naast individueel gerechtvaardigd.
Het gaat erom het hoofd te kunnen blijven bieden aan maatschappelijke ontwikkelingen, wat impliceert dat we ons menszijn niet mogen verliezen. Het gevaar van instituties, autonome structuren in combinatie met een zwijgzaam beheer van eigen bezit is levensgroot.
In hoeverre e.e.a. als plicht ervaren wordt hangt in belangrijke mate af van de opvoeding tot bundeling van krachten, waarin een liberale middenschool een grote rol kan spelen.

NOG GEEN LID VAN DE JOVD ?

Telefoon 020-242000

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Algemeen Secretariaat
Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie
N.Z. Voorburgwal 288
1012 RT Amsterdam
020-242000

DRIEMASTER

Orgaan van de Onafhankelijke Liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Rietkerk en Terlouw over actuele politiek

29e jaargang

nummer 10 - december 1978

DRIEMASTER

Orgaan van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie 'J.O.V.D.

Redactieadres	"Stikkerhuis" Nieuwe Zijds Voorburgwal 288 1012 RT Amsterdam tel.020-242000
Drukwerk	Drukkerij J.van Meurs Burg.de Zeeuwstraat 2 2985 AP Ridderkerk
Advertenties	Bureau van Vliet B.V. Burg.van Fenemaplein 19 Postbus 20 2042 TG Zandvoort
Abonnementsprijs	f25,- per jaar
Kopijdatum	Kopij voor het volgende nummer dient op het redactieadres binnen te zijn voor 19 december

INHOUD

1. Redactioneel en Van de voorzitter
2. Rietkerk: Geen conflict om sanctiewet
4. Terlouw: Onenigheid over Europa
5. Over Van Mierlo, een pistool en nog wat zaken
7. D'66 congresseerde....
8. Najaarscongres in Maastricht
9. Wist u dat..... en Nieuws van de Basis
10. Afdeling Edam-Volendam
11. Nog geen lid van de JOVD? Telefoon 020-242000
12. Procedure Samenstelling Nieuwe Landelijke Commissies Ingezonden
13. Engelse liberalen overwegen coalitie-kabinet
15. Het plan voor de jeugdarbeid of maken vakbondsjongeren er werk van?

4 omslag: Liberaal Reveil en "De Heinis niet bebouwen"

Hoofdbestuur

Voorzitter	Frank de Grave Verlengde Nieuwstraat 13A 9724 HA Groningen tel.050-121462
Vice-voorzitter politiek	Rino Schreuder Kasteel Nijenrode 3621 BG Breukelen tel.03462-1944
Vice-voorzitter organisatie	Robert de Haze Winkelman Hooigracht 5 2312 KM Leiden tel.071-126085
Algemeen Secretaris	Norbert Klein St.Stefanusstraat 58 6512 HW Nijmegen tel.080-236722
Penningmeester	Jan den Dekker M.H.Trompstraat 1 3572 XS Utrecht tel.030-715313
Internationaal Secretaris	Sipke Swierstra Stationsstraat 7A 9711 AR Groningen tel.050-127630
Tweede Secretaris	Robin Linschoten Churchillaan 113 III 1078 DM Amsterdam tel.020-723613

Hoofdredacteur	Gijs de Vries Pieterskerk-choorsteeg 32A 2311 TR Leiden tel.071-130602
Redacteuren	Ardwin Lantain Middelweg 105 1911 EC Uitgeest tel.02513-13573
	Gerard Derriks van Bijnkershoeklaan 351 3527 XJ Utrecht tel.030-936035
	Roel Schrotenboer Schiphorsterweg 13 7957 NT de Wijk tel.05224-1354
HB-auditor	Jan den Dekker M.H.Trompstraat 1 3572 XS Utrecht tel.030-715313

Redactioneel

Voor u ligt al weer de tiende Driemaster van deze jaargang. Voor het eerst in de jaren zeventig mogen we weer met recht aan spraak maken op het predikaat "maandblad". Een wapenfeit dat de redactie met enige trots vervult, maar dat nooit tot stand zou zijn gekomen zonder de volledige inzet van onze drie stafmedewerkers en de drukker. Ere wie ere toekomt !

Met de politieke aanvoerders van VVD en D'66, mr. J.G. Rietkerk en dr. J. Terlouw, had de redactie een openhartig gesprek. Voor de goede orde: de gesprekken vonden plaats vóór het van start gaan van het arbeidsvoorwaardenoverleg.De hoofdredacteur, die de beide politici interviewde, kraakt aansluitend enige Democratische noten.

In dit nummer ook aandacht voor het congres van D'66 op 4 en 5 november te Breda plaatsvond, en dat werd bijgewoond door een forse JOVD-delegatie. Vanzelfsprekend blikt de redactie daarnaast terug op het JOVD-Jaarcongres dat een week later in Maastricht gehouden werd. Dat tussen het carnavalsgewoel ook aan politiek werd gedaan, blijkt uit het verslag van Roel Schrotenboer.

In het Nieuws van de Basis dit keer aandacht voor de afdeling Edam-Volendam. Naast de bespreking van de afdelingsbladen - althans van de nummers die de redactie bereiken ... - treft u onder het afdelingsnieuws het verslag van een enquête, die de afdeling Den Bosch onder de bewoners van een wijk in Den Bosch heeft gehouden.

De Britse Liberal Party overweegt de voor- en nadelen van coalitiekabinetten. Daarom belegde deze partij enige tijd geleden een seminar, waarop vertegenwoordigers van verschillende "continentale" partijen over hun ervaringen met coalitiesystemen berichtten. Voor de VVD namen Frank de Grave, Reinout van Bruggen en Gijs de Vries deel. Een verslag van hun bezoek vindt u in dit nummer.

Het Plan voor de Jeugdarbeid dat onlangs door het NVV-Jongerencontact is gepubliceerd, bevat een groot aantal concrete suggesties om de jeugdwerkloosheid tegen te gaan. De redactie wijdt een kritische en uitvoerige bespreking aan het rapport.

Zeer opvallend was het principieel liberale betoog dat VVD-fractievoorzitter Haya van Someren op 28 november in de Eerste Kamer hield. Haar bijdrage aan de Algemene Beschouwingen ademde een geest, zoals die in de VVD (nog ?) niet dikwijls wordt gevonden. Helaas bereikte haar speech de redactie te laat om bespreking in dit nummer mogelijk te maken. Wij hopen in het januarinummer alsnog een samenvatting van de rede te plaatsen.

In deze kolom zou ik deze keer eens geen aandacht willen schenken aan de algemene politieke situatie.

Van de voorzitter

Enerzijds heeft de JOVD kortgeleden gecongresseerd te Maastricht en bij die gelegenheid zich over vele actuele politieke zaken uitgesproken, anderzijds bevat deze aflevering van de Driemaster interviews met Koos Rietkerk en Jan Terlouw, zodat ook langs die lijn de actuele politiek tot U komt.
Wel zou ik willen ingaan op een aantal ontwikkelingen in de JOVD zelf, zoals die zich op het Congres in Maastricht hebben gemanifesteerd.
Rustig gesteld kan worden dat dit jaarcongres 1978 één van de beste, zo niet het beste congres was dat de JOVD sinds vele jaren heeft gehad. En dan zie ik niet alleen op de waarlijk schitterende accommodatie en de perfecte organisatie, hetgeen volledig op de conto's van de afdeling Maastricht en oud vice-voorzitter Rino Schreuder mag worden bijgeschreven, maar ook op de wijze waarop het Congres zelf verliep. De afgevaardigden bleken gekomen te zijn met de wil een punt te zetten achter problemen uit het verleden, met de wil om dit congres het succesvol begin te laten zijn van het 30ste jaar JOVD. Besluiten werden genomen op basis van de bereidheid naar elkaar te luisteren en elkaar te laten overtuigen, vanuit de overtuiging dat we allen lid zijn van dezelfde organisatie. Het resultaat hiervan was een uiterst gedisciplineerd lopend congres, waar beslissingen werden genomen via geven en nemen in een prettige sfeer.
Al met al een prima basis om verder te werken aan de uitbouw van de JOVD. Zoals op het congres al is medegedeeld is de doelstelling van het plan 2000 geslaagd. De JOVD heeft haar hoogtepunt van zo'n 13 jaar geleden, meer dan 2000 betalende leden, weer bereikt. Een schitterend succes, waarvoor dank past aan allen, afdelingsbesturen leden van de Vliegende Brigade, hoofdbestuursleden die hun steentje hebben bijgedragen. Kortom, een mijlpaal is bereikt, doch het is mijn stellige overtuiging dat de JOVD nog veel grotere mogelijkheden heeft. Het is de plicht van alle JOVD'ers deze mogelijkheden te benutten om de JOVD nog groter, nog actiever en nog sterker te maken.
Het jaarcongres heeft een belangrijke voorwaarde hiervoor: goede interne verhoudingen, vervuld. Tevens is naar mijn mening een

(Vervolg op pag. 17)

Rietkerk:

Geen conflict om sanctiewet

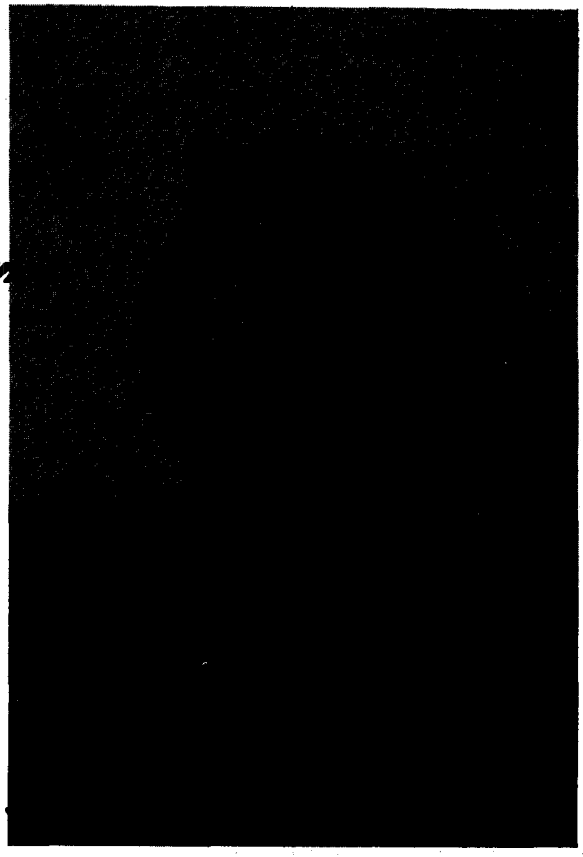

Zuid-Afrika is een heet hangijzer in de Nederlandse politiek. De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft tegen de Sanctiewet van oud-secretaris Kooymans gestemd. Minister Van der Klaauw heeft dat wetsontwerp o.g.v. het regeeraccoord toch voor zijn rekening genomen. Waarschijnlijk zal ook de Eerste Kamerfractie van de VVD tegen het ontwerp stemmen. Wat doe je als liberale minister als de beide Kamerfracties van je partij je zo in kou laten staan?

Rietkerk: "Dat is iets wat zo'n liberale minister moet beslissen voordat hij besluit het wetsontwerp toch te verdedigen. Op zich zelf hoeft een dergelijk verschil van mening overigens geen consequenties te hebben. Dat is pas het geval wanneer het een onderwerp van zeer principiële aard betreft. Bovendien was het ontwerp door de Tweede Kamer aanvaard. Een nieuw kabinet staat dan voor de vraag of men dat ontwerp moet verdedigen, of met een nieuw voorstel moet komen, dat in de Tweede Kamer weer op problemen kan stuiten. Dat probleem zie ik wel."

Zoudt u Van der Klaauw een novelle in overweging willen geven?

Rietkerk: "Ik had graag gezien dat hij daarmee gekomen was. Maar daartoe is niet besloten; u moet niet vergeten dat wij in het kabinet niet alles te vertellen hebben. Wij verkeren in een minderheidspositie, en een minister heeft daarmee ook rekening te houden."

U suggereert dat Van der Klaauw eigenlijk wel anders had gewild.

Rietkerk: "Ik weet dat de heer Van der Klaauw zeer met dit vraagstuk heeft geworsteld. Hij heeft echt niet staan te juichen om het ontwerp over te nemen. Hij is, alles afwegende, toch tot de conclusie gekomen dat hij het wel moest doen. Ik vind dat jammer, maar dat is - ook staatrechtelijk - zijn verantwoordelijkheid."

Er is de laatste tijd nogal wat kritiek op de presentatie van het VVD-beleid in kabinet en Kamer. Je zou kunnen spreken van een dubbele paradox: naarmate de VVD in het kabinet meer haar zin krijgt, heeft de Kamerfractie minder mogelijkheden zich te profileren; en het kabinetsbeleid wordt ook op de punten die door de VVD gewonnen worden, toegeschreven aan Van Agt.

Rietkerk: "Voor een deel is dat juist. U moet niet vergeten dat het veel gemakkelijker is je te profileren als oppositiepartij dan wanneer je medeverantwoordelijk bent voor een beleid dat natuurlijk op compromissen is gebaseerd. De laatste jaren wordt de leider van een kabinet bovendien heel sterk beschouwd als personificatie van het beleid. We hebben dat bij Den Uyl gezien, we zien dat nu bij Van Agt. Wie had één paar jaar geleden gedacht dat de heer Van Agt de heer Den Uyl nog eens in populariteit zou overtreffen? Overigens heb ik beslist niet te klagen over wat er in het beleid aan liberale invloed doorklinkt. Ik geloof dat over 1 à 2 jaar, wanneer de resultaten van het beleid zichtbaar worden, ook door iedereen erkend zal worden dat dat aan onze inbreng te danken is geweest. En dan maak ik mij helemaal geen zorgen over het beeld dat wij, juist door dat beleid, zullen krijgen. Ja, dan lopen wij misschien niet genoeg aan de weg te timmeren - dat ligt niet zo in onze aard, maar ik heb er het volste vertrouwen in dat als ons de tijd wordt gegund en de resultaten van het beleid duidelijk worden, ons imago echt niet zal verslechteren."

U constateerde zoëven dat de politiek sterk wordt gepersonifieerd. Dat geldt ook voor de VVD - we hebben het aan Wiegel gezien. Wordt de persoon Rietkerk door de partij wel voldoende "verkocht"?

Rietkerk: "Dat is natuurlijk in de eerste plaats mijn eigen verantwoordelijkheid. In de tweede plaats hebben we de afgelopen jaren alles op één persoon geconcentreerd. Daar was in onze kring ook kritiek op. Men vond dat we toch meer mensen hadden die op allerlei gebied geprofileerd konden worden. Als ik dat dan vergelijk met de huidige situatie, en ik zie dat we in het kabinet zes ministers en zes staatssecretarissen hebben, waaronder de vice-ministerpresident, dat we behalve een fractievoorzitter ook een partijvoorzitter hebben die van zich laat horen als dat nodig is, dan vind ik dat een beeldverandering die ik in beginsel toejuich, omdat we daarmee waarmaken dat we niet alleen een grote partij geworden zijn, maar ook op alle mogelijke gebied mensen hebben die van wanten weten. Dat wil niet zeggen dat ik van mening ben dat alles nu optimaal verloopt. Vergeet ook niet dat ik op deze plaats toch wel enige jaren nodig heb om datgene wat je te zeggen meent te hebben, met je beperkte capaciteiten ook over te brengen. Ik heb daar echt nog niet de opvatting over van "dit is het, zo doen we het, en daarmee afgelopen."

Even doorgaand op de rol van personen in de politiek: welke toekomst heeft een CDA zonder Aantjes?

Rietkerk: "Het is en blijft natuurlijk geen aanvoudige zaak om drie partijen op één noemer te krijgen. Toch geloof ik dat de ontwikkelingen van het CDA meer een convergerende dan een divergerende zijn zal; het CDA zou anders het eigen bestaan in de waagschaal stellen. Op een conferentie die enige tijd geleden in Noordwijkerhout is gehouden, is overigens gebleken dat ook de ARP-top zich in het CDA kan vinden."

Verwacht u een naar rechts opschuiven van het CDA?

Rietkerk: "Naar mijn opvatting - als ik me even losmaak van de actuele politiek - heeft een confessionele partij van huis uit een conservatieve inslag. Ik sluit dan ook niet uit dat het CDA, als het zich als een confessionele partij wil blijven manifesteren, op een aantal gebieden een conservatiever opvatting zal uitdragen dan een liberale of socialistische partij."

Voor de VVD zou dat het ontstaan van meer coalitiemogelijkheden dan alleen met het CDA kunnen betekenen.

Rietkerk: "Dat zou kunnen. Laat ik zeggen dat ik het persoonlijk zou toejuichen wanneer wij op den duur in een situatie van onderlinge uitwisselbaarheid zouden geraken. Het is voor de democratie geen goede zaak dat twee van de drie hoofdstromingen altijd op die ene derde zijn aangewezen. Die derde krijgt daardoor verhoudingsgewijs ook een veel te sterke machtspositie. Maar als ik kijk naar de politieke stellingname, dan constateer ik met name op sociaal-economisch gebied - en daar ligt toch 70% van ons werk in de Kamer - toch te weinig overeenstemming om tot een alternatieve coalitie te komen. Wat het zwaarst is moet het zwaarst wegen."

Zou een Wim Meyer de PvdA een minder drammerige koers laten varen?

Rietkerk: "In vergelijking met Van den Berg zeker, al moet u niet vergeten dat ook de heer Meyer een zeer principiële socialist is. Hij probeert als partijfilosoof de PvdA op een principiële lijn te houden. Ik zie in hem niet een liberale geest binnen de PvdA met wie wij snel tot overeenstemming zouden kunnen komen, al zal dat met hem sneller het geval zijn dan met de heer Van den Berg."

Wat vindt u van het verwijt van Terlouw, geuit tijdens de algemene beschouwingen, dat het parlement corporatistische ontwikkelingen in de hand werkt door belangrijke beslissingen niet zelf te nemen, maar over te laten aan het overleg met de sociale partners?

Rietkerk: "Terlouw gaat ervan uit dat alle belangrijke beslissingen in het parlement moeten worden genomen. Dat is in wezen een zeer dirigistisch standpunt. Wij gaan ervan uit dat de overheid zijn verantwoordelijkheid heeft te nemen m.b.t. de collectieve sector, en dat de verantwoordelijkheid voor de loonontwikkeling, de arbeidsvoorwaarden, in eerste instantie bij bedrijfsleven en vakbeweging ligt. Ik vind het dus onjuist om te stellen dat ook over de hele loonontwikkeling door het parlement beslist moet worden. Dat kan nodig zijn, maar alleen indien het algemeen belang werkelijk in gevaar komt. Dat ben ik op dit moment niet van mening, o.a. omdat de vakbeweging bereid is om met haar looneisen in de buurt van de nullijn te gaan zitten. Laten we de zaken overigens niet dramatiseren: in de zes jaar van de kabinetten Biesheuvel en Den Uyl is er nimmer een centraal accoord tot stand gekomen. Op zich zelf is dat nog geen aanleiding tot chaos."

U hebt bij de algemene beschouwingen opnieuw een principieel betoog gehouden. Vindt u dat de gedachten die u het afgelopen jaar hebt aangedragen voldoende door de partij worden uitgewerkt?

Rietkerk: "Ik vind dat dat nog lang niet genoeg gebeurt. Je kunt als partijtop niet met alle mogelijke leuke dingen komen, die dan in de lucht blijven hangen. Dan moet die partij zeggen: zoek wat anders, of ze moet zeggen: daar zit wat in, en dan moet er door die achterban ook veel sterker op worden ingehaakt. Er wordt door de Teldersstichting en op onze vormingscursussen erg hard gewerkt, maar over het algemeen is de aandacht, bij voorbeeld voor democratiseringsvraagstukken, nog onvoldoende. Dat zijn vraagstukken die nu spelen: in ondernemingen, op scholen, in ziekenhuizen etc. Dan zeg ik: dan moeten wij als liberalen zorgen dat we meedenken, en ook in de praktijk zorgen dat we bij zijn, want ook dat gebeurt naar mijn smaak nog te weinig. Ik vind dat een uiterst wezenlijke zaak."

Terlouw: Onenigheid over Europa

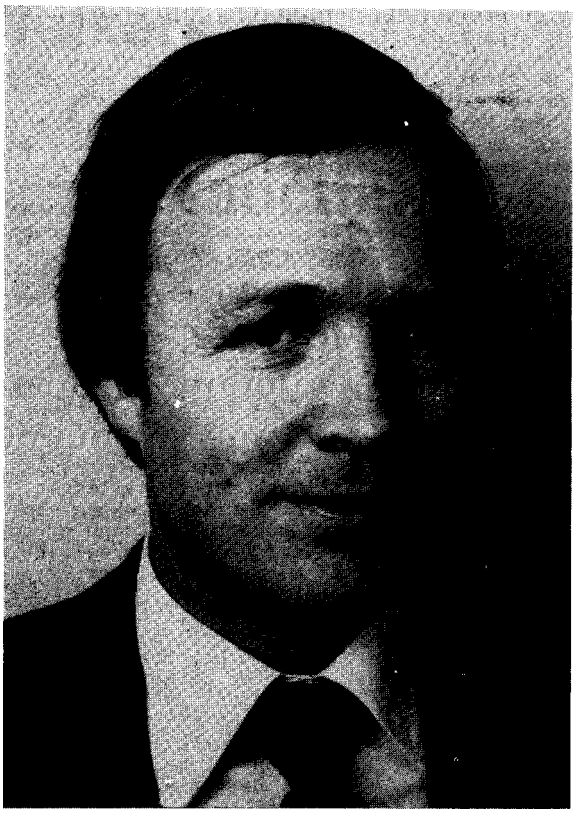

In zijn Bredase congresrede suggereerde D'66 voorzitter Glastra van Loon dat de partijen waarmee D'66 haar "vierde stroming" wil vormen wel eens uit een andere politieke familie zouden kunnen komen dan die waarbij D'66 zich in het Europese Parlement gaat aansluiten. Mogen we dat zo interpreteren dat D'66 volgens Glastra van Loon voor die vierde stroming vooral naar liberale partijen zou kunnen kijken, maar straks in het Europese Parlement aansluiting zou kunnen zoeken bij de socialistische fractie?

Terlouw: "Ik denk dat je dat inderdaad zo moet verstaan. Iets soortgelijks zei Hans Van Mierlo. Ik teken daarbij aan dat ik het er niet mee eens ben. Voor mij is die kwestie nog volkomen open, en dus zou ik mij nooit zo hebben uitgedrukt. Wat Van Mierlo heeft gezegd is volkomen eerlijk. Ik vind het zeer te waarderen dat hij het congres en de partij duidelijk heeft gemaakt wat zijn voorkeur is. Hij heeft niet gezegd dat hij met alle geweld naar de socialisten wil. Hij heeft niets uitgesloten, maar wel duidelijk gemaakt wat zijn eerste optie is, en dat is niet de mijne."

Dit kabinet, heeft Van Agt gezegd, wil het kabinet zijn "van de dialoog" met het parlement. D'66 zegt zich t.o.v. dit kabinet redelijk te willen opstellen. Heeft u in de debatten rond Bestek'81 gemerkt dat het kabinet inderdaad bereid is te luisteren naar redelijke voorstellen van de oppositie?

Terlouw: "Die dialoog is kennelijk alleen een dialoog met de regeringspartijen. Dat zie je bijvoorbeeld aan de behandeling van onze motie over een andere verdeling van de arbeid. Albeda heeft onderhuids wel vijf keer laten merken het eigenlijk met ons eens te zijn, maar adviseert toch tegen. Dat vind ik jammer. Wij voeren oppositie, maar niet in vreselijk felle bewoordingen. Als wij met een goed idee komen zou je toch verwachten dat een kabinet dat op 78 van de 150 Kamerzetels steunt zo'n idee over kan nemen. Dat gebeurt niet, en daarmee is dit kabinet voor mij niet het kabinet van de dialoog."

Tijdens de algemene beschouwingen wijst Andriessen het alternatieve bezuinigingsplan van Den Uyl van de hand. Van Agt doet dat in Eindhoven nog eens dunnetjes over. Albeda verklaart dat wat hem betreft elementen uit het Plan-Den Uyl bespreekbaar moeten zijn, en wordt door het kabinet min of meer teruggefloten. Is Albeda voor u nog geloofwaardig als minister van sociale zaken?

Terlouw: "Het is duidelijk dat Albeda zich in dit kabinet niet thuisvoelt. Er is een CDA-motie aangenomen waarin staat dat het arbeidsvoorwaardenoverleg moet kunnen leiden tot minder bezuinigingen, dus ik vind dat Albeda dat best mag zeggen. Als Van Agt of Andriessen zich daartegen verzet, legt hij een Kameruitspraak naast zich neer."

Maar als alles nog eens dunnetjes overgedaan kan worden in het overleg in de Stichting van de Arbeid, dan is het hele Kamerdebat zinloos geweest. "Terug naar af", zoals Trouw schreef. Is dat niet precies het corporatisme waartegen u in uw rede bij de algemene beschouwingen waarschuwde?

Terlouw: "Dat is in zoverre waar, dat ik het veel beter had gevonden als het kabinet in Bestek'81 een paar alternatieven had vastgelegd. De regering kan geen beleid voeren onafhankelijk van de uitslag van het arbeidsvoorwaardenbeleid, als je tenminste geen loonmaatregelen wilt treffen. Mijns inziens had het Kamerdebat ná het arbeidsvoorwaardenbeleid moeten plaatsvinden. Voorstellen doen die door de Kamer worden besproken, en daarna kijken hoe ze in het arbeidsvoorwaardenbeleid kunnen worden bijgesteld, waarna de zaak nog eens via nota's van wijziging of de voorjaarsnota terug moet naar de Kamer, dat is een ongelukkige weg. Ik vind dat de ideeën van Den Uyl, maar ook die van D'66 bespreekbaar moeten zijn. De Kamer is daar gezien de CDA-motie die is aanvaard vóór. Bovendien hoop ik dat een aantal in Bestek '81 aangekondigde maatregelen niet door hoeft te gaan."

Zoals?
Terlouw: "Zoals het aantasten van de sociale minima en de ƒ 100,-- eigen risico."

U vindt dat het kabinet de sociale minima dreigt aan te tasten!

Terlouw: "Ja. Op het ogenblik wordt een aantal dingen gecompenseerd die niet betaald worden. Het kabinet zegt: als we daarmee ophouden is dat geen aantasten van de sociale minima. Maar de uitkeringsgerechtigden voelen dat als een aantasting, ook al kun je op papier redeneren dat het ze eigenlijk niet toekomt. Ik vind dat je dat soort dingen in de toekomst wel zorgvuldiger mag beredeneren maar wat er was moet je niet pakken, want dat wordt gevoeld als aantasting."

Het CDA werkt in Europees verband samen met een aantal duidelijk conservatieve partijen. De loyalisten hebben in Aantjes hun voornaamste beschermer verloren. Mogen we verwachten dat het CDA in de komende tijd naar rechts zal opschuiven?

Terlouw: "Dat is één mogelijkheid. Het effect kan ook omgekeerd zijn. De loyalisten - ik spreek liever van dissidenten - werden tot nu toe door Aantjes nog enigermate in bedwang gehouden. Als fractievoorzitter moest Aantjes ervoor zorgen dat het CDA op één lijn bleef en dat geen te grote kloof met het kabinet ontstond. De man die dat deed, en niet onbekwaam, is weg. Maar het blijft koffiedikkijken."

De JOVD bestaat in 1979 dertig jaar. Ziet u in de komende jaren een taak voor de JOVD, of heeft die organisatie zichzelf overleefd?

Terlouw: "Ik hoor uit de JOVD vaak geluiden die mij aanspreken, waarvan ik zeg: die mensen zouden zo kunnen doorstromen naar D'66. Vroeer dacht ik: nuttig, zo'n organisatie die de VVD telkens een beetje waarschuwt, die probeert het in mijn ogen toch wat verouderde denken van de VVD te beïnvloeden. Maar de laatste jaren heeft dat in de praktijk nauwelijks effect gehad. De VVD is in mijn ogen conservatiever geworden. De VVD heeft een grote aanhang gekregen van volgens mij vrij conservatieve mensen. De JOVD heeft die ontwikkeling niet kunnen tegenhouden. En dus kun je je afvragen: wat moet de JOVD dan nog?"

De vraag is natuurlijk wel, of een jongerenorganisatie ooit een partij volledig mee kan krijgen.

Terlouw: "Niet volledig. Maar als de ontwikkeling juist tegengesteld is aan wat je als jongerenorganisatie wilt, dan is dat zorgenwekkend. Daar zal de JOVD over moeten nadenken. Een ARJOS beïnvloedt tenminste enigszins de richting waarin de ARP gaat. De JOVD zal - tot haar leedwezen neem ik aan - moeten vaststellen dat de beweging tegengesteld is aan wat zij wil."

Ook op het ogenblik? Met een Jacobse, een Hermans en een Nijpels in de VVD-Tweede Kamerfractie!

Terlouw: "Op het gebied van de geestelijke vrijheid kun je wel zeggen dat liberale geluiden te horen zijn. Maar politiek gaat nog altijd in de eerste plaats om het sociaal-economisch beleid. En op dat gebied zie ik geen verandering in het stemgedrag. Ik ben huiverig geworden voor wat mensen zeggen: het gaat erom hoe ze stemmen. Rietkerk zegt soms heel liberale dingen. Maar het gaat uiteindelijk toch om het stemgedrag."

Over Van Mierlo, een pistool en nog wat zaken

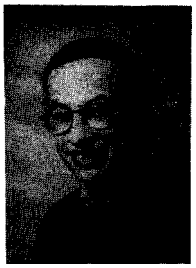

door Gijs de Vries

D'66 gaat onafhankelijk de Europese verkiezingen in. Daarmee breken de Democraten definitief met hun verleden. Een "beweging" die het politieke bestel wil laten ontploffen was D'66 al lang niet meer. Men heeft zich comfortabel genesteld tussen de zuilen, en maakt zelfs aanspraak op het predikaat "vierde stroming" in ons eens als vastgeroest en verouderd betitelde partijenpark. Ziende dat het establishment zich niet liet opblazen besloot D'66 een eigen zuiltje te creëren: het "redelijk alternatief". If you can't fight them, join them.

Blijkens de uitslag van het Bredase congres heeft de partij nu zelfs het laatste restje van het oude D'66 afgeschud. Het scheppen van duidelijkheid voor de kiezer door het maken van afspraken vóór de verkiezingen heeft steeds, en terecht, hoog in het vaandeel van D'66 gestaan. Gezien de aangenomen resolutie (nota bene voorgesteld door het partijbestuur) hoeft die duidelijkheid straks bij de Europese verkiezingen niet meer te worden geboden. D'66 vertelt de kiezers niet bij welke fractie het zich na de verkiezingen zal aansluiten; dat maken de Democraten wel zonder die kiezers, en na de verkiezingen uit. Pragmatisch, dat zeker.

De Europese verkiezingen hebben het Democratisch gemoed de afgelopen weken aardig verhit. Wat al geruime tijd door insiders werd voorspeld, vond plaats op het Bredase congres: de rehabilitatie van Van Mierlo.

Van Mierlo

Nu weet iedereen die regelmatig congressen bijwoont, dat er zo iets bestaat als congres psychologie. Een voorzitter moet het al heel bont maken, wil zijn congres hem niet volgen als hij, appellerend aan in zijn vereniging heersende gevoelens, een goed geformuleerd voorstel doet. D'66-ers zijn geen bij-

zonder haatdragende lieden. en dus was te verwachten dat Glastra van Loon applaus zou krijgen voor zijn rehabilitatiespeech. Van Mierlo had de partij dan wel in de bijna dodelijke omarming van de PvdA gebracht, hij had toch ook een hoop goed gedaan en zat bovendien al wel erg lang op het strafbankje.

Van Mierlo maakte daarop een beoordelingsfout. Hij klom welgemoed achter het spreekgestoelte en verkondigde zijn nog immer aanwezige voorkeur voor samenwerking met socialisten, ook in Europees verband. Dat was zout strooien in een nog niet volledig geheelde wond, zoals Van Mierlo met zijn klompen had kunnen aanvoelen.

Bovendien bracht hij partijvoorzitter Glastra van Loon in een penibele situatie. Deze had in zijn congresrede de herrijzenis van Van Mierlo in uiterst voorzichtige termen verpakt. Hij had al even voorzichtig gesuggereerd dat D'66 in het Europese Parlement wel eens toenadering zou kunnen zoeken tot de socialistische fractie. Blijkens het in deze Driemaster geplaatste interview met Terlouw, heeft deze de betreffende passage ook zo opgevat. Wilde Van Loon een proefballonnetje oplaten? In ieder geval walste Van Mierlo met de lichtvoetigheid van de spreekwoordelijke olifant door de porcelijnkast.

Volgens de Volkskrant zou Jan Terlouw van plan zijn geweest in zijn congresrede op zondag tegenvuur te geven, om nieuwe tweespalt in de partij te voorkomen. "Mede door krachtig verzet hiertegen van partijvoorzitter Glastra van Loon slikte Terlouw zijn wantrouwen achter de kiezen", schrijft de Volkskrant (6 november 1978). Ook uit het Driemasterinterview blijkt dat er tussen Terlouw enerzijds, en Glastra van Loon en Van Mierlo anderzijds onenigheid bestaat over de te volgen koers. Intussen hebben zowel Van Mierlo als Brinkhorst zich niet verkiesbaar gesteld voor het lijsttrekkerschap bij de Europese verkiezingen. Veel betekenis heeft dat uiteraard niet. D'66 krijgt waarschijnlijk twee zetels. Wordt Van Mierlo tweede man, dan zal zijn invloed op de opstelling van de "fractie" er nauwelijks minder om zijn.

Intussen moet het meningsverschil tussen Van Loon c.s. en Terlouw c.s. niet worden overschat. Allen zijn het er over eens dat D'66 vóór de verkiezingen geen voorkeur moet uitspreken m.b.t. samenwerking in het Europese Parlement. D'66 buigt noch links, noch naar rechts.

Pistool

Begrijpelijk, want daarmee zou D'66 afbreuk doen aan de aantrekkelijkheid van het "redelijk alternatief". Een situatie die als twee druppels water lijkt op die van negen jaar geleden. Met dat verschil, dat Terlouw als hém het pistool op de borst wordt gezet, geen voorkeur zal uitspreken.

Overigens valt moeilijk te ontkennen dat D'66 op het ogenblik een redelijk alternatief vormt. De D'66 re actie op Bestek '81, "De kwaliteit van produktie en werkgelegenheid", is een heel lezenswaardig stuk. Uit een onderzoek naar het stemgedrag van D'66 in de Tweede Kamer in de periode juni 1977-augustus 1978 (1) blijkt zonneklaar dat het verhaal over D'66 als bijwagen van de PvdA onjuist is. Als indicator voor het stemgedrag werden ingediende moties gehanteerd. Onderstaande de belangrijkste tabel uit het onderzoek, waarin is aangegeven hoe groot het percentage steun is, dat door partijen (zie kolom) aan moties van andere partijen (zie rij) is gegeven.

	PvdA	CDA	VVD	D'66	PPR	PSP	CPN
PvdA	100	73	44	55	44	28	50
CDA	30	100	65	18	18	0	40
VVD	30	87	100	23	24	0	40
D'66	78	83	53	100	60	21	40
PPR	98	73	53	74	100	71	70
CPN	90	73	53	80	60	70	100
alg. stemmen	12	26	21	6	7	-	10

De in de tabel aangegeven rij "algemene stemmen" geeft aan welk percentage van door een partij ingediende moties met algemene stemmen werd aangenomen.

Vonhoff heeft in dit blad wel eens gezegd(2) niet overtuigd te zijn van de bestendigheid van D'66 als politiek verschijnsel. Volgens hem bezet D'66 een gat in de politieke markt, dat haar door PvdA en VVD wordt gelaten. Voor de VVD liggen dan ook kansen in het midden, aldus Vonhoff.

A.g.v. deconfessionalisering en ontzuiling is de groep zwevende kiezers de laatste jaren sterk gegroeid. Een groot deel van de D'66 aanhang bestaat uit zwevende kiezers, die blijkens de jongste verkiezingen in niet onaanzienlijke mate van de PvdA komen. Het bestand zwevende kiezers van de VVD is vooral afkomstig van de oude confessionele partijen (doorbraak in het zuiden), en zoekt sinds de vorming van het kabinet het oude nest weer op.

Nu is het voor een partij nooit plezierig om kiezers te verliezen. Blijkens het interview in dit blad rekent Rietkerk erop dat de VVD vanzelf wel weer zal gaan winnen naarmate de resultaten van het kabinetsbeleid "over 1 à 2 jaar" zichtbaar worden. Hij denkt dan waarschijnlijk aan de kiezers die van de VVD naar het CDA zijn (terug)gezweefd. Het is de vraag of dat realistisch is. Die kiezers hebben waarschijnlijk niet op de VVD gestemd omdat ze het zo met het VVD-program eens waren, maar omdat de VVD een tegenwicht tegen het gedram van de PvdA vormde. Bovendien zal de VVD zich bewust t.o.v. het CDA moeten profileren om duidelijk te maken welke punten in het kabinetsbeleid van haar afkomstig zijn. Dat zal de verhouding met de coalitiepartner niet ten goede komen.

Het is dan ook de vraag of de VVD er niet beter aan zou doen het electorale gat van Nederland te dichten dat zich tussen haar

en de PvdA bevindt: het recept-Vonhoff. "De nieuwe uitdagingen" heeft mevrouw Van Someren haar rede bij de algemene beschouwingen in de Eerste Kamer gedoopt. Een rede die een voortreffelijke aanzet bevat voor een politiek, die afgestemd is op de uitdaging die het electorale gat tussen PvdA en VVD voor liberalen zou moeten zijn.

(1) Voorlopige resultaten van een onderzoek, verricht door H.J. Kelderman t.b.v. de Tweede Kamerfractie van D'66 (22 september 1978)

(2) De Driemaster, 29e jaargang nummer 5, augustus 1978, blz. 3.

D'66 congresseerde....

door Gerard Derriks

Op 4 en 5 november 1978 vond het najaarscongres van D'66 plaats in de VVD-veste "Fet Turfschip" in Breda. Middels het vragen van een bijdrage van ƒ 15,-- aan de argeloze congresganger zorgde de partij ervoor dat de begroting voor het congres sluitend was. Ténmaal binnengekomen trof de rijke hoeveelheid materiaal. Tal van partijgroepen hadden voor informatie gezorgd; had men geen schriftelijk materiaal, dan waren mensen aanwezig om toch iets aan informatie te geven. Tijdens het congres kwam een groot aantal huishoudelijke zaken aan de orde; erg interessant waren deze niet. Daarnaast waren er toespraken van partijvoorzitter Glastra van Loon en (des zondags) fractieleider Terlouw. In het betoog van Glastra van Loon vielen twee zaken op. In de eerste plaats de vriendelijke worden die de voorzitter over had voor met name de heer Van Mierlo - ook mensen als Brinkhorst werden trouwens genoemd -, waarmee duidelijk moest worden dat de koers van de partij door allen gedragen werd en moest worden, wat in het verleden ook de opstelling van tal van partijen was geweest. Zo die er waren werden interne tegenstellingen begraven. Daarnaast maakte de heer Glasstra van Loon ook opmerkingen over de opstelling van D'66 in het Europese Parlement. Nogmaals, gelijk in de landelijke politiek steeds maar weer wordt onderlijnd, zette de spreker uiteen, dat er op de lange duur gestreefd moet worden naar een zgn. "Vierde stroming" in dit parlement. Omdat zulks op korte termijn niet te verwezenlijken valt dient de partij zich, in afwachting van een dergelijke situatie, voorlopig aan te sluiten bij een der bestaande stromingen. Dit behoeft niet noodzakelijkerwijze die stroming te zijn, die men, gezien de opstelling van D'66 in het verleden, het meest zou verwachten. Werd hier de deur, op zijn minst tijdelijk, op een kier gezet naar de liberale fractie?
In zijn toespraak ging Terlouw uiteraard ook weer in op de onafhankelijke opstelling van D'66 in de landelijke politiek.
Mede van belang voor de JOVD waren een aantal verwikkelingen rond de vraag of D'66 een eigen jongerengroepering binnen de partij zou moeten stimuleren. Een hierover ingediende motie gaf aan, dat er een commissie in het leven geroepen moest worden, die vóór het voorjaarscongres hierover verslag moest uitbrengen. Standpunten, in de wandelgangen gehoord, vielen uiteen in drie groepen: sommigen waren duidelijk voor een dergelijke groep binnen de partij, een andere groep was overduidelijk tegen (zo bv. de vertegenwoordiger van de afd. Utrecht), verreweg de meesten wilden het probleem eerst bestudeerd zien. Juist hierover had schrijver dezes interessante discussies met verschillende D'66-jongeren. De belangstelling van JOVD-zijde voor dit gebeuren was trouwens opmerkelijk groot: vier bestuursleden, waaronder de landelijk voorzitter, de Driemaster-redactie (die van deze gelegenheid gebruik maakte voor een redactievergadering), enkele oud HB-leden en twee vertegenwoordigers van de afd. Dordrecht. Tevens aanwezig in de persoon van de heer de Vries de nieuwe president van de Lymec.

Gehoord...

Onze landelijk voorzitter tijdens het D'66 congres: *"Het zou toch wel eens gezond zijn, een dag zonder drank."*

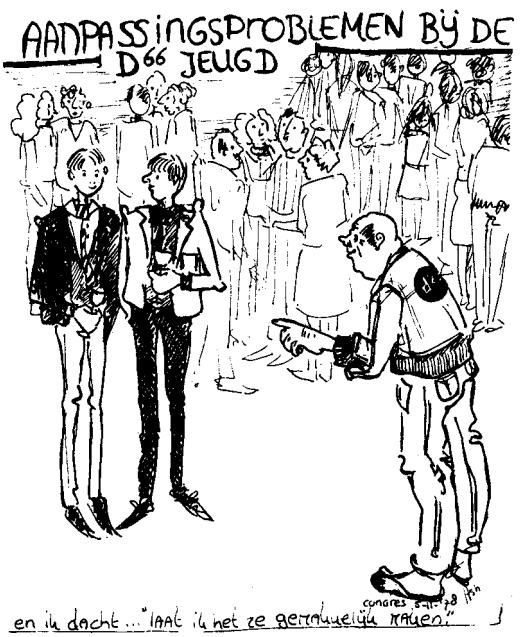

Najaarscongres in Maastricht

door Roel Schrotenboer

Op 11 en 12 november bezochten ongeveer 200 JOVDers het najaarscongres in Hotel "Maastricht" te Maastricht.
Frank de Grave constateerde in zijn rede dat het gevecht om Bestek '81 slechts verliezers had opgeleverd.Het Kabinet heeft, volgens de voorzitter,Bestek '81 weliswaar over destreep kunnen brengen,maar slechts in zeer geamputeerde versie;de munitie voor het zware geschut,dat het Kabinet in stelling wil brengen tegen de teruggang van de Nederlandse economie en ter bestrijding van de werkloosheid,is door de christen-democraten ver weg opgeborgen.De deur is op slot en neit van Agt,maar de fractievoorzitter van het CDA heeft de sleutel.
Hij vond dat ook de VVD weinig gelukkig kon terug kijken op het Bestekdebat;het VVD-verlanglijstje heeft volgens Frank de Grave bij de christen-democratische dames en heren helemaal lage prioriteit.
Over de PvdA zei hij:"de grootste kater aan Bestek '81 heeft de PvdA overgehouden.De socialistische oppositie faalde in dit debat volledig.Het alternatieve bezuinigingsplan van Den Uijl bracht geen hand op elkaar. Zelfs de vakbeweging reageerde terughoudend" Het kiezen,of beter het niet kiezen van D'66 op Europees niveau bracht hem er dan ook toe een beroep te doen op D'66 om voor de verkiezingen duidelijk te maken of samenwerking met de socialistische fractie na de verkiezingen tot de mogelijkheden behoort."Op dit stukje helderheid hebben de kiezers toch wel op zijn minst recht."

Rietkerk

De Heer Rietkerk hield op dit JOVD najaarscongres zijn eerste rede als fractievoorzitter voor de JOVD.
Hij begon zijn rede door aandacht te vragen voor drie actuele zaken,nl. de affaire Aantjes,het abortus accord in het Kabinet en de betoging tegen de jeugdwerkloosheid.Over het laatste punt zei hij dat het probleem van de jeugdwerkloosheid-hoe erg ook- niet overbelicht moet worden,daar 75% van de jeugdwerklozen binnen een half jaar werk vinden;van de 200.000 schoolverlaters heeft na een half jaar 90% werk.Via de jeugdwerkloosheidproblematiek kwam de Heer Rietkerk tot de kern van zijn betoog.Hij wees op de gevaren van de verzorgingsstaat,waarin de overheidsinvloed steeds groter wordt.Er dreigt een verstikking van de individuele mens,als we maar rteeds verder gaan met het

uitbouwen van de verzorgingsstaat.De "verstikking"zal zich niet alleen voordoen op sociaal-economisch terrein,maar ook op het terrein van het welzijn.
Rietkerk weerlegde de kritiek dat de VVD Bestek '81 klakkeloos heeft aanvaard.Hij wees in dit verband op de gedane suggesties aan het Kabinet,inzake deeltijdarbeid,vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en vervroegde pensionering.
Ook ging Rietkerk in op het artikel in de vorige Driemaster van Jan van Houwelingen over "Christendom en Liberalisme".Koos Rietkerk bestrred dat de VVD nog steeds het pure individualisme als uitgangspunt hanteert; Rietkerk benadrukte dat de VVD in haar verkiezingsprogramma de nadruk legt op de onderlinge solidariteit;in een gemeenschap behoor je verantwoordelijkheid voor elkaar te dragen.
Hoewel Rietkerks rede inhoudelijk goed in elkaar zat,moet er helaas geconcludeerd worden,dat deze speech een vervolg is op eerdere redes(vergelijk zijn rede bij de aantreding van het Kabinet van Agt).Ook nu is Rietkerk er niet ingeslaagd een invulling te geven aan het begrip "liberale tijdgeest" Frank de Grave bedankte de Heer Rietkerk voor zijn inleiding met de woorden"u bent niet de minste in de rij van fractievoorzitter".

Huishoudelijk gedeelte

Wat betreft het huishoudelijk gedeelte is er vooral aandacht besteed aan de verenigingsraad nieuwe stijl.'s Zondags worden de nieuwe statuten in behandeling genomen,waarna er over werd gegaan tot de behandeling van de jaarverslagen.

Moties

Het congres schaarde zich achter een uitspraak inzake de zaak Aantjes, dat er volledige openheid betracht moet worden en dat

Gehoord...

Sipke Swierstra, tijdelijk de voorzitterhamer hanterend: *"Ik verzoek iedereen te stemmen voor een amendement !"*

er opheldering dient te worden verschaft over de mate van geïnformeerdheid van de vroegere en huidige leiding van ARP en CDA.
Een motie van de afdeling 't Gooi werd aangenomen, waarin een beroep op D'66 wordt gedaan om zich openlijk uit te spreken over het feit of zij zich een liberale partij voelt en/of de liberale beginselen onderschrijft.
Over de nota "Hoger Onderwijs voor Velen" werd een motie aangenomen, waarin werd uitgesproken dat erop dit moment t.a.v. te veel zaken nog te veel onduidelijkheid bestaat, t.a.v. de wenselijkheid van de voorstellen. De motie doet een beroep op de minister om de geherstructureerde programma's door de faciliteiten te laten invoeren, in afwachting van de verdere besluitvorming t.a.v. de structuur en het doel van het wetenschappelijk onderwijs.
Het congres nam twee moties van het District Noord aan waarin wordt gesteld, dat bij eventuele geschiktverklaring van Noordelijke zoutkoepels voor de opslag van kernafval, het Noorden garanties moet krijgen tegen de gevaren van die opslag. Verder moet de Tweede Kamerfractie van de VVD kernfysica raadplegen voor haar standpuntbepaling in deze. Om het regionale aspect in moties volledig te maken werd een motie aangenomen om af te zien van het afgraven van mergel in Margraten.

Wist u dat.....

- er meer JOVD'ers dan D'66 jongeren op het afgelopen D'66 congres waren ?
- een prominent JOVD'er naar eigen zeggen te weinig promille op zijn banden heeft?
- oud-minister Tjerk Westerterp zich in het kader van de Bredase gastvrijheid door het HB wel een borrel laat aanbieden, maar er geen terugschenkt ?
- niet de Algemeen Secretaris, zoals wij in het vorige nummer abusievelijk vermeldden, maar de waarnemend VVP zo nu en dan hapklare brokken nuttigt ?
- de staatssecretaris van verkeer en waterstaat de vorige maand enige dagen niet de krant heeft gehaald ?

Nieuws van de Basis

"Delfland", het blad van de gelijknamige afdeling, heeft een face-lift ondergaan. En wat voor één. Het blad ziet er zowel van binnen als van buiten voortreffelijk uit, zoals de hoofdredacteur met hem sierende bescheidenheid ook in het redactioneel opmerkt. Nu *"Delfland"* er aanzienlijk op is vooruitgegaan hoopt de redactie een groot aantal advertenties te trekken. Een tip: de afdeling Haren sluit met haar adverteerders een contract voor tien nummers, waardoor meteen een regelmatige verschijning van het blad wordt gegarandeerd.

Delfland is ook in de gemeentepolitiek actief. Samen met de Jong Socialisten en de Christen Democratische jongeren heeft men een open brief aan de gemeenteraad van Rijswijk geschreven, waarin wordt geprotesteerd tegen de bouw van een serie luxe-woningen. Volgens de JOVD en de andere organisaties moet er zekerheid zijn dat de woningen die op de betreffende plaats gebouwd gaan worden, ook geschikt zijn voor jongeren (één- en tweepersoonshuishoudens).

Uit het hoge noorden bereikten twee bladen de redactie: het districtsbulletin, dat er evenals *"Delfland"* qua vormgeving op vooruit is gegaan, en *"Het Leeuwtje"* van Haren. In Haren werkt men aan de oprichting van een politieke commissie, met het doel de activiteiten van de afdeling verder uit te bouwen.

Wat zuidelijker ligt de geboortegrond van het oktobernummer van *"De Zuidwester"*, het blad van Meppel. Meppel wil het komende jaar meer doen aan politieke activiteiten, en wat minder aan de obligate sprekersavonden. Een prima initiatief, dachten we.

Zoals steeds is het de redactie van dit blad weer een raadsel hoe onze collega's van het Arnhemse blad *"Ja"* zo veel informatie in zo'n klein blaadje weten te krijgen. In ieder geval zijn de activiteiten van de afdeling omgekeerd evenredig aan de omvang van haar blad. Op het programma staat een avond over de problematiek van weggelopen minderjarigen, die door een werkgroep zal worden voorbereid.

In het hele District Oost is de vlam trouwens in de pan. Het District geeft zowaar een eigen bulletin uit, en wil activiteiten ontplooien in de provinciale politiek. In het Nijmeegse blad *"Vrijblijvend"* lazen wij o.a. een verslag van een spreekbeurt van Euregiochef Farenhorst, die eigenlijk Varenhorst heet, en een artikel over vorm en frequentie van *"Vrijblijvend"*. Er zit weer volop leven in het District Oost, en dat is een goede zaak.

Naast de bladen van Utrecht en 't Gooi c.s. (*"Conscientia" en De Blaauwe Hoedt"* bereik-

ten ons nog *"Inforo"* en *"Horizon"*, resp. van Rijnmond en Den Bosch. De afdeling Rijnmond streeft ernaar ten tijde van haar tienjarig bestaan in 1979 100 leden te hebben. De redactie van *"Inforo"* wil een viertal vaste rubrieken instellen: een Europese, een binnenlandpolitieke, een bestuurs- en een landbouwrubriek. Een idee voor andere bladen ?

De afdeling Den Bosch heeft weer van zich doen spreken in de plaatselijke politiek. De afdeling heeft een enquête gehouden onder de bewoners van een Bossche wijk. Een verslag van dit onderzoek treft u elders in dit nummer.

Afdelingen die nog geen eigen blad uitgeven, en informatie willen hebben over hoe je een afdelingsorgaan het beste opzet, zijn welkom op een informatiemiddag, die de redactie van De Driemaster op zaterdag 13 januari op het Algemeen Secretariaat zal houden (aanvang 14.00 uur). Uiteraard zijn vertegenwoordigers van bestaande redacties van harte welkom; zij kunnen tips geven uit de praktijk. Een verzoek: willen degenen die van plan zijn te komen namens een bestaande redactie, een aantal exemplaren van hun blad meebrengen ter distributie ?

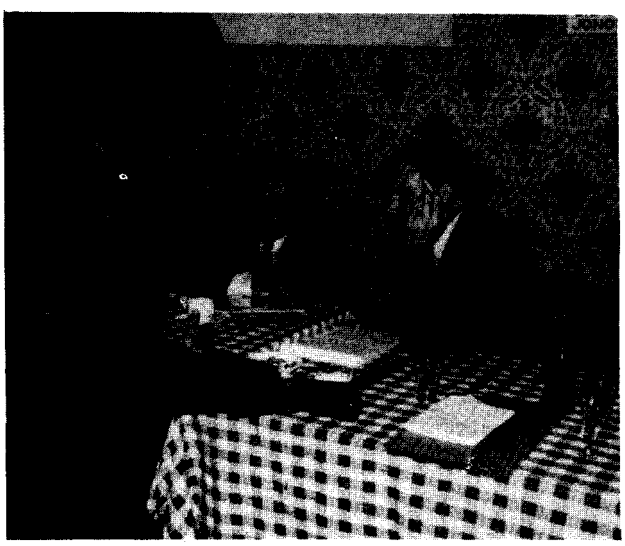

Mr. H. van Riel mag de aktuele politiek verlaten hebben, voor een JOVD afdeling als leider wil hij nog wel een spreekbeurt vervullen. Op de foto wordt hij geflankeerd door mevrouw Van Everdingen en de voorzitter van de Leidse afdeling.

Afdeling Edam-Volendam

door Gerard Derriks

Eigenlijk alweer een hele tijd geleden vond een gesprek plaats met Jan van Zanen, voorzitter van de afdeling Edam/Volendam. Het was de bedoeling om dit gesprek door te laten dringen tot de vorige Driemaster, maar uiteindelijk kregen de afdelingen uit het Limburgse voorrang, zodat de leden van andere afdelingen enigszins op de hoogte waren van de bezigheden daar tijdens het bezoek dat gelukkig velen aan Maastricht hebben gebracht.
Daarom nu de afdeling Edam/Volendam. Allereerst weer de basisinformatie. De afdeling werd opgericht op 2 december 1977. In dat ene jaar is het ledenbestand gebracht op bijna dertig. Activiteiten van de afdeling merkt de enigszins oplettende JOVD-er bijvoorbeeld op de verenigingsraad (oude stijl).
De afdeling zit in een moeilijke positie. Het gebied van de afdeling omvat in wezen twee kernen, die elk een eigen geschiedenis achter de rug hebben en elk eigen kenmerken bezitten. Tussen beide kernen bestaan nog altijd wat oud zeer. In principe komt het neer op een rijkere stadsgemeente tegenover een wat armere plattelandsgemeente/vissersdorp. Volendam leeft van tourisme, aannemers en visserij, terwijl de Edammers het meer moeten hebben van gevarieerde lichte industrie. Relatief gezien kent de gemeente vrij weinig werkloosheid.
Behalve oud zeer kennen beide kernen natuurlijk ook eigentijdse problemen. Hét grote nadeel is dat die dubbel moeten worden opgelost: zo kennen Edam en Volendam verkeersproblemen, die in beide oude kernen moeten worden aangepakt. Zo moest er ook in elke kom een zwembad komen. Samenwerking tussen Volendammers en Edammers loopt naar het oordeel van Jan niet altijd even gemakkelijk.
Politiek gezien is de gemeente ook interessant. De 19 zetels tellende raad is verdeeld in fracties van CDA (8 zetels), Volendammer Partij (5 zetels), Gemeentebelangen Edam (3 zetels), PvdA (2 zetels) en één enkele VVD-er. Edammers en Volendammers leveren beide een wethouder, het CDA levert de ontbrekende twee wethouders. De burgemeester tenslotte komt uit het CDA.
Aan activiteiten heeft de afdeling ook het een en ander te bieden; geen wonder, wanneer men de situatie in de gemeente eens overziet. Natuurlijk zijn er de sprekers. Bezoek kreeg men in het afgelopen jaar onder meer van de

heren Keja en Hermans.Voorts was er een forumavond waarop de "gemeentelijke lijsttrekkers"hun zegje kwamen doen.
Een belangrijke plaats wordt ingenomen door de werkgroepen.In de regel worden deze ingedeeld per gespreksonderwerp;zij komen dan één- of tweemaal bijeen.Men heeft zich beziggehouden met de Markerwaard en de neutronenbom.Wat die Markerwaard betreft,die ziet de afdeling Edam liever niet komen.
Veel tijd gaat er zitten in de oprichting van een jongerenraad.De meeste partijen in Edam kunnen zich ermee verenigen.Jammer is wel dat er weinig andere jongeren-organisaties zijn.Daardoor zou de afdeling,om dit toch van de grond te krijgen,onevenredig veel tijd moeten steken in de oprichting ervan.
Een afdelingsblad zit in de pen.Het eerste nummer zoe eind van dit jaar moeten verschijnen onder de naam "Vrijheid Blijheid".Jan verwacht dat het zal leiden tot een betere verwoording van standpunten en het geven van meer bekendheid aan de afdeling.Het kan fungeren als een contactpunt voor de leden.
Europa-activiteiten zullen eerst worden gepropageerd onder de leden;dit leidt mogelijk tot de instelling van een werkgroep.In het algemeen vindt Jan de gemiddelde Nederlander slecht geïnformeerd over Europa.Het meest van belang blijft voorlopig de oprichting van een jongerenraad.
"Landelijk houden we de vinger op de pols". De afdeling stelt zich kritisch op t.o.v. het Hoofdbestuur,dat soms uitspraken weleens ongelukkig formuleert en af en toe wel wat links is.Uit de ervaringen met het HB noemt Jan twee mensen met name:de voormalig vvo Monique Bouman en penningmeester Jan den Dekker.Beiden hebben bij de oprichting veel steun gegeven en hebben zich uitermate belangstellend getoond.

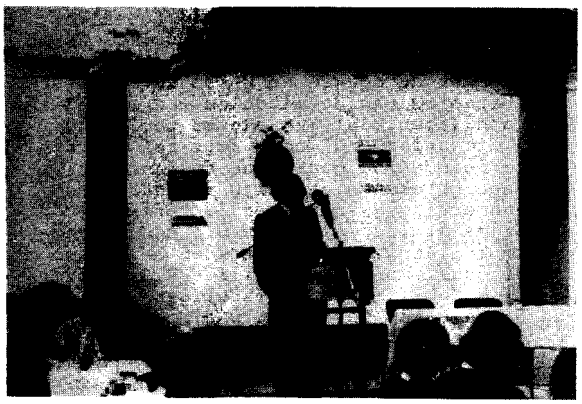

De contacten met de VVD zijn voor het Edamse uitstekend. Onder de VVD-leden bevinden zich veel donateurs. Wel blijft het eccent liggen op de onafhankelijkheid van de JOVD. Daaruit wordt verklaard de D'66 leden en het ene PPR-lid in het ledenbestand van de afdeling. De relatie met D'66 is redelijk. De nog jonge afdeling van deze partij in Edam stelt zich wel kritisch op tegenover de JOVD, hetgeen Jan doet verzuchten dat zijn afdeling eerder door de PvdA werd geaccepteerd dan door D'66. Met de overige groeperingen bestaan geen diepere contacten.

Tot slot van dit geheel nog een paar uitspraken van Jan over enkele concrete punten.
Allereerst de nieuwe opzet van de Verenigingsraad. "Ik ben blij dat het HB heeft geconstateerd dat de Verenigingsraad slecht functioneerde.In de nieuwe opzet moet wel een oplossing gevonden worden voor het probleem van de vertegenwoordiging van kleine afdelingen.Op provinciaal niveau zullen misschien wel wat problemen ontstaan."
De congresdiscipline:"Frank moet nog harder optreden.Op de verenigingsraad betoonde hij zich een uitstekend voorzitter.Ga zo door."
Tien jaar na de Praagse lente."Een schande dat er zo weinig aandacht aan wordt geschonken.Het is een zaak van mensenrechten.Hieraan zou meer aandacht moeten worden gegeven"
Het aftreden van Vorster."Het presidentschap is natuurlijk wel een zekerder functie.Misschien staat er daar iets te gebeuren."
De Engelse concurrentie voor de F 28."Uit Engels standpunt is het natuurlijk wel begrijpelijk.Juist Engeland is nog niet goed geïntegreerd in de Europese gemeenschap.Dit punt toont de zwakheid van de EEG aan."
D'66 liberaal?"In Edam niet.Terlouw zou het kunnen zijn.Ik denk aan het congres over het mediabeleid:het optreden van D'66 heeft daar geen goede indruk gemaakt.Er wordt in die partij teveel gebouwd op Terlouw.Hij krijgt zijn stemmen niet altijd op politieke gronden.Waarom wordt er niet gepraat met de VVD?
Middenkader in de JOVD."Om meer middenkader in de JOVD te krijgen zou men mogelijk meer jongeren in het HB kunnen plaatsen.Een spreiding over verschillende geledingen zou niet gek zijn;een werkende jongere,een vrouw(!);leeftijdsopbouw speelt ook een rol. Overheersend moet natuurlijk wel zijn de capaciteit."

Tot zover dit verslag over de afdeling Edam/Volendam,die in deze tijd haar één-jarig bestaan viert.Resten nog twee opmerkingen. Voor het gemak is een aantal malen de naam van de afdeling ingekort tot Edam.Dit wil aan het Volendamse deel van de afdeling niets tekort doen.In de tweede plaats: tijdens het gesprek met Jan liet hij vallen dat de afdeling graag gastheer wil zijn voor themadag of verenigingsraad.Ook is Jan bereid werkelijk belangstellende JOVD-ers een rondleiding te geven door het mooie oude stadje Edam.Waarvan acte.

NOG GEEN LID VAN DE JOVD ?

Telefoon 020-242000

Procedure

Samenstelling Nieuwe Landelijke Commissies

Zoals bekend functioneren binnen de JOVD acht landelijk commissies, vier internationale en vier binnenlandse commissie.
Deze commissies worden elkaar opnieuw door het Hoofdbestuur samengesteld. Bij deze wil het Hoofdbestuur iedereen die belangstelling heeft voor één of meer landelijke commissies oproepen zich op te geven voor 1 januari 1979 op het Algemeen Secretariaat.
Zoals al door het HB op het jaarcongres medegedeeld, zal het Hoofdbestuur strenger selecteren bij het samenstellen van de Commissies. Echter bereidheid tot inzet zal zwaarder wegen dan kennis en/of ervaring.
Benoeming zal plaats vinden na overleg met de COBUPO (Commissie Buitenlandse Politiek) voor wat betreft de internationale commissies en met de voorzitters van de binnenlandse commissies voor wat betreft de binnenlandse commissies.
Ook personen die al lid zijn van landelijke commissies dienen zich op te geven voor herbenoeming. Het Hoofdbestuur zou er bij iedereen op willen aandringen zich op te geven. Voor de politieke activiteiten van de JOVD zijn goed functionerende commissies essentieel.

De Commissies zijn:

Binnenlandse
- onderwijscommissie
- landbouwcommissie
- commissie volkshuisvesting
- commissie liberalisme en christendom

Internationale
- commissie Europa
- commissie Oost-Europa
- V.N.-commissie
- commissie ontwikkelingssamenwerking.

Ook tot 1 januari 1979 is het mogelijk je op te geven voor de commissie die de resolutie voor het Zomercongres 1979 zal gaan voorbereiden. Dit Conres zal gaan over dienstplichtbeleid.

Het Hoofdbestuur

Ingezonden

door Wil Houben

De termen "links" en "rechts" worden ten onrechte gebruikt als aanduiding voor twee "stromingen" binnen de JOVD.Het Hoofdbestuur noemt,achter de schermen,een aantal afdelingen smalend "de rechtse hap",terwijl het Hoofdbestuur en de afdelingen die doorgaans zouden meegaan met HB-voorstellen etc. dan links worden genoemd.De termen worden ook gebruikt,zij het tussen aanhalingstekens,door de voorzitster van de afdeling Oostelijke Mijnstreek in het recente oktobernummer van de Driemaster op pagina 10."Iedereen weet dat er binnen de JOVD twee stromingen zijn,een "rechtse" en een "linkse"."In datzelfde nummer staat op pagina 5 een spreuk van Fons Jansen,"de Telegraaf helpt geruchten de wereld uit door ze te publiceren".Het zal duidelijk worden dat de intentie van deze stelling niet mijn bedoeling is.Doel van deze beschouwing is aan te geven dat het gebruiken van de namen links en rechts binnen de JOVD ten onrechte geschiedt en dat er tweespalt dreigt te ontstaan die op zeer dubieuze gronden berust.Verder wil ik aangeven waarom het gebruik van die termen binnen de JOVD volstrekt van de hand gewezen moet worden!

In de Nederlandse geschiedenis treden twee duidelijke gevallen aan het licht waarin personen om vaak andere dan politieke redenen zich aansluiten bij bepaalde fracties,die dan ook al vrij dubieus waren ontstaan.
Allereerst de Hoekse en Kabeljauwse twisten aan het eind van de middeleeuwen in Holland Hieraan lagen adelijke vetes ten grondslag die naderhand onder meer tot partijkeuze leidden.De gunst van de landheer, hetgeen betekende dat zijn medestanders in aanmerking kwamen voor lucratieve baantjes etc.,speelde daarbij een belangrijke rol.Aanvankelijk stonden de Hoeken in de gunst,maar graaf Willem V ging over naar de Kabeljauwen.De machtigste Hollandse handelsstad Dordrecht was Hoeks,dus kozen de meeste andere Hollandse steden zonder meer de kant van de Kabeljauwen,om ten eigen voordele die stad een hak te zetten.Het veoren van de namen Hoek of Kabeljauw was dan ook vrij willekeurig en meermalen verwisselden edelen van partij. Zo waren de Brederodes aanvankelijk Kabeljauws en later Hoeks,terwijl de van Poelgeest's de omgekeerde weg bewandelden. Hoewel politieke overwegingen af en toe een rol speelden in de keuze van de partij, meestal waren het andere overwegingen waardoor men tot partijkeuze kwam.(zie:H.P.H. Jansen,Hoekse en Kabeljauwse twisten,Bussum 1966)
Een tweede geval vinden wij in de achttiende eeuw.Het patronagestelsel staat hier

aan de basis van de latere standenrevolutie. Volgens dit stelsel heeft stadhouder Willem IV het recht talloze regeringspersonen en ambtenaren te benoemen.Diegenen die die eer te beurt valt,noemen zich al snel Orangisten.Maar als zij zich voor het leven benoemd zien,is de patroon(Willem IV),hen al snel tot last en wachten zij op het moment dat zij over kunnen gaan naar de oppositie (patriotten) om Oranje te wippen.Patriotsgezinde regenten zagen bij gelegenheid hun kans schoon om in de gunst van de stadhouder te komen en werden Orangist.Velen vertoefden zo meermalen in patriotse of Orangistische kringen.Ook hier is duidelijk dat andere dan louter politieke aspecten, in dit geval financiële,een uiterst belangrijke rol spelen in het ontstaan van en bij de keuze van een partij.(zie:C.H.E. de Wit, De Nederlandse revolutie van de achttiende eeuw 1780-1787 - Oligarchie en proletariaat,Oirsbeek 1974).

Om nu deze situatie enigermate te betrekken bij de intentie van mijn betoog,is het op de eerste plaats noodzakelijk te stellen dat het JOVD Hoofdbestuur in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Hoofdbestuur van de VVD zowel het bestuur als de politiek in haar takenpakket heeft.Het Hoofdbestuur van de VVD houdt zich overwegend bezig met bestuurlijke aangelegenheden,de kamerfracties bemoeien zich uitsluitend met de politiek. Een veel gezondere situatie dan binnen onze JOVD waar het Hoofdbestuur overbelast is met bestuursaangelegenheden en in politiek opzicht vaak te kort moet schieten.De vraag rijst dan ook of naast de structuur van de verenigingsraad ook de structuur van het Hoofdbestuur tijdens het Najaarscongres in Maastricht aan de orde had gesteld moeten worden.
De termen links en rechts zijn politieke termen en niet van toepassing op fracties die op bestuurlijk niveau van gedachten verschillen.Binnen de JOVD is het,althans voor mij,duidelijk dat conflicten voortdurend berusten op bestuurlijke kwesties.
In dit kader verwijs ik naar een opmerking van de redactie van de Driemaster in het reeds geciteerde oktobernummer,pagina 12, met betrekking tot de deelname aan de themadag Justitie."Hier vielen nu eens geen HB-leden te kiezen of te tackelen.....
Op deze themadag werd "gewoon" aan politiek gedaan.Verenigingsbestuurder spelen blijkt sommige JOVD-ers meer te bekoren dan inhoudelijke politiek bedrijven".
Aangetekend zij nog dat er weliswaar ook wel eens politieke meningsverschillen zijn,

maar deze dekken dan weer meestal niet de fracties binnen de JOVD die met links of rechts worden betiteld.Politieke moties leverden dan ook tijdens het Najaarscongres in Maastricht nauwelijks problemen op.
Met de twee historische gevallen heb ik proberen aan te geven dat ook toen om zeer dubieuze redenen aansluiting bij een bepaalde groepering werd gezocht,die ook al om dubieuze redenen was ontstaan,zoals bij de Hoekse en Kabeljauwse twisten de adellijke vetes een belangrijke rol hebben gespeeld.Die vetes herken je ook bij leden van de JOVD.Maar daardoor mag er binnen de JOVD toch geen tweespalt optreden?Blijven wederzijdse groepen de polariserende termen ten onrechte gebruiken,dan kan het huidige gekonkel escaleren tot onafzienbare problemen.Het voeren van de partijnamen Hoeken en Kabeljauwen is officieel door Filips de Goede in 1428 verboden,maar toen woedde de strijd al meer dan 80 jaar.Begonnen als onderlinge vetes,doordrong het de politiek en liet het kraken in al haar voegen.
Laat het bij de JOVD niet zo ver komen!!

Engelse liberalen overwegen coalitie-kabinet

door Gijs de Vries

Van 29 augustus tot 2 september vond op uitnodiging van de Liberal Party en de Liberale Internationale in Berwick upon Tweed een bijzonder seminar plaats. Bijzonder, omdat aan het seminar vertegenwoordigers van liberale groeperingen uit verschillende landen deelnamen, met als doel de Britse liberalen een beter inzicht te geven in het reilen en zeilen van coalitie-kabinetten in Europa.

Een twintigtal liberale politici en wetenschappers, afkomstig uit West-Duitsland, Nederland, België, Ierland, Noorwegen en Zweden, discussieerde gedurende drie dagen zeer intensief met een even groot aantal Britse specialisten. Deelnemers uit Nederland waren de Groningse lector mr. J.J. Vis (D'66) en F.H. de Grave, R.H.D. van Bruggen en ondergetekende (VVD).

In zijn openingsrede wees de Britse liberale leider David Steel (hierop de foto met de Nederlandse deelnemers) erop, dat zijn land eigenlijk alleen samenwerking tussen partijen op regeringsniveau heeft gekend tijdens de oorlog (crisiskabinet Churchill) en in het "Lib-Lab-akkoord" van de laatst 18 maanden. Opiniepeilingen hebben uitgewezen dat na de komende verkiezingen waarschijnlijk noch de Conservative Party, noch Labour een meerderheid zal hebben. In zo'n situatie zouden de liberalen wel eens op de wip kunnen zitten. Vandaar de wens van de Liberal Party om van de ervaringen van haar zusterpartijen te leren.

In de inleidingen die op de speech van Steel volgde, werden diverse aspecten van het functioneren van coalities belicht. Na een drietal "case-studies", t.w. van de situatie in Zweden, Ierland en West-Duitsland, gaf mr. Jan Vis een beeld van het verloop van kabinetsformaties in ons land. Hij probeerde daarmee een antwoord te geven op de vraag van David Steel "why the Dutch get into such lengthy difficulties while forming their governments". De Britse deelnemers toonden grote belangstelling voor de rol van de Koningin in onze formatie; men vreest de rol van de (conservatieve) adviseurs van de Britse vorstin, als deze een belangrijke taak in de vorming van een coalitieregering zou krijgen. Het inschakelen van een (in) formateur zou hier een oplossing kunnen bieden.

Namens zijn de delegatie gaf Alan Beith, Liberal Chief Whip in het Britse House of Commons, een toelichting op het functioneren van het Lib-Lab-accoord. Dit accoord kwam tijdens de parlementaire rit tot stand tussen de Labour Party en de Liberalen, omdat Labour haar meerderheid in het Lagerhuis kwijt was. Het accoord leidde overigens niet tot een echte coalitie: de liberalen kregen in ruil voor hun steun aan de regering-Callaghan geen kabinetszetels. Wel kwam er een systeem van wederzijdse consultatie tot stand.

Lib-Lab-accoord

Dit hield in, dat regeringsvoorstellen door de fractiespecialisten van beide partijen werden besproken. Kwamen die er niet uit, kwam het betreffende onderwerp aan de orde in het zgn. Joint Consultative Committee, bestaande uit drie vertegenwoordigers per partij, eventueel aangevuld met de betrokken minister(s). Uiteindelijk werden de meeste knopen doorgehakt in direct overleg tussen Steel en Callaghan. Daarnaast was er dagelijks contact met de beide Chief Whips. Dit systeem functioneerde in het algemeen bevredigend, al verschilden de consultaties per ministerie. Sommige ministers probeerden al in een vroeg stadium van beleidsvoorbereiding liberale steun te krijgen, om verzet binnen hun eigen partij te breken. Anderen, bijvoorbeeld minister van financiën Dennis Healy, "tried to bluff their way through". En moesten dan ook regelmatig in het Lagerhuis het onderspit delven.

Nadelen waren echter ook aan het accoord verbonden. De liberalen kregen niet de vurig gewenste verandering van het kiesstelsel, dat hen zoals bekend schandalig ondervertegenwoordigt. Povendien slaagden de liberalen er in feite alleen in hun zin te krijgen, als er een stok achter de deur stond in de vorm van een stemming over een bepaald voorstel. Dit was eigenlijk alleen het geval bij moties van de oppositie en wetsvoorstellen van de regering. De liberale fractie kon dus niet beleidsinitiërend optreden. Invloed op "The Queen's Speech", de Britse troonrede, kreeg zij evenmin.
In sommige gevallen waren de 13 liberale stemmen niet eens nodig, omdat de regering de steun kreeg van sommige Conservatives of leden van de Scottish National Party.

Het grootste nadeel van het Lib-Lab-agreement was wel, dat de liberalen werden beschouwd als bijwagen van Labour. De eigen identiteit kreeg onvoldoende gestalte. Bovendien werden de positieve resultaten van het regeringsbeleid, m.n. het teruglopen van de inflatie, wel aan Labour maar niet aan de liberalen toegeschreven.

Het kostte de liberale fractie dan ook weinig moeite om het accoord volgens afspraak in september te beëindigen. Men ziet meer in een formele, continentaal-Europese coalitie. Overigens zouden daaraan ook nog wel de nodige problemen kleven. Immers, voor het sluiten van coalitie is tijd nodig. De Britse kiezer begrijpt niet wat een demissionair kabinet is, was de vrees van de liberalen in Berwick upon Tweed. Die kiezer is namelijk gewend, dat na een verkiezing één partij altijd een meerderheid heeft, en dus onmiddellijk aan de slag kan.

Ook zouden de beide mogelijke coalitiepartners, Labour en Conservatives, weinig trek hebben in een echte coalitie. Zij zouden die alleen zien als een overgangsfase naar een "normale" situatie, waarbij één partij de meerderheid heeft.

Het grootste probleem is voor de liberalen echter, dat er in Engeland geen enkele ervaring is opgedaan met kabinetsformalties. Er bestaan geen procedures, waardoor over het fenomeen formatie veel onduidelijkheid bestaat. De eerste taak van het "Machinery of Government Panel", de werkgroep van vooraanstaande specialisten die het seminar in Berwick upon Tweed organiseerde, is daarom het opstellen van regels voor een informatieprocedure. Hopelijk hebben de buitenlandse deelnemers hen hiervoor enige ideeën aan de hand kunnen doen.

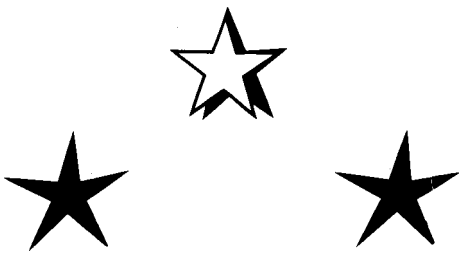

Het plan voor de jeugdarbeid of maken vakbondsjongeren er werk van?

Enige weken geleden publiceerde het NVV-Jongerencontact het Plan voor de Jeugdarbeid. Op het Plan is - voorzichtig als altijd - positief gereageerd door de minister van sociale zaken. De redactie van De Driemaster is van mening dat het NVV-Jongerencontact een reeks belangwekkende voorstellen gedaan heeft, maar dat enige punten uit het rapport nadere toelichting behoeven. Daarom een uitvoerige bespreking van het Plan voor de Jeugdarbeid.

Redactie

★★★

Dat jeugdwerkloosheid een van de meest schrijnende problemen van deze tijd is, wordt zo langzamerhand door niemand meer aangevochten. Negentigduizend werkloze jongeren telt ons land inmiddels, en de situatie versombert met de dag. Maar liefst 48,7% van alle Nederlandse werklozen is jonger dan 25 jaar. Er groeit een generatie werklozen op. Zoals te verwachten viel, putten woordvoerders van alle politieke partijen zich uit in begripvolle verklaringen. Helaas is er nog altijd geen sprake van een gecoördineerde aanpak in de bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Erger nog: er is zelfs nog maar nauwelijks een begin gemaakt met de bestrijding als zodanig.

Vooral van liberalen, die zeggen op de bres te staan voor "optimale ontplooiingsmogelijkheden voor elk individu", "gelijke kansen" en dergelijke, mag een actieve en creatieve medewerking aan de bestrijding van de jeugdwerkloosheid verwacht worden. Van activiteit en creativiteit op dit punt is onder de verantwoordelijke leden van de beide VVD-fracties tot nu toe echter weinig gebleken. Veel woorden, weinig daden. Ook dit kabinet lijkt geen haast te maken met het daadwerkelijk bestrijden van de werkloosheid onder jongeren. Bestek '81 kiest voor een globale aanpak: de rendementspositie van het bedrijfsleven moet worden verbeterd, in de hoop dat daardoor meer arbeidsplaatsen zullen ontstaan. Zekerheid kan en wil het kabinet niet geven.
De noodzaak van het verlichten van de lasten van het bedrijfsleven staat o.i. buiten kijf. Het mag dan niet zeker zijn dat meer winst ook meer werk oplevert, het staat wel als een paal boven water dat het achterwege blijven van rendementsverbetering de werkloosheid verder zal doen stijgen. Het is wel zeer de vraag of rendementsverbetering door globale lastenverlichting alleen, voldoende is om de schrijnende werkloosheid onder jongeren terug te dringen.

Het afgelopen jaar heeft het NVV-Jongerencontact in samenwerking met deskundigen van binnen en buiten de vakbeweging gewerkt aan een plan ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Eind september is dit plan, het Plan voor de Jeugdarbeid, aan regering en parlement aangeboden. Uit de voorstellen van het Jongerencontact blijkt, dat er voldoende arbeidsplaatsen te vinden zijn waar werkloze jongeren op een nuttige en zinvolle manier tewerkgesteld kunnen worden.

In het Plan noemen de NVV-jongeren drie methoden om de werkloosheid te bestrijden: arbeids(tijd)verdeling bijvoorbeeld door verlenging van vacanties, verkorting van de werkweek en het invoeren van een vijfploegendienst, verlenging van de leerplicht tot 18 jaar, scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen. Een eerlijke verdeling van de beschikbare arbeid wordt ook door liberalen voorgestaan; zie bijvoorbeeld het boeiende artikel van K. Lewin (lid VVD commissie Sociale Zaken) in NRC-Handelsblad van 30 september. De beide andere maatregelen zijn minder omstreden. Verlenging van de leerplicht is zowel door de JOVD als door de VVD van de hand gewezen. Beide organisaties zien meer in het inhoud geven aan een leerrecht, waarin een belangrijke rol aan een permanente educatie wordt toegedacht. Minister Pais heeft verklaard aan het opzetten van een dergelijk systeem prioriteit te willen toekennen.

Een pleidooi voor een actieve rol van de overheid in het scheppen van arbeidsplaatsen wordt in liberale kring -althans onder de politieke smaakmakers - niet vaak gehoord. Toch bestaat met name in de sector van de commerciële dienstverlening (zgn. quartaire sector) nog veel behoefte aan arbeidskrachten.
Het is onvermijdelijk dat de overheid bij

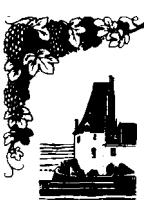
Romantisch Restaurant-Auberge
DE CAMPVEERSE TOREN
Kade 2 - Veere - Tel. 01181 - 291
450 jaar vast gebruik..... „om luyden van qualiteit en andere passanten te logeeren en tracteeren."
Maître Confrérie de la Chaine des Rôtisseurs.
Lid Romantisch Tafelen.

het voldoen in die behoeften een essentiële rol vervult. Uit een oogpunt van sociale rechtvaardigheid, één van de bekende vier liberale beginselen, zou het scheppen van arbeidsplaatsen in deze sector een belangrijke prioriteit moeten hebben.

Arbeidsprojecten

Het NVV-Jongerencontact bepleit, dat de overheid per stad of streek arbeidsprojecten van de grond helpt. Daartoe zou een speciaal fonds in het leven geroepen moeten worden, waarop een gemeente of provincie een beroep kan doen, wanneer in haar gebied een project van start gaat. Zo'n project zou echter in geen geval mogen lijken op de vooroorlogse werkverschaffing. Toen werden werklozen gedwongen om soms totaal nutteloos werk te doen, dat meestal niets te maken had met het vak dat ze wilden uitoefenen. Daarom vinden de vakbondsjongeren dat projecten aan een aantal voorwaarden moeten voldoen.

"Allereerst moet worden aangetoond, dat aan een bepaald project behoefte is bij de bevolking en dat het project passende arbeid oplevert voor de werkloze jongeren in een stad of regio. Verder moet het project lang genoeg duren of zodanig kunnen worden uitgebreid, dat mensen er minstens 4 of 5 jaar aan kunnen werken. Binnen het project moeten voldoende mogelijkheden zijn om eerder begonnen opleidingen af te maken of om een vakopleiding te volgen. Veel werkloze jongeren zijn namelijk weinig geschoold of hebben voortijdig een opleiding afgebroken. Betere scholing kan de kansen op de arbeidsmarkt vergroten."

Het is, aldus het NVV-Jongerencontact, een goede zaak wanneer projecten gekoppeld zijn aan een instelling of een dienst die hetzelfde soort werk doet als in het project gebeurt. "Op die manier haal je de kennis en ervaring in huis, die nodig zijn om het werk goed te laten verlopen. Maar het project moet wel zelfstandig blijven, onder meer doordat het een eigen bestuur krijgt dat zorgt voor de financiën, uitvoering en eventueel uitbreiding van het project. Daarmee kun je voorkomen, dat jongeren binnen een grote dienst of instelling verzuipen of dat ze daar louter als een tijdelijk hulpkrachtje worden gebruikt. Een extra garantie daarvoor is dat jongeren zelf een belangrijke stem in het bestuur zullen krijgen en direct betrokken zullen worden bij de dagelijkse leiding van het project. In dat bestuur moeten verder nog vertegenwoordigd zijn: de vakbeweging, de werkende jongerenorganisaties en (waar mogelijk) de mensen waarop het project zich richt (bijv. buurtbewoners bij een renovatieproject) Jongeren komen in dienst van een project. Ze zijn dus gewoon werknemer. Wat betreft loon en andere arbeidsvoorwaarden geldt de CAO voor de bedrijfstak waarbinnen het project werkt. In de arbeidsovereenkomst worden de afspraken over scholing en opleiding vastgelegd. Als laatste voorwaarde moet voor de projecten gelden, dat alleen via de arbeidsbureaus wordt geworven en dat alleen jongeren voor wie het project passende arbeid biedt, binnen het project aan de slag hoeven.

Vaag

Tot zover het NVV-Jongerencontact. Bij boven staand voorstel past een aantal kanttekeningen. Allereerst zal het JC nader aan moeten geven wat het verstaat onder passende arbeid Bij een te enge formulering dreigt het gevaar dat deze eis een barrière vormt om jongeren aan het werk te helpen, hetgeen onmogelijk de bedoeling kan zijn.
In de tweede plaats moet worden aangegeven welke instantie bepaalt wat passende arbeid is (de nationale overheid? of de overheid die een beroep op de "projectpot" doet of het bestuur van het project?), en wie dient aan te tonen dat aan een bepaald project bij de bevolking behoefte bestaat. Mag zo'n onderzoek ook geld kosten (bijv. een enquête) ? Wie moet dat dan betalen?

De bestuurlijke opzet van het project lijkt meer nadelen dan voordelen met zich te brengen. Wie beslist over de grootte en samenstelling van het bestuur? Waarom is in het bestuur geen plaats voor locale/provinciale overheid? Wat gebeurt er als het bestuur het intern niet eens kan worden, bijv. omdat de vertegenwoordigers van een milieubeschermingsorganisatie het oneens zijn met de vakbondsmensen (denk aan de aanleg van een (spoor)weg)? In welke juridische positie verkeren de bestuursleden? Denkt het NVV-JC aan de stichtingsvorm voor de projecten? Hoe wil het JC voorkomen dat een renovatieproject eventuele plannen van de gemeente doorkruist?
Zou het niet veel meer voordelen bieden om de projecten rechtstreeks onder de locale/provinciale overheid te brengen?

Financiering

Het grootste probleem m.b.t. de voorstellen van de vakbondsjongeren vormt de financiering. Waar komt het geld vandaan? Het plan voor de Jeugdarbeid noemt een aantal bronnen. 1. De uitkeringen: het geld dat door bedrijfsverenigingen of de overheid aan een projectwerknemer betaald had moeten worden (RWW, WWV of WW uitkeringen). Het NVV-JC zegt te hebben uitgerekend, dat het ongeveer 100 miljoen méér kost om de uitkerin van 70.000 jongeren om te zetten in een vol waardig loon. Helaas blijft iedere cijfermatige onderbouwing van deze stelling achterwege.

2. de subsidie aan ondernemers, die tot 1980 ongeveer 20 miljard zal bedragen. De vakbondsjongeren vinden het gezien de onzekerheid of die subsidie ook tot meer werkgelegenheid zal leiden, niet meer dan billijk dat een flink deel van die 20 miljard in het arbeidsprojectenfonds terecht zal komen.

3. als derde mogelijkheid wordt gedacht aan de pensioenfondsen. "Die fondsen beheren het geld, dat werknemers afdragen om later zeker te zijn van een pensioen. Dat geld wordt in allerlei zaken gestoken, van huizen tot aandelen. Maar daarbij wordt alleen gekeken naar wat het meeste geld oplevert.
Wij vinden dat de pensioenfondsen ook geld zouden moeten steken in zaken die allereerst voor de maatschappij nuttig zijn, zoals de

arbeidsprojecten.Het moet dan natuurlijk wel zo zijn dat ze een normale rente voor het geleende geld terug ontvangen,want anders zouden de pensioenen in gevaar kunnen komen.Tegelijk moet er dan ook de verplichting komen voor de particuliere banken en verzekeringsmaatschappijen om een deel van hun kapitaal te beleggen in maatschappelijk nuttige zaken tegen een gegarandeerde rente",aldus de NVV jongeren.Jammer dat ook hier iedere concrete,cijfermatige uitwerking achterwege blijft.

4.een vierde bron biedt het kinderbijslagfonds,dat momenteel ruim één miljard bevat.Dit geld,dat mag worden gebruikt voor sociale woningbouw,zou via het arbeidsprojectenfonds benut kunnen worden voor bouwprojecten voor jongerenhuisvesting.

5."een bron die we niet willen overslaan zijn de uitgaven die nu voor defensie gedaan worden",aldus de NVVjongeren,die ook hier verzuimen aan te geven welk bedrag op tafel zou moeten komen,en waar dit geld precies moet worden gezocht.Toch maar die weddeverlaging?

Innovatie boete

6."wij vinden,dat bedrijven die met steeds meer machines en steeds minder mensen zijn gaan werken,een soort bijdrage moeten storten in het fonds,omdat juist zij de werkloosheid hebben veroorzaakt en het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen noodzakelijk hebben gemaakt",aldus de opstellers van het Plan,die daarmee een toppunt in vaagheid bereiken.Welke bedrijven zouden zo'n bijdrage moeten betalen? Elke onderneming,die een nieuwe machine aanschaft? Ieder bedrijf waar een werknemer overbodig wordt? Of alleen ondernemingen met een bepaald winstniveau,bijv. de"VAD-plichtigheidsgrens" verhoogd met een bepaald percentage? En wat moet verstaan worden onder "een soort bijdrage"? De NVVjongeren verwijzen bij dit voorstel naar de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, die onlangs opperde de winsten die in het bedrijfsleven gemaakt worden,af te romen en daarmee werk te scheppen in de (semi-)overheidssector.Het Jongerencontact vertelt er niet bij,dat de WRR dit voorstel toespitst op de sterke sectoren in het bedrijfsleven.Die sectoren,waar hoogwaardige, kennisintensieve arbeid wordt verricht, zouden zelfs extra moeten worden ontwikkeld. De innovatieboete die het NVV-Jongerencontact voorstelt zou hier volmaakt contraproductief werken.Om met de schrijvers te spreken:"Aan mooie praatjes hebben we niets

7.Vervolgens wijst het JC erop,dat een aantal projecten diensten en goederen kunnen opleveren die geld opbrengen.Ook op meer indirecte wijze kan een deel van de kosten worden terugverdiend:duizenden jongeren krijgen in plaats van een uitkering een volwaardig loon. Dit heeft een vraagstimulerende invloed,waardoor bedrijven meer gaan produceren.Het JC verwacht kennelijk dat vraagvergroting via productievergroting tot meer werkgelegenheid leidt, want het spreekt van een "gunstig effect van het opzetter van projecten".Leidt meer winst dan toch tot meer werk?

8.Tot slot constateert het JC dat langdurige werkloosheid sociale en psychische problemen met zich brengt."Sommige mensen zullen allerlei lichamelijke en geestelijke klachten krijgen.Anderen krijgen problemen met drank en drugs.En ook vandalisme en criminaliteit nemen toe in tijden van werkloosheid". Een grootscheeps werkgelegenheidsprogramma zou een aanzienlijk deel van de kosten,verbonden aan de bestrijding van dit soort problemen,overbodig maken.Het wordt eentonig,maar alweer ontbreken cijfers

Conclusie

Het is altijd makkelijker om kritiek te leveren dan om met eigen voorstellen te komen.Het NVV-Jongerencontact heeft met haar Plan voor de Jeugdarbeid een reeks belangrijke en opbouwende voorstellen gedaan die serieuze overweging verdienen,niet in de laatste plaats in liberale kring.Maar voordat er werk van kan worden gemaakt,zullen tenminste de hier gestelde vragen moeten worden beantwoord.De kolommen van dit blad staan daarvoor open.

(Vervolg van pag. 1)

nieuw team hoofdbestuursleden gekozen dat volledig toegerust is voor haar zeker niet lichte taak. De voorwaarden zijn er, de uitvoering is aan U.

Ik zou op nog een ander punt van het jaarcongres willen terugkomen en wel de behandeling van de voorstellen voor een nieuwe structuur van de Vereniging.
Verheugd ben ik over het feit dat deze nieuwe structuur zo snel en met zo'n brede instemming door de Vereniging is afgehandeld. Wel zou ik erop willen wijzen, dat de fouten uit het verleden niet bij deze Verenigingsraad nieuwe stijl moeten worden gemaakt. Uit de discussie op het congres kwam af en toe het idee naar boven, dat de Verenigingsraad nieuwe stijl een soort minicongres is, waar bevoegdheden het centrale issue is. Ik wil er nogmaals nadrukkelijk op wijzen, dat dit niet de bedoeling van de nieuwe structuur is. De Verenigingsraad nieuwe stijl dient een orgaan van advies en overleg te zijn. Besluitvorming blijft voorbehouden aan de algemene ledenvergadering. Daarnaast dient de andere taak van de Verenigingsraad: het organisatorisch begeleiden van de JOVD (de oude taak van de Vliegende Brigade) niet uit het oog te worden verloren.
JOVD'ers, die zich kandidaat stellen voor de Raad dienen niet te vergeten dat het grootste deel van hun werk - en dat werk zal niet gering zijn - zal bestaan uit organisatorische activiteiten. Personen die denken met weinig inspanning een soort minihoofdbestuurslid te kunnen gaan spelen, kunnen zich beter geen kandidaat stellen. Ik hoop dat de Provinciale Vergaderingen bij het kiezen van de leden van de Raad met het bovenstaande rekening zullen houden.

Bedrijfshallen
Showrooms
Kantoren

Kant en klaar -
korte bouwtijd

Hoge kwaliteit
alles in één hand

Offerte met tekeningen
gratis en vrijblijvend
Vraagt inlichtingen

MUSKENS BOUWBEDRIJF

LOBITH, Telefoon 08365—1141*

Liberaal Reveil

Liberaal Reveil is een liberaal blad. Een blad dat niet alleen de actuele politiek wil bespreken, maar dieper wil graven. Dat dus achtergrondartikelen bevat over de meest uiteenlopende onderwerpen op het gebied van de binnenlandse en de buitenlandse politiek. Liberaal Reveil richt zich op de politieke actualiteit van morgen; een opstelling die het met de JOVD gemeen heeft.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat een viertal JOVD'ers deel uitmaakt van de redactie, en dat mr. W.J. Geertsema voorzitter is van het bestuur van de Stichting Liberaal Reveil. Volgend jaar geeft Liberaal Reveil een themanummer uit over "De toekomst van onze parlementaire democratie" - het thema van het Lustrumcongres van de JOVD.

Liberaal Reveil is qua inhoud te vergelijken met "Socialisme en Democratie", het kaderblad van de PvdA. Helaas nog niet qua verschijningsfrequentie. Daarvoor zijn meer abonnees nodig. Veel JOVD'ers hebben zich al geabonneerd, omdat zij behoefte hadden aan (wetenschappelijk) onderbouwde informatie over politieke onderwerpen. Wie nog geen abonnee is, maar dat wel wil worden, kan een kaartje schrijven (postcodekaarten zijn gratis ...) naar de redactie:

Prins Hendrikplein 4 a
Den Haag

De abonnementsprijs bedraagt ƒ 20,-- per jaar voor jongeren onder 27 jaar. Voor ouderen is de prijs ƒ30,--. Het eerste nummer is gratis !

JOVD naar aanleiding van enquête:
„De Heinis niet bebouwen"

(Van een onzer verslaggevers)

DEN BOSCH – De afdeling stadsgewest van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD) vindt dat het natuurgebied „De Heinis" niet door bebouwing mag worden aangetast. Bij een dezer dagen door de JOVD in Noord gehouden enquête sprak 90% van de ondervraagde huishoudens zich uit tegen bebouwing bij „De Heinis". De JOVD is van mening dat het Bossche gemeentebestuur aan deze uitslag slechts één conclusie kan verbinden: dat bebouwing van „De Heinis" achterwege moet blijven.

De JOVD-enquête had betrekking op de woonsituatie in Den Bosch-Noord, waar ongeveer 6000 woningen staan. Bij het onderzoek heeft de JOVD zich gericht tot 10% van de huishoudens (600 stuks), verspreid over alle wijken in Noord. Daartoe werd bij deze gezinnen een enquêteformulier bezorgd dat later weer bij de betrokkenen werd opgehaald. Het formulier bevatte vragen over o.m. de aankleding van de wijk, onderhoud, verkeersdrempels, woonerven, speelgelegenheid voor de kinderen en het natuurgebied „De Heinis". Ook de herkomst van de bewoners van „Noord" werd in het onderzoek betrokken. Van 20% van de ondervraagden kreeg de JOVD het enquêteformulier ingevuld terug.

Het JOVD-bestuur ziet het resultaat van de enquête als een „signaal voor het gemeentebestuur". Mogelijk kan de enquête worden gevolgd door een meer professioneel onderzoek in opdracht van de gemeente, omdat dan duidelijker wordt wat de bewoners willen, hetgeen pas „echte democratie" is, aldus het JOVD-bestuur, dat er verder op wijst dat onderzoeken naar de woonomstandigheden al lange tijd niet meer zijn gehouden. Het resultaat van de JOVD-enquête is gepresenteerd op een bijeenkomst in het gemeenschapscentrum Noordpoort, waar ook enkele vertegenwoordigers van raadsfracties aanwezig waren. De belangstelling van de zijde van de politieke partijen viel de JOVD overigens tegen. De uitslag zal nog nader worden verwerkt en de gemeenteraad worden aangeboden.

Bij de ondervraagde huishouders in de wijken „Buitenpers" en „De Rompert" bleek dat vooral het werk een grote rol heeft gespeeld bij hun overweging om hier te komen wonen en niet zozeer het wonen. In „De Reit", „De Slagen" en „De Herven" ging het voornamelijk om het huis. Alleen in de wijk „De Haren" gaf een meerderheid van de ondervraagden (67%) duidelijk aan dat vooral de aantrekkelijkheid van de wijk doorslaggevend is geweest bij het betrekken van de woning. In „De Herven" kwamen beide opvattingen in de enqueteresultaten naar voren. Dit was ook de wijk waar men de aankleding van de wijk als gezellig ervaarde. In „De Rompert" en „De Haren" tekenden de JOVD-enqueteurs een „het gaat wel" op, terwijl de meerendeel van de bewoners van andere wijken de aankleding saai noemde. Zij willen hier dan ook best verandering in zien.

Meer dan 90% van de ondervraagden vond het onderhoud van de „aankleding" van de wijk een taak van de gemeente, 40% klasseerde dat onderhoud als onvoldoende. De bereidheid om in samenwerking met andere bewoners de groenvoorziening te onderhouden bleek bij eenderde van de huishoudens aanwezig. De bereidheid om dit ook financieel te steunen lag overigens de helft lager.

Verkeersdrempels in de wijk moeten er komen, aldus de meerderheid van de geenquêteerde gezinnen (behalve in „De Herven"). Woonerven daarentegen alleen in „De Reit", Hambaken en „De Haren".

In de wijken Buitenpepers, De Slagen en De Rompert was een meerderheid tevreden met het aantal speelgelegenheden, in andere wijken vond men dat er te weinig waren. Over het algemeen vinden de bewoners, zo blijkt uit de enquête, de speelgelegenheden ook veilig ten opzichte van de ligging aan de openbare weg, behalve in De Hambaken. De speelwerktuigen zelf vond men in ieder geval overal veilig genoeg.

De 40 leden tellende JOVD-afdeling stadsgewest Den Bosch hoopt dat het gemeentebestuur in de nieuwe stadsuitbreiding „Maaspoort" rekening houdt met de signalen die uit de enquête naar voren zijn gekomen.